

NGÖNËN PEPEWER

Weri New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiu	4
Maak.....	37
Luk.....	56
Son.....	89
Ngön Yaaö Omnarö.....	113
Rom	145
1 Korin.....	160
2 Korin.....	175
Kalesia.....	185
Epesas	191
Pilipai.....	196
Kolosi.....	200
1 Tesalonaika.....	204
2 Tesalonaika.....	208
1 Timoti	211
2 Timoti	216
Taitas	220
Pailimon	223
Ipru	225
Sems	237
1 Pita.....	242
2 PITA.....	247
1 Son.....	250
2 Son.....	254
3 Son.....	255
Yut.....	256
Ënäma Ngönte	258

Matiu

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë enëmak Matiuuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Matiu, yapin nent Liwai, pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi tektek ngön yaauröa ngaan retëng ëa pöt Yesuu naë kë oröön pi Anutuu wa ngaöök nimëepna pöt ngës rëere Yesuu ngön kësang ök ëa pöt retëng ëa. Ngön pöt, Yuta omnarö Yesuun Anutuu Yaö Mëëaup pöt ëwat sëpënëak retëng ëa.

Pöt epël wia.

Yesuu ëere körööröere pim wilauta ngönte

r 1:1-2:23

r*

Son i yamëaupë ya mënaut

r 3:1-12

r*

Yesu i momëën morök elmëaut

r 3:13-4:11

r*

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut

r 4:12-18:35

r*

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut

r 19:1-20:34

r*

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut

r 21:1-27:66

r*

Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut

r 28:1-20

r*

Yesu Kristo pim ëere körööröa ngönte

(Luk 3:23-38)

1 Yesu Kristo pim ëere körööröa kurment epël.

Yesu pi Tewit pim kurmentëakaanëp. Ën Tewit pi Apram pim kurmentëakaanëp.

² Apram pi Aisakë pepap.

Ën Aisak pi Yakopë pepap.

Ën Yakop pi Yutaare pim nangre nanöröa pepap.

³ Ën Yuta pi Peresre Siraë pepap, ën piarpim ëlëp Tema.

Ën Peres pi Ebronë pepap.

Ën Ebron pi Ramë pepap.

⁴ Ën Ram pi Aminatapë pepap.

Ën Aminatap pi Nasonë pepap.

Ën Nason pi Salmonë pepap.

⁵ Ën Salmon pi Poasë pepap, ën pim ëlëp Reap.

Ën Poas pi Opetë pepap, ën pim ëlëp Rut.

Ën Opet pi Sesi pim pepap.

⁶ Ën Sesi pi omp ak Tewit pim pepap.

Ën Tewit pi Solomonë pepap, pim ëlëp pöt Yuraiaë öng kapirëp.

⁷ Ën Solomon pi Riapoamë pepap.

Ën Riapoam pi Apaisaë pepap.

Ën Apaisa pi Esaë pepap.

⁸ Ën Esa pi Seosapatë pepap.

Ën Seosapat pi Soramë pepap.

Ën Soram pi Asaiaë pepap.

⁹ Ën Asaia pi Sotamë pepap.

Ën Sotam pi Easë pepap.

Ën Eas pi Esekaiaë pepap.

¹⁰ Ën Esekaia pi Manasaë pepap.

Ën Manasa pi Emosë pepap.

Ën Emos pi Sosaiaë pepap.

¹¹ Ën Sosaia pi Sekonaiaare pim nangaröa pepap.

Akun pötak Papilon nga omnaröak Yuta omnaröa naëaan narö wii tëak wak së Papilon yangerak moulmëen pitëm inëen eim wakaima.

¹² Yuta omën narö Papilon yangerak wakaima akun pötak Sekonaia Sialtielë pepap wakaima.

Ën Sialtiel pi Serapapelë pepap.

¹³ Ën Serapapel pi Apaiatë pepap.

Ën Apaiat pi Elaiakimë pepap.

Ën Elaiakim pi Esoë pepap.

¹⁴ Ën Eso pi Setokë pepap.

Ën Setok pi Ekimë pepap.

Ën Ekim pi Elaiatë pepap.
¹⁵ Ën Elaiat pi Eliesaë pepap.
 Ën Eliesa pi Matanë pepap.
 Ën Matan pi Yakopë pepap.
¹⁶ Ën Yakop pi Yosepë pepap.
 Ën Yosep pi Mariaë ompöp.
 Ënak Mariaak Yesu, pim yapinte Kristo pël yema pöp wila.

¹⁷ Apramökaan yewaisem wais Tewitëk elën, omën kur pöment 14 yaë. Ën Tewitëkaan yewaisem wais Papilon omnaröa pit wii tèak wak sè Papilon yangerak moulmëa akun pötak ela pöröeta 14 tapël yaë. Ën pitëm Papilon yangerak wii kaatak saö pörekaan yewaisem wais Yesuu wilaurek oröa pöröeta 14 tapël yaë.

Yesu Kristoë wilauta ngönte

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kristo pim wilauta ngönte epët. Öng Maria Yesu pim ël pöp omp Yosep pöp koirëpënëak yaö elmëen wëa. Pël äautak piarip yal naën om namp nerek wëen, Maria pi Ngëengk Pulöök elmëen önga namp tekeri sa. ¹⁹ Pël ëen pim omp yaö elmëaup Yosep pi omën wotpilëp yak Maria omnaröa ëöetak ëö sëpanëak ëlëep wes momëepënëak kön wia. ²⁰ Yosep pi pël kön wieim ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. "Yosep, Tewitë körööp, ni Maria pim öngaap wë piptaan kas ëengan. Pim önga tekeri sak wë pipop, Ngëengk Pulöök kaamök elmëenak wë. ²¹ Pël ëen pi yokotup wilën pöt pim yapinte Yesu pël mam. Pi tapöpök pim omnaröa ketre saunat ent ë nuulëak utpetetakaan kama niöpnaap."

²² Omën nant peene e orö yes epot, Aköp pimtë tektek ngön yaaö omën naröen ök maan pitëm tekeri wesak ök niiaö aprö ima pötök kë jaarö. ²³ "Kat wieë. Koont öng tek nampök ru yak sak yokot namp wilëpnaan yaë. Pël ëen pitök yokot pöpë yapinte Emanuel pël mapnaap." Yapin pöta songönte epët. "Anutu tiarring wë." ²⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Aköpë enselëpë ök mëëa pöl ëak Maria koira. ²⁵ Pël äautak Maria yokot pöp nawilën wëen Yosep piiring ka naurön ëa. Pël ëen yokotup wilën pim yapinte Yesu pël mëëa.

Këtëpë yengampiaulaan ewat omën narö Yesuun itaampënëak waisa

2 Omp Erot pim Yutia yangerak omp ak sak wëa pötak Mariaak pörek Petelem kak Yesu wila. Pël ëen ënëmak këtëpë yengampiaulaan ewat omën narö Yerusalem kak sè oröak epël pëel mëëa. ² "Runga ngolöp oröaup, Yuta omnaröa omp ak sëpna pöp e tarëk wë? Ten pim tangewes këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itenak yaya manëak yewais," pël mëëa. ³ Pël maan omp ak Erot pöpë ën Yerusalem kakë omnarö pit ngön pöten kat wiak yaan sak kön selap wia. ⁴ Pël ëak omën omp ak Erot pi kiri ar yaaö wotöököröere ën Mosesë ngön kosangotë ngarangk pouröen ngön maan sè pim naë rongan ëen ngön pötaan yak pitën, "Kristo pi kak tarëk orööpnaap?" pël

mëak pëlpël mëëa. ⁵ Pël maanak pit epël mëëa. "Petelem kak Yutia yangerak orööpnaap. Ngön pöt tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng äaut.

⁶ 'O Petelem kak Yutia yangerak wëaurö, arim kak Yutia yangerak ka wia pötë iri naëpan. Pöt arim naëaan omën kësang nampök oröak Israel nem omnaröa ngarangk sëpnaat."

⁷ Pël maanak omp ak Erot pi ëlëep këtëpë yengampiaulaan ewat omën pöröen ngön maan pim naë sëen pitën, "Tangewes akun taltak oröak wëen itenana?" pöten pëel kat wia. ⁸ Pël ëen pit ök maan pi pitën epël ök mëak Petelem kakë wes momëa. "Ar sè kosang ngentiak ap wesak runga pöp koirak pöt kaalak wais neen ök nean. Pël ëen neenta sè itenak piin yaya memaan," pël mëëa. ⁹ Pël maan pit kat wiak sëp wesak kan yesem itaangkën tang peen ngaantak pitëm këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itena pöwes pitëm wet rëak sè ruupë ka wieëaö pöta ngaarëk leng ëak wëa. ¹⁰ Ënak pit tang pöwesën itenak ya kë panë sa. ¹¹ Pël ëak ka pöta kakaati sè itaangkën ruupre ën pim ëlëp Maria wëa. Pël ëen pit sè rar rë mowesirak yaya mëak pitëm ul keus köröökaan sum kësang yaaö nant, aini koolre kos lölöp kamp yaaöre i kamp ompyaö yaaut yowe mena. ¹² Pël ëak pit rö kan ka uraan Anutuuk wangartak omp ak Erotë ngësël sëpanëak nga mëak pepanöm maan pit sëp wesak pim naë nasën, kan munt naöök kaalak pitëm kakël kan sa.

Yesure ëlre pepaar Isëp yangerakë kas sa

¹³ Pit kan sëen Yosep ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. "Ni wal ëak Yesure ëlëp mësak kan kas Isëp yangerakël sè. Erot pi runga pipop ap wesak mëmpënëak yaë pötaan. Ni pörek sè wë kat wiaan ënëmak nemtok kaalak waisën pël niiaan waisënëen." ¹⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Isëp yangerakël röök taptakëer kan sa. ¹⁵ Pël ëak pit Isëp yangerak sè wëen omën omp ak Erot pöp ënëmak wel wiin akun pötak kaalak waisa. Pöt Aköpë ngönte tektek ngön yaaö nampök ök ëa pöt kë rëa. Ngön pöt epët. "Ne nem ruup Isëp yangerak wëen yas maan waisa."

Erotök maan runga narö kësang panë mën wel wia

¹⁶ Omp ak Erot këtëpë yengampiaulaan ewat omën pörö pi morök elmëa pöten kön wiak ya sangën kaö pan ëa. Pël ëak pim omën naröen maan pit sè Petelem kakre ka kot naë wieëa pötë yokot kot narö krismaki nentepar il newasën pörö pourö mën won wesa. Pöt ewat omnaröa tangewesi oröön itenak ök mëëa akun pöten kön weswes ëak ök maan sè mën won wesa. ¹⁷ Akun pötak tektek ngön yaaö omën Seremaia pöpë ngön ëa pöt kë oröa. ¹⁸ Pöt epët.

"Rama kakaan ingre këlël kaö panë yaan kat wia.

Öng Resel pim ë körööröak pitëm rungaaröaan yaköm ëen ing aima.

Pël yaëen omnaröak yok pangk pit wiap nemowasën ëa.

Pöt pitëm rungaarö wel wia pötaanök."

Yesure ëlre pepaar Isëp yanger sëp wesak kaalak sa

¹⁹ Omp ak Erot pöp wel wiin Aköpë ensel namp kaalak Yosepë naë oröak wangartak epël ök mëëa. ²⁰ "Omën rungaap mëmpënëak ëa pörö yok wel wia. Pötaanök piar ëlëp mësak Israel yangrakël së." ²¹ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Israel yangerakël sa. ²² Pël ëak pi kat wiin Akeleas pöp pim pepap Erot pim urtak Yutia yangera omp ak sak wëa. Pël ëën pi we pöökël së öpnaaten kas ëa. Ënak Anutuuk piin wangartak pepanöm maan pi pörek sëp wesak Yesure ëlëp Kalili yangerakël mësak sa. ²³ Pël ëak pit së ka naöökë yapinte Nasaret pël ya pöök wakaima. Pöt Anutuu tektek ngön yaaö omën naröa Yesu pimëën ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. "Omnaröak piin Nasaret omnamp pël mapnaap."

Son i yamëaup Anutuu ngönte ök aima

(Maak 1:1-8; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

3 Akun pötak Son omnarö i yamëa pöp oröak Yutia yang omën wonrek Anutuu ngönte ngës rëak epël ök maima. ² "Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes. Pötaanök ar lup kaip tiak utpetat sëp wesak kasëng meneë." ³ Son pöpön Anutuu tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpök ngön epël ëa.

"Yang pultakaan omën nampök epël ya.

'Aköpëën kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë."

⁴ Son pöp pim ulpëën kosangëp pol kamel ëpötök ket ëak mëak wëa. Pël ëak pol koröpöök yepat ket ëaö naö ureëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima. ⁵ Yerusalem kakaanre Yutia yang poutëaanre Yotan i pouuk ka wieëa pötëaan omnarö pim naë së rongan ëa. ⁶ Pël ëak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁷ Son pi itaangkën Parisiire Satusi ngönën omën narö kësang puuk i momëëpënëak yesën itenak pitën epël ök mëëa. "Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ëa pöt naalniipan. ⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat. ⁹ Arimtë könöök epël angan. 'Ten Apramë köröörö,' pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, 'Ten Apramë köröörö,' pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epötök Apramë körö koröp orööpnaat. ¹⁰ Anutu pim iner këra songöntak wia. Pöwer këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

¹¹ "Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar yok pangk wak nasëngan. Ne ar lup kaip tiak arim utpetat sëp wasënëëtaan i yaaptaring yanimë. Ën puuk pöt ar Ngëengk Pulöök i ket ëak nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat. ¹² Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan ëak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël ëak

unönre söksök pöt wa top ëak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat."

Sonök Yesu i momëa

(Maak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Akun pötak Yesu pi Kalili yanger sëp wesak Sonök i momëëpna yak Yotan i pouukë sa. ¹⁴ Pël ëën Son pi ke mourak piin epël ök mëëa. "Ni oröpmorëën nook i nimëëmëak yenëaan? Ne omën pasip, ën nuukëer omën kaöap. Pötaan nuukëer yok pangk ne i nemëëmëëp. Pël ëautak ni nook i nimëëmëak waisan." ¹⁵ Pël maan Yesuuk kangjiir epël ök mëëa. "Ni peene kat newiak pël ëëm. Tepër wotpil wesak Anutuu ngön pout ngaarëk öpëa pöt pangk ëëpnaat." Pël maan Son kuure mak mëak i momëa.

¹⁶ Sonök Yesu i momëën pi akun tapëtakëer imeriaan oröak itaangkën kutömwer këm nga ëën Ngëengk Pulö int ekëpë ök sak pim rangk irë ngentia. ¹⁷ Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël irëa. "Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë."

Setenök Yesu morök elmëa

(Maak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4 Setenök Yesu morök elmëëpna yak Pulöök Yesu mësak së yang pultak omën won panëërek moulmëa. ² Pël ëën Yesu pi kaömp nanën wë këtre röök akun 40 pël ëak sa. Pël ëën ënëmak pi këënëën elmëa. ³ Pël ëën Seten pi oröak morök elmëak epël mëëa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epötön maan kaömp sëën në." ⁴ Pël maan Yesuuk kangjiir kaip tiak epël mëëa. "Ngönëntak epël wia. 'Kaömp pöt pëenök omnaröa wëwëet nanimpan. Anutuu këmtakaan pim ngön ëaut pout ngaarëk weim öpna pöpökëer wëwë om wakaim öpnaap.'" ⁵ Pël maanak Setenök kaalak Yesu pi mës wak së Yerusalem ka kësang ngëëngköökë ngönën tup kaöeta möröök moulmëak ⁶ epël ök mëëa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök öngkrek sörok ola. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. 'Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat. Pël ëak këlötök nim ingesi niwalpanëën pitök morötök akaak elniipnaat.'" ⁷ Pël maan Yesu pi kaalak kangjiir epël mëëa. "Ngönën nenteta epël wia. 'Aköp Anutu kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.'" ⁸ Pël maanak Seten pi kaalak Yesu mës wak së rosir wali panë naöök moulmëak omnaröa kaare yang poutre ën pitëm omnant ompyaö poutön pet elmëak ⁹ piin epël mëëa. "Ni nemëën rar rë nowesirak yaya neamë pötak ne e yangerakë omën ompyaö epot pout nimpaaat" mëëa. ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Seten, ni mop wiak kama së. Pöt ngönëntak epël wia. 'Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëën elmëëm.'" ¹¹ Pël maan Seten pi yok Yesu pörek sëp wesak kan sëën ensel narö së pi kaamök elmëa.

Yesu Kalili yangerak ya ngës rëak mëna

(Maak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Yesu pi kat wiin Son pi omën naröak wak wii kaatak moulmëën wë pël maan Yesu pi Kalili yangerakë sa. ¹³ Pi Nasaret kak sëp wesak Kapaneam kak së

wakaima. Ka pö i kaöökë ëöök Sepulanre Naptalai yang pöraarë tekarak wieëau. ¹⁴ Pël ëën Anutuu ngönte tektek ngön yaaö omën Aisaia pöp pim ök ëa pöt kë oröa. Pöt epët.

¹⁵ "Sepulanre Naptalai yang pöraarë, i kaöökë naë, i Yotanë nal komuntakël, Kalili yang ngönën wonöröa wëaurek,

¹⁶ omën narö pörek koutak wëa pörö pit yok ëwa kësangöön itena.

Ën omën pörek koutak wë wel wiak kö sêpënëak yaaö pöröa naë

ëwaö yok oröa."

¹⁷ Akun pötak Yesu pi ngës rëak ngönën epël ök maö ima. "Anutuu wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanön yes. Pötaanök ar lup kaip tieë."

Yesuuk omp 4 ëak ngön maan pim ënëm sa

(Maak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, namp Saimon pim yapin nent Pita, ën pim nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Pöt piarip i kaö animaurö korak wes mëak mon wa pël eim wëa. ¹⁹ Pël yeem wëën Yesu pi piaripön ngön mëak epël mëëa. "Arip nem ënëm waiseë. Pël ëën nook aripön arpim i kaö animaurö yewan pi tapël omnaröeta önëën niulëëmaan." ²⁰ Pël maan piarip teëntom panë piarpim iiröt om wiak pim ënëm sa. ²¹ Pël ëën pi kaalak yesem itaangkën omp nanangën munt naar, piarpim pepapring i kaö wang naöökë rangk wë iiröt ompyaö yewasën itena. Piarpim yapintepar, namp Sems, namp Son, ën piarpim pepap Sepeti. Pël ëën pi piaripön pim ënëm sêpënëak mëëa. ²² Pël maan piarip teëntom panë piarpim pepapre wangaö sêp wesak Yesuu ënëm sa.

Yesuuk ngönën ök mëak omën kësang pan këëkë mowesa

(Luk 6:17-19)

²³ Yesu pi Kalili yanggerak ka wieëa pötë sê omnaröen ngönën tupötë kakaati Anutuu ngönte rë moulak pim wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök mëak omën yauman ke nentere nent yaaö pöröere omën koröp lup nantë utpet ëa pörö pourö këëkë moweseima. ²⁴ Pël ëën Yesu pim pël yaaö pöta ngönte aö yesem Siria yanggerak oröön yang pör pangk ëa. Pël ëën omën pörek wëaurö pöten kat wiak pitëm yauman omën pourö pim ngësë mësak sa. Yauman omën pörö, narö yauman ke nentere nent waurö, ën narö këlangön ke nentere nent kat yawiaurö. Ën këlangön kat yawia pörö, narö urmerarö pitëm lupötë wëaurö, narö om pas kawî ngentiak reireë ureim wëaurö, ën narö kosat kël waurö. Omën yauman piporö pourö pit pim naë mësak sêën këëkë moweseima. ²⁵ Pël yaëën Kalili yangerakaanre Tekapolis yanggerak ka 10 pötëaanre Yerusalem kakaanre Yutia yangerakaanre i Yotanë nal komuntakëlaan omën kësang pan pim ënëm ëa.

Yesu pi rosiraöök isak ngönën ök mëëa

⁵ Yesu pi omën kësang panë pim ënëm sa pöröen itenak rosir naöök sê wel aisëak wëa. Pël ëën ruurö pim naë sa. ² Pël ëën pi ngës rëak ya rë moulak pitën epël ök mëëa.

Omnaaröa ërëpërëp ëëpnaata songönte

(Luk 6:20-23)

³ "Omën pitëmtë lupötön kön wiin ompyaut won yaë piporö Anutuuk wa ngaöök yemomë. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁴ "Omën ingre ya ilak aim wë piporö Anutuuk wiap mowasëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁵ "Omën ya wiapring wë piporö yang ngolöpra omnantëen yaö sêpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁶ "Omën wëwë wotpilte öpnaaten kent ëën weë yengenti piporö Anutuuk wëwë wotpil pöt mangkën öpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁷ "Omën karuröaan yaköm yaalmëa piporö Anutuuk yaköm elmëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁸ "Omën lup kölam wë piporö Anutuun itaampnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁹ "Omën mayaap wiaapnaataan weë yengenti piporöen Anutuuk pim ruurö pël mapnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹⁰ "Omën pitëm wëwë wotpil yaaö pötaan omën munt naröak utpet mowasën këlangön kat wiipna piporö Anutuuk wa ngaöök momëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹¹ "Ën naröak itaangkën ar nem ënëm yeëan ëën pöt ökre was niaaöre utpet elniire ngön utpet ke nentere nent ngön kaar niaaö pël yaëën pöt ërëpërëp ëëneët.

¹² Pöt naröak tektek ngön yaaö omën ngaan wakaima pöröaan utpet ke pil elmëëimauro. Pötaanök pitök peene ar pil yaalniin pöt, 'Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,' pël weseë ya kë sak ërëpërëp ëëën."

Anutuu omnarö tomunatre ëwaöökë ökörö

(Maak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ "Tomunat polötë olaan söp naën yaë pöl ar yanggerakë omnarö utpet ëëpanëak kaamök yaalmëaurö. Pël yaauröak tomun pötë misëngö som sak wiaan tiar tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Pël naëngan. Tomun som ke piltak omnant pangk misëng newaspan. Pötaanök wa moolaan omnarö ing mësaö kan ing ëëpnaat. Ar ngön epët kasëng menak pöt tomun misëng won pöta ök sënëët.

¹⁴ "Ën es ëwaöök rö kanötë omnarö kaamök elmëën kamtaöök yes pöl ar yanggerakë omnarö Anutuu ënëm sêpënëak kaamök yaalmëaurö. Ar ka naö rosiraöök wieëa pöökë ökörö. Ka pö ëlëëp wi naöpan, om tekeri wiaan omnarö maimerekaan pangk itaampnaat. ¹⁵ Ën omnarö esuwes mangiak kapita öngpök namëëpan, ngaarëk wasën kakaati ëwa ëaan omën kakaati wëau-

rö omnantön pangk itaampnaat. ¹⁶ Arim omnant yaaut esuwesi ök eëp. Omnarö itenak arim Pep kutömweri wë pöpë yapinte ngaarëk wak isak apnaan omën ompyaut eëë."

Anutuu ngön kosangta ngönte

¹⁷ "Arök ne Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt wa moolamëak waisan pël wasnganok. Ne pipot wa moolamëak newaisënëp. Ngön pi tapöt kë orööpënëak waisaup. ¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Kutömre yang epweriar won nasën wiaan Mosesë ngön kosang lup kot nent ap nasëpan, pout kë rapnaat. ¹⁹ Omën Mosesë ngön kosang lup kot panë nent wa moolëak naröen tapël eëpënëak mapna pörö pit omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa ikanöök öpnaarö. Ën omën ngön pöt pout ngaarek wak naröen tapël eëpënëak mapna pörö omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa naë kaö sak öpnaarö. ²⁰ Ne niamaan kat wieë. Arim Anutuu ngönte ngaarëk wak wëwë wotpil yaaö pötak omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröa pël yaaö pöt il newasën eëpna pöt ar Anutuu naë rë olëak wëen wa ngaöök nanimëëpan."

Ya sangën yaauta ngönte

(Luk 12:57-59)

²¹ "Ëaröen ngön ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. 'Ni nim karip mëngkanok. Ën ni namp pël eëmë pöp ngön yaatak oröömëëp,' pël yaan kat wi yeë. ²² Ën nook pöt ök niamaan kat wieë. Omën namp pim karipön ya sangën eëpna pöp pi ngön yaatak orööpnaap. Ën namp pim karipön utpet wesak mapna pöp pi ngarangk wotöököröa naë oröak ngön ya mëmpnaap. Ën namp pim karipön, 'Kaökaö,' kip mapna pöp pi es parëaöökë yaö sëpnaap. ²³ Pötaanök ni omën nant Anutuun kiri wiimëak wak së kiri yawiaurek wë kön wiin nim karipëen utpet elmëen pi niiring ngön wieëaupök ëanëen pöt ²⁴ sëp mowasum. Pël ëak om kiri yaauta naë wiak kaalak së. Pël ëak nim karipring arpim ngön wieëa pöt wilak wotpil wesak sëak Anutuun yowe wiim.

²⁵ "Ën omën nampök ni ngön yaatak nuulëepënëak yaan pöt ngön yaarek nasën wieëaar ngön pöt teëntom ë pet irak ngöntre kar eëë. Pöt puuk ni omën ngön ë pet yairapë moresi nuulëen polisöröa moresi wes nimëen wii kaatak nuulnëëpanëen. ²⁶ Ne yaap panë niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pet pan ir olëakök oröömëëp."

Öngre omp wëwëet utpet yawesauta ngönte

²⁷ "Ngön kosang nent yaan ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. 'Ni öngre omp wëwëet kom ëenganok.' ²⁸ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omp namp öng nampön itenak kent kön wiin pöt yok könöök öng ngësëp sëp yewas. Pël ëak öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun yokoir. ²⁹ Ën omën nent nim it yaapkëök itaampë pötak wak weru nuulaan utpet eëmëak yeem

pöt it pö ti moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö. ³⁰ Ën nim mor yaapkëewesök kentöökë ënëm ëak utpet nent eëmë pöt nim mor pöwes kama il moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö."

Öngre omp wes yamëauta ngönte

(Matiu 19:9; Maak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ "Ngön kosang munt nenteta epël yaan ar yok kat yawiaurö. 'Omp namp pim öngöp wes mëepënëak pöt öngre omp yailauta pepewer pim öng pöp mamp.' ³² Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omën namp pim öng omp nga naën yaaupök wes mëepna pöt pim pël elmëëpna pötaan öngöp omp munt namp yokoirem öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëa pöp koirëpna pöt piita öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat."

Tiar ngön nent kosang wasëpenëak ngaarëkël wesak angan

³³ "Ën ngön kosang munt nent ëaröen ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. 'Ni omën nent eëmëak Aköpë ëöetak kaar kosang wesak anganok. Omën nent pël eëmëak pim ëöetak kosang wesak pöt ngaarëk wëen këet orööp.' ³⁴ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Ar ngön nent kosang wasëneak ngaarëkël wesak yaap pël anganok, won pan. Ar kutömweriil wesak kosang wasnganok. Kutöm pöwer Anutu pim wëauwer pötaanök. ³⁵ Ën e yangerakëlta mëak kosang wasnganok. Yang epëreta Anutu pim ingesiarë urte pötaanök. Ën Yerusalem kakëlta yapin mëak kosang wasnganok. Yerusalem pö Omp Ak kaöpë ka kësangö pötaanök. ³⁶ Ën nim kepönöökëlta ngön nent kosang wasnganok. Nuuk yok pangk kepön ëp naön maan koöre kölam naëpan pötaanök. ³⁷ Ar omën nent eëneak pöt om, 'Mak, ne pël eëmaap,' pöt pëen an. Ma omën nent naën eëneak pöt om, 'Won, pël naengan,' pöt pëen an. Arim omën nantëël mëak kosang wasëneak ngön munt nant anë pöt Setenë naëaan orööpnaat."

Omën nampök utpet yaalniin pöt kangiir elmëengan

(Luk 6:29-30)

³⁸ "Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. 'Omën nampök nim it naö utpet nuwasën pöt kangiir pim naö utpet mowasumëëp. Ën omën nampök nim kë naö nitiin pöt kangiir pim naö motiimëëp.' ³⁹ Ën nook pöt, epël niamaan kat wieë. Omën nampök ni utpet yaalniin pöt kangiir elmëenganok. Ën omën nampök nim kerëm yaapkëetak nimöön pöt katnëeteta nimööpnaan mowasum. ⁴⁰ Ën omën nampök nim ulpëen iriip öpënëak ngön yaatak nuulëak ngön nent nimëen wesak niaan pöt ulpëen rangkëëpta përe

mamp. ⁴¹ Ën omèn kaö nampök kan mëntöök omèn nant wak sumëak kosang wesak niaan pöt nuuk kan waliöököl wak sum. ⁴² Ën omèn nampök ni omèn nant pi mampëak kimang yeniaan pöt mamp. Ën nampök nim naëaan omèn nant yaam öpënëak yaan pöt keimön ëenganëp mamp.”

Köore tokörö lup sant elmëepa

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Nim karipön lup sant elmëem. Pël ëak nim köore toköpön kaaö elmëem.’ ⁴⁴ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Arimëen köore tok yaalniaurö lup sant elmëen. Ën utpet yaalniaurö Anutuuk kaamök elmëepnaan kimang man. ⁴⁵ Ar omèn ke pilöt ëënë pöt arim Pep kutömweri wëaup pim ru panë sënëet. Pöt puuk pim këtëpön maan omèn utpetere ompyaö pouröa rangk yema. Ën pi tapöpök pim kopiirenta maan omèn wotpilre korar pouröa naë yepel. ⁴⁶ Arën lup sant yaalniaurö kangiir elmëenë pöt Anutuuk ompyaut nimpnaat ma? Won. Utpet yaaurö pitta lup sant tapël elmë yaë. ⁴⁷ Ën arimtë karuröenökëer sant mowasënë pöten kön wiin arök omèn muntarö il wesak ompyaö ëen sa ma? Won. Omèn ngönën wonörö pitta sant tapël mowas yaë. ⁴⁸ Pötaanök arim Pep kutömweri wëa pöpë ompyaö wotpil wë pöl arta ompyaö wotpil wë arim köore toköröen ompyaö moweseim ön.”

Omèn il ngentingenti yaaö pörö kaamök yaalmëauta ngönte

6 “Ar arimtën ngarangk këekë ëen. Arim ngönën yaat omnaröa ëöetak pit itenak arën kön wiin ompyaö ëëpna pöl wesak mëngkanok. Pël ëënë pöt arim Pep kutömweri wëaup kön wiin ompyaö naën ëen ompyaö kangut naningken ëëpnaat.

² “Ni omèn il ngentingenti yaaurö omnant kaamök elmëemëak pöt kaar yaauröa ök elmëenganok ëlëep mamp. Kaar omèn pörö pit omèn muntaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak omèn il ngentingenti yaaurö kaamök ëak omnant ngönën tupötëere kamtatë omnaröa itöök yemengkaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ³ Ni pöt omèn il ngentingenti yaaurö kaamök elmëemëak pöt omnant ëlëep panë wesak mamp. Nim mor yaapkëewesök omnant yemangkën katnëewesi ëwat nasën ëëpna pöta ök karuröak nim mampëëtön ëwat nasën ëëp. ⁴ Ni omnant ëlëep mampë pöt nim Pep omèn ëlëep pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

Anutuun ök yamëëauta ngönte

(Luk 11:2-4)

⁵ “Ar Anutuun ök manëak pöt kaar omnaröa yaaul ëenganok. Pit omnaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak ngönën tupötë kakaatiire kamtatë, om-

naröa itöök, taueë Anutuun ök mapnaaten kent yaaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit ënëmak Anutuuk kaalak kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ⁶ Ar Anutuun ök manëak pöt arimtë kaatë kakaati së kan wariak arim Pep ëlëep wë pöpön ök man. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëep yamëëautön ityeengkaupök kangut nimpnaat.

⁷ “Arim Anutuun ök yamëëautë ngönën wonöröa ök ëak ngön paspas nentere nent kësang anganok. Pitëm pël yaaö pöt, pitëmtok kön wiin ngön wali yemaan Anutuuk kat mowiipnaat wesak pël yaaurö. ⁸ Ar pitëm ök ëenganok. Pep piin kimang nemaan wëen arim ap yewesautön ëwat yaaup. ⁹ Pötaanök ar Anutuun epël ök man.

‘Tenim Pep kutömweri wëaup, nim yapinte ngëengkw wiaap.

¹⁰ Ni wais wa ngaöök nimë.

Kutömweri wëaurö nim këm ngön ngaarëk yeö pöl e yangerak wëaurö teenta tapël ëënëak kent yaë.

¹¹ Ni peene kët epta könkön kaömp nimp.

¹² Tenim saunatë kangut kërë nuula.

Tenökta omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

¹³ Moröktak nuulëenganëp, pim naëaan ent ë nuulë.’

¹⁴ “Yaap, ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë moolanë pöt arim Pep kutömweri wë pöpökta arim utpet yaautë kangut kërë nuulapnaat. ¹⁵ Ën ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë nemoolaan ëënë pöt arim Pepap puukta arim utpet yaautë kangut kërë nanuulaan ëëpnaat.”

Kaömp ngës olëak wëauta ngönte

¹⁶ “Ar Anutuun yak kaömp ngës olëak pöt omèn ngön kaar yaauröa ök köore sap ëak önganok. Pit kaömp ngës olëak wë pël yaëen omnaröak pitën itenak wak isak apëna yak köore sap ëak wëaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ¹⁷ Ar kaömp ngës olanëak pöt arim wëaul uwari mëak arim kërë wot kanöt iirën. ¹⁸ Arim kaömp ngës olëak önë pöt, omnaröak itenak ëwat nasëpan, arim Pep ëlëeptak wë pöpökëer itaampnaan pël ëen. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëep pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

Omèn ompyaut wieëauta ngönte

(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Ar yangerakë omnant iwal ka ëere kumkum ë, omnaröak ka pör menak kékain wë pël yaaut kësang wiak önganok. ²⁰ Anutuuk arimëen omèn ompyaut kutömweri ningken önëen omèn ompyaut ëëë. Kutömweri pötökëer iwal ka ëere kumkum ë, ën omnaröak ka pör menak kékain wë pël naën yaaut. ²¹ Arim omèn ompyautë wia pörekël arim könötta wiaapnaat.”

Tiarim itöörar koröpöökë rampewesi ök
(Luk 11:34-36)

²² "It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. ²³ En arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat. Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapna pöt koö pöt sasa kësang panë olëaapnaat."

Tiar Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan
(Luk 16:13)

²⁴ "Omën nampök yok pangk omën omp ak naarë in-ëen naën ëëpnaat. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, kangiir nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan."

Kön selap yaauta ngönte
(Luk 12:22-31)

²⁵ "Pötaanök ne arën epël ök yeniak. Ar arimtë wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. 'Tiar kaömpöt tarëkaan öpen? Ma iit tarëkaan öpen?' Ën koröpöonta kön selap ëak epël angan. 'Oröpötök kör koëpen?' Kaömp pöt këet won, wëwëetakëer këet. Ën ulpëenre poë koröp pöt këet won, koröpöökëer këö. ²⁶ Ar in-töröen kön wieë. Pit kaömp ngëntak nëere wa peram wi pël naën yauröak arim Pep kutömweri wë pöpök kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat. ²⁷ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wes ulmëëpën sa ma? Won. ²⁸ Ën ar tol ëënak ulpëenre poë koröpötëen kön selap yeë? Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen ya namëngkën yaë. ²⁹ Pël yaëëtak ne epël ök yeniak. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën. ³⁰ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë. ³¹ Pötaanök ar kön selap ëak epël anganok. 'Tiar kaömpöt tarëkaan öpen?' ma 'Iit tarëkaan öpen?' ma 'Oröpötök kör koëpen?' pël angan. ³² Omën ngönën wonörö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirëenëen iire kaömp nënë pöten kön wiak nimpnaat. Pötaanök omën pipotëen kön selap ëëngan. ³³ Ar pöt, wot rëak Anutuuk wa ngaöök nimëen wëwë wotpil pim önëak niia pöt önëen weë ngentieë. Pël ëënë pötak yangerakë omën pipotta koir nimpnaat. ³⁴ Pötaanök omën nant ëlpamök orööpna pötön peene kët eptak kön selap ëënganok Wangam kan orööpna akun pötakökëer omën pötön kön wiin.

Ën kët nantë könömöt yaaröön yok pangk pötëen kön wiinëët."

Omnaröa wëwëat wël yaauta ngönte
(Luk 6:37-38, 41-42)

7 "Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl ar elni-ipanëen omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl elmëëngan. ² Arök omnaröaan ngön ya ke nal wesak mompunë pöt Anutuuk kangiir ke tapël wesak arimëen elniipnaat. Ën arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuukta tapël kaip ti nimpnaat. ³ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën? ⁴ Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk ëëpën? 'Ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.' ⁵ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök këëkë iteneë nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk ëëpnaat. ⁶ "Omën utpet kentöröa ök pörö Anutuu ngön ngëëngkët köntak mengkanok. Pël ëënë pöt arim ë rangiat ent ëak polöröa naë olanë pöta ök yaë. Ënak pol pöröak ing samsam yeem kaalak kaip tiak arimënt kant nimpnaat."

Anutuun ök yamëëaauta ngönte
(Luk 11:9-13)

⁷ "Kimang maim olëak omën këet önëët. Ngaöl ëeim sëak këet koirëenëët. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat. ⁸ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këet yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi. ⁹ Arim naëaan runga namp këenëen pepapön kaömp kimang maan këlö kor mampën ma? ¹⁰ Ma animautaan kimang maan kamal utpet namp wa mampën ma? Won. ¹¹ Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wë pöpök il niwesak omën piin kimang manë pörö omën ompyaut kaö wesak nimpnaat.

¹² "Arim omnaröak omën ompyaut elniipënëak kent kön yawi pipël arök kangiir pitën elmëen. Ngön piptak Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt kepön erën ëak wia."

Wëwë kosangta kanër kotur
(Luk 13:24)

¹³ "Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sën. Kö yesaurekë kanër kaöer, ën pörökë kanö kaöaö. Pötaanök omën selap ilëak yesau. ¹⁴ Ën wëwë kosangtakël yesa kan pör kotur. Kan pöök sëpenëak pöt pomp ëak omën selap won kopët nampnampök koirak yesau."

Tektek ngön yaaö kaar omnaröaan ngarangk këëkë ëëpa
(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ "Ar tektek ngön yaaö omën kaaröröaan ngarangk këëkë ëën. Pit arim naë wais wëen ar pitëm koröpötön pëen itenak pitën kön wiin pol sëpsëpöröa ök ëpre wiap yaaurö pël wasënëët. Pël ëënëëtak pitëm lupötë

kent toköröa ök nga panë wia. Pötaanök ar utpet ni-wasëpnaarö. ¹⁶ Ar pitëm omnant yaautön itenak songönten ewat sënëët. Pöt wëleri ëër nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan. ¹⁷ Këra ompyaut ulöp ompyaurö yaut. Ën këra utpetat ulöp utpetarö yaut. ¹⁸ Këra ompyautök ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetatök ulöp ompyaurö nautpan. ¹⁹ Ën këraat ulöp ompyaurö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat. ²⁰ Pötaanök tektek ngön yaaö omën kaaröröa omnant yaautön itenak pitëm songönten ewat sënëët. ²¹ "Ar epël kön wiingan. 'Omën neen, "Nem Aköp," pël yenëa pörö pourö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaarö,' pël wasngan. Nem Pep kutömweri wëaupë kentöökë ënëm yaaö pöröakëër pël ëëpnaarö. ²² Ënëm mak akun kaöaöök omën kësang wais neen epël neapnaat. 'Aköp, ten nim urtak wë Anutuu ngönte ök aöre omën naröa lupötëaan urmerarö waö ë momëere omën weëre kosang it ngölöp kësang nant pet ë pël eimaut.' ²³ Pël neaan ne pitën epël memaap. 'Utpet omnaarö aë, ne arën köpël. Ar mop newiak kama seë.'"

Ka ök yarëauta songön nenteparë ngönte

(Luk 6:47-49)

²⁴ "Omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk öpna pörö pit omën kön ompyaö wieëaup ka weit ök rëa pöpë ökörö. ²⁵ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt tööl noolaan ëa. Pöt ka pöta wapöt yang weitak wesirak taë ë ulmëa pötaan. ²⁶ Ën omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk naön ëëpna pörö pit omën kaökaup pim kaat i kosemeri pisöök ök rëa pöpë ökörö. ²⁷ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt töölak sasa utpet wes olëa."

²⁸ Yesu pi ngön epët ök më pet yairën omën pim naë wa rongan ëa pörö pourö pim ngön pötaan yaan panë sa. ²⁹ Pöt pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa pötaanök.

Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa

(Maak 1:40-45; Luk 5:12-16)

8 Yesu pi rosiraöökkan kaip tiak yengmaan omën rongan kësang panë nempel pim ënëm sa. ² Akun pötak omën kësë ëa namp pim naë së rar rë mowesirak epël mëëa. "Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët." ³ Pël maan Yesu mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. "Pël elniimëak yeëerek ompyaö së." Pël maan tapëtakëër pim kësëat won sa. ⁴ Pël ëën Yesuuk piin ngön epël mëëa. "Kat wi. E yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ewat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm."

Yesuuk nga omnaröa wotöök nampë inëën ruup ompyaö mowesa

(Luk 7:1-10)

⁵ Ënëm mak Yesu pi Kapaneam kakë sa. Pël ëën Rom nga omnaröa wotöök namp së piin ngön kosang wesak epël mëëa. ⁶ "Aköp, nem inëën ruup pi yauman ëak pim kosat kël wak këlängön kësang yaëën komun ureim kaatak wia," pël mëëa. ⁷ Pël maan epël mëëa. "Ne së ompyaö wasumaap." ⁸ Maan nga omnaröa wotöököpök ngön kangit epël mëëa. "Aköp mosëp. Ne ompyaup talte nem kaatak waisum? Ni om eprek wë këm pëentak aan nem inëën ruup ompyaö sëp. ⁹ Pöt ne omën isauröa ikanöök inëën yaaupök nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, 'Së,' maan sëpnaat, nampön, 'Wais,' maan waisëpnaat, ën nem inëën ruupön, 'Pël ë,' maan pël ëëpnant. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëën ruup yok pangk ompyaö sëpnaap." ¹⁰ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë. ¹¹ Kat wieë. Omën kësang panë yang we naöökkan naöök, këtëpë yengampiaulaanre së yeilëaulaan omën pörö wais Apramre Aisakre ën Yakop pitëm naë kutömweri wel aisëak kaömp nempnaarö. ¹² Pël ëëpnaaröak Anutuuk Yuta omën narö kutömweri së öpnaarö pël yewesa pörö koö panëetakël wa moolaan wë ingre ya ilak aimeë kë pötöp-pötöp aim öpnaarö." ¹³ Pël mëak pi kaip tiak nga omnaröa wotöököpön epël mëëa. "Ni së. Nim omën orööpënëak kön wi kosang yewesan pöt nim naë orööpnaat." Pël yemaan akun tapëtakëër pim inëën ruup ompyaö sa.

Yesuuk Pita pim lëlamöp ompyaö mowesa

(Maak 1:29-34; Luk 4:38-39)

¹⁴ Yesu pi së Pita pim kaata kakaati ilëak itaangkën pim öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem ka ureëa. ¹⁵ Pël ëën Yesu pi pim moresi mor moön yauman koröp es nga pöt won sëën pi wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën narö kësang ompyaö mowesa

(Maak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶ Wiap kan koö olapënëak yaëën omën naröak yauman omën kësang pan pitëm lupötë urmerarö ilëak wëa pörö pim ngësë wak sa. Pël ëën pi urmeraröen nga mëak pitëm lupötëaan waö ë momëak yauman yaurö ompyaö mowesa. ¹⁷ Pël ëa pötak tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröa. "Pi tiarim yauman won nuwesak këlängön pöt kama wak sa."

Omën naar Yesuu ënëm sëpënëak mëëa

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Yesu pi itaangkën omën rongan kësang nempel pi wa taap elmëak wëën pim ruuröen i kaöökë ëngk ko-

muntakël sêpnaan ko ëëpënëak mëëa. ¹⁹ Pël yaëen omën ngön kosangötë ngarangk nampök piin epël mëëa. "Rë yanuulaup, nim yasumëëtë ne ënëm elni-imaap." ²⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. "Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaatak Omën Këëp nem ka urö-ma kaat won." ²¹ Pël maan omën munt pim ënëm yaaö nampök epël mëëa. "Aköp, ni yok pangk kat newiin wet réak sê nem pepap yang kel weerum." ²² Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Mosëpnerek ni nem ënëm wais. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat."

Yesuuk kent kësangöön maan won sa
(Maak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³ Pël mëak Yesu pi wangaöök ilaan pim ruurö pitta tapël ëak piiring sa. ²⁴ Pël ëën kent kësang nempel möön i kaö maat kësang panë möak wangaöök ilaan utpet ëak iri i kaöök ilapënëak yeëa. Pël yaëen Yesu pi om ka kun sak wieëa. ²⁵ Pël ëën Yesuu naë sê it moilak epël mëëa. "Aköp, tiar kö sêpenëak yeëerek ni ten kaamök elni," pël mëëa. ²⁶ Pël maan Yesu pi pitën epël mëëa. "Ar tol ëënak kas yeë? Arim kön wi kosang yewesaut om kot panë wieëan epët." Pël mëak pi kentöore i kaöön nga maan kentö leng ëën kaö maatta won sa. ²⁷ Pël ëën pit yaan sak neneren epël mëëa. "Elei, omën epop ke tolëël namp apen? Puuk kentre kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp."

Yesuuk omën naarë lupmeriarëaan urmer narö waö ë momëa
(Maak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Pit i kaöökë ëngk komuntak sê Katara yangerak oröön omën urmeraröaring wëa naar Yesuu naë sê koirä. Omën pöaar piarip wel yangaöök wakaimën omnarö piaripön itaangkën nga panë sak wëen kas ëak piarpim naë nasën ëeima. ²⁹ Pël ëën piaripök merëk ë olëak Yesuun epël mëëa. "Yesu, ni Anutuu Ru-up. Ni ten tol elniimëep? Akun kaöaö temanöm nasën wiaan këlängön kat niwiimëak yaën ma?" ³⁰ Akun pötak pol narö kësang kamaarek wë kaömp neim wëa. ³¹ Pël ëën urmeraröak kosang wesak piin epël mëëa. "Ni ten waö ë nimëëmëak pöt pol ëngkoröa lupötë öngpök wes nimëëm." ³² Pël maan, "Yok seë," pël maan pit sê polöröa lupötë öngpök ilëa. Pël ëën pol pörö kas pöömpö sê parëaöök oröak i kaöök ilëak ëm përéak wel wia. ³³ Pël ëën omën pol ngarangk yaaö pörö kas sê pitëm ka kaöaöök oröak omën urmeraröaring wakaima pöaarë naë oröa pöta ngönöt ök mëëa. ³⁴ Pël ëën ka kaö pöökë omën pourö Yesuun itaampö sa. Pël ëak sê koirak pitëm yanger sêp wesak kaalak kaip tiak sêpënëak ke urak mëëa.

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa
(Maak 2:1-12; Luk 5:17-26)

9 Yesu wangaöök ilëak pim ruuröaring kaalak i kaöökë ëngk komuntakël sê Kapaneam kak oröa. ² Pël ëën omën narö omën kosat kël wa namp urweri

wiak wak Yesuu naë sa. Pël ëën Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëëa. "Nem ruup, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak. Pötaanök ni ya kë sak öm." ³ Pël maan omën ngön kosangötë ngarangk narö neneren epël mëëa. "Omën epop, 'Ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak,' pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëët." ⁴ Pël yemaan Yesuuk pitëm könre lupötön itenak epël mëëa. "Ar tol ëënak kön utpet pipot yawi? ⁵ Pöt nem omnampön, 'Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,' ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këët tekeri nasën ëën ar nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, 'Wal ëak sê,' ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këët tekeri sëen ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëët. ⁶ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këëp e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëak epël ök yemaan iteneë." Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. "Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë sê." ⁷ Pël maan pi wal ëak pim kaatakë sa. ⁸ Pël ëën omën kësang pöten itenak kas ëak Anutuuk weëre kosang ke pilte omën moresi mena pötaan pit Anutuun ping wesak mëëa.

Yesuuk Matiuun pim ënëm ëëpënëak mëëa
(Maak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Yesu pi pörök sêp wesak yesem takis yewa omën namp Matiu ne nem takis yewa kaatak wëen itenak epël yenëa. "Ni nem ënëm elnë." Pël neaan ne wal ëak omnant sêp wesak pim ënëm saut.

¹⁰ Yesu pi nem kaata kakaati wais wel aisëak kaömp yenën takis yewaare saun omën wunt narö kësang wais Yesure ten pim ruuröaring wel aisëak kaömp naut. ¹¹ Pël yaëen Parisi ngönën omnaröak pöten itenak ten pim ruuröen epël niiaut. "Arim rë yanuulaup pi tol ëënak omën takis yewauröere saun omnaröaring kaömp ngawi yen?" ¹² Pël yeniaan Yesu kat wiak kangi-ir epël mëëaut. "Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringöröakëer rotaaröa ngësë sa yaë. ¹³ Ar pöt, sê ngön nent ngönëntak epël wia pöta songönten këëkë kön wiin. 'Ne ar nemëen animaurö kiri ar elnëënëëten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëën ompyaö elmëënëëtenök kent yaë,' pël wia pöten kön wieim ön. Ne omën pitëmtën kön wiin wot-pilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omën pitëmtën kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup."

Omën naröak Yesuun kaömp ngës olëak wëautaan pëël mëëa
(Maak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Akun pötak Sonë ru narö Yesuu naë wais epël mëak pëël yema. "Ten Parisi ngönën omnarö Anutuun yak kaömp ngës olëak wëaurö. Ën nim ruurö pit tol ëë-nak kaömp ngës olëak naön yaë?" ¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëaut. "Omën namp öng öpënëak yeem

pim karuröaring wëen karuröak yaköm èen kaömp ngës olëak öpën ma? Won pan. Peene wë öng öpna pöp karuröaring akun wali naön èëpnaat. Pi peene wëen omën naröak pi wak kama ulmëen akun pötakökëer pim karurö yaköm èen kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nem ruurö neen yaköm èen kaömp ngës olëak öpnaat.

¹⁶ “Omën namp poë koröp ngolöpöokaan kaö nent ilak ulpëen ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël èëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëen ngaanëp weruun ilak kaak sèpnaat. ¹⁷ Èn omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpöt kolön yok pangk naëpan. Pël èëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sèpnaat. Pël èen pol koröpwerta utpet èëpnaat. Pötaanök wain i ngolöpöt kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk èëpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtä ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

Yesuuk ngarangk nampë koontupre öng namp ompyaö mowesa

(Maak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Yesu pi ngön pöt ök yemëem wëen ngarangk namp wais pim naë rar rë mowesirak epël yema. “Nem koontup peene ngolöp wel wia. Pël ëaarek ni wais mores pim rangk mowiin kaalak öp sèp.” ¹⁹ Pël maan Yesu pi wal ëak ten pim ruuröaring omp pöpring saut.

²⁰ Pi kan yesën öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saö namp kasngaël wais pim mores ulpëenëpök mësël yaalmë. ²¹ Pöt, “Ne om pim ulpëenëpök mësël elmëëma pöt ompyaö sumaat,” pimënt kön pël wesak pël yaë. ²² Pël èen Yesu pi kaip it itenak epël yema. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.” Pël maan öng pöp tapëtakëer ompyaö yes.

²³ Yesu pi sè ngarangkëpë kaatak orök itaangken omnarö koontupëen yak yaköm èen pitëm yaaul nger pëep mempöore ngön kaëp ilö pël eim wëa. ²⁴ Pël èen pi pitën epël yema. “Ar mop wiak ka tomökël oröëë, koont epop wel nawiin om ka ura.” Pël maan pit sömre ëlak ya. ²⁵ Pël yaan Yesu pi omnarö tomökël wes momëak koontupë wieëa pörek ilë moresi wëen wal ëaut. ²⁶ Pël èen pim pël elmëa pöta ngönte yang pörek ka poutë sa pet ira.

Yesuuk omën it il tëa naarre ngön won sa namp ompyaö mowesa

²⁷ Yesu pi ka pö sèp wesak ten pim ruuröaring yesën omën it il tëa naar pim ënem yewaisem ngön ë olëak epël yema. “Yesu ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi.” ²⁸ Pël maan Yesu pi pim ka sèpënëak ëa pötak ilaan omën it il tëa pöaar pim naë waisën pëel mëëaut. “Arip kön wiin ne yok pangk ompyaö niwasum ma?” Pël maan piaripök kangiiir epël yema. “Aköp, mak.” ²⁹ Pël maan piarpim itöörarë mësël elmëak epël yema. “Arpim kön wi kosang yenewas pötak ne ompyaö yanuwass.” ³⁰ Pël maan piarpim itöörar nga ngëna. Pël

èen Yesuuk kosang panë wesak epël yema. “Om-naröen ök manganok.” ³¹ Pël maan piarip sè Yesu pim pël elmëa pöta ngönte yang pörekë omnaröen ök maan yang pörek pangk ë pet ira.

³² Ten kaalak ka pöt sèp wesak kan yesën omën narö omën urmerapök elmëen ngön won sak wëa namp Yesuu naë wak waisa. ³³ Pël èen Yesuuk urmer pöp waö ë momëen omën ngön won sak wëa pöpök ngön yaan omnarö kat wiak yaan sak epël ya. “Elei, tiar omën ke epël nent Israel yanggerak oröön itnaangkën ëaut.” ³⁴ Pël yaan Parisi ngönën omnaröak epël yema. “Urmeraröa kaöapök kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë,” pël yema.

Yesuuk omnaröen yaköm elmëa

³⁵ Yesu pi ten pim ruuröaring ka kotre kaö poutë imeë pitëm ngönën tupötë ngönën rë moulööre Anutuuk wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök maö, këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël elmë imaut. ³⁶ Pël yeem pi omën selap pan itenak pitën kön wiin pol sèpsèp ngarangk wonöröa ök kön irikorring wë weëre kosang won wëen itenak pitën yaköm kön wia. ³⁷ Pël ëak pim ruurö tenën epël yenia. “Ya lupöök kaömp kë kësang pan köp sak wë. Pël ëaap ya omnaar kopët. ³⁸ Pötaanök ar ya Pepapön kimang man. Pël èen puuk ya omën munt narö koirak wes mëen këët wa rongan èëpnaan.”

Yesuu ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt

(Maak 3:13-19; Luk 6:12-16)

10 Yesuuk ten pim ru 12 pöröen ngön niaan sëen urmerarö waö ë mëere këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël èënëak weëre kosang ninaut. ² Ten pim ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt epot. Wotöököp Saimon yapin nent Pita piire ën pim nangap Entru, Semsre pim nangap Son, Sepeti pim ruaar, ³ ën Pilipre Patolomiu, Tomasre Matiu takis yewaup neere Sems Alpiasë ruupre Tatias, ⁴ Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sèp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire ën Yutas Keriot kakaanëp ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pöröen ya ngön mëëa

(Maak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ten omën 12 pöröen Yesuuk epël niak wes nimëen saut. “Ar omën ngönën wonöröa naë sëere Sameria omnaröa ka kaöatë sè orö pël èënganok. ⁶ Om Israel omën pol sèpsèp ngarangk won èen repak yes pöröa ök ëa pöröa naëëkëer sën. ⁷ Pël ëak ar yesem pöt ngönën epël ök man. ‘Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes.’ ⁸ Pël yeem yauman omnarö ompyaö mowasööre omën wel wiaurö wal ë moulmë, omën kësë ëaurö ompyaö mowasööre urmerarö omën naröa lupötëaan waö ë momë pël elmëen. Nem weëre kosangöt sum won yaningk. Pötaanök arta tapël sum won omnarö kaamök elmëen.

⁹ Ën monat arim kërötë waulak senganok. ¹⁰ Ar kan kourakë kaömp waulönëak këröt wak senganok. Ar ulpëenre ing kör muntatre sungköratta wak senganok. Pöt ar omnarö ya yamëngkën yok pangk kaamök elniak kaömp nimpnaat. ¹¹ Ar ka kaö naöök ma kot nentak së oröak wet reäk pitëm songönöt nampön pëel mëak kat wiin ompyaö sant niwasëpnaap ëen pöt piiring wë olëak sënëetak sêp wesak sën. ¹² Ar ka nenta kakaati yeilëem pöt omën pörek wëauröen, 'Anutuuk ompyaö elniip,' pël ök man. ¹³ Pël ëen pit sant niwasëpna pöt Anutuuk arim ngön manë pöl pit ompyaö elmëepnaat. Ën pit sant naniwasën ëëpna pöt arim ngön Anutuuk ompyaö elmëëpënëak mëëan pöt pitëm naë kë naarööpan. Arimënt wak sënëët. ¹⁴ Ën ka naöök ma nentak omën narö sant niwesak arim ngönte kat nawiin yaëen pöt ar pörek sêp wesak yesem pit utpet ëen Anutuuk kangiir kangëng mampnaat pöt pet elmëak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë pörek moolan. ¹⁵ Ne yaap pan niamaan. Ngaanëer Sotomre Komora ka pöteparë omnarö pit utpet ëëima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotomre Komora omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën omën ar sant naniwasën ëëpna pörö utpet pan ëen Sotomre Komora omnaröa kangut kaö wesak mampnaat."

Könöm ke nentere nent orööpnaata ngönte
(Maak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ "Kat wieë. Pol sêpsêp ruurö kent toköröa öngpök wes namëen yaautak nook ar kööre toköröa öngpök wes nimëen së önëen yeë. Pit utpet niwasëpënëak ëëpnaat. Pötaanök ar pol reraupë yaë pöl it nganga yeem int ekëpë wë pöl wiap ëen. ¹⁷ Ar omnaröen ngarang këëkë ëen. Pit ar kaöaröa naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. ¹⁸ Ar nem ru sak wë pötaanök pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëen ar pitre omën ngönën wonöröa ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët. ¹⁹ Yang ngarangköröa naë niulëen tol anet ëak kön selap ëënganok. Akun pötak ngön anëët Anutuuk arim lupötë niwiipnaat. ²⁰ Pël ëen ngön anë pöt arimtok naëngan, arim Pepapë Pulöök tekeri wes nimpnaat.

²¹ "Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Ën pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat. ²² Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëen kööre tok elniipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk ka ma öpnaat. ²³ Ar kak nerek wëen nga elniin pöt kas nerekël sën. Ne yaap niamaan. Ar kak nerekaan waö elniin pöt nerekël kas sënëët. Israel kaatë wii saal ar sa pet nairën wiaan Omën Këëp ne oröömaap.

²⁴ "Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Ën inëen ru nampök tapël pim ngarangkëp il newaspan. ²⁵ Runga pep kaatakëp pim pepapë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Ën inëen ruup-ta pim ngarangkëpë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Pitök ne arim kaöapön utpet wesak neak

neen, 'Pielsepul urmeraröa kaöap,' pël neea. Pötaanök pitök il wesak ar nem ruuröen utpet panë wesak niapnaat."

Tiar Anutuunökëer kas ëëpa
(Luk 12:2-7)

²⁶ "Pitën kas ëënganok. Pöt epël. Omën ngep ëen wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëen omnarö itaampnaat. Ën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. ²⁷ Nem arën koutak ök yeniak pipot ëwaatak ök an. Ën ngön laöök ök yeniak pipot omnaröa tekraak wë kaö wesak an. ²⁸ Ar omën könöp utpet newasën koröpö pëen nimëmpnaaröen kas ëënganok. Anutu es parëaöök niulëak könöpre koröpö pout kö niwasëpna pöpönökëer kas ëen. ²⁹ Omnarö tiar int sêpër naar 1 toea pötak sum ëëpenaat int ke pëlöröakaan namp köntak wel wiak yangerak nengentiipan. Anutuuk aanak pël ëëpnaat. ³⁰ Ar omnarö pöt, arim kepön ëpötönta pi ewat wë. ³¹ Pötaanök ar kas ëëngan. Pöt Anutuuk kön wiin arim sumatök int kot pöröaat il yemowas. Pötaanök omën nant arim naë köntak naarööpan. Puuk aanak orööpnaat."

Yesuu yapinte aöre piin yak mowasö pël yaauta ngönte
(Luk 12:8-9)

³² "Namp pi omnaröa ëöetak, 'Ne Yesuu ënëm yeë,' pël apna pöp nookta kangiir nem Pep kutömweri wë pöpön, 'Pi nemop,' pël memaat. ³³ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta nem Pep kutömweri wë pöpë ëöetak piin yak mowasumaat."

Yesu pi tiar kom elniipënëak waisa
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne arim naë ngaat won wasumëak newaisën. Ne ar neen kön wi kosang wesak wëaurö omën neen pël naalnëen wëauröa naëaan kom elniin pit kööre tok elniipënëak waisaup. ³⁵ Nook elmëen ruupök pepapëen kööre tok ëëre korömpök ëlëpëen kööre tok ëëre koröng lëlamöpök ël lëlamöpëen kööre tok ë pël ëëpënëak waisaup. ³⁶ Omën ka kopëtetäk wëaurö neneraan kööre tok ëëpnaat.

³⁷ "Omën namp pim ëlre pepaarëen kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. Ën namp pim rungaaröaan kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. ³⁸ Ën namp pi, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër wak nem ënëm naalnëen ëëpna pipop nem omnamp pël naëpan. ³⁹ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat."

Omèn narö ompyaö kangut öpnaata ngönte

(Maak 9:41)

⁴⁰ "Omèn ar sant niwasëpna pöp ne elnëëpnaap. Ën omèn ne sant newasëpna pöp Anutu nem wes nemëaup elmëëpnaap. ⁴¹ Omèn namp tektek ngön yaaö namp pim ngësë yewaisën pi tektek ngön yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi tektek ngön yaaupë ompyaö kangit piiring öpnaap. Ën namp omèn wotpil namp pim ngësë yewaisën pi wotpil yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi omèn wotpilëpë ompyaö kangit piiring öpnaap. ⁴² Ën omèn namp omèn pas nampön itenak pi nem ruup pël wesak i ëpët nëmpënëak kelöntak kol mampna pöp pi Anutuuk yaap ompyaö kangit mampnaap."

Sonök Yesuu ngësëäl ngön wes mëa

(Luk 7:18-35)

11 Yesuuk ten pim ruuröen wetete ngön pöt ök ni pet irak pörek sëp wesak ka munt pörek wieëa pötë ngönën ök mëak rë moulö saut.

² Son i yamëaup wii kaatak om wë Kristoë yaauta ngönte kat wiak pim ru naar wes mëen waisa. ³ Pël ëak piaripök piin epël mëak pëël yema. "Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?"

⁴ Pël maan omèn pöaar wais ök maan Yesuuk kangiiir piaripön epël ök yema. "Arip së Sonön omnant arpm itaampöore kat wi yeë epotön ök man. ⁵ It ngaapörö it nganga së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaurö kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man. ⁶ Omèn namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap."

⁷ Pël maan piarip yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte ök yema. "Ar ngaan yang omèn wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won. ⁸ Ma ar omèn ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omèn ulpëen ke nalörö mëa pörö omèn omp aköröa ka ompyautë wëetak Son pi ulpëen ke nalörö namëen wëaup. ⁹ Ma ar omèn ke tolëälëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël ëan. Ne ök nia-maan. Epop tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngka pöt il yemowas. ¹⁰ Pöt omèn pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa.

'Kat wi. Ne omèn nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.'

¹¹ Ne yaap niamaan. Son puuk yangerakë omèn pourö il yemowas. Pël ëaap omèn Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas. ¹² Ngään Son i yamëaup pim ngës rëak ngönën ök ëa pötakaan wais peene e wë eptak omèn utpet ke nentere nent yaaö naröak Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pötak ilapënëak weë yengenti.

¹³ Mosesre tektek ngön yauröak Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak ëa ngön pöt aö aö wais Sonë oröak wë eptak kë yaarö. ¹⁴ Ën ar pitëm ngönöt kat wiak taë wasënëak pöt Sonön pi Elia pitëm waisëpënëak ëa tapöp pël wasënëët. ¹⁵ Katringëpök ngön epët kat wiip.

¹⁶ "Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elnim? Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem pitëm karuröen epël yema.

¹⁷ 'Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.'

¹⁸ Ar tapël yaurö. Son pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, 'Pi urmerapring wë,' pël aiman. ¹⁹ Ën peene Omèn Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. 'Iteneë. Omèn epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,' pël aim. Pël ëaap Anutu pim ëwat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön."

Yesuuk Kalili omnaröen pepanöm ngön mëea

(Luk 10:13-15)

²⁰ Akun pötak Yesu pim wet rëak ka nantë ya retëng weëre kosang mëngkën itenak lup kaip natiin ëa pöröen epël mëak nga yema. ²¹ "Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taiaare Saiton omnaröen elmëanëen pit ngaanëer pitëm lupöt kaip tiak ulpëenre poë koröp sinöt ëak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön. ²² Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Taiaare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat. ²³ Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Sotom omnaröaan elmëanëen pitëm ka kaö pö kö nasën peene om wieëan tapön. ²⁴ Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Sotom omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat."

Yesuu naë së kë sëpenaat

(Luk 10:21-22)

²⁵ Akun pötak Yesuuk Pepapön epël ök mëëaut, "O Pep, ni kutömre yang poutë pepap. Niin yowe yeniak. Ni omèn ëwatöröaan nim ngönëntë ëlëëp yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. ²⁶ Mak, Pep nim kentöök pël yaaup." ²⁷ Pël mëak omnaröen epël yema. "Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö pit ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ëwat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ëwat wë. Pötaanök Ruupök omèn nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ëwat sëpnaat. ²⁸ Ar Anutuu ngönte ngaarëk önëëtaan ya kaö mëneimeë këlangön kat wieim wëaurö nem ngësë waisën. Pël ëen nook niaan kë sënëen. ²⁹ Ar nem inëen ru sak neering ya mëneim wë nem naëaan ëwatöt ön. Pöt epël. Ne ya wiap yaaupök nemtën wak irëak wëen arim saunatë könöm pöt won sëen lup

kengkèn sak önëët. ³⁰ Omnant arim èenëak ök niaim pöt ompyaut, könöm won pangk èenëët."

Kë yesa akun ngëengka ngönte

(Maak 2:23-28; Luk 6:1-5)

12 Wë kë yesa akun nentak ten Yesuring rais yaöökë lup yesem këenëen ulöp nant töak söngsöng èak naut. ² Pël yaëen Parisi omnaröak itenak Yesuun epël yema. "Kat wi. Nim ruurö kë yesa akun ngëengkötë naënëël yaë." ³ Pël maan kangiir epël yema. "Ar Tewitre pim omnaröa këen wë èa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? ⁴ Tewitre pim omnarö pit Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu èoetak wieëa pöt kiri ar yaauröakëer nëmpnaan piire omën pas pim naë wëaurö nëmpnanëak nga yaaut wa na. ⁵ Ma Mosesë ngön kosangtak lup epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Kiri ar yaaurö Anutuu ngönën tup kaöetak kët kë yesa akun ngëengkötë ya yamëngkem kë yesa akunatë nga wieëa pöt ilën saun naën è yaë. ⁶ Ne niamaan kat wieë. Arim èoetak e taua epopök tup kaöet il yewas. ⁷ Ngönëntak ngön nent epël wia. 'Ne ar nemëen animaurö kiri ar elnëenëeten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm èak ompyaö elmëenëetenök kent yaë.' Ar ngön pöta songönte ewat wëanëen omën ketre saun wonöröen nga nemaan èan tapön. ⁸ Omën Këep ne kë yesa akun ngëengk pöta pepap. Pötaanök nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant èëpnaan memaat."

Kë yesa akun ngëengk nentak Yesuuk omën mores kël wa namp ompyaö mowesa

(Maak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Pël mëak pörekaan pitëm ngönën tuptak së ilëaut. ¹⁰ Pël èen omën namp pim mor nas kël waup pörek wëa. Pël èen pitök Yesuun morök elmëak ngön yaatak ulmëepënëak epël pëel yema. "Tiar yok pangk kë yesa akun ngëengktak ompyaö wasëpen ma won?" ¹¹ Pël maan epël mëëaut. "Arim naëaan namp pim pol sëpsëp namp kë yesa akun ngëengk nentak yang öngöpöök ilëaan sëp wasëpën ma? Pël naëpan, öpnaat. ¹² Sëpsëp pöp omën pasip. Èn omnarö tiar këerö. Pötaanök kë yesa akun ngëengktak yok pangk ompyaö wasëpenaat." ¹³ Pël mëak pi omën pim mores kël wa pöpön epël yema. "Nim mores el më." Pël maan pim mores el mëen kaalak muntasi ök ompyaö yes. ¹⁴ Pël yaëen Parisi omnarö ka tomök së wa top èak pit tol èak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Yesu pi Anutuu inëenëp

¹⁵ Yesu pi pitëm ngönte ewat wëak pörekaan yesën omën selap pim ènem waisa. Pël èen pi yauman omën pourö ompyaö mowesak ¹⁶ pitën omën muntaröen pi in ök mepanëak nga yema. ¹⁷ Pël yaëen tektek ngön yaaö Aisaia pöpë ngön epël èa pöt kë oröaut. ¹⁸ "Epop nem inëen ruup, nem yaö mëëaup. Ne piin kent pan èak ya kë yes.

Nem Pulö pim naë wes mëen pim rangk wë weëre kosang mangkën nem ngön wotpilte omën ngönën wonöröen ök mapnaat.

¹⁹ Pi omnaröaring ngön nga elööre ngön èak aö, omnarö pim ngönte ka tomök kat wi pël naëpan. ²⁰ Omën kalaö pötöp möautë ök këlangön kat yawiaurö pi utpet nemowaspan, kaamök elmëen ompyaö sëpnaat.

Èn omën es wëlëngö riipënëak yaë pöl wiap panë yaauröeta puuk elmëen wel nawiipan, kaamök elmëen weë sak öpnaat.

Pi kosang ngentiak ya mëngkën Anutuu wotpil yaautak omën muntat il wasëpnaat.

²¹ Pël èen omën ngönën wonöröak piin kön wi kosang wesak kor öpnaat."

Omën naröak Yesuun Pielsepulök kaamök yaalmë pël mëëa

(Maak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Wë ènemak omën narö omën urmer nampök elmëen it il tëëre ngön won së pël èa namp Yesu naë wak waisa. Pël èen ompyaö mowasën omën pöp ngön aöre it nga së pël äaut. ²³ Pël èen omnarö pöten itenak yaan sak epël ya. "Elei, epop Tewitë äap, Anutuu Yaö Mëëaup, tiarim ngarangk elniipnaap ma?" ²⁴ Pël yaan Parisi omnarö pöten kat wiak epël yema. "Kaar angan. Omën epop urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen waö è yamë." ²⁵ Pël yemaan pi pitëm lupötë itenak yema. "Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom èak wë weëre kosangring naön èëpnaat. Èn omën ka naöök wëaurö ma ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom èëpna pöt repak sëen omën won wiaapnaat. ²⁶ Tapël Seten pimtök ne kaamök elnëen pim urmerarö waö è yemomëanëen pimtök pimënt mëngkën pim weëre kosangöt won san tapön. ²⁷ Ar neen, 'Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö è yamë,' pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitä Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö è mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtök arim ngön pöt kaar èan pöt tekeri yewas. ²⁸ Ne pöt, Anutuu Pulöök kaamök elnëen urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

²⁹ "Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak pim omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

³⁰ "Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë. ³¹ Pötaanök ne ök niamaan. Omën utpet ke nentere nent èak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat. Èn namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent è nemoollapan. ³² Èn namp pi Omën Këep neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Èn namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim

saun pöta kangit peeneere enëm poutë ent ë nemoollapan."

Këra ompyaöre utpet pötë ngönte
(Luk 6:43-45)

³³ "Këra ompyaumentëk ulöp ompyaurö ütöpnaat. Ën utpetementëk ulöp utpetarö ütöpnaat. Këra ëlmenti songönte ulöpöröak war yewas. ³⁴ Kamalöröa morök yaë pöl ar yaaurö. Utpet yaauröak tol ëak ngön ompyaut an? Pël naengan. Omën namp ke nantre nant pim lupmeri peö ëak wë pöt këmtak war yewas. ³⁵ Omën ompyaup pim lupmeri kön ompyaut wieë ngön ompyaut ya. Ën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieë ngön utpet tapëlöt ya.

³⁶ "Ne ök niamaan. Ënëmak kangiiir ëëpna akunetak Anutuuk omnaröa ngön köntak mosut yaaö pötaan ngön ya mëmpnaat. ³⁷ Arim ngön yaautak arim songön ompyaut tekeri wasën pöt Anutuuk niöpnaat. Ën arim ngön yaautak utpet yaaut tekeri wasën pöt sëp niwasëpnaat."

Omën narö Yesu retëng weëre kosangring nent ëen itaampënëak mëëa.
(Maak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omën naröak Yesuun epël yema. "Rë yanuu-laup, ten Anutu niiring wë ma won pöta songönte ëwat sënaan, ni retëng weëre kosang nent ë. Pël ëen itaampunaan." ³⁹ Pël maan pi epël yema. "Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naengan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pim elmëa pöta ökök pëen pet elniin itaampunëët.

⁴⁰ Ngaan Sona pi i kaö imën kaöapë yaatak këtre röök nentepar nent wakaima pöl Omën Këep ne këtre röök nentepar nent yangera öngpök ömaap. ⁴¹ Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt Sona puuk ngönën ök maan lup kaip tia pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë. ⁴² Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë."

Urmerap omën namp sëp wesak së rëak kaalak waisauta ngönte
(Luk 11:24-26)

⁴³ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök yema. "Urmer namp omën nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak ⁴⁴ epël kön wia. 'Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak

sumaan.' Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa. ⁴⁵ Pël ëen pi kaalak së urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëëro koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëen omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök enëm sasa pan sa. Tapël Yuta omën utpet peene akun eptak wë eporö ar utpet panë sak önëëro."

Yesu pim ëltre nangaröa ngönte
(Maak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pi omnaröen ngön ök maim wëen pim ëltre nang wais ka tomök wë piin ngön ök mapënëak yema. ⁴⁷ Pël ëen omën nampök piin epël yema. "Nim ëltre nang niin ngön ök niapënëak wais ka tomök wë." ⁴⁸ Pël maan piin kangiiir epël yema. "Nem elëp talëp? Nangarö talörö?" ⁴⁹ Pël mëak pim ruurö tenim ngësël mor song ëak kaalak epël yema. "Nem ëltre nang pörö eporö. ⁵⁰ Omën nem Pep kutömweri wëaupë ngön ngaarëk yeö piporö nem ëltre nangarö pël yaë."

Omnant öp olëauta watepang ngönte
(Maak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 Kët pötak Yesu pi pim kaatakaan oröak ten pim ruuröaring i kaö ëöök së wel aisëaan ² omën kësang pan wais pim naë wa rongan yaë. Pël yaëen pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëen omnarö i pisöök taueëa. ³ Pël ëaan pi watepang ngön nentere nent mëak nent epël yema. "Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa. ⁴ Pël ëen nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na. ⁵ Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël ëen yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa. ⁶ Pël ëen këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök. ⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt oröak ngep ëen sësë ëa. ⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 100, nemorëët 60, nemorëët 30 pël uta. ⁹ Katringëpök ngön epët kat wiip."

Yesu pi watepang ngöntaan mëëa
(Maak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Pël yemaan ten pim ruurö Yesuu naë së piin epël mëëaut. "Ni tol ëënak pitën watepang ngön yemaan?" ¹¹ Pël maan pi kangiiir epël yenia. "Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëëp pöta songönte arënökëer pet yaalni. Ën muntarö puuk pël naalmëen yaë. ¹² Omën namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mangkën pim naë kësang wiaapnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëen elek öpnaap. ¹³ Nem watepang ngön yemak epëta songönte epël. Pit itöök iteneëak këëkë itna naskolön yaaurö. Katëëpök kat wieëak këëkë kön nawiin yaaurö. ¹⁴ Tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ök ëa pöt pitëm naë kë yaarö. Pöt epël. 'Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan."

Pël äak ar itaampunëetak yok pangk omnantön it-naangkan.

¹⁵ Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, katöt il wariaurö, itöt mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Ën pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,
Anutuuk pël ya.'

¹⁶ "Ar pöt arim itöök omën ngolöpötön itaampööre katëepök ngön ompyaut kat wi pël yeë pötön ërëpërëp ëënëet. ¹⁷ Ne yaap ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre omën wotpilörö kësang omën epötön iteempënëak äak itnaangkën äautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak äak kat nawiin äautak peene kat yawi."

Omnant öp olëauta watepang ngön pöta songönte (Maak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ "Peene omnant öpöt olëauta watepang ngön niak pöta songönte war wes niamaan kat wieë. ¹⁹ Omnant öpöt kamtöök ngentia pötë ökörö omën narö Anutuuk wa ngaöök nimëepënëak yaë ngön pöt kat wiauröak kön nawiin yaëen ngön Anutuu pitëm lupötë wia pöt Setenök kama wa ëp yaë. ²⁰ Ën omnant öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak ërëpsawi äak öpnaat. ²¹ Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlängön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëer wil këlök ëëpnaat. ²² Ën omnant öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen Anutuu ngönte mos ëëpnaat. ²³ Ën omnant öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak këekë kön wiak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 100, narö kë 60, narö kë 30 pël orööpnaat."

Ya lupöök nön utpetat oröauta watepang ngönte

²⁴ Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën namp pim ya lupöök omnant öp ompyaut ngënta pötakël ök ëëmaan. ²⁵ Pël ëen röök nentak pim kööre tok namp wais nön utpetatë öpöt ompyautë rangk olëak sa. ²⁶ Pël ëen omën ompyaut oröak këet ütöpënëak yaëen nön utpet pötta oröak kaö sa. ²⁷ Pël ëen omp pöpë inëen ruurö pim naë wais epël mëëa. 'Kaöap, ni öp ompyaut ya lupöök ngëntauppe. Nön utpetat tol äak oröa?' ²⁸ Pël maan epël mëëa. 'Kööre tok nampök ëa.' Pël maan pim inëen ruuröak, 'Ten së nön utpetat ti moolan ma?' pël mëëa. ²⁹ Pël maan pi kanggiir pitën epël mëëa. 'Won. Ar nön utpetat yatiem omën ompyautta tiinganok. ³⁰ Pout irikor äak öp. Pël ëen omnant köp sëen öpenaatak nem omën këet öpnaaröen epël memaat. Wet rëak nön utpetat tiak ut urak es-

uwesi moolan. Pël äak omën ompyaut wa rongan äak nem kaatak wiin."

Këra lëlëp kotupre yis pöteparë watepang ngönte (Maak 4:30-34; Luk 13:18-21)

³¹ Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt këra nementi lëlëp pöpökël ök ëëmaan. Omën nampök lëlëp pöp pim ya lupöök ngënta. ³² Lëlëp pöp kot panëep, omën muntatë lëlëpöröak il yewas. Pël yaëetak oröakökëer pöpök këra muntat il yewas. Pël äak kësang sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi."

³³ Pël mëak watepang ngön munt nent epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng namp yis pöt korupaë kas möautring irikor ëen pötak ekek yes pötak ök ëëmaan."

³⁴ Yesu pi watepang ngön kësang omnaröen ök yema. Nent war wesak nemaan, watepang pëen yema. ³⁵ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngön epël ëa pöt pim naë kë yaarö.

"Ne watepang ngön ök memaap.

Omnant ngaanëer Anutuuk kutömre yang ket ëa akun pötakaan wais peene e wë eptak ëlëep wiakaima pöt nook tekeri wasumaap."

Nön utpetat ya lupöök oröauta watepang ngön pöta songönte

³⁶ Yesu omnarö sëp wesak së kaata kakaati yeila. Pël ëen ten pim ruurö naë së epël mëëaut. "Ya lupöök nön utpetat oröautakël nim watepang ngön yaan pöta songönte ök nia." ³⁷ Pël maan kanggiir epël yenia. "Omën öp ompyaut ngënta pöp Omën Këep ne epop. ³⁸ Ya pöwer pöt yang epër. Ën omnant öp ompyaö pöt omën Anutu pim wa ngaöök yamë pörö. Ën nön utpetat omën Setenë ënëm yaëen pim ngarangk yaalmë pörö. ³⁹ Kööre tok öp utpetat olëa pöp Seten, ën omën ompyaö wa pöt akun kaöaö. Ën omën wa wia pörö en-selörö. ⁴⁰ Omnaröa nön utpetat tiak esuwesi mera pöta ök akun kaöaöök orööpnaat. ⁴¹ Akun pötak Omën Këep nook nem en-selörö wes mëen nem wa ngaöök yamë pötak omën utpet yaauröere omën munt narö utpet sëpënëak yaalmëa pörö kama wak ⁴² es kosang-wesi moolapnaat. Es kosang pöwesi omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö. ⁴³ Pël ëen akun pötak omën ompyaö saurö pit Anutu pitëm Pepapök wa ngaöök yamëen këtëpë yema pöl ëwa elmëepnaat. Katringëpök ngön epët kat wiip."

Omën nampök uröm ompyaut yangerak ëlëep wieëaut koirauta watepang ngönte

⁴⁴ "Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt urömere omën ompyaut ngaanëer yangerak ëlëep wia pötakël ök ëëmaan. Ënëmak omën munt namp koirak muntarö koirpanëen kaalak ëlëep wia. Pël äak teentom ërëpsawiarang së pim omën pout menak sumat wak yang lup pöt sum ëa."

Songre sar ompyauta watepang ngönte

⁴⁵ “En Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën songre sar ompyaut ap yewesa pöpëel ök eëmaan.
⁴⁶ Pi songre sar ompyaö panë nent koirak pim omnant pout menak sumat wak sê songre sar ompyaö pöt sum äa.”

Iir yewaul pöta watepang ngönte

⁴⁷ “En Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt iirëp i kaöök olaan imën ke nampre namp ilëa pötakël ök eëmaan. ⁴⁸ Iir pöëp imënörö peö eën omnarö weruak eöökël sa. Pël äak wël äak ompyaurö kaputë wesirak utpetarö wa moolëa. ⁴⁹ Pöta ök akun kaöaöök tapël eëpnaat. Enselöröak wais omën utpetarö ompyauröa naëaan wël äak kama wak ⁵⁰ es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi ingre ya ilak aimeë kë pötöp-pötöp aim öpnaat.”

Uröm ngaanre ngolöpöt wieëauta watepang ngönte

⁵¹ Pël niak tenën epël pëel yenia. “Ar pöta songönten kön wia ma?” Pël niaan ten, “Mak,” pël mëëaut. ⁵² Pël maan tenën epël niiaut. “Pöt ompyaö. Ngön kosangötë ngarangk namp Anutuu wa ngaöök yamëautak ilëak wë ngönënte këëkë ewat saup pi ka pepapë ököp. Ka pep pöp pi uröm ompyaö ngaanre ngolöp pout pim peram wiaurekaan yeö pöl pi ngönën ompyaö ngaanre ngolöp poutepar ewat wëaup.”

Nasaret omnarö Yesuun kaaöre këëpöt elmëa

(Maak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Yesu pi watepang ngön pöt ök më pet irak ten pim ruuröaring saut. ⁵⁴ Pël äak Nasaret pim ka songöntak oröak ngönën tuptak ilëak ngönën ök yemaan omnarö pit yaan sak epël ya. “Elei, omën epop omën yaap tiarim karippe. Tarëkaan ewat ompyaö epot wa? Ma talëpök weëre kosang mangkën ya weëre kosang epot yamëngk? ⁵⁵ Tiar piin ewat wëep. Pi ka ök yarëaupë ruuppe. Pim ëlëp Maria. En yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö. ⁵⁶ En koont pim nangaröeta tiarring wë. Pël äaap pi weëre kosang epot tarëkaan wa?” ⁵⁷ Pël mëak pit piin kaaöre këëpöt yaalmëën Yesuuk epël yema. “Tektek ngön yaaö namp ka poutë omnaröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëauröak pi kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.” ⁵⁸ Kak pörökörö pitëm kön wi kosang nemowasën äautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën äaut.

Son i yamëaup mëna

(Maak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

14 Akun pötak yang ngarangk kaöap Erot pi Yesu pim yaauta ngönte kat wia. ² Pël äak pim ya omnaröen epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup, pi wel wiak wal äaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.” ³ Erot pim pël mëëa pöta songönte

epët. Ngaan pi pim nanëpë öngöp Erotias pöp wa ëp äa. Pël eën Sonök piin epël mëak nga mëëa. “Ni öng pipop wa ëp eën pangk naën yaë.” Pël mëëa pötaanök Erotök pim ya omën naröen maan pitök Sonë ingre morötë wii tëak wii kaatak moulmëa. ⁵ Pël eën Erot pi Son mëmpënëak kön wiautak omnaröak piin, “Anutuu tektek ngön yaaö omnamp,” pël yamëëa pötaan kas eën sêp wesa. ⁶ Pël eën ënëmak Erotë oröa akunet temanöm sëen këere imën nëmpënëak omën kaöarö pourö pim naë wa top äa. Akun pötak Erotiasë koontup omën pöröa eöetak tan yaurön Erot pi itenak kent kön wia. ⁷ Pël äak pi koont pöpön epël mëëa. “Ne Anutuu eöetak kosang wesak niamaan. Ni omën nenten kimang neamë pöt nimpaat.” ⁸ Pël maan pim ëlëpök këk maan epël mëëa. “Son i yamëaup pim kepönö tök söwar neweri wiak wak wais namp. Pël eën ne pi wel wia pöt ewat sumaan.” ⁹ Pël maan omën omp ak Erot pi pöt kat wiak ya këlangön kön wia. Pël äaap pi omnaröa eöetak ngön kosang wesautaan pim kimang ngönten kat wiak ¹⁰ pim ya omën naröen maan wii kaatak sê Sonë kepönö tök ¹¹ söwar neweri wiak wak sê koontup mangkën wak sê ëlëp mena. ¹² Pël eën Sonë ruurö kat wiak sê pim sokur wak yang kel weera. Pël äak wais Yesuun ök yema.

Yesu pi omën 5000 pörö kaömp mena

(Maak 6:30-44; Luk 9:10-17; Son 6:1-14)

¹³ Yesu pi ngön pöt kat wiak ten pim ruuröaring yang pör sêp wesak wangaöök ilëak i kaöök yang omën wonrekël saut. Pël yaëen omnarö kat wiak pitëm kaat sêp wesak tenim ënëm yangerak waisa. ¹⁴ Pël eën wangaöökkaan oröak sê itaangkën omën kësang pan wëen itenak yaköm eën pitëm yauman omnarö ompyaö yemowas.

¹⁵ Wë wiap kan ten pim ruurö pim naë sê epël ök mëëaut. “Omën wonrek wëen wiap kanëen yes. Pötaanök omnarö wes mëen kaatë sê kaömp sum eëp.” ¹⁶ Pël maan Yesuuk epël niiaut. “Pit tol eën sêpën? Arök kaömp meneë.” ¹⁷ Pël niaan epël mëëaut. “Ten tarëkaan mampun? Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël äak wia.” ¹⁸ Maan epël niiaut. “Nem naë wak waiseë.” ¹⁹ Pël niak omnaröen maan nönö mö mëak wel aisëaan kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak kaömpöt pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut. ²⁰ Pël eën omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 12 pötë waulön peö yaë. ²¹ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

Yesu pi i kaöökë roro sa

(Maak 6:45-56; Son 6:15-21)

²² Kaömp na pet irën Yesuuk ten pim ruuröen epël niak këk niiaut. “Ar wangaöök ilëak i kaöökë ëngk komuntakël seë. Pël yaëen ne omnarö wes mëëmaan.” Pël niaan saut. ²³ Pël eën pi omnarö wes mëen yesën Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. Pël eën koö olaan pimënt pörök wëen ²⁴ wangaö i kaöökë luptak

yesèn kentö maap yamöön kaö maat weëre kosangring wangaöök yamö. ²⁵ Pël èen èlpam wal èepènèak yaèèn Yesu i kaöökë roro tenim ngèsë yewais. ²⁶ Pël yaèèn itenak ten kas kësang èak, "Elei, waötöp èngk yewais," pël mëak merék èaut. ²⁷ Pël èen pi tapètakëer tenèn epël niiaut. "Arim lupöt weë sèp. Nemtok yewaiserek kas èëngan."

²⁸ Pël niaan Pitaak piin epël mëèaut. "Aköp, nimtok yaèèn pöt aan ne i kaöökë roro nim naë waisum." ²⁹ Pël maan, "Wais," maan Pita wangaöökëan oröak kaöökë roro Yesuu ngèsël yes. ³⁰ Pël yeem kentö kësang yamöön itenak kas èak i kaöökë öngpök yengmëem ngön èak Yesuun, "Aköp, kaamök elnë," pël mëèaut. ³¹ Maan Yesuuk tapètakëer el mëak moresi weë epël yema. "Nim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaën. Tol èënak kön selap yaën?" ³² Pël mëak piarip wais wangaöök ilaan kentö leng yaë. ³³ Pël èen wangaöök wëaurö ten piin yaya mëak epël mëèaut. "Yaap pan, ni Anutuu Ruup."

Yesu pi yauman omèn kësang Kenesaret yanggerak ompyaö mowesa
(Maak 6:53-56)

³⁴ Ten i kaö poö èngköök sè Kenesaret yanggerak oröaut. ³⁵ Pël èen omèn pörek wëaurö Yesuun itenak èwat sak ngön maan yauman omèn yang pörek wëaurö pim naë wak waisa. ³⁶ Pël èen pit pim ulpëen kautak pëen mësël èak ompyaö sèpènèak këk yema. Pël maan omèn pël èa pörö ompyaö saut.

Anutuu ngön kosangötök èaröaat il yewas
(Maak 7:1-13)

15 Parisi ngönèn omèn naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë wais epël yema. ² "Nim ruurö tol èënak tiarim èaröa ngön kosangöt ilap yari? Pit ngön kosangötë wieèaul kaömp nëmpènèak mor i nairèn yaë." ³ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ar tol èënak arim èaröa ngön kosangöt ngaarék önèak Anutu pimtë ngön kosangöt wa yoolak? ⁴ Anutuuk kosang wesak epël èa. 'Nim èlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.' Èn nenteta epël. 'Omèn namp pim èlöpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.' ⁵ Anutuuk pël yaatak ar ngön epël yaaurö. 'Namp pim èlre pepaar omèn nenten ap yewasèn omèn pim piarip kaamök elmëepna pöt pim naë wiaan pöten, 'Ne omèn epët Anutuun yaö èaup,' pël mëèaupök pim èlre pepaarë ikanöök wë kaamök naalmëen pöt pangk yaë.' ⁶ Ar pël yeem arim èaröa ngön kosangötë ènëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak. ⁷ Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaä omèn Aisaia pim nganëer arimëen ngön èa pöt kë yaarö. Pöt epël.

⁸ 'Omèn eporö pitëm këmötök neen yaya yenëem lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁹ Pitëm ngönöt nem ngön këeta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë."

Tiarim lupmer utpet yewas pöta ngönte

(Maak 7:14-23)

¹⁰ Pël mëak Yesu pi omnaröen ngön maan waisèn epël yema. "Nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokölee. ¹¹ Omnant këmtak yen pötök lupmer utpet newasèn yaë. Këmtakaan yaarö pötök lupmer utpet yewas." ¹² Pël maan ten pim ruurö sè piin epël mëèaut. "Ni ngön pipot yemaan Parisi omnarö këëpöt kön yawi pöten ni èwat wëen ma?" ¹³ Maan epël ya. "Këra pout nem Pep kutömweri wëaupök pim ya lupöök nangëntën èa pipot ti moolapnaat. ¹⁴ Ar Parisi omnaröen kön selap èëngan. Pit omèn it il tëauröa ök yaë. It il tëa naar nampnamp mësak yesem kanö wiaan saarëak parë orööpnaat." ¹⁵ Pël niaan Pitaak epël yema. "Watepang ngön pipta songönte ök nia." ¹⁶ Maan Yesuuk epël ya. "E, arta om köpël wëan ma? ¹⁷ Arim omnant këmtak yen pötök utpet naniwaspan, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma? ¹⁸ Èn këmtakaan yaarö pipötökëer lupmeriaan yaarö. Pipötök lupmer utpet yewas. ¹⁹ Omèn lupmeriaan utpet epot yaarö. Kön utpet, yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, öngre omp nga yaaö, këkain, kaar, neneren utpet wesak yaaö, ²⁰ pipot lupmeriaan oröak lupmer utpet wasëpnaat. Mor i nairèn kaömp yen pötak omnampë lupmer utpet newaspan."

Kanan yangerakaan öng nampök Yesuun kön wi kosang wesa
(Maak 7:24-30)

²¹ Yesu pi ten pim ruuröaring Kenesaret yang pör sèp wesak Taiaare Saiton ka pöörar wieëa yang pörekël saut. ²² Pël èen Kanan yangerakaan ngönèn köpël öng namp yang pörek wëaupök wais merëkre ngön èak Yesuun epël yema. "O Aköp, Tewitë èap, Anutuu Yaö Mëèaup, urmer namp nem koontupë lupmeri wëen këlangön kaö panë kat yawi. Pötaan ni neen yaköm elnë." ²³ Pël maan pi kangiir nemaan èen ten pim ruurö pim naë sè ke urak epël mëèaut. "Pi tiarim ènëm yewaisem merëkre ngön yaarek wes momëen sèp." ²⁴ Pël maan Yesuuk kangiir Kanan öng pöpön epël yema. "Anutuuk ne Israel pol sèpsëpöröa ök èak repak sauröaan pëen wes nemëaup." ²⁵ Pël maan pi pim naë wais rar rë wesirak epël yema. "Aköp, kaamök elnë." ²⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Rungaaröa kaömpöt wa èp èak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan." ²⁷ Pël maan pi kangiir epël ök yema. "Aköp, yaap yaan. Pël èaap kentörö pit peparö kaömp yenaurek yenën lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë." ²⁸ Maan epël yema. "Öng epop, ni kön wi kosang kaö panë yewasèn. Pötaanök nim kent kön yawiin pöt orö nirëëpnaat." Pël yemaan tapètakëer koontup ompyaö sa.

Yesuuk yauman omnarö kësang ompyaö mowesa

²⁹ Yesu ten pim ruuröaring yang pör sèp wesak kaalak Kalili i kaöökël sè oröak ë kankan rosiraöök sè

wel aisëaan ³⁰ omën selap pan pim naë oröa. Omën ingöt kël wë, it il tē, kos korar sē, ngön won sē, yauman ke nentere nent yaaurö wak wais Yesuu naë rongan ë moulmëen ompyaö mowesaut. ³¹ Pël ëen omën ngön won saurö ngön aö, kos korar saurö wotpil sē, ing kël waurö kan ing ë, it il tēaurö it nga sē, pël yaëen omën kësang pörö itenak yaan sak Israel omnaröa Anutuun yaya yema.

Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena

(Maak 8:1-10)

³² Yesu pi ten pim ruuröen ngön niaan pim naë sëen epël niaut. "Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes. Pötaanök ne pit kën wes mëen kan kourak yesem utpet ëëpanëak ya ngës yaë." ³³ Pël niaan ten epël mëëaut. "Tiar omën wonrek wë omën kësang eporöa kaömp mangkën pangk nempna pöt tarëkaan öpen?" ³⁴ Pël maan Yesuuk, "Arim naë kaömp tolël ëak wia?" pël niaan tenök, "Kaömp 7, ën i kaö imën kopët naar," pël mëëaut. ³⁵ Maan Yesuuk omnaröen yangerak wel aisapën mëak ³⁶ kaömp 7 pötring i kaö imënaar wak Anutuun yowe mëak pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut. ³⁷ Pël ëen omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 7 pötë waulön peö yaë. ³⁸ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 4000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën. ³⁹ Pörö Yesuuk wes mëen yesën tenring wangaöök ilëak Makatan yangerakël saut.

Parisiire Satusi omnaröak retëng it ngolöp nent nent itaampënëak Yesuun mëëa

(Maak 8:11-13; Luk 12:54-56)

16 Parisiire Satusi ngönën omën narö Yesuu naë wais piin morök elmëak epël yema. "Ni maan retëng it ngolöp nent oröön Anutuu naëaan waisan pöt ëwat sënaan." ² Pël maan pitën epël yema. "Ar wiap kanötë itaangkën yanget sapiire waö yamëen itenak, 'Wangam kanök këtëp mapënëak yaë,' pël ë yeë. ³ Ën wangam kanötë itaangkën yanget mëët mëët yaëen pöt, 'Kopi pelëpënëak yaë,' pël ë yeë. Ar mopöök uröamre kepilötön itenak ëwat yaauröak peene Anutuu yaalni epëta songönten köpël yeë. ⁴ Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pi i kaö imënëpë öngpök wëen Anutu pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëët." Pël mëak pit sëp wesak saut.

Parisiire Satusi omnaröak irikor elmëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 8:14-21)

⁵ Ten Yesuu ruurö kaömpöt kat kol wiak piiring i kaöökë ëngk komuntakël së oröak kön wiaut. ⁶ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. "Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën." ⁷ Pël niaan ten neneren

epël mëëaut. "Tiar kaömp peretöt wak newaisën ëa-
taan epël yenia." ⁸ Tenimënt neneren yemaan kat men
ëak epël yenia. "Arim kön wi kosang yewesaut këlök
pan yaaurö, aë. Ar tol ëënak kaömp won pöten yak?
⁹ Ar om neen köpël wë ma? Ne kaömp mor nas wak
ulöl wesak omën 5000 pörö mangkën nëen pangk
ëaut pöt ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut
kër tolël ëak waulön peö ëa? ¹⁰ Ën ne kaömp 7
pöteparök wak ulöl wesak omën 4000 pörö mangkën
nëen pangk ëaut pöteta ar kat kola ma? Pit kep wasën
ar kaömp kaut kër tolël ëak waulön peö ëa? ¹¹ Ar tol
ëënak nem ngönten kön nawiin yeë? Ne kaömp peret
pöten neniaan. Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön
ngarangk këëkë ëën." ¹² Pël niaan ten pim niia pöta
songönten kön wiaut. Pi yis kaömp peretötë yamëa
pöten neniaan, Parisiire Satusi omnaröa ngön kaaröt
tenim yaapta öngpök ilapanëak niia.

Pitaak Yesuun pi Kristo pöt war wes ök mëëa

(Maak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yesu pi tenring Sisaria Pilipai kak naë së oröak
tenën epël pëel yenia. "Omnarö pit Omën Këep neen
talëp aim?" ¹⁴ Pël niaan epël mëëaut. "Naröak niin, 'Son
i yamëaup,' pël yaan naröak, 'Elia,' naröak, 'Seremaia
ma tektek ngön yaaö namp wes,' pël aim." ¹⁵ Pël maan
epël yenia. "Ën arimtok pöt neen talëp aim?" ¹⁶ Pël ni-
aan Saimon Pitaak epël yema. "Ni Kristo, Anutuuk Yaö
Niaup. Ni Anutu wëwëetaringëpë Ruup." ¹⁷ Pël maan
Yesuuk epël yema. "Saimon, Sona pim ruup, ni
ërëpërëp ëëmëëp. Yang omën nampök ngön pipët ök
neniaan, nem Pep kutömweri wëaupök yenia. ¹⁸ Pö-
taanök ne niamaan kat wi. Nim yapinte Pita, pöt kël
kosangö. Ën nim nem songönte tekeri yewasën
pipëteta kël kosangöökë ököp. Nook maan nem ingre
mor saurö kël kosang pöökë rangk tauaan Setenë
weëre kosangtak il naniwaspan. ¹⁹ Ne Anutuuk wa
ngaöök yanimë pötak yeilëauta kiet nimpaat. Pël ëen
yangerak omnant yaautön, 'Pël ëëngan,' mamë pöt
kutömweriita pël naën ëëpnaat. Ën yangerak omnant
yaautön, 'Pël ë,' mamë pöt kutömweriita pël ëëpnaat."
²⁰ Pël mëak tenën kosang wesak epël yenia. "Ar ne
Kristo, Anutuu Yaö Neeaup, pöt omnaröen ök
manganok," pël niaut.

Yesuuk pi weletakaan wal ëëpnaap pöt ök mëëa

(Maak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Akun pötak Yesuuk ngës rëak ten pim ruuröen om-
nant ënëm pim naë orööpnaatë ngönöt war wesak
epël yenia. "Ne Yerusalem kak sëen ngarangkre kiri ar
yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak
këlangön kësang kat newiak nemëngkën kët nentepar
nent won sëen kaalak weletakaan wal ëëmaap," ngön
pöt ök yenia. ²² Pël niaan Pitaak pëentakël koirak së
epël mëak nga yema. "Anutuuk ngarangk elniaan
omën ke pipot orö nanirëen ëëp." ²³ Maan Yesuuk kaip
tiak epël yema. "Seten, ni sëp newesak së kan newari-
ingan. Nim ngön yaan pipët Anutuu ngönte won,
omën ngönte."

²⁴ Pël mëak Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. "Omën namp pi nem ënëm elnëepënëak pöt pimtë könöökë kentöt këepöt weseë, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm ëëp. ²⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këepöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat." ²⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëël kaamök elmëëpën? Pël naëpan. Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt oröpöt kangiir mampën?" ²⁷ Omën Këëp nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem enselörö koirak waisumaap. Pël ëak omën pourö neenem wëwëatë kangut mempaap. ²⁸ Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin wëen Omën Këëp ne omp ak sak yewaisën itaampun sa."

Yesu pim möönre koröp maim wa

(Maak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 Kët 6 ëak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima. ² Pël ëak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. Ën pim këere wot kante këtëpë ök ëwa ëen ulpëënëpta kölam panë tëa. ³ Pël ëaan pit itaangkën Mosesre Elia piarip oröak Yesuring ngönaak yeëa. ⁴ Pël ëen Pita pi Yesuun epël ök mëëa. "Aköp ten eprek wëen ompyaö yaë. Ni kent yaëen pöt ne ka kot nentepar nent ök remaan. Nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen pël ëak ök remaan." ⁵ Pël yemaan tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. "Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë. Ar pim ngönte kat wiin."

⁶ Ruurö pit ngön pöt kat wiak kas panë ëen yangerak së ngentiak wot nön ëak wieëa. ⁷ Pël ëen Yesu pi së pitën ngëen elmëak epël ök mëëa. "Wal ëëë. Kas ëëngan." ⁸ Pël maan pit we riak itaangkën muntaar won, Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökëan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. "Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këëp ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man." ¹⁰ Pël maan pim ruuröak epël mëak pëël mëëa. "Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Elia wet rëak oröönak Anutuuk yaö mëëaup ënëm orööpnaat pël aim?" ¹¹ Maan pi epël mëëa. "Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuuk yaö neëaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak ëaut. ¹² Pël wiaap ne epël niamaan. Elia pi yok oröak wëen omnarö piin këëkë ewat nasën wë pitëm könöök utpet mowesaut. Pötaanök Omën Këëp neenta tapël elnëëpnaat." ¹³ Pël maan pit epël kön wia. "Pipët Son i yamëaupön ya."

Yesuuk yokot nampë lupmeriaan urmer namp waö ë mëa

(Maak 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Omën kësang pan wa top ëak wëen pit wais oröön omën namp Yesuuk naë wais rar rë mowesirak epël yema. ¹⁵ "Kaöap, ni nem yokotupön yaköm kön wi. Pi it ngengën yeem imeri ilaöre es kotö pël yaë. ¹⁶ Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais ompyaö wasëpënëak maan poprak ëaut." ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. "O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem ar kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm?" Pël mëak epël yema. "Yokotup wak wais." ¹⁸ Pël maan wak waisën Yesuuk urmerapön nga maan kas oröak yes. Pël ëen akun tapëtakëer ompyaö saut. ¹⁹ Pël ëen ten pëentak së Yesuun, "Ten tol ëënak urmerap waö ë momëënëak poprak ëan?" pöten pëël mëëaut. ²⁰ Pël maan epël niiaut. "Arim kön wi kosang yewesaut këlok yaë pötaan poprak ëan. Ne yaap niamaan. Ar kön wi kosang kot panë nent wieëan talte rosir epöön, 'Ni tiak eprekaan ëngkrek së orö,' pël maan yok pangk pël ëëpën. Ar kön wi kosang kaö newasënë pöt omnant pout pangk ëënëët. ²¹ [Urmer ke pilörö weëre kosangring wë. Pötaanök pit waö ë momëënë pöt kan munt naö won, om Anutuun kimang manëak kaömp ngës olëak önë kopët pötakëer waö ë momëënëët.]"

Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar ëa

(Maak 9:30-32; Luk 9:44-45)

²² Ënëmak Yesuuk ten pim ruurö wa top ë niulëak epël niiaut. "Omnaröak Omën Këëp ne ngaaröa more-si neulëëpnaat. ²³ Pël ëen pit nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ë neulëëpnaap." Pël niaan ten yaköm panë kön wi aut.

Yesuuk ngönën tup kaöeta takis mena

²⁴ Ënëmak ten Yesu piiring Kapaneam kak së oröön omën Anutuuk ngönën tup kaöetaan takis yewa pörö Pitaë naë wais epël mëak pëël yema. "Arim rë yanuu-laup ngönën tup kaöetaan takis nawiin yeëa ma?" ²⁵ Pël maan Pitaak, "Won, yawiaup," pël mëak Yesuuk kaatak së ilëak ök nemaan wëen pimtök epël mëak pëël yema. "Saimon, ni kön tolëël yawiin? Yang omp akörö pit talöröa naëaan takis yewa? Pitëmënt omnaröa naëaan ma maimaröa naëaan yewa?" ²⁶ Pël maan Pitaak, "Maimaröa naëaan," pël yemaan Yesuuk epël mëëaut. "Pël yaëen yang omp aköröa karurö pangk takis nemangkën ë yaë. ²⁷ Pël ëaap tepër nemangkën ëen pit kön wiin utpet ëëpanok i kaöök së tatë olëak i kaö imën wet rëak ömë pöp këm nga ëak itaangkën sum nent wiaan pöt wak së tepërim könkön takis mamp."

Yesuu ruurök piin talëpök wotöök sak wë pöten pëel mëëa

(Maak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 Yesuuk Pitaan pël yemaan akun tapëtak ten pim ruurö naë së epël mëak pëel mëëaut. "Anutuu wa ngaöök yanimë eporö tenëkaan talëpök wotöök wë?" ² Pël maan pi runga nampön ngön maan waisën tenim tekarak tau ulmëak ³ epël yenia. "Ne yaap niamaan. Ar kön kur kaip tiak arimtën kön wiin iraan rungaaröa ök nasën eëne pöt Anutuuk wa ngaöök nanimëëpan. ⁴ Namp pi pimtën kön wiin iraan runga epopë ök sak öpna pöp omën Anutuu wa ngaöök yamëautak wëauröa wotöök sak öpnaap. ⁵ Omën nemëen yak runga kot ke epëlëp sant elmëëpna pipop ne sant elnëëpnaap."

Utpetatëen këk nemaan eëpenaat

(Maak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ "Ën omën nampök kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëen pöt pël eëpanëen narök wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk eëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kangiiir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat. ⁷ Yaköm. Morök ke nentere nent yaaröön omnarö saun yokoir. Yaap, morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël eëap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol eëpën? ⁸ Nim moresök ma ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring ma ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk es kosangwesi nuulaan pangk naën eëpnaat. ⁹ Ën omën nim itöök itaampëëtak weru nuulaan utpet eëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëäöök wa nuulaan pangk naën eëpnaat."

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte

(Luk 15:3-7)

¹⁰ "Ar ngarangk këëkë eën. Runga neen kön wi kosang yewesa kot eporöen kön wiin irepan. Ne yaap niamaan. Ensel pitën ngarangk yaaurö kët ëlötë nem Pep kutömweri wëaupë eöetak wë pitëmëen ya yamëngk. ¹¹ [Omën Këep ne omën utpet ëak kö sëpënëak yaaurö koirak ompyaö wasumëak waisaup.]

¹² "Ar kön tolëël yawi? Omën namp pim pol sëpsëp 100 ëak wëauröak kopët namp kö sëen pöt pi tol eëpën? Pi 99 ompyaö wëa pörö rosiraöök moulmëak kö sak sa pöpön ngaöl eëpnaat. ¹³ Ne yaap niamaan. Pi ngaöl ë së koirak 99 kö nasën ëa pöröaan ya kë nasëpan, ngaöl ëak koirak pöpönökëer ya kë panë sëpnaat. ¹⁴ Pötaanök nem Pep kutömweri wëaupë kentöök pim omën runga kot eporöa ök sak wëauröakaan kopët namp kö sëpnaaten kaaö yaë."

Kar nampök utpet elniin wotpil wasëpenaata ngönte

¹⁵ "Nim kar nampök utpet elniin pöt ni pim naë së arpimënt wë utpet pöta ngönte an. Pël eën pi nim ngönte kat wiak ënëm eën pöt arip lup kopëtemer sak önëët. ¹⁶ Ën nim ngönte kat nawiin eën pöt ni omën kopët namp ma naar koirak pim naë sën. Pël ëak ar naar ma naar namp pöröak pim ngönte ëak wotpil wasën. ¹⁷ Ën pi arim ngönte wa olaan pöt së ingre moröröen ök man. Pël eën pitëm ngönteta wa olaan pöt piin, 'Ngönën wonöröere utpet yaauröa ököp,' pël mëak waö ë mëen.

¹⁸ "Ne yaap niamaan. Ar yangerak wë omnant yaautön, 'Pël eëngan,' manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat. Ën yangerak wë omnant yaautön, 'Pël ë,' manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat.

¹⁹ "Ën nenteta epël niamaan. Arim naëaan omën naar omën nentaan Anutuun kimang manëak lup kopëtemer sak kimang manë pöt nem Pep kutömweri wëaup yok pangk kat wiipnaat. ²⁰ Ar omën naar ma naar nampök nem yapintakël kimang manë pöt ne arim tekarak wë kaamök elniimaat."

Inëen ru utpetapë watepang ngönte

²¹ Yesuuk pël niaan Pitaak naë së epël yema. "Aköp, nem karip utpet yaalnëen ne akun tolël ëak pim utpet pöt ent ë moolam? Akun 7 ëak pël eën pangk eëpën ma?" ²² Pël maan Yesuuk epël yema. "Ne akun 7 ëak pël nenaan, sangk naalngan, om pël eëim ömëeten yeniak.

²³ "Pöta watepang ngön nent epël niamaan. Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt ne yang omp ak nampë pim inëen ruurö sumat mangkën kangut mam-pënëak yas mëëa pötakël ök eëmaan. ²⁴ Pi nampön yas maan waisa. Pöp 10 milion kina pël mangkën kangut nemangkën ëa. ²⁵ Pi sum kësang pöta kangiiir mon oröpöt mampënëak ap yewasën omp aköpök pimëntre pim öngre ruure omnant pout omnarö menak sum öpënëak mëëa. ²⁶ Pël maan inëen ru pöp omp aköpë naë së rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëëa. 'Kaöap, ni yaköm kön newi. Pël eën ne sapsap nimpö së pet irumaan.' ²⁷ Pël maan omp aköpök pim kang kësang pöt sëp wesak sëpënëak mëëa. ²⁸ Pël eën inëen ru pöp kaatakaan orök së kan kourak inëen ru pim kar namp koirak. Pim kar pöp puuk 100 kina pël mangkën kangut nemangkën eëpnaat. Pöp koirak ngerngeröök morök, 'Nem kangut peene nan,' pël mëak këk mëëa. ²⁹ Pël maan pim karip rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëëa. 'Ni yaköm kön newi. Pël eën ne kangut sapsap nimpö së pet irumaan.' ³⁰ Pël maan pi kat nemowiin wii kaatak moulmëak epël mëëa. 'Nem kangut pout pet irakök oröömëëp.' ³¹ Pël eën inëen ru pim karurök pim ëa pöten itenak ya këlangön panë eën së omp aköpön ök mëëa. ³² Pël eën inëen ru mon kësang mena pöpön kaalak yas maan waisën epël mëëa. 'Ni inëen ru utpetemor. Nem sum

késangötë kangut ni wiap sësë yenëaan yaköm èen pout sèp wesaut. ³³ Nem niin yaköm elnian pöl tol èënak nim karipön naën èaup? ³⁴ Pël mèak omp aköpök ya sangën èen wii kaatak moulmèak epël mèëa. 'Nem kangut pout pet irakök oröömèëp.'

³⁵ Yesu pi watepang ngön pöt ök è pet irak tenën epël niiaut. "Arim karuröa utpet elniaut yaap ent è nemoolaan èënë pöt nem Pep kutömweri wèaupök tapël elniipnaat."

Öng wes yamëauta ngönte

(Maak 10:1-12; Luk 16:18)

19 Yesu pi ngön pöt ök ni pet irak ten pim ruuröaring Kalili yanger sèp wesak Yotan olèak èngk komuntakël Yutia yangera kautakël saut. ² Pël èak wèen omèn késang ènèm wais pörek oröön yauman omnarö ompyaö mowesaut.

³ Pël yaèen Parisi ngönèn omèn narö wais piin morök elmèak epël yema. "Omèn namp pim öngöp omèn nant èen yok pangk wes mèëpèn ma?" ⁴ Maan epël yema. "Ar ngönèntak epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Anutu pi ngaan omèn ket èëpènèak öngre omp pouwaar ket èa. ⁵ Pël èak Anutu pi epël èa. 'Ne ompöpè kosaöökaan öngöp ket èaut. Pötaanök omp namp pim èlre pepaar sèp wesak öngöpring erèn èen piarip pouwaarök möönre koröp kopètaö sèpnaat.' ⁶ Anutuuk pël èa pötaanök piarip naarök erèn èen möönre koröp kopètaö yes. Anutuuk erèn elmèa. Pötaanök omnaröak yok pangk kom naën èëpenaat." ⁷ Pël maan pit piin epël yema. "Moses pi tol èënak epël èa? 'Namp pim öngöp wes mèëpènèak pöt kaöaröa naëaan pep kosangwer wa öngöp menakök wes mèëpnaat,' pël èa." ⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Moses pim ngön kosangtak arim lup kosangtaanök öng wes mèënëëtaan kuure mak niia. Pël èaatak ngön pöt won wiaan ngaan panèër Anutu pim öngre omp ket èa pötak pël èënëak neniaan. ⁹ Èn nook pöt epël niamaan kat wieë. Namp pi pim öngöp öngre omp wèwèet utpet newasèn wèen wes mèak öng muntap koirèpna pöp pi öngre omp wèwèet utpet wesak saun koirèpnaap."

¹⁰ Pël yemaan ten epël mèëaut. "Pil wiaan pöt öng naön öpèn seëa." ¹¹ Pël maan epël niiaut. "Omèn pourö arim ngön pöta ènèm pangk naëpan. Om Anutuuk öng naön èëpènèak mapna pörö pèen arim ngön pöta ènèm èak öng naön èëpnaat. ¹² Omnaröa öng naön yaaö pöta songön nentere nent wia. Narö pitèm èlöröak mos wilèn öng naön èëpnaat. Narö omèn naröak öp ilèn öng naön èëpnaat. Narö Anutuu yaat mëmpènèak kön wiak öng naön èëpnaat. Omèn nem ngön epèt kat wiak Anutuu yaat mëmpènèak tek öpna pörö yok pangk pël èëpnaarö."

Yesuuk rungaarö welaköt elmèa

(Maak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Akun nentak omèn narö pitèm rungaarö Yesu pim moresiar pitèm rangk mowiak Anutuun kimang mapènèak wak waisa. Pël yaèen tenök nga yemaan

¹⁴ Yesuuk epël niiaut. "Nga mangan. Wes mèen nem naë waisèp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mèëpènèak yaö yema pötaanök." ¹⁵ Pël niak pim moresiar pitèm rangk mowiak wes mèak yang pör sèp wesak nal saut.

Omp ulwas omnant késang wieëaupè ngönte

(Maak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Akun nentak omp ulwas namp Yesuu naë wais epël yema. "Rè yanuulaup, ne ya ompyaö tol nent mènak wèwè kosangta yaö sum?" ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ni tol èënak ya ompyauten pèël yenëaan? Anutu kopètapökèer ompyaup. Ni wèwè kosangtak ömèak pöt Anutuu ngön kosangöt ngaarèk öm." ¹⁸ Maan "Ngön kosang tal nent ngaarèk öm?" pèël yema. Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Ni omèn mëngkanok. Ni öngre omp wèwèet kom èënganok. Ni këkain èënganok. Ni omèn muntaröen kaar manganok. ¹⁹ Ni nim èlre pepaarè ngön ngar öm. Nimtèen lup sant yaën tapël muntaröen elmèem." ²⁰ Pël maan omèn pöpök epël yema. "Pipot nem kotuukaan è waiseimautöp wèwè kosangtak ömaan munt tal nent èëm?" ²¹ Maan Yesuuk epël yema. "Ni ompyaö sumèak pöt sè nim omnant pout menak sumat wak omèn omnant wonörö mamp. Pël èëmè pöt kutömweri omèn ompyaut orö nirèëpnaat. Pötaanök pël èak wais nem ènèm elnèem." ²² Pël maan omnamp pi pöt kat wiak ya këlangön kön wiak sa. Pöt pi urömere kaar es késang wieëa pötaanök.

²³ Omèn pöp yesèn Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. "Ne yaap niamaan. Omèn omnant késang wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamèa pöta öngpök ilapnaataan poprak è yaë. ²⁴ Pöta nokoli nent epël niamaan. Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamè pökè kanök ilapna pöt kengkènte. Èn omèn monere uröm selap wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamè pötak ilapna pöt könöm panèët." ²⁵ Pël niaan ten kat wiak weëre kosang won sèen epël mèëaut. "Omèn ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamèautak neilaan èëpna pöt omèn tolèëlèpök yok pangk wèwè kosangtak öpèn?" ²⁶ Maan Yesuuk tenèn it kos èëè epël yenia. "Omnaröak Anutuu wa ngaöök yamèautak ilanè pöt pangk naën èënëètak Anutuuk yok pangk kanö koir nimpnaat. Pöt pi weëre kosangringèpök omnant pout pangk yaaup." ²⁷ Pël niaan Pitaak kangiir epël yema. "Kat wi. Ten omnant pout sèp wesak nim ènèm elniaut. Pöta kangiir ten ènèmak oröpöt orö nirèëpèn?" ²⁸ Maan Yesuuk epël yenia. "Ne yaap niamaan. Ènèmak omnant pout ngolöp wasèn ompyaö sèpna pötak Anutuuk Omèn Kèep ne weëre kosang nangkèn nem ur késangtak wel aisëaan ar nem ènèm elnèeimauroeta kaö sak ur késang 12 pötè wel aisèak neering Israel kur 12 pötè ngön è pet irèpen sa. ²⁹ Omèn namp nemèen yak pim kaare yang, öngre ru, sasre nan, èlre pep, èmre ya sèp wasèpna pöp Anutuuk kangiir omèn ke pilöt késang pan tekeri wes mangkèn wèwè kosangèt pep sèpnaap. ³⁰ Wetèëöröakaan selap ènèm rapnaat. Èn ènèmäröakaan selap wetè rapnaat."

Wain yaaweri ya mëmpënëak wes mëauta watepang ngönte

20 Akun nentak Yesuuk watepang ngön nent epël niiaut. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt wain yaawer wieëa nampök pim ya pöweri omnarö ya mëmpënëak wes mëen sa pötakël ök ëëmaan. ² Omën pöp pi kët kopët nentaan 2 kina mampna pöten maan pit kat wiin pangk ëen yaakë wes momëen sa. ³ Pël ëen këtëp kosang yesën pi së itaangkën narö pit ka tomök tauwal ëeim wëen epël ök mëëa. ⁴ 'Arta nem yaak së ya mëngkën ne sum ompyaö nimpaan.' ⁵ Pël ëen këtëp luptak wëen së tapël ök mëak kaalak këtëp tingk yewasën tapël ëa. ⁶ Pël ëak wiap kan kaalak së itaangkën munt narö ka tomök tauwal yaëen pitta koirak epël mëak pëël mëëa. 'Ar tol ëënak kët ël epöök ya namëngkën wisën eprek wakaim?' ⁷ Pël maan pit epël mëëa. 'Ten omën nampök ya ngön nent neniaan.' Maan, 'Arta nem yaak së ya mëmpunëen seë,' pël mëëa.

⁸ "Koö yoolaan ya pepap pimënt së pim ya ngarangkëpön epël ök mëëa. 'Ya omnaröen ngön maan waisën pitëm sumat man. Wet rëak ënëm waisa puorö pitëm sumat man. Pël ëak pitëm rakörö tapël tapël mampö së wetëerö ënëm man.' ⁹ Pël maan omën wiap kan oröak ya mëna pörö waisën 2 kina 2 kina mena. ¹⁰ Pël ëak mampö yesën wet rëak ya mëna pörö pit sum isak öpnaat wesa pöt om 2 kina tapël mena. ¹¹ Pël ëen pitëm sum mena pötaan ya pepapön kaaö ngön mëak epël mëëa. ¹² 'Enëm ya ngës rëaö eporö pit akun kot nent ya mëna. En ten kët ël epöök kët nga köpël ya mëneimaurö. Pël ëauröak tenim yaningkën tapël pit yemangkën. Pöten kaaö.' ¹³ Pël maan pi kangiir pitëm tekraakaan nampön epël mëëa. 'Ngöntöp, ne niin utpet naalniin. Ne 2 kina nimpa pöten niaan ni kuure mak neeap. ¹⁴ Pötaanök nim sumet wak së. Nim yaningk tapël ënëm waisa eporöeta mampëak kön yawi. ¹⁵ Sumat nemotöp nem kön wiaul naalmëengan ma? Ni tol ëen nem kësangënten kön wiin utpet yaë?" ¹⁶ Watepang ngön pöt niak epël yenia. "Pöta ök ënëm Anutuu naë waisauröakaan selap wotöök moulmëëpnaat. En wet rëak waisauröakaan selap tapël ënëm moulmëëpnaat."

Yesuuk pim wel wiak kaalak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar nent ëa

(Maak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Yesuuk ten pim ru 12 pöröaring Yerusalem kakë yesem tenën pëen wesak epël niiaut. ¹⁸ "Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek seën Omën Këep ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ¹⁹ ngönën köpëlöröa naë wes nemëen pitök ökre was neak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won seën kaalak wal ëëmaap."

Semsre Son piarip wotöök sëpënëak mëëa

(Maak 10:35-45)

²⁰ Pël niaan Sepeti pim öngöpök pim yokot Semsre Son pöaar Yesuu naë wak së rar rë wesirak omën nentaan kimang yema. ²¹ Pël ëen Yesuuk, "Ni oröptaan kent yaë?" pël maan epël yema. "Enëmak nim omën poutë kaö sak ömë akunetak nem ru epaar, nim kopirarë, namp yaapkëel namp katnëel, wel aisëak wë niiring ngarangk ëëpnaan kosang wes mamëak yenia." ²² Pël maan Yesuuk epël yema. "Arim yenëak pöta songönte ar köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?" Pël maan piaripök, "Pangk ëënaawaar," pël yema. ²³ Maan epël yema. "I kakam pöt pangk nënëet. Pël ëënëetak nem kopirarë yaap-këëlaan katnëel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Nem Pepapök wel aisapënëak yaö mëëa pöröakëer wel aisapnaat." ²⁴ Pël yemaan ten ru 10 pörö Sepeti pim ruaarëen mëëa pöt kat wiak ya sangën ëaut. ²⁵ Pël ëen Yesuuk tenën ngön niaan pim naë seën epël niiaut. "Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë. ²⁶ Ar pël ëengan. Arim naëaan namp kaö sak öpënëak pöt pi ar pouröa inëen elniip. ²⁷ En namp wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip. ²⁸ Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këep ne omnaröak inëen elnëëpënëak newaisën. Nook arim inëen elniak omnarö utpetatë öngpökaan kama niömaan arim kangiir wel wiimëak waisaup."

Yesuuk omën it il tēja naar ompyaö mowesa

(Maak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ten Yeriko kakaan yesën omën kësang pan Yesuu ënëm waisa. ³⁰ Pël yaëen omën it il tēja naar kan ëöök wel aisëë Yesuu yesa ngön pöt kat wiak ngön ëak epël yema. "Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaö Niiaup, ni tenipön yaköm kön niwi." ³¹ Pël yemaan omnaröak leng ëëpën mëak nga yemaan piarip pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël yema. "Aköp, ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi." ³² Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök tauëë ngön maan waisën piaripön epël pëël yema. "Arip tol elniimëak yak?" ³³ Maan piaripök epël yema. "Aköp, ni aan tenip it nga sën." ³⁴ Pël maan Yesuuk piaripön yaköm ëen pim moresiar piarpim itöörarë rangk mowiin tapëtakëer ompyaö sak Yesuu ënëm saut.

Yesu pol tongkiipë rangk isak Yerusalem kakë sa

(Maak 11:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

21 Ten Yesuring Yerusalem kak temanöm yesem Petepasi ka Olip tomök wieëa pöök oröak Yesuuk pim ru naar epël mëak wes yamë. ² "Arip ka ëngköök së oröak itaangkën pol tongki ruupring namp këraamentëk wii ngan ë ulmëen öpnaat. Pipaar tapëtakëer wilak mësak waisën. ³ Pël yaëen omën nampök pëël yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epaarën

ya.' Pël maan kat wiak tapetakëer pëel niaan mësak waisënëet." ⁴ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngaan ngön ök ëa nent kë oröa. Ngön pöt epët.

⁵ "Omën Saion kak wëauröen epël man.

'Kat wieë. Arim omën omp aköp arim naë yewais. Pi pimtën kön wiin nawis, ya wiapring pol tongkiipë rangk yewais.

Yaap, pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais."

⁶ Maan ru pöaar së Yesu pim ök mëea pöl ëa. ⁷ Piarip pol tongkiire ruup mësak wais piarpim ulpëen rangköt përeak pol tongkiipë rangk mourön Yesu rangk wel aisëa. ⁸ Pël ëak kan yesën omën kësang pan pitëm ulpëen rangköt përeak kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök së kewisat ilak këemre kewis elmë yes. ⁹ Pël ëak omën wet reäk yesauröere ënëm yesa pourö ërëpsawi yeem ngön ëak epël yema.

"Tewitë ëap, yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe."

¹⁰ Pël ë së Yerusalem kak yaaröön pörek wëaurö yaan sak epël yema. "E, pipop talëp?" ¹¹ Pël yemaan omën Yesuring yesauröak epël yema. "Epop tektek ngön yaaö omnamp, Yesu, Kalili yangerak Nasaret kakaanëp."

Omën narö ngönën tup kaöetak omnant mampööre sum ë pël ëeim wëen waö ë mëa

(Maak 11:15-19; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹² Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yaauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti yemoola. ¹³ Pël ëak pitën epël yema. "Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. 'Nem tup pipten omnaröak kimang yenëa kaat pël apnaat.' Ar pipël yaëen këkain yaauröa kaata ök yes."

¹⁴ Omën it il tëaare ing il tëaurö pim naë waisën ngönën tup kaöetak ompyaö mowesaut. ¹⁵ Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak pim ya retëngöt mëmpööre rungaaröak piin, "Tewitë ëap, yowe," pël maö yaauten itenak pit ya sangën ëen ¹⁶ piin epël yema. "Ni pitëm yenia pöten kat wian ma?" Maan Yesuuk epël yema. "Mak, ne yok kat wia. Pël ëaap ngön nent ngönëntak wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Pöt epël. 'Ni runga kotre ka-paatakörö kengkën mowasën pitëm këmötëaan ompyaö wesak yaya yenia.'" ¹⁷ Pël mëak pit sëp mowesak Yerusalem kakaan oröak Petani kak së wë koö olaan ka uraut.

Yesuuk maan këra kemment umön rëa

(Maak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Wangam kanök ka kaöaökël kaalak yesem këen ëa. ¹⁹ Pël ëen këra kem kan ëöök wëa nementën itaangkën ulöpörö nautön, om ëpöt pëen wëa. Pël ëen pömentën epël yema. "Ni kaalak ulöp utnganok." Pël maan kem pöment tapetakëer saap wak umön yarë. ²⁰ Pël yaëen ten pim ruurö pöten itenak yaan sak epël

mëëaut. "Kem epment tol ëak teëntom umön yera?"

²¹ Pël maan Yesuuk epël yenia. "Ne yaap niamaan. Ar kön selap ëak yok pangk pël ëëpën ma won pël kön nawiin, kön wi kosang wasënë pöt arökta nem kemmentën maan yaë epël ëënëët. Pöt pëen won. Tomön epöonta, 'Ni tiak i kaöökël së orö,' pël maan pangk pël ëëpnaat. ²² Ar kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu-nem yapintakël omën nenten kimang manë pöt nimpnaat."

Kaöaröak Yesu ya yamëngkauten pëel mëea

(Maak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yesu pi kaalak ngönën tup kaöetak së ilëak om-naröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit pim naë wais epël mëak pëel yema. "Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëëimën? Talëpök pël ëëm niia?" ²⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir epël kaip ti mëëaut. "Nookta arën pëel niamaan. Ar këët ök neaan pöt ne talëpë këmtak omnant yeëan pöt ök niamaan. ²⁵ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?" Pël maan pit neneren epël yema. "Tiar tol mapen? 'Anutuuk,' pël mepe-naatep pi epël niepan. 'Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?' ²⁶ Ën tiar 'Sonök' pël mepe-naatep omën pouröak piin, 'Tektek ngön yaaö namp,' pël yaaurö yak utpet niwaspan. Pötaan kas yaë." ²⁷ Pël mëak Yesuun kangiiir epël yema. "Ten köpël." Pël maan Yesuuk epël mëëaut. "Nem yeë epotta talëpök neaan yeë pöt ök neniangan."

Yokot naarë watepang ngönte

²⁸ Pël mëak Yesuuk ngön nent epël ök yema. "Ar kön tolël yawi? Omën namp pim yokot naar wëa. Pël ëen wetëëpë naë së epël mëëa. 'Yokotup, ni peene së nem wain yaöök ya mën.' ²⁹ Pël maan pi, 'Won, ne pël naëngan,' pël mëak wë ënëmak lup kaip tiak sa. ³⁰ Pël yaëen pepap pi pim yokot muntapë naë së tapël ök mëëa. Pël maan pi, 'Mak, ne sumaap,' pël mëak nasën ëa. ³¹ Ar kön tolël yawi? Yokot talëpök pepapë ngönte ngaarëk wa?" Pël maan pit, 'Wetëëp,' maan Yesuuk epël yema. "Ne yaap niamaan. Takis yewaö utpetere öng omp nga yaaö utpet ke pilöröak ar il niwesak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaat. ³² Pöt Son pi wot-pil yaauta kanö pet elniipëneak yewaisën ar pim ngönten kön wi kosang newasën yaëen takis yewaö ut-petaröere öng omp nga yaauröakëer pim ngönten kön wi kosang wesa. Pit pël yaëen ar itenakök lup kaip tiak tapël naën ëan."

Wain yaaweri ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Maak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ "Ne watepang ngön munt nent niamaan kat wieë. Omën kaö namp wain ya newer ngëntak ëm ök reäk wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö tëak ngarangk ëëpna ka wali nent ök rëa. Pël ëak ya om-narö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima. ³⁴ Wë köp yesa akunet temanöm sëen

tööpënëak inëen narö wes meën sa. ³⁵ Së oröön ngarangk moulmëaurö pit inëen namp pës möa, namp mën wel wia, namp kël mö wel wia. ³⁶ Pël eën ya pepapök inëen munt narö kësang wes meën së oröön tapël elmëa. ³⁷ Pël eën ënëmak pimtë ru panëëpön, 'Pit nem ruupë ngönte kat wiak ngaarëk öpnaat,' pël weseë wes momëen sa. ³⁸ Pël eën ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëea. 'Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök tiar mëmpa. Pël eën yaat tiarimëen sëpnaan.' ³⁹ Pël mëak wain yaaweriaan wa wilëngkëel olëak mëna."

⁴⁰ Yesuuk ngön pöt mëak epël pëel yema. "Ënëmak wain ya pepap wais ngarangkörö tol elmëëpën?" ⁴¹ Pël maan pitök epël yema. "Pi yaap omën utpet pörö mënak utpet wesak ngarangk munt köp yesa akunatë ulöpörö pi mampna pörö wain yaaweri moulmëëpnaat."

⁴² Pël mëak Yesuuk kaalak pitën epël yema. "Ngönën pepeweri epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

'Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir. Anutu pimtök pël yaalmëen ten itaangkën ompyaö panë yaë.'

⁴³ Pël wia pötaanök ne ök niamaan kat wieë. Anutuuk pim omën ompyaut ngaan ar nina pöt arim naëaan kama wak omën maimarö mangkën pit Anutuuk könöökë ënëm eën kë ompyaut pitëm wëwëetak orööpnaat. ⁴⁴ [Omën namp wap epëtak soë urak kawi ngentiipnaap, pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt, omën pöp ilak unön ëak utpet panë sëpnaap.]"

⁴⁵ Kiri ar yaaö kaöröere Parisi omnarö pim watelang ngön pöt kat wiak pi pitëmël ko wesak ya pël wesak ⁴⁶ wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omën pouröak piin, "Tektek ngön yaaö omnamp," pël yamëea pötaan kas eën sëp wesa.

Öngre omp mës mampënëak këere imën yenauta ngönte

(Luk 14:15-24)

22 Yesu pi kaalak omnaröen watelang ngöntak epël ök yema. ² "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamëaut omën omp ak nampë pim ruup öng mës mampënëak këere imën kaö wa pötakël ök ëëmaan. ³ Pi kaömpöt ar ëak kopëta wes pet irak pim inëen ruurö omën pim wet rëak ngön ök mëëauröa ngësë yas wes meën sëen pit kat wiak waisëpnaaten kaaö ëa. ⁴ Pël eën pi kaalak inëen ru munt naröen epël mëak wes mëa. 'Omën nem wet rëak ngön ök mëëauröen epël man. "Kaömpöt ar ëak kopëta wes wiak wë. Puri-makaö kaöröaring ru ompyauröeta möak omnant pout yok kopëta wes pet iraut. Pötaanök peene wais këere imën yenem ërëpsawi ëëpa." ⁵ Pël maan pit së ök maan kat wiak pitëmötön sa. Namp pim yaakë sa. Namp pim uröm kaatakë sa. ⁶ Ën narö inëen ruurö wali wak utpet wesak mëna. ⁷ Pël eën omën omp aköp pi ya sangën eën pim nga omnarö wes meën omën pim

inëen ruurö mënaurö mënak pitëm kaaö es kor meën kot sa. ⁸ Pël eën pim inëen ru naröen kaalak epël ök mëea. 'Këere imën pöt kopëta wes pet irautak omën nem wet rëak yas mëëauröak utpet ëa. ⁹ Pötaanök ar kamtatë yesem omën koirënëerö pouröen wais këere imën nëmpanan ök man.' ¹⁰ Pël maan pim inëen ru pörö kamtatë yesem omën koirauröen ök maan ompyaöre utpet pourö së kaatak ilaan peö ëa.

¹¹ "Omën omp aköp pi omën waisauröen itaampënëak kaata kakaati ilëak itaangkën omën namp wa top ke pötë ulpëen yamëaup namëen wëen itena. ¹² Pël ëak epël mëea. 'Ngöntöp, ni tol eën wa top epta ulpëenëp won wais wel aisëaan? Ni pil yaëen pangk naën yaë.' Pël maan ngön won sak wëa. ¹³ Pël eën omën omp aköpök pim inëen ruuröen epël mëea. 'Omën epop ingre morötë wii tëak köö panëetak wa moolan. Pi pörök wë ingre ya ilak aimeë kë pötöp-pötöp aim öpnaan.'" ¹⁴ Yesu pi watelang ngön pöt më pet irak epël yema. "Ne yaap niamaan. Anutuu omën selap yas mëëauröakaan kopët naar waisën wël ë yaulmë."

Takis yaautaan Yesuun morök elmëa

(Maak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit së wa top ëak ngön tol nentak Yesuun nga wiipën pël mëak kopëta wesa. ¹⁶ Pël ëak pitök pitëm ru naröere Erotë omën narö wes meën wais epël yema. "Rë yanuulaup, ten nin ewat wë. Ni ngön wotpil yaaup, ngön ompyaö Anutuuk ök niaut pëen omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup. ¹⁷ Pötaanök ni kön tolëel yawiin? Rom omën omp ak Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimët mampen?" ¹⁸ Pël maan Yesuuk pitëm utpet mowasëpënëak yaauten iteneë epël mëëaut. "Kaar, omnarö ar tol eënak morök yaalnë? ¹⁹ Mon kël nent wak wais neneë." Pël maan pit nent wak wais yemangk. ²⁰ Pël eën Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. "Könre yapin epot talëpëët?" ²¹ Pël maan pit epël yema. "Sisaëët." Pël maan puuk epël yema. "Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun." ²² Pël maan pit yaan sak sëp wesak saut.

Weletakaan wal yaauta ngönte

(Maak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Kët pötak Satusi ngönën omën narö Yesu naë waisa. Omën pörö weletakaan wal naëngan pël yaaurö. Pit wais Yesuun epël mëak pëel yema. ²⁴ "Rë yanuulaup, Mosesök epël ëa. 'Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.' ²⁵ Pël wiaap tenim naë omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëpök öng namp wak ru won wë wel wiin nangap öng kapirëp wa. ²⁶ Pël eën pi tapël wel wiin nang muntap öng kapir pöp wa. Pël pël ë seim omën nanang 7 pörö öng kopët tapöp wak ru won wë wel wi won sa. ²⁷ Pël eën ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia. ²⁸ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp

wauröep wê wal ëëpena akunaöök ni kön wiin talëpë öng sêpën?"

²⁹ Pël maan Yesuuk pitën epël yema. "Ar ngönënre Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak. ³⁰ Wal ëënë akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek önëërö. ³¹ Ën weletakaan wal yaaö pöt ngönëntak Anutuuk epël ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? ³² 'Ne Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.' Ngön pöta songönte epët. Omën pörö wel wiaurö öp sak kutömweri wê. Pötaanök Anutu pi wel wiauröap won, öp wëauröa Anutu." ³³ Pël maan kat wiak pim ngönëntaan yaan sa.

Yesuun ngön kosangötë kaöeten pëel mëëa

(Maak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Yesu pi ngön pöt ök maan Satusi omnarö ngön won sa. Pël ëën Parisi omnaröak pöten kat wiak pit pimëën ngön nent kopëta wasëpënëak wa top ëa. ³⁵ Pël ëak pitëm naëaan ngön kosangötë ngarangk nampök piin morök elmëak epël pëel yema. ³⁶ "Rë yanuulaup, Anutuu ngön kosang tal nentak kaöet?" ³⁷ Pël maan epël yema. "Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupre könre kön yawia pipot pout pimëën pëel elmëem. ³⁸ Pipët Anutuu ngön kosangötë kaöet, muntat il yewas. ³⁹ Pël ëak pöta kar nenteta wia. Pöt epël. Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem. ⁴⁰ Ngön pipteparök Mosesre tektek ngön yaauröa ngön kosangöt erën ëak wia."

Yesuuk Parisi omnaröen Kristoë songönten morök elmëa

(Maak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Parisi omnarö wa top ëak wëen Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. ⁴² "Ar Kristo, Anutuu Yaö Mëëaupön talëp aim? Pi talëpë ëap?" Maan pitök, "Tewitë ëap," pël yema. ⁴³ Pël maan Yesuuk epël yema. "Yak tol ëënak Ngëëngk Pulöök Tewitën elmëen Kristoon, 'Nem Aköp' pël mëëa? Pöt epël.

⁴⁴ 'Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

"Ni wais nem yaapkëetakël öm.

Pël ëaan nimëën kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat."

⁴⁵ Tewitök piin, 'Nem Aköp' pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?" ⁴⁶ Pël maan pit ngön pöta kangit mapnaat pangk naën ëën akun pötak ngës rëak pëel muntat mapnaaten kas ëën sêp yewas.

Yesuuk omnaröen Parisiire ngön kosangötë ngarangköröa utpet yaautë ënëm ëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

23 Akun pötak Yesuuk ten pim ruuröere omnaröen epël ök niiaut. ² "Ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit Mosesë urötak wê ngön kosangötë rë yanuul. ³ Pötaanök pitëm ök yenia pöt kat wiak ngaarëk ön. Ën pitëm wëwë wê pötak öngan. Pit rë yanuulem pitëmënt ngaarëk naön yaë pötaanök. ⁴ Pit ngön kosang nantta ar ngaarëk

önëak pitëm könöokaan rangk ök niaan ar ngaarëk önëak poprak yaëen pitëmënt kaamök kot nent naën yaë. ⁵ Pitëm omnant yaaut omnaröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan yaaurö. Pit ngön kosang lup nant retëng ëak kör koëak kepön upakötë wii ngan ë utöore moresi tapël ë, ën pitëm ulpëenöröa kautë poë koröp sëtöt ngan ë më pël ëak yaaurö. ⁶ Pit këere imën yena akunatë itëkëel kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yeem ngönën tupötë kakaatiita omnaröa itëkëel wel yaisëaurö. ⁷ Pël yeem omnaröak wa topök koirak ërëpsawi ngön maöre 'Rë yanuulaup,' maö pël ëëpnaaten kent yaaurö. ⁸ Ar pöt omnaröak arën, 'Rë yanuulaup,' pël niapnaaten kent ëënganok. Ar ke kopëtalörö, Anutu kopëtap arim Rë Yanuulaup. ⁹ Yang omën nampön, 'Pep,' manganok. Arim Pep kopëtap kutömweri wê. ¹⁰ Omnaröak arën, 'Wotöököp,' pël niapnaaten kent ëënganok. Arim wotöök kopëtap Kristo nemënt. ¹¹ Arimëen kaö sak wëaupök ar pouröa inëen elniip. ¹² Omën namp pimtök pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap."

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangköröen pitëm kaar yaautaan nga mëëa

(Maak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaëen kan yemowariem arimëntta neilaan yaaurö.

¹⁴ ["Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Ar öng kaporöa omnant pout arimëen weimeë morök elmëak omnaröak arën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Ar kangiiir akunetak könöm kësangöt koirënëët.]

¹⁵ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën namp pim ngönente sêp wesak arim ngönënta ënëm ëëpënëak i kaöök olëak yang kaö poutë yesaurö. Pël yeem arim utpet yaaut pet elmëen pi ënëm panë ëak ar il niwesak arim es parëaöökë sënë pöl piita teëntom sê orööpnaat.

¹⁶ "Elei, wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnaröen pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnaröen ngön kaar epël yamëëaurö. 'Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp aini kool ngönën tup kaöeta kakaati ë rangia pötëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.' ¹⁷ It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ngönën tup kaöetak këet ma aini kool kakaati ë rangia pötök këet? Anutuu ngönën tup-takëer kaöet. ¹⁸ Ar tapël ngön kaar epël yamëëaurö 'Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak ur Anutuun kiri yawiautakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp urta rangk kiri wiautëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.' ¹⁹ It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ur Anutuun kiri yawiautak këet ma urta rangk kiri wiautak këet? Urtakëer kaöet. ²⁰ Pël yaë pö-

taanök omën namp urtakël utak kosang wesak yemaan pöt urötere kiri wiaut pouteparëël utak kosang wesak yema. ²¹ Ën namp Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wesak yemaan pöt ngönën tupëtere tuptak wëaupököl utak kosang wesak yema. ²² Ën tapël namp kutömweriil utak kosang wesak yemaan pöt Anutuu ur kësangëtere pötak wel aisëaupököl utak kosang wesak yema.

²³ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ewamre kaëkoöre këenre pöt wa top ëak moresiar wesak kom ëak kopët nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil wotpil mëmpöore yaköm ëak ompyaö elmëere Anutuun kön wi kosang wasö ngön kosang kaö pipot ngarëk naön yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö. ²⁴ Wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnarö pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Omën namp iiste nempënëak yaëen iwal namp ilaan pöt nanëmpan, lë olapnaat. Pël ëëpnaatak pol kamal kësangëp ilaan iistaring köntak nempnaat. Tapël ar Anutuu ngön kosangötë ënëm ëënëak kot panë nantë ënëm yeem kaöat sëp yewas.

²⁵ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar kelönre söwaröt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre koröpöökë kentöökë ënëm yaaö pöt peö ëak wë. ²⁶ Parisi omën it il tëaup ni! Wet rëak kelönre söwarötë öngpök iirën kewil won sëpna pöt kasngaëëlta won wiaapnaat.

²⁷ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën yangaöökë ökörö. Tomök pöt omnaröak ë rangiin itaangken ompyaö yaë. Ën öngpök pöt omën kosere söp kampöt wia. ²⁸ Ar tapël arim koröpöök omnaröa ëöetak wotpil koröp oröak wëen arim lupötë pöt kaar yaaöre utpet yaaut wia."

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö utpet kangut öpnaat pël mëäa
(Luk 11:47-51)

²⁹ "Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar tektek ngön yaaö omën ngaanëer wel wiauröa yangaö wa ngolöp weseim wë. Pël yeem wotpil wakaimauröa yangaö ë morangieim wë. ³⁰ Pël yeem ar epël aim. 'Tenim ëaröa wakaimauuk wakaimanëen pit kaamök ëak tektek ngön yaaö omnarö namëngkën ëan tapön.' ³¹ Arim ngön yak piptak ar omën tektek ngön yaaö omnarö mëneimauröa ëarö pöt tekeri yewas. ³² Arim ëaröa mëneima kaut wia pöt arök mën pet irën. ³³ Kamal ëlre ruuröa ök utpetarö, arim saunatë kangiir es parëaöök sënë akun temanöm yesën kas tarëk së ëlëep ilan? Pangk pël naëngan. ³⁴ Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ne tektek ngön yaaö omnaröere ngön ompyaut ewatöröere ngön ompyaö pöt rë nuulöpnaarö arim naë wes nimëëmaat. Pël ëen arök narö mëmpöore këra yetaprak mö pël ëënëët, narö arim ngönën

tupötë pës momöak ka nantëaan nantë waö ë momëënëët. ³⁵ Pël ëënë pötak Anutuu omën wotpilörö mënan pöta kangut arim naë orööpnaat. Ngaanëer arim ë nampök ngës rëak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia, Perekaiaë ruup, Anutuu ngönën tup kaöetak kiri yawiautere ngëengk panë tupta ngeröök mënaut. ³⁶ Ne yaap niamaan. Omën mënauröa kangut ar peene e wë epöröa naë orööpnaat."

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm köm mëäa
(Luk 13:34-35)

³⁷ Yesuuk kaalak epël ök yema. "O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaö omnarö mëmpöore ngönën omën arim naë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Ne kët ël epotë kokor ëlëpë ruurö wereweriare öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimaurö. ³⁸ Pötaanök ne sëp niwasën ar ngarangk won önëët. ³⁹ Yaap, ne epël niamaan. Ar neen itnaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. 'Aköpök wes mëen yewais epopön yaya mepa.'"

Yesuuk Anutuu ngëengk tupët utpet sëpnaat ök mëäa
(Maak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 Yesu pi ngön pöt ök më pet irak Anutu pim ngönën tup kaöetakaan oröak yesën ten pim ruurö naë së ka yal menmen ë seëautön sös mëak pet elmëaut. ² Pël ëen epël niiaut. "Ne yaap niamaan. Omën ompyaö e wiaan ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat."

Yesuuk këlangön ke nentere nent orööpnaata ngönte mëäa
(Maak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Pël niak Yesu pi Olip tomök së wel aisëaan pim ruurö tenimënt naë së epël mëak pëel mëëaut. "Nim ngönën tupët tööl komun ëëpnaat aan pöt taan pël ëëpën? Ën nim kaalak waisën akun pet irëpna pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ewat sën?" ⁴ Pël maan Yesuuk tenën epël niiaut. "Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëen. ⁵ Naröak wais nem yapintakël, 'Ne Kristo,' pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat. ⁶ Ar nga yapinte kat wiak ngarangk ëëë. Kas ëëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omën pipot wet rëak orööpnaat. ⁷ Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen yang nantë kaömp ngöntök oröeim wëen moup selap mööpnaat. ⁸ Omën pipot om öng namp ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

⁹ "Akun pötak omnaröak ar wali nuwak naröa naë nuulëen këlangön kat niwiak nimpënaat. Ën yang poutë omnaröak ar nemorö pël weseë arën kööre tok elniipnaat. ¹⁰ Omën pöt yaaröön omën selap pitëm kön wi kosang yewesaut sëp wesak pitëm karuröen kup

mowiin neneraan kööre tok eëpnaat. ¹¹ Pël yaëen tek-tek ngön yaaö kaar omën narö selap oröak omën kësang morök elmëen pitëm kaarötë ënëm sêpnaat. ¹² Pël eëen utpet yaautök ulöl sêen omën selap pitëm lup sant yaaut won sêpnaat. ¹³ Ën omën weë sak wakaim wel wiipna pöp Anutuuk kama öpnaap. ¹⁴ Pël eëen Anutuuk wa ngaöök yanimë pöta ngön ompyaö epët nem omnaröak yang poutë omnaröen ök maan kat wi pet yairën akunet pet irëpnaat.”

Omën utpet panëët orööpnaata ngönte

(Maak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Ënëmak omën utpet panëët omnant utpet yewe-saut Anutuu ngëengk tuptak wiaan itaampunëët. Omën pöt tektek ngön yaaö namp Taniel puuk orööpënëak äaut.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këékë kön wiaan.) ¹⁶ “Pël yaëen Yutia yanggerak wëaurö kas rosiraöökël sën. ¹⁷ Ka tomök öpnaapök kaata kakaati sê omnant öpan. ¹⁸ Ën yaak öpnaapta kak sê ulpëenre omnant öpan. ¹⁹ Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenaurö tol eëpën? ²⁰ Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetakre Anutuu kë yesa ngëengk akunetak orööpanëen Anutuun kimang man. Akun pötë ar yok pangk kas nasëngan pötaanök. ²¹ Akun pötak këlangön kaö panë kat wiipnaat. Ke pil nent kutömre yang oröaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön äaut. Ënëmeta naaröön eëpnaat. ²² Anutu pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën äa talte omën pourö kö sën. Omën pim yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

²³ “Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm eëënëak retëng weëre kosangringöt eëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël eëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiinganok. ²⁵ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganok. ²⁶ Ënëmak naröak, ‘Kristo yang omën wonrek yaaröön itenaut,’ pël niaan pöt sëngan. Ën naröak, ‘Kristo ka eptak ëlëp wë,’ pël niaan pöteta kat wiingan. ²⁷ Omën Këep ne kent tangarta yamëngk pöl eëmaap. Kent tangarët kopëter tar elmëen këtëpë yengampiaulaan yeilëaul poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak tekeri yesën omën pourö neen itaampun sa. ²⁸ Omnantë söp kampaöök wer mön tuparö wa top yaë. Pöta ök ënëmak ne wais utpet yaaurö kangut mempaat.”

Omën Këep orööpnaata ngönte

(Maak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp rök ulöpnaat. Pël eëen ngoonöpta ngaap yesën ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sêpnaat. ³⁰ Pël eëen Omën Këep nem tekeri suma retëng kësang nent kutömweri yaaröön yang omën pourö itenak kas ëak merek ap-

naat. Pël yaëen ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë rangk yaaröön itaampnaat. ³¹ Pël eëen Anutuuk kuup kaö yamëngkën nem en-selörö wes mëen sê nem omën yaö wesaurö yang we naöökäan naöök, oorekaan öngkrek yang poutëaan koirëpnaat.”

Akun kaöaö temanöm yesën omnant orööpnaata ngönte

(Maak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itenak pöt kopi akunet temanöm yes pël yewas. ³³ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sêen waisëpënëak yaë,’ pël wasënëët. ³⁴ Ne yaap nia-maan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³⁵ Kutömre yang eptepar won sêpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Akun kaöaö orööpna akuneten köpël wë

(Maak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëeten ëwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ru-up neenta ëwat naön. Pep pimtokëer ëwat wë. ³⁷ Noaë akunetak omnaröa äa pöl Omën Këep nem waisuma akunetak tapël eëpnaat. ³⁸ I ngaampel naaröön wiaan pit iire kaömp në, öngre omp ë pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök ilëa. ³⁹ Pël yaëen pit köpël wëen i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa. Pöta ök Omën Këep nem waisumaatak omnarö köpël wë pitëm omnant yaaut ëeim wëen waisumaap. ⁴⁰ Akun pötak omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sêp wasumaap. ⁴¹ Ën öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sêp wasumaap. ⁴² Ar Aköp nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaanök ngaire wa kom ëeim ön. ⁴³ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë rö kan waisëpna akuneten ëwat wëanëen itit wë ngarangk eëen kainëp kaat pör menak neilaan äan tapön. ⁴⁴ Omën Këep nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël eëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök muntarö ngarangk eëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa. ⁴⁶ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëp-sawi eëpnaat. ⁴⁷ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk eëpënëak moulmëepnaat. ⁴⁸ Ën inëen ru utpet pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë ⁴⁹ inëen ru pim karurö tang mööre omën i ngaat nak kön irikor yaauröaring kaömpre i ngawi në pël eim wë ⁵⁰ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt ⁵¹ pi yokot pöp möak utpet wesak kaar omnaröa naë moul-mëepnaat. Pörek omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.”

Öng ulwas 10 pöröa ngönte

25 "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng ulwas 10 pitëm karip omp koirëpna pöröakël ök ëëmaan. Ong pörö omp namp pim öng yaup koirëpënëak yewaisën pit neenem rampeet wak kan kourak koirëpënëak sa. ² Öng 5 ëak könringörö, 5 ëak wonörö. ³ Öng kön won pörö pit i kön korat naön, rampeet pëen wak sa. ⁴ Ën könringörökëer i kön korat rampeetring wak sa. ⁵ Pël ëak sê kor wëen omp öng koirëpnaap teënt newaisën ëen kor wë ka kom ëen ka ura. ⁶ Pël ëen rök lupök ngön nent ngön ëak epël mëëa. 'E, öng koirëpnaap yewaisrek wal ëak sê koireë.' ⁷ Pël maan pit yaan sak wal ëak rampeet mangia. ⁸ Pël yeem kön wonörök könringöröen epël mëëa. 'Tenim rampeet yariirek i nant lë nineë.' ⁹ Maan könringörök epël mëëa. 'Tol ëak pël ëepen? I epot tiar pourö pangk naalniipan. Arta uröm kaatak sê arimot sum ëëë.' ¹⁰ Pël maan pit yesën omën öng koirëpnaap wais kopëta wesak kor wëaurö koirak sa. Pël ëak kak sê orök kaata kakaati sê ilëak kan wari ulmëak öng koirëpnaapë këere imën neim wëa. ¹¹ Pël ëeim wëen öng kön wonörö sê ap wesak ngön ëak öng waupön epël mëëa. 'Kan tē niwi. Kan tē niwi.' ¹² Maan epël mëëa. 'Yaap niamaan. Ne arën it köpël yaningëngk.'"

¹³ Yesu pi watepang ngön pöt niak kaalak tenën epël niiaut. "Nem kaalak waisuma akunet köpël. Pötaanök ngai ëeim ön."

Omën mon menaurö watepang ngönte

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Yesuuk kaalak watepang ngön munt nent epël niiaut. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën kaö nampë ëa pötakël ök ëëmaan. Pi yang wali nerakël sëpënëak pim inëen ruuröen yas mëak pim omnant ngarangk ëeim öpënëak kom ë mena. ¹⁵ Pi pitëm ya yamëngkauten kön weswes ëëë kom ëak namp 5000 kina, namp 2000 kina, namp 1000 kina pël meank sa. ¹⁶ Pël ëen inëen ru 5000 kina mena pöpök ya kosang mënak 5000 kina tapël koirak. ¹⁷ Ën kar 2000 kina mena pöpök ya kosang mënak 2000 kina tapël koirak. ¹⁸ Ën kar 1000 kina mena pöp pim kaöapë monat wak sê yang kel weera.

¹⁹ "Akun wali sëen kaöap kaalak wais pim inëen ruurö mon mena pöt öpënëak wa rongan elmëa. ²⁰ Pël ëen mon 5000 kina mena pöpök naë wais epël mëëa. 'Nem kaöap, ni mon 5000 kina nenaup. Pël ëen nook ya mënak 5000 kina tapël koirak.' ²¹ Maan kaöapök epël ök mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö ëeiman. Pötaanök nook omën këëta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi ëëpa.' ²² Pël yemaan inëen ru 2000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. 'Kaöap, ni mon 2000 kina nenaup. Pël ëen nook ya mënak 2000 kina tapël koirak.' ²³ Maan kaöapök epël ök mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö ëeiman. Pötaanök nook omën këëta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi ëëpa.'

²⁴ Pël yemaan inëen ru 1000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim songönte ewat wë. Ni nga yaaup yak omnant omën muntarök ngëntën yewetaup. Ni omnant nangëntën yeem omën naröa ngëntaurekaan këët wak yenaup. ²⁵ Pël yaaup yak kas ëen nim 1000 kina nenan pöt wak sê yang kel weerak wakaimaut. Pötaanök nim monat kaalak yanging. E.' ²⁶ Pël maan kaöapök epël mëëa. 'Inëen ru utpet wisënep. Ne omnant omën muntarök ngëntën watöore omnant nangëntën wë omën naröa ngëntaurekaan këët wa nê pël yaaup pël kön wiaup ma? ²⁷ Ni nem songöntën pipël ewat wëak tol ëënak nem monat mon kaatak nawiin ëaup? Pël ëanëen ne wais mon pöt kangitaring wan tapön.' ²⁸ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 1000 kina epot piikaan wa ëp ëak mon 10,000 kina wa epop mënëë. ²⁹ Namp pi omnant menaut ngarangk ëak wëen pöt muntat erën ëak mangkën ulöl wesak wak öpnaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën wëen pöt wa ëp ëen om pas öpnaat. ³⁰ Inëen ru utpet epop wak koö panëëtak moolaë. Pël ëen pörek ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.'"

Yesuuk kom elniipnaat

³¹ "Wë ënëmak Omën Këep nem ëwaö wak nem enselöröaring waisumaatak kaö sak nem ur kësangtak wel aisëaam sa. ³² Pël ëen yang omën pourö nem iri wa top ë nuulëen sëpsëp ngarangkëpök sëpsëpörö memeeröa naëaan kom yaë pöl ëen rongan nentepar ëëpnaat. ³³ Pël ëen omën ompyaö sëpsëpöröa ökörö nem yaapkëel, utpet memeeröa ökörö katnëel pël ë nuulëëmaat. ³⁴ Pël ëak Omp Ak kësangëp nook yaapkëel önëeröen epël ök niamaap. 'Nem Pepapök ompyaö niwësaurö, ar wais pim wangaöök nimëëpënëak kutömre yang naaröön wiaan kopëta wes niwia pötak ilaë. ³⁵ Ne këen wëen ar kaömp nenauro. Iiten yaëen iit nenauro. Maimerakaanëp sant elnëaurö. ³⁶ Ulpëen won wëen nenauro. Yauman yaëen ngarangk elnëaurö. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenauro.' ³⁷ Pël niaan omën wotpilörök neen epël neanëët. 'Aköp, ni taan këen wëen itenak kaömp ninan? Ën taan iiten yaëen iit ninan? ³⁸ Ma taan maimerakaanëp sant elnian? Ma taan ulpëen won wëen ninan? ³⁹ Ën taan yauman yaëen ngarangk elnian? Ma taan wii kaatak wëen wais ëö ninan?' ⁴⁰ Pël neaan nook epël ök niamaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök elmëan pöt neen elnëan pël yaë.' ⁴¹ Pël niak nem katnëel öpnaaröen epël ök memaat. 'Anutuuk kemp elniaurö ar mop wiak es kosangwesi seë. Es pöwes Anutuuk ngaanëer Setenre pim enselöröaan merauwes. ⁴² Pöt epël. Ne këen wëen ar kaömp nenangkën ëaurö. Iiten yaëen iit nenangkën ëaurö. ⁴³ Maimerakaanëp sant naalnëen ëaurö. Ulpëen won wëen nenangkën ëaurö. Yauman yaëen ngarangk naalnëen ëaurö. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenangkën ëaurö.' ⁴⁴ Pël maan pit neen epël ök neapnaat. 'Aköp, ni taan këen wëere iiten ë, maimerakaan waisöore ulpëen won wë, yauman ëere wii kaatak wë,

pël yaëen itenak kaamök naalniin ëan?' ⁴⁵ Pël neaan pitën epël memaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök naalmëen ëan pöt neen elnëan pël yaë.' ⁴⁶ Omën utpet pörö pit kö yesa kak sê utpetat ëeim öpnaat. Ën wotpilörö wëwë kosangtak sê önëët."

Omën kaöarö Yesu mëmpnaata ngönte ëmön ëa
(Maak 14:1-2; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

26 Yesuuk ngön pöt ni pet irak kaalak ten pim ruröen epël ök niiaut. ² "Ar ëwat wë. Kët nentepar won sëen Anutuu mait elmëa akunet temanöm sëpnaat. Akun pötak Omën Këep ne omnaröak kööre toköröa moresi neulëen këra yetaprak nemööpnaat."

³ Akun pötak kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim kaatak sê wa top ëak ⁴ Yesu ëlëep wali wak mëmpnaata ngönte ëmön ëa. ⁵ Pël yeem pit epël mëëa. "Omnarö tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan."

Öng nampök Yesu i nga kampët lë momëa
(Maak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶ Yesu ten pim ruuröaring Petani kak sê oröak kësë omën namp Saimon pim kaatak sê wëa. ⁷ Pël ëen öng namp kël kep ompyaö nentak i köp nga kamp sum kësangring nent pim naë wak waisa. Pël ëak Yesu kaömp yenën i pöt pim kepönök lë yemomë. ⁸ Pël yaëen ten pim ruurö itenak öngöpön nga ngön epël ëaut. "Pi tol ëënak i sum kaöaring epët pas köntak lë yemomë? ⁹ I iptak mon kësang koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep." ¹⁰ Pël yaan Yesu pi tenim ngönten kön waswas ëëë epël niiaut. "Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi? Pi neen ompyaö pan yaalnë. ¹¹ Omën omnant wonörö pit akun wali ar-ring wëen ompyaö elmëenëak pöt yok pangk pël ëëneët. Ën ne pöt akun wali ar-ring naön ëëmaap. Pötaanök pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë. ¹² Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaap. Pötaanök Yuta omnaröa sokutë yaaul nem koröpöön kan yaö elmëak i nga kamp yaaut lë yenemë. ¹³ Ne yaap niamaan. Nem ngönte yang ël epotë aö yesem pöt öng epopë yaalnë epëta ngönte aan omnarö kat wiak kön wiiipnaat."

Yutas pi Yesuun kup mowiipënëak sum wa
(Maak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Pël niaan ten ru 12 pöröakaan namp, yapinte Yutas Keriot kakaanëp, pi kiri ar yaaö kaöaröa naë sê ¹⁵ epël ök mëëa. "Ne Yesu arim moresi niulëen pöt ar mon tolël ëak nampön?" Pël maan pit mon siluwa 30 pöt mena. ¹⁶ Pël ëen akun pötak ngës reäk Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

Yesu pi pim ruuröaring Anutuu mait kaömpöt na
(Maak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹⁷ Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëëngkët temanöm sëen Yesu ruurö ten pim naë sê epël mëak pëël mëëaut. "Ka taltak Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nempnaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön

yawiin?" ¹⁸ Pël maan epël niiaut. "Ar Yerusalem kak sê oröak omën nem yeniak pöp koirak epël man. 'Rë yanuulaupök epël yenia. "Nem akun newiaut temanöm yes. Pötaanök Anutuu mait elmëa akunetak nem ruuröaring kaömp ngawi numaat." ¹⁹ Pël niaan ten pim ök niia pöl ëak sê Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nënaat ar ëak kopëta wesaut.

²⁰ Koö olaan Yesu ten pim ruuröaring kakaati sê kaömp yenaetak wel aisëak wëa. ²¹ Pël ëak Yesuuk tenën epël niiaut. "Ne yaap niamaan. Arim naëaan nampök nemëen kup mowiipnaat." ²² Pël niaan ten ya këlangön pan ëen pöppöp piin epël mëak pëël mëëaut. "Aköp, nook ma?" "Aköp, nook ma?" pël maö saut. ²³ Pël ëen puuk epël niiaut. "Neering kaömpöt iis-tak wariak yen epopök nemëen kup mowiipnaat. ²⁴ Omën Këep ne ngönëntak nemëen ëa kan pök sê wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön." ²⁵ Pël maan kup mowiipnaap, Yutas Keriot kakaanëp, puukta tapël epël mëak pëël yema. "Aköp, nook ma?" Maan, "Ni tapöp," pël yema.

Yesuuk ruurö kë mena

(Maak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Pël mëak ten kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel ninak epël yenia. "Epët nem mësëpëtak wa neë." ²⁷ Pël niak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak ten ninak epël yenia. "Epët nem iit. Il yoolaan Anutuuk omën selap pitëm saunat won yewasem pim sulöp ngolöpët taë yewas. Pötaanök ar pourö wak neë. ²⁹ Ne niamaan kat wieë. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaök nem Pepapë naë wain i maim nent nëmpenë ëa."

³⁰ Ten kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël saut.

Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa
(Maak 14:27-31; Luk 22:31-35; Son 13:36-38)

³¹ Kan kourak yesem Yesuuk tenën epël niiaut. "Röök eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. 'Ne sëpsëp ngarangkëp mëngkën sëpsëpörö repak sëpnaat.' ³² Ne yaap wel wiin weletekaan wal ë neulëen wet reäk Kalili yangerak sê wëen ar ënëm waisënëët." ³³ Pël niaan Pitaak epël yema. "Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan." ³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ne yaap niamaan kat wi. Ni röök eptak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëët." ³⁵ Pël maan Pitaak kaalak epël yema. "Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap." Pël yemaan ten pourö tapël mëëaut.

Yesu pi Kesemani ngësöök sê Anutuun kimang mëëa
(Maak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek sê oröak Yesuuk tenën epël yenia. "Ar eprek

wëen ne ëngkrek sê Anutuun kimang memaan." ³⁷ Pël niak Pitaare Sepeti pim ruaar koirak saut. Yesem ngës rêak ya këlångön kön wiak ya ngës pan ëa. ³⁸ Pël yeem epël mëä. "Ne ya këlångön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiit öpa." ³⁹ Pël mëak kot nent ëngkël sê ë kosaö yangerak wesirak wë Anutuun kimang ngöntak epël mëä. "Pep, ni kön wiin pangk ëen pöt këlångön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm." ⁴⁰ Pël më pet irak pim ru naar namp pöröa naë sê itaangkën ka uraan Pitaan epël ök mëä. "Ar neering kot nent itiit naöngan ma? ⁴¹ Moröktak wiap sënganëen lup itiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni." ⁴² Pël mëak kaalak sê Anutuun kimang mëak epël mëä. "Pep, këlångön epot ilap neriipënëak kön wiin pangk naën ëen pöt yok pangk kat wiimaat. Nim könöökë wiaul ëëm." ⁴³ Pël më pet irak kaalak pim ru naar namp pöröa naë sê itaangkën pitëm itöt könöm yaëen ka ureim wëen itena. ⁴⁴ Pël ëak kaalak sê kimang maan akun nentepar nent ëa. Ngön wet rêak kimang ngöntak ök mëä tapët kaalak mëä. ⁴⁵ Kimang më pet irak ru naar namp pöröa naë sê epël mëä. "Ar om ka könkôn ureim wë ma? Peene epët nemëen kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këep nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat. ⁴⁶ Wal ëen sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e yaarö."

Yutasök Yesu kööre toköröa moresi ulmëa

(Maak 14:43-50; Luk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴⁷ Yesu pi pël yamëem wëen ten pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak maan inre tang wak wais oröaut. ⁴⁸ Yutas Yesu kup mowiipna pöp wet rêak pitën epël mëä. "Ar ëwat sënëen tot nu-maatak pël yaëen tapöp wesak wali ön." ⁴⁹ Pël mëak pi teëntom Yesuu naë wais, "Aköp, ni e wëen ma?" pël mëak tot yen. ⁵⁰ Pël ëen Yesuuk epël yema. "Ngöntöp nim ëëmëak waisan pöl ë." Pël maan pit wais yeö. ⁵¹ Pël yaëen ten Yesuring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru naar möak pim katëep per yoola. ⁵² Pël ëen Yesuuk piin epël yema. "Ni öpwer yepatuuk më. Omën öpwer-ring nga yaë pörö narök kangiiir öp möön wel wiipnaarö. ⁵³ Ne nem Pepapön kimang maan pi teëntom ensel kësang pan rongan 12 pöt wes mëen wais kaamök elnëepna pöt ni köpël ma? ⁵⁴ Pël ëëmaatëp ngönëntak utpet nem naë orööpënëak ëa epot tol ëak orööpën?"

⁵⁵ Pël niak pi öpënëak waisauröen epël yema. "Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëen ar akun pötë neneön yaaurö. ⁵⁶ Pël ëaap omën epot yaaröön tektek ngön yaaö omnaröa ngaanëer retëng ëa pöt kë yaarö." Pël yemaan ten pim ruurö sëp mowesak kas saut.

Yesu ngön yaatak moulmëa

(Maak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas pim kaatak wa top ëak wëen omën Yesu wali wa pörö pi pörek mësak sê moulmëa. ⁵⁸ Pël ëen Pita pi ënëmënëm sa. Pël ëak pi kiri ar yaaö wotöököpë kaatak oröak ëmööökë kakaati sê ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tektrak wel aisëa. ⁵⁹ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën narök kaar rêak pim utpet äautön mapënëak ap wesa. ⁶⁰ Pël yeem pimëen ngön kaar kësang pan koirap pöt könöm naën ëen om ap weseim wëen ënëmëak omën naar pitëm naë sê ⁶¹ epël mëä. "Omën epmor epël äaumor. 'Ne Anutuu ngëëngk tup epët tööl olëak kaalak kët nentepar nent ök remaap,' pël yaan kat wiaumor." ⁶² Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök wal ëak Yesuun epël ök mëä. "Pitëm nimëen ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiiir nent naëngan ma?" ⁶³ Pël maan Yesu ngön nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök kaalak epël ök mëä. "Ne Anutu wëwëetaringëp pim ëöetak pëel niamaan kosang wesak am. Ni Anutuu Yaö Niiap, Kristo, Anutuu Ru tapöp ma?" ⁶⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëä. "Nimtë yaan pi tapët. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ënëmëak Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëak kutöm kepilötë rangk yewaisën it nengempun sa." ⁶⁵ Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan ëen pimtë ulpëenëp keli olëak pim omnaröen epël ök mëä. "Pi Anutu il yemowasem utpet wesak ya. Tol ëen omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen? Ar pim Anutuun utpet wesak ya pöt yok kat wia. ⁶⁶ Ar tol yak?" Pël maan epël mëä. "Pi utpet yaarek wel wiip." ⁶⁷ Pël mëak pim këëre wot kantak wasöp ngës menak momöa. Ën narök kerëmteparë mor kaë yemomöem ⁶⁸ utpet wesak epël mëä. "Kristo, omën ni yanimö pöpë yapinte ök a."

Pitaak Yesuun yak mowesa

(Maak 14:66-72; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita pi ka tomök ëmööökë kakaati wel aisëaan inëen koont nampök pim naë sê piin epël mëä. "Namp ni, Yesu Kalili yangerakaanëp piiring wëaup." ⁷⁰ Pël maan pi omnaröa ëöetak yak wesak epël mëä. "Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas." ⁷¹ Pël mëak ëm kanrak orööpënëak yaëen inëen koont munt nampök itenak omën naë wëauröen epël mëä. "Omën epop Yesu Nasaret kakaanëpring wëaakë yaaup." ⁷² Pël yemaan Pita pi yak weseë kosang wesak epël mëä. "Anutuu ëöetak ne piin köpël." ⁷³ Pël maan wë ngöpngöp yaëen omën pim naë wëauröak sê piin epël mëä. "Ten nim ngön köngkömöön kat yawi. Ni yaap pim tok-takaanëp." ⁷⁴ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëä. "Ne Anutuu ëöetak omën pöpön köpëlëp." Pël maöataring kokor ngön ëa. ⁷⁵ Pël ëen Pita pi Yesuu epël mëä pöt kön wia. "Ni kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newa-

sumëep," pël mëëa pöten kön wiak yaköm pan èën së ing kaö ëa.

Omnarö Yesu Pailatë naë wak sa
(Maak 15:1; Luk 23:1-2; Son 18:28-32)

27 Ëlpam walën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangk pourö wa top ëäk Yesu mëngkën wel wiipnaata ngönte kosang wesa. ² Pël ëäk maan wii tëäk mësak së Rom yang ngarangk Pailat pöpë naë moulmëa.

Yutas wel wia
(Ngön 1:18-19)

³ Wel wiipënëäk kosang wesa pöt Yutas kup mowiaup kat wiak tol èënak ëan pël kön wiak ya utpet èën siluwa mon 30 ëäk mena pöt wak së kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö kaip ti menak epël mëëa. ⁴ "Ne utpet ëäk saun wonöpön kup niwiin mëmpunëäk yeë." Maan pit epël mëëa. "Tol èën tenën yeniaan? Pipët nimtëëtëp." ⁵ Pël maan monat Anutuu ngönën tup kaöetak moolëäk së kaö töa. ⁶ Pël èën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö siluwa mon pöt wa rongan ëäk epël mëëa. "Mon epot kup niwiak waut. Pötaanök ke epëlöt ngönëñën yawiautak wiipenaataan nga wia." ⁷ Pël mëäk pit ngön ë kopëta wesak omën kamaatëaanörö yang kel weerëpënëäk omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa. ⁸ Pël ëa pötaanök yang lup pöta yapinte omën iita yanget pël ya. ⁹ Pël èën tektek ngön yaaö namp Seremaia pim ngaanëer ngön ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. "Israel omën naröäk siluwa mon 30 pöt omën sum ëëpënëäk kosang wiak mena pöt pit kaalak wa. ¹⁰ Pël èën aköpë ök neea pöl pit sum pötring omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa."

Pailatök Yesuun pëël mëëa
(Maak 15:2-5; Luk 23:3-5; Son 18:33-38)

¹¹ Yesu pi Rom yang ngarangkëpë ëöetak tauaan epël mëäk pëël mëëa. "Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?" Maan, "Yok yaan pi tapët," pël mëëa. ¹² Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröäk pimëën ngön ya yamëngkën pi kangiir nemaan ëa. ¹³ Pël yaëën Pailatök epël mëëa. "Omnaröa ngön yaatak nimëën ngön ke nentere nent ya pöt kat nawiin ma?" ¹⁴ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëën yang ngarangkëp pi yaan sa.

Pailatök Yesu këra yetaparak mööpënëäk mëëa
(Maak 15:6-15; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

¹⁵ Krismakiatë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröäk omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëäk maan pöt wes më pël yeëa. ¹⁶ Akun pötak omën namp yapinte Parapas pöp wii kaatak wë pöt omën pourö ëwat wëa. ¹⁷ Pötaanök omnarö wa top ëäk wëën Pailatök epël mëëa. "Talëp wes nimëëmëäk aim? Parapas ma Yesu yapin nent Kristo yemak pöp?" ¹⁸ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëäk pël mëëa.

¹⁹ Yang ngarangkëp pi ngön pöt më pet irak pim ngön ë pet yaira urtak wel aisëaan pim öngöpök ngön nent epël wes mëa. "Ni omën wotpil puopë ngönte pet irngan. Ne peene wangeretak piin itenak ya këlangön pan kön yawi." ²⁰ Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröäk omnaröen Parapas wes mëäk Yesu mëmpnaan mapënëäk këk mëëa. ²¹ Pël èën yang ngarangkëp pi kaalak epël mëäk pëël mëëa. "Epaarëkaan talëp wes nimëëmëäk aim?" Maan pitök, "Parapas," pël mëëa. ²² Pël maan epël mëëa. "Ën Yesu, yapin nent Kristo pël yemak epop tol ëëm?" Maan epël mëëa. "Pi këra yetaparak möön wel wiip." ²³ Pël maan pi kaalak epël mëëa. "Omën epop utpet oröp nent ëa?" Maan ngön ë olëäk epël mëëa. "Këra yetaparak möön wel wiip."

²⁴ Pël maan Pailat pi wiap yemowasem itaangkën pim ngönte kat nemowiin yeem ngön kaëp kësang yaan pi maan iit kol mangkën Yesu mëmpna saunet pim naë won pöt pet elmëëpënëäk pim moresiar i yairem epël mëëa. "Omën wotpil epopë mëmpnaata saunet nemëën nasën, arimëën yes." ²⁵ Maan pit këm top ëäk epël mëëa. "Pim mëmpnaata saunet tenre tenim ëaröaan wiaap." ²⁶ Pël maan Parapas pëël elmëäk Yesu pol koröp wapötringöök momöäk këra yetaparak mööpënëäk ngaaröa ngësë wes momëa.

Nga omnarö Yesuun ökre was elmëa
(Maak 15:16-20; Son 19:2-3)

²⁷ Yang ngarangkëpë nga naröäk Yesu mësak së ngarangkëpë kaatak ulmëäk maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa. ²⁸ Pël ëäk pim ulpëënëp përe moolëäk ngaaröa ulpëën köp möa namp momëa. ²⁹ Pël ëäk wii këmampön ulte ket ë mowaëäk kalaö naö mangkën mor yaapkëësi sungkör ëäk taueëa. Pël èën pim naë së ököök elmëäk rar rë wesirak epël mëëa. "Yowe, Yuta omnaröa omp aköp." ³⁰ Pël mëäk wasöp ngës menak sungköröa wa ëp ëäk kepönöök momöa. ³¹ Ngaaröäk ököökre waswas pël elmëäk ngaë ulpëënëp përeäk kaalak pimtëëp më moulmëäk këra yetaparak mööpënëäk mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa
(Maak 15:21-32; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)

³² Pit kan yesem kamtaöök omën namp Sairini kakaanëp, pim yapinte Saimon, pöp koirak Yesu këra yetapër wak sëpënëäk këk maan wak sa. ³³ Pël ëäk pit yang lup nenta yapinte Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pël yamëëa pötak së oröa. ³⁴ Pël ëäk pit wain iitar- ing kakam yaaut irikor ëäk mangkën na pet ëäk kaaö ëa. ³⁵ Pël èën pit pi këra yetaparak möäk pim ulpëënre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena. ³⁶ Pël ëäk pörek wel aisëäk piin ngarangk ëa. ³⁷ Pël ëäk "Omën epop Yesu, Yuta omnaröa omën omp aköp," ngön yaatak pimëën ngön pël ëa pöt këra wel- ingweri retëng ëäk kepön löötak mö ulmëa. ³⁸ Pël ëäk pit ngaare këkain omën naar, namp yaapkëël, namp katnëël mö ulmëa. ³⁹ Pël èën omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëäk ⁴⁰ epël mëëa.

"Ni, 'Anutuu ngëengki tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,' pël ëauppe nimtë koröpö kaamök ë. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira." ⁴¹ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit tapël ökre was elmëak epël mëëa. ⁴² "Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëën poprak yaë. Pi yaap Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt peene këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël ëën tiar itenak piin kön wi kosang wasëpënaan. ⁴³ Pi Anutuun kön wi kosang yewasem, 'Ne Anutuu Ruup' pël yaaup. Pötaanök Anutuuk kent yaalmëa pöt ent ë moulmëëpnep." ⁴⁴ Pël yemaan ngaare këkain omën pöaarökta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(Maak 15:33-41; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

⁴⁵ Këtëp luaptak 12 kilok pötak wëën yanget koö olëak wiaan së wiap kan 3 kilok oröa. ⁴⁶ Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. "Eli, eli, lama sapaktani?" Pöt tiarim ngöntak epël. "Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak sëp yenewasën?" ⁴⁷ Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. "Kat wieë. Omën epop Eli-aan merëk yema." ⁴⁸ Pël yemaan pitëkaan namp pöömpö së i kaö kelwer wak wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak mena. ⁴⁹ Pël yaëën naröak epël mëëa. "Kora, Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa." ⁵⁰ Pël yemaan Yesu pi kaalak merëk kaö ëak pim könöp wes mëak wel wia.

⁵¹ Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luaptak keliak nempel-nempel ëa. Pël yaëën yanger moup yamöön kël kësangöt luaptak weling wera. ⁵² Pël yaëën omën yaggatta këm nga ëën Anutuu omën ngaan wel wia narö selap weletakaan wal ëa. ⁵³ Pël ëën Yesu wet rëak weletakaan wal ëënak pit omën yangat sëp wasak ka ngëengki Yerusalem pöök së oröak wëën omën narö selap pitën itena.

⁵⁴ Nga omën wotöököpre omën piiring Yesu ngarangk wëa pörö yanger moup yamöön omnant oröa pötön itenak kas kësang pan ëak epël mëëa. "Yaap, epop Anutuu Ruup."

⁵⁵ Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënem yewaisem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa. ⁵⁶ Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Sem-sre Yosep pöaarë ëlëpre, Sepeti pim ruaarë ëlëp pi-porö.

Yesu yang kel weera

(Maak 15:42-47; Luk 23:50-55; Son 19:38-42)

⁵⁷ Wiap kanök Arimatia kakaan omën uröm kësang wieëa namp yapinte Yosep pöp sa. Pi Yesu ru namp. ⁵⁸ Puuk Pailatë naë së Yesu sokuren ök mëëa. Pël maan Pailatök pim omnaröen sokur mampënëak ök mëëa. ⁵⁹ Pël ëën Yosep pi sokur wak poë koröp kölam

ompyaö naöök kör koëak ⁶⁰ wak së pimtëën wesak kël öngöp ngolöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëak sa. ⁶¹ Pël ëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip naë wel aisëak ngarangk wëa.

Ngaarö yangaöök ngarangk wakaima

⁶² Kë yesa akun ngëengktakëën omnant kön yaëën ëlpam walën ngëengki akun pöt oröön kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö wa top ëak Pailatë naë së epël mëëa. ⁶³ "Kaöap, kaar omnamp pim öp wë epël ëaö pöten ten kön yawi. 'Ne wel wiak kët nentepar nent won yesën kaalak wal ëëmaap.' ⁶⁴ Pötaanök pim ruuröak së sokur këkain wak së ëlëp wiak kaar 'Wal ëa' epanok ni maan nga omnarö pit yangaöök së ngarangk wëën kët nentepar nent won sëp. Pim ngaan kaar, 'Ne Kristo,' ëa pöt wiaan kaalak 'Wele-takaan wal ëëmaap,' ëa epët rangk sëën kaö sëpan. Pötaanök yeniak." ⁶⁵ Pël maan Pailatök epël mëëa. "Ar nga omnarö mësak së moulmëën këëkë ngarangk ëëp." ⁶⁶ Pël maan pit ngaaröaring së këlöökë rangk kë il mowiak ngaarö ngarangk öpënëak moulmëa.

Yesu wal ëa

(Maak 16:1-10; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

28 Kë yesa akunet pet irën Sante wangam kan ëlpam walëpënëak yaëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip itaampënëak yangaöökë sa. ² Yesën moup kësangpel möön Aköpë en-sel namp kutömweriaan irëak këlö wa pëlëer wiak rangk wel aisëëa. ³ Pim möönre koröpö kent tangarötë ököp, ën ulpëënëp kölam panë tëaup. ⁴ Pël ëën ngarangk wëaurö pit itenak kas kësang ëak reireë urak it köpköp tiak së ngentiak wieëa. ⁵ Pël ëën öngaar së oröön enselëpök epël mëëa. "Arip kas ëëngan. Ne ëwat wë. Arip Yesu këra yetaprak möaupön itaampunëak waisan. ⁶ Pël ëanëp eprek won wiaap. Pim ngaan ök niia pöl ëak wal ëa. Wais, ur koseten iteneë. ⁷ Pël ëak së pim ruuröen epël ök maë. 'Yesu pi wele-takaan wal ëa. Pël ëak wet rëak Kalili yangerak së wëën ar ënem së itaampunëët.' Ngön kot pi tapët ök yeniak." ⁸ Pël maan piarip teëntom yangaöökaan kaip tiak ërëpsawi kaö ë ruuröen ök mapënëak sa. ⁹ Yesën Yesu kan kourak koirak, "Yowe" mëëa. Pël ëën piarip pim naë së tok oriak ingesiarë moröak yaya mëëa. ¹⁰ Pël ëën Yesuuk piaripön epël mëëa. "Kas ëëngan. Arip së nem karuröen Kalili yangerak wais neen itaampnaan ök man."

Yangaöök ngarangk wakaimauröa ngönte

¹¹ Öng pöaar yesën nga omën yangaöök ngarangk wakaimauröakaan narö kak së kiri ar yaaö kaöaröen omnant yangaöök oröön itena pötön ök mëëa. ¹² Pël ëën pit ngarangkörö wa top ë ulmëak ngön ë kopëta wesak nga omnarö sum kësang menak ¹³ epël mëëa. "Ar omnaröen epël man. 'Rö kan ten ka uraan pim ruurö wais sokur këkain wak ëlëp wia.' ¹⁴ Ngön pöt yang

ngarangkep kat wiak nga yaalniin pöt tenök wiap mowasën nga söp wasöpnaat.”¹⁵ Pël maan ngaarö pit mon pöt wak së pitëm mëëa pöl ëa. Pël ëën ngön kaar pöt Yutia yangerak kaö wesak om aim wë.

Yesu pim ruuröen ya ngön mëëa
(Maak 16:14-18; Luk 24:36-39; Son 20:19-20)

¹⁶ Ten ru 11 pörö Kalili yangerak së Yesuuk ngaan rosir naö pi koirënëak ök niia pöökël saut. ¹⁷ Së piin itenak narö yaya yemaan narö kön selap ëaut. ¹⁸ Pël

yaëën Yesu tenim naë wais epël yenia. “Kutömweriire yangerakë weëre kosang pout Anutuuk ne nen pet iraut. ¹⁹ Pötaanök ar yang ël epotë yesem omën ke nampre namp pourö nem ingre mor söpnaan ngönën ök maim ön. Pël yeem Pepere Ruupre Ngëëngk Pulö tenim yapintak i momëën. ²⁰ Pël ëak nem ngön ök niiaöre rë niulö pël elnieim pöt rë moulön ënëm ëëp. Ne niamaan kat wieë. Ne kët ël epotë arring wëën akun kaöaö temanöm söpën sa.”

Maak

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 35 pöta ök won sèen Maak puuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Maak yapin nent Son pöp Yerusalem kak wilën wë Pitaare Pool kaamök elmëa. Pi Rom omnaröaan retëng ëa. Rom omnarö pöt, weëre kosangötön kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuu ya retëng weëre kosangring mëneimauta ngönte retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ompyaut ngës rëaut

r 1:1-13

r*

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut

r 1:14-9:50

r*

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut

r 10:1-52

r*

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut

r 11:1-15:47

r*

Yesu wal ëaut

r 16:1-8

r*

Yesuu ëö pet elmëaut

r 16:9-20

r*

Son i yamëaupök ngönën ök maima

(Matiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

1 Yesu Kristo Anutuu Ruup pim ngön ompyaut ngës rëak epël oröa. ² Aisaia Anutuu tektek ngön yaaupök epël retëng ëa.

“Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.

³ Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.’”

⁴ Aisaia pim retëng ëa pöl Son i yamëa pöp yang pul-tak oröak ngön epël ëa. “Arim utpetat sëp wasën ne ar i nimëëmaan. Pël ëën Anutuuk arim utpetat ent ë nuu-lapnaan.” ⁵ Pël maan Yutia yangrakaanre Yerusalem kakaan omën narö selap pim naë së ngön kat wiak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁶ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel ëpötök ket ëak mëak wëa. Pël ëak pol koröpöök yepat ket ëaö naö urëëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima. ⁷ Ngönte pöt epël ök maima. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar wii

nemowilnganëëp. ⁸ Ne i yaaptaring yanimë. Puuk pöt Ngëengk Pulöök nimëëpnaat.”

Sonök Yesu i momëa

(Matiu 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Akun pötak Yesu Nasaret kak Kalili yangerakaan së oröön Sonök Yotanëk i momëa. ¹⁰ Pël ëën imeriaan yaaprem itaangkën kutömwer kem nga ëën Pulö ekëpë ök sak pim rangk irëa. ¹¹ Pël yaëen kutömweriaan ngön nent epël mëëa. “Ni nem Ruup. Ne nimëën ya kë sak niin kent panë yaalni.”

Setenök Yesu morök elmëa

(Matiu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Pël yemaan Pulöök tapëtakëer yang omën won-rekë wes mëen sa. ¹³ Pörek së akun 40 wëen Setenök morök elmëeima. Pi animauröa tekrak wëen en-selöröak kaamök elmëeima.

Yesu pim yaat ngës rëa

(Matiu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Son wii kaatak moulmëen wëen Yesu pi Kalili yangerak së oröak Anutuu ngön ompyaut war wesak epël ök mëëa. ¹⁵ “Akun temanöm yesën Anutuuk

peene wa ngaöök nimëepnaan yaë. Pötaanök lup kaip tiak ngön ompyaut wak taë weseë."

Yesuuk ru kong nent pimëen koirak
(Matiu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, Saimonre nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Piarip i kaö imënörö korak wes meäk mon wa pël eim wëa. ¹⁷ Pël ëen epël mëëa. "Arip nem ënem waiseë. Pël ëen nook arpim i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta önëen niulëë-maan." ¹⁸ Pël maan piarip tapëtakëer piarpim iiröt om wiak pim ënem sa. ¹⁹ Pël ëen pi kot nent ëngkël yesem itaangkën omën nanang munt naar Semsre nangap Son, Sepeti pim ruuar, piarpim wangaöökë rangk iiröt ompyaö yewasem wëen itena. ²⁰ Pël ëak piaripön ngön maan piarpim pepap Sepeti pim ya omnaröaring wangaöök wëen sêp mowesak Yesuu ënem sa.

Yesuuk urmerap waö ë momëa
(Luk 4:31-37)

²¹ Pël ëak pit Kapaneam kak sê oröak kët kë yesautak Yesu pi Yuta omnaröa ngönën tuptak sê ilëak ngës rëak ngönën ök mëëa. ²² Pël yaëen omnarö pim ngöntaan yaan panë sa. Pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa. ²³ Pël yaëen akun tapëtak ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö nampök Yesuun ngön ëak epël mëëa. ²⁴ "Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp." ²⁵ Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang meäk epël mëëa. "Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak oröak sê." ²⁶ Pël maan urmerap oröpëneäk omnamp mök ë moolaan sê ngentiak wiaan ngönëer oröak sa. ²⁷ Pël ëen omnarö yaan panë sak neneren epël mëëa. "Elei, epët oröpët? Ngön epët maim nent. Weëre kosangring maan urmeraröeta pim ngön ngaarëk yëo." ²⁸ Pël ëen ngön pöt ulöl sak Kalili yanger pangk ëa.

Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Akun pötak ngönën tuptakaan oröak Semsre Sonring Saimonre Entru piarpim kaatakë sa. ³⁰ Pël ëak Saimon pim öng lëlamöp yauman koröp es nga yeem wiaan teënt Yesuun ök mëëa. ³¹ Ök maan pim naë sê moresi moröak wal ë moulmëen tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Wiap kan pötak këtëp yeilaan omën kak pörek wëaurö pit omën yauman yaauröere urmerarö pitëm lupötë wëaurö pourö pim naë wak sa. ³³ Pël ëen kak pörekörö ka kanrak sê rongan ëa. ³⁴ Pël ëen yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowesak urmerarö

selap waö ë momëa. Pël ëak urmerarö pim songönte ëwatörö yak tekeri wesak apanëak nga mëëa.

Yesu pi Kalili yangerak ngönën ök maö sa
(Luk 4:42-44)

³⁵ Röök nginömöoring ëlpam këëkë newalën wiaan wal ëak yang lup omën won nentak sê Anutuun ök mëëa. ³⁶ Pël ëen Saimonre pim karurö piin ap wasö ënem sê ³⁷ koirak epël mëëa. "Omnarö niin ap yewas." ³⁸ Pël maan epël mëëa. "Tiar ka munt temanöm wia pötëeta ngönën ök maö sêpa. Ne ya pöt mëmpëak waisaup." ³⁹ Pël meäk Kalili yangerak ka wieëa pötë sê ngönën tupötë ngönën ök maöre urmerarö waö ë më pël ëeim wakaima.

Yesu pi omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Omën kësë ëa namp pim naë sê rar rë mowesirak epël mëëa. "Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëet." ⁴¹ Pël maan Yesu pi piin yaköm ëen mores el meäk pim rangk mowiak epël mëëa. "Pël elniimëak yeëerek ompyaö sê." ⁴² Pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa. ⁴³ Pël ëen teënt wes yamëem pepanöm meäk epël ök mëëa. ⁴⁴ "Epël yaalni epta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm." ⁴⁵ Pël ëen Yesu pi ka kaötë yoolök naaröön ëlëëp omën wonötë wëen omën nalaan nal wëaurö pim naë seima.

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa
(Matiu 9:1-8; Luk 5:17-26)

2 Wë ënëmak akun nentak Yesu pi kaalak Kapaneam kak sê oröak ka nentak sê wëen ka peparö kat wiak ² pim ka wëa pötak sê wa top ëak peö ëen ka kanëreta il wariak wëa. Pël ëen Yesuuk pitën ngönën ök yemaan ³ omën mor kong nent pöröak omën kosat kël wa namp urtak wiak wak sê oröa. ⁴ Pël ëak pim naë mowiipëneäk omën selap peö ëak wëen pomp ëak kaata ngaarëk is Yesuu wëaurek ka möör wak omnamp urtaring wes mëen irëa. ⁵ Pël ëen Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëëa. "Nem ruup, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak." ⁶ Pël yemaan ngön kosangötë ngarangk pörek wëa narö kat wiak epël kön wia. ⁷ "Elei, omën epop pi oröp ëënak epël ya? Pi, 'Ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak,' pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëetep." ⁸ Pël yaëen Yesu pitëm könötön pim könöök itenak epël mëëa. "Arim lupötë tol ëënak kön ke pil yawi? ⁹ Nem omën kosat kël waupön, 'Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,' ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këët tekeri nasën ëen nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, 'Wal ëak sê,' ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këët tekeri sëen ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet. ¹⁰ Pötaanök ar ne kaar

wonöp Omèn Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ewat sënëak epël ök yemaan iteneë." Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. ¹¹ "Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë së." ¹² Pël maan pi wal ëak tapëtakëer korumönte wak pit pouröa itöök kan sa. Pël ëën yaan sak Anutuun ping wesak epël ök mëëa. "Tiar omèn ke epël nenten itnaangkën ëaut."

Yesuuk Liwai pimëën koiria

(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Yesu pi pël ëak kaalak i kaö ëöökël yesën omèn selap pim ënëm sëen ngönën ök mëëa. ¹⁴ Pël ëak pörekaan së Liwai, Alpias pim ruup, pim mon yewaö kaatak wëen itenak epël ök mëëa. "Nem ënëm elnë." Pël maan pi wal ëak pim ënëm sa.

¹⁵ Pël ëak Yesuun yas maan pim kaatak së wel aisëak kaömp yenën takis yewaöre utpet yaaö munt narö kësang piire pim ruuröaring kaömp ngawi na. Omèn ke pilorö kësang pan pim ënëm sa pötaanök. ¹⁶ Pël ëën Parisi omèn ngön kosangötë ngarangk naröak itaangkën pi omèn utpet yauröere takis yewauröaring kaömp ngawi yenën pim ruuröen epël mëak pëël mëëa. "Arim rë yanuulaup, pi tol ëënak omèn takis yewauröere utpet omnaröaring kaömp ngawi yen?"

¹⁷ Pël maan Yesu kat wiak kangiir epël mëëa. "Omèn yauman wonörö rota ngësë nasën. Yauman-ringöröakëer rotaaröa ngësë sa yaë. Ne omèn pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omèn pitëmtën kön wiin saun yaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipnëak waisaup."

Kaömp ngës yoolëauta ngönte

(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Akun pötak Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wëa. Pël ëën omèn narö Yesuu naë së epël mëak pëël mëëa, "Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wë. Ën nim ruurö tol ëënak pël naën yaë?" ¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Omèn namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëen karuröak yaköm ëën kaömp ngës olëak öpën ma? Won. Pitring wëen kaömp ngës olëak naöpan.

²⁰ Ënëmak omèn naröak pi wak kama ulmëen akun pötakökëer pim karurö yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nem ruurö neen yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.

²¹ "Omèn namp poë koröp ngölöpöokaan kaö nent ilak ulpëen ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëen ngaanëp weruun ilak kaak sëpnaat. ²² Ën omèn namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngölöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngölöpët kep ngölöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat." Yesuu pël mëëa pöta songönte

epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngölöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

Akun kë yesauta ngönte

(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Kë yesa akun ngëengnk nentak Yesure pim ruurö pit rais yaöökë lup yesem ruurö ulöp narö töa. ²⁴ Pël yaëen Parisi naröak piin epël mëëa. "Kë yesa akun ngëengktak pitëm ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Pit tol ëënak yaë?" ²⁵ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. "Tewitre pim omnaröa kaömp won wë këenëen ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? ²⁶ Apaiata pim kiri ar yaaö wotöök sak wëa akunetak Tewit pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yauröakëer nëmpnaan omèn pasurö nëmpanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma?" ²⁷ Pël mëak epël mëëa. "Anutu pi omnarö kaamök ëëpënëak akun kë yesaut ket ëa. Pi akun kë yesaut kaamök ëëpënëak omnarö ket naën. ²⁸ Pötaanök Omèn Këep ne kë yesa akun ngëengnk pöta pepap. Nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat."

Yesuuk omèn kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 12:9-14; Luk 6:6-11)

3 Akun nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati ilëak itaangkën omèn mores kël wa namp wëa. ² Pël ëën omnarö pit Yesuuk akun ngëengktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënëak ngai yeem wëa. ³ Pël ëën puuk omèn mores kël wa pöpön epël mëëa. "Wal ëak wais itëkëel tau." ⁴ Pël mëak omnaröen epël pëël mëëa. "Kë yesa akun ngëengktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Omnarö ompyaö mowasëpen ma utpet mowasëpen?" Pël maan pit nerek nemaan. ⁵ Pël yaëen pi pitëm lup kosang yaauten ya këlängön ëën nga it nalnal elmë pet irak omèn pöpön epël mëëa. "Nim mores el më." Maan mores el mëen kosang sa. ⁶ Pël ëën Parisi omnarö ka tomök së tapëtakëer Erotë omnaröaring pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Omnarö i kaöök wa rongan ëa

⁷ Yesu pi pim ruurö koirak i kaöök së wëen Kalili yangerakaan omèn selap pan pitëm ënëm sa. Pörö pëen won, Yutia yangerakaanre ⁸ Yerusalem kakaan, Itumia yangerakaanre i Yotanë ëngk komuntakëlaanre Taiaare Saiton ka pöörarëaan omèn selap pan pim yaautön kat wiak së oröa. ⁹ Pël ëën omèn selap pörö pi ngepre un elmëëpanëak pim ruuröen wang naö temanöm wes ulmëëpënëak mëëa. ¹⁰ Omèn selap pan ompyaö mowesa. Pötaanök omèn ëmpölre yau-manörö pi mëësël elmëëpënëak së ngepre un elmëëpanëak wangaöön mëëa. ¹¹ Pël ëën omèn urmeraröaringöröak Yesuun itenak pim ingrak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. "Ni Anutuu Ruup." ¹² Pël yemaan

pit pim songönte tekeri wesak apanëak kosang wesak nga mēea.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö wa ulmēa
(Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Wē akun nentak pimënt rosir naöök sē wē pim ru öpënëak kent kön wiauröen yas maan pim naë sē rongan ēa. ¹⁴ Pël èen omën 12 pörö ru wesak piiring wē ngönën ök maöre ¹⁵ urmerarö waö ē momë pël èepënëak mēea. ¹⁶ Pim omën 12 ēak wa ulmēa pörö eporö. Saimonön yapin ngolöpët Pita mēea. ¹⁷ Pël ēak Sems Sepeti pim ruupre nangap Son, piaripön yapin ngolöpët Poanesis mēea. Tiarim ngöntak tangre kaö pöta ökaar pël apenaat. ¹⁸ Èn Entruure Pilip, Patolomi-uure Matiu, Tomasre Sems Alpiasë ruup, Tiatiasre Saimon Selot pël yamēea pöp pi ngaan Rom kamanëp sēp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire ¹⁹ èn Yutas Keriot kakaanëp Yesuun kup mowiiipnaap.

Yesure Pielsepulë ngönte
(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu pi kaatak sē wēen omën kēsang pan kaalak wa top yaëen pit ruuröa kaömp nēmpna mopët won ēa. ²¹ Pël yaëen pim èlre nang kat wiak, “Kön irikor yaalmë,” pël mēak koirëpënëak sa.

²² Pël èen ngön kosangötë ngarangk Yerusalem kakaan sa pöröak epël mēea. “Urmeraröa kaöap, Pielsepul, pim lupmeri wēen pöpë weere kosangöök urmerarö waö ē yamë.” ²³ Yemaan wa top elmëak ngön nokoliil nent epël mēea, “Setenök tol ēak pimënt waö elmëepën? ²⁴ Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mēnak kom ēak pöt naön èepnaat. ²⁵ Èn ka kopët nentak wēaurö tapël nener mēnak kom èepna pöt repak sēen ka kosaö wiaapnaat. ²⁶ Tapël Setenök werak pimënt möak waö elmeëpna pöt pangk kosang sak naën èepnaat. Pi kö sēpnaat. ²⁷ Omën nga namp wēen munt nampök pim kaatak ilëak omnant naöpan. Wet reäk omën nga pöp wii tē wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

²⁸ Ne yaap niamaan kat wieë. Omën utpet ke nentere nent ēak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat. ²⁹ Èn namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ē nemooolapan, om kosang wiaapnaat.” ³⁰ Ngön pipët, “Pim lupmeri urmerap wë,” mēea pötaanök pil mēea.

Yesuu èlre nangaröa ngönte
(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ngön pipot ök yamëem wēen pim èlre nang ka tomök sē wē orööpënëak kakaatiil ngön wes mēa. ³² Pël èen Yesu pi omnaröa öngpök wēen epël ök mēea. “Nim èlre nang tomök wē niin ya.” ³³ Pël maan Yesuuk epël mēea. “Nem èlre nang talörö?” ³⁴ Pël mēak omën wirö wa taap elmëak wēa pöröen iteneë epël mēea. “Nem èlre nang pörö eporö. ³⁵ Omën Anutuu këm ngön ngaarëk yeö piporö nem èlre nangarö pël yaë.”

Omnant öpöt olëauta watepang ngönte
(Matiu 13:1-9; Luk 8:4-8)

4 Yesu pi kaalak i kaö èöök sē kēekë wesak ngönën ök mēea. Pël yaëen omën kēsang pan pim naë wa rongan ēa. Pël èen pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wēen omnarö yangerak wēa. ² Pël èaan watepang ngön nentere nent yamëem nent ngës reäk epël mēea. ³ “Niamaan kat wieë. Omën namp pim yaak sē omnant öpöt olëa. ⁴ Pël èen nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na. ⁵ Èn nant këlöökë rangk ngentia. Pël èen yanget könyangap wiaan yak teënt oröa. ⁶ Pël èen këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök. ⁷ Èn nant nönötë öngpök olëa. Pël èen nönöt oröak ngep èen sēsë ēak mos ēa. ⁸ Èn nantökëer yang kolaptak olëa. Pël èen pötökëer aprak ulöl sak kē kēsang pan uta. Kengk nemorëet 30, nemorëet 60, nemorëet 100 pël uta.” ⁹ Ngön pipët maö sē epël mēak pet ira. “Katrिंगëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi tol èenak watepang ngönöt mapënëak mēea
(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Omnarö sa pet yairën pimënt wēen pim ru 12 pöröere omën munt piiring wēaurö pim watepang mēeaütë songönötön pël mēea. ¹¹ Pël èen epël mēea. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wē ngön èlëep pöta songönte arënökëer pet yaalni. Èn omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. ¹² Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut kërë olapan itöök itaampënaatak kēeten yok pangk itnaampan ma katëepök kat wiipnaatak songönten kēekë kön nawiiipan.”

Omnant öpöt olëauta watepang ngönta songönte
(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Pël mēak epël mēea. “Watepang niak pöta songönten èwat nasën ma? Pël yaëen tol èak watepang ngön pout niaan èwat sën? ¹⁴ Omnampë öpöt olëa pöt ngönën öpöt olëa. ¹⁵ Öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wa lupmeri wiin Seten tapëtakëer wais wak sēpnaat. ¹⁶ Èn öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak tapëtakëer kent kön wiak wak öpnaat. ¹⁷ Pël èak lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wēen pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlängön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëer wil këlök èepnaat. ¹⁸ Öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiipnaatak ¹⁹ wë koröpöökë omnantön kön selap èere monere urömen kentre kaur èere omën munt nantön war ē pël yaëen pötök ngep elmëen ngönën mos èepnaat. ²⁰ Èn öpöt kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wak wēen pitëm wëwëatë kē ompyaut orööpnaat. Narö kē 30, narö kē 60, narö kē 100 pël orööpnaat.”

Esuwesi ngönte

(Luk 8:16-18)

²¹ "Talëpök esuwes mangiak wak sê kapita öngpök mëere urta ikanöök wi pël ëëpën? Pël naëpan. Urta ngaarëk wesiren ëwa ëëpnaat. ²² Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. ²³ Katringëpök ngön epët kat wi- ip." ²⁴ Pël mëak epël mëëa. "Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuuk tapël kaip ti nimpnaat. Pël ëäk muntat kaö wesak nimpnaat. ²⁵ Namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mampnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëën elek öpnaap."

Omnant öpöt olaan jaaröauta watepang ngönte

²⁶ Yesu pi ngön nent epël mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöt epël. Omën namp pim yaak omnant öpöt olapnaat. ²⁷ Pël ëäk rö kan ka uröore këtëk wal ëäk wë pël yeem rëngap jaaröön pöta songönte köpël öpnaat. ²⁸ Yanger pimtök kaamök elmëën rëngap orööpnaat. Wet rëak rëngap orööpnaat. Pörekaan ëp wilëpnaat. Pörekaan këët ütöpnaat. ²⁹ Pël ëäk köp sëën omnamp tööpnaat. Këët yatöa akunet temanöm yes."

Këra lëlëp kotupë watepang ngönte

(Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ Yesuuk omnaröen ngön nent epël ök mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëëlte? Ne oröp nantë ök ëäk am? ³¹ Pipët këra lëlëp nampë ököt. Lëlëp pöp kot panëëp, omën muntatë lëlëpöröök il yewas. ³² Pël yaëëtak oröökëëer pöpök këra muntat il wesak wap wiak wëen intörö wais ngentiak kët kosöptak wëere ka ëp wi pël yaë."

³³ Yesu pi watepang ngön nentere nent mëak ngönën ök maima. Pitëm ewat sëpnaat ök maima. ³⁴ Nent war wesak nemaan, watepang pëen maima. Pimtë ruuröaring pëen wëäkëer war wesak ök maima.

Kentöök Yesuu ngönte ngaarëk wa

(Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Kët taptak wiap kanök pim ruuröen epël mëëa. "Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa." ³⁶ Pël maan omën kësang pörök wëen sëp mowesak teëntom piiring wangaöök ilëak yesën wang munt nant ënëm sa. ³⁷ Yesën kent kësang panë möak kaö maat wangaöök ilëak peö ëëpënëak ëa. ³⁸ Pël yaëën Yesu pimënt wangaöökë kasngaël ngan rerekta rangk ka uraan it moilak epël ök mëëa. "Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeëep ya ngës naën ma?" ³⁹ Pël maan wal ëäk kentöön nga mëak i kaöön epël ök mëëa. "Ni leng ëäk wia." Pël maan kentö leng ëën i kaö wiap sa. ⁴⁰ Pël ëën pitën epël mëëa. "Ar oröpëen kasiin sak yeë? Arim kön wi kosang yewesaut won ma?" ⁴¹ Pël maan pit yaan sak neneren epël mëëa. "Elei, omën epop tal namp apen?"

Puuk kentre i kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp."

Yesuuk omën nampökaan urmerarö waö ë mëa

(Matiu 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Pit i kaö olëak ëngk komuntakël Kerasa yangerak sê oröa. ² Pël ëäk wangaöökaan jaaröön omen urmerap pim lupmeri wëaö namp omën yangaöökaan sê pi koirra. ³ Omën pöp omën yangaöök wë nga yaëen ingre morötë wii yaapötökre seenötök tē yemowiin pangk naën yaaup. ⁴ Omnaröök kët ël epotë ingre morötë wii yaapötök tēere seenötök tē pël ëën wii yaapöt il olëak seenötta tapël il olëak wëen omnarö mor öpënëak yaëen pangk naën yaaup. ⁵ Pi rö kanre këtëk poutë omën yangaöökre rosiratë ka ureim wë ngön ë olëak aimeë pimtök pimtë koröpö kël möeimën utpet ëaup. ⁶ Omën pöpök kamaarek wë Yesuun itenak pöömpö sê rar rë wesirak yaya yamëem ⁷ ngön ëäk epël mëëa. "Yesu ni Anutu Ngaarëk Panëëpë Ruup. Ni ne tol elnëëm? Ne Anutuu ëöetak niamaan. Ni këlangön nangkan." ⁸ Yesuuk, "Urmerap ni, omnampökaan oröök se," pël ök mëëa pötaanök. ⁹ Pël ëäk Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. "Nem yapinte Selap. Ten selap wë pötaanök." ¹⁰ Pël mëak ke urak kimang epël mëëa. "Ten yang epër sëp wasënaataan waö elnëëngan." ¹¹ Pël ëën yang pörök tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. ¹² Pël ëaan urmerarö pit Yesuun ke urak epël kimang mëëa. "Ni ten wes nimëën polöröa öngpök ilenaan sën." ¹³ Pël maan Yesuuk kuure mak maan urmerarö pit omën pöpökaan oröök sê polöröök ilëa. Pël ëën polörö pöömpö sê parëaöök oröök sê i kaöök ilëak i nak wel wia. Pol pörö selap 2000.

¹⁴ Pël ëën pol ngarangkörö kas sê kaare yang pörökë omën wëauröen ök më pet ira. Pël ëën omnarö itaampënëak sa. ¹⁵ Pël ëäk omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë sê oröök itaangkën omën urmerarö selap piikaan oröök sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan itenak kas ëa. ¹⁶ Pël yaëën itenauröök omën urmerarö wakaima pöpë ngönteere polöröa ngönte poutepar ök mëëa. ¹⁷ Pël ëën pit Yesu pitëm yanger sëp wesak sëpënëak ke urak mëëa.

¹⁸ Yesu wangaöök yeilaan omën urmeraröaring wakaima pöp piiring sëpënëak ke urak mëëa. ¹⁹ Pël yaëën Yesuuk ke mourak epël mëëa. "Nim kak sê ni-moröaring wë Aköpë nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam." ²⁰ Maan omën pöp Tekapolis yangerak ka 10 pötë Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maö sa. Pël ëën pit kat wiak yaan sa.

Yesuuk Sairasë koontupre öng namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Pël ëäk Yesu pi wangaöök ilëak ëngk komuntakël sê oröök i pisöök ngentiak wëen omën kësang pim naë sê oröök wa top ëa. ²² Pël yaëën ngönën tupta ngarangk namp yapinte Sairas pi Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak ²³ kosang wesak epël mëëa. "Nem koontup wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni wais moresi

mor wëen ompyaö sak öp." ²⁴ Pël maan kat wiak yesën omën kësang pan pim ënëm yesem pi il mowari yesa.

²⁵ Pël yaëen pitëm tekarak öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak won saup wëa. ²⁶ Öng pöp rotaaröak ya mëngkën pangk naën om këlangön kat wieim wëa. Pël yeem pim sumat meneimën won sa. Pël ëen yaumante won nasën om ëeim wëa. ²⁷ Öng pöpök Yesuu yaauta ngönte kat wiak omnaröa tekarak wë Yesuu kasngaël së pim ulpëenëpök mësël elmëa. ²⁸ Pöt, "Ne om pim ulpëenëpök mësël elmëema pöt ompyaö sumaat," pël wesakök ëa. ²⁹ Pël elmëen tapëtakëer won sëen kat men ëen pim koröpö taë sa. ³⁰ Pël ëen Yesu pim weëre kosangö won yesem yaan kat men ëak omnaröa tekarak kaip tiak, "Talëpök nem ulpëenëpök mësël yaalnë," mëak pëel mëa. ³¹ Maan ruurök epël mëa. "Omnarö selap wë narök mök ë yaanimëerek, 'Talëpök neek mësël yaalnë?' pël angan." ³² Yemaan Yesu pi pöt talëpök yaalmë pöt ëwat sëpënëak omnaröen it nalaan nal elmëa. ³³ Öngöp pi pöt pim koröpök retëng oröa pöten itenak kas kön wiak reireë urak Yesuu naë së pim ingrak tok oriak pim songönte war wesak ök mëa. ³⁴ Pël maan puuk epël mëa. "Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak së ompyaö öm."

³⁵ Öng pöpön pël yamëem wëen omën narö ngarangkëpë kaatakaan së ngarangkëpön epël mëa. "Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanuulaup koirak waisngan." ³⁶ Pël yemaan Yesu kat mowieë ngarangkëpön epël ök mëa. "Kön selap ëenganëp om kön wi kosang newas." ³⁷ Pël mëak omën muntaröen nga mëak Pitaare Semsre nangap Sonringörö pitëmënt sa. ³⁸ Së ngönën tupta ngarangkëpë kaatak orök omën selap pan pit ingre këlël aö ngön kaëp kaö aim wëen itena. ³⁹ Pël ëak kakaati së omnaröen epël mëa. "Ar tol ëenak ingre ya ilak aö epël yeë? Koontup wel nawiin om ka ura." ⁴⁰ Pël yemaan sömre ëlak yeëa. Pël ëen pit koö ë mëen yaaröön ëlre peparring pim ruurö pëen koontupë wieëa pörek ilëa. ⁴¹ Pël ëak koontupë moresi morök epël mëa. "Talita kumi." Pöt tiarim ngöntak, "Koontup, ni wal ëëmëak yeniak," pël apenaat. ⁴² Maan tapëtakëer koontup wal ëak sak waisö ëa. Koont pöpë krismakiat 12 pël won saup. Pël ëen omnarö itenak yaan utpet sa. ⁴³ Pël yaëen omnaröen ök mepanëak kosang wesak nga mëak koontup kaömp mangkën nempënëak mëa.

Nasaret omnarö Yesu kasëng mena

(Matiu 13:53-58; Luk 4:16-30)

6 Yesu pi kaare yang pör sëp wesak pimtë ka songöntakël yesën pim ruurö ënëm sa. ² Së wëen ngëengk akunet temanöm sëen ngönën tuptak së ngönën ök mëa. Pël ëen omën selap kat wiak yaan sak epël mëa. "Elei, omën epët tarëkaan orö morëa? Èwat kësang eppel talëpök rë moula? Pël ëak pim retëng kaö yaaö pöt kaö panë maimal yaë. ³ Tiar piin ëwat wë. Pi ka ök yarëaupë ruup. Pim ëlëp Maria. Yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas

pörö. Èn koont pim nangaröeta tiarring wë." Pël mëak piin kaaöre këëpöt elmëa. ⁴ Pël yaëen Yesuuk epël mëa. "Tektek ngön yaaö namp ka nantëerök piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëaurök kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë." ⁵ Kak pörökörö pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëa. Om yauman omën kopët nampnamp pim moresiar rangk mowiak ompyaö mowesa. ⁶ Pël ëak pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëa pötaan yaan sa.

Yesuuk pim ru 12 pörö ya nga wes mëa

(Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Yesu pi ka muntatë ngönën ök maö seima. ⁷ Pël yeem pim ru 12 pöröen yas maan sëen urmerarö waö ë momëëpënëak weëre kosang menak ngës rëak kom ëak naar naar pël pël ëak wes momëa. ⁸ Pël ëak kan kourakë omnant wak sëpanëak nga mëak sungkörat pëen wak sëpënëak mëa. Kaömpre kërre monere pöt wak sëpanëak mëa. ⁹ Ing körötökëer mëak ulpëenaarta pouwaar mëëpanëak nga mëa. ¹⁰ Pël mëak epël ök mëa. "Kak nerek së orök ka ilanë piptak pëen wë olëak orök sën. ¹¹ Kak nerek së oröön ngöntre kar elniak arim ngönöt kat nawiin yaëen pöt kasëng menak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt ka pöök kërë moolëak sëen pitëmëtë songönöt kön wiipnaan." ¹² Pël maan pit së lup kaip tiipënëak ngönën ök mëa. ¹³ Pël yeem urmerarö selap waö ë momëëre yauman yaaurö selap tapël i kolapöt wa momëak ompyaö mowasö pël ëa.

Erotök maan Son mëna

(Matiu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Yesuu yaauta ngönte aö aö yesem yang omp ak Erot pim naë oröön kat wia. Omën narök epël mëa. "Omën pipop Son i yamëaup pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk." ¹⁵ Narëak Yesuun, "Elia," pël mëa. Èn narök, "Pi tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröa ök namp." ¹⁶ Pël yemaan Erot pi kat wiak epël mëa. "Won, Son nem ngernger ilaup pi tapöpök weletakaan wal ëak wë." ¹⁷ Erot pi wet rëak pim nanëp Pilipë öngöp, Erotias, wa ëp ëa. Pötaanök Sonök Erotön epël ök mëa. "Ni nim nanëpë öngöp wa ëp ëan pöt yok pangk naën." Pël maan Erotök Sonë nga mëa pötaan pi wali wak wii tëa. ¹⁹ Erotias Sonë piin nga mëëautaan ya sangën kön wiak mëmpënëak kan ap wesak sëp wesa. ²⁰ Erot pi pöt Sonön kön wiin omën wotpilre ompyaup pël we-seë piin kasinkasin ëak mait elmëa. Pël yaëen yak Erotias pi namëngkën ëa. Pël yaëen Erot pi Sonë ngönöt kat wiak ëngk ma e wesak kön selap ëa. Pël yeemak kat wiipnaataanta kent ëa.

²¹ Wë ënëmak Erot pim wila akunet temanöm sëen pim ngarangköröere nga omën wotöököröere Kalili yangerakaan omën kaöarö wa top elmëak këere kaömp mena. Pël yaëen Erotiasë Son mëmpna kanö oröa. ²² Pit wa top ëak wëen Erotias pim koontup

pitëm eöetak sê tan yaura. Pël yaëen Erotre piiring wëaurö itenak kent kön wia. Pël ëak Erotök koontupön epël mëä. "Ni omën nenten kent ëen aan pöt nim-paat. ²³ Pël mëak Aköpë eöetak kosang wesak epël mëä. "Omën pasutön aan pöt nimpaat. Ën nem yan-gereta kom ëak kaö ner nimpëak aan pöt pangk nim-paat." ²⁴ Pël maan koontup sê ëlëpön epël mëak pël mëä. "Ne omën oröpötön mam?" Maan ëlëpök mëä. "Son i yamëaup pim kepönöön ma." ²⁵ Pël maan koont-up pi pöömpö omp aköpë naë sê epël mëä. "Ni Son i yamëaup pim kepönö peene tapëtakëer söwarweri wiak nampëak kent yaë." ²⁶ Pël maan omp aköp pi ya utpet kön wia. Pël ëaap kaöapre omën piiring wëauröa eöetak ngön kosang wesak ök mëä pötaan kuure mak mëä. ²⁷ Pël ëak teënt nga omën namp Sonë kepönö wak waisëpënëak mëä. Pël ëen pi wii kaatak sê Son ngernger ilak ²⁸ kepönö söwarweri wiak wak sê koontup mangkën wak sê pim ëlëp mena. ²⁹ Pël ëen Sonë ruurö kat wiak sê sokur wak sê yang kel weera.

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Son 6:1-13)

³⁰ Yesuu ngön yaaö omnarö ya nga ë im olëak kaalak sê pim naë wa top ëak pitëm ya mëmpööre ngönën ök maö imautë ngönöt ök mëä. ³¹ Pël ë pet irën omën selap yesën yewaisën yaëen kë sëere kaömp në ëëpna mopö won yaëen ruuröen epël mëä. "Tiarimënt omën wonrek sê kë sëpa." ³² Pël mëak pitëmënt wangaöök ilëak yang omën wonrekël sa.

³³ Pël yaëen omën selap pitëmënt itenak ewat sak ka poutëaan i kaö pouuk kan pöömpö sê wet rëak oröa. ³⁴ Pël ëen Yesu pi wangaöökään oröak omën selap pan wëen itenak sëpsëp pep wonöröa ök wakaima pötaan yaköm kön wiak ngës rëak ngönën ngönöt selap ök mëä. ³⁵ Pël yaëen könöwë wali yesën itenak ruuröak Yesuu naë sê epël mëä. "Tiar yang omën wonrek wëen könöp wali yesrek ³⁶ ni omnarö wes mëen ka wia pötë sê kaömp sum ëak nemp." ³⁷ Maan Yesuuk epël mëä. "Arök nant meneë." Pël maan ruuröak mëä. "Ten sê 200 kina pötak kaömp sum ëak wais mam-punëak yaan ma?" ³⁸ Maan epël mëä. "Arim naë kaömp tolël ëak wiaarek sê iteneë." Maan pit sê itenak, "Kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia," pël mëä. ³⁹ Pël ëen omnaröen nönö mö mëak rek mëak wel aisapënëak mëä. ⁴⁰ Pël maan pit rek nemor 100, nemor 50 pël pël ëak wel aisëa. ⁴¹ Pël ëen Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. Pël ëak i kaö imën pöarta tapël kom ë mampënëak mena. ⁴² Pël ëen pit pourö nak kep wesak ⁴³ kaut olaan wak kër 12 pötë waulön peö ëa. ⁴⁴ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000.

Yesu i kaöökë roro sa

(Matiu 14:22-23; Son 6:15-21)

⁴⁵ Kaömp na pet irën tapëtakëer Yesuuk pim ruurö wes mëen wangaöök ilëak ëngk komuntak Pesaita

kakël wet rëak yesën pimënt omnarö wes mëä. ⁴⁶ Pël ëen yesën pimënt Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. ⁴⁷ Pël ëen koö yoolaan wangaö i kaö luptak yesën pimënt wëa. ⁴⁸ Pël ëak pi itaangkën kentö sëpnaalaan yamöön pit weë ngentiak poprak yaëen ëlpam walëpënëak yaëen kaöökë roro sê pitëm naë oröak il mowasëpënëak ëa. ⁴⁹ Pël yaëen pit itenak kas kësang ëak, "Elei, waötöp ëngk yewais," pël mëak merëk ëa. ⁵⁰ Pit pourö itenak kas kësang ëen pël ëa. Pël yaëen teënt epël mëä. "Nemtok yewaiserek kas ëengan." ⁵¹ Pël mëak pitëm naë wangaöök ilaan kentö leng ëa. Pël ëen pit yaan sak ngön won sak wëa. ⁵² Pöt kaömp mena pöta songönte ëngk ma e wesa pötaan pitëm lupöt om il wariak wëa.

Yesu pi Kenesaret yangerak omnarö ompyaö mowesa

(Matiu 14:34-36)

⁵³ I kaö olëak Kenesaret yangerak sê oröak wangaö leng ë ulmëa. ⁵⁴ Pël ëen wangaöökään yaaröön tapëtakëer omnarö Yesuun itenak ⁵⁵ kaatë pöömpö sê yau-manörö urötring wak Yesuu wëautëel kat wiak pötëel seima. ⁵⁶ Pël ëen ka kaöre kot Yesuu yesautë yauman omnarö wak sê ka tomök mowiin pim ulpëen kautak pëen mësel ëak ompyaö sëpënëak këk mëä. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö sa.

Yuta omnaröa ëaröa yaautë ngönte

(Matiu 15:1-9)

7 Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë sê wa rongan ëa. ² Pël yeem pim ruuröakaan narö kaömp nëmpënëak ngön kosangta wieëaul mor i nairën kewilring kaömp yenën itena. ³ Parisiire Yuta omën pourö kaömp nëmpënëak pöt pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul mor iirakök yenaurö. ⁴ Pötaanök sum yaaurekaan pitëm kaatë sê oröak mor i nairën kaömp nanëmpan. Pöt pëen won kapre kelönre omnant pout iirak pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul yaurö. ⁵ Pötaanök Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun epël mëä. "Nim ruurö pit tol ëënak tenim kaöaröa ngön kosangöt ilak pitëm moröt i nairën omnant wak yen?" ⁶ Maan epël mëä, "Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim nganëër arimëen ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël. 'Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yanëem pitëm lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁷ Pitëm ngönöt nem ngön këeta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.'

⁸ Ar Anutuu ngön kosangöt moolëak arimté ngönöt kosang wesak wak wëaurö."

⁹ Pël mëak epël mëä. "Arim ëaröa ngön kosangöt ulöl wesak aö imeë Anutuu ngön kosangöt utpet wesak komun yauraurö. ¹⁰ Mosesök kosang wesak epël ëa. 'Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.' Ën nenteta epël. 'Omën namp pim ëlëpön ma pepa-pön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.' ¹¹ Mosesök pël yaatak ar ngön epël yaurö. 'Namp pim ëlre

pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëepna pöt pim naë wiaan pöten, "Ne omën epët Anutuun yaö äaup," yemaan' ¹² arök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök elmëepna pöt il yemowariaurö. ¹³ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak. Pël yeem omën utpet munt nantta yaauro."

Yenautök omnaröa lupöt utpet newaspan
(Matiu 15:10-20)

¹⁴ Yesu pi pël mëak kaalak omnaröen ngön maan sëen epël ök mëëa. "Ar pourö nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokoleë. ¹⁵ Omën nëen yaatak yes pipotök lupmer utpet newasën yaë. Lupmeriaan yaarö pötök lupmer utpet yewas. ¹⁶ [Katringëpök ngön epët kat wiip.]"

¹⁷ Pël mëak omnarö wëen kaata kakaati yesën ru-uröak watepang ngön pötaan pëel mëëa. ¹⁸ Pëel maan Yesuuk epël mëëa. "E, arta om köpël wëan ma? Omën nëen yaatak yes pipötök tol ëäk lupmer utpet niwasëpën? ¹⁹ Pipot lupmeri nasën, yaatak sëen ya jaar pöten ar köpël ma?" Yesu pim ngön pöt, yenautök utpet naniwaspan pël mëëa. ²⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. "Lupmeriilaan omnant apër yaarö pötök utpet yaniwas. ²¹ Omën lupmeriaan yaarö pöt epot. Kön utpet, öngre omp nga yaaö, këkain, omën yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, ²² war, omën utpet panëët, morök, omën kewilringöt, keimön, omnaröen utpet wesak yaaut, iep inging, irikor. ²³ Omën utpet pipotök omën lupmeriilaan apër oröak lupmer utpet yaniwas."

Pinisia köpël öng namp Yesuun kön wi kosang wesa
(Matiu 15:21-28)

²⁴ Yesu kaare yang pör sëp wesak Taia kak naë së oröak ka nenta kakaati ilëak omnarö pim wëaut kat wi-ipanëak ëlëep wëaap tol ëäk ëlëep öpën? ²⁵ Tapëtakëër öng namp pim wëaut kat wia. Öng pöp pim koontup lupmeri urmerap wëaup yak Yesuu naë së pim ingrak tok oria. ²⁶ Öng pöp pi maim Siria yangerak Pinisia yangerakaanëp. Pöpök pim koontupökaan urmerap waö ë mëëpënëak ke urak mëëa. ²⁷ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. "Rungaarö kaömp nak kep ëëpënëak äaut. Pötaanök rungaaröa kaömpöt wa ëp ëäk kentörö ne-mangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan." ²⁸ Pël maan öngöpök kangiir epël mëëa. "Aköp yaap yaan. Pël äaap kentörö rungaarö kaömp yenën ikanöök wë lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök el-në." ²⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ni pil yaan nim koontupökaan waö ë yamëerek së." ³⁰ Pël maan öngöp kaatak së itaangkën pim koontup urmerap piikaan oröak sëen ompyaö ka uraan itena.

Yesu pi omën ngön won katun namp ompyaö mowesa

³¹ Yesu pi Taia kakaan kaip tiak Saiton kak il wesak Kalili i kaöökë naë Tekapolis yangerak ka 10 ëäk wieëa pörek së oröa. ³² Pël ëën omën ngön won katun namp

pim naë mësak së mores rangk mowiipënëak ök mëëa. ³³ Pël ëën omën pöp omnaröa naëaan mop nentakël mësak së ulmëak pim mor wotö kat kanöök mowiak waasöp ngësak yangapöök wa momëak ³⁴ kutömweriil iteneë ëm mëak omnampön epël mëëa, "Epata." Tiarim ngöntak, "Kat kan të." ³⁵ Maan katëep kan tëen yangapööta kaip tiin ngön yaap ëa. ³⁶ Pël yaëen Yesu pi pöta ngönte kaö wesak apanëak nga mëëa. Pi kosang wesak yemaan pit ke ur moolëak aö sëen kaö sa. ³⁷ Pit yaan panë sak epël mëëa. "Omnant pout ompyaö wes pet yair. Katunörö kat nga mowasöore ngön wonörö ngön nga mowasö pël yaë."

Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena
(Matiu 15:32-39)

8 Akun pötak omën kaö pan pim naë wa top ëäk wë këen wëen ruuröen ngön mëak epël mëëa. ² "Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëäk yes. ³ Pit këen wes mëen pöt kan kourak yesem utpet ëëp-naat. Narö yang waliitëaan waisaurö." ⁴ Pël maan ru-uröak epël mëëa. "Pultak wëep kaömpöt tarëkaan koirak omën selap eporö mangkën pangk ëëpën?" ⁵ Pël maan Yesuuk, "Arim naë kaömp tolël ëäk wia?" pël maan, "Kaömp 7," pël mëëa. ⁶ Pël maan omnarö wel aisapën mëak kaömp 7 pöt wak Anutuun yowe mëak pelak ruurö mangkën omnarö mena. ⁷ Pël ëäk i kaö imën kopët naar wieëa pöaar tapël wak yowe mëak omnarö mampënëak mëëa. ⁸ Pël ëën omën pourö nak kep wesak kaut olaan wak kër 7 pötë waulön peö ëa. ⁹ Omën kaömp na pörö selap pan, 4000. Nëen wes mëen kaalak yesën ¹⁰ tapëtakëër ru-uröaring wangaöök ilëak Talmanuta yangerak së oröa.

Parisi omnaröak retëngtaan mëëa
(Matiu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Pörek wëen Parisi omnarö Yesuu naë së oröak kutömweri retëng nent oröön itaampënëak morök elmëak këkre tö mëak piiring ngön nga ela. ¹² Pël ëën pi ya këlangönring ëm mëak epël mëëa. "Omën peene akun eptak wë eporö ar tol ëënak ya retëngët ëëmëak yak? Ne yaap niamaan kat wieë. Ne utpet ke piloro arimëen ya retëng nent naalniingan." ¹³ Pël mëak sëp wesak wangaöök ilëak ëngk komuntakël sa.

Parisiire Erotë omnaröa yisötë ngönte
(Matiu 16:5-12)

¹⁴ Yesem ruurö kaömpöt kat kol wiak sa. Pël ëën om kopët nent wangaöök wieëa. ¹⁵ Pël ean Yesuuk pitën pepanöm mëak epël mëëa. "Ar Parisiire Erotë omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën." ¹⁶ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. "Tiar kaömp peretöt wak newaisën äautaan epël yenia." ¹⁷ Pitëmënt pël yaan kat men ëäk epël mëëa. "Kaömp peretöt kat kol wiak waisan pöten tol ëën neneren yemak? Ar songönten ewat nasën ma? Ar kön tektek nasën wë ma? ¹⁸ Ar iteneëak omnant këëkë itnaangkën ëëre katöt wëak ngöntöt këëkë kat nawiin yeë ma? Nem omnant yeë

pöten kat kolak wë ma? ¹⁹ Ne kaömp 5 pöt kom ëak omën 5000 pörö mangkën neën kaut om wiaan wak kër tol ëak waulön peö ëa?" Pëël maan, "12," mëëa. ²⁰ Ën kaömp 7 ëak kom ëak omën 4000 pörö mangkën neën kaut om wiaan kër tol ëak waulön peö ëa?" Pëël maan, "7," mëëa. ²¹ Pël maan epël mëëa. "Pöten ar om kön tektek nasën wë ma?"

Yesuuk Pesaita kak omën it il tēja namp ompyaö mowesa

²² Yesure ruurö Pesaita kak së oröak wëen omën naröak omën it il tēja namp Yesuu naë wak së mesël elmëepënëak ke urak mëëa. ²³ Pël ëen omën it il tējaupë moresi wak kaöökë wilëngkëel së ulmëak itöörarë waasöp mongësak mores kepönöök mowiak pëël mëëa. "Omnantön ityaangkën ma?" ²⁴ Maan it il tējaupök it ngaulak epël mëëa, "Ne omnaröen itaangkën këraatë ökörö sak waisak yaë." ²⁵ Pël maan Yesuuk pim mores itöörarë mowiin ompyaö sa. Ompyaö sak itöörar nga ngëna. Pël ëak omnant ka-maarekre naë wieëa poutön këëkë pan itena. ²⁶ Pël ëen Yesuuk, "Ka epöök ilangan," pël mëak pim kaatakë wes mëen sa.

Pitaak Yesuu songönte war wes mëëa (Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Yesu pi pim ruurö koirak Sisaria Pilipai kakë naë ka kot wieëa pötëël sa. Kamtaöök yesem Yesuuk epël mëak pëël mëëa. "Omnarö neen talëp aim?" ²⁸ Pël maan epël mëëa. "Naröak niin, 'Son i yamëaup,' pël yaan naröak, 'Elia,' naröak 'Tektek ngön yaaö namp wes,' pël aim." ²⁹ Pël maan epël mëëa. "Ën arimtok pöt neen talëp aim?" Pël maan Pitaak epël mëëa. "Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup." ³⁰ Pël maan omnaröen pim songönte ök mapanëak nga mëëa.

Yesuuk pimtë wel wiipna ngönte war wes mëëa (Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Akun pötak Yesuuk ngës rëak war wesak epël mëëa. "Omën Këep ne wë ënëmak këlangön kësang kat newiire ngarangkë kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangöte ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë wal ëëmaap." ³² Ngön pöt war wesak ök mëëa. Pël ëen Pitaak pëentak koirak së ngës rëak nga mëëa. ³³ Pël ëen kaip ti ruuröa ngësël iteneë Pitaan nga mëak epël mëëa. "Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte."

³⁴ Yesu pi omën selap pörek wëauröere pim ruurö wa top ë ulmëak epël ök mëëa. "Omën namp pi nem ënëm elnëepënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm elnëep. ³⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëenre nem ngön ompyautaan yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt

pim wëwëet orö morëëpnaat. ³⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëël kaamök elmëepën? Pël naëpan. ³⁷ Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt öröpöt kangiir mampën? ³⁸ Namp pi omën utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaö eporöa tekarak wë nemëntre nem ngönëntaan kön wiin ëö ëëpna pöp pi Omën Këep nook nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem ensel ngëëngkörö koirak wais oröak piin kaaö elmëëmaap.

9 Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawin wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt weëre kosangring yaaröön itaampun sa."

Yesu pi möönre koröp maim wa (Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kët 6 ëak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima. Pël ëak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. ³ Ulpëenëp kölam panë tëen ëwa elmëa. Pöt yang omnaröa naënganëël ëa. ⁴ Pël ëen pit itaangkën Eli-aare Moses piarip oröak Yesuring ngönaak yeem wëa. ⁵ Pël yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. "Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaan ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak." ⁶ Ruurö pit yaan sak reireë yaurem Pita pi köntak pël mëëa. ⁷ Pël yaëen tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. "Epop nem Ruup. Ar pim ngönte kat wiin." ⁸ Pël maan pit it nalaan nal ëak itena pöt Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökëan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. "Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këep ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man." ¹⁰ Maan ruurö pit ngön pöt yak wesak wë pitëmënt neneren epël mëëa. "Weletakaan wal ëëpna pöt tol nent?" ¹¹ Pël mëak Yesuun epël mëak pëël mëëa. "Elia wet rëak waisëpnaap ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak pël aim?" ¹² Pëël maan epël ök mëëa. "Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu Yaö Neeaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak ëaut. Pötaanök 'Omën Këëpön utpet wesak mëak këlangön kat mowiipnaat,' ngönëntak pël retëng ëa pöta songönte tol nent? ¹³ Eliaan pöt epël ök yeniak. Pi yok oröak wëen omnaröak pitëm kentöök utpet mowasëpënëak ngönëntak ëa pöl elmëaup."

Yesuuk yokot nampökaan urmerap waö ë momëa (Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Pit rosiraöökëan ru muntaröa naë së itaangkën omën selap pitëm naë oröak wëen ngön kosangötë ngarangk narö pitring ngön nga yaalem wëa. ¹⁵ Pël yaëen omën pörö Yesuun itenak yaan sak tapëtakëer së koirak yoöre ërëp mëëa. ¹⁶ Pël ëen pi epël mëak pëël mëëa. "Ar tol ëënak ngön nga yaal?" ¹⁷ Maan omën pöröakaan nampök oröak epël mëëa. "Rë yanu-ulaup, urmer ngön won sa nampök nem yokotup ut-

pet yemowasënak wak yewais. ¹⁸ Yokot epop urmerapök kët ël epotë mök ë moolaan ngentiak këmtakaan kepop yaaröem këtë nampnamp mënak ingre mor kosang sak wiaakë yaë. Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais waö ëëpënëak ök maan pit ök ëen pangk naën yaë." ¹⁹ Maan Yesuuk epël ök mëëa. "O omën kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Yokotup nem naë wak waiseë." ²⁰ Pël maan yokotup wak yesën urmerap Yesuun itenak tapëtakëer yokotup mök ë yangerak moolaan rikrik yaurem wieë kepop yangësa. ²¹ Pël yaëen Yesuuk pepapön epël mëak pëël mëëa. "Epët akun taltak orö morëa?" Maan pepapök epël ök mëëa. "Kotuukëer. ²² Urmer epop yokotup utpet wasëpënëak esuwesiire imeri wa yemoolëaup. Ni pöta weëre kosang wiaan pöt tenipön yaköm kön niwiak kaamök elni." ²³ Maan Yesuuk epël mëëa. "Weëre kosangtaan yaan. Pötaan niamaan kat wi. Namp pi kön wi kosang yewesautaring öpna pöp omnant pout yok pangk ëëpnaap." ²⁴ Pël maan tapëtakëer rungaapë pepapök ngön ë olëak epël mëëa. "Ne kot nent kön wi kosang yaniwas. Nimitok nem kön wi kosang yewesaut wiapre kor epët kosang newas." ²⁵ Pël yemaan Yesuuk omën selap pim naë së yaaröön urmerapön nga mëak epël mëëa. "Ngön won katun epop, ngön kosang yeniak. Ni oröak kama së kaalak waisngan." ²⁶ Pël maan urmerap ngön kaëpëer oröak sëpënëak yokotup wa moolaan ngentiak wel ök wiak wieëa. Pël ëaan omnarö itenak, "Wel wia," pël mëëa. ²⁷ Pël yemaan Yesuuk yokotup moresi moröak wal ë tau moulmëa. ²⁸ Pël ëak kaata kakaati yeilaan pim ruurö pëentak së epël mëak pëël mëëa. "Ten tol ëak waö elmëënëak poprak ëan?" ²⁹ Maan epël ök mëëa. "Urmer ke pipëlörö omën nentak won, kimang ngöntak waö ë momëët."

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar ëa

(Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Pit yang pör sëp wesak Kalili yangerak së oröak sa. Pöt omnarö piin kat wiipanëak ëlëëp sa. ³¹ Yesem ruuröen epël mëak rë moula. "Omnaröak Omën Këëp ne ngaaröa moresi neulëen pit nemëngkën ket nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ëëmaap." ³² Pël maan pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëen pëël mapënëak ëak kas ëen sëp wesa.

Wotöök wëauta ngönte

(Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Pël ëen yesem Kapaneam kak së oröa. Pël ëak kakaati së ruuröen pëël mëëa. "Ar kamtaöök oröpmorëenök neneren mëëaurö?" ³⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëa. Pöt pit kamtaöök yesem, "Talpök wotöök wë," pël mëak neneren maö seima pötaanök. ³⁵ Pël ëen wel aisëak ruurö wa top elmëak epël ök mëëa. "Namp pi wotöök öpënëak pöt muntaröa kasngaël wë inëen elmëëp." ³⁶ Pël mëak runga kot namp wak pitëm tekarak tau moulmëak moresök

kaamök elmëëë epël mëëa. ³⁷ "Omën nemëen yak runga kot ke epëlëp sant elmëëpna pipop ne sant elnëëpnaap. Neen sant elnëëpa pöpök nemët won, nem wes nemëaupönta sant elmëëpnaap."

Utpetatëen këkre tö yaauta ngönte

(Luk 9:49-50; Mati 18:6-9; Luk 17:1-2)

³⁸ Sonök Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëen itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pötaanök tenök pël ëëpanëak kan mowari-aut." ³⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. "Kan mowariingan. Namp nem yapintak retëng ke pipëlöt yaaupök tol ëak kengkën sak neen utpet wesak apën?" ⁴⁰ Tiarim yaat komun naurön ëëpnaapök tiarim karip kaamök yaalni-aup pël sak öpnaap. ⁴¹ Ne yaap niamaan. Nampök ar Kristoë omnarö pël wesak i pëente nimpna pöt kangit won naëpan.

⁴² "Namp pi kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesautöpön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëen pöt pël ëëpanëen naröak wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kangiir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat. ⁴³ Pël ëak nim moresök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtar-ring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk parëaöök es kosangwesi niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁴ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiipañëerö. Esuwesta nariinwes.] ⁴⁵ Ma nim ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Ing kopëtar-ring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk es parëaöök niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁶ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiipañëerö. Esuwesta nariinwes.] ⁴⁷ En omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring Anutuu wa ngaöök yanimë pötak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëaöök wa niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁸ Parëaöökë ngëëpörö wel nawiipañëerö. Esuwesta nariinwes. ⁴⁹ Tomunat yenautë yoola pöl esuwesök omën pouröa rangk olapnaat. ⁵⁰ Tomun pöt ompyaüt. Pël ëautak pim misëngö won sak wiaan tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Ar tomuneta ök sak wë neneraan mayaap ëeim ön."

Öng wes yamëauta ngönte

(Matiu 19:1-12; Luk 16:18)

10 Yesu pi pörekaan Yutia yangerere Yotan ëngk komuntakël së oröa. Pël ëak pörek wëen omën selap pan kaalak pim naë së oröa. Pël ëen pim yaaö pöl kaalak ngönën ök mëak rë moula.

² Pël yaëen Parisi naröak së morök elmëak pëël mëëa. "Omën namp pim öngöp wes mëen pangk ëëpën ma?" ³ Maan Yesuuk epël mëëa. "Moses pi pöta ngönte tolëël niia?" ⁴ Pël maan pit epël mëëa. "Namp wes mëëpënëak pöt pep kosangwer menak wes

mëepnaat. Moses pi pötaan kuure mak niiaut.”⁵ Maan Yesuuk epël mëëa. “Moses pi arimtë lup kosang yaau-taan yak ngön kosang pipët retëng ë nina.”⁶ Pël ëaap songöntak Anutuuk omën ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ë ulmëa. ⁷ Pël ëa pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sëp wesak öngöpë naë rë olaan ⁸ pi-arip möönre koröp kopët naö pël sak wë. Ngönte pël wia pötaanök piarip pouwaar won, kopëtap pël sak wë. ⁹ Anutuuk erën ë ulmëa pötaanök omnaröak pangk kom naëngan.”

¹⁰ Pël mëak kakaati së wë ruuröak Yesuun taptan pëël maan ¹¹ songönte epël ök mëëa. “Omp namp pim öngöp wes mëak muntap öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap. ¹² Ën öng namp pim ompöp sëp wesak muntap koirëpnaap pi tapël öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap.”

Yesu pi rungaarö welaköt elmëa

(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Omnarö pitëm rungaarö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëëa. ¹⁴ Pël yaëën pi itenak kön wi-in utpet sëën ya këlangön kön wiak epël mëëa. “Nga mangan. Wes mëën naë waisëp. Ke pilorö Anutuuk wa ngaöök momëëpënëak yaö yema pötaanök. ¹⁵ Ne yaap niaamaan. Namp pi runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.” ¹⁶ Pël mëak pit morëëë pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëa.

Omën omnant kësang wieëaupë ngönte

(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Yesu pi pörek sëp wesak sëpënëak yaëën omën namp pöömpö së pim naë oröak ingrak tok oriak epël mëak pëël mëëa. “Tenim rë yanuula ompyaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?” ¹⁸ Maan Yesuuk epël mëëa? “Tol ëënak neen, “Ompyaup,” pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup. ¹⁹ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. Ni omën mëngkanok. Öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni muntarö morök elmëak pitëm omnant wa ëp ëënganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.” ²⁰ Pël maan omnamp pi mëëa. “Rë yanuulaup, pipot pout nem kotuukaan ë waiseimaut.” ²¹ Pël maan Yesu pi pöpön iteneë piin kent ëën epël ök mëëa. “Kopët nent wia pöt ëëm. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël ëak wais nem ënëm elnë.” ²² Pël maan omnamp pi urömere kaar es kësang wieëaup yak këëpöt sak ya utpetaring sa.

²³ Yesën Yesu kaip ti ruuröen iteneë epël ök mëëa. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.” ²⁴ Pël maan ruurö pit ngön pöt kat wiak yaan sak yaëën kaalak rangk epël mëëa. “Nem ruurö, Anutuu wa ngaöök yanimë pötak yeila pöt omën könöm panëët.

²⁵ Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.” ²⁶ Pël maan ruurö pit kat wiak yaan panë sak epël mëëa. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangtak öpën?” ²⁷ Maan ruuröen it kos ëëë epël mëëa. “Omnaröak pangk naëngan. Pël ëëñëetak Anutu ke nentere nent yaaupök omën ke pilötë kanöt koirëpnaataan poprak naëpan.” ²⁸ Pita pi ngön pöt kat wiak Yesuun epël mëëa. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.” ²⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niaamaan. Namp pi kaare yang, sasre nan, ëlre pep, korön-gre ru, ëmre ya pöt nemëënre nem ngön ompyutaan yak sëp wasëpna pöp ³⁰ pi omën kangut kësang panë öpnaap. E yangerak wë kaare yang, sasre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya omën pipot kööre tokë rangk orö morëëpnaat. Pël ëak wë ënëmak akun kaöaöök wëwë kosangët öpnaap. ³¹ Pël ëak pöt wetëëroakaan selap ënëm rapnaat. Ën ënëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar nent ëa

(Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Pël mëak kan yesem Yesuuk wet rëak Yerusalemë kanöököl yesën sa. Pël yeem pöl ko wesak yesën pit yaan sa. Pël ëak ënëm imaurekaan kas kön wial sa. Pël yaëën pim ru 12 pöröen pëlëer wa top elmëak omnant pim naë orööpnaatön war wesak epël ök mëëa. ³³ “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëën Omën Këëp ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëën pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ngönën köpëlöröa naë wes nemëën ³⁴ pitök ökre was neak wasöp ngës nenak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëën kaalak wal ëëmaap.”

Semsre Son piarpim kaö sak öpënëak kimang mëëa-uta ngönte

(Matiu 20:20-28)

³⁵ Sepetii ruaar, Semsre Son, piarip Yesu naë së epël mëëa. “Rë yanuulaup, tenip omën nenten kimang niaan nimpëak kent kön yawi.” ³⁶ Maan, “Tol elniimëak yak?” mëak pëël mëëa. ³⁷ Pël maan piarip epël mëëa. “Ni kat wiin wë ënëmak nim weëre kosang ierre kasiröök tenip nim kopirarë, namp yaapkëël namp kat-nëël, wel aisëëë ngarangk öpenaap.” ³⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Arpim yenëak pöta songönte arip köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëëñëëwaar ma? Ën omnaröak i yanimë pöl këlangön kësang kat newi-ipnaap. Pöt arip pangk ëëñëëwaar ma?” ³⁹ Maan epël mëëa. “Yok pangk pël ëënaawaar.” Maan Yesuuk epël mëëa. “Nem i kakam numa pöt arip yaap nënëëwaar. Ën i nemëëpna pöt yaap pël ëëñëëwaar. ⁴⁰ Pël ëëñëë-tak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëël wel aisapnaata

ngönte nook naengan. Pël eëpënëak yaö méeau-röakëer wel aisapnaat." ⁴¹ Pël yaëen ru munt 10 pörö kat wiak Semsre Son piaripön kön wiin utpet ëa. ⁴² Pël yaëen Yesuuk wa top elmëak epël ök méea. "Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë. ⁴³ Arim naë pël orööpan. Arëkaan namp kaö sak öpënëak pöt ar pouröa inëen elniip. ⁴⁴ Ën arëkaan namp arim wotöök sèpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip. ⁴⁵ Pi nem yeë epël eëp. Omën Këëp ne arök inëen elnëenëak neiraan. Nemtok inëen yaat mënak omën pouröa kangiir nem wëwëet këëpöt wes nimpëak irëaup."

Yesuuk Yeriko kak omën namp it nga mowesa (Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yesure ruurö kak sè oröak ka pö il wesak yesën pitëm ënëm omën kësang sa. Pël yaëen omën il tëa omnant won namp kan ëöök wel aisëak wëa, yapinte Patimias Timiasë ruup, ⁴⁷ puuk, "Yesu Nasaret kakaanëp yes," yemaan kat wiak ngës rëak ngön ë olëak epël méea. "Yesu Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi." ⁴⁸ Pël yemaan omnaröak leng eëpën mëak nga yemaan pi kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël méea. "Ni Tewitë ëapök neen yaköm kön newi." ⁴⁹ Ngön yemaan Yesu kat wiak kamtaöök leng ëak tauëë epël méea. "Maan waisëp." Pël maan omnaröak it il tëaupön epël méea. "Ngön yeniaarek kosang sak wal ëak wais." ⁵⁰ Pël maan pi ngön pöt kat wiak tapëtakëer pim kelte er olëak wal ëak Yesuu naë sa. ⁵¹ Sè oröön epël mëak pëël méea. "Tol elniimëak yaan?" Maan it il tëaupök epël méea. "Aköp, ni aan ne it nga sum." ⁵² Maan Yesuuk epël ök méea. "Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek sè." Pël yemaan tapëtakëer itöörar nga sëen Yesuu ënëm sa.

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kak sè oröa (Matiu 21:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

11 Pörekaan yesem Yerusalem kak temanöm wesak Olip rosiraöök Petepasiire Petani ka pöteparë sè oröak Yesuuk ru naar wes mëak ² epël méea. "Arip ka ëngköök sè oröak tapëtakëer itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën. ³ Yawilën omën nampök aripön, 'Oröp ëënëak yeë?' pël yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epopön ya. Teënt kaalak wes mëen waisëpnaat.'" ⁴ Pël maan ruaar piarip sè pol tongki ruup ka kanrak temanöm wii të ulmëen wëen koirak wila. ⁵ Yawilën omën pörök wëauröak itenak epël méea "Aë, arip tol ëënëak yawil?" ⁶ Pël yemaan Yesuu ngön méea pöt ök maan kat wia. ⁷ Pël ëen Yesuu naë mësak sè pitëm ulpëenörö përeäk rangk wi in Yesu wel aisëa. ⁸ Pël ëen omën selap pitëm ulpëenöt përeäk kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök sè kewisat ilak këëmre kewis elmë sa. ⁹ Pël ëak omën selap, narö wetëere narö ënëm, pël yeem ngön ëak epël maö sa.

"Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa. ¹⁰ Tiarim ëap Tewit pim wa ngaöök mëa pöta ököt orööpënëak yaë.

Pötaan ërëpsawi eëpa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe."

¹¹ Pël elmë Yerusalem kak sè oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sè ilëak omnant itenak ewat sak yanget wiap yoolaan pim ru 12 pörö koirak Petani kakë sa.

Yesuuk kemmentën nga maan umön rëa (Matiu 21:18-19)

¹² Ëlpamök Petani kakaan wal ëak yesem Yesu këen elmëa. ¹³ Pël ëen kamaarekaan itaangkën kem nement ëp wileëa. Pël ëen uta wesak naë sè ap wesa. Ulöp yauta akunet temanöm nasën yak epöt pëen wëa. ¹⁴ Pël ëen itenak epël méea. "Niikaan ulöpörö utön omnarö kaalak nanën panë eëpnaat." Pël yemaan ngön pöt pim ruurö kat wia.

Yesuuk ngönën tup kaöeten muumöngk méea (Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹⁵ Pël ëak Yerusalem kak sè oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sè itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti moolëa. ¹⁶ Pël elmëak ngönën tup kaöetak omën ke pilöt wak sèpanëak nga méea. ¹⁷ Pël elmëak epël méea. "Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. 'Nem tup pipten yang ël epotë omnaröa kimang yenëa kaat pël apnaat.' Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes." ¹⁸ Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit itenak, "Tol ëak mëngkën won sèpën?" pël mëak neneren méea. Pël ëak, "Omën pourö pim ngönëntaan yaan sak yaurö," pël mëak kas ëen sèp wesa. ¹⁹ Pël ëak wiap kan Yesure ruurö pit ka kësangö sèp wesak sa.

Kemmenti umön rëauta songönte ök méea (Matiu 21:20-22)

²⁰ Ëlpamök kemmenti wëa pörök kaalak sè itaangkën këra pöment umön rëak wëa, misënötëaan epötë pout. ²¹ Pël ëen Pita itenak ngön méea pöt kön wiak epël méea. "Aköp itan. Këra kem nim umön rapënëak mëan pöment umön rëak wëep." ²² Pël maan Yesuuk epël méea. "Ar Anutuun kön wi kosang weseim ön. ²³ Ne yaap niamaan. Nampök tomön epöön, 'Tiak i kaöökël sè orö,' pël yamëem kön selap ëak yok pangk pël eëpën ma won pël kön nawiin pim ök méea pöt kë orööpnaat pël kön wi kosang wasëpna pöt kë orööpnaat. ²⁴ Pötaanök ök niamaan. Ar omën nentaan kön wiak Anutuun kimang manë pöt, 'Yok wa,' pël weseë kön kosang yawiin orö nirëepnaat. ²⁵ Kimang manëak omën nampë saunat arim naë wiaan pöt won wes moolan. Pël yaëen arim Pep kutömweri wë pöpök arimot tapël ent ë nuulapnaat. ²⁶ [Ën ar omnaröa saunat

won wes nemoolan eëne pöt Pep kutömweri wë pöpök arimot nemoolaan eëpnaat.]”

Yesure wotöökörö neneren morök elmëa

(Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Yesure ruurö pit kaalak Yerusalem kak së oröak Yesu ngönën tup kaöeta kakaati së wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit pim naë së oröak ²⁸ epël mëak pëel mëëa. “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak eëimën? Talëpök pël eëm niia?” ²⁹ Maan Yesuuk kaalak epël mëëa. “Ne ngön kopët nent pëel niamaan. Ar keët ök neaan pöt ne talëpë këmatak omnant yeëan pöt niamaan. ³⁰ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtök kön wiak eima? Aan kat wiim.” ³¹ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mapenaatep pi epël niepan. ‘Tol eënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’ ³² Ën, ‘Son pimtök,’ pël mapenaatak pöteta omën pourö Sonön tektek ngön yaaö omën këep pël yamëëa pötaan kas ëa.” ³³ Pël mëak Yesuun kangjiir epël mëëa. “Ten köpël,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talëpë këmatak yeëan pöt ök neniangan.”

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Matiu 21:33-46; Luk 20:9-19)

12 Yesu pi watepang ngönöt apënëak ngës reäk nent epël mëëa. “Omën namp wain ya newer ngëntak ëm ök reäk wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö teäk ngarangk eëpna ka wali nent ök rëa. Pël ëak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima. ² Pël ëak wë kë jaaröa akunet temanöm sëen inëen ru namp ulöp narö öpënëak ngarangk moulmëauröa naë wes mëen së oröön ³ tang möak waö elmëen elek kaalak sa. ⁴ Sëen ya pepapök kaalak inëen ru muntap wes mëen sëen kepönöök möak utpet mowesa. ⁵ Pël eëen pi kaalak muntap wes mëen së oröön mëna. Pël eëen kaalak muntarö wes mëen së oröön ngarangköröak nga elmëak narö tang möak narö mëna. ⁶ Pël eëen pimtë ru ulöpöpök kopëtap pimënting wëaup pim ngönte ngaarëk öpnaat wesak wes mëa. ⁷ Pël eëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. ‘Omën epöp pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pö-taanök mëmpa. Pël eëen yaat tiarimëen sëpnaan.’ ⁸ Pël mëak mënak pim sokur ya lupöökkan wilëngkëel moolëa.” ⁹ Pël mëak Yesuuk epël mëëa. “Yaaweri pepapök ngarangkörö tol elmëëpën? Pi oröak ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëëpnaat. ¹⁰ Ngönën pepeweri ngön epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir. ¹¹ Anutu pimtök pël yaalmëen itaangkën ompyaö panë yaë.”

¹² Yesu pi pël maan wotöökörö pit watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmëen ko wesak ya pël wesak wali

öpënëak kön wia. Pël äautak omnaröen kas eëen sëp wesak sa.

Yesuun takis yemengkautaan morök elmëa

(Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Yuta omën wotöököröak Parisiire Erotë omën narö Yesuun morök elmëëpënëak wes mëa. ¹⁴ Pël eëen pit Yesuu naë së oröak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ten nim songönte ewat wë. Ni ngön kaar naën, yaap panëet yaaup. Ni isaare irëa pouröen omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niiaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Pö-taanök ni aan kat wiin. Sisa takis monat yemangk pöt pangk yeë ma won? ¹⁵ Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?” Pël yemaan Yesu pi pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa. “Ar tol eënak morök yaalnë? Mon kël nent neneë.” ¹⁶ Pël maan nent mangkën pëel mëëa. “Könre yapin epot talëpëet?” Maan pit epël mëëa. “Sisaëët.” ¹⁷ Pël maan puuk epël mëëa. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.” Pël maan pit yaan sa.

Weletakaan wal yaauta ngönte

(Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Pit yesën Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Pit weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö. Pit së oröak epël mëak pëel mëëa. ¹⁹ “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng äaap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë rungaap oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’ ²⁰ Pël eëen omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël äaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia. ²¹ Pël eëen nang pim rakëp öng tapöp wak ru won wë wel wia. Pël eëen ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. ²² Pël äaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wiin ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia. ²³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröp wë wal eëpna akunaöök talëpë öng sëpën?” ²⁴ Pël maan Yesuuk pitën epël mëëa. “Ar ngönënre Anutu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak. ²⁵ Weletakaan wal eëne akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek önëerö. ²⁶ Ën weletakaan wal yaauta ngön pöt, Moses pi këra kotumentëk es wëlëng yokotön itenak sëen Anutu ngön ök mëëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Ngön pöt epët. ‘Ne, Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ ²⁷ Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu. Ar irikor ngön yak.”

Yesuun ngön kosang kaöeten pëel mëëa

(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Pit Yesuring neneren ngön kaip tiktik maim wëen ngön kosangötë ngarangk namp naë së kat wiin Yesu pi këëkë wesak kaip ti yemaan kat wiak epël mëak pëel mëëa. “Ngön kosang taltak kaöet?” ²⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön kosang kaöet epël wia. ‘Israel omnarö, ar kat wieë. Anutu tiarim Aköp, pi kopëtap Omp

Ak Këep. ³⁰ Pötaan nim lupmerre könöpre kön yawiautere wëere kosang pipot nem Omp Ak, Anutuun muumöngk wasën wiaap. ³¹ Pöta kar nent epël wia. 'Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.' Ngön kosang piptepar kaöetepar, muntat il yewas." ³² Pël maan ngön kosangötë ngarangkëpök epël ök mëëa. "Rë yanuulaup, ni ngönte aan kat wiin kë panë yes. Anutu pi yaap Omp Ak kë kopëtap. Pim ök namp naön. ³³ Pël ëak piin lupre kön yawiaare weëre kosangöt muumöngk pëël elmëere ën nimtëen yaën tapël nim karipëen lup sant elmëemëet piptak Anutuun kiri ke nentere nent ar yaaö pöt il yewas." ³⁴ Pël maan Yesu kat wiin omnamp kön tektekring yemaan kat wiak epël mëëa. "Ni Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöta temanöm yesën." Pël maan akun pötak omnarö Yesuun pëël mapnaaten kas ëen sëp wesa.

Yesu pimtök Kristoon pëël mëëa
(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem epël mëak pëël mëëa. "Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Kristo pi Tewitë ëap pël aim?" ³⁶ Ngëëngk Pulöök Tewitën maan epël ëa. 'Anutu puuk nem Aköpön epël yema. "Ni wais nem yaapkëetak öm. Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.'" ³⁷ Tewit pimtök piin, 'Nem Aköp,' pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?" Pël yemaan omën ngönën tup kaöetak wëaurö kat wiin misëng pan ëa.

Yesuuk ngön kosangötë ngarangköröaan pepanöm mëëa
(Matiu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Yesu pi ngön ök maö yesem yal menak epël mëëa. "Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk këëkë ëën. Pit ulpëen waliit mëak wa topöök omnarö koirak ërëpsawi ngön mapnaaten kent yaauro. ³⁹ Pël ëak ngönën tupötëere këere imën akunatë itëkëel omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaauro. ⁴⁰ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit kangiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat."

Öng kapir omnant wonöpë ngönte
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Yesu pi ngönën tupta kakaati mon yawia urta ngësngësöök wel aisëë itenaan omnarö mon yawia. Pël yaëen omën mon kësang wieëa selap së mon kësangöt wia. ⁴² Pël yaëen öng kapir omnant won namp pi mon kot köp möa nentepar wia. ⁴³ Pël yaëen Yesuuk pim ruuröen ngön mëak epël ök mëëa. "Öng kapir omnant won epopë mon yawi eptak omën muntaröaat il yewas. ⁴⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë."

Yesu pi ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:1-2; Luk 21:5-6)

13 Yesu ngönën tuptakaan oröak yesën pim ru nampök epël ök mëëa. "Elei, ru yanuulaup itan. Ngönën tup epët kël kosangötök taë panë wesak ök rëaap. Ompyaö pan." ² Maan Yesuuk epël mëëa. "Peene itaangkën kësangpel ök rëaan itenak yaan pip-pel epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat."

Këlangön akunet orööpnaata ngönte
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Ngönën tup pöt nal komuntakël wiaan Yesu Olip tomök së wëen Pitaare Sems, Sonre Entru pit së Yesuun pëentak epël mëak pëël mëëa. ⁴ "Omën nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanön yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?" ⁵ Pël maan Yesuuk ngës rëak epël mëëa. "Ar omnaröak lupöt wa irikor el-niipanëen këëkë ngarangk ëën. ⁶ Naröak wais nem yapintakël, 'Ne Kristo,' pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat. ⁷ Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omën pipot wet rëak orööpnaat. ⁸ Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen moupötta tapël we naöökël së möak naöökël pël ëëpnaat. Pël yaëen kaömp ngöntök kësangpel orööpnaat. Pipot öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

⁹ "Ar omnaröen ngarangk këëkë ëën. Pit ar kaöaröa naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. Ar nem ruurö pël weseë pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëën pitëm ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët. ¹⁰ Akun pöt teënt pet nairpan. Wet rëak ngön ompyaut yang ël epotë pangk ë pet irëpënëak ëaut. ¹¹ Pötaanök ngön yaatak yanulëen ngön tol nant man pël ëak kön selap ëënganok. Akun pötak Anutuuk arim lupötë anëët ök niapna pipot an. Pël ëën anë pöt arim ngönöt pël naëpan, Ngëëngk Pulöökë ngönöt pël ëëpnaat. ¹² Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat. ¹³ Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëën kööre tok elni-ipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat."

Omën utpet panëët omnant utpet yewesauta ngönte
(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ "Ënëmak omën utpet panëët omnant utpet yewesaut wiaapanëak nga ëaurek wiaan itaampunëët." (Ar ngön epët sangk këlënëerö pöten këëkë kön wiaan.) "Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën. ¹⁵ Pël yeem ka tomök öpnaapök kaata kakaati së om-

nant öpan. ¹⁶ Ën yaak öpnaapta kak sê ulpëenre omnant öpan. ¹⁷ Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenauro tol ëëpën? ¹⁸ Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetak orööpanëen Anutuun kimang man. Akun pötak ar yok pangk kas nasëngan pötaanök. ¹⁹ Akun pötak këlangön kaö panë kat wiinëet. Ke pil nent Anutuu kutömre yang ket ëaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön ëaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat. ²⁰ Aköp pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën ëa talte omën pourö kö sën. Omën yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat. ²¹ Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, 'Ne Kristo,' pël yaan naröak, 'Ne tektek ngön yaaö omnamp,' pël niaapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, 'Kristo e oröak wë,' pël yeniaan nampök, 'Kristo ëngkrek oröak wë,' pël yeniaan pöt kat mowiingan. ²³ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak jaaröön ëngk ma e wasnganok."

Omën Këëpë orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ "Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël ëen ngoonöpta ngaap yesën ²⁵ ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat. ²⁶ Pël yaëen Omën Këëp ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë jaaröön itaampnaat. ²⁷ Pël ëen nem enselörö wes mëen sê nem omën yaö wesaurö yang we naöokaan naöök, oorekaan öngkrek, kutömre yang kauteparëëlaan wa top elmëëpnen ëa."

Këra wasmentë ngönte

(Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ "Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas. ²⁹ Pöta ök omën yeniak epot jaaröön itenak pöt, 'Pim waisëpna akunet temanöm sëen waisëpënëak yaë,' pël wasënëet. ³⁰ Ne yaap niaamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³¹ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan."

Omën Këëpë akunet köpël wë pöta ngönte

(Matiu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² "Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëeten ëwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ëwat naön. Pep pimtokëer ëwat wë. ³³ Ar nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaan ngarangk ëak ngaire wa kom ëeim ön. ³⁴ Omën namp ka wauret wiaan yang wali nerek sëpënëak pim inëenörö ngarangk moulmëak neenem ya ngönöt mëak kaata ngarangkëp ngai ëëpënëak mapnaat. ³⁵ Pöta ök arimtë wëwëat ngarangk këëkë ëeim ön. Ka pepap pi wiap kanök ma röök lupöök ma röökre ëlpamën yaëen ma wangam kanök orööpën pöten köpël wë pötaan ngarangk ëeim ön. ³⁶ Ar om ka ureim wëen teënt wais

oröön yaan sënganëen. ³⁷ Ngön epët ar omën pouröen ök yeniak. Ngarangk këëkë ëeim ön."

Yesu mëmpënëak kup wia

(Matiu 26:1-5; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

14 Kaömp yis namëenöt yenaare Anutuu mait elmëa akunetepar temanöm sëpënëak yaëen kët nentepar wiaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö Yesu ëlëep wak mëmpënëak ngön ë kopëta wesa. ² Pël yeem epël mëëa. "Omnarö pit tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan."

Öng nampök Yesu i köp nga kampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Son 12:1-8)

³ Yesu pi Petani kak Saimon kësë ëaup pim kaatak sê ilëak wëa. Pël ëak kaömp yenem wëen öng nampök i köp nga kamp ompyaö sum kësangring nent kep ompyautaring wak sê rëak kepönöök pout lë momëa. ⁴ Pël yaalmëen omën pörek wëauröakaan naröak neneren këëpöt ngön epël mëëa. "Omën sum kësangringët oröp ëen utpet yewas? ⁵ I kamp ompyaö piptak mon 300 kina il wesak koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep." Pël mëak öng pöpön ngön kosang mëëa. ⁶ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. "Pël mangan. Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi. Pi neen ompyaö pan yaalnë. ⁷ Omnant wonörö pit akun wali aring wëen sant elmëenëak pöt yok pangk pël elmëenëet. Ne pöt, arim naë akun wali naön ëëmaap. ⁸ Öngöp pi pim elnëëpnaal yaalnë. Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaat. Pötaan tiarim yeë pöl nem koröpöön kan yaö yaalmë. ⁹ Ne yaap niaamaan. Ngön ompyaut yang ëlötë aö sëen pangk ëëpnaal öng epopë nem koröpöön kan yaö yaalmë epta ngönteta aö sëen pangk ëëpnaat."

Yutasök Yesuun kup mowiipënëak mëëa

(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Akun pötak Yesuu ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas Keriot kakaanëp puuk kiri ar yaaö kaöaröa naë sê piin kup mowiipënëak war wesak ök mëëa. ¹¹ Pël ëen pit kat wiak ya kë sak sum mampënëak mëëa. Pël maan pi Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

Yesure ruurö mait kaömp na

(Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹² Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëëngktak Anutuu mait elmëautaan kiri sëpsëporö yamöa akunet temanöm yesën Yesuu ruuröak piin epël mëak pëel mëëa. "Ka taltak sê Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?" ¹³ Pël maan ru naarën epël mëak wes mëa. "Arip kak sê oröak omën namp i kepit wak wëen koirak pöt pim ënëm sën. ¹⁴ Pël ëak kaatak yeilaan pöt ilëak ka pepapön epël ök man. 'Rë yanuulaupök, "Nem ruuröaring ka taltak Anutuu mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën," pël ya,' pël man. ¹⁵ Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korömön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak tiarimëen kaömp ar ëak kopëta

wasën." ¹⁶ Pël maan ruaar kak sê oröak mëëaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

¹⁷ Wiap kan Yesu pi ru 12 pöröaring ka pötak sê ilëa.

¹⁸ Pël ëak kaömp yenem Yesuuk epël ök mëëa. "Ne yaap niamaan. Arëkaan nampök neen kup mowiipnaat. Neering kaömp yenem wë eporö arëkaan."

¹⁹ Maan ruurö pit ngës rëak pöppöp epël mëak pëël mëëa. "Aköp, nook ma?" "Aköp, nook ma?" pël maö sa.

²⁰ Pël maan mëëa. "Ru 12 arëkaan namp neering kaömp peret iistak wariak mangkën yen epopök.

²¹ Omën Këëp ne ngönëntak nemëën ëa kan pöök sê wel wiimaap. Ën nemëën kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëën ompyaö ëan tapön."

Kë mena

(Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Pit kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel menak epël mëëa. "Epët nem mësëpëtak wa neë." ²³ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak mangkën pourö na. ²⁴ Yenën mëëa. "Epët nem iit. Arimëën il yoolaan Anutuuk sulöp ngolöpët taë yewas. ²⁵ Ne yaap niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Aring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaök Anutuun naë wain i maim nent nëmpenen ëa."

Yesu pi Pitaë yak mowasëpnaaten ök mëëa

(Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Son 13:36-38)

²⁶ Pit kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël sa. ²⁷ Kan kourak yesem Yesuuk epël mëëa. "Peene eptak ar pourö ne sêp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. 'Ne sêpsêp ngarangkëp mëngkën sêpsêpörö repak sêpnaat.' ²⁸ Ne yaap wel wiin weletakaan wal ë neulëën wet rëak Kalili yangerak sê wëen ar ënëm waisënëët." ²⁹ Pël maan Pitaak epël mëëa. "Eporö sêp niwesak kas sêpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan." ³⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Peene rök eptak kokor ngön nentepar naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët."

³¹ Maan Pitaak epël mëëa. "Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap." Maan ru pim karurö kaamök ëak tapël mëëa.

Yesu pi Kesemani ngësöök Anutuun ök mëëa

(Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek sê oröak Yesuuk ruuröen epël mëëa. "Ar eprek wëen ne ëngkrek sê Anutuun kimang memaan." ³³ Pël mëak Pitaare Semsre Sonringörö koirak sa. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa. ³⁴ Pël yeem epël mëëa. "Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiit öpa." ³⁵ Pël mëak kot nent ëngkël sê ë kosaö yangerak wesirak këlangön akunet Pepapök kat wiin pël naën ëëpnaat ëen pöt mop mowiipënëak kimang mëëa. ³⁶ Pël yeem epël mëëa. "Pep ni omnant poprak

naën yaaup. Pötaanök ni kön wiin pangk ëen pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë eptak mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm." ³⁷ Pël më pet irak kaalak sê itaangkën ka uraan Pitaan epël mëëa. "Saimon, ni tol ëënak ka uraan? Kot nent neering itiit naongan ma? ³⁸ Moröktak wiap sënganëën lup itiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni." ³⁹ Pël mëak kaalak sê kimang mëëa tapët kaalak mëëa. ⁴⁰ Kimang më pet irak kaalak sê itaangkën ka ureëa. Pit ka urakaim olëak wal ëen pangk naën ëen ngön nent nemaan ëa. ⁴¹ Pël ëen kaalak sê kimang mëak waisën akun nentepar nent sëen epël mëëa. "Ar om ka könkön ureim wë ma? Peene epët nemëën kup mowiipna akunet temanöt yes. Omën Këëp nemëën kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat. ⁴² Wal ëen sêpa. Omën nemëën kup mowiipnaap e yaarö."

Yesu wali wa

(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Son 18:2-12)

⁴³ Yesu pi pël yamëem wëen pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö maan inre tang wak sê oröa. ⁴⁴ Yutas Yesuun kup mowiipna pöp wet rëak pitën epël mëëa. "Ar ëwat sënëën tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali wak taintaë wesak wak sën." ⁴⁵ Pël mëak pi teëntom Yesuun naë sê, "O Aköp," pël mëak tot na. ⁴⁶ Pël yaalmëen itenak wak kosang wesa. ⁴⁷ Pël yaëen ru piiring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim katëëp per olëa. ⁴⁸ Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. "Ar neen ngaap wesak ne wali neönëak inre tang wak yewais ma? ⁴⁹ Ne kët ël eptak ngönën tup kaöetak aring wëaup. Pël ëen ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap epël yaalnëen ngönën pepeweri nemëën retëng ëa pöt kosang yes." ⁵⁰ Pël yemaan pim ruurö sêp mowesak kas sa.

⁵¹ Pël yaëen yokot ulwas namp poë koröpö pëen ureëaup pim ënëm yesën ⁵² wali wëen poë koröpö wil menak kas pöömpö sa.

Yesu kiri yaaö wotöököpë kaatakël mësak sa

(Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

⁵³ Pit Yesu mësak kiri ar yaaö wotöököpë naë sê wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö wa top ëa. ⁵⁴ Pël ëen Pita pi ënëmënëem sa. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököpë ka tomök oröak ëmöököë kakaati sê ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tekrak wel aisëak es mor yesa. ⁵⁵ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröaere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën narök kaar rëak pim utpet ëautön mapënëak ap wesa. ⁵⁶ Pël yeem omën selap pan pimëen kaar maan pitëm ngön pöt mëngkre mëngk naën ëa. ⁵⁷ Pël yaëen omën naarök kaar epël mëëa. ⁵⁸ "Ten epël aan kat wiaut. 'Ne ngëëngk tup omën moresök ök rëa epët tööl olëak kët nentepar nent omën moresök ök nerapanë nent ök remaat.'" ⁵⁹ Pöteta aan mëngkre mëngk naën ëa. ⁶⁰ Pël

ëen kiri ar yaaö wotöököpök pitëm tekrak wal ëak Yesuun epël ök mëëa. "Pitëm nimëen ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangjiir nent naëngan ma?" ⁶¹ Pël maan Yesu pi nerek wak nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök epël mëak pëël mëëa. "Ni Kristo Yaya Yemak pöpë Ruup ma?" ⁶² Pël maan Yesuuk kangjiir epël mëëa. "Nimtë yaan pi tapët. Pötaanök ne nia-maan kat wieë. Ënëmak Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëak kutöm kepilötë yewaisën it nengempun sa." ⁶³ Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök ya utpet pan ëen pimtë ulpëenëp keli yoolëem pim omnaröen epël ök mëëa. "Tol ëen omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen?" ⁶⁴ Pi Anutu il yemowasem utpet wesak yaan ar yok kat wia. Ar tol yak?" Pël maan epël mëëa. "Pi utpet yaarek wel wiip." ⁶⁵ Pël mëak naröak ngës rëak wasöp ngës menak itöörarë ngep elmëëë möak, "Talëpök yanimö?" pël mëak polisörö mangkën pitök wak möa.

Pitaak Yesuun yak wesa

(Matiu 26:67-75; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita pi ka tomök ëmöökö kakaati wëen kiri ar yaaö wotöököpë inëen koont nampök së ⁶⁷ itaangkën Pita es mor yesën itenak epël mëëa. "Namp, ni Yesu Nasaret kakaanëpring wëaup." ⁶⁸ Pël maan pi yak wesak epël mëëa. "Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas." Pël mëak ëm kanrak jaaröön kokor ngön ëa. ⁶⁹ Pël ëen inëen koontup piin itenak kaalak omën naë wëauröen epël mëëa. "Yaap, pitëkaan omën namp epop." ⁷⁰ Pël maan pi kaalak yak wesa. Pël ëak akun kot nent wë olëak omën pim naë wëauröak epël mëëa. "Ni yaap pitëm toktakanëp, Kalili omnamp." ⁷¹ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. "Ne Anutuu ëöetak omën arim yak pipöpön köpëlëp." ⁷² Pël yemaan kokor ngön aan nentepar ëa. Pël ëen Yesuuk ngön epël mëëa pöt kön wia. Kokor akun nentepar ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëep mëëa pöten kön wiak yaköm ëen ing kaö ëa.

Yesu Pailatë naë wak sa

(Matiu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Son 18:28-38)

15 Ëlpam walën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöaröere kansol pourö wa top ëak Yesuun mëmpnaata ngönte kosang wesa. Pël ëak wii tëak naröak mësak së Pailatë naë moulmëa. ² Pël ëen Pailatök epël mëak pëël mëëa. "Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?" Maan "Yok yaan pi tapët," pël mëëa. ³ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöarö pit ngön kësang panë kosang wesak ök mëëa. ⁴ Pël yaëen Pailat pi Yesuun epël mëak pëël mëëa. "Pit nimëen ngön könöm wesak yaan tol ëënak kat wieëak nerek naën yaën?" ⁵ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëen Pailat pi yaan sa.

Pailatök Yesu mëmpënëak mëëa (Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

⁶ Krismaki poutë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëak maan pöt wes më pël yeëa. ⁷ Akun pötak omën namp wii kaatak wëa yapinte Parapas. Puuk omën muntaröa wotöök wëak nga yaalem namp mëna. Pël ëen pötaan wii kaatak ulmëa. ⁸ Pël ëen omën selap pit Pailatë naë së wa rongan ëak krismaki poutë yaalmëaul elmëëpënëak ök mëëa. ⁹ Pël ëen Pailatök epël ök mëëa. "Yuta omnarö arim omp aköp mait elmëak wes nimëëmaan. Kat wiin pangk yaë ma?" ¹⁰ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa. ¹¹ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröak omnaröen Parapas Yesuun urtak wilak wes mëëpnaan mapënëak kék mëëa. ¹² Pël yaëen Pailatök kaalak epël mëak pëël mëëa. "Pël ë kosang yewas pöt arim omp ak pël yemak pöp tol ëëm?" ¹³ Maan elek wiak mëëa. "Pi këra yetaprak wel wiip." ¹⁴ Maan epël mëëa. "Omën epop utpet oröp nent ëa?" Maan rangkrangk ngön ë olëak epël mëëa. "Këra yetaprak wel wiip." ¹⁵ Pël maan Pailat pi pitëm kentöt pet irëpnaak yak Parapas wes mëa. Ën Yesuun pöt maan pol koröp wapötringöök momöak këra yetaprak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Ngaaröak Yesuun ököökre waswas elmëa

(Matiu 27:27-31; Son 19:2-3)

¹⁶ Pël ëen ngaarö pit Yesu mësak oröak së yang ngarangkëpë ka kaö nerak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa. ¹⁷ Pël ëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëak wii öng oröauuk ul ket ëa nent kepönöök mowaëa. ¹⁸ Pël elmëak rar rë mowesirak epël mëëa. "Yowe, Yuta omnaröa omp aköp." ¹⁹ Pël mëak kalaö naööring kepönöök momöak wasöp ngës menak rar rë mowesirak ngëëngk yemowesaul ököök elmëa. ²⁰ Ököökre waswas pël elmëak ulpëen köp möaup pëëak kaalak pimtëep më moulmëak këra yetaprak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaprak möa

(Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)

²¹ Kamtaöök yesem omën namp koirak yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, Alesantaare Rupas piarpim pepap. Pi yaakaan yewaisën koirak kék maan Yesuun këra yetapër waalën sa. ²² Yesem yang lup nenta yapinta Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pötak, së oröa. ²³ Pël ëak wain iitarung i kön kat yokola nent irikor ëak nëmpënëak mangkën kaaö ëa. ²⁴ Pël ëen pit këra yetaprak möak pim ulpëenre poë koröpöt narö nant öpënëak ngasamtak wia. ²⁵ Pit këtëp kot nent luptakël yaaprën 9 kilok pötak möa. ²⁶ Pël ëak pim kepön löötak epël retëng ëa. "Epop Yuta omnaröa omën omp aköp." ²⁷ Pël ëak ngaare këkain omën naar, namp yaapkëel namp katnëel, mö ulmëa. ²⁸ [Pël ëen ngönëntak epël ëa pöt kë oröa. "Omën utpet yaauröa rongantak ulmëaup."] ²⁹ Pël ëen omnarö sak waisak yeem piin sëm-

re elakäär kepön keke elmëak epël mëëa. "Aë, ni, 'Anutuu ngëëngk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,' pël ëauppe ³⁰ nimtë koröpö kaamök ëëm. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira." ³¹ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit tapël ökre was elmëak neneren epël mëëa. "Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëën poprak yaë. ³² Pi Kristo, Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël ëën tiar itenak piin kön wi kosang wasëpënaan." Pël yemaan omën ngësgës mö ulmëa pöarta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

³³ Këtëp luaptak 12 kilok pötak wëën yanget koö olëak wieë së 3 kilok ëa. ³⁴ Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. "Eloi, eloi, lama sapaktani?" Pöt tiarim ngöntak epël. "Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak ne sëp yewasën?" ³⁵ Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. "E kat wieë. Eliaan merëk yemaap." ³⁶ Pël yaan omën namp pöömpö së i kaö kel newer wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak yemangkem epël mëëa. "Kora. Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa." ³⁷ Pël yemaan Yesu pi merëk kaö mëak wel wia.

³⁸ Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luaptak keliak nempel-nempel ëa. ³⁹ Pël ëën ngaaröa wotöököp Yesu pim koëël tau wëaup pi itaangkën Yesu wel wiin epël ëa. "Omën epop yaap Anutuu Ruup."

⁴⁰ Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yesem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö ka-maarek wë iteneëa. Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Sems kotupre Yose pöaarë ëlëpre Salomi pörö. ⁴¹ Pit Kalili yangerakaan Yesu ënëm inëën elmë imaurö. Pitëmënt pëën won, öng munt naröeta Yesuring së Yerusalem kak wakaima.

Yesu yang kel weera

(Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Son 19:38-42)

⁴² Kë yesa akun ngëëngkët ëlpamökëën wiaan omnant kön yaaö akuneta wiap kanök Yosep Arimatia kakaanëpre sa. ⁴³ Pi kansolöröa wotöök wë Anutuu wa ngaöök nimëëpnaaten kent kön wieimaup. Puuk kas kön nawiin Pailatë naë së Yesu sokuren ök mëëa. ⁴⁴ Pël ëën Pailat pi teënt wel wia pöten yaan sak nga omnaröa wotöököpön yas maan sëën pëël mëëa. ⁴⁵ Pël ëën nga omnaröa wotöököpök "Teënt wel wia," pël maan kat wiak Yosepön sokur öpnaaten kuure mak mëëa. ⁴⁶ Pël maan Yosep pi së poë koröp kölam naö sum ëak së Yesu sokur yetaprakaan ent ëak poë koröp pöök kör koëak wak së pimtëën wesak kël öngöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëa. ⁴⁷ Pël yaëën Maria Matala kakaanëpre Maria Yoseë ëlëp piarip itena.

Yesu wal ëa

(Matiu 28:1-8; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

16 Kë yesa akunet pet irën Maria Matala kakaanëpre Maria Semsë ëlëpre Salomiiringörö pit Yesu sokurak kolap köp nga kamp ompyaut wa mëëpënëak sum ëak kopëta wesa. ² Pël ëak Sante ël-pam yewalën oröak kan kourak yesën këtëp apra. ³ Pël ëën yangaö temanöm yewasem neneren epël mëëa. "Yangaöökë kanrakaan këlö talëpök wa pëlëer niwi-ipën?" ⁴ Pël mëak itaangkën kël kësang pö wa pëlëer wieëa. ⁵ Pël ëaan yangaöök ilëak itaangkën omp ulwas namp ulpëën kölam waliip mëaup yaapkëël wel aisëaan itenak yaan sa. ⁶ Pël yaëën epël mëëa. "Yaan sëngan. Ar Yesu Nasaret kakaanëpre yetaprak möaupön itaampunëak waisan. Pi eprek won wia. Yok wal ëa. Ur koseten iteneë. ⁷ Ar së pim ruuröere Pitaan ök man. 'Pi Kalili yangerakël arimëën wet rëak sëpënëak ök ni-iaup. Pörek së itaampun.'" ⁸ Pël maan öngörö kas utpet ëak reireë urö yangaöökaan oröak kas pöömpö sa. Pël ëak kas panë ëën omnaröen ök nemaan ëa.

Yesuuk Maria Matala kakaanëpre ëö pet elmëa

(Matiu 28:9-10; Son 20:11-18)

⁹ [Yesu pi Santeetak ëlpam yewalën wal ëak wet rëak Maria Matala kakaanëpre ngaan urmer 7 ëak waö ë momëa pöp ëö pet elmëa. ¹⁰ Pël ëën së piiring wëaö muntarö ingre ya ilak aim wëën ök mëëa. ¹¹ Pël ëën Yesu pi wal ëak wëën öngöp itena ngön pöten kat wiin kë won ëa.

Yesuuk ru naarën ëö pet elmëa

(Luk 24:13-35)

¹² Akun nentak ingre mor sauröakaan omën naar kak nereké sëpënëak yesën kan kourak möönre koröp maim wak ëö pet elmëa. ¹³ Pël elmëën piarip së ru muntaröen ök maan kat wiin tapël kë won ëa.

Yesuuk ru 11 pöröen ëö pet elmëa

(Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Son 20:19-23)

¹⁴ Ënëmak ru 11 pörö wa top ëak kaömp neim wëën ëö pet elmëa. Pël ëak wal ëak wëën itenauröak ök maan pitëm lupöt il wariak wëën kön wi kosang nemowasën ëa pötaan kos elmëa. ¹⁵ Pël elmëak epël ök mëëa. "Ar yang ël epotë yesem omnaröa wëaul ngön ompyaut ök man. ¹⁶ Kön wi kosang yewesautaring i mëëpnaap pi kutömweri yaö sëpnaap. Kön wi kosang yewesaut wonöp pi pöt es parëaöökëën yaö sëpnaap. ¹⁷ Kön wi kosang yewesautaring öpnaarö nook weëre kosang mangkën retëng ke nentere nent epël ëëpnaarö. Nem yapintak urmerarö waö ë momëëpnaat. Ngön köngköm ngolöpök apnaat. ¹⁸ Kamalörö moröak mësël ëëpnaat. I nak wel yawiaut nëën utpet nemowaspan. Yauman yaaröa rangk pitëm moröt mowiin ompyaö sëpnaat."

Yesu kutömweri isa
(Luk 24:50-53; Ngön 1:9-11)

¹⁹ Aköp Yesu pi ngön pipël ök më pet irën Anutuuk wak kutömweri isa. Pörek sê pim yaapkëetakël wel

aisëak wë. ²⁰ Pël ëën pit kaare yang ël epotë pim ngönte aö sa. Pël yaëën Aköpök kaamök elmëak retëng nentere nent yaalmëem pim ngön yaaö pöt yaap pël pet elmëa.]

Luk

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë ènëmak Luk puuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Luk pi ngaan root yaatak wakaimaupök Pool kaamök elmëa. Pi Yuta omën wonöp, köpël omnaröakaanëpök Krik omnaröaan retëng ëa. Krik omnarö pöt, wotpil yaauten kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuun wotpil yaapöp pöta ngönte retëng ë mena. Pi omnaröen Yesuuk yaköm yaalni pöt pet elmëa. Luk pi Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëmpeimauta Ngönteta retëng ëa.

Pöt epël wia.

Son i yamëaupre Yesuu wilauta ngönte

r 1:1–2:52

r*

Son i yamëaupë ya mënaut

r 3:1–20

r*

Yesu i momëen morök elmëaut

r 3:21–4:13

r*

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut

r 4:14–9:50

r*

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut

r 9:51–19:27

r*

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut

r 19:28–23:56

r*

Yesuu wal ëak kutömweri isaut

r 24:1–53

r*

Luk puuk Tiopilas pöpëen pep epwer retëng ëa

1 O omën kaöap Tiopilas, tenim tekrakaan omën selap pöröak Anutuuk elmëen tenim naë omnant oröa pötön ökre was retëng ëaut. ² Pit omën wet rëak omnant oröön itena pöröa këmötëaan ngön kat wiak retëng ëaut. ³ Pël yaëen nem itena pöröen pëel mëak songönöt këëkë kat wiaut. Pötaanök wotpil wesak nimëen ë yaningk. ⁴ Ni kat wiak wet rëak omën muntaröak ök niaan kat wian epot yaap tapöt pël wasumëak retëng ë yaningk.

Ensel nampök Sonë wilëpnaaten Sakaraiaan ök mëea

⁵ Erot pim Yuta omnarö ngarangk ëak wëa akun pötak kiri ar yaaö omën namp wëa yapinte Sekaraia pöp Eron pim kurmentëkaanöröa naëaan Apaisa pim tok-takaanëp. Èn pim öngöp Elisapet piita Eron tapöpë kurmentëkaanëp. ⁶ Piarip Anutuu ëöetak wotpil wë pim ngön kosang pout ngar weim wakaima. ⁷ Pël ëak Elisapet pi ru köpëlëp yak piarip ru won wë ulöp sa.

⁸ Sekaraiaare kiri ar yaaö pim karurö pit Anutuu ngönën tup kaöetak së ilëak Anutuu ëöetak neenem yaat mëmpö yesem ⁹ Sekaraia puuk ka ngerö ngëengktak së köp nga kaampöt kiri ar ëak koulöp wes mëëpënak pitëm yaaul wël ëlmëen sa. ¹⁰ Pël yaëen akun pötak omën yaap sa pörö pit tomök wa top kësang ëak Anutuun kimang maim wëa. ¹¹ Pël ëen Sekaraia pi itena pöt Aköpë ensel namp köp nga kaampöt kiri ar yaaö pöta weë yaapkëöökël tauaan itenak ¹² kas kaö ëak reëreë ura. ¹³ Pël yaëen enselëpök epël mëea. "Sekaraia, ni kas ëëngan. Anutu pi nim kimang ngönte kat wia. Pötaanök nim öngöp Elisapet pi nim yokot namp wilëpnaat. Pël ëen pim yapinte Son pël mam. ¹⁴ Pël ëak ni ya kësak ërëpërëp yaëen omnaröeta pim orööpna pötaan ërëpërëp ëëpnaat. ¹⁵ Pi Aköpë ëöetak kaö sak wë wain iire i nga muntat nanëmpan. Pim ëlëpë yaatak wëen Ngëengk Pulö pim lupmeri peö ëëpnaap. ¹⁶ Puuk Israel omën selap pan lup kaip motiin Anutu pitëm Aköpë naë rë olapnaat. ¹⁷ Pi Eliaë ëa pöl weëre kosang wak Aköpë wotöök rapnaap. Puuk peparöa könöt kaip motiin rungaaröaring lup yal mampnaat. Pël ëen omën ngön wa olölölë

yaauröeta tapël elmëen wotpil wëauröa könöt kat mowiiipnaat. Pël elmëen omën pörö Aköpë waisëp-naataan ko ëak öpnaat." ¹⁸ Pël maan Sekaraia pi en-selëpön epël mëëa. "Ten öngöp pouwaar ulöpaar. Pö-taanök nim ngönta këet orööpnaalën kön nawiin yeë." ¹⁹ Pël maan en-selëpök kangiir epël mëëa. "Ne Kepriel, Anutuu ëöetak wë piin inëen elmëeim wëaup. Pimtok ngön ompyaö epët ök niamëak wes nemëen waisaup. ²⁰ Pël ëen ni kat wiak kön wi kosang newasën yaën. Pö-taanök ngön won sak wëen nem ngön yeniak pipot kë oröönak kaalak ngön amëët."

²¹ Sekaraia pi ka ngerö ngëëngktak akun wali wëen omnarö kor wë kön selap ëa. ²² Pël ëeim wëen ënëmak kakaatian oröak ngönaak mapënëak poprak ëa. Pël ëen omnarö pit epël kön wia. "Pi ka ngëëngkta kakaati omën it ngölöp nent itena koröp." Pël ëen pi ngön apënëak pomp ëak moresiarëring ök elmëa.

²³ Enëmak Sekaraia pim ngönën tup kaöetak ya yamëngka akunet pet irën kaalak kakë sa. ²⁴ Pël ëen ënëmak Elisapet ru kepring sa. Pël ëak ëlëëpëlëëp ëeim wëen ngoon mor nas won sa. Pël ëen epël mëëa. ²⁵ "Aköp pi kaamök elnëak omnaröa ëöetak nem ëöempel won newesak rungaap yenangk."

Ensel nampök Yesu wilëpnaaten Mariaan ök mëëa

²⁶ Elisapet pöp ru iirak ëaan ngoon mor nas nasiaan namp won sëen Anutuuk ensel Kepriel pöp wes mëen Kalili yangerak ka naö yapinte Nasaret pörökë sa. ²⁷ Pörök öng ulwas namp wëa yapinte Maria pi omp namp Yosep piin yaö elmëen wëa. Yosep pi Tewit pim körööp. ²⁸ Pël ëen Kepriel pi Maria pim naë së epël mëëa. "Yowe, Aköp pi nimëen ya ërëp ëak niiring wë." ²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak ya ngës ëen epël kön wia. "Tol ëënak yoöre ërëp epël yenëa?" pël kön wia. ³⁰ Pël ëen en-selëpök epël ök mëëa. "Maria, ni kas ëëngan. Anutu pi nimëen ya ërëp yaë. ³¹ Nim yokot kepring sak wilumë pipop yapinte Yesu pël mam. ³² Puuk omën kaö sak öpnaap. Pël ëen omnaröak piin yaya mëak Anutu kaö panëëpë Ruup pël mapnaap. Pël ëen Anutuuk pim körööp Tewit pim ëaul yangerakë omnaröa kaö wes moulmëëpnaap. ³³ Pi Yaköpë ëere köröörö ngarangk ëak wakaim öpnaap. Pël ëen pim wa ngaöök nimëëpna pöt won nasëpan." ³⁴ Pël maan Maria en-selëpön epël mëëa. "Tol ëak pël ëëm? Ne omp wonöppe." ³⁵ Maan en-selëpök kangiir epël mëëa. "Ngëëngk Puloök nim naë wais Anutu ngaarëkëp pim weëre kosangët nim rangk niwiin kaamök elniipnaat. Pël ëen nim ru wilumë ngëëngk pöpön omnaröak Anutuu Ruup pël apnaat. ³⁶ Kat wi. Nim kari Elisapet pi ulöp saupök ru kepring wë. Ngaan, 'Pi ru naw-ilpanëëp,' pël aimautak peene pöt pi ru kepring wëen ngoon mor nas nasiaan namp ëak yes. ³⁷ Anutu pi omën nant ëëpënëak poprak naën yaaup." ³⁸ Pël maan Mariaak kangiir epël mëëa. "Ne Anutuu inëen koont-up. Pötaanök yaan pil elnëëp." Pël maan en-selëp pi sëp wesak sa.

Maria pi Elisapeten itaampö sa

³⁹ Maria pi akun tapëtakëer wal ëak Yutia rosir omnaröa kak nerekël sa. ⁴⁰ Pël ëak Sekaraia pim kaata kakaati së ilëak Elisapeten yoöre ërëp mëëa. ⁴¹ Pël yemaan Elisapet pi Mariaë yoöre ërëp pöt kat yawiin ru Elisapet pim yaatak wëaö pöp elë ëa. Pël ëen Ngëëngk Pulö Elisapet piik ilëak peö ëa. ⁴² Pël ëen ngön ëak Mariaan epël mëëa. "O öng epop, ni öng muntaröa ök won. Anutu pi niin ompyaö yaalni. En nim ru wilumë pöpta ompyaö elmëëpnaat. ⁴³ Ne ompyaö talëpëen nem Aköpë ëlëpök nem naë yewaisën? ⁴⁴ Yoöre ërëp ngön neaan kat yawiin nem yaatak wëaupta kat wiak ërëpsawi ëak elë yaë. ⁴⁵ Ni Aköpë ngön ök niia pöt kë rapna pöten kön wi kosang yewasën. Pötaan ërëpsawiarëring ömëëp."

Mariaak ërëpsawi ngön mëëa

⁴⁶ Pël maan Maria pi epël mëëa. "Nem lupmerök Aköpë yapinte wak yawis. ⁴⁷ En nem könöpök Anutu ne utpetetakaan yeneö pö-taan ërëpsawi yaalmë. ⁴⁸ Pi ne pim inëen koont pasip sant yaalnë. Pötaanök omën peene wë eporöere ënëm orööp-naarö pitök neen, 'Anutuuk ompyaö yaalmë,' pël apnaat. ⁴⁹ Anutu weëre kosangëp puuk retëng epët yaalnë. Pötaan pim yapinte ngëëngk wia. ⁵⁰ Pi omën pim iri wëaurö sant yaalmëaup. Omnaröa öpnaal sant pöt pangk ëak wiaapnaat. ⁵¹ Pim moresök ya kosang mënak omën pitëmtëen wak isak yaaurö wa moolaan yes. ⁵² Pi yang omp ak weëroeta wa moolëak omën yapin wonörö pitëm yapinöt wak isak yema. ⁵³ Pi omën ngöntök yaaö omnant wonörö ulöl wes yemangk. En ulöpre moupring wëaurö ngöntök yemowas. ⁵⁴ Pi tiarim ëaröen Apramre pim ruure ëarö kaamök elniipënëak kosang wesak ök mëëa. Pötaanök pi pim ngön kosang wesa pöten kön wiak Israel pim ya omnarö kaamök elnieim wë." ⁵⁶ Maria pi Elisapetring wëen ngoon naar namp ëak won sëen kaalak pim kakë sa.

Elisapetök Son wila

⁵⁷ Elisapet pim akunet temanöm sëen yokot namp wila. ⁵⁸ Pël ëen omën kaköröere nanangarö pit Aköpë sant elmëa pöt kat wiak piiring top ëak ërëpsawi ëa. ⁵⁹ Wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit yokotup Anutuun yaö wesak pim koröp kaut ilëpënëak wa top ëa. Pël ëak pit Sekaraia pim pepapë yapin ngamp mapënëak mëëa. ⁶⁰ Pël maan ëlëpök ke urak epël mëëa. "Won, tiar pim yapinte Son pël mepa." ⁶¹ Pël maan pit epël mëëa. "Nim nanang nampë yapinte pil won wia." ⁶² Pël mëak pepapön mor ök elmëak yapin talte mapën pöten pëël mëëa. ⁶³ Pël ëen pi kël wësap naöön kimang elmëen wa mangkën puuk, "Yapinte

Son," pël retëng eën pit yaan sa. ⁶⁴ Pël eën tapëtakëer pim këmët kengkën sëen ngönte orö rëen Anutuun yaya mëä. ⁶⁵ Pël eën kak pörek wëaurö pit yaan sak pöta ngönte ka poutë ök maö yesem Yutia yangerak rosiratë ka wieä pötëeta ök aö sëen pangk ë pet ira. ⁶⁶ Pël eën omën pöt kat wia pörö om ngön pöt kön wieim wë Aköpök weëre kosang mena pël wesak epël mëä. "Yokotup kaö sak tol eëpën?"

Sekaraiaak tektek ngön mëak Aköpön yaya mëä

⁶⁷ Ngëengk Pulö Sonë pepap Sekaraia pim lupmeri peö elmëen tektek ngön epël mëä.

⁶⁸ "Tiar Aköp, Israel omnaröa Anutu pim yapinte wak isak mapa.

Puuk tiar kaamök elniak utpetetakaan ent ë yanuulë.

⁶⁹ Pim inëen ruup Tewit pim kurmentëkaan namp tiar utpetetakaan niöpëneak

omën weëre kosangring pöp tau yaulmë.

⁷⁰ Omën pöpön ngaanëer pim tektek ngön yaaö ngëengköröen ök maan pitëm këmötëaan epël aimaut.

⁷¹ Aköpök tiarim kööre toköröre këepöt yaniwesaurö pitëm naëaan ent ë nuulëpnaat.

⁷² Pi ngaanëer ngön ngëengk kosang wes mena pöten kön wieë

tiarim ëarö lup sant elmëeima.

⁷³ Pim ngön kosang wes mena pöt tiarim körööp Apramön epël mëä.

⁷⁴ 'Ne ar neen akun poutë ompyaöre wotpil wë kas naën inëen elnëenëen

arim kööre toköröa naëaan kama niömaat.'

⁷⁶ Ën yokot epop, ni wet rëak Aköpëen kan ngësum.

Pël eëmë pötak omnaröak niin, 'Anutu Ngaarëkëp pim tektek ngön yaaup,' pël niapnaat.

⁷⁷ Ni Anutuuk pitëm utpetatë kangut kërë moolëak utpetetakaan öpnaat pël ök maan kat wiipnaat.

⁷⁸ Anutu pi tiarimëen sant yaaup.

Pötaan pël elniipnaat.

Pi kutömweriaan namp tiarim naë wes mëen puuk ketëpë yema pöl ëwa elniipnaat.

⁷⁹ Pël eën omën koutak wëauröere wel wiipëneak yaaurö

ëwa elniak mayaap kanöök niulëen öpenaat."

⁸⁰ Ënëmak yokot Son pöp kaö sëere könö kaö së pël ëa. Pël ëak yang omën wonrek së wakaim wiak pim ya mëmpna akunet temanöm sëen Israel omnaröa naë orö tekeri sa.

Yesu wila (Matiu 1:18-25)

2 Akun pötak Rom yang omp ak Sisa Okastas puuk omën pim iri wëauröa yapinöt öpëneak ngön kosang wia. ² Ya pöt ngaan namëngkënte, Sairinias pim Siria yangerak yang ngarangk ëak wëaö akun pötak ngës rëa. ³ Pël eën omën pourö pit yapin wiipëneak pitëm ka songönötë sa.

⁴ Yesën Yosep pi Tewit pim körööpök Kalili yangerak Nasaret pörek wëa. Pötaanök Yutia yangerak Tewit

pim kak Petelem pörekë sa. ⁵ Sëpëneak pim öng yaup Maria pöpta yapin wiipëneak koirak piarip pouwaar sa. Maria pöp ru kepringëp. ⁶ Pël ëak wëen Maria pim ru wilëpna akunet temanöm sa. ⁷ Pël eën pim yokot wetkaalëp wila. Pël ëak poë koröp kautak kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri öngpök mowiin wieä. Su kaat omën peö ëa. Pötaanök ur ap wesak purmakaö kaatak së wëa.

Enselöröak pol sëpsëp ngarangköröen ök mëä

⁸ Petelem kak pörekë naë omën narö pitëm pol sëpsëpörö rö kan koinë ngarangk eim wëa. ⁹ Pël eën Aköpë ensel namp pitëm naë së oröön Aköpë ëwaöök pitëk ëwa elmëen kas kaö ëa. ¹⁰ Pël yaëen enselëpök epël mëä. "Ar kas eëngan. Kat wieë. Ne arimëen ping ngön ompyaut wak yewais. Yang poutë omnarö kat wiak ërëpsawi eënëet. ¹¹ Peene öng nampök Tewitë kak eprek rungaap yawil pipop ar omën pourö utpetetakaan niöpnaap. Pi Aköp Kristo, Anutuuk Yaö Mëäaup. ¹² Itenak yaap ëa wasënëetaan wetete nia-maan. Poë koröpök kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri wiaan itaampunëet." ¹³ Pël maötaring ensel muntarö kësang pan tapët pöt pitëm karipë naë oröak Anutuun yaya mëak epël mëä.

¹⁴ "Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isëp.

Omen pim lup sant elmëaurö pitëm naë mayaap wiaap."

Pol sëpsëp ngarangkörö Yesuun itena

¹⁵ Enselörö pit kaalak kaip tiak kutömweri sëen sëpsëp ngarangkörö pit neneren epël mëä. "Tiar Petelem kak së oröak Aköpë ök yenia pipten iteempa." ¹⁶ Pël mëak pit teëntom pan së Mariaare Yosep koirak itaangkën öngaap poë koröpö kör koëak pol purmakaöröa umweri wiaan itena. ¹⁷ Pël ëak yokot pöpëen ngön ök maan kat wia pöt ök mëä. ¹⁸ Pël eën omën pörek wëa pörö pourö pit sëpsëp ngarangköröa ngön ök mëä pöt kat wiak yaan sa. ¹⁹ Ën Maria pöt ngön pöt kat wiak pim lupmeri wa wiak om kön wieima. ²⁰ Pël eën pol sëpsëp ngarangkörö pit kaalak yesem enselëpök rungaapëen ök mëä pöl itaampöore kat wi ëa pötëen Anutuun yaya maima.

Yesuun yapin mëä

²¹ Yesu wilën wieë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit pim koröp kaut ilak yapinte Yesu mëä. Yapin pöt pi yaatak won wiaan enselëpök ök mëäaut.

Simionre Ana piarpim ngönte

²² Mariaare ruup piarip kak wë piarpim iirëpna akunet temanöm yesën Moses pim ngön kosangöt ngar wak Yosepring Yerusalem kak së yokotup Aköpëen yaö mowasëpëneak wak sa. ²³ Pöt Aköpë ngön kosang epël wia pöt ngar wak pël ëa. "Yokot wetkaalörö wilën pöt Aköpëen yaö mowasën." ²⁴ Pël ëak piarip Aköpë ngön kosangöt ngar wak Aköpëen

yaö mowasëpnaataan int ek naar kiri ar ëëpënëak wak sa.

²⁵ Yerusalem kak omën namp wakaima yapinte Simion. Pi omën wotpil ngönëringëpök omën Israel omnarö utpetetakaan moöpna pöpön kor wëen Ngëengk Pulö piiring wakaima. ²⁶ Ngëengk Pulöök ngaan piin epël ök mëëa. "Ni wel nawiin om wëen Aköpë Yaö Mëëaup, Kristo, oröön itenakök wel wiimëët." ²⁷ Omën pöp Ngëengk Pulöök elmëen Anutuu ngönën tup kaöetak sê wëa. Pël ëën Yosepre Maria piarip rungaap wak ngön kosangta wieëaul elmëëpënëak ngönën tupta kakaati sa. ²⁸ Pël ëën Simion pi Yesu wak kapariak epël mëak Anutuun yaya mëëa.

²⁹ "Aköp nim neaan pöt yok kë jaarö.

Pötaanök nuuk aan ne ya kë sak wë wel wiimaan.

³⁰ Nem itöök nim omën ten utpetetakaan niöpënëak yaan pöpön ityaangk.

³¹ Aköp ni omën pouröak piin itaampunëak ko ë nin-aup. ³² Puuk kopël omnaröa lupöt ëwa yaalmë.

Ën Israel nim omnarö tenim yapinte wak yawis."

³³ Yokotupön pël yemaan ëlre pepaar piarip kat wiin pölöppölöp ëa. ³⁴ Pël ëën Simion pi welaköt elmëak yokotupë ëlëp Mariaan epël mëëa. "Yokot epopë naë Israel omnarö pit komre kap ëëpnaap. Pël ëak narö pim naëaan kawi ngentiipnaat. Ën narö pim naë tauak kosang sëpnaat. Puuk sowi mowiin omnarö pimëen ngön utpet apnaat. ³⁵ Pit pël yemaan pitëm kön ëlëëpöt yoolök wasëpnaat. Pël yaëen nimëntta ya këlangön ëak yaköm kön wiimëët."

³⁶ Tektek ngön yaaö öng namp wëa yapinte Ana. Pi Paniel pim koontup, Asa pim kurmentëkaanëp. Pim öng ulwasöök omp wak wëen krismaki 7 ëak sëen ³⁷ wel wiin öng tek wakaima. Pim krismakiat 84. Öng ulöp pöp pi akun poutë ngönën tup kaöet sëp newasën këtëkre rö kan poutë Anutuun yak kë ngës olëak wë kimang maim wakaima. ³⁸ Öng pöp pi akun pötak pitëm naë sê Anutuun yokotupëen yaya mëak Yuta omën Anutuuk pit utpetetakaan moöpënëak kor wakaimauröen yokotupë ngönte ök mëëa.

Yosep Mariaare Yesu mësak Nasaret kakë sa

³⁹ Yosepre Maria piarip Aköpë ngön kosangta wieëa pöl omnant pout ë pet irak kaalak Kalili yangerak Nasaret kakë sa. ⁴⁰ Pël ëak yokotup kaö sak weëre kosang wak ëwat kaöempelring wëen Anutu pimëen ya kë sa.

Yesu kotupök Anutuu ngönën tup kaöetakë sa

⁴¹ Yesuu ëlre pepaar piarip Anutuu mait elmëa akun poutë Yerusalem kak seim yeëa. ⁴² Pötaanök piarpim yaaul Yesu krismakiat 12 ëak won saupök mësak pit pourö sa. ⁴³ Pël ëak wë ngëengk akunet pet irën kaalak kakë sëpënëak yokotup Yerusalem kak om wëen piarip pöten köpël yak sa. ⁴⁴ Pël ëak yesem yokotup omën karuröaring yes wesak kët pöt seim wiap kan piarpim kar pöröa naë ap wesa. ⁴⁵ Pël ëak pitëm naë ap wes

pet irak kaalak Yerusalem kak ap wasëpënëak sa. ⁴⁶ Pël ëak ap weseim wëen akun nentepar nent ëak won sa. Pël ëën ënëmak ngönën tup kaöeta kakaati sê itaangkën pörök rë yemoulauröa tektrak wel aisëëe pitëm ngönöt kat wiak songönötön pëel maim wëa. ⁴⁷ Pël ëën omën pim ngön kat wia pörö pit pim ngön kaip ti mampöore ëwat yaataan itenak yaan sa. ⁴⁸ Pël ëën pim ëlre pepaar piin itenak yaan sak ëlëpök epël mëëa. "Yokot epop, tol ëënak tenipön epël yaalniin? Ten pep yaköm ë sak niin ap wasö imep." ⁴⁹ Pël maan kangiiir epël mëëa. "Oröpmorëenök neen ap wasö im? Arip köpël ma? Ne nem Pepapë kaatak wëep." ⁵⁰ Pël maan piarip ngön pöt kat wiak ëngk ma e wesa. ⁵¹ Pël ëën ëlre pepaaring pit kaalak Nasaret kak sê wë piarip ngön ngar weim wakaima. Ën ëlëp pöt pi omën itenak kat wia pöt pim lupmeri wa wiak kön wieima. ⁵² Pël ëën Yesu pi wë kaö sak pim ëwatte ompyaö ëa. Pël ëën Anuture omnarö piin itaangkën pangk ëa.

Son i yamëaup pim yaat ngës rëa

(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Son 1:19-28)

3 Son, Sekaraiaë ruup, pi yang omën wonrek wëen Anutuuk ya ngön mëëa. Akun pötak omën eporöak yang ngarangk eim wëen Anutuuk pël mëëa. Rom omp ak Taipirias Sisa pi Rom yang pör ngarangk ëak wëen krismaki 15 ëak won sa. Akun pötak Pontias Pailat pi Yutia yanger ngarangk ëëëa. Ën Erot pi Kalili yangera kaö sak wëen pim nangap Pilip pi Ituriaare Trekonaitas yangera kaö sak ngarangk ëa. Ën Lais-nias pi Apilini yanger ngarangk ëëëa. Ën Anasre Kaipas piarip kiri ar yaauröa wotöök wëa. Akun pötak Anutuuk Sonöön ya ngön mëëa. ³ Pël ëën pi i Yotanë we naöökkan naöök yesem Anutuuk omnaröa saunatë kangut ent ë moolapnaataan lup kaip tiin i momëëpënëak ök maima. ⁴ Pöta ngönte tektek ngön yaaup Aisaia puuk epël ngönëntak retëng ëa pöt Son pim naë kë oröa.

"Yang pultakaan omën nampök epël ya.

'Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë.

⁵ I kön pipotta yang rë ngep ëëë.

Pël ëak rosir kotre kaö pipotta pout mëngkën iri rëëp.

Kan pek wia pipotta wotpil weseë.

Pël ëak kamtaöök kël wia pipotta wa moolëak won weseë.

⁶ Pël ëën omën pourö Anutuuk utpetetakaan yaniö pöten itaampenaan."

⁷ Omën kësang Sonök i momëëpënëak pim naë sëen epël mëëa. "Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ya pöt naalniipan. ⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat. Arimtë könöök epël angan. 'Ten Apramë köröörö,' pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, 'Ten Apramë köröörö,' pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat. ⁹ Anutuuk iner këra songöntak wia. Këra nement ulöp

ompyaö nautön eëpna pöt ku tiak es marën kotöp-naat."

¹⁰ Pi pël maan pit piin pëël mää. "Elei, ten tol eën?"

¹¹ Pël maan puuk kangiiir epël mää. "Omën namp pim ulpëen naar wiaan pöt omën wonöp namp mamp. Ën namp kaömpöt selap wiaan pöt tapël muntap nant mamp."

¹² Takis yewa omën naröeta i määpënëak sa. Pël äak pi ngön pöt maan kat wiak epël mää. "Rë yanuulaup, ten tol eën?" ¹³ Maan puuk epël mää. "Ar omnaröa naëaan takis önëak pöt ngarangköröa niia pil pëen ön. Arök arimëen kaut önganok." ¹⁴ Pël maan nga omën naröeta kaalak pëël mää. "Ën ten tol eën?" Pël maan puuk epël mää. "Arta omnarö mööre kaar äak sumat wë pël eënganok. Ar arimtë ya yamëngkauta sumat pëen weë. Muntat önëak kent eëngan."

¹⁵ Son pi pël maan omnarö pit ërëpërëp äak pimëen kön selap äak epël mää. "Epop Yaö Määaup Kristo tapöp koröp." ¹⁶ Pël yaan pit pouröen epël ök mää. "Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar wii nemowiinganëëp. Ne i yaaptaring i yanimë. Puuk pöt ar Ngëengk Pulö nimëen esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat. ¹⁷ Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan äak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak waiipnaat. Pël äak unönre söksök pöt wa top äak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat."

Erotök Son wii kaatak moulmëa

¹⁸ Son pi ngön pöt ök mëak wa korkor ngön munt nantre ngön ompyaut omnaröen ök mää. ¹⁹ Pël äak yang ngarangk kaöap Erot pi utpet nant yaaupök pim nanëpë öngöpta wa ëp ëa pötaan ngön kosang mää. ²⁰ Pël ëa pöta rangk saun kaö panëët Son wii kaatak moulmëa.

Yesu i mëa

(Matiu 3:13-17; Maak 1:9-11)

²¹ Son pi wii kaatak nemoulmëen wiaan omnarö i momëak Yesuta i momëa. Pël eën pi Anutuun kimang yemaan kutömwer këm nga eën ²² Ngëengk Pulö int ekëpë ök sak Yesuu rangk irëa. Pël yaëen kutömweriaan ngön nent epël mää. "Ni nem Ruup. Ne niin ya kë sak kent pan yaalni."

Yesuu ëere köröörö

(Matiu 1:1-17)

²³ Yesu pi pim krismaki 30 äak won sëen pim yaat ngës rëa. Pël yaëen omnaröak piin kön wiin Yosepë ruup pël ëa.

Yosep pöp Ilai pim ruup.

²⁴ Ilai pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

Liwai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Sanai pim ruup.

Sanai pöp Yosep pim ruup.

²⁵ Yosep pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Emos pim ruup.

Emos pöp Neam pim ruup.

Neam pöp Esalai pim ruup.

Esalai pöp Nakai pim ruup.

²⁶ Nakai pöp Meat pim ruup.

Meat pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Semen pim ruup.

Semen pöp Sosek pim ruup.

Sosek pöp Sota pim ruup.

²⁷ Sota pöp Soanan pim ruup.

Soanan pöp Resa pim ruup.

Resa pöp Serapapel pim ruup.

Serapapel pöp Sialtiel pim ruup.

Sialtiel pöp Nerai pim ruup.

²⁸ Nerai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Etai pim ruup.

Etai pöp Kosam pim ruup.

Kosam pöp Elmatam pim ruup.

Elmatam pöp Er pim ruup.

²⁹ Er pöp Yosua pim ruup.

Yosua pöp Eliesa pim ruup.

Eliesa pöp Sorim pim ruup.

Sorim pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

³⁰ Liwai pöp Simion pim ruup.

Simion pöp Yuta pim ruup.

Yuta pöp Yosep pim ruup.

Yosep pöp Sonam pim ruup.

Sonam pöp Elaiakim pim ruup.

³¹ Elaiakim pöp Melia pim ruup.

Melia pöp Mena pim ruup.

Mena pöp Matata pim ruup.

Matata pöp Netan pim ruup.

Netan pöp Tewit pim ruup.

³² Tewit pöp Sesi pim ruup.

Sesi pöp Opet pim ruup.

Opet pöp Poas pim ruup.

Poas pöp Salmon pim ruup.

Salmon pöp Nason pim ruup.

³³ Nason pöp Aminatap pim ruup.

Aminatap pöp Atmin pim ruup.

Atmin pöp Anai pim ruup.

Anai pöp Esron pim ruup.

Esron pöp Peres pim ruup.

Peres pöp Yuta pim ruup.

³⁴ Yuta pöp Yakop pim ruup.

Yakop pöp Aisak pim ruup.

Aisak pöp Apram pim ruup.

Apram pöp Tera pim ruup.

Tera pöp Neo pim ruup.

³⁵ Neo pöp Serak pim ruup.

Serak pöp Reu pim ruup.

Reu pöp Pelek pim ruup.

Pelek pöp Epe pim ruup.

Epe pöp Sela pim ruup.

³⁶ Sela pöp Kenan pim ruup.

Kenan pöp Apaksat pim ruup.

Apaksat pöp Sem pim ruup.

Sem pöp Noa pim ruup.
 Noa pöp Lamek pim ruup.
³⁷ Lamek pöp Metusala pim ruup.
 Metusala pöp Inok pim ruup.
 Inok pöp Saret pim ruup.
 Saret pöp Malalel pim ruup.
 Malalel pöp Kenan pim ruup.
³⁸ Kenan pöp Inos pim ruup.
 Inos pöp Set pim ruup.
 Set pöp Atam pim ruup.
 Atam pöp Anutu pim ruup.

Setenök Yesu morök elmäa

(Matiu 4:1-11; Maak 1:12-13)

4 Yesu pi Ngëengk Pulöök pim lupmeri peö äak mäsak Yotan imer sêp wesak yang omên wonrekê sa. ² Pêl äak wê kêt 40 äak won sêen Seten pim naë sê oröak morök elmäa. Akun pötak pi kaömp won pan äa. Pêl äen akun pöt won sêen kêen wel wia. ³ Pêl yaëen Setenök epêl mëäa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sêen në." ⁴ Pêl maan Yesuuk kangiir epêl mëäa. "Ngönëntak epêl wia. 'Kaömp pöt pëenök omnaröa wëwëet nanimpan.'" ⁵ Pêl maan Seten pi Yesu mäsak rosir naöök is moulmëäk tapê-takêër yangerakê omên poutön pet elmëäk ⁶ epêl mëäa. "Yang epotê omên nantre nant pötê wëere kosang nem naë wiaan namp ngarangk elmëep-naataan mempëäk pöt mempaat. Pötaanök ni ngarangk eëmëëtaan nimpëäk yeë. ⁷ Pötaanök ni nem iri ilëak yaya neamê pöt omên epot pout nimëen sêp-naat." ⁸ Maan Yesuuk kangiir epêl mëäa. "Ngönëntak epêl wia. 'Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëem.'" ⁹ Pêl maan Seten pi kaalak Yesu mäsak Yerusalem kak sê ngönën tup kaöeta möröök moulmëäk epêl mëäa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök eprekaan öngkrek sörok ola. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epêl wia. 'Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat.' ¹¹ Ën ngönën nenteta epêl wia. 'Kêlötök nim ingesi niwalpanëen pitök morötök akaak elniipnaat.'" ¹² Pêl maan Yesuuk kangiir epêl mëäa. "Ngönën nenteta epêl wia. 'Aköp Anutuun kaamök elniipnaaten ököök elmëengan.'" ¹³ Pêl maan Seten pi morök ke nentere nent elmë pet irak akun nentakëen wesak sa.

Yesu pi Kalili yangerak pim yaat ngës rëa

(Matiu 4:12-17; Maak 1:14-15)

¹⁴ Yesu pi Pulöök wëere kosang kaamök elmëen Kalili yangerakêl kaalak sa. Pêl äen pim äa pöta ngönte yang pörek sa pet ira. ¹⁵ Pêl äen ngönën tupötê ngönën ök yemaan omên pourö pim yapinte ngar wa.

Nasaret omnarö Yesu kaseng mena

(Matiu 13:53-58; Maak 6:1-6)

¹⁶ Yesu pi Nasaret kak pim kotuuk wakaimaurekê sa. Pêl äak pim yaaul kê yesa akun ngëengktak ngönën tuptak sê ngönënte sangk kelëpënëak wal äa. ¹⁷ Pêl äen nampök Aisaia pim ngönën pepewer mangkên wilak epêl retëng äaö pöt koira.

¹⁸ "Aköpê Pulö neering wë.

Pim ngön ompyaut omên omnant wonöröen ök mamëäk yenëa.

Pi ngön epêl ök mamëäk wes nemëen waisaut. 'Ar wii kaatak wëaurö, nook wil niulëen kan sënëet.

Ën ar it ngaap wëaurö, nook ompyao niwasën nga sënëet.'

Pi këlangön kat wieim wëaurö pitëm këlangön yemengkauröa naëaan wil moulmëen sêpënëak wes nemëaut.

¹⁹ Pi Aköpê omnarö utpetetakaan moöpëna akunet temanöm yes pötenta ök mamëäk wes nemëaut."

²⁰ Yesu pi ngön lup pöt sangk kelak pepewer kaalak köö möak ya omnamp menak wel aisëa. Pêl äen omên ngönën tup pötak wëa pörö pourö piin it kos elmëëäa.

²¹ Pêl äen ngës rëak epêl ök mëäa. "Ngönën lup sangk kelën kat yawi pipët peene kê yaarö." ²² Pêl maan pit piin kön wiin isën kön selap äak pim këmtakaan ngön ompyaut oröa pöten yaan sak neneren epêl mëäa. "E, tiar piin ewat wëep. Pi Yosepê ruuppe." ²³ Pêl maan Yesuuk kangiir epêl mëäa. "Tiar akun poutê, 'Rotap nimtê yaumantê won wasum,' pël yaaurö. Pöta ök arök neen, 'Pi yaap ma kaar ya,' pöt itaampunëak waswas ngön pöt an koröp. Pêl neak arök kaalak, 'Nim Kapaneam kak ya mëngkên kat wian pöt nimtê wëaö eprekta pël namëngkan ma?' pël an koröp." ²⁴ Pêl mëäk epêl mëäa. "Ne yaap niamaan. Tektek ngön yaaö nampök ngönte aan pimtê ka songöntakörö kat nawiin yaaurö. ²⁵ Ne yaap niamaan kat wieë. Arim köröörö tektek ngön yaaup Elia pim ngönten kat nawiin äen Anutuuk maan kopi nepelën wiaan krismaki 3 ngoon 6 äak won sêen kaömp ngöntök kësang pan yang poutê wiakaima. Akun pötak öng kapir kësang Israel yangerak wë kaömp ngöntök wakaima. ²⁶ Pêl yaëen Anutuuk Elia pitëm naë wes namëen, Saiton yangerak Sarepat kak öng kapir kopët namp wëa pöpê ngësêl wes momëen sa. ²⁷ Pöta ök, tektek ngön yaaup Ilaisaë wakaima akunetak Israel omnaröa naë omên selap kësê äak wakaima. Omên pörö pitëm naëaan namp ompyao nemowasën won. Neaman Siria yangerakaanëp pi kopëtapökêër ompyao mowesa."

²⁸ Pêl maan omên ngönën tupta kakaati wëaurö pit ngön pöt kat wiak ya sangën pan äa. ²⁹ Pêl äen wal äak Yesu moröak kaöökê wilëngkëel sa. Pitëm ka pö tomönta rangk wieëa. Pötaanök pit pi wak parëaöök moolapënëak sa. ³⁰ Pêl äen Yesu pi pitëm teköök ilëak kö sak sa.

Yesuuk urmer namp waö ë momëa

(Maak 1:21-28)

³¹ Yesu pi Kalili yangerak ka naöökê yapinte Kapaneam pörek sê kêt kê yesa akun ngëengktak omnaröen ngönën ök mëäa. ³² Pêl äen pit kat wiin pi pepapök öngpököt wa kotiak yemaan kat wiak yaan sa. ³³ Pêl äen ngönën tup pöta kakaati omên urmerap pim lupmeri wëaö namp puuk Yesuun ngön äak epêl mëäa. ³⁴ "Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëäk waisan koröp. Ne niin ewat wë. Ni

Anutuu naëaan Omèn Ngëengkëp." ³⁵ Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëäa. "Ni ngön angan. Omèn pipop sëp mowesak oröak së." Pël maan urmer pöp utpet nemowasën, om oröak sëpënëak pi kutpat ë omnaröa teköök moolëak oröak sa. ³⁶ Pël ëën pit yaan panë sak neneren epël mëäa. "Elei, ngön epët tol nent? Pi weëre kosangring urmer-aröen ngön maan kat wiak oröak kas yesëp." ³⁷ Pël mëak pit pöta ngönte aö sëen yang pörek ka wieëa pötë sa pet ira.

Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Maak 1:29-31)

³⁸ Yesu pi ngönën tuptakaan oröak Saimonë kaata kakaati sa. Pël ëak itaangkën Saimonë öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem wieëa. Pël yaëen pit puuk kaamök elmëepënëak mëäa. ³⁹ Pël ëën Yesu pi öng yauman wieëaupë naë së tauëë yaumanten nga mëäa. Pël ëën öngöp pi tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omèn selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Maak 1:32-34)

⁴⁰ Kët yeilaan omnarö pitëm kar yauman ke nentere nent yaaurö mësak pim naë sëen pim moresiar pitëm rangk mowiak yaumanöt ompyaö mowesa. ⁴¹ Pël yaëen urmerarö pit omèn naröakaan oröak yesem ngön ëak epël mëäa. "Ni Anutuu Ruup." Pöt pit pi Kristo, Yaö Mëëaup, pöten ëwat wëa. Pötaanök pim songönten ök mapanëak nga mëäa.

Yesu pi ka nantë ya mëmpö sa
(Maak 1:35-39)

⁴² Ëlpam walën Yesu pi kaöökaan oröak yang lup omèn won nentak së wëen omnarö pit ap wasö së koirak pi sëpanëak mëäa. ⁴³ Pël ëën Yesu pi epël mëäa. "Ne Anutuu omnarö wa ngaöök nimëepna ngön ompyaö pöt ök niamëak wes nemëaup. Pötaanök omèn ka muntatëeröenta ök maö sum." ⁴⁴ Pël mëak Yuta omnaröa ngönën tup wieëa pötë ngönën ök maima.

Yesuuk maan Pita i kaö imënörö kësang pan wa
(Matiu 4:18-22; Maak 1:16-20)

5 Akun nentak Yesu pi Kenesaret i kaöökë pisöök wëen omèn kësang pan pit Anutuu ngönte kat wiipënëak së wa rongan ëak pi kör mokoëa. ² Pël ëën i pisöök pörek wang kot naöörar wieëa. Pepaar pöt wi ulmëak së iiröt iireim wëa. ³ Pël ëën Yesu pi Saimon pimöökë ngaarëk isak Saimonön kot nent mök ë i kaöökël mëepënëak mëak pöök wel aisëak wë omnaröen ngönën ök mëäa.

⁴ Pël ë pet irak Saimonön wangaö kaalak i kaöökël mök ë mëak iiröt olëak i kaö imën narö waulöpënëak mëäa. ⁵ Pël maan Saimonök kangiir epël mëäa. "Kaöap, ten röök epöök weë ngentiak pël ëeim imën namp naön ëautep nim ngöntak kaalak olamaan." ⁶ Pël mëak pit iiröt olaan imën kësang pan ilëak peö

ëen iiröt ilëpënëak ëa. ⁷ Pël ëën pit pitëm karurö wang muntaöök wëauröen kaamök elmëepënëak moresring waiseë elmëen së kaamök ëak wangaöörarë wiin könöm menak i kaöök ilapënëak ëa. ⁸ Pël ëën Saimon Pita pi pöten itenak Yesuu ingrak tok oriak epël mëäa. "O Aköp, ne utpetapök sëp newesak së." ⁹ Pöt piire omèn pörek wëa pörö pit imën kësang pan wa pöten yaan sak pël mëäa. ¹⁰ Pël maan Sepeti pim ruaar Sem-sre Son, Saimon pim karaar, piaripta tapël yaan sa. Pël ëën Yesuuk Saimonön epël mëäa. "Ni kas ëengan. Ënë-mak nim i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta ömëët." ¹¹ Pël maan pit wangaöörar weruak së i pisöök më ulmëak pitëm omnant pout sasa sëp mowesak Yesuu ënëm elmëa.

Yesuuk omèn kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Maak 1:40-45)

¹² Yesu pi kak nerek së wëen omèn namp pim koröp pou kësë ëaup Yesuun itenak pim naë së tok oriak ë koset yangerak elak wë epël mëak kimang mëäa. "Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët." ¹³ Maan Yesuuk moresiar pim rangk mowiak, "Pël ëëmëak yeëerek, ompyaö së," pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa. ¹⁴ Pël ëën Yesuuk ngön kosang mëak epël mëäa. "Epël yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm." ¹⁵ Pël maan Yesu pim elmëa pöta ngönte ka poutë kat wi pet irak omèn kësang pan pim ngön kat wiire yaumanöt won wasö pël ëëpënëak pim naë së oröa. ¹⁶ Pël yaëen pi yang omèn wonrekël së Anutuun kimang mëäa.

Yesuuk omèn kosat kël wa namp ompyaö mowesa
(Matiu 9:1-8; Maak 2:1-12)

¹⁷ Kët nentak Yesu pi omnaröen ngönën ök maim wëen ka poutë Kalili yangerakaanre Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaan omèn ngön kosangötë ngarangk naröere Parisi ngönën omèn narö pitta pörek wel aisëak wëen Aköpë weëre kosangöök Yesu kaamök elmëen yauman omnarö ompyaö mowesa. ¹⁸ Pël yaëen omèn narö omèn kosat kël wa namp urw-eri wiak wak naë së kakaati ilëak Yesuu naë mowiipënëak itaangkën omèn kësang pan peö ëak wëa. ¹⁹ Pël ëën pit yaumanëp wak kakaati sëpënëak omnaröaan kan pomp ëak kamöröökë ngaarëk is kamörö kan wesak omèn pöp urtaring wes mëen yangerak omnaröa tektrak Yesuu naë ngemëa. ²⁰ Pël ëën Yesu pi pitëm kön wi kosang yewesautön itenak epël mëäa. "Ngöntöp, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak." ²¹ Pël yemaan omèn ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnarö neneren epël mëäa. "Omèn epop pim oröptak Anutu wa iri yemowas? Omèn nampök yok pangk omèn muntapë saunatë kangut ent ë nemoolangan. Ya pöt Anutu pimtëëtëp." ²² Pël yaan Yesu pi pitëm lupötön itenak epël mëäa. "Ar tol ëënak kön pil yawi? ²³ Nem omnampön, 'Nim saunatë kangut

ent ë yanuulak,' ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën één nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Èn nem omnampön, 'Wal ëäk sê,' ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëen nem ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet. ²⁴ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëen epël ök yemaan iteneë." Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. "Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ë korumönte wak nim kaatakë sê." ²⁵ Pël maan tapëtakëër pitëm itöök wal ë pim korumönte wak pim kaatakë yesem Anutuun yaya mëëa. ²⁶ Pël één omën pourö itenak yaan panë sak Anutuun ping wesak epël mëëa. "Peene ten omën it ngolöp nenten ityaangk."

Yesuuk Liwaiën yas mëëa

(Matiu 9:9-13; Maak 2:13-17)

²⁷ Yesu pi kaatakaan oröak yesem takis yewa omën namp yapinte Liwai pöp pim takis yewa kaatak wëen itenak epël mëëa. "Ni nem ënëm elnä." ²⁸ Pël maan Liwai pi wal ëäk pim omnant pout sêp wesak Yesuu ënëm sa.

²⁹ Liwai pi Yesuun sis nêmpënëak kaömp ar ëäk takis yewa pim kar naröere omën munt naröen maan pim kaatak sê piaripring kaömp na. ³⁰ Pël één Parisi omnaröere pitëm ëwat omnarö pit Yesuu ruuröen epël ök mëëa. "Ar tol ëënak omën takis yewauröere saun omnaröaring iire kaömp ngawi yen?" ³¹ Pël maan Yesu kangiir epël mëëa. "Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringörökëër rotaaröa ngësë sa yaë. ³² Ne omën pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, ne omën pitëmtën kön wiin saun yaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup."

Ngës olëak wëauta ngönte

(Matiu 9:14-17; Maak 2:18-22)

³³ Yesuuk pël maan pit kangiir epël mëëa. "Sonë ruurö pit Anutuun yak kaömp ngës olëak wë ket poutë Anutuun kimang më yaë. Èn Parisi tenim ruuröeta tapël ë yaë. Èn nim ruurö pöt kaömp nëere i në pël ëeim." ³⁴ Maan Yesuuk pitëm pim karuröaan kaaö ngön mëëa pöten kat wiak kangiir epël mëëa. "Ar yok pangk omën namp öng öpënëak yeem pim karuaröaring wëen pöt karuröen, 'Kaömp ngës olëak wë,' pël maan pit kat wiipën ma? Won pan. ³⁵ Peene wë omën öng öpna pöp pim karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene wëen ënëmak omën naröak pi wak kama ulmëen akun pötakökëër pim karurö yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat." Pöl pit ne kama neöpna pötakökëër nëm ruurö neen yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.

³⁶ Yesu pi watepang ngön pil mëak kaalak munt nent epël mëëa. "Omën namp pim ulpëen ngolöpöpökaan lup nent ilak ngaanëpök wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt ulpëen ngolöpöp utpet wasën ngolöpöpöp köpöpring ngöntre kar naën ëëpnaat. ³⁷ Èn omën

namp i kep pol koröpweering ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sèpnaat. Pël één pol koröpwerta utpet ëëpnaat. ³⁸ Pötaanök wain i ngolöpët kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat. ³⁹ Omën namp wain i ngaante yenaupök ngolöpta songönte köpël ëäk nanën ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ngaante ëwat wë pöt pëen kent ëäk nêmpnaat." Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök ya.

Kë yesa akun ngëengka ngönte

(Matiu 12:1-8; Maak 2:23-28)

6 Kë yesa akun ngëengk nentak Yesure pim ruurö pit rais ya neweri lup sa. Pël ëäk ruurö pit ulöp narö töak söngsöng ëäk na. ² Pël yaëen Parisi naröak pitën epël mëëa. "Kë yesa akun ngëengktak arim ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Tol ëënak yeë?" ³ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaurö ma? ⁴ Tewit pi Anutuun ngönën tup kaöeta kakaati sê kaömp Anutuun ëöetak wieëa pöt kiri ar yauröakëër nêmpnaan omën pasurö nêmpnäak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma?" ⁵ Pël mëak epël mëëa. "Omën Këep ne kë yesa akun ngëengk pöta pepap."

Kë yesa akun ngëengk nentak Yesuuk omën namp ompyaö mowesa

(Matiu 12:9-14; Maak 3:1-6)

6 Kë yesa akun ngëengk nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati sê omnaröen ngönën ök yamëem pörek omën namp pim mor yaapkëes kël waup wëen itena. ⁷ Pël één ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröak Yesuuk akun ngëengktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ul-mëëpënëak ngai yeem wëa. ⁸ Pël één pimtok pitëm lupötë itenak omën mores kël wa pöpön epël mëëa. "Ni wal ëäk wais omnaröa itëkëel tau." Pël maan omën pöp wal ëäk sê pörek taua. ⁹ Pël één Yesuuk epël mëëa. "Ne arën pël pël niamaan. Tiar yok pangk kë yesa akun ngëengktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma mëmpen?" ¹⁰ Pël mëak pitën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. "Nim mores el më." Maan omnamp pi pël één mores kosang sa. ¹¹ Pël één pit ya këlangön utpet één pitëmënt wa top ëäk neneren epël mëëa. "Tiar Yesu epop tol elmëëpen?" pël mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö il ulmëa

(Matiu 10:1-4; Maak 3:13-19)

¹² Akun pötak Yesu pi Anutuun ök mapënëak rosir naöökël sa. Pël ëäk rök pötak ök maim wëen ëwa tèa. ¹³ Pël één ëlpam walën pim ruuröen yas maan sëen pi pitëm naëaan omën 12 ëäk il moulmëak pitëm yapin-

ten pim ngönte yaaö omnarö pël mëä. ¹⁴ Nampë yap-
inte Saimon pöpön Yesuuk yapinte Pita pël mëä. Ën
namp Entru pöp Saimon pim nangap. Ën naröa yap-
inöt Semsre Son, Patolomiuure ¹⁵ Matiu, Tomasre
Sems Alpiasë ruupre Saimon Selot pël yamëä pöp,
¹⁶ Yutas Sems pim ruupre Yutas muntap Keriot
kakaanëp, ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

Omën selap pan wëen Yesuuk ya mëä

(Matiu 4:23-25)

¹⁷ Yesu pitring rosiraöökäan ëëtöök së oröak pim ru-
urö selap pan pitring tauaan omën selap Yutia yanger-
akaanre Yerusalem kakaanre i kaö ëöök Taiiare Saiton
ka pöteparëaan narö pit pourö wa top ëä. ¹⁸ Omën
pörö pit Yesuuk ngönën ök maan kat wiire pitëm yau-
manöt won wasö pël ëëpënëak sa. Pël ëen Yesuuk
omën urmerarö pitëk wëauröeta ompyaö mowesa.
¹⁹ Pël ëen omën pourö pit itaangkën weëre kosangö
pim naëaan sëen ompyaö sëpën seä pöt itenak pitta
ompyaö sëpënëak kent ëen piik morning ngëen
elmëepënëak ök ëä.

Ërëpsawiarung wëautere yaköm ë sak wëauta ngönte

(Matiu 5:1-12)

²⁰ Yesu pi pim ruuröen iteneë epël mëä. "Omnant
wonörö ar Anutuuk wa ngaöök yanimë. Pötaanök
ërëpërëp ëënëët.

²¹ "Omën peene këen ëeim wëaurö ar ënëmak kep
ëënëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

"Omën peene ingre këlël aim wëaurö ar ënëmak
söm anëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

²² "Ënëmak omnarö pit arën Omën Këep nemorö pël
niak nga elniak kasëng nimampnaat. Pël ëäk ngön ut-
pet niak arim yapinöt utpet pan wesak niapnaat. Pël
ëen ar pöten ërëpërëp ëënëët. ²³ Ngaan pitëm ëarö
tektek ngön yaauröen pil elmëaurö. Pötaanök pit ar
pël yaalniin pöt, 'Ënëmak kutömweriaan kangut
kësang önaat,' pël weseë ya kë sak ërëpërëpring tan
urön.

²⁴ "Ën monere urömaringörö ar omnant weimaurö,
yakömpe. Ar kutömweri kaalak munt nant naöngan.

²⁵ "Kaömp nak kepring wakaimaurö, yakömpe. Ar
këen eim önëët.

"Söm aim wakaimaurö, yakömpe. Ar ingre ya ilak
aim önëët.

²⁶ "Omën peene omnaröak arim yapinöt ping wesak
yaaurö, yakömpe. Ngaan arim ëaröak tektek ngön
kaarkaar yaauröen tapël elmëä."

Köore tokörö lup sant yaalmëauta ngönte

(Matiu 5:38-48)

²⁷ "Nem ngönte kat yawiaurö arën ök niamaan.
Arimëen köore tok yaalniaurö lup sant elmëen. Utpet
yaalniaurö ompyaö elmëen. ²⁸ Omën ar utpet ni-
wasëpënëak ngön yaaurö Anutuuk ompyaö mowasëp-
naan kimang man. Ën arimëen ökre was yaalni-
auröaan Anutuun kimang man. ²⁹ Omën nampök kerëm
nentak yanimöön pöt nenteta nimööpnaan mowasum.

Ulpëen rangkëp yeön pöt iriipön nga elmëenganok.

³⁰ Namp niin omën nantön kimang niaan mamp. Nam-
pök niikaan wa ëp ëen kaalak nimpënëak ke urak
manganok. ³¹ Ar omnaröak omnant elniipënëak kent
kön yawi pipël arökta pitëmëen elmëen.

³² "Arim kar lup sant yaalniaurö kangiir lup sant
elmëenë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta
lup sant tapël elmë yaë. ³³ Ën omën ompyaö yaalni-
aurö kangiir ompyaö elmëenë pöt pangk naëpan. Omën
saunaringörö pitta ompyaö tapël elmë yaë. ³⁴ Ën ar
omnarö kangut nimpënaak pël wesak omnant mam-
punë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta
omnarö kangiir tapël mampënaak pël wesak omnant
men yaë. ³⁵ Ar pöt, arimëen köore tok yaalniaurö lup
sant elmëak ompyaö elmëen. Ar omnarö omën
kangutëen kön wiak mengkanok. Pël ëënë pötak
kangut kaö pan wak Anutu Ngaarëkëpë ru sënëët. Pöt
pi omën pimëen yowe nemaan yaaöre utpet yaalmëa
pöröaan kësangën yaaup. Ar Anutuun ru sënë pötaan
pim ök tapël omnarö elmëen. ³⁶ Arim pepapök yaköm
yaalni tapël arta yaköm elmëen."

Ngön ë pet yairauröa yaë pöta ngönte

(Matiu 7:1-5)

³⁷ "Ar omnarö kom ëäk ngön ë pet yairaupë yaë pöl
ëënganok. Pël ëënë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë
yaë pöl naalniipan. Ar omnarö ngön ë pet yairaupë
yaë pöl könöm mangkanok. Pël ëënë pöt Anutuuk
ngön ë pet yairaupë yaë pöl könöm nangingkën ëëp-
naat. Ar omnaröa saunatë kangut kërë moolan. Pël
ëënë pöt Anutuuk arimotë kangut kërë nuulapnaat.
³⁸ Ar omnarö kësangën yaalmëen Anutuuk ar tapël el-
niipnaat. Pöt arim ëënë pöt il wesak kësang panë we-
sak wa top elniipnaat. Pöta ök omnaröen elmëenë pöt
Anutuukta ar elniipnaat."

³⁹ Pël mëak Yesu pi yal menak watepang ngön nent
epël mëä. "Omën it il tēja naar piarip yok pangk
nampnamp mësak sëpën ma? Won, pël naëpan. Piarip
pouwaar kanö wiaan saarëak së parë orööpnaat.

⁴⁰ Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan.
Pi omnant ëwat sa pet irak pim pepapë ök sëpnaat.

⁴¹ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak
nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën? ⁴² Nimtëöök
om wiaan ni tol ëäk karipön epël maan pangk ëëpën?
'Ngöntöp, ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niö-
maan.' Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia
pipët wakök nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen
pangk ëëpnaat."

Këraatë songönte

(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Këra ompyaumentëk ulöp utpetarö nautpan. Ën
këra utpetementëk ulöp ompyaurö nautpan. ⁴⁴ Këraa-
menti songönte ulöpöröak war yewas. Wëleri ëer
nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan. ⁴⁵ Omën
ompyaup pi pim lupmeri kön ompyaut wieëä. Pö-
taanök omnant ompyaö yaë. Ën omën utpetap pim
lupmeri kön utpetat wieëä. Pötaanök pi utpetat yaë.

Omèn namp ke nentere nent pim lupmeri peö äak wë pöt këmtak war yewas."

Ka ök yarëauta songön nentepar wia

(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ "Oröp eën, 'Tenim Aköp,' pël yeneemak nem ngönte kat nawiin ëeim? ⁴⁷ Omèn nem naë wais ngönte kat wiak nem këm ngön ngar öpna pipopön omèn eptak ök eën ar ewat sënëen. ⁴⁸ Omèn pipop pi omèn ka weit ök rëaupë ököp. Omèn pöp pi pim kaat ök rëepënëak wap waliit ilak pongön tëak wes mëen ngemaan yang menak taintaë wesa. Pël eën kopi akunaöök i nga urak tööl noolaan ëa. Pöt omèn pöp pi taintaë pan wesak ök rëa. Pötaanök kosang ëa. ⁴⁹ Èn omèn nem ngönte kat wiak ngar naön ëëpna pipopön omèn kaat mangkimangki ök rëa pöpëel ök ëëmaan. Omèn pöp pi ka wapöt taë newasën ëa. Pötaanök kopi akunaöök i nga urak tööl olaan yangerak ngentiak ut-pet pan ëa."

Yesuuk Rom nga omnaröa wotöököpë inëenëp ompyaö mowesa

(Matiu 8:5-13)

7 Yesu pi ngön pöt omnaröen ök më pet irak Kapaneam kak së oröa. ² Pörek Rom nga omnaröa wotöök nampë inëen namp yauman kaö pan yeem wel wiipënëak ëa. Wotöököp piin kent yaaup. ³ Pël eën wotöököp pi Yesu pim yaauten kat wiak Yuta kaö narö pi koirak waisën pim inëen ruup ompyaö mowasëpënëak wes momëa. ⁴ Pël eën pit Yesuu naë së oröak kosang wesak epël mëëa. "Omèn pöp ompyaö yaaup. Pötaanök ni kaamök elmë. ⁵ Pi tiar Yuta omnarö lup sant elniak tiarim ngönën tupët ök rëaup." ⁶ Pël maan Yesu pitring së kaata temanöm yesën nga wotöököp pim kar narö epël ök mapënëak wes mëen sa. "Aköp mosëp. Ne ompyaup talte ni nem kaatak waisum? ⁷ Ne nemtëen kön wiin pangk naën eën nim ngësël waisumataan pomp yeë. Pötaanök ni om pirek wë këm pëentak aan nem inëen ruup ompyaö sëp. ⁸ Ne omèn isauröa ikanöök inëen yaaup. Èn nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, 'Së,' maan sëpnaat, nampön, 'Wais,' maan waisëpnaat, èn nampön, 'Pël ë,' maan pël ëëpnaat. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaat." ⁹ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak kaip ti omèn pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. "Ne ök niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nookirën ë yeë." ¹⁰ Pël maan nga wotöököpë karurö pit kaalak kaatak së itaangkën inëen ruup ompyaö sak wëa.

Yesuuk yokot namp weletakaan wal ë moulmëa

¹¹ Wë akun nentak Yesu pi ka nenta yapinte Nain pörökë yesën pim ruuröaring omèn kësang pan piiring sa. ¹² Pël eën kak temanöm yesën öng kapir namp pim yokot kopëtap wëa pël ëëëaup wel wiin yang kel

weerëpënëak omèn pourö wak kakaan kan kourak koirak. ¹³ Pël äak Yesu pi öng pöpön itenak yaköm eën epël mëëa. "Ing angan." ¹⁴ Pël mëak naë së umkekët mor wëen wak sa pörö leng äak tauaan epël mëëa. "Yokot epop, ni wal ëëmëak yeniak." ¹⁵ Pël ök maan welap wal äak ngön ëa. Pël eën Yesuuk pim ëlëpring öpënëak mëëa. ¹⁶ Pël eën omnarö pöten itenak kas eën Anutuun yaya mëak epël mëëa. "Tektek ngön yaaö kaö namp peene tiarim tektrak yaarö." Pël yemaan naröak epël mëëa. "Anutu pim omnarö kaamök elniipënëak yewais." ¹⁷ Pël eën Yesu pim ëa pöta ngönte Yutia yang pour pangk eën yang naë wieëa pötë sa.

Sonök Yesuu ngësë ru naar wes mëa

(Matiu 11:2-19)

¹⁸ Sonë ruurö pit Sonön Yesuu ëa pöta ngönte ök mëëa. ¹⁹ Pël maan Son pi ru naar ngön maan sëen Aköpön epël pëlpël mapënëenëak wes mëa. "Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?" ²⁰ Pël mëak wes mëen omèn pöaar Yesuu naë së oröak epël mëëa. "Son i yamëaup puuk niin epël pëel nianëak wes yanimë. 'Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?'"

²¹ Akun pötak Yesu pi omèn yauman ke nentere nent yaurö ompyaö mowasöore omèn urmeraröaring wëaurö urmerarö waö ë momëere omèn it il tëaurö it nganga mowasö pël ëeim wëa. ²² Pël eën omèn pöaar së ök maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Arip së Sonön omnant arpim itaampöore kat wi yeë epötön ök man. It ngaapörö it nganga së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaurö kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epötön ök man. ²³ Omèn namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap."

²⁴ Pël maan omèn Sonë wes mëa pöaar yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte epël mëëa. "Ar ngaan yang omèn wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won. ²⁵ Ma omèn ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omèn ulpëen ke nalörö mëa pörö omnant kësangring omèn omp aköröa ka ompyautë wë. Son pi ulpëen ke nalörö namëenëp. ²⁶ Ma ar omèn ke tolëëlëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël ëan. Ne ök niamaan. Pi tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngkaut il yemowas. ²⁷ Omèn pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa.

'Kat wi. Ne omèn nem ngönte waup wes mëen nimëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.'

²⁸ Ne ök niamaan. Son puuk yangerakë omèn pourö il yemowas. Pël ëaap omèn Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas." ²⁹ Omèn yaapöröere takis yewaurö pit makre ku mëak epël mëëa. "Mak, Anutu pi ompyaö yaaup." Pöt Sonök wet rëak pit i momëa. Pötaanök pël

mëea. ³⁰ Ën Parisi ngönën omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Sonök i momëepnaaten kaaö yeem Anutuu kan ompyaö pet yaalmë pö kasëng mena.

³¹ Pit pël yaëen Yesuuk epël mëea. "Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar talöröa ökörö?"

³² Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem neneren epël yema.

'Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.'

³³ Ar tapël yaaurö. Son i yamëaup pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, 'Pi urmerapring wë,' pël aiman. ³⁴ Ën peene Omën Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. 'Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,' pël aim. ³⁵ Pël ëaap Anutu pim ewat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön."

Öng utpet nampök Yesuu ingesiarë i köp nga kamp nent lë momëa

³⁶ Parisi ngönën omën nampök Yesu piiring kaömp nëmpënëak yas maan pim kaata kakaati së kaömp yenem wëa. ³⁷ Pël ëen kak pörek öng utpet namp Yesu Parisi omnampë kaatak kaömp yenem wë pöt kat wiak i köp nga kamp nent kep ompyautaring wak sa. ³⁸ Pël ëak Yesuu kasngaël së pim ingrak tauëë ing ëa. Pël ëen ing lelöpöt pim ingesiarë ngentiin pim kepön ëptak kol mowesak ingesiar tot nak i köp nga kamp pöt lë momëa. ³⁹ Pël yaëen Parisi omën Yesuun yas mëea pöp itenak kön epël wia. "Pi tektek ngön yaaö namp ëanëen öng epopë songönten ewat ëan tapön. Öng epop saun öngöp." ⁴⁰ Pël kön yawiin Yesu pim kön pöt itenak epël mëea. "Saimon, ne ngön nent ök niamaan kat wi." Maan Saimonök epël mëea. "Rë yanuulaup, ök a." ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëea. "Omën naar piarpim sum kangit wiaapnaat. Namp 500 kina, namp 50 kina. ⁴² Piarip sum pöt kangiir mampënaat pangk naën ëa. Pël ëen mon pepap piarpim kangiir mampëna pöt sëp mowesa. Ni kön wiin omën pöaarëkaan talëpök mon pepapön lup sant elmëëpën?" ⁴³ Pëel maan Saimonök epël mëea. "Ne omën sum kangit selap sëp mowesa pöpön kön yawi." Pël maan Yesuuk epël mëea. "Ni pangk yaan." ⁴⁴ Pël mëak kaip ti öngöpön itneë Saimonön epël mëea. "Ni öng epopön itenaan ma? Ne nim kaatak waisën ni ingesiar iirömaan iit nenangkën. Pël ëen öng epop pim ing lelaptak nem ingesiar i neirak kepön ëptak kol yewas. ⁴⁵ Ne waisën ni sant elnëak tot nenenën ëaup. Pël ëen öng epopök nem ingesiar tot yen. ⁴⁶ Ni nem kepön ëptak iit wa nenemëen yaëen öng epopök ingesiarë i köp nga kampët wa yenemë. ⁴⁷ Pötaanök öng epopë lup sant kësang yaalnë pöta songönte ök niamaan. Pim utpetat kësang pan pötë kangut kërë moolëaut. Namp pi nook pim saun kotta kangit kërë moolëma pöt pim lup santeta kot tapël elnëëpnaat." ⁴⁸ Pël mëak Yesu pi öngöpön epël mëea. "Nim saunatë kangut kërë niolëaut." ⁴⁹ Pël yemaan omën piiring kaömp neim wëaurö pit kön epël wesa. "Saunatë kangut yakërë epop pi omën ke

tolëëlöp?" ⁵⁰ Pël ëen Yesuuk öngöpön epël mëea. "Nimtë neen kön wi kosang yewesautak utpetetakaan yaniö. Pötaanök ya kë sak së öm."

Öng narö Yesuu ënëm sa

8 Akun kot nent won sëen rangkël Yesu pi ka kotre kaö poutë ngön ompyaut ök mëak Anutuuk wa ngaöök nimëëpna pöta ngönte ök maö yesën pim ru 12 pöröeta piiring sa. ² Pël yaëen öng narö Yesuu ngaanëer urmerarö pitëkaan waö ë mëere yauman ompyaö mowasö ëa pörö pitta Yesuring sa. Namp Maria Matala kakaanëp urmerarö 7 ëak waö ë momëa pöp. ³ Namp Soana ngarangk namp Susa Erotë kaatak wëaup pim öngöp. Ën namp Susana piporöere öng munt narö pit Yesuring yesem Yesure ruurö sumre omnant kaamök elmë sa.

Omnant öpöt yaak yoolëauta ngönte

(Matiu 13:1-9; Maak 4:1-9)

⁴ Ka poutëaan omën selap pan së wa top ëen Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëea. ⁵ "Omën nampök pim yaak omnant öpöt olëa. Pël ëen nant kamtaöök ngentiin omnaröak kan së waisö yeem ing mësak pötöp rep olaan intöröak wa na. ⁶ Ën nant këlöökë ngarëk ngentia. Pël ëaut oröak yang kolapët won ëen umön rëa. ⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt oröak ngep ëen sësë ëa. ⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak kë kësang pan, kengk nemorëet 100, nemorëet 100 pël uta." Yesu pi pël mëak ngön ëak epël mëea. "Katringëpök ngön epët kat wiip."

Yesu pim watepang mëëauta songönte

(Matiu 13:10-17; Maak 4:10-12)

⁹ Pël maan ruuröak Yesu pim watepang ngön pöta songönten pëel mëea. ¹⁰ Pëel maan Yesuuk epël mëea. "Anutu pimtök wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëëp pöta songönte arënököer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut kërë olapan itöök itaampënaatak këeten yok pangk itnaampan ma katëëpök kat wiipnaatak songönten këëkë kön nawiiipan."

Omnant öpötëen watepang ngön ëa pöta songönte

(Matiu 13:18-23; Maak 4:13-20)

¹¹ "Watepang ngön niak pöta këet epët. Anutu pim ngöntak omnant öpöt yoolak pötë ök yaë. ¹² Omnant öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiak Anutuun kön wi kosang wasën utpetetakaan moöpanëak Setenök pitëm lupötëaan wa yemoola. ¹³ Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat. Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen morököt oröön wil këlok ëëpnaat. ¹⁴ Ën öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiipnaatak wë ko-

röpökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen ngönën këet mos ëëpnaat. ¹⁵ Ën öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak lupöt ompyaö wesak wak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut koirëpnaarö."

Esuwes mangiak ëlëep yawiauta ngönte

(Maak 4:21-25)

¹⁶ "Omnarö esuwes mangiak kapita öngpök mëere urta ikanöök wi pël naengan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat. ¹⁷ Omën ëlëep wia pipot wi naöpanëet. Pipot tek-eri sëpnaat. Ën ngep ëen wia pipot wiakaim wi naöpanëet. Ënëmak wëlël ëen omnarö itaampnaat. ¹⁸ Ar nem ngönöt këekë wesak kat wieë. Omën namp Anutuuk ngön ompyaö lup nant mangkën ompyaö wesak öpna pöp muntat kësang wesak mampnaat. Ën namp naön wë wak wë wes öpna pöt wa ëp ëëpnaat."

Yesure ëlre nang pitëm ngönte

(Matiu 12:46-50; Maak 3:31-35)

¹⁹ Akun nentak Yesuu ëlre nang pit Yesuun itaampnëak sa. Pël ëen omnarö kësang pan peö ëen pit om pëlëer wëa. ²⁰ Pël ëen omën nampök epël mëea. "Nim ëlre nang niin itaampnëak wais tomök wë." ²¹ Maan kangiir epël mëea. "Omën Anutuu ngönöt kat wiak ënëm yaë piporö nem ëlre nangarö pël yaë."

Yesuuk kent kaöaöön nga maan leng ëa

(Matiu 8:23-27; Maak 4:35-41)

²² Kët nentak Yesure pim ruurö pit wang naöök ilëak pitën epël mëea. "Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa." Pël mëak sa. ²³ Yesem Yesu pi itkaan ëen ka ura. Pël ëen kent nempel möön i kaö maat wangaöök ilaan utpet ëak i kaöök ilapënëak ëa. ²⁴ Pël ëen pit Yesuu naë së it moilak epël mëea. "Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeë." Pël maan pi wal ëak kentöore kaö maatön nga maan kentö leng ëen kaö maat wiap sa. ²⁵ Pël ëen pitën epël mëea. "Ar oröpmorëen neen kön wi kosang nenasen yeë?" Pël maan pit yaan sak kas ëak neneren epël mëea. "Omën epop tal namp apen? Puuk kentre kaö ma pöteparën nga maan pim ngönte ngar yeöp."

Yesuuk omën kaökaö yaaö nampökaan urmerarö waö ë mëa

(Matiu 8:28-34; Maak 5:1-20)

²⁶ I kaö olëak së Kalili ëngk komuntakël Kekesa yangerak së oröa. ²⁷ Pël ëak pörek wangaö leng ë ul-mëak wëen ka pöökaan omën namp pitëm naë sa. Omën pöp pim lupmeri urmerarö wëen akun wali yool wakaimaup. Akun wali urmer pörö omën pöpök taintaë wakaima. Pël ëaan omnaröak kët poutë ngarangk këekë elmëeimeë wii weitring wii motëeima. Pël ëaap omën pöp pi wii pötta wil moolaima. Pël ëak urmer pöröak omnamp mësak omën wonrekë seima. Pi kakaati ka naurönöp, omën yangaöök pëen wëaup.

²⁸ Omën pöpök Yesuun itenak merëk mëak pim ingesiarë së ngentia epël mëea. "Yesu ni Anutu Ngaarëk panëepë Ruup. Ni ne tol elnëem? Ne këlangön nangkanëak kimang yeniak." ²⁹ Pöt Yesuuk urmeraröen ngön ök maan orööpënëak yeem urmeraröak ngön pil mëea. ³⁰ Pël ëen Yesuuk pim yapinten pël maan epël mëea. "Nem yapinte Selap." Pöt urmer selap piik ilëak wakaima pötaanök. ³¹ Pël ëen urmer pöröak Yesuun ngön ëak epël kimang mëea. "Ni ten es parëaöökël waö ë nimëengan." ³² Yang pörek tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. Pël ëen urmerarö pit es pariaöökël sëpanëak kas ëen Yesuun ke urak epël kimang mëea. "Ni ten om wes nimëen polöröa öngpök ilenaan sën." Pël maan Yesuuk kuure mak mëea. ³³ Pël ëen urmerarö pit omën pöpökaan oröak së polöröak ilëa. Pël ëen polörö pööpö së parëaöök oröak së i kaöök ilëak i nak wel wia.

³⁴ Pël ëen pol ngarangkörö pit itenak kas së ngön pöt ök maan kaare yang pörekë omën wëaurö pangk ë pet ira. ³⁵ Pël ëen omnarö pit pöten itaampnëak Yesuu naë së itaangkën omën urmerarö piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan pit itenak kas ëa. ³⁶ Pël ëen omën pöten itena pöröak Yesuu omën urmerarö lupmeri wakaimaup ompyaö mowesa pöta ngönte omnaröen ök mëea. ³⁷ Pël ëen Kekesa yang pörekë omën pörö pim ëa pöten kas ëen Yesu pi pitëm yanger sëp wesak sëpenëak maan kaalak wangaöök ilëa. ³⁸ Pël yaëen omën urmerarö piikaan waö ë momëa pöpök Yesuring sëpenëak ke urak kimang mëea. Pël ëen Yesuuk kaalak wes mëak epël mëea. ³⁹ "Nim kak së omnaröen Anutuu nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam." Pël maan omën pöp pim kak së omën pörek wëauröen Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maima.

Yesuuk öng namp ompyaö mowesak Sairasë koontup weletekaan wal ë moulmëa

(Matiu 9:18-26; Maak 5:21-43)

⁴⁰ Omnarö pit Yesu kaalak sëpenëak yaëen kor wëen së oröön omën pourö wa top ëak ërëpsawi elmëa. ⁴¹ Pël ëen ngönën tupta ngarangk namp Sairas pi Yesuu naë së pim ingrak tok oriak kosang wesak kimang epël mëea. "Ni nem kaatak wais," pël mëea. ⁴² Omën pöp pim koont kopëtap krismaki 12 ëak saup wëa pöp yauman kaö pan wel wiipënëak yeëa.

Yesu piiring yesën öngre omp kësang pan pi il mowaria. ⁴³ Pël ëen pitëm tekarak öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saup wëa. Pël yaëen rotaaröakta kaamök elmëen pangk naën ëa. ⁴⁴ Öng pöp Yesuu kasngaë së pim mores ulpëenëpök mësel elmëen tapëtakëer won sa. ⁴⁵ Pël yaëen Yesu kat men ëak pël mëea. "Talëpök mësel yaalnë?" Pël maan pit wonwon yemaan Pitaak epël mëea. "Kaöap, omnarö tetang menak wëep naröak mësel yaalniip oröpmorëen yaan?" ⁴⁶ Maan Yesuuk epël mëea. "Won, omën nampök mësel elnëen nem weëre kosang nant piik yesën kat men yeë." ⁴⁷ Pël maan öngpöp pi

itaangkën pim songönte tekeri yewasën reireë urak Yesuu naë së pim ingrak tok oriak omnaröa itöök pim yaumanta songöntere mësäl ëlmëak teëntom ompyaö sa pöta ngönte war wesak ök mëëa. ⁴⁸ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. "Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewe-sautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm."

⁴⁹ Pi pël yamëem taprek om wëen omën namp ngarangkepë kaatakaan së ngarangkepön epël mëëa. "Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanuulaup koirak waisngan." ⁵⁰ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak kangiir ngarangkepön epël mëëa. "Ni kon selap ëënganëp om kön wi kosang newas. Pël ëën nim koontup ompyaö sèpnaan." ⁵¹ Pël mëak kaatak së oröak omën muntaröen kakaati sèpanëak nga mëak Pitaare Sonre Semsre koontupë ëlre pepaar pitëmënt piiring koon-tupë wieëaurekë sa. ⁵² Pël ëäk öngre ompörö koon-tupëen ingre ya ilak kësang yaan Yesuuk epël mëëa. "Ar ing angan. Koontup pi wel nawiin om ka ura." ⁵³ Pël maan pit wel yaap wiaup pël kön wiak söm ëa. ⁵⁴ Pël yaëen Yesu pi koontupë moresi wak epël mëëa. "Koontup aë, ni wal ë." ⁵⁵ Maan pim könöp kaalak së ilaan tapëtakëer teëntom wal ëa. Pël ëën kaömp mam-pënëak ök mëëa. ⁵⁶ Pël ëën ëlre pepaar pöten itenak yaan panë sa. Pël yaëen Yesuuk omën oröa pöta ngönte omnaröen mepanëak nga mëëa.

Yesuuk pim ru 12 pöröen ya ngön mëëa

(Matiu 10:5-15; Maak 6:7-13)

9 Yesu pim ru 12 pöröen yas maan sëen urmerarö waö ë momëere yauman yaaurö ompyaö mowasö pël ëëpënëak weëre kosang mena. ² Pël ëäk Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pël maöre yaumanörö ompyaö mowasö pël ëëpënëak pit wes momëa. ³ Wes momëëpënëak yeem epël ngan rë mena. "Ar kan kourakë omnant wak sènganok. Sungkörere kërre kaömpre monere pötring ulpëen naar wak sènganok. ⁴ Kak nerek së oröak ka ilanë piptak pëen wë olëak sën. ⁵ Nerek së oröön pit ka naningkën ëën pöt ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë ka pöök moolan." ⁶ Pël maan sa. Pël ëäk ka poutë yesem ngönën ök maö yauman omnarö ompyaö mowasö pël ë sa.

Erot pi Yesuu ngönte kat wia

(Matiu 14:1-2; Maak 6:14-29)

⁷ Omën omp ak Erot pi Yesuu omnant yaaö pötön kat wiak ëngk ma e wesa. Pöt omën naröak Yesuun Sonök weletakaan wal ëäk wë yaë pël mëëa pötaanök. ⁸ Ën naröak tapël, "Eliak oröak yaë koröp," yemaan naröak, "Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëäk yaë koröp," pël mëëa. ⁹ Pël yemaan Erot pi epël mëëa. "Son pöp nook maan ngernger ilauppe. Talëpök yaauten ne kat yawi?" Pël mëak Yesu- un itaampënëak kent elmëa.

Yesuuk omp 5000 ëäk kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Son 6:1-13)

¹⁰ Yesuu ngön yaaö pim wes mëa pörö pit ya nga im olëak kaalak sa. Pël ëäk pitëm ya mëmpööre omnant ë ima pötön ök mëëa. Pël ëën pit koirak kak pörek sèp wesak ka nenta yapinte Pesaita pörek së pitëmënt öpënëak sa. ¹¹ Pël ëën omnarö pöten kat wiak kaalak pim ënëm së oröön Yesu pitën itenak ngöntre kar elmëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök mëak yaumanringörö ompyaö mowesa. ¹² Pël ëeim wëen wiap kanök këtëp yeilaan ru 12 pörö pim naë së epël mëëa. "Tiar omën wonrek wë. Pötaanök ni om-naröen maan repak yang eprek ka wieëautë së kaare kaömp koirëp." ¹³ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Arök kaömp meneë." Maan pit epël mëëa. "Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas ën i kaö imën kopët naar pël ëäk wia. Ma ten kak së omën selap eporöa kaömp nant sum ëënëak yaan ma?" ¹⁴ Ompörö selap pan 5000. Pötaanök pël mëëa. Pël maan Yesuuk pitën epël ök mëëa. "Ar omnaröen ök maan pit kom ëäk ron-gan 50 50 pël wel aisap." ¹⁵ Pël maan ruurö pit pël elmëen omën pourö wel aisëa. ¹⁶ Pël ëën Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweri-il iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. ¹⁷ Pël ëën omën pourö nak kep ëäk kaut olaan ruurö wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

Pitaak Yesuun Kristo mëëa

(Matiu 16:13-19; Maak 8:27-29)

¹⁸ Akun nentak Yesu pi pimtë ruuröaring pëen wë ki-mang ya mëna. Pël ëäk pitën epël mëak pëel mëëa. "Omnarö neen talëp aim?" ¹⁹ Pël maan pit kangiir epël mëëa. "Naröak niin, 'Son i yamëaup,' pël aim. Ën naröak pöt, 'Eliä,' pël yaan naröak, 'Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëa,' pël aim." ²⁰ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ën arimtok pöt talëp aim?" Pël maan Pitaak kangiir epël mëëa. "Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup."

Yesu pi pimtë wel wiak wal ëëpna ngönte ök mëëa

(Matiu 16:20-28; Maak 8:30-9:1)

²¹ Pël maan Yesuuk pitën Pitaë ngön mëëa pöt om-naröen ök mepanëak nga mëëa. ²² Pël mëak yal menak epël mëëa. "Omën Këep ne wë ënëmak këemre këlangön kësang kat wiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak akun nentepar nent kaalak wal ëëmaap."

²³ Pël mëak omën pouröen nent epël mëëa. "Namp pi nem ënëm elnëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër kët poutë waalak nem ënëm ëëp. ²⁴ Namp pim wëwëet keimön ëäk öpna pöt pim wëwëet kö sèpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat. ²⁵ Ën namp yangerakë omnant pout kent

ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëël kaamök elmëepën? Pël naëpan. ²⁶ Namp pi nemëntre nem ngönëntaan onnaröa ëöetak ëö ëëpna pöp ënëmak Omën Këep ne nem Pepapre ngëëngk enselöröaring pitëm ëwaat nem rangk elaan nem kutöm ëwaöring oröak piin kaaö elmëëmaap. ²⁷ Ne yaap niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin om wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yaaröön itaampun sa."

Yesu pi möönre koröp maim wa

(Matiu 17:1-13; Maak 9:2-13)

²⁸ Yesu pi ngön pöt mëak wë kët 8 ëak won sëen Pitaare Sonre Semsre pël ëak pit koirak Anutuun ök mapënëak rosir naöökë sa. ²⁹ Pël ëak ök yemaan ë kosaö maim koröp oröön ulpëënepta kölam panë tëen ëwa elmëa. ³⁰ Pël ëen omën naar oröak piiring ngönngön ëa yapintepar Mosesre Elia. ³¹ Piarip kutöm ëwaöring oröak wë Yesu pi Anutuu yaö mëëa pöl Yerusalem kak së wel wiipna pöta ngönte piiring aim ³² wëen Pitaare karaar pit kakom pan yaëënak ke urak it nganga sak itaangkën Yesuu ëwaö wiaan omën pöaar piiring tauaan itena. ³³ Pël ëen piarip Yesu wil moulmëak sëpënëak yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. "Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaanök ten ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak." ³⁴ Pël yemaan tapët pöt uröam nempel iri kaka elmëen pit kas ëa. ³⁵ Pël ëen uröam pömpelë öngpökaan ngön epël oröa. "Epop nem Ruup, piin yaö mëëaup. Pötaanök ar pim ngönte kat wiin." ³⁶ Pël ëen pit ngön pöt kat wieë itaangkën Yesu pimënt tauaan itena. Pël ëak pit omnant pitëm itaampööre kat wi ëa pöt tapëtakëer onnaröen ök nemaan om yak wesak wakaima.

Yesuuk yokot namp urmerap piik wëen waö ë momëa

(Matiu 17:14-21; Maak 9:14-29)

³⁷ Ëlpam walën rosiraöökään ngemaan omën kësang pan Yesu kan kourak koirak. ³⁸ Pël ëak omën pöröa tekrakaan nampök epël mëëa. "Rë yanuulaup, ni nem yokotupön iteempëek yak kosang wesak kimang yeniak. Pi kopëtapök yaë pötaanök. ³⁹ Urmerapök pi taintaë wak wëen këlël aim wë. Pël ëak pöpök pi kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wieë kepeep yangësem wiaakë yaë. Pël ëen këlängön panë yemengkem wil nemoulmëen yaëen ⁴⁰ nim ruuröak waö ë momëëpënëak kosang wesak kimang maan pitök waö ëen pangk naën ëaut." ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Nim yokotup nem naë wak wais." ⁴² Maan yokotup yak wesën urmer pöpök kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wiaan Yesuuk urmerapön ngön kosang mëak yokotup ompyaö mowesak pim pepap kaalak mena. ⁴³ Pël ëen onnarö Anutuu weëre kosang pöten itenak yaan sa.

Yesu pi kaalak pim wel wiipnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 17:22-23; Maak 9:30-32)

Pit Yesuu ëa pöten om kön wieim wëen Yesuuk pim ruuröen yas mëak epël mëëa. ⁴⁴ "Ar ngön epël këëkë kat wieë. Onnaröak Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëëpna akunet temanöm yes." ⁴⁵ Yesuuk pit ngön pöta songönten kön wiipanëak ëlëep mowesa. Pël ëen pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëen pëel mapënëak ëak kas ëen sëp wesa.

Kaö sak wëauta ngönte

(Matiu 18:1-5; Maak 9:33-37)

⁴⁶ Ruurö pit, "Tiarim naëaan talëpök kaö sak wë," pël mëak pitëmënt ngön nga ela. ⁴⁷ Pël yaëen Yesu pi pitëm kön pöten itenak runga kot namp wak pim naë tau ulmëak ⁴⁸ pitën epël mëëa. "Omën namp nemëen yak runga kot ke epëlëp ompyaö elmëëpna pipop ne elnëëpnaat. Ne elnëëpna pipop nem wes nemëaup elmëëpnaat. Arim tekrakaan namp, 'Ne irëak wë,' pël apna pipop pi isak öpnaap."

Omën namp arim yaaut utpet newasën ëëpna pipop arim karip

(Maak 9:38-40)

⁴⁹ Pël maan Sonök epël mëëa. "Kaöap, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëen itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pël ëen tenök pël ëëpanëak kan mowariaut." ⁵⁰ Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. "Ar kan mowariingan. Omën namp arim yaat komun naurön ëëpna pipop arim karip."

Sameria onnaröak Yesu ka nemangkën ëa

⁵¹ Yesu pi Anutuuk pi koirak kutömweri sëpna pöt temanöm yesën kosang weseëak Yerusalem kakë sëpënëak mëëa. ⁵² Pël ëak omën narö wes mëen wet rëak së Sameria yangerak ka naöök së oröak Yesuun kaare omnant kopëta wasëpënëak mëëa. ⁵³ Pël maan omën pörö pit Yesu Yerusalem kakë sëpnaat ëwat wë yak pi sant nemowasën ëa. ⁵⁴ Pël ëen Yesuu ruaar Sonre Sems piarip pöten itenak epël mëëa. "Aköp, tenip maan kutömweriaan esuwes irë pit kotöpën ma?" ⁵⁵ Maan kaip ti nga mëëa. ⁵⁶ Pël ëak pit kak nerekë sa.

Yesuu ënëm ëëpenaata ngönte

(Matiu 8:19-22)

⁵⁷ Yesën kan kourak omën nampök epël mëëa. "Nim yasumëëtë ne ënëm elniimaap." ⁵⁸ Maan Yesuuk epël mëëa. "Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaap Omën Këep nem ka uröma kaat won." ⁵⁹ Pël mëak Yesuuk omën nampön epël mëëa. "Ni nem ënëm ë." Pël maan kangiiir epël mëëa. "Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak së nem pepap yang kel weerum." ⁶⁰ Maan Yesuuk epël mëëa. "Sëp was. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö

pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat. Ën ni pöt së Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök ma.”⁶¹ Pël maan omën munt nampök epël mëëa. “Aköp, ne nim ënëm elniimaaten kent yaë. Pël ëaap ni kat wiin wet rëak kak së nem karurö mor menak waisum.”⁶² Maan Yesuuk epël mëëa. “Omën namp pi Anutuu yaatak wë wëwë ngaanten yaköm ëëpna pöpök Anutu pim wa ngaöök mëak wëaö pöta yaat yok pangk namëmpan.”

Yesuuk omën 70 ëak ngönën yaatak wes mëa

10 Ënëmak Aköp pi omën munt 70 ëak kom ë ulmëak pim ënëm sëpnaal ka kotre kaö poutë naar kak nerekëën naar kak nerekëën pëlpël ëak wet rëak wes mëën sa.² Wes mëëpënëak yeem epël mëëa. “Ya lupöök kaömp kë kësang pan köp sak wë. Pël ëaap ya omnaar kopët. Pötaanök ar yesem pöt ya Pepapön kimang man. Pël ëën puuk ya omën munt narö koirak wes mëën këët wa rongan ëëpnaan.³ Seë. Yesem epël kön wieë. Pol sëpsëp ruurö kent toköröa öngpök wë pöl nook ar omnaröa öngpök wes nimëën së önëën yeë.⁴ Pötaanök monere kërre ing kërre pöt wak sënganok. It wompwomp ëënganëën kan kourak yesem omnarö koirak ngönaak manganok.⁵ Ar ka nentak së ilanë piptak wet rëak epël man. ‘Anutuuk öngre omp ka eptakörö mayaap elniip.’⁶ Pël ëën ka pötak omën mayaap namp wëa pöt arim mayaap ök mëëa pöt pim naë orööpnaat. Won ëën pöt arim mayaap pöt arimtë ngësël kaip tiak waisëpnaat.⁷ Ya omnarö pit pitëm ya yamëngkauta kangiiir omnant yok pangk yeö. Pötaanök ar ya omnarö arim ka önë pötak pëën wëën kaömpre iire pöt pit ningkën pöt yok pangk nën. Pël ëak ar ka paspas ëënganok.⁸ Kak nerek së oröön sant niwesak kaömp ningkën pöt nën.⁹ Pël ëak kak pörökë yauman omnarö ompyaö mowesak, ‘Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë,’ pël man.¹⁰ Ën ar kak nerek së oröön pit sant naalniin ëën pöt ar ka tomök së tauëë epël man.¹¹ ‘Ar kön wiak “Ten utpet yeë,” pël wasënëëk yak arim ka epöökään yangre ulöl tenim ingötë el menaut kaalak kërë arimtëën yanuulak. Pötaanök ar këëkë kön wieë. Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaaten kaaö yeë.’¹² Ne niamaan kat wieë. Ngaanëër Sotom kakörö pit utpet ëeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotom kakaanörö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ka ke pilötë pörö utpet pan ëën Sotom omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

Yesuuk ka nantë omën lup kaip natiin ëauröaan yaköm ngön mëëa

(Matiu 11:20-24)

¹³ “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taiaare Saiton omnaröen elmëanëën pit ngaanëër pitëm lupöt kaip tiak ulpëënre poë koröp sinöt ëak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön.¹⁴ Pötaanök wë ënëmak akun kaöaöök Anutuuk Taiaare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt utpet pan ëën pitëm kangut kaö wesak

nimpnaat.¹⁵ Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët.”¹⁶ Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Arim ngönöt kat wiipna piporö nem ngönte kat wiipnaat. Ar kasëng nimampna piporö ne kasëng nemampnaat. Ne kasëng nemampna piporö wes nemëaupta kasëng mampnaat.”

Ya omën 70 pörö kaalak waisa

¹⁷ Omën 70 pörö ya nga im olëak kaalak ërëpsawiar-ing së oröak Yesuun epël mëëa. “Aköp, ten nim yapin-tak urmerarö waö elmëen tenim ngönöt kat yawi.”

¹⁸ Maan epël mëëa. “Ne itaangkën Seten pim weëre kosang won sëën pi kent tangaarötë yaë pöl kutömw-eriaan wais yengenti. Pötaanök ar peene urmerarö waö yaalmë.¹⁹ Kat wieë. Ne yok weëre kosang ninaut. Pötaanök ar kamalre körngap pörö ing mësaan kööre toköp Seten pim weëre kosang pötak ar il naniwaspan ma këere nga nentak utpet naniwaspan.²⁰ Ar pöt, urmerarö arim ngönöt kat wia pötaan ërëpsawi ëëngan. Won, ar Anutuuk arim yapinöt kutömweri wa yawi pötaanökëër ërëpsawi ëëë.”

Yesu pi ërëpsawi ëak pim Pepapön yaya mëëa

(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Akun pötak Ngëëngk Pulöök Yesu kaamök elmëen ërëpërëp kësang ëak Pepapön epël mëëa. “O Pep, ni kutömre yang poutë Pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ëwatöröaan nim ngönënte ëlëëp yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”²² Pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëër ëwat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëër ëwat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ëwat sëpnaat.”

²³ Pël mëak Yesu pi kaip tiak ruurö pitëmtën epël mëëa. “Omën it ngölöpöt arim ityaangk epötön ërëpërëp ëënëët.²⁴ Ne ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre yang omp akörö kësang pit omën epötön itaampënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

Sameria omën nampök pim kööre toköp ngarangk elmëa

²⁵ Omën ngön kosangöt ëwat nampök Yesuun morök elmëëpënëak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?”²⁶ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ngön kosangöt pepeweri tolëël wiaan sangk kel yaaup?”²⁷ Pël maan omën pöpök epël mëëa. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupmerre könre weëre kosangre kön yawiaare pipot pout pimëën pëël elmëak nimtëën lup sant yaën tapël nim karipön elmëem pël wiaap.”²⁸ Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Yok pangk yaan. Pël ëëmë pötak wëwë kosangta yaö sumëët.”

²⁹ Pël maan omën pöp pi pimtën wak isëpënëak Yesuun epël mëëa. "Ën nem karip talëp?" ³⁰ Maan Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa. "Yuta omën namp Yerusalem kakaan Yeriko kakë sëpënëak yesën këkain yaaö naröak kamtaöök koirak mën olëak pim ulpëenre omnant wak sëën wel wiipënak eim wieëa. ³¹ Pël èën kët pötak kiri ar yaaö namp kan tapöök së itaangkën wiaan keker elmëak sa. ³² Pël èën Liwai ngönën omën kiri ar yaaö kaata inëen namp kan tapöök së oröak itenak keker elmëak sa. ³³ Pël èën Sameria omën namp Yuta omnaröa kööre toköröa naëaanëp pi kan tapöök së oröak omën pöpön itenak yaköm pan ëa. ³⁴ Pël èën naë së mën ilautë kolapötre wain iit wa momëa. Pël ëak kör mokoëak wa pim pol tongkiipë rangk ulmëak mësak së su ka nentak moulmëak ngarangk yeem ka ura. ³⁵ Pël ëak wangam kanök sëpënëak sum 2 kina pöt su ka pöta pepap menak epël mëëa. 'Ni omën epop ompyaö wesak ngarangk ëëm. Nim sum nant pimëen won wesan èën pöt nem kaalak waisumaatak kangit nimpaaat.'"

³⁶ Yesuuk watepang ngön pöt më pet irak ngön kosangöt ëwat pöpön epël mëëa. "Omën naar namp pöröakaan talëpökëer omën këkainöröak mëna pöpë karip yaë?" ³⁷ Pël maan omën pöpök mëëa. "Mënaup sant mowesa pöp." Maan Yesuuk kangijir epël mëëa. Niinta së tapël ëëm."

Mataare Maria piarpim ngönte

³⁸ Yesure pim ruurö pit së kak nerek oröön öng nampë yapinte Mata puuk Yesu pim kaatak koirak së ulmëak sant mowesa. ³⁹ Pël èën Mataë nang namp wëa yapinte Maria pöpök Yesuu naë së pim ingrak wel aisëak wë ngönën yaan kat wia. ⁴⁰ Pël èën Mata pimënt kaömp kësang ar yeem pangk naën èën kön selap ëak Yesuu naë së epël mëëa. "Aköp, nem nangap pi ne wil neulëak sëen nemënt kaömp ar yeë. Pöten ni kön wiin yok pangk yaë ma? Ni maan ne kaamök elnëep." ⁴¹ Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. "Mata, Mata, ni kaömp kësang ar ëëmëëtaan kön selap ëak ya ngës yaën. ⁴² Pël ëaap ar omën kopët nent èënë pöt pangk. Maria pi omën kopët ompyaö tapët yaë. Pötaanök sëp waspanok mangan."

Kimang yamëëauta ngönte

(Matiu 6:9-15; 7:7-11)

11 Akun nentak Yesu pi nal së Anutuun ök maima. Pël ëak pet irën ruuröakaan nampök epël mëëa. "Aköp, Son pi pim ruuröen Anutuun ök mapënëak rë mouleima pöl nuuk ten nent rë nuul." ² Maan Yesuuk epël ök mëëa. "Ar Anutuun ök manëak pöt epël man: 'Pep, nim yapinte ngëengk wiaap. Ni wais wa ngaöök nimë. ³ Kët poutë tenim kaömpöt nimp. ⁴ Tenim saunatë kangut kërë nuula. Tenök omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök. Moröktak nuulëenganok,'" "

⁵ Pël mëak Yesuuk kaalak yal menak pim ruuröen epël mëëa. "Arim naëaan nampök rööök ulöpöök së pim karip ka uraan it moilak epël mapnaat. 'Ngöntöp, ni kaömp nemesiar nemes ëak nan. ⁶ Nem kar namp kan im wais nem naë oröön kaömp mempaat won.' ⁷ Pël maan ka pepap pi wal ëak epël mapnaat. 'Ni tol èën ka uraan it yeneilën? Kaat kan wariaan rungaaröeta ka uraap. Yok pangk kaömp naningkan sa.'" ⁸ Pël mëak Yesuuk yal menak epël mëëa. "Ka pepap tol ëëpën? Ne niamaan kat wieë. Pi 'Nem ngöntöpök ya,' pël wesak nemampan. Om pim ke urak mapna pötaan omnant pim mapna pöt mampnaat. ⁹ Pöta nokoliit niamaan. Kimang maim olëak omën këët önëët. Ngaöl ëeim së këët koirënëët. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat. ¹⁰ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaarö Anutuu naëaan këët yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi. ¹¹ Arim naëaan namp pim ruupök animauten maan kamal utpet namp wa mampën ma? ¹² Ma kokor ngeepön maan körngap namp wa mampën ma? Won. ¹³ Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wëaup puuk il niwesak Ngëengk Pulöön piin kimang maan nimpnaat."

Omën naröak, "Pielsepul pöpök Yesu kaamök èën ya yamëngk," pël mëëa

(Matiu 12:22-30; Maak 3:20-27)

¹⁴ Yesuuk omën urmerapök elmëen ngön naën wëaö namp waö ë momëen oröak sëen ngön yaap yaan omnarö itenak yaan sa. ¹⁵ Pël yaëen naröak epël mëëa. "Pi urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë," pël mëëa. ¹⁶ Pël yaëen naröak Anutu piiring wë ma won pöten itaampënëak kutöm retëng nent ëëpën mëak morök elmëa. ¹⁷ Pël yaëen pi pitëm lupötë itenak mëëa. "Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nga elak kom ëak wëen weëre kosangring naön ëëpnaat. Èn ka naöök wëaurö pit tapël kom elmëen repak sëen ka kosaö wiaapnaat. ¹⁸ Pöta ök Setenë omnarö pit kom ëak pitëmënt nga elëpna pöt tol ëak pim yaat kosang sëpën? Ar neen, 'Pielsepulök kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,' pël yak. Arim ngön pöt yaap ëanëen nemorö waö ë mëan tapön. ¹⁹ 'Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,' pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtok arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas. ²⁰ Ne Anutu weëre kosangöök urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö. ²¹ Omën nga namp, Seten, pim raëep wak tupre ka pimtak ngarangk ëak öpna pöt pim omnant muumöngk wiaapnaat. ²² Pël ëaap omën nga munt namp weëre kosangringëp nook wais il mowesak raare inre tang pim kosang wesak weëa pöt wa ëp ëak pim omnant pout kom ëak omën muntarö mempaat. ²³ Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë."

Urmerap kaalak waisëpna pöta ngönte

(Matiu 12:43-45)

²⁴ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök mëëa. "Urmer namp omën nampökaan oröak sê kosangöök wë urre korumön ap wesak epël kön wia. 'Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.' ²⁵ Pël kön wiak sê itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa. ²⁶ Pël ëen pi kaalak sê urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëërö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëen omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa utpet pan sa. Pöta ök namp pim lupmeri ne won kos wiaapna pöt pi ënëmak utpet pan ëëpnaat."

Ërëpsawiarang wëauta ngönte

²⁷ Yesu pi pël yemaan öng nampök omnaröa tekrakaan ngön ëak epël mëëa. "Niwilak kapa nina pöpön kön wiin ërëpsawi yaë." ²⁸ Maan Yesuuk epël mëëa. "Pipët yaap yaan. Nook pöt, Anutuu ngönte kat wiak wak wë piporöen kön wiin ërëpsawiarang yaë."

Omën naröak Yesu ya retëng nant mëmpënëak mëëa

(Matiu 12:38-42; Maak 8:12)

²⁹ Omën kësang pan pim naë sê wa top yaëen pi pitën epël mëëa. "Omën peene akun eptak wë eporö ar utpetarö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, ngaan Sona pim elmëa pöta ököt pëen pet elniin itaampunëët. ³⁰ Sona pim naë omën oröa pipët Niniwa kak wëauröaan Anutuuk pitën retëng pipët pet elmëa. Pipëta ököt Omën Këëp nem elnëëpna pipët akun eptak wë eporö arën retëng pet elniimaat. ³¹ Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë. ³² Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak peene wë eporö arim utpetat tekeri wasëpnaat. Pöt Niniwa omnarö pit Sonaak ngönën ök maan kat wiak lup kaip tiaurö pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë."

Tiarim lupötë ëwa wiaap

(Matiu 5:15; 6:22-23)

³³ "Ar esuwes mangiak karök wiire kapita öngpök më pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat. ³⁴ It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. Ën arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat. ³⁵ Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapanëen

ngarangk këëkë ëen. ³⁶ Pël ëen arim lupötë kout won, ëwaat pëen wiaan pötak esuwesi yaë pöl ëwa elniaan önëët."

Yesuuk Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pitëm utpet yaaut war wesa

(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Yesu pi ngön pöt më pet irak wëen Parisi ngönën omën nampök kaömp nëmpënëak yas maan pim kaatak sê ilëak wel aisëa. ³⁸ Pël ëen omën pöp itaangkën Yesu Yuta omnaröa yaaul kaömp akunetak i nairën ëa pöten kön wiin pangk naën ëa. ³⁹ Pël yaëen Yesuuk itenak epël ök mëëa. "Ar Parisi omnarö kelönre söwarre pöt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre utpet yaaut peö ëak wë. ⁴⁰ Kaökaurö aë. Anutu omnantë koröpöt ket ëaup pi lupötta ket naën ëa ma? Ar pöt, arim koröp pëen kölam wasënëak kent yeëetak Anutu pöt, tiarim lupötta kölam sëpenëak kent yaë. ⁴¹ Ar arim lupötëaan kësangën yaat mëmpunë pötak arim lupötë kout won sëpnaat.

⁴² "O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këenre pöt wa top ëak moresiar wesak nokoliil nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil omën ompyaut ëëre Anutuun lup sant elmë pöt naën yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö. ⁴³ O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën tupötë kakaati sê omnaröa itëkëël wel aisanëëten kent yaaurö. Pël ëak omnarö wa ronganöök koirak ërëpsawi ngön niapnaaten kent yaaurö. ⁴⁴ O yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö yangaöökë öngpök weera pöta ök. Pël ëaan omnarö utpet wia pöten köpëlëk ro-ro sak waisak yaë."

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt maan ngön kosangötë ngarangk nampök epël mëëa. "Rë yanuulaup, nim ngön pipët tenta yaniö." ⁴⁶ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "O ngön kosangötë ngarangkörö, yakömpe. Arta arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngön kosang nant pit ngar öpënëak arim könöökë mangkën pit ngar öpënëak këlangön kat yawiin arimënt kaamök naën yeë. ⁴⁷ Yakömpe. Arim ëaröak tektek ngön yaaurö mënaut. Pël ëen arök pitëm yangaö wa ngolöp wesak ë yemorangi. ⁴⁸ Pël yeem arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pitök tektek ngön yaaurö mëngkën wel wia. Ën arök yangaö ë yemorangi. ⁴⁹ Pötaanök Anutu ëwatëpök epël ëaut. 'Ne tektek ngön yaauröere nem ngön yaaö omnarö pitëm naë wes mëen narö këlangön kat mowiire narö mëmpö pël ëëpnaat.' ⁵⁰ Ar arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pötaanök omën ngaan tektek ngön yaaurö mëmpö waiseima pöröa saunatë könömët akun eptak wë eporö ar önëët. ⁵¹ Ngaanëer arim ë nampök ngës reäak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia pi kiri ar yaaö kaata kakaati mënaut. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Mëneima pöta könöm pöt peene ar akun eptak wë eporöa naë pet irëpnaat. ⁵² O ngön kosangötë ngarangkörö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööp-

naat. Ar ngönën kat yawiauröa kanö il yemowariaurö. Arimëntta kan pöök nasën wë omnarö sèpanëak kan yemowariaurö."

⁵³ Ngön pöt mëak yesën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö ngës rëak pim ököök ë yesem morök elmë sa. ⁵⁴ Pël yeem pim këm-takaan ngön nent kat wiin korar aan pöt pötak utöpënëak ngarangk këékë pan ëa.

Kaarötön ngarangk ëëpenaata ngönte

(Matiu 10:26-27)

12 Omën selap pan Yesuu naë wa top ëak teptep ëak naröa ingötë rangk naröaat mësäak wëa. Pël ëën Yesuuk pim ruuröen wet rëak epël mëëa. "Parisi omnarö pit kaar yaurö. Yis kaömp peret ket yaaö pöt korupaë kas möautë öngpök ëlëëp repak yes pöl pitëm kaar yaaö pöt repak yes. Pötaanök arim naë repak waispanëën ngarangk këékë ëën. ² Omën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. Ën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sèpnaat. ³ Pötaanök arim koutak ngön yak pipot omnarö pit ëwaatak kat wiipnaat. Ën arim kaata kakaati ngön laöök yak pipot ënëmak omnaröa tekarak wë kaö wesak orööpnaat."

Omën kopët nampönökëër kas elmëëpa

(Matiu 10:28-31)

⁴ "Ngöntörö, ne niamaan. Ar koröpö pëën nimëmpnaaröen kas ëëngan. Pit pël ëak rangkël munt nant naalniipan. ⁵ Ën arim kas ëënë pöpön nook ök niamaan. Ar Anutu nimënak ënëmak kaalak es parëaöök wa nuulapna pöpönökëër kas ëën. ⁶ Omnarö tiar int sèpër mor nas pörö 2 toea pötak sum ëëpenaatak Anutu pi int kot ke pëlöröenta kat nokolön yaaup. ⁷ Ën omnarö ar pöt, arim kepön ëpötönta ewat wëaup. Pötaanök ar kas ëëngan. Anutuuk kön wiin arök int koturöa sum pöt il mowasën arën kat nokolön yaaup."

Yesuu yapinte apenaata ngönte

(Matiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnaröa ëöetak, 'Ne Yesuu ënëm yeë,' pël apna pöp Omën Këëp nookta kangiir Anutuu enselöröa ëöetak, 'Pi nemop,' pël ama. ⁹ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta Anutuu enselöröa ëöetak piin yak mowasömaap. ¹⁰ Namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim sauneta kangit ent ë nemoalapna. ¹¹ Ën omnaröak ngönën ngarangköröere yang ngarangköröa naë mës nuwak së ngön yaatak nilëëpënëak yaëën pöt ngön nokoliit tolël menet ëak kön selap ëënganok. ¹² Akun pötak ngön anë pöt Ngëëngk Pulöök tekeri wes nimpnaat."

Mon omën kaökaupë ngönte

¹³ Omnarö pitëm tekrakaan nampök Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, nem nanëp pi tenpim pepapë mor kolöt pimënt wak wë. Pötaan ni ök ma. Pël ëën nent kom ëak ne nampnaan." ¹⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. "Talëpök ne arim ngön ë pet irööre omnant kom ë pël ëëmëak yaö neea? Pël naëngan." ¹⁵ Pël mëak yal menak pitën epël mëëa. "Ar ngarangk ëën. Ar omnantëën kentre kaur ëënganok. Omnarö pitëm omën kësang wa pipotök wëwëet koir nemangkën yaaup." ¹⁶ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. "Omp ak namp pim yaak kaömp kësang pan oröa. ¹⁷ Pël ëën pi epël kön wia. 'Ne kaömp kaat wonöp. Oröptak kaömp epot wa wiim? ¹⁸ Ne epël ëëm. Kaömp kaat töölak kaö wes ök rëak nem kaömpre omnant pout wa wiimaan. ¹⁹ Pël ëak epël kön wiimaat. Peene akun eptak nem kaömpre omnant kësang pan wia. Pötaanök akun wali wak wë në pël ëeimeë ërëpsawaring kë seim ömaat.' ²⁰ Pël maan Anutuuk epël mëëa. 'Kaökaup, ni rööök eptakëër wel wiimëëp. Talëpök kopëta wes wian pöt öpën?'" Pël mëak Yesuuk ngön kaut epël mëëa. ²¹ "Omën narö Anutuu naëaan ulöpre moup pöt pitëm lupötë won wiaan yangaakë omnant ulöpre moupring öpna pörö omën pöpë ök sèpnaat."

Koröpöökë omnantëën kön selap naën ëëpa

(Matiu 6:25-34)

²² Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. "Pötaanök ne niamaan. Ar arim wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. 'Tiar kaömp tarëkaan öpen?' Ën koröpöönta kön selap ëak epël angan. 'Oröpötök kör koëpen?' ²³ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëër këët. Ën ulpëënre poë koröp pöt këët won, koröpöökëër këö. ²⁴ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömpöt ngëntöore wa peram wi pël naën yauröak Anutuuk kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat. ²⁵ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wasëpën sa ma? Won. ²⁶ Arök kot ke pëlöt naënöröak tol ëënak omën muntatëën kön selap yeë? ²⁷ Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëënre poë koröpötëën waur naën yaë. Pël yaëetak ne niamaan. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën. ²⁸ Këra pu ompyaut ya lupöök peene jaarö, ëlpamök tiak es marën won sèpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut jaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë. ²⁹ Pötaanök ar iire kaömp nënë pötön kön selap ëëngan. ³⁰ Yangerak köpël omnarö pit omën pipotëën kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirënen iire kaömp nënë pöten kön wia. Pötaanök omën pötëën kön selap ëëngan. ³¹ Ar pöt, Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaataan weë ngentiin. Pël ëën puuk omën pipotta koir nimpnaat."

Kutömweri omèn ompyaut wa top ëëpenaata ngönte
(Matiu 6:19-21)

³² “Sëpsëp rongan kot epët ar kas ëëngan. Pep pi ar wa ngaöök nimëëpënëak kön wiin pangk yaë. ³³ Arim omnant pout sum ëak mon kangiiir önë pöt wonörö meneë. Pël ëak ar mon weë panëët wak wëen utpet nasëpanëët. Titi tëere kain wë pël naëpanëët. Mon pöt arimëen kutömweri wiaapnaat pötaanök. ³⁴ Arim omèn ompyaut wia pörekël könötta wiaapnaat.”

Lup itit öpenaata ngönte

³⁵ “Ar poë koröp mënt wes urak es rangiak kopëta weseë. ³⁶ Ar pël ëak inëen omèn narö pitëm kaöap wa topöökkaan wais kanwer körang elmëen të mowipënëak kor wakaima pöta ök ëë. ³⁷ Pël ëen inëen ruurö ka naurön wiaan wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. Ne yaap niamaan. Kaöap pi poë koröp mënt wes urak urötë wa moulmëak kaömp nëmpnaataan inëen elmëëpnaat. ³⁸ Ën pi rööök lupöök ma ëlpam walëpënëak yaëen pit ka naurön wëen wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. ³⁹ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë waisëpna akuneten ëwat wëanëen pi itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön. ⁴⁰ Omèn Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte
(Matiu 24:45-51)

⁴¹ Yesu pi ngön pöt maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni watepang ngön pipët tenimëntëen ma ten omèn pouröaan yaan?” ⁴² Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök pim karurö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa. ⁴³ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat. ⁴⁴ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat. ⁴⁵ Ën inëen ru pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë inëen koont yokot muntarö tang mö kaömpre i ngaat nak kön irikor ëeim wë ⁴⁶ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt pi yokot pöp möak utpet wesak omèn ngön wa yoolëauröa naë moulmëëpnaat.

⁴⁷ “Inëen ru namp pim kaöapë këm ngönten ëwat wëak kangk naën kat koko öpna pöp kaöapök pës kaö panë mööpnaat. ⁴⁸ Ën ru namp kaöapë këm ngönten köpël wë omnant pës mööpna salöt ëëpna pöp kaöapök pës kaö namöön ëëpnaat. Pötaanök nem kaalak waisuma pötak ko ëak ön. Namp pi omnant kësang mampnaap këët kësang tapël koirën pangk ëëpnaat. Ën namp pi ya kaö tapël menaupök kosang ngentiak ya kaö mëmpna pöp kësang tapël koirën pangk ëëpnaat.”

Yesu pi omnarö kom elniin kööre tok ëëpenëak irëaup
(Matiu 10:34-36)

⁴⁹ “Ne esuwes marën ulölöt yokot pöta ök ar omnarö kom elniimëak yangerak waisaup. Pötaanök esuwes teëntom wëlëng kotöpnaaten kent yaë. ⁵⁰ Ne këlangön kat wiimëak ëautak pël naën wë. Pötaan ya ngësring wë pet irumaaten kent yaalnë. ⁵¹ Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne omnarö kom elniin kööre tok ëëneak waisaup. ⁵² Pötaanök peene ngës rëak ka nentak omèn mor nas önëerö ar kom elniin naar namp ëak nal naar nal pël ëak neneraan kööre tok ëëneët. ⁵³ Epël ëëneët. Pepapök ruupön kööre tok yeëa. Ruupök pepapön kööre tok yeëa. Ëlëpök korömpëen kööre tok yeëa. Korömpök ëlëpëen tapël yeëa. Pël yaëen öng lëlamringaarta nampnampon kööre tok ëëpnaat.”

Omèn orööpnaatön ëwat sëpenaata ngönte
(Matiu 16:2-3; Maak 8:11-13)

⁵⁴ Yesuuk pël mëak omèn pouröen epël mëëa. “Ar uröam yewariin itenak, ‘Kopi waisëpënëak yaë,’ pël yaan yok wais yaë. ⁵⁵ Ën yanget ompyaö ëak yesën itenak, ‘Kët mapnaan yaë,’ pël yaan yok kët më yaë. ⁵⁶ Kaar omnarö, ar mopöök uröamre kepilötön itenak ëwat yaauröak tol ëen akun wë eptak Anutu pim yaauta songönten köpël yeë?”

Omèn nimëen ngön apnaapring ngönte wotpil wasum
(Matiu 5:25-26)

⁵⁷ “Tol ëënak utpetre ompyaö pötepar kom naën yeë? ⁵⁸ Ni ngön yaatak sumëak yeem pöt wet rëak niiring ngön wieëaupring ë kopëta wasum. Ni pël naën së niiring ngön wieëaupök ë pet yairaupë naë niulëen puuk ë pet irak polisöröa naë niulëen pitök wii kaatak niulëëpan. ⁵⁹ Ne niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pout pet ir olëakök oröömëep.”

Omnarö lup kaip natiin ëëpena pöt kö sëpenaat

13 Akun pötak omèn naröak Yesuu naë së epël mëëa. “Kalili yangerakaan omèn narö ngaan ani-maö iit Anutuu kiri ëëpënëak yaëen Pailatök maan pim ngaaröak mëngkën wel wia.” ² Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ar epël kön wiingan. ‘Pitëm saunat Kalili omèn muntaröaat il yemowasën yak mëngkën wel wia,’ pël wasnganok. ³ Won, arta lup kaip natiin ëëne pöt tapël wel wiinëët. ⁴ Ën ngaan Yerusalem kak Siloam ka waliimpel töölak omèn 18 ëak ngep ëen wel wia pöröeta pitëm saunat Yerusalem omèn muntaröaat il yemowasënak ëa wasngan. ⁵ Won, arta lup kaip natiin ëëne pöt tapël wel wiinëët.”

Këra ulöp nautön yaauta watepang ngönte

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omèn namp pim ya lupöök kem nement ngëntën wëa. Pël ëen ënëmak ulöpörö tööpënëak së

itaangkën won wieëa. ⁷ Pël èen inëen yaaupön epël ök mëëa. 'Krisimaki nentepar nent pötë öngpök këra epment töömëak wais itaangkën won yaë. Pi këpök yang kolapöt yen. Pötaanök ni ku ti ola,' pël mëëa. ⁸ Pël maan inëen ruupök epël mëëa. 'Pël èënganëp om öp. Pël èen krisimaki kopët epëta öngpök nook songöntak yang inin ëak pol yaat köm lëëmaat. ⁹ Pël èen krisimaki ootak ütöpnä pöt yok pangk. Nautön èëpnä pöt ku timëët.'"

Yesuuk kë yesa akun ngëëngk nentak öng namp ompyaö wesa

¹⁰ Yesu pi kë yesa akun ngëëngk nentak ngönën tup nentak së omnaröen ngönën ök mëëa. ¹¹ Pël yaëen omnaröa tekarak öng namp urmerap piik wëen yauman sësë eim wëen krisimaki 18 ëak won saup wëa. Öng pöp kasngelö pak ëak wë wotpil tau naön yaaup. ¹² Pël èen Yesuuk öng pöpön ngön mëak epël mëëa. "Öng epop, nook nim yaumante wa yoolak." ¹³ Pël mëak moresiar pim rangk mowiin tapëtakëër wotpil sak Anutuun yaya mëëa. ¹⁴ Pël yaëen ngönën tup pöta ngarangkëp Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö yemowasën itenak ya sangën èen omnaröen epël mëëa. "Kët 6 pipot ya akunat. Pötaanök ar ompyaö niwasëpënëak pöt akun pipotë waisën. Èn akun ngëëngktak pipotëen waisngan." ¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Kaar omnarö ar, akun ngëëngkötë ar pol purmakaöre tongkiiröa kaatak së kan të mowiak mësak sëen i na yaë. Ar kön wiin arim animaurö pël yaalmëem ya yamëngk pipët ompyaut pël yewas. ¹⁶ Pël ëaap öng epop pöt tiar Yuta omnaröa kar namp Apramë ëapök Setenök krisimaki 18 pötë öngpök wii motëak wakaima. Pötaanök nook akun ngëëngktak wil yemoulmëep pangk naën yaë ma?" ¹⁷ Pël maan pimëen kööre tok yaaurö pit ëö sa. Èn omën ëlörö pöt pim ya ompyaö yamëngka pötëen ërëpërëp ëa.

Këra lëlëpre yis pöteparë ngönte (Matiu 13:31-33; Maak 4:30-32)

¹⁸ Yesu pi yal menak epël mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëälte? Ne oröp nantë ök ëëm? ¹⁹ Pipët këra lëlëp nampë ököt. Omën nampök lëlëp pöp pim yaak së ngëntën oröak kaö sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi."

²⁰ Pël mëak munt nent epël mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöten oröptak ök ëëm? ²¹ Pöt yis pöta ököt. Öng nampök yis pöt korupaë kas möautring wa irikor èen pötak ekek sëpnäat."

Kan koturakë ngönte (Matiu 7:13-14, 21-23)

²² Yesu pi Yerusalemë sëpënëak yesem ka kotre kaö poutë ngönën ök maö sa. ²³ Pël yaëen omën nampök pëel mëak epël mëëa. "Aköp, Anutu pi omën kopët nampramp utpetetakaan öpën sa ma?" Maan Yesuuk pitën epël mëëa. ²⁴ "Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sënëëtaan weë panë ngentiin. Ne niamaan.

Omën selap pan kan pörak ilapënëak weë ngentiinnaatak pourö neilapan. ²⁵ Ka pepap pi pim kaat kan wariak öpnaat. Pël èen ar tomökël wë pomp ëak taueë körang elmëak epël manëët. 'Aköp, tenimëen kan të niwi.' Pël maan puuk epël niapnaat. 'Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö?' ²⁶ Pël niaan ar epël manëët. 'Ten niiring kaömpre i ngawi naut. Ni tenim kak wais rë nuuleimënte.' ²⁷ Pël maan puuk epël niapnaat. 'Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö? Utpet omnarö, ar mop newiak kama seë,' pël niapnaat. ²⁸ Pël èen ar itaangkën Apramre Aisakre Yakopre tektek ngön yaauro pit Anutuu naë wëen itaampunëët. Èn ar pöt kaaö yaauro. Pötaanök tomökël wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim önëët. ²⁹ Pël èen omën yang we naöökäan naöök, këtëp yengampiaulaanre yeilëaulaan pourö wais Anutuu naë wel aisëëë kaömp neim öpnaat. ³⁰ Kat wieë. Tiar yang omnaröa naëaan kot narö kutömweri së kaö sëpnäat. Èn kangiir kaö narö kot sëpnäat."

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm ngön mëëa (Matiu 23:37-39)

³¹ Akun taptak Parisi omën narö së Yesuun epël mëëa. "Yang omp ak Erot pi ni nimpënëak ya. Pötaanök ni eprek sëp wesak nal së." ³² Maan Yesuuk epël mëëa. "Ar kaalak së kent tok utpet pöpön epël man. 'Yesuuk pimtën epël ya. Pi akun eptak omën urmerarö wëaurö waö ë momëak yauman omnarö ompyaö mowesak akun kot nent won sëen pet irëpnaap pël ya,' pöt man. ³³ Peeneere ëlpamök yesem muntetak Yerusalem kak oröomaap. Pöt tol èënak? Tektek ngön yaaö namp Yerusalem kak naaröön wiaan namëngkën èëpnäat." ³⁴ Pël mëak pimtëen epël mëëa. "O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaauro mëmpööre ngönën omën arim ngësë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaauro. Kët ël epotë ne kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëimaurö. ³⁵ Pötaanök ne sëp niwasën ngarangk won önëët. Ne yaap niamaan kat wieë. Ar it neningangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. 'Aköpök wes nimëen yewais epopön yaya mepa.'"

Yesuuk omën namp kë yesa akun ngëëngk nentak ompyaö mowesa

14 Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi Parisi omën kaö nampë kaatak së kaömp yenën omnarö pit iteneëa. ² Pël yaëen omën koröpö pön mena namp pim naë wëa. ³ Pël èen Yesuuk itenak ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnaröen epël mëak pëel mëëa. "Tiar yok pangk akun ngëëngktak yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma won?" ⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëen omën pöp moröak ompyaö mowesak wes mëen sa. ⁵ Pël èen pitën epël mëëa. "Arim naëaan namp akun ngëëngktak pim rungaap ma pol namp yang öngöpöök ilëaan sëp

wasëpën ma yok pangk akun ngëengki taptak öpën?"
 6 Pël maan pit kangiir mapënaat ap wesak sëp wesa.

Omnarö irëak öpenaat

7 Yesuuk omën kaömp nëmpënëak së wëa narö itkëel wel aisapënëak yaëen itenak watepang ngön nent epël mëä. 8 "Ni omën nampë këere imëntak yas niaan së pöt itkëel wel aisanganok. Pël ëëmë pöt omën yapinring namp ni il niwasëpna pöp waisën pöt 9 omën yas niia pöpök epël niapnaat. 'Ni itkëel ur epët omën epop man.' Pël niaan ëö kaö sak kasngaëel së ömëët. 10 Ën nampök pim këere imën nentak yas niaan së pöt kasngaëel pan wel aisam. Pël ëën këere imën pepapök wais itenak epël niapnaat. 'Ngöntöp, ni itkëel wais wel aisa.' Pël niaan ni omën muntaröa ëöetak itkëel wëen niin kön wiin isëpnaat. 11 Namp pi pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaat. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isëpnaat."

Këere imën nëmpënëak yas mëäuta ngönte

12 Pël mëak omën yas mëäa pöpön epël mëäa. "Ni këere imën numëak nim ngöntre kar, sasre nanre nim kak omën mon wieäa piporöen yas manganok. Ni pitën mamë pöt pitök kangiir niin yas niak kangut nimpnaat. 13 Pötaanök pël ëënganëp. Ni këere imën ar ëak pöt omën omnant won, ingre mor il tëaare it il tëa piporöen yas mam. 14 Omën ke pilöröakëer kangut nanimpan. Pötaanök ni ërëpsawi ëëmëët. Om wiaan wë ënëmak omën ompyauröa weletakaan wal ëëpna akunetak Anutuuk nim kangut nimpnaat."

Këere imën kaö äauta watepang ngönte

(Matiu 22:1-10)

15 Yesu pi pël maan kaömp yenaurö pit kat wiak pitëm naëaan nampök epël mëäa. "Omën Anutuuk wa ngaöök mëaan piiring kaömp nëmpna pörö ërëpsawi ëëpnaarö." 16 Pël maan Yesuuk ngönaak nent piin epël ök mëäa. "Omën nampök këere imën kaö nent nëmpënëak omën kësang pan yas mëäa. 17 Pël ëäk nëmpëna akunet temanöm sëen pim inëen ruup wes mëen së yas mëäauröen epël mëäa. 'Yok waiseë. Omnant pout yok wa kön ë pet iraut.' 18 Pël maan pit pourö omën pasutëel utak om öpënëak nampök epël mëäa. 'Ne yang nent sum äaut yak pötak wer yeneön sumaan yeë. Pötaanök nemop newaisngan sa.' 19 Pël yemaan nampökta tapël mëäa. 'Ne pol purmakaö moresiar ya kaamök elnëëpënëak waut yak së ya ökre was ë pet ëëmaan yeë. Pötaanök nemop ne newaisngan sa.' 20 Yemaan nampök epël mëäa. 'Ne peene tapët öng waup. Pötaan newaisngan sa.' 21 Pël maan inëen ruup së pim kaöapön ök mëäa. Pël ëën kaöap pi kat wiak ya këlangön ëën inëenëpön epël mëak kaalak wes mëä. 'Ni teënt së kaatë omën omnant won ingre mor il tëaare it il tëa piporö pourö koirak nem kaatakë waisum.' 22 Pël maan inëen ruup pim mëäa pöl ëäk së kaöapön epël mëäa. 'Kaöap, nim aan pöl äautep omnarö pangk naën ur nant om

wiaap.' 23 Maan kaöapök kaalak epël mëäa. 'Ni kan kaö poutë së pël ëäk wilëngkë kaatë së öngpök ilëak omën pouröen këkre tö mëak koirak wais ulmëen nem kaat peö ëëp. 24 Ne niamaan kat wi. Omën wet rëak nem yas mëäa piporö nem kaömp pöt nanëmpan pan.'" Yesu pi watepang ngön pipët yamëem yas maan pim naë sëpnaaten kaaö yaaurö kutömweri piiring kaömp nanën ëëpën pël mëäa.

Yesuu ënëm ëëpënaata ngönte

(Matiu 10:37-38; 5:13; Maak 9:50)

25 Omën kësang pan Yesuring sa. Pël ëën pi kaip ti pitën itneë epël mëäa. 26 "Omën namp nem ënëm ëëpënëak pim ëlre pep, öngre ru, sasre nan pimoröen kent ëäk neen kaaö elnëëpna pipop ma pimtë koröpöökë wëwëeteta kasëng nemangkën ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan. 27 Pötaanök omën namp pi, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër wak ënëm naalnëen ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan. 28 Arim naëaan namp pim ka kaö nent ök rapën pël kön wiak pöt wet rëak monet ka pöt pangk ëëpën ma won pöten sangk këlëpnaat. 29 Ën pël naënrek köntak wap wesirak mormor ë yesem lup-tak së pangk naën ëën sëp mowasën om wiaan pöt omnaröak itenak ökre was epël mapnaat. 30 'Omën epop pi kaat ök rapënëak ngës rëaupök pet nairën ëä.' 31 Ën yang omp ak namp pi yang omp ak munt nampring nga elëpënëak wet rëak pimëntë nga omnaröa saarëët sangk këlën pimtëët 10,000, ën muntapëët 20,000. Pël ëën pimënt kön wiipnaat. Pi yok pangk muntapring nga elëpën ma won pöten kön wiipnaat. 32 Pël ëäk pi kön wiin pangk naën ëën pöt pim kööre toköp kamaarek wëen omën narö wes mëen së ngön ëäk nga pöt wiap wasëpnaat. 33 Pötaanök arim naëaan omën namp pi pim omnant pout kasëng nemangkënëpök nem ru nasëpan.

34 "Tomun pöt omën ompyaut. Pël äautak pim misëngö won sak wiaan tiar tol ëäk kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Pël naëngan. 35 Tomun ke pëltak ya lupöök olaöre purmakaö yaatring irikor ë pël naëngan om moolapenaat. Katëëpringëpök ngön epët kat wiip." Pöta ök tapël narö yaap Yesu pim ënëm naën ëëpna pöt Anutuuk wa moolapnaat.

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte

(Matiu 18:12-14)

15 Akun nentak omën takis yewaare utpet yaaö munt narö Yesuuk ngönën ök yemaan kat wiipënëak pim naë sa. 2 Pël yaëen Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun yak këëpöt ngön mëak epël mëäa. "Omën epop omën utpet yaaurö ngöntre kar elmëak kaömp ngawi yen."

3 Pël yemaan Yesu pimënt kat wiak watepang ngön nent epël mëäa. 4 "Ar nampë pol sëpsëpörö 100 ëäk wëauröak kopët namp kö sëpnaat. Pël ëën sëpsëpöröa pepap pi 99 pörö we naöökël kaömp neim wëen pi we naöökël kö sa pöpön ngaöl ë së koirëpnaat. 5 Pël ëäk ya kë sak wa kuröpweri waalak 6 kak së örök

karuröen ngön äak epël ök mapnaat. 'Nem sêpsêp epop kö sêen ngaöl ë sê koirak yewais. Pötaanök ërêpsawi ëëpa.' ⁷ Ne ök niamaan kat wieë. Pöta ök omën wotpil 99 pörö lup kaip tiipênëak kön nawiin yaaurö omën kutömweri wëaurö pitëmëen ërêpsawi kotkot yaë. Ën utpet kopët epop lup kaip yati pötaan kutömw-eri wëaurö ërêpsawi kaö yaë."

Mon kö sauta watepang ngönte

⁸ "Öng namp pi mon 1 kina wak wëen 10 toea nent kangk ngentiin pöt pi kalaö rangiak kakaati katëp ilak këëkë panë ap wesak koirêpnaat. ⁹ Pël äak pim karuröen epël mapnaat. 'Nem 10 toea irikor ëen ap weseim pöt peene yokoir. Pötaanök ërêpsawi ëëpa.' ¹⁰ Ne ök niamaan kat iweë. Pöta ök omën utpet kopëtap lup kaip tiin Anutuu enselörö ërêpsawi yaë."

Yokot pim pepap sêp wesak maimerekë saupë watepang ngönte

¹¹ Yesu pi pël mëak munt nent epël mëëa. "Omën namp pim yokot naar wëa. ¹² Wë yokot ënëmapök pepapön epël mëëa. 'Nim monere uröm tenpimëen yaö ëan pöt kom äak nemëen äaut nan.' Pël maan pepapök pim omnant pout kom äak yokotaar mena. ¹³ Pël ëen akun kot nent wë yokot ënëmap pi pimot wak yang wali nerekël sa. Pörek sê wë omnantëen kentre kaur äak pim monat pout won wes olëa. ¹⁴ Pël äak omnant pout won wesak wëen ënëmak yang pörek këen kësang nempel oröa. Pël ëen pi ngöntök panë ëen ¹⁵ yang pörek omën nampë naë sê wëen omën pöpök pim polöröa ngarangk moulmëen wakaima. ¹⁶ Pël äak polöröa kaömp karut mangkën nak kep ëëpën wesak itaangkën pötta nemangkën ëa. ¹⁷ Pël ëen pi kön tektek sak epël kön wia. 'Nem pepapë inëen ruurö kaömp kësang pan neim wëen ne eprek wë këenëen wel wiimëak yeë. ¹⁸ Pötaanök nem pepapë ngësë kaalak sumaat. Sê oröak epël memaat. "Pep, ne Anuture niire äak utpet elniaut. ¹⁹ Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan. Om nim inëen ru newasën ömaat." ²⁰ Pël wesak wal äak pim pepapë ngësël sa. Seim sê kak temanöm yesën pepap itenak ya utpet ëen naë sê kapariak tot na. ²¹ Pël ëen ruupök epël mëëa. 'Pep, ne Anuture niire äak utpet elniaut. Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan.' ²² Pël maan pepapök pim inëen ruuröen epël mëëa. 'Ar teëntom nem ulpëen wali ompyaup momëak mor ëngö wak wais moresi momëak ing kórtepar wak wais ingesiarë momëak pël ëëë. ²³ Pël äak purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möëë. Pël ëen ar äak yenem ërêpsawi ëëpenaan. ²⁴ Nem ruup wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë.' Pël mëak pit ërêpsawi ëa.

²⁵ "Wëen yokot kaöap pi yaak wakaim olëak kaalak wais kaat temanöm yewasem kat wiin intö ngönre tanre pöt yeëa. ²⁶ Pël ëen inëen ru nampön maan sêen, 'Tol ëënak ya?' pël mëak pëël mëëa. ²⁷ Pël maan puuk epël mëëa. 'Nim nangap kaalak waisa. Pi irikor

äak saupök kaalak wais oröa. Pötaanök arpim pepapök maan purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möak ar äak yen.' ²⁸ Pël maan pi kölöp äak kakaati sêpnaaten kaaö ëa. Pël ëen pepapök wais wiap wesak ngön ök mëëa. ²⁹ Pël ëen pi kangiir epël mëëa. 'Kat wi. Ne kris-maki selap pan nim naë pas ya mëneimeë nim ngön nent wa noolaan äaut. Pël ëen ni pol meme ru namp nem karuröaring ërêpsawi ëëmaan nenangkën ëaupök ³⁰ nim ru pipmor pi öng paspas yaauröaan nim omnant pout won wes olëak kaalak waisën ni pimëenökëer purmakaö ru ompyaö mësëpringëp yamöön.' ³¹ Pël maan pepapök epël mëëa. 'Yokot epop, ni kët ël epotë tepër wëaup. Pötaanök nem omnant epot pout nimot. ³² Ën nim nang epop wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë. Pötaanök tiar pimëen ërêpsawi ëen pangk yaë.'"

Ngarangk utpetapë watepang ngönte

16 Yesuuk pim ruuröen ngönaak nent epël ök mëëa. "Omën omp ak namp pim inëen ru omnant ngarangk yaaö namp wëa. Pël ëen wë akun nentak omnaröak omp aköpön epël mëëa. 'Nim omnant ngarangk yaaup pi nimot köntak pentak yaë,' pël mëëa. ² Pël maan kat wiak omnant ngarangk yaaupön yas mëak epël mëëa. 'Ni tol yaëen omnarö nimëen yaan kat yawi? Pöta songönte itempaan nem omnant nim ngarangk yaën pötë pepewer wak wais nan. Ke pilëpök nem omnant ngarangk naëngan.' ³ Pël maan inëen ru omnant ngarangk yaaup pim könöök epël wesa. 'Nem kaöapök nem omnant ngarangk yaauten nga neak wes nemëen tol ëëm? Ne yang kelumaata weëre kosang won. Ën sumatön kimang memaatenta ëö yaë. ⁴ Peenök nem ëëmaaten kön yokoir. Pël ëëma pötak nem kaöapök wes nemëen pöt kaamök elmëëmaaröa naë sêen sant elnëëpnaat.' ⁵ Pël kön wiak omën pim kaöapë naë kangut wieëauröen ngön maan pöppöp waisa. Pël ëen wet réak waisaupön pëël mëëa. 'Nem kaöapë kangut nim naë tolëël wia?' ⁶ Maan pi epël mëëa. 'Kolap tram 100,' pël mëëa. Pël maan ngarangkepök pep nent menak epël mëëa. 'Nim pep eptak 100 pöt kërëak 50 retëng ë.' ⁷ Pël mëak nampön pëël mëëa. 'Nim naë nem kaöapë kangut tolëël wia?' Pël maan puuk epël mëëa. 'Rais kër 100,' pël mëëa. Pël maan pep nent menak epël mëëa. 'Ni eptak 100 pöt kërëak 80 retëng ë,' pël mëëa. ⁸ Pël ëen kaöap pi ngarangk utpet pöpë ewat ëa pöten itenak piin ping wesak mëëa. Pöt tol ëënak? Omën yangerakë omnantön kentre kaur yaaurö pit pitëm omnant ngarangk ëëpênëak pitëm ewat pöt omën Anutuu ëwaatak wë pöröa ewatöt il yewas.

⁹ "Pötaanök ne niamaan. Ar tapël monere uröm omën pasut omnarö menak ngöntre kar réak önë pötak omën pas pöt pet irën Anutuuk yas niaan wëwë kosangta kaatak sê önëët. ¹⁰ Ën namp pi omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk ëëpnaat. Ën namp omën pasut ompyaö wesak ngarangk naën ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk naën

ëepnaat. ¹¹ Ar yangerakë monere uröm pasut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen talëpök omën këët arök ngarangk ëënëen nimpën? ¹² Ar omnaröaat yaam nin-aut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen Anutuu yaö niia pöt naningkën ëepnaat. ¹³ Inëen ru kopëtapök kaö naarë inëen naëpan. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëepnaat. Won ëen pöt, nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan."

Yesuuk Parisi omnaröen pepanöm mëëa

(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)

¹⁴ Yesu pi ngön pöt maan Parisi omnarö pit monere urömen kent yaaurö yak kat wiak ökre was mëëa.

¹⁵ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. "Arimtok arimtën omnaröa itöök ping wesak yaaurö. Pël ëaap Anutuuk arim lupötë ityaangk. Omnaröak ompyaut pël yewas pipot Anutuuk itaangkën kömkëenring yaë.

¹⁶ "Moses pim ngön kosangötre tektek ngönöt im wais Son pim naë orökak pet ira. Ën Sonë naëaan wais peene wë epëtak pöt Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pöta ngön ompyaut yaan omën pourö kat wiak pötak ilapënëak weë yengenti. ¹⁷ Wë ënëmak kutömre yang epraar won sëpënëak pöt yok pangk won sëpnaat. Ën ngön kosang pöt nent won nasëpan, pout om wiaapnaat.

¹⁸ "Omp namp pi pim öngöp wes mëak munt namp öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëaup öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat."

Mon omnampre Lasaras piarpim ngönte

¹⁹ "Mon omën namp wakaima. Pël ëaup pi akun poutë ulpëen retëngretëng ëa ompyaut mëak wë kaömp ompyaut neim wakaima. ²⁰ Pël ëen omën elek yaaö namp wëa yapinte Lasaras. Pöp koröp pouuk ëmpöl pep saup pi mon omnampë kaata kanra naë wëen

²¹ mon omën pöp kaömp yenën lupöt ngentiin wa nëmpënëak kön wieim wëaakë yeëa. Pël yaëen kentörök wais pim ëmpölöt öngör neim yeëa. ²² Pël ëen wë elek yaaö omën pöp wel wiin enselörök koirak së Apramë naë moulmëa. Pël ëen wë mon omën pöpta wel wiin yang kel weera. ²³ Pël ëen pi es parëaöök së wë këlangön kaö kat yawiem ool itaangkën Apram maimerek wëen Lasaras pim naë wëa. ²⁴ Pël ëen mon omën pöpök Apramön ngön ëak epël mëëa. 'Pep, ni neen yaköm kön wiak Lasaras wes mëen wais pim mor wotö iitak wariak nem yangapöök wa nemëen kot nent ëp sëp. Ne esuwesi öngpök wë këlangön kaö kat yawi.' ²⁵ Pël maan Apramök epël mëëa. 'Nem ruup, ni kön wi. Ni ngaan yangerak wë omën ompyaut ëeim wëen Lasaras pi pöt utpetat pëen eima. Pötaanök peene pöt pi kak eprek wais ya kë sak wëen ni kangjiir këlangön kat yawiin. ²⁶ Pël ëaap Anutuuk tiarim tektrak parë naö wiau wia. Pötaanök eprekaanörö pipël yeiraan pirekaanörö epël yaapren pël naëngan.' ²⁷ Pël maan mon omnampök epël mëëa. 'Pep, ne kosang

wesak ök yeniak. Ni Lasaras wes mëen nemoröa naë sëp. ²⁸ Nem nangarö mor nas wë. Pötaanök Lasaras pi së pitta eprek wais këlangön kat wiipanëen nga map.' ²⁹ Pël maan Apramök epël mëëa. 'Won. Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngön pitëm naë wia pipot kat wiip.' ³⁰ Maan mon omnampök epël mëëa. 'Apram nem pepap, pöt pangk naëpan. Omën wel wiaö nampök weletakaan wal ëak së ngön ök mapna pöt pit kat wiak lup kaip tiipnaat.' ³¹ Pël maan Apramök kaalak epël ök mëëa. 'Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngönöt wa olapna pöt weletakaanëpök wal ëak së mapna pöteta wa olapnaat.'"

Utpetatök kön wi kosang yewesaut utpet yewas

(Matiu 18:6-7, 21-22; Maak 9:42)

17 Yesuuk pim ruuröen ngön nent epël ök mëëa.

"Morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël ëaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? Yaköm. ² Omën ke pilëpök runga kotup morök elmëen saun koirpanëen ar kël kaöaö wii ngan ëak omën pöpë mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt ompyaö. ³ Ar ngarangk këëkë ëën. Arim kar namp saun yokoirën pöt nga man. Pël ëen pi lup kaip tiin pöt saun pöta kangit ent ë moolan. ⁴ Pël ëen arim kar namp pi kët kopët nenta öngpök akun 7 ëak utpet elniak akun 7 tapël arim naë wais, 'Ne lup kaip yati,' pël niaan pöt ar pim saun pötë kangut ent ë moolan."

Kön wi kosang yewesauta ngönte

⁵ Yesuu ngön yaaö omnarö pit Yesuun epël mëak ki-mang mëëa. "Ni tenim kön wi kosang yewesaut kaö wes nin." ⁶ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ar kön wi kosang yewesa kot panë nent wieëan talte këra kaö epmentën, 'Ni kaam tiak i kaöökë öngpök së orö,' pël maan yok pangk kat wiak pël ëëpën."

Inëen yaauta ngönte

⁷ "Arim tekraakaan nampë inëen ruupök ya lupöök së yang mëmpën ma polörö ngarangk ëëpën pël ëeim olëak yewaisën yok pangk epël mam ma? 'Ni kakaati wais kaömp numëen,' pël mam ma? ⁸ Pël naëpan. Pi epël mapnaat. 'Ni nem kaömpöt ar elnëem. Pël ëak poë koröpö mënt wes urak kaömpre iit wak waisën numaan. Pël ëen ënëmak nimtëët ar ëak numëen.' ⁹ Pi inëen ruup pim ngan rë menaul ëa pötaan yowe mapën ma? Yok pangk pël naëpan. ¹⁰ Pötaanök arim naë tapël ëëpnaat. Anutuu ya ngön niiaut ë pet irak pöt epël an. 'Ten inëen ru katkoko yaaurö. Ya ngön niiaut pëen yaaurö,' pël an."

Yesuuk omën kësë ëa moresiar pörö ompyaö mowesa

¹¹ Yesu Yerusalem kakë sëpënëak Kalili yanger nal, Sameria yanger nal pël ëaan teköök sa. ¹² Pël ëak së kak nerek oröön omën kësë ëa narö moresiar pörö pit kamtaöök së koirak pëlëer tauëë ¹³ ngön ëak epël mëëa. "Yesu, Kaöap, ni tenën yaköm kön wi." ¹⁴ Pël

maan pi pitën epël mēea. "Ar sē kiri ar yaaurōen arim korōpōt pet elmēen pit ar ompyaō san pël apnaat." Pël maan yesem korōpōt ompyaō sa. ¹⁵ Pël ēen pitēkaan kopēt namp pi pim korōpōn itaangkēn ompyaō sa. Pël ēen kaalak sē ngōn ē olēak Anutuun yaya mēea. ¹⁶ Pël ēak Yesuu ingesiarē sē tok oriak ē koset yangaak wesirak wē yowe mēea. Omēn pōp Sameria yangerakaanēp. ¹⁷ Pël ēen Yesuuk epël mēea. "Omēn moresiar ompyaō saurōep 9 pōrō tarēk wē? ¹⁸ Pit kaip tiak sē Anutuun yoōre ērēp mapnaaten kōn nawiin. Katkoko ēak sēen Sameria yangerakaan omēn maim epop pimēt waisa." ¹⁹ Pël mēak omēn pōpōn epël mēea. "Nimtē kōn wi kosang yewesautak ompyaō yesēnrek wal ēak sē."

Anutuuk wa ngaōōk nimēēpnaata ngōnte

(Matiu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisi ngōnēn omnarōak Yesuun, "Anutu taan wa ngaōōk nimēēpēn?" pël mēak pēel mēea. Maan Yesuuk kangiir epël mēea. "Anutuu wa ngaōōk nimēēpna pōt yoolōk pël yaalniin itnaangkan. ²¹ Kat wieē. Anutu pi peene arim tekarak wē wa ngaōōk yanimē. Pël yaēen narōak, 'Anutuu wa ngaōōk yanimē pōt e yaarō,' pël yaan narōak, 'O ēngk yaarō,' pël naēpan."

²² Pël mēak ruurōen epël mēea. "Wē ēnēm akun nent temanōm sēen ar kēlēlre ngōn epël anēēt. 'Omēn Kēep yaarōōn ten itaampun,' pël anēētak yok pangk itnaangkan. ²³ Pël yaēen akun pōtak narōak, 'Eprek yaarōōrek iteneē,' pël yeniaan narōak, 'Ēngkrek yaarōōrek iteneē,' pël yeniaan kat wiak pitēm ēnēm ēenganok. ²⁴ Kent tangarēt kopēter tar elmēen yang poutē ēwa ē pet yair. Pipta ōk Omēn Kēep nem waisuma akunetak pël ēēm sa. ²⁵ Pōtaanōk omēn peene wē eporō kasēng nangkēn kēēmre kēlangōn kēsang kat wiimaat. ²⁶ Noaē akunetak omnarōa ēa pōl Omēn Kēep nem waisuma akunetak tapēl ēēpnaat. ²⁷ Pit iire kaōmp nē, ōngre omp ē, pël ēeim Anutu kasēng menak wēen Noa wangaōōk yeilaan i ngaampel orōōn omēn pourō i nak won sa. ²⁸ Lot pim naēēta tapēl ēaut. Omnarō iire kaōmp nē, omnant sumre kap ē, ēmre ya ē, ka ōk raō, pël ēeim Anutu kasēng menak wēa. ²⁹ Pël ēen Lot pi Sotom kak sēp wesak yesēn akun tapētak kutōmweriaan esutre kēl es ngaat kopiitē yepel pōl ēen omēn pourō won sa. ³⁰ Pōta ōk omnarō tapēl eim wēen Omēn Kēep nem tekeri suma akunetak tapēl ēēpēn sa.

³¹ "Akun pōtak omēn ka tomōk ōpnaapōk kakaati sē pim omnant ōpan. Ēn yaak ōpnaapta tapēl kaalak kakē sēpan. ³² Ar Lot pim ōngōp Anutuu ngōn wa olēak wel wia pōten kōn wieē. ³³ Omēn namp pi pim wēwēet keimōn ēēpna pōt pim wēwēet kō sēpnaat. Ēn namp pim wēwēet kēēpōt wasēn pōt orō morēēpnaat. ³⁴ Ne niamaan kat wieē. Akun pōtak omēn naar rō kan ur kopētetak ka uraan namp yeweem namp sēp wasumaat. ³⁵ Ōng naarta kaōmp korōp yokoēm wēen namp yeweem namp sēp wasumaat. ³⁶ Ēn omp naar ya lupōōk wēen namp yeweem namp sēp wasumaat." ³⁷ Pël maan ruurōak epël mēak pēel mēea. "Tarēk pël

ēēpēn?" Maan Yesuuk omēn piin kōn wi kosang newasēn yaaurōa kēlangōn kat wiipnaataan kōn wiak watepang ngōn nent epël mēea. "Omnantē sōp kampaōōk wer moōn tuparō wa top yaē."

Ōngōp ngōn ē pet yairaupōn kimang mēēauta ngōnte

18 Yesuuk pim ruurōen kaaō kōpēl kimang maim ōpēnēak watepang ngōn nent epël mēea. ² "Kak nerek ngōn ē pet yaira namp wēa. Omēn pōp pi Anutūre omēn pourōen kas naēn yaaup. ³ Kak taprek ōng kapir namp wēaup pi kēt poutē omēn pōpē naē sē, 'Nemēen kōore tokōpēen ngōn yaatak kaamōk elnēem,' pël mē yeēa. ⁴ Pël ēeimēn omēn pōp pim lupmeri epël kōn wia. 'Ne Anutūre omēn pourōen kas naēn yauppe. ⁵ Ōng kapir epop ke urak neaim. Pōtaanōk kaalak wais neaan kaaō kōn wiingōnēen kaamōk elmēēmaat."

⁶ Yesu pi ngōn pōt mēak kaalak epël mēea. "Ar ngōn ē pet yaira utpetapē ngōn ōk yeniak epēten kōn wieē. ⁷ Ēn Anutuun tol yewes? Omēn pimēen yaō wesaurō kēt kanaan rō kanē piin kimang maim wēen kaamōk naalmēēpan ma? Ma kat wiak kat nawiin korōp orōak ōpēn ma? Pël naēpan. ⁸ Ne niamaan. Pi teēt kaamōk elmēēpnaap. Omēn Kēep nem waisuma akun pōtak yangerakē omnarōa naē kōn wi kosang yewesaut koirum ma won?"

Parisi omnampre takis yewaō omnampē watepang ngōnte

⁹ Omēn narō pitēm tok pitēm tēn kōn wiin wotpilōrō pël kōn wieē muntarōen wak irēak ya pōrōaan Yesuuk watepang ngōn nent epël mēea. ¹⁰ "Omēn naar piarip ngōnēn tup kaōetak sē Anutuun ōk mapēnēak sa. Namp Parisi ngōnēn omēn namp, namp takis yewa namp. ¹¹ Pël ēak Parisi omnampōk tauēē pimtēn weseē epël mēea. 'O Anutu, ne omēn narōa ōk wonōp. Pōtaanōk niin yowe yeniak. Pit kēkain ēēre omēn utpet nant ē, ōngre omp wēwēet utpet wasō pël yaaurō. Ne pitēm ōk wonōp. Pël ēak omēn takis yewa epopē ōk wonōp. ¹² Pël ēak sant poutē akun nentepar pōteparē kaōmp ngēs olēak wēaakē yaaup. Pël yeē omnant koirak pōt wa top ēak moresiar wesak nokoliil nent nimēen yaō yaalniaup.' ¹³ Pël yemaan takis yewa pōp pēlēer tauēē kutōmweriil itaampnaaten ēō ēen tok oriak epël mēea. 'O Anutu, ne saun omnamp. Pōtaan yakōm kōn newi.' ¹⁴ Kat wieē. Takis yewaup pi Anutuuk pim saunatē kangut won wes moolēak piin, 'Omēn wotpilēp,' pël maan kaalak pim kaatakē sa. Ēn Parisi pōp pim saunatē kangut om wiaan sa. Omēn namp pimtōk pimtēn wak isak apna pōp Anutuuk wak irapnaap. Ēn namp pimtēn kōn wiin irapna pōp Anutuuk wak isak mapnaap."

Yesuuk runga koturō welakōt elmēa

(Matiu 19:13-15; Maak 10:13-16)

¹⁵ Omnarō pit pitēm runga koturō Yesuuk pim mores pitēm rangk mowiak welakōt elmēēpēnēak wak yesēn

pim ruuröak pitën nga mëëa. ¹⁶ Pël èën Yesuuk run-gaaröen ngön mëak pim ruuröen epël mëëa. "Nga mangan. Wes mëen nem naë waisëp. Ke pilörö Anu-tuuk wa ngaöök mëëpënëak yaö yema pötaanök. ¹⁷ Ne yaap niamaan. Namp runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat."

Ngarangk monere urömaringëpë ngönte

(Matiu 19:16-30; Maak 10:17-31)

¹⁸ Ngarangk nampök Yesuun pëlpël mëak epël mëëa. "Rë yanuula ompyaup, ne tol ëäk wëwë kosangta yaö sum?" ¹⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. "Tol èënak neen, 'Ompyaup,' pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup. ²⁰ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. 'Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni omën mëngkanok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.'" ²¹ Maan ngarangkëpök epël mëëa. "Nem kotuukaan pipot ë waiseimaut." ²² Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak epël mëëa. "Kopët nent wia pöt ëëm. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël èën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël ëäk wais nem ënëm elnë." ²³ Pël maan omën pöp pi monere uröm kaö panë wieëaup yak ngön pöt kat wiak ya utpet ëa. ²⁴ Pël yaëen Yesu itenak epël mëëa. "Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë. ²⁵ Pol kamel namp wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Èn omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët." ²⁶ Pël maan omën ngön pöt kat wia pöröak epël mëëa. "Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangët öpën?" ²⁷ Maan Yesuuk epël mëëa. "Omnaröak omnant pangk naën èënë pipot Anutuu yok pangk ëëpnaat." ²⁸ Pël maan Pitaak epël mëëa. "Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut." ²⁹ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Namp pi Anutu wa ngaöök yamëauta yaat mëmpënëak pim kaare öngre ru, sastre nan, ëlre pep pörö sëp wasëpna pöt ³⁰ pi peene akun epöök kangut selap wak wë ënëm akunaöök wëwë kosangët öp-naap."

Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaaten ök maan akun nentepar nent ëa

(Matiu 20:17-19; Maak 10:32-34)

³¹ Yesu pi pim ruurö wa top elmëak epël mëëa. "Kat wieë. Tiar Yerusalem kakë yewais. Pël èën Omën Këëp nemëen tektek ngön yaauröak ngön epël retëng ëa pöt kë rapnaat. ³² Pit ne newak ngönën köpëlöröa moresi neulëen pitök ökre was neak utpet newesak waasöp ngës nampnaat. ³³ Pël ëäk pës nemöak mën wel newiin akun nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap." ³⁴ Pël maan ngön pöta songönte ilëëp ilaan pit ëngk ma e wesak ëwat nasën ëa.

Yesuuk omën it il tëa namp ompyaö mowesa

(Matiu 20:29-34; Maak 10:46-52)

³⁵ Yesu pi yesem Yeriko kak temanöm së itaangkën omën it il tëa namp kan ëöök wel aisëëë monatön ki-mang maim wëa. ³⁶ Pël ëäk pi kat wiin omnarö yesem yaan omën muntaröen epël mëëa. "Pit tol yaë?" ³⁷ Maan pitök epël mëëa. "Yesu Nasaretëpök yewais." ³⁸ Pël maan pi ngön ëäk epël mëëa. "Yesu, Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi." ³⁹ Pël yemaan omën wet rëak yesauröak leng ëëpën mëak nga yemaan pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëäk epël mëëa. "Ni Tewitë ëapök, neen yaköm kön newi." ⁴⁰ Pël maan Yesu pi leng ëäk kamtaöök taprek tauëë epël mëëa. "Nem ngësël wak waiseë." Maan mësak sëen piin epël mëak pëël mëëa. ⁴¹ "Nook ni tol elniimëak yaan?" Maan puuk epël mëëa. "Aköp, ni aan ne it nga sum." ⁴² Pël maan Yesuuk epël mëëa. "It nga së. Nimtë neen kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën." ⁴³ Pël yemaan tapëtakëer itöörar nga sëen Yesuu ënëm yesem Anu-tuun yaya mëëa. Pël yaëen omën pörek wëaurö pöten itenak pitta Anutuun yaya mëëa.

Sakias pim ngönte

19 Yesu pi Yeriko kak së oröak el wesak sëpënëak yaëen ² kak pörekaan omën takis yewauröa ngarangk namp wëa yapinte Sakias. Pöp pi mon kaö wieëaup. ³ Pi Yesuu möönre koröp itaampënëak kent elmëa. Pël ëaap pi omën mëntëp yak omën muntaröak il mowariin pomp ëäk itnaangkën ëa. ⁴ Pël ëäk wet rëak pöömpö së, "Eprek yewaisën itaampaatak," pël wesak këra nementë ngaarëk isa. ⁵ Pël èën Yesuuk pörek së oröak ngaarëk itenak epël mëëa. "Sakias, teënt ira. Ne peene nim kaatak wais ömaat." ⁶ Pël maan pi ya kë sak këraamentëkaan irë ngentiak Yesu koirak pim kaatakë sa. ⁷ Pël yaëen omën pörek wëaurö pit pöten itenak kaaö mëak epël mëëa. "Pi tol èënak saun omnampë naë së ilëak wë," pël mëëa. ⁸ Pël èën Sakias pi Yesuu naë tauëë epël mëëa. "Kaöap, ni kat wi. Nem omnant kom ëäk tok nentepar wesak nent omën omnant wonörö mempaat. Pël ëäk omnaröen morök elmëak monat waut pötë kangiir peene nook il wesak maim oorek mempaan." ⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Omën epop niinta Apram pim körööp yak Apram pim ök Anutuun kön wi kosang yewasën. Pötaanök niire nim kaatakörö Anutuuk ut-petetaakaan yaniö. ¹⁰ Ne Omën Këëpök omën epopë ök Anutuu naëaan kö saurö wa rongan ëäk ompyaö mowasumëak waisaup."

Inëen ru moresiar mon wa pöta watepang ngönte

(Matiu 25:14-30)

¹¹ Yesu pi ngön pöt ök maan omnaröak kön epël wia. "Pi Yerusalem kak temanöm yewasën Anutu peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë," kön pël yewasën Yesuuk itenak yal menak watepang ngön nent epël mëëa. ¹² "Omp kaö namp yang wali nerak sëen omp ak wes

moulmëen wë kaalak waisëpënëak sa. ¹³ Pi sëpënëak yeem pim inëen ru moresiar pöröen yas maan waisën mon 20 kina, 20 kina pël pangkpangk menak epël mëëa. 'Ar mon epot wak ya mënak kaö wes wiak wëen waisumaat.' ¹⁴ Pël mëak yesën pim kaatak narö kaaö ëak piin epël mapënëak omën narö pim ënëm wes mëëa. 'Ten nuuk omp ak sak ngarangk elniimëeten kaaö.' ¹⁵ Pël maan pi së wëen pit pi omp ak wes moulmëen wakaim olëak kaalak waisa. Pël ëak inëen ru mon menak sa pöröen ngön ëak epël mëëa. 'Ar nem mon ninak san pötök ya mëngkën muntat tolëël koirak wë pöten itaampaan.' ¹⁶ Pël maan nampök wet rëak wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 200 kina pël oröa.' ¹⁷ Pël maan epël mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëan. Pötaanök nook ka moresiar pötë ngarangk niulëëmaan.' ¹⁸ Pël ëen inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 100 kina pël oröa.' ¹⁹ Maan omp aköpök epël mëëa. 'Nook, ni ka mor nas pötë ngarangk niulëëmaan.' ²⁰ Pël maan inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, nim mon 20 kina nangkën pöt e wia. Ne poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut e wia. ²¹ Ne niin itaangkën ni nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant yewaup. Ni omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Pötaanök niin kas ëak kö sëpanëak poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut.' ²² Maan omp aköpök epël ök mëëa. 'Ni inëen ru utpetap. Nimtë ngön yaan taptak nimënt utpetap ëaup pël yeniak. Ni neen, "Nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant wëere omnant omën muntaröak ngëntën watö pël yaaup," pël yenëaan pöt yaap. ²³ Ni nem songönte pipël ëwat wëak tol ëënak nem monet mon kaatak nawiin ëaup? Pël ëanëen ne wais kangitarang wan tapön.' ²⁴ Pël mëak omën pörök wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 20 kina epët piikaan wa ëp ëak 200 kina wa epop meneë.' ²⁵ Pël maan pit epël mëëa. 'Kaöap, pi yok 200 kina waap.' ²⁶ Maan puuk epël mëëa. 'Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnant menaut ngarangk ëak wëen pöt munt nant erën wes mempaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën tapët wak wëen pöt wa ëp ëen om pas öpnaat. ²⁷ Peene pöt, nem kööre tokörö nook pitëm omp ak sumaaten kaaö ëa pörö mësak wais nem itöök mëngkën wel wiip.'"

Yesu pi pol tongkiipë rangk wel aisëak Yerusalem kakë sa

(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Son 12:12-19)

²⁸ Yesu pi ngön pöt më pet irak Yerusalem kakël ko wesak wet rëak isa. ²⁹ Pël ëak yesem Olip tomök is oröak Petepasiire Petani ka pöteparë temanöm yesem ru naarën epël mëak wet rëak wes momëa. ³⁰ "Arip ka ëngköök së oröak öngpök së itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën. ³¹ Arip së pël yaëen omën nampök aripön, 'Oröp ëënëak yawil?' pëel yeniiaan pöt epël man. 'Aköpök epopön ya.'" ³² Pël maan pi-

arip së itaangkën Yesuu mëëa pöl ëëëa. ³³ Pël ëen itenak yawilën tongkiipë peparöak itenak epël mëëa. "Arip oröp ëënëak yawil?" ³⁴ Maan piaripök mëëa. "Aköpök epopön yaanak yeë." ³⁵ Pël mëak Yesuu naë mësak së tongkiipë rangk pitëm ulpëenöt përe mourak Yesu wa ngaarëk moulmëa. ³⁶ Pël ëen wel aisëak yesën ulpëenöt përeäak kamtaöök mourö sa. ³⁷ Pël ëen Olip tomökaan ngemë Yerusalem kak temanöm yewasën omën pimëen saö rongan pötak wëauröak pim ya it ngolöpöt yaaö pötëen ngön ëak epël maö Anutuun yoöre ërëp mëëa.

³⁸ "Yowe.

Omën omp aköp Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Kutömweri mayaap wiaap.

Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isak mepa."

³⁹ Ëlak wiak pël yemaan Parisi omën narö pitëm öngpök wëauröak Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, nim ruuröen pël epan ma." ⁴⁰ Pël maan Yesuuk mëëa. "Ne niamaan kat wieë. Pit yaya yenëa pöt ompyaö ya. Leng ëëpna pöt kël epotök yaya neapnaat."

Yesuuk Yerusalem omnaröaan ing ëa

⁴¹ Yesu pi pël mëak yesem Yerusalem kaöökë tomök së oröak kakën itenak yaköm ëen ing yeem epël mëëa. ⁴² "Yerusalem wëaurö, ar peene eptakëer mayaap öne kanöön ëwat wë talte yok pangk ön. Pël ëaap kan pö ëlëëp wia. Pötaanök itnaangkën yeë. ⁴³ Kat wieë. Wë akun nentak arim kööre toköröak wais taap elniak ëm ket ëak kaö poutë il niwariipnaat. ⁴⁴ Pël ëak arimëntre arim ruurö pourö won niwesak arim kaat töölak wapötta ti olaan ur kosat wiaapnaat. Pöt tol ëënak? Anutuuk kaamök elniipënëak wes nemëen arim ngësë yewaisën köpël ëak kaaö ëan. Pötaanök pël elniipnaat."

Yesu ngönën tup kaöetakaan omën narö waö ë momëa

(Matiu 21:12-17; Maak 11:15-19; Son 2:13-22)

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt më pet irak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë yemomëem epël mëëa. ⁴⁶ "Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. 'Nem ka pipët kimang yenëa kaat pël ëëpnaat.' Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes." ⁴⁷ Pël ëak pi akun poutë ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere omën kaöarö pit mëmpënëak kanten ngaöl ëa. ⁴⁸ Omën pourö pim ngönëntaan pim naë rë olëak wëen sëp wesa.

Yesure ngarangkörö neneren pëel elmëa

(Matiu 21:23-27; Maak 11:27-33)

20 Kët nentak Yesu pi ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit së epël mëëa. ² "Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm

ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?"³ Pël maan Yesuuk kangjiir pitën epël mëëa. "Nookta arën kangjiir nent pël niamaatak ök nean.⁴ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima. Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?"⁵ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. "Tiar tol mapen? 'Anutuuk,' pël mepenaatep pi epël niepan. 'Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?'⁶ Èn, 'Son pimtök,' pël mepenaatep omnarö pit Sonön. 'Pi tektek ngön yaaö namp,' pël weseë kël nimööpan."⁷ Pël mëak Yesuun kangjiir epël mëëa. "Sonë i mëeima pöta songönten ten köpël."⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt nenian-gan."

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte
(Matiu 21:33-46; Maak 12:1-12)

⁹ Yesu pi ngön pöt ök mëak watepang ngön nent omnaröen epël mëëa. "Omën namp wain ya newer ngënta. Pël ëäk ya omnarö ngarangk ëëpënëak moul-mëak pimënt yang wali nerek së wakaima.¹⁰ Pël ëäk wë kë yaaröa akunet temanöm sëen ngarangk moul-mëauröak ulöp narö tö mampënëak inëen ru namp wes mëen sa. Së oröön pit möak waö elmëen elek kaalak sa.¹¹ Pël ëen pepapök kaalak munt namp wes mëen sëen pöpta möak utpet mowesak waö elmëen elek tapël sa.¹² Pël ëen pepapök kaalak wa ngölöp wesa wes mëen sëen pöpta këlangön kat mowiak ke ur mëen elek sa.¹³ Pël ëen ya pepap pi epël wesa. 'Ne tol ëëmete? Nem ru ulöpöököp wes mëëmaan. Pit yok pangk pim ngönte kat wiak ngar öpën koröpök.'¹⁴ Pël ëäk wes mëen sëen yaakë ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. 'Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaap.'¹⁵ Pël mëak pit wain yaawerianan wa wilëngkël moolëak mëna." Yesu ngön pöt mëak epël pël mëëa. "Yaaweri pepapök ngarangköröen tol elmëëpën?"¹⁶ Pi wais ya ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëëpnaat." Pël maan pit ngön pöt kat wiak epël mëëa. "Won. Pël ëëpan."¹⁷ Pël yaan Yesu pi pitën iteneë epël mëëa. "Ngönën pepeweri ngön nemëen epël wia pöt tol nentaanök?"
'Wap omën ka ök yarëauröak wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesa möör wap wes yewesir.'¹⁸ Omën namp wap epëtak söë urak kawi ngentiipnaap pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Èn wapëtak pim rangk ngentiipna pöt omën pöp ilak unön ëäk utpet panë sëpnaap."

Yesuun Sisa takis yemengkauten pël mëëa
(Matiu 22:15-22; Maak 12:13-17)

¹⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere kiri ar yaaö kaöarö pit Yesu pim wain ya ngarangk utpetaröaan watepang ngön mëëa pöt pitëmël ko wesa yemaan kat wiak mor öpënëak ëäkök omnaröen kas ëen sëp wesa.²⁰ Pël ëäk Yesu moröak Rom yang ngarangkëpë moresi moulmëëpënëak it wawaö ëeim wëa. Pël ëëë omën narö wes mëen Yesu naë së

ngönën kat yawia koröp oröak wë ngön nent maan pöt öpnaat weseë Yesuun morök elmëak epël mëëa.²¹ "Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, omnaröenta wotpil wesa ök yeniaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niaut omën pourö yaap wesa rë yanuulaup.²² Pötaanök ni kön wiin Rom omp aköp Sisa takis mampen ma Anutu pimënt mampen?"²³ Pël maan pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa.²⁴ "Mon kël nent koirak neneë. Könre yapin epot talëpëët?" Pël maan pit epël mëëa. "Sisaëët."²⁵ Pël maan puuk epël mëëa. "Omnant Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Èn Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun."²⁶ Pël maan omnaröa itöök pi aan wali öpna nent nokoirën ëa. Pël ëäk pit kaip ti mangkën kat wiak yaan sak këm ur wariak wëa.

Weletakaan wal yaauten Yesuun pël mëëa
(Matiu 22:23-33; Maak 12:18-27)

²⁷ Akun nentak Satusi ngönën omën narö Yesu naë sa. Omën pörö weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaurö.²⁸ Pit së Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng ëaap. 'Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.'²⁹ Pël wiaap omën nanang narö 7 ëäk wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia.³⁰ Pël ëen nang pim rakëp öng tapöp wak wë wel wia.³¹ Pël ëen ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. Pël ëaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wia.³² Pël ëen ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.³³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpna akunaök talëpë öng sëpën?"
³⁴ Maan Yesuuk kangjiir epël mëëa. "Peene yangerak wë epöök öngre omp yeë.³⁵ Èn wë ënëm akun kaöaök Anutuuk kat mowiin wëwë kosangtak weletakaan wal ë rëepnaarö pit yok pangk öngre omp naëpan.³⁶ Anutuuk pit weletakaan wal ë moulmëëpnaat. Pötaanök pit pim ru sak enselöröa ök wë kaalak wel nawiipan.³⁷ Weletakaan wal ëëpena pöta ngönte Mosesök ngönën pepeweri retëng ëaut. Këra kotu-mentëk es wëlëng koteima pöta ngöntak Anutuuk piin epël mëëa. 'Ne Apramre Aisakre Yakopre pörö pitëm Anutu.'³⁸ Omën wel wia pourö Anutuuk wëwëetaring wë pël wesa. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won. Pi omën öp wëauröa Anutu."³⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangk naröak, "Rë yanuulaup, ni aan ompyaö yes," pël mëëa.⁴⁰ Pit kaalak pël mapnaaten kas ëen sëp wesa pipët pëen mëëa.

Yesuuk Kristo pötaan Parisi omnaröen pël mëëa
(Matiu 22:41-46; Maak 12:35-37)

⁴¹ Pël ëen Yesu pi epël mëak pël mëëa. "Tol ëënak, 'Kristo, Yaö Mëëaupön pi Tewitë körööp' pël aim?"⁴² Tewit pimtok Sam pep pöweri tan nent epël ëa. 'Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëetakël òm.

⁴³ Pël éaan nimëèn kööre tok yaaò piporò nook maan nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.”

⁴⁴ Tewit pimtok piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol ëë-nak Tewitë ëap pël yaë?”

Ngön kosangötë ngarangköröa ngönte

(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Pël mëak Yesu pi omnaröa ëöetak pim ruuröen ngön epël ök mëëa. ⁴⁶ “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk ëën. Pit ulpëen waliit mëak wa topöök koirak ërëpsawi mapnaaten kent yaaurö. Pël ëäk ngönën tupötëëre këere imën akunatë omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö. ⁴⁷ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit wë kangjiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat.”

Öng kapir nampë Anutuun kiri wiauta ngönte

(Maak 12:41-44)

21 Yesu pi ngönën tup kaöetak wë we riak itaangkën omën monaringörö pit Anutuun monat kiri yawia. ² Pël yaëen Yesu pi itaangkën öng kapir omnant won nampta pim mon kot köp möa nentepar wia. ³ Pël yaëen Yesuuk itenak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Öng kapir omnant won epopë mon yawi epëtak omën muntaröaat il yemowas. ⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

Yesuuk ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:1-2; Maak 13:1-2)

⁵ Yesu pim ru narö pit ngönën tup kaöetak këlöt retëng ke nalre nal ëäk ök rëëëa pötön itenak aöre mon Anutuun kiri mowia pötë ngönöt aö pël ëeim wëen Yesuuk epël mëëa. ⁶ “Wë akun nent temanöm sëën omën ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

Yesuuk könöm nentere nent orööpnaat pël mëëa

(Matiu 24:3-14; Maak 13:3-13)

⁷ Pël maan pit epël mëak pëel mëëa. “Rë yanuulaup, nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?” ⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëën. Pit morök elniak naröak nem yapintak wais, ‘Ne Kristo,’ pël aöre naröak, ‘Kristo pim orööpna akunet yok temanöm yes,’ pël yeniaan pitëm ënëm elmëëanganok. ⁹ Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngölöp yaëen omën pipot wet rëak orööpnaat.”

¹⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omën kur nementëkaanöröak kur nementëkël nga ëëpnaat. Ën

yang omp ak nampë omnaröak nampëëroaan nga ëëpnaat. ¹¹ Pël yaëen moup kësang pan yangerak mööpnaat. Pël ëäk yang we nantë këenre yauman kaöat orööpnaat. Pël yaëen mopöök oorek omën retëng ke nentere nent yaaröön ar kas ëënëët.

¹² Omën pöt naaröön wiaan pit wet rëak wa niulëak këlängön kat niwiipnaat. Pël ëäk ngön kaatë së niulëak wii kaatë niulëëpnaat. Pël ëäk omën omp akre yang ngarangköröa naë niulëëpnaat. Ar nem yapinte wak wë pötaanök pël elniipnaat. ¹³ Akun pötak ar nem songönten ök manëët. ¹⁴ Ar epël kön kosang wiaan. Ar wa nanuulëen wiaan tol man pël ëäk kön selap ëënganok. ¹⁵ Nemtok arim këmötë ngön anëëtë wetetöt nimpaat. Pël ëäk ompyaö elniin kööre tokörö arim ngönöt wak irëak ke ur noolepan. ¹⁶ Arim ëlre pep, sasre nan, ngöntre kar, pöröak arim kööre toköröen kum mowiin arim tekraakaan narö nimpënaat. ¹⁷ Pël ëäk nem yapinte wak wë pötaan omën pourö ya sangën ëäk kööre tok elniipnaat. ¹⁸ Nook ngarangk elniak wëen ar kö nasëngan pan, arim ngan ëp naööta mop nerapan. ¹⁹ Weëre kosangring wakaim olëak wëwë kosangët önëët.”

Yesuuk Yerusalem kaö utpet ëëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:15-21; Maak 13:14-19)

²⁰ “Ar itaangkën ngaarö Yerusalem kaö taap yawiin pöt ka töölak utpet wasëpna akunet temanöm yes pël wasënëët. ²¹ Pël ëäk Yutia yangerak wëaurö ar kas rosiraöökël sën. Yerusalem kak wëaurö ar kaö sëp wasën. Ën yang nantë wëaurö ka kaöaöökël sëngan. ²² Ngönëntak retëng ëa pöt kë rapnaan Anutuuk akun piptak kangut wes mëen orööpnaat. ²³ Elei, öng ru kepringöröere ru kapa yemenaurö, tol ëënëëerö? Akun pötak Anutuuk omnaröen ya sangën elmëen yangerakë omnarö këlängön kaö panë kat wiipnaat. ²⁴ Ngaaröak narö öp wesir olapnaat, narö moröak wii tëak wak pitëm kaatë së inëen wesak ulmëak öpnaat. Pël ëäk ngönën köpëlörö pit Yerusalem kaö utpet we-seim wëen Anutu pimtë akun mampna pötak sëak pet irëpnaat.”

Omën Këëp orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Maak 13:24-27)

²⁵ “Këtre ngoonre ari pötë omën it köpëlöt yaaröön yangerak i kaö maat kësangöt yamöön omnarö kas kaö ëëpnaat. ²⁶ Pël yaëen kutömwer ëtëp ëën ariat tiak yesën omnarö yangerak omnant orööpna pötaan kor wë kas kaö panë ëäk it köpköp tiak së wiaapnaat. ²⁷ Pël yaëen Omën Këëp ne nem weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepiltak yaaröön itaampnaat. ²⁸ Omën ke pöt yaaröön, ‘Anutuuk niöpna akunet temanöm yes,’ pël wesak wal ë tauëë we riak itaampun.”

Këra nantön itenak akunet ewat yes pöta watepang ngönte

(Matiu 24:32-35; Maak 13:28-31)

²⁹ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. "Ar këra wasre munt nantön itenak wa weswes ë yeë. ³⁰ Ar itaangkën kërë sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas. ³¹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, 'Anutu wa ngaöök nimëëpënëak yaë,' pël wasën. ³² Ne yaap niamaan. Omën e wë eporö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³³ Kutö mre yang eptepar won sêpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan."

Pim ruuröen wa korkor ngön ök mëëa

³⁴ "Ar iire kaömp na olëolë imeë yangerakë omnantëën kön selap pötëën lupre kön arimot wes mëak wëën akun kaöaö kalaapökë yaë pöl teënt pan niöpanëën ngarangk këëkë ëeimeëak ön. ³⁵ Akun kaö pöt yang ël epotë wë eporö ar pouröa naë orö nirëëpnaat. ³⁶ Pötaanök ar kët el epotë ngaire wa kom eimeë Anutuun kimang ngaangan maim ön. Pël ëën omën könöm orööpënëak yeniak pöt yaaröön Anutuuk weëre kosang ningkën ing mës ngep ëak Omën Këëp nem ëöetak tauanëët."

³⁷ Akun poutë Yesu pi këtëkötë ngönën tup kaöetak omnaröen ngönën ök maim olëak pöt rö kanötë Olip tomöntak sê ka ur pël ëeima. ³⁸ Pël ëën omnarö pit ngönën kat wiipënëak wangam kan röökëerötë ngönën tup kaöetak pim naë seima.

Yutasök Yesuun kup mowiipënëak kosang wes mena

(Matiu 26:1-5, 14-16; Maak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)

22 Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët pitök Anutuuk mait elmëaut pël yamëëa pöt temanöm sa. ² Pël yaëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit omnaröen kas ëën Yesu ëlëëp mëmpëna kanten ap we-seima. ³ Pël yaëën Seten pi Yutas Keriot kakaanëp pim lupmeri ilëa. Pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. ⁴ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröa naë sê Yesuun kup mowiak pitëm moresi ulmëëpnaata ngönte pitring ëa. ⁵ Pël ëën pit ërëpërëp ëak mon mampnaata ngönte ë kopëta wesa. ⁶ Pël ëën Yutas pi makre ku mëak ngës rëak akun nentak omnarö Yesu ent ë mëën pimënt wëën kup mowiipna kan ap we-seima.

Ru naar mait elmëa akun ngëëngktakëën kaömp kopëta wesa

(Matiu 26:17-25; Maak 14:12-21; Son 13:21-30)

⁷ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngktak Anutuu mait elmëautaan kiri sêpsëpörö yamöa akunet temanöm sa. ⁸ Pël ëën Yesuuk Pitaare Sonön epël mëak wes mëëa. "Arip sê mait elmëauten kön wiipënaan kaömpöt kopëta wes wiin. Pël ëën ten waisën nëmpënaan." ⁹ Pël maan piarip epël mëëa. "Ka taltak

kopëta wes wiinëak kent kön yawiin?" ¹⁰ Maan puuk kangiiir epël mëëa. "Kat wieë. Arip kak sê oröak itaangkën omën namp i kepit wak wëën koirak pöt pim ënëm sê ka ilapnaatak ilan. ¹¹ Pël ëak ka pepapön epël man. 'Rë yanuulaupök, "Ne nem ruuröaring ka taltak Anutuuk mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën?"' pël ya,' pël man. ¹² Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak kaömp ar ëak kopëta wasën." ¹³ Pël maan piarip sê mëëaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

Mait kaömp nak kë mena

(Matiu 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Nëm pna akunetak Yesure pim ngön yaaö omnarö pit kakaati sê kaömp yenautak wel aisëak wëa. ¹⁵ Pël ëak Yesuuk epël ök mëëa. "Nem këlangön kat wiima akunet temanöm yenewas. Pötaanök wet rëak mait kaömp epët arring ngawi numaataan kent pan yaalnë. ¹⁶ Ne yaap niamaan kat wieë. Ne mait kaömp epët kaalak nanën wë Anutuu wa ngaöök nimëëpnaatak kaömp pöta këët tekeri sëën numaat." ¹⁷ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak epël mëëa. "Ar epët wak ngawi neë. ¹⁸ Ne niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëën pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak Anutuuk wa ngaöök nimëak wëën piiring nëmpenen ëa." ¹⁹ Pël mëak kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak epël mëak mena. "Epët nem mësëpët. Ar kaamök elniipnaan këëröt wes nimpaat. Pötaanök nënëël neen kön wieim ön." ²⁰ Kaömp pöt nëën wain kelönte wak tapël ëak epël mëak mena. "Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp ngolöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. ²¹ Iteneë. Omën kup newiak kööre toköröa moresi neulëëpnaap neering kaömp ngawi yen. ²² Omën Këëp ne pöp nem Pepapë kan yaö neeaöök sê wel wiimaap. Ën nemëën kup mowiipna pöp, elei, pi kangut kësang pan öpnaap." ²³ Pël maan ngön yaaö omnarö pit, "Talëpök ëëpnaaten ya," mëak neneren pëël mëëa.

Ruurö pit pitëm naëaan talëpök isëpën pötaan ngön nga ela

²⁴ Ruurö pit, "Talëpök tiarim naëaan isak wë," pël mëak ngön nga ela. ²⁵ Pël yaëën Yesuuk epël mëëa. "Yang omp akörö pit omën pitëm iri wëaurö ngarangk elmëeimeë pitök kangiiir pitëmëën ping wesak, 'Kaamök yaauro,' pël mapënëak kent yaauro. ²⁶ Ar pël ëënganok. Ar pöt, kaöaröak koturöa ök sak ön. Ën wotöököröak inëën yaauroa ök sak ön. ²⁷ Ma ar aë. Talëpök isa? Wel aisëëë kaömp yen pöpök ma ar ëak korak wais yemangk pöpökëer isa? Wel aisëëë kaömp yen pöpökëer. Pël ëaap ne pöt, arim tekarak wë inëën yaauroa ök koröp oröak wëaup.

²⁸ "Akun poutë këë mre këlangön pöt nem naë yaaröön ar sêp nenewasën yaauro. ²⁹ Nem Pepapök ar wa ngaöök nimëëmëak wes nemëaut nook ar tapël wa ngaöök momëënëak yeniak. ³⁰ Ne wa ngaöök nimëak wëën ar neering këëre kaömp ngawi neimeë omp

aköröa urötë wel aisëë Israel kur 12 pötëaanöröa ngönte ë pet irëneët."

Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa
(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Son 13:36-38)

³¹ "Saimon, Saimon kat wi. Seten pi raisatë koröp koëak wël yeë pöl ar morök elniipënëak ya. ³² Pël ëën nook nim kôn wi kosang yewesaut won sëpanëak kaamök elniak Anutuun kimang mëëaut. Pötëaanök ni ënëmak kaalak kaip tiak pöt nim karurö taë mowasum." ³³ Pël maan Pitaak epël mëëa. "Aköp, ni weletak ma wii kaatak yesën pöt ne tepër sëpëaap." ³⁴ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Pita ne niamaan kat wi. Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëëp."

Kërre monere öpre pötön mëëa

³⁵ Pël mëak pim ruuröen epël mëëa. "Ngaan ne ar wes yanimëem, 'Monere kërre ing kërre pöt wak sêngan,' pël niaut. Pël ëa akun pötak omën nantön elek ëaurö ma won?" Pël maan pit, "Won," mëëa. ³⁶ Pël maan kaalak epël mëëa. "Peene pöt nga akunaö jaaröön namp monet wiaan pöt pangk waap. Ën namp kërëep wiaan pöt yok pangk wetaap. Ën namp öpwer won ëën pöt ulpëen rangkëp përe omnamp mangkën öpwer kangiir mamp. ³⁷ Ne niamaan kat wieë. Ngönën pepeweri ngön epël ëa pöt nem naë kë orööpnaan yaë. 'Pit pi utpetap wesak utpetaröa öngpök moulmëaup.' Ngön nemëen retëng ëa pipot kë orööpnaat." ³⁸ Maan ruurök epël mëëa. "Kaöap, ni itan. Ten öp neweriar wia." Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ngönte sëp weseë."

Yesuuk Kesemani ngësöök së kimang maima
(Matiu 26:36-46; Maak 14:32-42)

³⁹ Pël mëak wë olëak kakaan orök pim ë yaaul Olip tomöntakël yesën ruurö ënëm sa. ⁴⁰ Pël ëak së oröön Yesuuk ruuröen epël mëëa. "Ar moröktak wiap sênganëen kimang maë."

⁴¹ Pël mëak këlötë mööna yaë pöl ëak së rar rë wesirak Anutuun kimang epël mëëa. ⁴² "Pep ni kat wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot keker elnëp. Nem könöök won, nim kentöökë wiaul ëëm." ⁴³ Pël yemaan kutömweriaan ensel namp irë pim naë orök kosang mowesa. ⁴⁴ Pël ëën Yesu pi lupmer këlangönring wë ke urak kimang yemaan köömöt omën iitë ök sak orök yangaak il ngentia.

⁴⁵ Kimang më pet irak wal ëak së pim ruuröen itaangkën pit piin yaköm pan ëën ka uraan ⁴⁶ epël mëëa. "Ar tol ëënak ka ureim? Moröktak wiap sênganëen wal ëak Anutuun kimang maë."

Yesu kööre toköröa moresi moulmëa
(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Son 18:3-12)

⁴⁷ Pël yamëem wëen omën kësang pan pim naë oröa. Pël ëak pim ru 12 pöröakaan namp Yutas pöp Yesu tot nëmpënëak pim naë sa. ⁴⁸ Pël ëën Yesuuk

epël mëëa. "Yutas, ni Omën Këep neen kup mowiin nempëna pötëaan tot yenenën ma?" ⁴⁹ Pël ëën pim ruurö pit omën orööpënëak yaaö pötëen itenak piin epël mëëa. "Aköp, ten öp möön ma?" ⁵⁰ Pël mëak pitëm naëaan nampök kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim kat yaapkëep per olëa. ⁵¹ Pël ëën Yesuuk itenak epël mëëa. "Ar sëp weseë." Pël mëak omën pöpë katëep morök ompyaö mowesa. ⁵² Pël ëak Yesu kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröere kaöarö pi öpënëak sa pöröen itenak epël mëëa. "Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? ⁵³ Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak aring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap peene akun epët arim akunet. Akun eptak kouta weëre kosangët tekeri yaarö."

Pitaak Yesuun wonwon mëëa.

(Matiu 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72; Son 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Pël maan pit Yesu wali wak kiri ar yaaö wotöököpë kaatakë sa. Pël ëën Pita pi ënëmënëem sa. ⁵⁵ Pël ëak itaangkën ngaarö ëmöökö kakaati së ilëak ka tomök es merak mor yesem wëen Pita pi pitëm tekarak së wel aisëa. ⁵⁶ Pël ëak es ëwaöök wel aisëaan inëen koont nampök piin itneë epël mëëa. "Omën epopta Yesuring wëaup." ⁵⁷ Pël maan Pitaak wonwon mëak epël mëëa. "Koont epop, ne piin köpëlëp." ⁵⁸ Pël mëak kot nent wëwë yaëen kaalak omën nampök piin itenak epël mëëa. "Niinta pitëkaan nampök." Pël maan Pitaak epël mëëa. "Omp epop, ne wonöp." ⁵⁹ Pël mëak wë ngöpngöp yaëen kaalak omën munt nampök kosang wesak mëëa. "Yaap, omën epopta Yesuring wëaup. Pi Kalili omnamp." ⁶⁰ Maan Pitaak mëëa. "Omp epop, ne nim ngön yaan pipten ëngk ma e yewas." Pël maötaring kokor ngön ëa. ⁶¹ Pël ëën Aköp kaip ti Pitaan itena. Pël ëën Pita pi Aköpë ngön epël mëëa pötëen kôn wia. "Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëëp." ⁶² Ngön pël mëëa pötëen kôn wiak ya ilak sëen tomökël së ing kaö pan ëa.

Ngaarök Yesuun ökre was mëak tang momöa
(Matiu 26:67-68; Maak 14:65)

⁶³ Yesu ngarangk wëaurö pit piin ökre was mëak tang momöa. ⁶⁴ Pël ëak itöörarë poë koröpöök kör mokoëak epël mëëa. "Ni tektek ngön yauppe. Talëpök yanimö?" ⁶⁵ Pël mëak ngön utpetat kësang mëëa.

Yesu kansolöröa naë moulmëak ngön ya mëna
(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Son 18:19-24)

⁶⁶ Ëlpam walën omën kaöarö, kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö, wa top ëak wë maan Yesu mësak pitëm naë sëen epël mëëa. ⁶⁷ "Ni tenën ök nia. Ni Yaö Niiup Kristo tapöp ma?" Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ne niamaatep ar kat wiak wa yaap newasngan. ⁶⁸ Ën nookta pëel niaan yok pangk ök nenëangan. ⁶⁹ Peene pöt Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëaama akunet te-

manöm yes." ⁷⁰ Maan pit pouröak epël mëëa. "Ni Anutuu Ruup ma?" Pël maan kangiir epël mëëa. "Yok yak pil." ⁷¹ Pël maan pit epël mëëa. "Oröpmorëen ngön ya mëmpen? Pimtë këmtakaan yok aan kat yawi."

Pit Yesu Pailatë naë së ulmëak ngön ya mëna
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Son 18:28-38)

23 Omën pourö wal ëak Yesu mësak Rom yang ngarangkëp Pailatë naë sa. ² Pël ëak Pailatën ngës rëak epël mëëa. "Tenim itöök omën epmor ten omën pourö morök elnieimeë pi omp ak Sisa takis mangkanëak nga niaimeë pimtök pimtën, 'Ne Kristo Yaö Neeaup,' pël aöre 'Ne omën omp aköp,' pël yaaumor." ³ Pël maan Pailat pi Yesuun pëël mëak epël mëëa. "Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?" Maan kangiir epël mëëa. "Yok yaan pi tapët." ⁴ Pël maan Pailat pi kiri ar yaaö kaöaröere omnaröen epël mëëa. "Ne omën epopë saun nent nokoirën." ⁵ Maan pit kosang wesak ke urak epël mëëa. "Pi omnaröen ngön ök mëak lup es nga mowasën Yutia yang pourak akak yes. Pi Kalili yangerak ngës rëak pël ë waisaumorök eprekta tapël yaë."

Pit Yesu Erotë naë së ulmëak ngön ya mëna

⁶ Pël maan Pailat pi pöten kat wiak pitën epël mëëa. "Omën epop Kalili yangerakaanëp ma?" ⁷ Maan pit kangiir mëëa. Pël ëen Pailat pi omën omp ak Erot pim yang ngarangk ëëaurekaanëpök ëa pël wesak akun pötak Erot piita Yerusalem kak wëen yak Yesu wes mëen pim ngësäl sa. ⁸ Pël ëen Erot pi Yesuun itenak ërëpërëp ëa. Pöt pi Yesu yaautön kat yawiem itaampënëak kent kön yawia. Pël ëak pim itöök retëng nent ëen itaampën pël wesak ërëpërëp ëa. ⁹ Pël ëak Yesuun pëël ke nentere nent yemaan Yesu pi ngön kangut nemaan ëa. ¹⁰ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit pim naë së tauak kosang wesak pi utpet ëa pöt mëëa. ¹¹ Pël ëen Erotre pim ngaarö pit piin ököök elmëak ökre was mëëa. Pël ëak ulpëen wali retëngretëng ëa ompyaö namp wa momëak kaalak wes mëen Pailatë ngësë sa. ¹² Erotre Pailat piarip ngaan pöt nampnampön kööre tok yaauwaarök akun pötak ngöntre kar ëa.

Pailat pi Yesu këra yetaprak mööpënëak kat mowia
(Matiu 27:15-26; Maak 15:6-15; Son 18:39-19:16)

¹³ Pailatök maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröere omën muntarö wa top ëa. ¹⁴ Pël ëen epël mëëa. "Ar omën epopön, 'Pi omnarö wa irikor yaalmëaup,' pël aö nem naë wak waisan. Pël ëen nook pim songönte tekeri wasëpënëak arim ëöetak pëël mëëaut. Pël ëautak ne piin kat wiin pim utpet yaëen arim ngön yaatak moulmëan pöt nokoirën yeë. ¹⁵ Erotta tapël ëak kaalak wes mëen waisa. Kat wieë. Omën epop pi utpet tiarim mëmpena nent naën. ¹⁶ Pötaanök ne maan ngaaröak om tang pëen möak wes mëëpnaat."

¹⁷ [Krismaki poutë Anutuu mait elmëa akun ngëengktak Pailatök omën namp wes më yeëa.] ¹⁸ Pël maan pit omën pourö ëlak wiak epël mëëa. "Pipmor mëngkën wel wiip. Parapasökëer wes nimë." ¹⁹ Parapas pöp kak wë omën naröaring nga yaalem namp mëngkën wii kaatak ulmëaup.

²⁰ Pël maan Pailatök kaalak epël mëëa. "Ne Yesu wil momëëmaat." ²¹ Maan pit ngön ëak epël mëëa. "Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip." ²² Pël maan Pailat pi akun nentepar nent pötak epël mëëa. "Omën epop pi utpet oröp nent ëa? Ne itaangkën pi mëmpena nent naën. Pötaanök ne maan ngaaröak tang pëen möak wii kaatakaan wes mëëpnaat." ²³ Pël maan pit ke ur olëak ngön ëak, "Pi këra yetaprak möön wel wiip," pël mëak ngön kaëpre ngön ëak Pailatë ngönte wa irikor ë olëa. ²⁴ Pël ëen Pailat pi pitëm ngön mëëa pöt kat wiak möön wel wiipënëak mëëa. ²⁵ Pël ëak pitëm këk mëëa pötaan ompnamp mëngkën wii kaatak ulmëaö pöp wil moulmëak Yesu pitëm kentöök möön wel wiipënëak pëël elmëa.

Yesu këra yetaprak möa
(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Son 19:17-27)

²⁶ Pit Yesu mësak yesem kamtaöök omën namp yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, pi yaakaan yewaisën koirak wali wak këra yetapër mangkën waalak Yesuun ënëm sa. ²⁷ Pël ëen omën selap ënëm yesem öng narö Yesuun ingre tanëer sa. ²⁸ Pël ë yesën Yesu kaip ti epël mëëa. "Yerusalem öngörö, ar neen ing angan. Arimëntre arim ruuröaanökëer ing aë. ²⁹ Kat wieë. Ènëmak akun nent temanöm sëen epël anëët. 'O, öng ru köpëlörö. Pit ru wilöore kapa mampö pël naën yaaurö. Pötaanök pitökëer ërëpërëp yaë,' pël anëët. ³⁰ Akun pötak rosir kaöatön, 'Pelak ngep elnieë,' pël mëak kotutön, 'Kör elnieë,' pël manëët. ³¹ Këra iiringöt es yemarën pangk naën yaë pöta ök ne omën ompyaö yaau wel newiinë pöt pangk naën yaëetak ar wel newiinëak kent yeë. Pötaanök këra umönöt es marën pangk yaë pöta ök ar utpet yaauröak wel wiinëët."

³² Pit omën utpet yaaö naarta Yesuring mööpënëak mësak sa. ³³ Pël ëak yang lup nent yapinte "Kepön Kos" pël yamëëa pörek së oröak pi këra yetaprak momöa. Pël ëak utpet omën naarta, namp yaapkëël namp katnëël, mö ulmëa. ³⁴ Pël ëen Yesu pi epël mëak kimang mëëa. "Pep, pitëm yaalnë epot köpël wë yaalnë. Pötaan pitëm saun epotë kangut won mowas." Pël yemaan ngaarö pit pim ulpëenre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena. ³⁵ Pël yaëen omnarö itenaan omën kaöarö pit epël mëak ökre was mëëa. "Pi omën muntarö kaamök yaaupök peene pimtök pimënt kaamök ëëp. Pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup pöt pël ëëp." ³⁶ Pël yemaan ngaaröakta ökre was mëak naë së wain i somit menak epël mëëa. ³⁷ "Ni yaap Yuta omnaröa omën omp aköp pöt nimtok nimënt kaamök ë." ³⁸ Pël mëak pim kepön löötak epël retëng ë ulmëa. "Omën epop Yuta omnaröa omën omp aköp."

³⁹ Pël yaëen utpet omën naar piiring möa pöaar nampök utpet wesak epël mëëa. "Nim ök pilëpta Kris-

to ma? Ni yaap pöp pöt nimënt kaamök yeem tenipta pël elni." ⁴⁰ Pël yemaan ngöntöpök nga mäak epël mää. "Nim këlangön kat yawiin tapël yaëp ni Anutu-un kas naën yaan ma? ⁴¹ Tepër pöt, tepërim saunaté kangiiir ompyaö yaalni. Ën omën epop pöt, saun wonöp." ⁴² Pël mäak Yesuun epël mää. "Yesu nim omp ak sak waisumëetak neen kön wiim." ⁴³ Pël maan Yesuuk epël mää. "Ne yaap niamaan. Peene tapë-takëer ni neering ngës ompyauuk ömëet."

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Son 19:28-30)

⁴⁴ Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen kët itte utpet ëen yanget koö olëak wieë së wiap kan 3 kilok oröa. ⁴⁵ Pël yaëen ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel luptak keliak nempelnempel ëak sa. ⁴⁶ Pël ëen Yesu pi ngön ëak epël mää. "Pep, nem könöp nim moresi yanuulë." Pël mäak yok wel wia. ⁴⁷ Pël ëen ngaaröa wotöököp pi omën oröa pötön itenak Anutu-un yaya mäak epël mää. "Omën epop pi yaap saun wonöp." ⁴⁸ Pël yaëen omën itaampënëak së wa top ëa pörö pit omën oröa pötön itenak yaköm kön wi kakë sa. ⁴⁹ Pël yaëen Yesu pim karuröere Kalili yangerakaan ënem sa pörö pit pëlëer wë omnant oröa pötön itena.

Yesu yang kel weera

(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Son 19:38-42)

⁵⁰ Omën namp yapinte Yosep pöp Yutia yangerak ⁵¹ Arimatia kakaanëp, pi omën ompyaup yak wotpil wë Anutuuk wa ngaöök momëepënëak kor wakaima. Pi kansol wotöököröaring wëaup. Pël ëaupök pim karurö Yesu mëmpënëak ngön yaan pi nerek wak nemaan ëa. ⁵² Omën pöpök Pailatë naë së Yesu sokuren ök mää. ⁵³ Pël ëen kat mowiin së yetaprakaan ent ëak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak kël öngöp naö omnarö wa wiipënëak tëau wieëa pörekël wak sa. Kël öngöp pö omën namp wa nawiinö. ⁵⁴ Pöt kë yesa akun ngëengkët ëlpamök wiaan omnant kön ëa. ⁵⁵ Pël ëen öng Kalili yangerakaan Yesuring saurö pit Yosepë ënem së omën yangaöön itena. Pël ëak Yosep pi sokur tolëel yawi pöten itena. ⁵⁶ Pël ëak kaalak kak së kolap köp nga kamp ompyaut Yesu sokurak wa mëepnaan wak sëpënëak kopëta wes wiak akun ngëengktak ngön kosangta wieëaul koröp kë sa.

Yesu kaalak wal ëa

(Matiu 28:1-10; Maak 16:1-8; Son 20:1-10)

24 Sante wangam kan röökëer pan öngörö kolap köp nga kamp kopëta wes wia pöt wak yangaöökë sa. ² Së oröak itaangkën kël kësang kan wari ulmëaumpel wa olaan kan të wieëa. ³ Pël ëen pit kël öngöpöökë kakaati së itaangkën Yesu sokur won wieëa. ⁴ Pël ëen ap wesak ëngk ma e wasö yaëen omën naar ulpëen kölam panëepëaar mëauwaar pi-arpim naë oröak taua. ⁵ Pël ëen öngörö itenak kas ëen tok oriak yangaakël itenaan omën pöarök epël mää. "Ar oröp ëënak öp wëaupön welaaröa naë ap yewas? ⁶ Pi eprek won. Yok wal ëa. Ar pim ngaan Kalili yanger-

ak wë ngön epël ök niaö pöten kön wieë. ⁷ Pi epël niaup. 'Omën Këep ne saun omnaröa naë neulëen pitök këra yetaprak nemöön wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap,' pël niaup." ⁸ Pël maan öngörö Yesu ngaan ngön ök mää pöten kön wiak ⁹ yangaöökaan kaalak kak së Yesu ru 11 pöröere omën muntaröen pitëm omën itaampöore kat wi ëa pötön ök mää. ¹⁰ Öng pörö Maria Matala kakaanëpre Soanaare Maria Semsë ëlëpre öng munt naröere pël ëak öng pöröak së Yesu ngön yaaö omnaröen ök mää. ¹¹ Pël ëen pit ngön pöt kat wiak, "Öngre yokot ngön ya," pël mäak wa yaap newasën ëa. ¹² Pël ëak Pita pi wal ëak pöompö së yangaöök oröak tok oriak kël öngöpöök itaangkën poë koröp kör koëau pëen wiaan itena. Pël ëak omën oröa pöten kön selap ë kakë sa.

Omën naar Emeasë kanöök Yesuun itena

(Maak 16:12-13)

¹³ Kët tapëtak Yesu ingre mor sauröakaan naar Emeas kakë sëpënëak sa. Ka pö Yerusalem kak naë 11 kilomita pöta ök wieëa. ¹⁴ Omën pöaar kamtaöök yesem omnant oröa pötë ngönöt aö yesa. ¹⁵ Pël yaëen Yesu pimënt piarpim naë oröak piaripring sa. ¹⁶ Pël ëen omën pöaar itenak Yesuun pi newasën ëa. ¹⁷ Pël ëen pël mäak epël mää. "Oröp nantëen nampnam-pön maö im?" Pël maan piarip leng ëak tok orieë yaköm ë sak ëa. ¹⁸ Pël ëak namp Kliopas puuk epël mää. "Elei, ka ël epotëaan omën pourö Yerusalem kak wëep ni kopëtapökëer omën pörek oröauten köpël wëen ma?" ¹⁹ Pël maan Yesuuk piaripön pël mäak epël mää. "Pöt tol ëa?" Pël maan piarip kangiiir epël mää. "Yesu Nasaret kakaanëpë elmëa pöten yak. Pi tektek ngön yaaö namp, Anuture omnaröa ëöetak ngön kosang aöre ya weëre kosangringöt mëmpö pël yaaupök ²⁰ kiri ar yaaö kaöaröere tiarim ngarangkörök Rom yang ngarangkëpë naë wes mëen puuk mëmpënëak maan këra yetaprak möaup. ²¹ Ten pöt, puuk Israel omnarö tiar utpetetakaan niöp-naat pël weseëan pöt pitök möön wel wia pöta ngön-tere kët nentepar nent ëen munt nant oröa pötë ngönöt yak. ²² Tenim naëaan öng naröak Santeetak röökëer yangaöök së itenak wais ök niaan yaan saut. ²³ Pit së sokuren ap wesak wais epël niaut. 'Ten së itaangkën ensel naarök, "Yesu pöp öp sak wë," pël yenia.' ²⁴ Pël niaan tenim naëaan omën naar piaripra së yangaöök itaangkën öngöröa aan kat wia tapël itena. Pël ëaap pimtën itnaangkën ëa." ²⁵ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mää. "Arip kön won pan. Arip oröp ëënak tektek ngön yaaö omnaröa ngön retëng ëautön kön wi kosang newasën yeë? ²⁶ Kristo Yaö Mëëaup pi këlangön kat wiak kaalak pim ëwaare weëre kosang pimot öpna pöten arip köpël ma?" ²⁷ Pël mäak Moses pim ngön ëa pötak ngës rëak tektek ngön yaauröak ngönën pepatë pimëen ngön ëa pöt pout ök mää.

²⁸ Piaripring kak së oröak el wesak sëpënëak yaëen piarip epël mää. ²⁹ "Këtëp ilaan koö olapënëak yaëërek tenipring öpa." Pël maan piaripring kakaati sa.

³⁰ Pël äak wë kaömp nëmpënëak wel aisëëë puuk kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak piarip mena. ³¹ Pël yaëen piarip pörekök kön tektek sak iten sokola. Pël ëën pi ëlëëp ilëa. ³² Pël ëën piarpimënt namnampön epël mëëa. "Tepër kamtaöök yewaisem pi ngönën pepatëaan ngön songönöt ök niaan kat wiak ya kë saut." ³³ Pël mëak akun tapëtakëer wal ëak kaalak Yerusalem kakël sa. Pël äak pörek së itaangkën ru 11 pöröaring piarpim karurö wëen itena. ³⁴ Pël ëën pitök epël mëëa. "Yaap pan, Aköp wal ëak wë Saimonön ë pet elmëen itena." ³⁵ Pël maan piaripök piarpim kamtaöök yesën ëa pöta ngönte ök mëak kak së kaömpöt yepelën piarpim piin këëkë itena pöta ngönteta ök mëëa.

Yesuu ruurö pit piin itena

(Matu 28:16-20; Maak 16:14-18; Son 20:19-23)

³⁶ Pit ngön pöt aim wëen Yesu pimënt pitëm tekrak orö rëak epël mëëa. "Arim lupötë mayaap wiaap," pël mëëa. ³⁷ Pël ëën pit yaan sak, "Yesuu könöpök yaë," wesak kas ëa. ³⁸ Pël ëën pi epël mëëa. "Ar oröp ëën yaan utpet sak kön selap yeë? ³⁹ Nemënt tapöpök wë. Ar nem ingre morötön iteneë. Pël äak morö pat ëak këëkë it nengëneë. Ne koröpre mësëpring wë. Kön pörö epël wonörö." ⁴⁰ Pël mëak pim ingre moröt pet elmëa. ⁴¹ Pël ëën pit ya kë sak pim ngönte kat wiak kön wi kosang newasën om yaan sak yeem wëen epël mëak pëël mëëa. "Arim kaömp nant eprek wia ma?"

⁴² Pël maan pit i kaö imën kota kaö nent mangkën ⁴³ wak pitëm itöök na.

⁴⁴ Na pet irak epël mëëa. "Ne arring wë epël ni-aimaut. 'Ngaanëer Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaauröa pepatë ngön wia pipotre tan pep Sam pöweri nemëen ngön ëa pipot pout kë rapënaat,' pël niiaut." ⁴⁵ Pël mëak pimtök ngönën pepeweri ngön wia pöt ök maan kat wiak pitëm lupöt kan tëa. ⁴⁶ Pël ëën Yesuuk epël ök mëëa. "Ngönën pepeweri epël wia. 'Yaö Mëëaup, Kristo, pi këlangön kat wiak wel wiak akun nentepar nent pël wieë kaalak yangaöökaan wal ëëp-naap. ⁴⁷ Pël ëën omnarö lup kaip tiin pitëm utpetat këre moolapëna pöt pim yapintak ök maan Yerusalem kak ngës rëak aö yesem yang poutë së pet irëpnaat,' äaut. ⁴⁸ Pötaanök arim itenan puot tekeri wesak ök man. ⁴⁹ Kat wieë. Nem Pepapök ngaan omnant arimëen yaö niia pöt nook wes nimëëmaat. Pötaanök ar om kak eprek wëen kutömweriaan weëre kosang pöt arim naë irapnaat."

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Ngön 1:9-12)

⁵⁰ Pël mëak pit mësak Petani kak naë së oröak pim moresiar ngaarëk weë pit welaköt elmëa. ⁵¹ Pël yeem wil moulmëak kutömweri isa. ⁵² Pël ëën pit piin yaya mëak ërëpsawi kaö ë kaalak Yerusalem kak së ⁵³ wë kët ël epotë ngönën tup kaöetak wakaimëë Anutuun yaya maim wakaima.

Son

Yesu pi wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 60 pöta ök won sèèn Sonök Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Son pi Yesuu ru 12 pöröakaanëpök omën pouröaan ëa. Pim ngön pöt, omnarö Yesuun kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenëak retëng ëa. Pötaanök Yesuu ya mëna pöta ngönte naën, pim ök mëëa pöta ngönte ëa.

Pöt epël wia.

Yesu pi Anutuu Këmët

r 1:1-18

r*

Son i yamëaupre Yesuu ru wetëerö

r 1:19-51

r*

Yesuu ya mënaut

r 2:1-12:5

r*

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut

r 13:1-19:20

r*

Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut

r 20:1-21:25

r*

Këm Ngönte wëwëetaringtak omën sak oröa

1 Ngaan panëer kutö mre yang won wiaan Këm Ngön pi wakaima. Këm Ngön pi Anuturing wakaima. Këm Ngön pi Anutu tapöp. ² Ngaan panëer pi Anuturing wë. ³ Piaripök ël epot pout ket ëauwaar. Omën nant kan naöökëlaan naaröön. Won, Anutu puuk Këm Ngön piin maan omën ël epot pout ket ëa. ⁴ Pël ëak pimënt wëwë pepap pël saarëen pim wëwë pötak omnarö piin kön wiipenëak ëwa elnia. ⁵ Ëwa pepap pi ëwa elnieim wë. Pötaanök koutak ëwaat ngep naalmëëpan.

⁶ Omën namp Anutuuk wes mëen oröa yapinte Son. ⁷ Pi ëwa pöta ngönte omnaröen ök maan ëwa pepapön kön wi kosang wasëpënëak oröa. ⁸ Son pi pöp ëwa wonöp pi om ëwa pepapë ngönte ök apënëak oröa. ⁹ Ëwa pep kë pöp pi oröak yangerakë omën pourö ëwa elnia, wë epop.

¹⁰ Anutu puuk Këm Ngön piin maan puuk yangerakë omënerë omnant ket ëaup pitring wëenak pit piin ëwat nasën wakaima. ¹¹ Pi pimtë yang songöntak oröak wëenak omnarö pit piin ngöntre kar naalmëen ëa. ¹² Ën omën ngöntre kar elmëak piin kön wi kosang wesaurö tiar Yesuuk pimëen yaö niwasën wë Anutuu koröngre ru seim wë. ¹³ Tiar omnaröa yaaul Anutuu koröngre ru sak naön. Ëlre peparö pitëm kentöök ma könöök pël naën. Anutu puuk elniin pim koröngre ru seim wë.

¹⁴ Këm Ngön pi omën orö rëak tenim tekarak wëen ten pim ë rangiatön iteneimaut. Pi komre kolap elnieimeë ngön këet pëen ök niamaup. Ten pim ë rangiat iteneimaö pöt Anutuuk pim ru kopëtap mena.

¹⁵ Son i yamëaup pi ru pöpë songönten war wesak ök mëak epël mëëa. "Omën epopön ne ngaan arën epël ök niiaut. 'Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.'" ¹⁶ Pi komre kolap pepap yak tiar pourö pim naëlaan komre kolap kësangën yaalniin nganngan weim wë. ¹⁷ Pöt tol ëënak? Anutuuk tiarimëen tektek ngönöt pëen Moses pim moresi mowiin nina. Pël ëautak Yesu Kristo puuk komre kolap niwesak ngön këet tekeri wes nina.

¹⁸ Omën nampök Anutuun itnaangkëntak pim Ruup pimtökëer Pepapring wëaup. Pötaanök Pepapë songönte war wesak tiarën ök yenia.

Son i yamëaupök war wesak mëëa

(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuta ngarangk Yerusalem kak wëaurö pit Anutuun kiri ar yaaö naröere Liwai ngönën omën narö Sonë naë wes mëen së epël pëlpël mëëa. "Ni talëp?" ²⁰ Pël maan Son pi ngep naën war wesak epël ök mëëa. "Ne Yaö Mëëaup, Kristo won." ²¹ Pël maan pit piin kaalak epël pëlpël mëëa. "Ën ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Elia ma?" Pël maan pi wonwon mëëa. Pël maan pit kaalak epël pëlpël mëëa. "Ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp ma?" Pël maan pi kaalak wonwon mëëa. ²² Pël maan pit epël mëëa. "Ën ni talëp? Tenim wes nimëauröen së ök

menaan. Nim songönten ök nia. Nimtok nimtëen talëp yamëaup?" ²³ Pël maan Son puuk epël mëëa.

"Ne yang pultak wë ngön ëak epël yaaup.
'Aköpëen kanö ngëseë.'

Ngaanëer Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Aisaia pim tektek ngön ëa pöt nem naë kè yaarö." ²⁴ Pël maan omën wes mëauröa naëaan Parisi ngönën omën narö pit piin epël pëlpël mëëa. ²⁵ "Ni Kristo won, ma ni Elia won ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp won ëen pöt ni tol ëë-nak omnarö i yamëaup?" ²⁶ Pël maan Son pi epël mëëa. "Ne omnarö i yaaptaring yamëaup. Ën omën namp arim tektrak wëen itnaangkën wë. ²⁷ Ne utpet epopök yok pangk pim ing korötepar wii nemowilngan."

²⁸ Yotan i pouuk Petani kak Son pim omnarö i mëa lup pötak ngön pöt oröa.

Yesu Anutuu Sëpsëp Ruup

²⁹ Ëlpamök Son pi itna pöt Yesu yewaisën itenak epël mëëa. "Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup. Kiri ar yaauro sëpsëp ruurö Anutuu omnaröa ketöt won wasëpënëak pit kiri ar ë yaë ök tapël Anutuu tiar omnaröa ketöt puuk won niwasëpënëak wes mëen oröaup. ³⁰ Omën pipopönök ne ngaan epël niaut. 'Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.' ³¹ Nemëntta piin köpëlëp. Pël ëautak ar Israel omnarö piin ëwat sënëak i yanimë." ³² Pël niak Son pi epël yenia. "Neenta köpël wëënak Anutuu omnarö i momëëmëak neeapök epël neeaut. 'Ni omën namp i yemomëen Ngëëngk Pulö irë rangk ngentiak öpna puopök omnarö Ngëëngk Pulö momëëmnaap.' Pël neaan ne itaangkën Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak kutömweriaan irë pim rangk ngentiak wëa. ³⁴ Ne pöten itenak war wes niamaan. Yaap, epop Anutuu Ruup."

Yesuuk ru kong nent koirra

³⁵ Ëlpamök Son pim ru naarring wë ³⁶ itaangkën Yesu kan yesën epël ök yenia. "Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup." ³⁷ Pël niaan tenip kat wiak Yesuu ënëm saut. ³⁸ Pël ëen Yesu kaip ti itaangkën tenip pim ënëm yesën itenak epël pëlpël yenia. "Arip oröp wë yewais?" Pël niaan tenip epël pëlpël mëëaut. "Rë yanuulaup, ni ka taltak wëaup?" ³⁹ Pël maan Yesuuk tenipön epël yenia. "Arip wais iteneë." Pël niaan tenip piiring së ka wëaut-en itenak kët taptak piiring wë ka uraut. Tenip wiap kan 4 kilok saut pötaanök.

⁴⁰ Yokot Son pim ngönte kat wiak neering Yesuu ënëm sa pöpë yapinte Entru, Saimon Pita pim nangap. ⁴¹ Pi teëntom së pim nanëp Saimon koirak epël ök mëëa. "Tenip Anutuu Yaö Mëëaup Kristo koirak itenaut." ⁴² Pël mëak Entruuk Saimon koirak Yesuu naë waisa. Pël ëen Yesuuk Saimon piin itenak epël mëëa. "Ni Saimon, Sonë ruup. Ne nim yapinte Sipas yeniak." Yapin Sipas pötëre Pita pötepar tiarim ngöntak kël.

Yesuuk Pilipre Nataniel koirra

⁴³ Ëlpamök Yesu pi Kalili yangerakë sëpënëak kön wia. Pël ëak itaangkën Pilip wëen epël ök mëëa. "Ni nem ruuröaring wë." ⁴⁴ Pilip pi Entruure Pita piarpim ka songönte Pesaita pörekaanëp. ⁴⁵ Pilip pi së Nataniel koirak epël ök mëëa. "Ngaanëer Anutuu ngön kosangöt Moses mangkën retëng ëëre tektek ngön yaauroa retëng ë pël ëaut kat wieim pöp ten koiraut. Pöp Yesu Yosep pim ruup Nasaret kakaanëp." ⁴⁶ Pël maan Nataniel pi epël mëëa. "Omën ompyaut ke pëlpël Nasaret kakaan naarööpanpe." Pël maan Pilipök epël mëëa. "Wais itaampëen." ⁴⁷ Pël mëak Pilip Nataniel koirak Yesu pim naë waisën itenak pim songönten epël yenia. "Omën yewais ëngköp pi yaap Israel omën yaapöp. Pi morököt wonöp." ⁴⁸ Pël yeniaan Nataniel pi Yesuun epël yema. "Ni tol ëak nem songönten ëwat wëen?" Pël maan Yesuuk epël yema. "Pilipök ngön neniaan wiaan ni kem songöntak wëen itenaut." ⁴⁹ Pël maan Nataniel kangiiir epël mëëaut. "O rë yanuulaup. Ni Anutuu Ruup. Ni Israel omnaröa omën omp aköp." ⁵⁰ Maan Yesuuk kangiiir epël ök yema. "Kem songöntak wëen nem itnak niaaö kot taptaan kön wi kosang yenewasën. Pötaanök ënëmak omën kaöat oröön itaampëet." ⁵¹ Pël mëak Yesuuk kaalak rangk epël yema. "Ne yaap pan niamaan. Ënëmak ar itaangkën kutömwer kan tëen Anutuu enselörö Omën Këep nem naë isak yeiraan itaampunëet."

Yesuuk maan i yaaptak wain i sa

2 Kët nentepar won sëen Kena kak Kalili yangerak omën namp öng mor mampënëak yaëen Yesu pim ëlëp omën pöpë kaatak wëa. ² Pël ëen Yesure pim ruurö ten këere imën nënëak tenën yas niaa. ³ Pël ëen së wë wain iit won sëen Yesu pim ëlëpök piin epël ök yema. "Pitëm wain iit kos sa." ⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. "Öng epop, ni nem ëëma pöten kön selap ëëngan. Nem songönte tekeri wasuma akunet naën." ⁵ Pël maan ëlëpök inëënöröen epël ök yema. "Omën nant ëënëak niaan pöt ënëm elmëen."

⁶ Yuta omnarö tenim ngönënta wieëaul kaömp nënëak pöt mor i yairaut. Pötaanök ka pötak yang kap 6 ëak wieëa. Kap nent peö ëaan pöt 20 ma 30 kalen i ke pël wiaapnaat. ⁷ Pël ëen Yesu pi inëënöröen epël ök mëëa. "Ar i kolak lë mëen peö ëëp." Pël maan pit kolak wais mëak peö panë ë ulmëa. ⁸ Pël ëen Yesu pi epël ök mëëa. "Ar nant kap pötëaan lë mëak wak së këere imën ngarangkëp meneë." Pël maan pit kolak lë mëak wak së mangkën ⁹ i yaaptak wain i sa pöten kön nawiin ëa. Inëënörö i kolak së mena pörö pitökëer ëwat wëa. Pël ëen ngarangkëp pi omp öng koirra pöpön ngön mëak epël mëëa. ¹⁰ "Omnaröa yaaul wain i ompyaut mangkën omën pourö nëmpënaatep tol ëënak ompyaut om wiaan wain i pasit wet rëak ningkën nak kep ëak wëënak ënëmak wain i misëng wesaut ëlëëp ngep ëak wakaimaut wak yaën? Talëp pël yeëa?"

¹¹ Yesu pim retëng nentere nent ëëpna ngës rëak Kena

Kalili yangerak pim weëre kosang pet elniipënëak retëng pipët èen itenak ten pim ruurö weëre kosangö pim naë wia pël kön wi kosang wesaut.

¹² Ènëmak Yesuu èlre nangre ruurö pël èak ten Kapaneam kak sê oröaut. Pörek sê akun wali naön.

Yesuuk ngönën tup kaöetak omnarö sum èeim wëën waö è mèa

(Matu 21:12-13; Maak 11:15-19; Luk 19:45-46)

¹³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ten Yesuring Yerusalem kakë saut. ¹⁴ Pël èak pörek sê Anutuu ngönën tup kaöetak ilëak Yesu pi itaangkën omnarö ka lup nentak wë pol purimakaöre sêpsèpre intre pörö sum è èn monat ngawingawi è pël èeim wëa. ¹⁵ Pël èën Yesu pi itenak wii koö nenges wak omènere pol purimakaöre sêpsèp pörek wëaurö waö è mèak mon ngawingawi yaauröa monat wak kömen moolëak urötta kaip ti yemoola. ¹⁶ Pël èak intörö wak ngawingawi èeim wëauröen epël yema. "Piporö wak kama seë. Nem Pepapë tup ngëëngk epët uröm kaatë ök wasngan." ¹⁷ Pël yemaan pim ruurö ten ngönën pepeweri ngön epël retëng èa pöten kön wiaut. "Ne nim kaat ompyaö wiaapnaataan weë yengenti." ¹⁸ Yesu pit waö è momëën ngönënë kaöaröak epël yema. "Nim ten waö yaalniin pöta songönte pet elniimëën retëng weë nent pet elniin itaampun." ¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Ar tup epët tööl olaan pöt nook kaalak akun nentepar nent ök rëëmaat." ²⁰ Pël maan pit epël yema. "Akun selap pan krismaki 46 ke pël ök réautep. Nuuk yok pangk akun nentepar nent kaalak ök ram ma?" ²¹ Yesu pim ngön mèëa pöt ngönën tupten nemaan, pimtë koröpöön yema. ²² Pël èautak wë ènëmak weletakaan wal è moulmëa akun pötak pim ruurö ten pim nganëër ngön ök niia pöten kön wiaut. Pël èak ten ngönën pepeweri wieëa pötere Yesuu ök niia pöteparën kön wi kosang wesaut.

Yesu pi omën pouröa songönöt èwatèp

²³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak Yesu Yerusalem kak wëën omën selap pim retëng weëre kosangring yaaö pötön itenak piin kön wi kosang yemowas. ²⁴ Pël èën Yesu pi pitëm songönten èwat wëa. Pötaanök pitëm piin kön wi kosang yemowas pöten yaap newasën yaë. ²⁵ Pël èën nantön köpël naënëp yak omnaröak ök nemaan wiaan pimtök pitëm lupötë iten pet ira.

Yesu pi Nikotimasring ngönngön èa

3 Omën namp wëa yapinte Nikotimas, pi Parisi ngönën omën, Yuta omnaröa kaö namp. ² Pi röök nentak Yesuu naë sê epël mèëa. "Rë yanuulaup, niin ten èwat wë. Anutuuk ni ten rë niulömëak wes nimëaup. Anutu omën nampë naë won wiaan yok pangk nim yaën epël retëng it ngolöp nent naëpan." ³ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mèëa. "Ne yaap pan niamaan. Namp pi ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak öpna pöp Anutuuk wa ngaöök mëëpnaap.

Pël naënëpök yok pangk naëpan." ⁴ Pël maan Nikotimas pi epël mèëa. "Tol èak omën namp pi kaö saupök ngolöp wesak wilëpën? Ma kot sak kaalak èlëpë lupmeri ilaan ngolöp wesak wilëpën ma?" ⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mèëa. "Yaap pan niamaan. Namp pi iitere Pulöök elmëën ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak naön èëpna pöp Anutuuk wa ngaöök namëëpan. ⁶ Omën kepëtakaan wilëpna pöp omën möönre koröp pëën wak öpnaat. Èn Pulöök elmëën ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpna pöp Pulöökë weëre kosang wak öpnaap. ⁷ Ni nem ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak ön pël ök yeniak pötaan yaan sak èëngan. ⁸ Kentö pi pimtë yamöaul yamö. Pël èak omnant pout ètëp è yesën nga ngönpel pëën kat yawiin. Èn songönte tarëkaan oröak yewais ma tarëk sê pet yair pöt ni köpël wëën. Omën Pulöök elmëën ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpnaarö pit tapël èëpnaarö. Ni Pulöökë yaë pöten köpël wëën pötaanök." ⁹ Pël maan Nikotimas kangiir epël mèëa. "Pöt tol èak pël èëpën?" ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mèëa. "Ni Israel omnaröa rë yanuula kaö nampök tol èënak köpël yaën? ¹¹ Ne yaap pan niamaan. Omnant tenim itenak kat wiak pël yaautön yeniak. Ök yeniaan ar kasëng yemengkaurö. ¹² Ne yangerakë omnantëël niaanakta ar kön wi kosang newasën yeë. Pötaanök kutömweriil ko wesak niamaatep ar pötön köök kön wi kosang newasën èën sa. ¹³ Arëkaan namp kutömweri nawisën Omën Këëp nemtokëër kutömweriaan yangerakël irëaup. ¹⁴ Ngaan Moses puuk yang pultak kamal könöp ket èak këarak möak wesir ulmëa pöta ök Omën Këëp ne tapël elnëëpnaat. ¹⁵ Pël èën neen kön wi kosang newasëpnaarö wëwë kosangtak öpnaarö. ¹⁶ Anutu pi yangerak omnarö lup sant elniak pim Ru kopëtap wes nemëën irëaut. Pötaanök narö ar neen kön wi kosang newasënëërö kö nasëngan, wëwë kosangtak önëërö. ¹⁷ Ruup ne ngön è pet yauröa yaë pöl elniimëak won, omnarö utpetetakaan kama niömëak Anutuuk wes nemëën irëaut. ¹⁸ Pötaanök namp pi kön wi kosang newasëpnaap pi ngön ya namp. Èn namp pi kön wi kosang newasën èëpna pöp pi kö sèpënëak ngön è pet irën wë. Pöt tol èënak? Anutuu Ru kopëtap neen kön wi kosang newasën èa pötaanök. ¹⁹ Ngön ya mëmpna pöta songönte epël. Yesu pi èwa pepap yangerak oröak wëënak omnarö pit pim èwa pöten itaampnaaten kaaö èën kouten kent èa. Pöt pitëm wëwëet utpet pötaanök èwaaten kaaö èa. ²⁰ Omën utpetat yaaurö pit èwaaten kaaö yaë. Pit pitëm yaaut tekeri sèpan pötaan kas èak èwaatak naaröön yaë. ²¹ Èn namp pi këët ngar öpna pöp èwa pöt temanöm wasëpnaap. Pël èën pim omnant yaaut Anutu pim ngönta ököök ima pöta songönte tekeri sèpnaat."

Sonök Yesuu songönte war wesak ök mèëa

²² Pël mèak Yesu pi pim ruurö tenring Yutia yangerakël saut. Pörek sê wë omnarö i momëaut. ²³ Inon kak, Selim kak naë pörek i kësang wieëa. Pötaanök omnarö

sëen Son piita i momëeim wëa. ²⁴ Akun pötak Erot pi Son wii kaatak nemoulmëen wiaan pël ëa.

²⁵ Pörek Sonë ru naröere Yuta omën namp pitëm i yamëa pötaan neneren ngön nga ela. ²⁶ Pël ëak pit Sonë naë së piin epël ök mëëa. "Rë yanuulaup, ni omën namp ngaantak Yotan i pouuk niiring wë pim songönte war wesak ök mëëan pöpön kön wiaan ma? Omën pöpök omën i yemomëen omën pourö pim ngësël sa pet yair." ²⁷ Pël maan Sonök kangiir epël mëëa. "Pi yok pangk yaë. Anutuuk omën namp omnant ëëpënëak weëre kosang nemangkën wiaan pimtok yok pangk naëpan. ²⁸ Arimtokëër ewat wë. Ne ngaan epël niiaut. 'Ne Yaö Mëëaup, Kristo won. Pi tapöpëen wet rëak wes nemëaup.' ²⁹ Omën namp pim öng yaup koirën pöt öngöp pimtë naë së öpnaat. Pël ëen ompöpë karip pi naë wë pim ngöntöpë ngönte kat wiak ërëpërëp ëëpnaat. Pöta ök omnarö Yesuu naë yesën itenak nem lupmer ërëpsawi kaö yeë. ³⁰ Puukëër isëp. Ne irem."

³¹ Omën ngaarëkaan irëaup pi omnant pout il niwesaup. Omën yangerakaan oröaup pi yangerakaanëp. Pi yangerakë omën epotëël ngön apnaat. Omën kutömweriaan irëaup pi omën epot pout il niwesaup. ³² Pi pim omnant itaampöore kat wi ëautön ök yeniaanak omën naröak kat wiak kön wi kosang newasën yeë. ³³ Omën namp pi kat wiak kosang wasëpnaap Anutuu ngönte këët pöt pet yaalmë. ³⁴ Anutu pim wes mëen waisa pipop pim Pulö mangkën peö ëaup. Pötaanök pi Anutuu ngön këët ya. ³⁵ Anutu pi pim Ruup lup sant elmëak ngarangk elniipënëak omnant pout pim moresi mowia. ³⁶ Pötaanök namp pi Ruupön kön wi kosang wasëpna pöp wëwë kosangtak wakaim öpnaap. Namp pi Ruupë këm ngönta ënëm naën ëëpna pöp pi wëwëet naön ëëpnaap. Anutu pim ya këlangönte pim rangk wiakaim wiaapnaat.

Yesu pi Sameria öngöpring ngönaak ëa

4 Akun pötak Parisi ngönën omnarö pit ngön nent epël kat wia. "Yesu pi omnarö kësang pan i momëen pim ënëm yesën Sonë ruurö il yemowas," pël kat wia. ² Pöt Yesu pi won, pim ruurö tenimënt omnarö i momëeimaut. ³ Pël ëen Yesu pi ngön pöt kat wiak ten Yutia yangerakaan kaip tiak kaalak Kalili yangerakël saut. ⁴ Tenim kan sa pö Sameria yangerak oröak seëau. ⁵ Pöök yesem Sameria yangerak ka naö Saika pël yamëëa pöök së oröaut. Ka pö Yakop pim ruup Yosep pim yang mena pöra naë wieëa. ⁶ Ka pöökë naë Yakop pim i öngöp ngaanëër tëau wieëa. Ten kan im Yesu koröpön ëen itaangkën këtëp luptak wëen i öngöp pöökë pourak wel aisëak kë yes.

⁷ Kë yesem wëen pim ruurö ten ka pöökë omnaröa ngësë kaömp sum ëënëak saut. Pël ëen pimënt wëen Sameria kak pörekaan öng namp i kolöpënëak sa. Së pim naë oröa. Pël ëen pi öng pöpön iit nëmpënëak kimang mëëa. ⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ni Yuta omnampök yaanëp ne Sameria öngöppe. Tol ëënak neen i kimang yenëaan?" Pim mëëa pöt Yuta omnaröere Sameria omnarö pit omnant ngawi naën yeëa.

Pötaanök mëëa. ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. "Ni Anutuu omën ompyaut nimpna pöten ewat wë omën niin i kimang yeniak epop neen ewat wëen talte neen kimang neaan nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpna pöt nimp." ¹¹ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Omën kaöap, ni i kepit wonöpök ëaanëp öngöp epö wali panëööp nim i won nasën yaaut yaan pipët tarëkaan öm? ¹² Tenim ëap Yakop puuk i öngöp epö tëak pimëntre pim ruuröere pim pol sëpsëpre purimakaö pörö neimau. Nuuk Yakop il mowesak i won nasën yaaut koiröm ma?" ¹³ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Omën i öngöp epöökëen yena pipörö pourö kaalak iiten ëëpnaarö. ¹⁴ En omën nook iit ningkën nënëërö kaalak iiten naëngan. I köloköta olaim wë pöl arim lupötë wieë pötë menmen eim wëen ar wëwë kosangtak önëërö." ¹⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Omën kaöap, i nim yaan pit nan. Pël ëen ne i pipët nak kaalak iiten naën ëëmaan. Pël ëak eprek wais yokola pöt sëp wasumaan."

¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ni së nim ompöp koirak epël waiseë." ¹⁷ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne omp wonöp," maan Yesuuk epël mëëa. "Nim omp wonöp yaan pipët yaap. ¹⁸ Ngaan ni omp mor nas waup. Pël ëaupök peene omp namp niiring wë pipop nim omp yaapöp won. Nim ngön yaan pit yaap." ¹⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne peene niin ewat yes. Ni Anutuu tektek ngön yaaö namp. ²⁰ Tenim ëarö pit rosir epöök wais Anutuun yaya maimaurö. En ar Yuta omnaröak pöt epël yak. 'Omnaröa yaya mapena pörek Yerusalem kak.'" ²¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Öng epop, ni nem ngönte kat wiak kosang was. Akun nent orööpën sa. Pël ëak tiar rosir epöök wais nem Pepapön yaya nemangan. En Yerusalem kak sëeta yaya nemangan. ²² Ar omën arim köpëlötön yaya yamëëaurö. En ten Yuta omnarö pöt tenim ewatötön yaya yamëëaurö. Pöt tol ëënak? Anutu pim omnarö utpetetakaan kama yewa ya pöt ten Yuta omnaröa naë oröa pötaanök. ²³ Akun nent temanöm sëpnaat ëa pöt yok oröa. Pël ëen omnarö piin yaap yaya yamëëaö pörö nem Pepapön pitëm lupötök yaap yaya mapnaat. Nem Pepap pi omën ke pëlöröaan kent yaaup. ²⁴ Anutu pi Pulö. Pötaanök omën piin yaya yamëëaurö pit lupötök yaap yaya map." ²⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne ewat wë. Yaö Mëëaup orööpnaap, pim yapinte Kristo. Pim orööpna akun pötak omën epot poutëët war wesak ök niapnaap." ²⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ne tapöp, niiring ngönaak yak epop."

²⁷ Yesuuk pël yamëem wëen pim ruurö ten kaalak së oröak pim öngöpring ngönaak yeëa pöten itenak yaan saut. Pël ëak nampök öngöpön, "Ni oröpmor ömëak yewaisën?" pël nemaan. En Yesuunta, "Oröp ëënak öng pipopring ngönaak yaan?" pöt nemaan ëaut. ²⁸ Pël ëen öng pöp i kepit pörek wiak kak së omnaröen epël ök mëëa. ²⁹ "Waiseë. Itaampunëen. Omën namp e wais wë nem ngaan ëaö pöt poutön ök yenëa. Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo koröp." ³⁰ Pël maan pit kakaan oröak Yesuu ngësë waisa.

³¹ Akun pötak Yesuu ruurö tenök piin ke urak epël meëaut. "Rë yanuulaup, ni kaömp në." ³² Pël maan pi epël yenia. "Ne nem kaömp ke nampöt wia pöten ar köpël wë." ³³ Pël niaan ten ruurö neneren epël meëaut. "Omën nampök kaömp nant wak wais mena koröp." ³⁴ Pël yemaan Yesuuk epël yenia. "Nem kaömpöt epël. Nem wes nemëaupë ngönte ngaarëk wak pim ya ngön äaut mëmpa pötak nem kaömpöt yaë." ³⁵ Ar këere kaömp önëak epël aim. 'Ngon kong nent won sëen këere kaömp köp sëenak öpen,' pël aim. Pël äautak ne arën ök niamaan. Omnaröen iteneë. Arim këere kaömp yewaul arök pit nemëen neweë. Nem omën nemëen öma akunet temanöm sa. ³⁶ Ya omën namp këet yeön ya pepap pi sumat yemangk. Ök tapël ya omën namp nemëen wë pöp pi kangit mempaat. Pël ëen pim öpna pörö pit wëwë kosangtak öpnaat. Pö-taanök omën yangëntaupre yewaup piarip pouwaar ërëpsawi ë yaë. ³⁷ Pötaanök ngaanëer omën namp pim ngön epël äa pöt yaapët. 'Omën namp pi ya ngëntën nampök këet yeö.' ³⁸ Ne arim ngaan ya mënak nangëntënrekëlök om këet önëetaan wes yanimë. Ya pöt naröak mënak ngëntën kë oröaut. Ar om pep sak këet önëet."

³⁹ Akun pötak Sameria omën kësang ka pöök wëaurö pit öng pöpë ngönte kat wiak Yesuun kön wi kosang wesa. Pöt öng pöp epël mëëa. "Pi nem ngaan ääo pöt poutön ök yenëa." ⁴⁰ Pël ëen Sameria omnarö pim naë wais pitring öpënëak yema. Pël ëen pi akun nentepar pitring wakaimaut. ⁴¹ Pël ëen omën selap pimtë këmtakaan ngön kat wiak piin kön wi kosang wesak ⁴² öngöpön epël mëëa. "Ten nim ngön pëente kat wiak omën epopön kön wi kosang newasën. Tenimtokta pim ngönte kat wiak epël kön yawi. 'Omën epopök yangerakë omnarö utpetetakaan kama niöpnaap,' pöt peene kön yawi."

Yesuuk yang ngarangkëpë ya omnamp pim yokotup ompyaö mowesa

⁴³ Akun nentepar won sëen ten Kalili yangerakël saut. ⁴⁴ Pöt Yesu pimtök pimtëen wet rëak tekeri wesak epël ök äa. "Tektek ngön yaaö namp pimtë kaare yangerak wëen omnaröak pi kaö nasën wë wesak piin yaya nemaan ë yaë." ⁴⁵ Pël äak Kalili yangerak së oröaut. Pël ëen Kalili omnarö pit Yesu piin itenak ërëpsawi yaë. Pöt wet rëak pit pourö Yerusalem kak Anutuu mait elmëa akun ngëengktak wëen pi ya yamëngkën itena. Pötaanök pi sëen ngöntre kar yaalmë.

⁴⁶ Ten Kena kak Kalili yangerak së oröaut. Pörek pimtë ngaan maan i yaaptak wain i sa pörek. Pël ëen kak pörekë naë Kapaneam kak pörek yang ngarangkëp pim ya omën nampë yokotup yauman wieëa. ⁴⁷ Pël ëen pöp pi Yesu pim Yutia yanger sëp wesak Kalili yangerak së jaarö pöt kat wiak pim naë wais oröak epël kimang yema. "Nem yokotup yauman kaö panë yeem wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni tepër së nem yokotup ompyaö wasumëak yewais." ⁴⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ar retëng it köpëlöt arim itöök pet

naalniin ëen pöt kön wi kosang newasën ëenëerö." ⁴⁹ Pël maan omën pöpök epël yema. "Kaöap, teënt pan sëpa, nem yokotup wel wiipanok." ⁵⁰ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ni së, nim yokotup öp wëerek." Pël maan omnamp Yesuu ngönte wa yaap wesak kaalak kakë yes. ⁵¹ Pël äak pi kan kourak yesën pim inëen ruurö së koirak epël ök mëëa. "Nim yokotup yok öp sak wë." ⁵² Pël maan pi pitën akun taltak ompyaö sa pöten pëlpël maan pit epël mëëa. "Kusi, kët luptak wëen pim koröp es nga pöt won sa." ⁵³ Pël maan pepap pi pimënt epël kön wia. "Akun taptak Yesuuk neen, 'Nim yokotup yok öp öpnaap,' pël neeautep." Pël äak piire pimorö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵⁴ Yesu pi Yutia yangerakaan Kalili yangerak së oröak retëng wëere kosang pipët kaalak ëen nentepar pël saut.

Yesuuk Petesta i kaöök omën namp ompyaö mowesa

5 Wë akun nentak Yuta omnarö pitëm akun ngëengktak nent temanöm sëen ten Yesu piiring Yerusalem kakë saut. ² Yerusalem kak naë sëpsëpöröa ka kanra ëöök i kaö nent Yuta ngöntak Petesta pël yamëëaut wieëa, pöta ëöök kët kosöp ka mor nas wieëa. ³ Ka pötë omën yauman ke nentere nent yaaurö, it ngaap saare ing il tëäöre omën kël wëere pël äaurö wë i kaö ëtëp elmëëpënëak kor wakaima. ⁴ Akun nantë Aköp pim ensel namp wes mëen wais i kaö ëtëp elmëen ëtëp yaëen omën wet rëak ilapna pöp pim yaumante won sëpnaat. ⁵ Pël ë yaaurek omën namp kët kosöp ka nentak wieëa. Pi yauman eim wëen akun wali pan krismaki 38 pël won saup wieëa. ⁶ Yesu pi omën pöp ka uraan itenak akun wali yauman eimaup pöten ëwat wë omnampön epël yema. "Nim yaumante won sëpënëak kent saan ma?" ⁷ Pël maan yauman omnampök epël yema. "Kaöap, i kaö ëtëp yaëënaar omën namp wa neulëpnaap won. Nemtok sumaat pangk naën äak ilamëak yaëen wet rëak saupök il yenewas." ⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ni wal ë tauak nim korumönte wak kan së." ⁹ Pël maan tapëtakëer ompyaö sak pim urte wak kan yes.

Yesu pim omnamp ompyaö mowesa akun pöt kë yesa akunetak äa. ¹⁰ Pötaan Yuta omën kaöaröak omën ompyaö mowesa pöpön epël mëëa. "Peene akun epët kë yesa akunet. Nim korumönte ömë pötaan nga wia." ¹¹ Pël maan omën ompyaö sa pöpök pitën epël mëëa. "Omën nem ompyaö newesaupök nem korumönte wak sum pël neeautep." ¹² Pël maan pit epël pëel mëëa. "Omën talëpök nim korumönte wak sum pël yenia?" ¹³ Pël maan omën ompyaö sa pöp omën tok kësang äaan Yesu omën pöröak irikor äak yesën köpël äak ëngk ma e wesa.

¹⁴ Ënëmak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöetak së omën pöp koirak epël yema. "Ni ompyaö saupök kaalak utpetat ëënganok. Pël ëëmë pöt omën könöm nant nim yaumante il niwasëpna pöt nim naë orööpnaat." ¹⁵ Pël maan omën ompyaö mowesa pöp Yuta kaöaröa naë së epël mëëa. "Omën ne ompyaö newesa pöp Yesuuk äa." ¹⁶ Pël maan Yuta kaöarö pit pöten kat

wiak kē yesa akunetak Yesuuk omnamp kēēkē mowesa pōtaanōk pōrek ngēs rēak kōōre tok elmēak mēmpēnēak kent wia. ¹⁷ Pēl ēēn Yesuuk kangiir epēl mēēa. “Nem Pepap pi akun poutē ya yamēngkaup. Pōtaanōk ne ōk tapēl yeē.” ¹⁸ Pēl maan Yuta kaōarō pit akun pōtak Yesu mēmpēnēak nga kup ria. Pōt pi pitēm ngōn kosang wiaut ilap riak kē yesautak ēa pōtaanōk. Pi Anutu pim Pep panēēp yamēem Anutuu ōk sak pimtēēn omnarōen pet elmēa. Pōtaanōk pit pouteparēēn pi mēmpēnēak ngōn ē kosang wesa.

Yesuuk pi ya weēre kosangōt wak wē pēl ōk mēēa

¹⁹ Yesu pi kangiir yema. “Ne yaap pan niamaan. Ruup ne nemtē kōnōōk omēn nant naengan. Nem Pepap yamēngkēn iteempa pōt mēmpaat. Pōtaanōk omnant nem yeē epot nem Pepap yaēēnak ōk yeē. ²⁰ Nem Pepap ne pim Ruupōn kent ēak pimtē omnant yamēngka pout neen pet elnēeim wē. Pēl ēak kaalak munt kēsang nant pet elnēēn pōt epot il wesak mēmpa pōtōn ar yaan sēnēēt. ²¹ Nem Pepap pi omēn wel wiaurō wal ē moulmēak wēwē yemengkaupōk tapēl Ruup neenta nem kentōōk omēn narō wēwē yemengkaup. ²² Nem Pepap pi omnarō ngōn yaatak kom naalmēēn yaaup. Ngōn ya yamēngka pōt pout ne nenaup. ²³ Pōtaanōk omēn narō Pepen yaya mapnaarō, ōk tapēl Ruup neenta yaya neapnaat. Ēn omēn Ruup neen yaya nenēaan ēēpnaarō pit Pep nem wes nemēaup piinta yaya nemaan ēēpnaat.

²⁴ “Ne yaap pan arēn niamaan. Omēn namp nem ngōnte kat wiak nem wes nemēaup piin kōn wi kosang wasēpnāap pi wēwē kosangtak ōpnaap. Ne pi ngōn yaatak naulmēēngan. Pi yok wel yawiaurek sēp wesak peene wēwē kosangtak wē. ²⁵ Ne yaap pan arēn niamaan. Akun orōōpēnēak ēa pōt yaarō. Pōtaanōk omēn wēwē kosangtak naōn lup wel wiaurō pit peene Anutuu Ruup nem ngōnte kat wiipnaat. Pēl ēak kēēkē kat wiipna pōrō wēwēeta ōngpōk ilapnaan. ²⁶ Nem Pepap pi wēwēeta songōnte. Pōtaanōk pi pim Ruup ne elnēēn neenta wēwēeta songōn saup. ²⁷ Ne Omēn Kēēp. Pōtaanōk ar omnarō ngōn ya mēnak kom elniimēak weēre kosang nenaup. ²⁸ Ar epēten yaan sak ēēngan. Akunet temanōm yesēn omēn wel yangaōōk wieēāō pourō nem ngōnte kat wiak ²⁹ wal ēēpnaat. Omēn ompyaō ēaurō pit wal ēak wēwēetak ōpnaan. Ēn omēn utpetatringōrō pit wal ēak nem naē ngōn ya mēmpnaat.”

Narōak Yesuu songōnte war wesak ōk mēēa

³⁰ Pēl mēak Yesu pi kaalak epēl yema. “Ne omēn nant nemtē kōnōōk naengan. Nem Pepapōk ēēmēak neea pōl ne omnarō ngōn ya yemomēngk. Nem ngōn ya yamēngk pōt wotpil panē yeē. Pōt ne nemtē kōnōōk naēn, wes nemēaup pim kōnōōk yeē. ³¹ Nem ngōn ōk yeniak epot nemtē kōnōōkaan nemtok nga ilak yeniak talte ar kat wiak yaap ma kaar wasēnēēt. ³² Nem Pepapōk nem songōnte aan yaap ēēpnaat. ³³ Ar ngaan omēn narō Sonē naē wes mēēn pēēl maan puuk nem

ya yamēngkautaan ngōn kēēt ōk mēēa. ³⁴ Nem Pepapōk nem songōnte ōk yaaup yak omēn nampōk nem songōnte ōk apēna pōtaan ne kōn selap naēn. Pēl yeēetak ar neen kōn wi kosang wasēn Anutuuk ar utpetatē ōngpōkaan niōpēnēak Sonē nemēēn ōk niia pōt kōn wiinēak ōk yeniak. ³⁵ Son pi kalaōtē rangiak ēwa yeē pōl omnarō ar ēwa elniin akun kot nent ēwa pōōn ērēpsawi ēan. ³⁶ Ar nem songōnte ēwat sēnēak omēn munt nantōk pet yaalni. Omēn weēre kosang pōt Sonē neekēl utak niia pōt il yewas. Omēn epot pout mēmpō sē mēn pet irumēak Pepak neeaup. Pōtaanōk nem ya yamēngk epot pimtōk omnarōen nem songōnte pet yaalni. Pēl ēēn ar itenak neen, ‘Pi Pepapōk wes mēēn irēa,’ pōt kōn wiinēēt. ³⁷ Pep, nem wes nemēaup, pimtōk nem songōnte tekeri wes nina. Ar pim kēmtakaan ngōn kot nent kat wiire ē kos iteempō pēl naēnōrō. ³⁸ Pēl ēak pim ngōnte arim naē wi naōn. Pōt ar Pepak wes mēaup nemēēn kōn wi kosang newasēn yeē. ³⁹ Ar wēwē kosangtak ōnēak ngōnēn pepeweri ngōn wia pipot pout sangk kelak kat yawiaurō. Ngōn pipotōk nem songōnte war wes yaningk. ⁴⁰ Pēl yaēēnak arōkēer nem naē wais wēwēēt ōnē pōtaan kaaō yeē. ⁴¹ Ne omnarōak yaya neapnakōk naēn. ⁴² Ēn arēn ne ēwat wē. Arim lupōt Anutuun rē noolaan wē. ⁴³ Nemtok nem kōnōōk newaisēn. Nem Pepapōk wes nemēēn waisēn ar ne sant newesak nem ngōnte ngar naōn yeē. Ēn omēn namp pim kōnōōk waisēpna pōpōkēer ar pi sant mowesak pim ngōnte kat wiinēēt. ⁴⁴ Ar arimtok arimtēēn neneraan yaya aimeē Anutu kopētāpōk yaya niapnaaten kaaō yaaurōak tol ēak Anutuun kōn wi kosang wasēn? ⁴⁵ Arōk nook Pepa naē arimēēn ngōn ya mēmpaat wasngan. Moses pim ngōn kosang retēng ēaut wia pipotōk ar ngōn yaatak niulēēpnaat. Moses pim ngōn kosang retēng ēa pōtōk, ‘Tiar kaamōk elniipnaat,’ pēl yewas. Pēl naēpan. ⁴⁶ Moses pim ngōn retēng ēa pipot nemēēn retēng ēaut. Pōtaanōk ar pim ngōn pout kat wiak kosang wesan talte nemotta tapēl kat wiak kosang wasēn. ⁴⁷ Ar pim ngōn retēng ēa pōt kat wiak kosang newasēn ēaurōep tol ēak nemotta kosang wasēn?”

Yesuuk omēn 5000 pōrō kaōmp mena

(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Luk 9:10-17)

6 Yesu pi ngōn pit mē pet irak wē Anutuu mait elmēa akun ngēēngk pōt temanōm yesēn, Kalili i kaō yapin nent Taipirias pōōkē we naōōkēl saut. Pēl ēēn omēn selap pan pi yauman omnarō ompyaō yemowasēn itenaurō yak pim ēnēm waisa. Pēl ēēn ten Yesu pim ruurōaring rosir naōōk is wel aisēak ⁵ itaangkēn omēn kēsang pan yewaisēn Yesuuk Pilipōn epēl yema. “Omēn selap eporō kaōmp tarēkaan wak mangkēn pangk ēēpēn?” ⁶ Pōt pimēt pōp pim ēēpnaat kōn wieēak Pilipōn ōkōōk mēēa. ⁷ Pēl maan Pilipōk epēl yema. “Tiar yok pangk mon kēsang 200 kina pōta kōn kaōmp sum ēak mēmpenaatep pōteta omnarō pangk naēpan sa.” ⁸ Pēl maan Yesuu ru namp Entru, Saimon Pita pim nangapōk Yesuun epēl yema. ⁹ “Yokot omp ulwas namp e wē epop pim naē kaōmp

kotut mor nas en i kaö imen kot naar pel eaap epteparok tiar omen selap eporo pangk naepan sa." 10 Pel maan Yesu itna pot non kesang naö wieäa. Pel een ten pim ruuroen epel yenia. "Ar omnaroen wel aisapen maä." Pel niaan omnaroen maan wel aisäa. Omp poro kesang pan 5000. 11 Pel een Yesuuk kaomp pot wak Anutuun yowe meak mampö së pet irak kaalak i kaö imenaar wak tapel eak mangken pangk äa. 12 Pel een pit na pet iren Yesu pi ten pim ruuroen epel yenia. "Ar kaomp yemem kaö oläa epot wieë utpet eeapanok wa top eeë." 13 Pel niaan ten kaomp mor nas poteparë kaut wa top eak ker 12 potë waulon peö äaut.

14 Omnarö pit pim reteng äa poten itenak epel yema. "Omen epop Anutuu tektek ngon yaaö kaöap tiarim kor wakaima pöp yangerak oröopnaat pel aan kat wia tapöp." 15 Pel meak pit Yesu moroak pitem kaö was ulmeepeneak yaen piment itenak kaalak rosiraöökë sa.

Yesu i kaöökë roro sa (Matiu 14:22-23; Maak 6:45-52)

16 Wiap kan ket yeilaan Yesu ruuro ten i kaö eöökël ngemäut. 17 Pel eak porek oroak ween Yesu newaisen wiaan koö olaan ruuro tenimënt wangaöök iläak Kapaneam kakël saut. 18 Pel eak yesen kent kesangpel yamöön kaö maat kesang panë yamöa. 19 Pel een ten kaö ma ilë luptak 7 ma 8 kilomita pöta ök yesem itaangkën Yesu pi i kaöökë roro wangaöökë naë yewaisen ten itenak kas äaut. 20 Pel een Yesuuk epel yenia. "Nemtok yeëerek kas eëngan," pel yenia. 21 Pel een ten pi wangaöök wa moulmeeënäak yaen tapëtakëer tenimté san porek yaarö.

Omnarö Yesu koirëpeneak ap wesa

22 Elpamök omnarö i kaöökë engk komuntakël ween sa poro pit wal ë Yesuun ap wesak epel meäa. "Kusi rö kan wang kopëtaö wiaan iteengk pöök Yesu om ween pim ruuro pitemënt saut." 23 Pel yameem ween Taipirias kakëlaan wang nant kusiitak Yesu pim kaomp Anutuun yowe meak omnarö mangken na porek së oröa. 24 Pel een omen Yesu pim kaomp mangken na poro pit itaangkën Yesure pim ruuro ten pitem naë won. Pel een wang nantë iläak Yesuun ap wasö Kapaneam kakë waisa.

Yesu pi wewë koirëpena pöta kaompët

25 Porek wais i kaöökë engk komuntak Yesu koirak epel yema. "Rë yanuulaup, ni taan epel waisaup?" 26 Pel maan Yesu pi kangiir epel yema. "Ne yaap pan niamaan. Ar nem reteng weëre kosangring pet elniin itenan pötaan won, om kaompöt ningken nëen kep elnia pötaan pëen neen ap wasö waisan. 27 Ar kaomp lëngë sasa yangerakë epëtaan pëen ya kaö mëngkanok. Kaomp munt arim nak wewë kosangtak önë pötaan weë ngentiak ya mëmpun. Kaomp pot Omen Këep nook ar nimpaat. Pot nem Pepap Anutuu ne wewë kosangët nimpëak yaaö neeaö pot tekëri wesa. Pötaanök nook ningken nak wewë kosangtak

önëët." 28 Pel maan pit epel yema. "Ten tol eak Anutu pim yaat mëmpun?" 29 Pel yemaan Yesuuk kangiir piten epel yema. "Anutu pim yaat mëmpunëak pot pim wes meen waisaup neen kön wi kosang wasënëët."

30 Pel maan pit kangiir ngon epel yema. "Ni reteng talte yaen ten itenak nim ngönte kön wi kosang niwasen? Ma ni ya oröpët mëmpëep? 31 Tiarim earö yang pultak imeë kaomp mana pëenë neima. Pot ngönëntak epel reteng äa. 'Pi pit nëmpënëak kutömweriaan kaomp meneima.'" 32 Pel meak Yesu pi kaalak epel yema. "Ne yaap pan niamaan. Moses pi kutöm kaompöt yapingk. 33 Kaomp Anutu pim yapingk epët kutömweriaan irëaut. Pötaan omen pourö nak wewë koirëneak irëaut." 34 Pel maan pit epel yema. "Kaöap, ni kaomp epët ket poutë ten nineim öm."

35 Pel maan Yesuuk kangiir epel yema. "Nemënt tapöpök arim wewë koirënë pöta kaompët. Pötaanök omen namp nem naë waisëpnaap pi kaalak këen naëpan. En namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp pi itenta naëpanëep. 36 Ne arën epel niiaut. Ar nem yaautön iteneëak kön wi kosang nenewasën yeë.

37 Omen pourö Pepak nem ngësël waisënëak niiauro nem ngësë waisënëët. Pel een nem naë waisën nook yok pangk ke nanuurngan. Won pan. 38 Ne nemtë könöök ya mëmpëak kutömweriaan neiraan. Nem wes nemëaup pim könöök ya mëmpëak yangerak wes nemëen irëaut. 39 Pötaanök omen wes nemëaupë kentöök epel ya. Omen nemëen nenaö poro namp il nanimeëngan, won. Akun kaöaöök nenaual wal ë niulëemaat. 40 Nem Pepapë kentöök epel ya. Omen narö it këëkë nengënak ne Anutuu Ruup pot kön wi kosang newasënëerö ar wewë kosangtak önëerö. Pel een akun kaöaöök nook ar wal ë niulëemaat."

41 Yesu pi pimtök pimtëen, "Ne kaomp tapët kutömweriaan irëaup," wet rëak pel meäa. Pötaanök Yuta omnarö pit piin ya sangën eak pimëen kaaö ngon meäa.

42 Pit neneren epel meäa. "Omen epop Yesu, Yosepë ruuppe. Tiar pim elre pepaarën ewat wëep. Pi tol eënak, 'Ne kutömweriaan irëaup,' pel ya?" 43 Pel yemaan Yesuuk epel yema. "Arimënt neneren kaaö ngon mangan. 44 Omen namp pi pim könöök nem ngësë newaispan. Nem Pepapök mök ë momëenak nem ngësë waisëpnaat. Pel een nook akun kaöaöök wal ë moulmëen wewëetak öpnaat. 45 Anutuu tektek ngon yaaurö pitök nem ngësël waisëpnaaröaan wesak ngon nent ngönëntak epel reteng äaut. 'Anutu pi omen pourö rë niulöpnaat.' Pel een omen narö Pepa ngönte kat wiak ewat sënë poro nem naë waisënëët. 46 Arim naëaan nampök nem Pepapön itnaangkënorö. Anutuuk wes nemëaup nookëer nem Pepapön itenaup. 47 Ne yaap pan niamaan. Namp pi neen kön wi kosang newasëpnaap pi wewë kosangtak öpnaap. 48 Nemënt kopët tapöpök arim wewë koirënë pöta kaompët.

49 Ngaanëer arim earö pit yang pultak kaomp mana pëenöt neimeë ulöp sak wel wi saurö. 50 En kutömweriaan kaomp nak kö nasënganëët nem naë epët.

51 Wewë kosangta kaomp epët kutömweriaan irëaut.

Pötaanök narö ar kaömp pöt nënë pörö wewë koirënëet. Nem kaömp ar nimpa pöt nemtë mäsëpët yangerakë omnarö wewë koirënëetaan nimpaat."

⁵² Pël maan Yuta omnarö pit pitëmënt neneren epël mäak ngön nga yaal. "Omën epop pi tol äak pim mäsëpët tiar ningkën nempenëak ya?" ⁵³ Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël yema. "Ne yaap pan niamaan. Ar Omën Këep nem mäsëpët nëere nem iit në pël naën èenë pöt wewëetak naön èenëet. ⁵⁴ Omën nem iire mäsëp nënë pörö ar wewë kosangtak wëen ènem akun kaöaöök wal ë niulëemaarö. ⁵⁵ Pöt tol èenak wasnganok. Yangerakë kaömp pöt kaömp pasut. Èn nem mäsëp epët kaömp panëet, i epët i kë panëet. ⁵⁶ Pötaanök omën narö ar nem iire mäsëp pöt në seim önë pörö ar neering wëen ne arring wakaim ömaat. ⁵⁷ Nem Pep wewë pepapök wes nemëen irëaut. Pötaanök ne pim wewëetakël wëaup. Ök tapël omën ne neneim önëerö ar nem wewëetakël wakaim önëet. ⁵⁸ Kaömp kutömweriaan irëa epët arim ëaröa ngaan yang pultak neimeë ulöp sak wel wieima pötaat won. Omën narö kaömp epët nënë pörö akun wali pan wewëetaring wakaim önëet."

⁵⁹ Yesu pi Kapaneam kak wë Yuta omnaröa ngönën tupta kakaati ngön pipot ök mäak rë mouleima.

Wewë kosangtak öpena ngönte Yesuu naë wia

⁶⁰ Pël maan Yesuu ènem yaaö narö pit ngön pipot kat wiak neneren epël yema. "Ngön epot könöm yesëp. Talëp kat wiipën?" ⁶¹ Pitëmënt neneren kaaö ngön yemaan Yesu pimtë könöök itenak epël yema. "Ar ngön pipot kat wiin utpet yaë ma? ⁶² Ma ar itenaan Omën Këep ne nem ka songöntakë kaalak isën pöt tol èenëerö? ⁶³ Pulöök tiar wewëat yangink. Omnaröa weëre kosangöök yok pangk pël naëpan. Nem ngön ök yeniak epot kat wiak kosang wasën Pulöök arring wëen wewëetaring önëet. ⁶⁴ Pël èenëetak arim tekrakaan omën narö pit kön wi kosang newasën eim." Pël mëäa pöt Yesu pi omën pimëen kön wi kosang newasën èepnaaröere èn pimëen kup mowiipna pöpön wet rëak ewat wëa. ⁶⁵ Pël mëak yal menak epël yema. "Songön pi taptaanök epël niiaut. 'Omën narö nem Pepapök kan mowasëpnaarö pitëmënt nem ngësël waisëpnaat,' pël niiaut."

⁶⁶ Yesu ngön pötaan pim ènem yaaö narö selap pit pi sëp mowesak sa, piiring kaal wak naën. ⁶⁷ Pël èen Yesuuk ten pim ru 12 pöröen epël pëel yenia. "Arta sëp newesak sën ma?" ⁶⁸ Pël niaan Saimon Pita puuk epël yema. "Aköp ten talëp ngësë sën? Ten nimtë ngöntakaan wewë kosangët yeö. ⁶⁹ Pël niaimeë ten niin kön wi kosang wesak ni Anutu pim omën ngëengkëp pël yaniwas." ⁷⁰ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yenia. "Ne ar yokot 12 äak wa niulëaut. Tol èenak arim naëaan namp Setenë ènem yeë?" ⁷¹ Pël niia pöt pi Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim yokotup piinök niia. Pi Yesu pim ru 12 pörö tenëkaan namp pi pöpök wë ènemak Yesuun kup mowiipnaap.

Yesuu nangarö pit piin kön wi kosang newasën äa

7 Wë ènemak Yesu pi kaalak Yutia yangerakël sëp-naaten kaaö èen Kalili yangerakël sa. Pöt Yuta ngarangköröak pi mëmpenëak nga wëen kat wiak nasën äa. ² Yuta omnarö akun ngëengnk nent wiire këra ëp ka yaaö akun nent temanöm yesën ³ pim nangaröak epël ök yema. "Ni kak eprek sëp wesak Yutia yangerakël së. Pël äak retëng nant yaëen nim ruurö itaampnaan. ⁴ Omën namp pi pim yaautön omnarö itenak kent èepënëak pöt ëlëep naën yaaup. Ni retëng weëre kosangringöt yaaup. Pötaanök pitëm tekrak së wë yoolök pël yaëen omën pourö it ningampnaan." ⁵ Pim nangarö pitta piin kön wi kosang nemowasën. Pötaan pël yema. ⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Arimtokëer akun pasutë èenëet. Èn ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëema akun pöt ngolöp yaë. ⁷ Omën ngönën wonörö pit arimëen yok pangk kööre tok naalniipan. Pit nemëenökëer kööre tok yaalnëaurö. Pöt nook pitëm utpet yaaut war wesak yemak. Pötaanök nemëen kööre tok elnë yaë. ⁸ Pötaanök arökëer tiarim akun ngëengnk pipten itaampunëen seë. Èn ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëema akunet ngolöp yaëerek peene nasëngan." ⁹ Pël mëak Yesu pi Kalili yangerak om wakaima.

Yesu pi akun ngëengktak Yerusalem kakë sa

¹⁰ Wëen nangarö wet rëak wa topöök së wëen ènemak sa. Omnarö itaampnanëak ëlëep sa. ¹¹ Pël èen Yuta ngarangkörö pit wa topöökë öngpök ap wasën won èen epël mëäa. "Omën pöp tarëk wë?" ¹² Pël yemaan omnarö pit pimëen ngön laaök neneren naröak, "Ompyaö yaaup," pël yemaan naröak, "Won, pi omnarö lup wa irikor yaalmëaup," pël mëäa. ¹³ Pöt pit Yuta kaöaröen kas èen ngaarëk wesak naën ëlëep pitëmënt pël äa.

¹⁴ Akun ngëengnk pöta luptak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök yema. ¹⁵ Pël èen Yuta ngarangkörö pit yaan sak epël mëäa. "Omën epop tiarim pep kaatak neilaanëppe. Pi tol äak pepeweriaan ngönën songön ewat sak ök ya?" ¹⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Nem ngön arën ök yeniak epot nemtëet won. Anutuu ngönötök ök yeniak puuk ne wes nemëen waisaut. ¹⁷ Pötaanök narö ar Anutuu këm ngönta ènem èenë pörö nem ngön ök yak epotë songönöt ewat sënëet. Pël äak ar nemtok rëak yeëan ma Anutuuk ök neaan yeëan pöt ewat sënëet. ¹⁸ Omën namp pimtë könöokaan apna pöp pimtök pimtëen koröp ngar wak apnaat. Èn omën namp pi pim wes mëaupë yaaat orööpënëak ya mëmpëna pöpön korar won, wotpil yaë pël mapnaat. ¹⁹ Ngaanëer Moses puuk ngön kosang retëng äaut wiaan ngar naön yaurö. Tol èenak ne nempunëak yeë?" ²⁰ Pël maan omnaröak kangiiir epël yema. "Urmerap nim lupmeri ilëak wëen kaökaö saup. Talëpök ni nimpënëak yaë?" ²¹ Pël maan Yesu pi epël yema. "Ne kë yesa akun ngëengktak retëng weëre

kosang kopëtet èen ar yaan sak yeë. ²² Moses puuk arim yokoturöa koröp kaut ilënëak niia pipët yaap Mosesök nga ilak neniaan. Ngaanëer arim èaröak ngës rèaut. Pël èautak Moses puuk rangk niaan kë yesaö akunatë arim yokoturöa koröp kaut ileim yeë. ²³ Ar Moses pim ngön kosangöt ilap ringanëak kön wieimeë arim yokoturö kë yesa akunatë pitëm koröp kaut il yeë. Pël yaauröak oröp èen kë yesa akunetak nook omèn yauman wiakaima namp ompyaö yemowas pötaan nemëen ya sangën yeë? ²⁴ Ar itöök it-neë ngön köntak angan. Omnant ompyaö wesak kön wi sokolak wotpil kanöökël ë pël èeë."

Omnaröak Yesuun, "Pi Kristo ma?" pël mëëa

²⁵ Yerusalem kakaan omèn naröak epël yema. "Omèn mëmpënëak aim pöp e tapöp. ²⁶ Iteneë. Pi yoolök wë ngön ök yeniaan omèn kaöaröak pit ke urak nemaan yaëep. Ma pit kön wiin pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp yaë ma? ²⁷ Pël èaap tiar pim ka songönten èwat wë. Pi Anutuu Yaö Mëëaup Kristo èanëen tiar pim ka songönten köpël èan tapön." ²⁸ Pël maan Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem ngön èak epël yema. "Ar yaap neen èwat wë, nem ka songöntenta èwat wë ma? Ar pël naën yeëetak ne nem könöök newaisënëp. Nem Pepapök wes nemëen waisaup. Pi këep. Ar piin köpël wë. ²⁹ Èn ne piin èwat wë. Pöt ne ngaan piiring wakaimaupök puuk wes nemëen waisaup." ³⁰ Pël maan pit wii motëepënëak kön wiin mor könöm èa. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën ngolöp yaëen yak mor könöm èen sëp wesa. ³¹ Pël èen omèn selap piin kön wi kosang wesak epël mëëa. "Omèn epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp koröp. Omèn munt nampök ènem oröak pim retëng yaë epot il nemowaspan sa."

Polisörö Yesu wali öpënëak sa

³² Omnarö ngön laaök pël yemaan Parisi ngönën omnarö kat wiak kiri ar yaaö kaöaröen ök maan polis narö Yesu wak wii tëepënëak wes mëen sa. ³³ Pël èen Yesuuk epël yema. "Akun kot nent ne arring wë olëak kaalak nem wes nemëen waisaupë ngësë sumaap. ³⁴ Pël èen arök yok pangk ngaöl ë wais ne koirak it-naangkan. Ma nem öma pörekta ar pangk newaisngan." ³⁵ Pël maan Yuta kaöarö pitëmënt neneren epël mëëa. "Pi talël sëen tiar ngaöl èëpenaaten ya? Ma tiarim kar Krik omnaröaring wëaurö pitëm naë së Krik omnarö rè moulöpënëak ya ma? ³⁶ Pi, 'Ngaöl elnëenëetak yok pangk koirak itnaangkan,' pël niak kaalak, 'Nem së öma pörek ar yok pangk newaisngan,' pël yenia epëtëp, tol èënak yenia?"

Yesu pi wëwë kosangta i köloköt yaningk

³⁷ Yuta omnarö pitëm akun ngëëngkët wieë pet irëpënëak temanöm yesën akun nent ngëëngk wesak wa top kaö yeëa. Akun pötak Yesu pitëm tekarak wal ë ngön èak epël yema. "Omèn namp iiten èen pöt wais nem naëaan iit nëmnaat. ³⁸ Anutuu ngönëntak wia

pöl, 'Omèn narö neen kön wi kosang newasëpnaarö i yaapötë kölok olaim wë pöl pitëkaan wëwë kosangët oröeim öpnaat.'" ³⁹ Yesu pim ngön mëëa pipët Pulöön kön wieëak mëëa. Pi Pul pö omèn piin kön wi kosang wasëpna pöröaan wes mëen pitëk ilapnaat weseëak mëëa. Akun pötak Yesu pi pim ë rangi urtak nawisën wiaan Pulö neiraan. Pötaanök mëëa.

Omnarö kom èak tok nentepar sa

⁴⁰ Pël maan omèn narö pöten kat wiak epël mëëa. "Omèn epop pi yaap Anutu pim tektek ngön yaaup tiarim kor wakaim pöp." ⁴¹ Pël yemaan naröak epël mëëa. "Epop Yaö Mëëaup, Kristo tapöp." Pël maan naröak epël mëëa. "Kristo puuk pöt Kalili yangerakaan newaispan. ⁴² Ngönëntak epël wia. 'Kristo pöp Tewit pim kurmentëkaan orööpnaap. Pötaanök Tewit pim wakaimaurek Petelem pörek orööpnaat,' pël èaut." ⁴³ Pël maan omnarö pit komkap èen tok nentepar sa. ⁴⁴ Pël èak naröak Yesu wii motëepënëak kön wiin mor könöm èen sëp wesa.

Omèn kaöaröak Yesuun kön wi kosang newasën èa

⁴⁵ Polisörö pit kaalak së Parisi ngönën omnaröere kiri ar yaaö kaöaröa naë oröön, "Ar tol èënak pi koirak newaisën yeë?" pël mëëa. ⁴⁶ Pël maan polisörö pit kangiiir epël mëëa. "Ngaan omèn epopë ngön ya epël naënte." ⁴⁷ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit epël mëëa. "Pi arënta morök elnia ma? ⁴⁸ Ten Parisiire ngönënë kaöarö nampökta piin kön wi kosang yemowas ma? Won. ⁴⁹ Omèn ngön kosang wiaut köpël piporö Yesuuk morök elmëen piin kön wi kosang wesa pörö pit Anutuuk kangut elmëen kö sëpnaarö." ⁵⁰ Pël maan pitëm kar namp Nikotimas ngaan Yesuu naë sa pöpök pitën epël mëëa. ⁵¹ "Ma tiarim ngön kosang nentak omnarö pas ngön yaatak ulmëepen pël wia ma? Won. Pötaanök tiar pim songönten kat wiakök omèn pipot elmëëpenaat." ⁵² Pël maan pitök kangiiir epël mëëa. "Niinta Kalili omèn namp ma? Ngönëntak ngön wia pipot këëkë sangk kelak èwat së. Anutuu tektek ngön yaaö namp Kalili yangerak naaröpanpe."

Öng utpet yaaö nampë ngönte

8 [Omèn pourö pitëm kaatë repak sëen Yesu pimënt Olip tomökël saut. ² Pël èak pörekaan èl-pamök röökëer kaalak ngönën tup kaöetakë saut. Pël èen omèn pourö pim ngësë waisën pi wel aisëak pitën ngönën ök yema. ³ Pël yaëen ngönënë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit öng namp ompringëpök omp këkainëpring yaëen itenak mësak Yesuu naë wais pitëm tekarak tau moulmëak epël yema. ⁴ "Rë yanuulaup, öng epop ompringëpök omp maimapring yaëen itena. ⁵ Pël èautep Moses pim ngön kosangtak pöt öng ke pëlörö kël mö wel wiipënëak èautep ni tol amte?" ⁶ Pitëm mëëa pöt pit pi morök elmëen ngön nent maan ngön yaatak moulmëepënëak kön wiak yema. Pël èen Yesu pi wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁷ Pël yaëen pit piin

pëel mëak rangkëer yaëen wal ë tauak epël yema. "Arim tekrakaan namp saun wonöp wë pöt puuk wet rëak kël mööp." ⁸ Pël mëak pi kaalak wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁹ Pël yaëen pit ngön pöt kat wiak ngarangkörö wot raan omën pourö pöp pöp oröak yesem won sa. Pël ëen Yesu pimënt wëen öngöp pim naë taueëa. ¹⁰ Pël ëen Yesu pi we riak öngöpön itenak epël pëel yema. "Öng epop, omën ni mës niwak waisaurö pit tarëk wë? Ma pit nampök ni këlangön yaatak niulëëpënëak ngön ë pet nairën ëëpën ma?" ¹¹ Pël maan öngöpök epël yema. "Kaöap, omën nampök yok pangk pël naalnëëpan." Pël maan Yesu kangiiir epël yema. "Nookta yok pangk ni këlangön yaatak nanuulëëngan. Pötaanök ni së wë kaalak utpetat ëënganok.]"

Yesuuk yang omnarö ëwa yaalni

¹² Yesu pi omën ngönën tup kaöetak wëauröen kaalak epël ök yema. "Ne ar yangerakë omnaröaan es ëwa yaalniaup. Pötaanök namp pi nem ënëm elnëëp-na pöp koutak kan sak waisak naëpan. Pi ëwaatak ëwa elmëaan wëwëetak öpnaat." ¹³ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit kangiiir epël yema. "Nimtok nimtë songönte war wesak aan kat wiak yaap newasën yeë." ¹⁴ Maan Yesuuk epël yema. "Omën namp pimtok pimtë songönte yaan pöt ar pi yaap ya pël newasngan pöt yaap. Pël ëaatak nemtok nemtë songönte ök yak epët yaap. Ne nemtë kak waisaurekën ewat wë. Ën kaalak suma pörekënta ewat wë. Pël ëaap ar nem kakën köpël wë. Ën ne talël sumaaap pötenta ar köpël wë." ¹⁵ Ar pöt yangerakë wëwëetakël kön wieë omnarö ngön yaatak yaalmëaurö. Ne pöt arim yeë pöl ngön yaatak naniulëënganëëp. ¹⁶ Nook omnarö komkap ëëmëak pël ëëma pöt yaapët. Pöt nemënt won, nem Pep wes nemëaup tenip pouwaarök pël ëënaat. ¹⁷ Tiarim ngön kosangtak epël retëng ëaut wia. 'Omën naar piarip ngön kopët nent, pouwaarök apna pöt yaap pël wasëpenaat.' ¹⁸ Nemtok nemtë songönte ök yeniaan Pep wes nemëaup puukta kaamök ëak ök yenia." ¹⁹ Pël maan pit epël yema. "Nim pepap tarëk wë?" Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Ar neen köpël wë. Pötaan nem Pepapönta köpël wë. Neen ewat sanëen nem Pepapönta ewat san tapön."

²⁰ Yesu pi ngönën tup kaöeta ka kaö mon kiri yawiaurek wë omnaröen ngön pipot pout ök maimaut. Pël ëa akun pötak omnarö pit pi wii nemotëen yaë. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën pötaanök.

Yesuuk, "Ar nem së öma pörek newaisngan," pël mëëa

²¹ Yesu pi ngön wet rëak ök mëëa tapët ngolöp wesak epël ök yema. "Ne ar sëp niwesak sëen neen ap wasö wais itnaangkan. Arim saunatring wë wel wiinëët. Pël ëënë pötak nem së öma pörek newaisngan." ²² Pël maan Yuta kaöarö pit neneren epël mëëa. "Pi tol ëëpënëak, 'Nem ömaarek ar newaisngan,' pël ya? Ma pimtok pimënt ënën ëak wel wiipënëak ya ma?" ²³ Pël

yemaan Yesuuk kangiiir epël ök yema. "Ar yangerakaanörö. Ën ne ngaarëkaanëp. Ar yang eprekaanörö. Ën ne eprekaan wonöp. ²⁴ Pötaanök ne epël niiaut. 'Ar arim saunatring wë wel wiinëët.' Ën arën nemtë songönte ök niak pöten kön wi kosang newasën ëënë pötak arim saunatring wë wel wiinëët." ²⁵ Pël maan pit epël yema. "Ni talëp?" maan Yesuuk epël yema. "Ne tapöp ngaan nem songönte ök niaim tapöp. ²⁶ Ne arim omnant yeë pötë ngönöt selap wia. Pël ëak ök niak arim yaaut ngön ya nimpaat. Pël ëëmaatak omën nem wes nemëaupë yaaut yaap yaap. Pim neeautök ar yangerak omnaröen tekeri wesak ök niaim." ²⁷ Pël maan pit pim Pepap Anutuun mëëa pöten kön tektek nasën ëa. ²⁸ Pël ëen Yesuuk epël ök yema. "Ar ënëmak ne Omën Këëp wak ngaarëk nemöönë pötakök nem songönte ök niak pöten kön wi kosang newasënëët. Pël ëak pörekök ne nemtë könöök omnant naën nem Pepapök ök neeautök iman pöten ewat sënëët. ²⁹ Pep wes nemëen waisaup pi neering wë. Pi ne wil nenemëenëp kët epotë nem omnant yeë epot pim kentöök yeë." ³⁰ Pël yemaan omën selap pan pim ngön pöt kat wiak piin kön wi kosang mowesa.

Ngön këetak söë niwasëpnaat

³¹ Yesu pi Yuta omën piin kön wi kosang wesa pöroen epël yema. "Ar nem ngönte kat wiak kosang yenewas pöt nem ënëm panë yaalnë. ³² Pötaanök ar ngön këët kat wiak ewat sënë pötak ngön epëtak söë niwasën utpetatë inëen naëngan." ³³ Pël maan pit ngön kangit epël yema. "Ten Apram pim ëarö. Ten omën naröak pitëm inëen naniwasënöröep. Tol ëënak, 'Ar söë sënëët,' pël yeniaan?" ³⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir pitën epël yema. "Ne yaap pan ök niamaan. Omën narö utpetat yaë piporö pit utpetatë inëen yaë. ³⁵ Inëen ruup pi inëen yaalmëaupë kaatak sasa naön yaap. Ën ru panëëpökëer pim pepapë kaatak sasa wëaup. ³⁶ Pötaanök narö ar Anutuu Ruup nook söë yaniwas eporö ar söë pëen önëët. ³⁷ Ar Apramë ëarö pöt ne ewat wë. Pël ëaap nem ngönte arim lupötë wi naön. Pötaanök ar ne nempunëak aim. ³⁸ Ne nem Pepapë naëaan omnant itenak ewat saut arën ök yeniaan, arta arim pepapë ök niiaut pël yeë."

Yesuuk, "Arim pepap Seten," pël mëëa

³⁹ Pël maan pitök kangiiir, "Ten Apramë ruure ëarö," maan Yesuuk epël yema. "Ar yaap Apram pim ruure ëarö talte pim omnant eima pöl ëën. ⁴⁰ Ne Anutuu naëaan ngön kë kat wiaut ök niaan ar peene ne nempunëak aim. Apram pi ngaan omën ke pil nent naën eimaup. ⁴¹ Ar arim pepapë ëaut yeë," maan pitök kangiiir epël yema. "Ten kain ru wonörö. Tenim Pep kopëtap Anutu." ⁴² Pël maan Yesuuk epël yema. "Anutu pöp yaap arim Pepap talte ar ne ompyaö elnëen. Pöt tol ëënak? Ne Anutu piiring wakaim wiak waisaut. Nemtë könöök newaisën. Won. Anutuuk wes nemëen waisaut. ⁴³ Ar tol ëënak nem ök yeniaan pötön kön nawi-

in yeë? Ar nem ngönte kat wiinëetaan kaaö yeë pöta songönte epël wia. ⁴⁴ Arim pepap Seten. Pötaanök ar pim kentöökë ënëm yeë. Pi ngaanëer omën mëneimaupök om pël ëeim wë. Ngön këët pim naë won. Pötaanök ngön kë yaapët sasa sëp wesak wë. Pi kaar pepap yak kaar yaaup. Pötaanök pim könöökään kaar aim wë. ⁴⁵ Ën ne pöt, ngön kë yaapöt ök yeni-aanak ar kön wi kosang newasën ëeim. ⁴⁶ Ar nampök nem saun nent nokoirngan. Ne omën ke pëlöpök ngön yaap këët ök yeniaan tol ëënak kön wi kosang newasën yeë? ⁴⁷ Anutuu ruurö pit pim ngönöt kat yawiaurö. Ar pöt Anutuu ruurö won. Pötaanök pim ngönöt kat nawiin yeë."

Yesuuk, "Ne Apram naaröön wiaan wakaimaup," pël mëëa

⁴⁸ Pël maan Yuta omnarö kangiir epël yema. "Ten nin, 'Sameria omën urmerap pim lupmeri ilaan kaökaö saup,' pël aim yaaut yaap aiman." ⁴⁹ Pël yemaan Yesuuk kangiir epël yema. "Urmerap nem lupmeri won. Ne nem Pepapön wak isak yaan ar koröp kolak neaim. ⁵⁰ Ne nemtën wak isak naën. Neen wak isak apna pöp omën namp wë. Pöp Anutu pi tiar wak kom elniipnaap. ⁵¹ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ngön epët ngaarëk öpna pöp pi wel sasa nawiipan." ⁵² Pël maan Yuta omnaröak epël yema. "Ten niin ewat yes. Urmerap niik isak wë. Apram wel wiaup. Ën tektek ngön yaaö omnaröeta wel wiaut. Pël ëautep ni epël yaanëp. 'Omën namp nem ngönta ë pël ëëpna pöp pi wel sasa nawiipan.' ⁵³ Pël ëautep nuuk Apram tiarim ëap il mowasumëak yaan ma? Pi wel wiaup. Ën tektek ngön yaauröeta wel wiautep. Nuukëer talëpë ök sak ömëak yaan?" ⁵⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Nemtok nemtëen wak isak ama pöt pangk naëpan. Nem Pepapök neen wak isak yaaup. Arök, 'Pi tiarim Anutu pël yemak pöp,' pël yaatak neen wak isak naën yeë. ⁵⁵ Pël ëaap ar piin köpël wëen nookëer ewat wë. Ën nook arën ne piin köpël pël niamaatep arim yeë pöl kaar niangan. Ne piin ewatëp. Pötaanök pim ngönte ngaar wak ënëm yaaup. ⁵⁶ Tiarim ëap Apram pi nem yangerak oröomaaten ewat sak ërëpre sawi ëa. Anutuuk elmëen pim könöök itenak ya kë sa." ⁵⁷ Pël maan pitök kangiir epël yema. "Nim krismakiat 50 naën wiaap. Ni yaap Apramön itenaup ma?" ⁵⁸ Maan Yesuuk epël yema. "Ne yaap pan niamaan. Ne ngaanëer Apram naaröön wiaan wakaimaup." ⁵⁹ Pël maan kël korak mööpëneak yaëen Yesu ngönën tupta kakaati ëlëep ilëak oröak saut.

Yesu omën it il tëaö namp ompyaö mowesa

9 Yesure pim ruurö ten kan yesem itaangkën omën namp it il tëaup wëen itenaut. Omën pöp pim pëlöp ëlëpök wilaup wëa. ² Pël ëen ten Yesuu ruuröak Yesuun epël pëel mëëaut. "Rë yanuulaup, talëpë saunetak omën epop it il tëaup ëlëpökaan oröa? Pimtë saunetak ma pim ëlre pepaarë saunetak epël ëa?" ³ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. "Pimtë saunetakre

ëlre pepaarë saunetak won. Omën epët Anutuu ya yamëngkauta këët war wasëpëneak omën epop epël oröa. ⁴ Pötaanök këtëp wë epëtakëer Anutu nem wes nemëen waisaup pim yaat mëmpa. Koö olapnaan yaëërek koutak omën nampök ya nent namëngkan. ⁵ Nem yangerak öma pötak ar omnarö ewat sënëen nem es ëwaöök ëwa elniaapnaat."

⁶ Yesu pi pël niak wasöpët ngësak yangetaring ngawi sak omën pöpë itöörarë wa yemomë. ⁷ Pël ëak epël yema. "Ni Siloam i kaöök së nim itöörar iiröm." Siloam pöt tiarim ngöntak, "Wes mëen sa," pël yak pöt. Pël maan së iirën it nga ngënak kaalak waisa. ⁸ Pël ëen omën pim kaköröere ka nantëaan piin ewatörö, ngaan omnaröen sum kimang yemaan itenauröak pitëmënt neneren epël mëëa. "Omën epop ngaan wel aisëëë omnaröen sum kimang yeniauppe." ⁹ Pël yemaan naröak mëëa. "Mak, omën epop tapöp." Pël maan naröak epël mëëa. "Won, omën munt tapöpë ök nampök wë." Pël yemaan omën pöp pimënt kat wiak mëëa. "Ne tapöp." ¹⁰ Pël maan pit epël mëëa. "Ni tol ëak itöörar ompyaö saup?" ¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëëa. "Omën pitëm Yesu pël aim pöpök pim wasöp-taring yanget ngawi sak itöörarë wa nemëak epël neea. 'Ni Siloam i kaöök së iiröm,' pël neaan së iiran pötak nem itöörar ompyaö sak omnantön ityaangk." ¹² Pël maan pit epël mëëa. "Omën pöp tarëk wë?" Pël maan pi, "Ne köpël," pël mëëa.

¹³ Pël maan Yuta omnarö pit omën it il tëak wakaima pöp mësak Parisi ngönën omnaröa naë sa. ¹⁴ Akun Yesuu yanget kaplak ngawi sak omnampë itöörar ompyaö mowesa pöt Yuta omnaröa kë yesa akun ngëëngk nentakök ëa. ¹⁵ Pötaan Parisi omnarö pit pëel mëak epël mëëa. "Tol ëak nim itöörar ompyaö saup?" Pël maan itöörar ompyaö sa pöpök epël mëëa. "Puuk yanget wasöptaring kaplak ngawi sak itöörarë wa nemëen iirën it nga yangëngk." ¹⁶ Pël maan Parisi omën naröak epël mëëa. "Omën epop akun ngëëngkët kë sëpëneak ngön kosang wiaut yailën yak ten Anutuuk wes mëen newaisënep pöt ewat yes." Pël maan naröak epël mëëa. "Tol ëak omën saunar-ingëpök retëng ke epël ëëpën?" Pitëmënt neneren pël mëak pitëm wëwëet kom ëa. ¹⁷ Pël ëak pit kaalak omën it il tëa pöpön epël mëëa. "Omën nim itöörar ompyaö niwesa pöpön talëp yemaan?" Pël maan epël mëëa. "Pi tektek ngön yaaö omën namp."

¹⁸ Yuta kaöaröak omën pöp it il tëak wakaimaupök it nga ngëna pöten kön wi kosang wasëpnaaten kaaö ëen ëlre pepaarën yas mëëa. ¹⁹ Pël ëak epël mëëa. "Epop arpim ruup ma? Ëlëpë yaatakaan it ngaap oröaup ma? Yak tol ëakök peene it nga yangëngk?" ²⁰ Pël maan ëlre pepaar kangiir epël mëëa. "Epop ten-pim ruup pöt ewat wë, ëlëpök it ngaapöp wilaup. ²¹ Pël ëaupök peene tol ëak it nga yangëngk pöten tenip köpël. Talëpök itöörar ngaul moulmëa wes pötenta tenip köpël. Ar pimtën pëel maë. Pi kaö saupök pimtök pimtë songönten ök niapnaan." ²² Ëlre pepaar piarip Yuta kaöaröen kas ëënak pël mëëa. Pöt Yuta kaöarö ngön epël kosang wia. Omën nampök Yesuun pi Kris-

to, Anutuu Yaō Mëëaup pël war wesak apna pöp ngönën tuptakaan yaya mepanëen waō ë mëëpnaat. ²³ Pël wieëa pötaanök ëlre peapar piarip epël mëëa. "Pi kaō saupök arimtok pëël maë."

²⁴ Pël maan pit kaalak omën ngaan it il tëak wakaima pöpön ngön maan akun nentepar sa. Pël ëak epël mëëa. "Ni Anutuu ëöetak yaap am. Ten omën pipopön ewat wë. Pi saun omnamp." ²⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. "Pi saunaringëp ma won pöt ne köpël. Ën ne omën kopët nentenökëër kön wia. Ne ngaan itöörar ngaap wakaimaup. Pël ëautak peenökëër it nga yangëngk." ²⁶ Pël maan pit epël mëëa. "Pi tol elnia? Tol ëak itöörar ompyaō niwesa?" ²⁷ Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. "Ar tol ëënak ök yeniaan kat wi-inëëten kaaō yeë? Kaalak tol ëak niaan kat wiin? Ma arta pim ënëm ëën ma?" ²⁸ Pël maan pit piin utpet wesak epël mëëa. "Nimtokëër omën pömorë ënëm yaaumoröp. Ten pörö Moses pim ngön wia pöta ënëm yaurö. ²⁹ Ten pörö Anutuuk Mosesën ngön ök mëëa pöt ewatörö. Ën omën pimorön ten köpëlëp. Talëlaan oröa?" ³⁰ Pël maan omën pöpök kangiir epël mëëa. "Elei, omën epët piita ke nalte. Ar köpël, pi talëlaan waisa wes. Pël ëaupök nem itöörar ompyaō newesaut. ³¹ Tiar ewat wë. Anutu pi saun omnaröa ngönöt kat nemowiin yaaup. Ën omën namp Anutuun yaya maimeë pim könökë ënëm yaaupök më yaë pötak pim ngönte kat mowi yaë. ³² Ngaanëër öng nampök ru it il tëa namp wilën omën nampök itöörar ompyaō mowesa pël aan kat nawiin ëaut. ³³ Anutuuk omën epop wes nemomëen ëanëen retëng ke epëlte naën ëan tapön." ³⁴ Pël maan pitök kangiir epël mëëa. "Nim ëlëpë yaatak saunaring wëen pötaring wil niulëen wakaimaamor. Nuuk yok pangk ten ngönen rë niulömëak yaan ma?" Pël mëak waō ë mëa.

Yesuun kön wi kosang newasën yaurö pit lupmeri it ngaap sak wë

³⁵ Yesu pitëm pimëen pël elmëa ngön pöt kat wiak omën pöp koirak epël yema. "Ni Omën Këëpön kön wi kosang yewasën ma?" ³⁶ Pël maan omën pöpök epël yema. "Kaöap, Omën Kë pöp talëp? Ni ök nea. Pël ëën ne kön wi kosang wasumaan." ³⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ni yok piin itenaup pöp peene niiring ngönngön yaë epop." ³⁸ Pël maan omën pöpök epël yema. "Aköp, ne kön wi kosang yaniwas." Pël mëak pi rar rë wesirak Yesuun yaya yema. ³⁹ Pël yaëen Yesuuk epël yema. "Ne yangerakë omnarö ar kom elniimëak waisaup. Pötaanök omën it ngaap pël yewesaurö pit it nga ngëmpnaat. Ën omën pitëmtok pitëmtën it nga yangënaurö pël yewesaurö pit kangiir ngaap sëpnaat." ⁴⁰ Pël yemaan Parisi ngönën omën narö pim naë wëaurö pit ngön pöt kat wiak Yesuun epël yema. "Nuuk tenën, 'Arta it ngaapörö' pël yeniaan ma?" ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël yema. "Arim itöt ngaap talte saunatë kangut won ön. Ar it ngaarö pël yaurö. Pötaanök arim saunatë kangut wiaan ön."

Sëpsëp ëmöökö watepang ngönte

10 Yesu pi watepang ngön nent epël yema. "Ne yaap pan niamaan kat wieë. Omën namp sëp-sëp ëmöökö ëm kanërak neilaan maimerek ngaar kaō möak wel rëak öngpök yes pipop pi koröp kosangëp omnant këkain yewaup. ² Ën ëm kanërak yeila pöpökëër sëpsëpöröa ngarangkëp. ³ Pi sëen kanweri ngarangkëpök kan të mowiin ilapnaat. Pël ëak yapin maan kat wiin mësak orööpnaat. ⁴ Pimorö mësak orö ulmëak pimënt wet rapnaat. Pël ëen sëpsëpörö pit ngön kat yawiaurö. Pötaanök pimtë ngönte kat wiak ënëm sëpnaat. ⁵ Pit omën maimapë ënëm nasëpan. Won, pit piin kas ëëpnaat. Pöt tol ëënak? Pit omën maimaröa ngönötön köpël ëak pötaan kas ëëpnaat."

⁶ Yesu pi watepang ngön pöt maan pit pim ngön pitën mëëa pöta songönte ëngk ma e wesa.

Yesu pi sëpsëp ngarangk ompyaup

⁷ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yema. "Ne yaap pan niamaan. Nemënt tapöp sëpsëpöröa kanwer. ⁸ Tektek omën kaarkaarörö, nem wet rëak waisa piporö, omnant këkain yaurö. Pötaanök sëpsëpörö pitëm ngönöt köpël ëak kat nemowiin eima. ⁹ Nemënt tapöpök kanwer. Pötaanök omën namp nem naë wais oröak kakaati ilapna pöp Anutuuk utpetetakaan kama moöpnaap. Pël ëen pi ilëak oröak ëeimeë kaömp neim öpnaap. ¹⁰ Kain omën pöp pas newaispan. Pi sëp-sëpörö kain wak mënak utpet wasëpnaap. Ën ne pöp ar omnarö nem naëaan wëwëet önëak waisaut. Pötaanök ërëpsawiarang wëwëetak önëët. ¹¹ Ne sëp-sëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök sëpsëp ngarangk ompyaup pim wëwëet sëpsëpöröaan këëpöt wes mampnaat. ¹² Omën sëpsëp pep panëëp won, sumetaan pëen ngarangk yaaup pi kent tokörö yewaisën itenak sëpsëpörö moolëak kas sëen mënak rep mëëpnaat. ¹³ Pöt pi sëpsëpöröaan kön selap naën, sumetaan pëen yeëa pötaanök. ¹⁴ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök nem Pepap pi neen ewat wëen ne piin ewat wë. Ök tapël ne nem sëp-sëpörö arën ewat wëen ar neen ewat wë. Pötaanök nem wëwëet arimëen këëpöt wes nimpaat. ¹⁶ Ën nem sëpsëp munt naröeta wë. Pörö ëm epök wonörö. Pötaanök ne pöröeta koirumaap. Pël ëen pit nem ngönte kat wiak tok kopët nent ëen ngarangk kopëtap nemënt pötaan nemtok ngarangk ëëmaan. ¹⁷ Nem wëwëet pitëmëen sëp wesak kaalak ömaat. Pötaanök nem Pepap ne lup sant yaalnë. ¹⁸ Omën nampök el-nëen pangk wel nawiingan. Won. Pöt nemtë könök wëwëet sëp wasumaat. Ne nem wëwëet sëp wasuma pöta weëre kosangët pangk wia. Ën kaalak öma pöta weëre kosang pöteta pangk wia. Ne pël ëëmëak Pepak ngan rë nenaut."

¹⁹ Yesu pi pël maan Yuta omnarö ngön pöt kat wiak kaalak kom ëak tok nentepar sa. ²⁰ Pël ëak naröak epël mëëa. "Urmerap pim lupmeri ilëak wëen kaökaö yaë. Tol ëënak ar pim ngönöt kat mowieim?" ²¹ Pël maan

naröak epël mëëa. “Ngön epët omën urmerapring wëaupë ngönte won. Urmerapring wëaupök yok pangk omën it il tëaurö ompyaö mowasëpën ma?”

Yuta omnarö Yesuun kööre tok elmëa

²² Yuta omnaröa Yerusalem ngönën tup kaöeta kan tëa akunet temanöm sëën pöt ngëengk wesak kë sa yeëa pöt kopiirir akunetak temanöm sa. ²³ Pël ëën Yesu pi ngönën tup kaö pöta kaö nera yapinte Solomon pöta kakaati yesën, ²⁴ Yuta omnarö pit wais pi tekarak ulmëak tauëë epël yema. “Ni tol ëënak nim songönte wa ngep yaëën ten kön selap yeë? Ni yaap Kristo, Anutuu Yaö Niiaup pöt tenën war wesak ök nia.” ²⁵ Pël maan Yesuuk pitën kanggiir epël yema. “Ne yok ök niautak ar kön wi kosang nenewasën yeë. Nem ya yamëngk epot pout nem Pepapë këm ngöntak yeë epotök ne Anutuu Yaö Neeaup pöt tekeri yenewas. ²⁶ Pël yeëetak ar nem sëpsëp toktakaanörö won. Pötaanök ar kön wi kosang nenewasën yeë. ²⁷ Ën nem sëpsëpörö nem ngön kat yawiaurö. Pël ëën ne pitën ëwat wëën nem ënëm yaaurö. ²⁸ Pël ëën nook wëwë kosangët koir mangkën wakaim öpnaarö. Pit kö nasëpan. Won pan. Omën nampökta nem moresiaan wa ëp naëpan. ²⁹ Nem Pepapök pit nemëën nenaarö. Pi weëre kosang panëëp omën ël pout il wesaup. Pötaanök omën nampök Pepa moresiaan wa ëp naëpan. ³⁰ Neere nem Pepap tenip kopëtap.”

³¹ Pël maan Yuta omnarö pit kaalak këlöt wak pi mööpënëak yaë. ³² Pël yaëën Yesuuk epël yema. “Ne ya ompyaö epot pout Pepa naëaanötök pet elniautep, tol nentaanök ar kël nemöönëak yeë?” ³³ Pël maan Yuta omnarö pit nerak wak epël yema. “Ten ya ompyaö pöt nentaan kön wiakök ni kël nimöönëak naën. Ni omën yaapöpök Anutuun ökre was aimeë nimtën Anutu pël aimën. Pötaanök kël nimöönëak yeë.” ³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim ngönën pepeweri Anutuuk maan retëng ëaut omën pim ya yamëngkauröaan epël wia. ‘Ar Anutu nem ökörö.’ ³⁵ Omën pörö pit ngaan Anutuu ngönte pitëm naë sëën pitën Anutuu urtak wë mëëa ngönën ngön epët kaëngk naën yaë. ³⁶ Pël ëautak ne pöt, Pep pimtök neen yaö neak wes nemëënak yangerak irëaut. Pötaanök epël yak. ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yakap tol ëënak arök, ‘Ni Anutuun ökre was yaan,’ pël neaim? ³⁷ Nem Pepapë yaat namëngkën yeë pöt ar neen kön wi kosang nenewasën ëënëët. ³⁸ Ar nem ngöntën kön wi kosang nenewasën yeë. Pël yeëetak ne nem Pepapë yaat yamëngk epot pöt Pep neering wëën ne Peparing wë pöt këëkë ëwat sënëën nem ya yamëngk epotön itenak neen kön wi kosang wasën.” ³⁹ Pël maan pit kaalak wali öpënëak ëak mor könöm ëën yes.

⁴⁰ Ten Yesuring kaalak së Yotan olëak ëngk komuntakël Sonë ngaan omnarö i momëeima pörek së wakaimaut. ⁴¹ Pörek wëën omën selap pim naë wais oröak wë neneren epël yema. “Yaap, Son pi ya retëng nent naën ëaut. Ën Son pim omën epopön ngön aim pöt nent kaar won.” ⁴² Pël mëak omën pörek wëa pörö narö piin kön wi kosang yewas.

Lasaras wel wia

11 Petani kak omën namp wëa yapinte Lasaras pi pörek yauman wieëa. Pim sasaar Mataare Maria piaripta kak taprekaar. ² Ngaan Maria pöpök i köp nga kampët Aköpë ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol mowesaup. Pim nangap Lasaras pi yauman yeëa. ³ Pël ëën sasaarök Yesuu ngësël ngön epël wes mëa. “O Aköp, nim kent yaën pöp yauman yaë.” ⁴ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak tenën epël yenia. “Yauman pipët pi wel wiipënëak naën. Piptak omnarö Anutuun yaya maimeë pim Ruup neenta yaya neanëët.”

⁵ Yesu pi Mataare Mariaare Lasarasringöröen kent yeëa. ⁶ Pël yaaup yak Lasarasë yauman yaaut kat wiak pim kak wëaurek wëën akun nentepar sa. ⁷ Pël ëën ten pim ruuröen epël yenia. “Tiar kaalak Yutia yangerakë sëpa.” ⁸ Pël niaan ten epël mëëaut. “Rë yanuulaup, peene tapët Yuta kaöaröak kël nimööpënëak ëautep ni kaalak tapël sëpenëak yaan ma?” ⁹ Pël maan Yesuuk epël yenia. “Kët nenta öngpök aöa 12 ëak wia. Pötaanök yanget ëwa wiaan omën namp këtëk kan yesem kawi nengentiipan. ¹⁰ Ën omën namp rö kan yesem ëwaat won pötaan kawi ngentiipnaat.” ¹¹ Pi ngön pöt niak kaalak ënëm tenën epël yenia. “Tiarim ngöntöp Lasaras pi ka uraarek së it moilmaan.” ¹² Pël niaan ten epël mëëaut. “Aköp, pi ka urak pöt ompyaö sëpnaat.” ¹³ Yesu pi Lasaras wel wiauten yeniaanak tenök pöt ka yaap uraan yenia wesän. ¹⁴ Pël yeëan pöt Yesu pi war wesak epël yenia. “Lasaras wel wia. ¹⁵ Ne wet rëak pim naë nasën ëaut. Ën wel wiak wiaanak neen kön wi kosang newasënëëtaan së ya momëm-paat. Pötaanök arim kön wi kosang wasënëëtaan ërëpërëp yeë. Yok peenök pim naë sëpa.” ¹⁶ Pël niaan Tomas, yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, puuk ten pim karuröen epël yenia. “Sëpa, tiarta piiring erën ëak wel wiipenaan.”

Yesu pi weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap

¹⁷ Pël niak ten Yesuring së oröak Lasaras yangaöök kët kong nent wieëa pöt ëwat saut. ¹⁸ Petani kak pörek Yerusalem kak naë 3 kilomita pöta ök wieëa. ¹⁹ Pötaanök Yuta omën narö selap pan Mataare Mariaan yaare sër mapënëak së wëa. ²⁰ Pël ëën Mata pi Yesu yesën kat wiak koirëpënëak kamtaöök tenim naë waisa. Pël ëën Maria pi om kak wëa. ²¹ Pël ëën Mata pi wais ten nikoirak Yesuun epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapön. ²² Pël ëaap ne niin ëwat wë. Peenta ni Anutuun omën nantön kimang maan pöt yok pangk nimpnaat.” ²³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nim nangap kaalak wal ëëpnaap.” ²⁴ Pël maan Mataak epël yema. “Pim akun kaöaöök ten omën pourö wal ëëna pötak wal ëëpna pöten ne yok ëwat wë.” ²⁵ Pël maan Yesuuk epël yema. “Weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap nemënt tapöp. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp pi wel sasa nawiipan. Om wakaim öpnaat. ²⁶ Pö-

taanök omën narö nem naëaan wëwëet wak neen kön wi kosang newasëpna pörö wel nawiipanëerö. Pit om wakaim öpnaarö. Ni pöten kön wi kosang yewasën ma won?" ²⁷ Pël maan Mataak Yesuun epël yema. "Mak Aköp, ne niin kön wi kosang yeniwas. Ni Anutuu Ruup, pim tenën Yaö Niaaup Kristo, ngaan Anutuuk yangaak oröömëep pël ëaup."

Yesu pi ing ëa

²⁸ Mata pi Yesuun pël mëak së pim nangap Mariaan ngön laaök epël mëëa. "Rë yanuulaup pi wais wë niin ya." ²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak teënt wal ëak Yesuun ngësë waisa. ³⁰ Yesu pi kakë nasën, Mataë koirä pörök om wëa. ³¹ Pël ëën Maria pi teënt orök yewaisën Yuta omën piaripön yaare sër mapnak së piarpim kaatak wëaurö pit itaangkën Maria pi teënt wal ëak jaaröön yangaök së ing apënëak yes wesak pit pim ënëm waisa. ³² Pël ëën Maria pi tenim naë wais orök Yesuun itenak pim naë iri wel aisëak piin epël yema. "Aköp, ni eprek wëanëen nem nangap wel nawiin ëan tapön." ³³ Pël mëak ing yemaan Yuta omën pim ënëm waisaö pöröeta top ëak ing ya. Pël ëën Yesu pi pöten itenak ya ilak sa. ³⁴ Pël ëak epël yema. "Ar pim sokur tarëk weeraurö?" Pël maan pit piin epël yema. "Aköp, së itaampa." ³⁵ Pël maan Yesu pi ing ya. ³⁶ Pël yaëen Yuta omnarö pit neneren epël yema. "Iteneë. Omën epop pimëen kent pan kön wieëaap." ³⁷ Yemaan narök epël yema. "Omën epop pi it il tëaup ompyaö mowesaupe. Pi kaamök elmëanëen Lasaras wel nawiin ëan tapön."

Yesu pi Lasaras wal ë moulmëa

³⁸ Yesu pi kaalak ya ilak sëen yangaök së oröa. Omën pöp kël öngöpök wi ulmëak kël saulöp naök ur wari ulmëëa. ³⁹ Pël ëaan Yesuuk epël yema. "Ar kël epö wa pëlëer wieë." Pël maan omën wel wiaupë sasëp Mata puuk epël yema. "Aköp, pi wel wiin wieë akun kong nent saup yak kamp utpet yaë." ⁴⁰ Pël maan Yesuuk piin epël yema. "Tol ëënak yaan? Ne wet rëak epël niakat. 'Ni kön wi kosang wasumë pötak Anutuu weëre kosangët oröön itaampëët,' pël niakat." ⁴¹ Pël maan pit këlö wa pëlëer wiin Yesu pi ngarëkël iteneë epël yema. "Pep, ne niin yowe yeniak. Ne kimang niaan kat yawiaup. ⁴² Ne niin ëwat. Ni kët poutë nem kimang ngönöt kat yawiaup. Ën om omën e taua eporöaan kön wiak pit nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpna pötaanök epël yeniak." ⁴³ Pël mëak pi ngön ëak epël yema. "Lasaras, ni wal ëak orö." ⁴⁴ Pël maan omën welap wal ëak oröa. Ingre moresiarë wii tëautre ën kepönök poë koröp kör koëaöre pöt om ëaul ëaan. Pël ëën Yesuuk omnaröen epël yema. "Wil moulmëë. Pël ëën sëpnaan."

Kaöarök Yesu mëmpënëak kup ria

(Matiu 26:1-5; Maak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Yuta omën selap Mariaaring wais wëaurö pit Yesuun epël pöten itenak narö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁶ Pël

ëën narök së Parisi ngönën omnaröen Yesuun epël pöten ök mëëa. ⁴⁷ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pit kansolörö wa top ë ulmëak epël mëëa. "Omën Yesu pömor retëng it ngolöpöt yaëep tol elmëëpen? ⁴⁸ Pi om pël ëeim wëen tiar kat koko öpena pöt omën pourö pim naë së rë olëak piin kön wi kosang wasëpnaat. Pël ëën Rom ngaarö wais tiarim omnaröere ngönën tup kaöere pöt utpet niwasëpnaat."

⁴⁹ Pël yaan pitëm kar namp yapinte Kaiapas pöp kris-maki pötak kiri ar yauröa wotöök wëaup puuk epël mëëa. "Ar kön won pan. ⁵⁰ Epël kön wieë. Yuta omën pourö kö sënganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut." ⁵¹ Pim ngön mëëa pipët pimtë könök won, pi kris-maki pötak kiri ar yauröa wotöök wë yak Yesu kopëtapök Yuta omnaröaan wel wiipna pöten war wesak mëëa. ⁵² Pël ëaup Yesu pi Yuta omnarö tenimtëen won, Anutuuk pim omnarö yang ël epotë wë eporö rongan kopëtet ë niulëepënëak pël ëaup. Pöt Kaiapas pi kön nawiin wë ëa.

⁵³ Pël maan pit kët pötak Yesu mëmpna ngönte ngës rëa. ⁵⁴ Pël yaëen Yesu pi Yuta omnaröa itök sak waisak naën. Kak pörök sëp mowesak yang omën wonra kautakël kak nerekë yapinte Iprem pörök së ten pim ruuröaring wakaimaut.

⁵⁵ Yuta omnaröa Anutuu mait elmëa akun ngëengkët temanöm yesën ka kotutëaan omnarö lup kölam tëepënëak wet rëak Yerusalem kakë sa, pitëm ngön kosangta wieëaul. ⁵⁶ Pël ëën pit ngönën tup kaöeta kakaati së Yesuun ap wesak pitëmënt neneren epël mëëa. "Ar tol yewas? Pi akun ngëengk eptak newaisën ëëpën koröp." ⁵⁷ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö pit ngön kosang epël wia. "Omën namp pim wëaurekën ëwat wë pöt ök aan wali öpenaan."

Mariaak Yesuun ingesiarë i köp kaampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Maak 14:3-9)

12 Anutuu mait elmëa akunet temanöm sëpënëak ngolöp yaëen kët 6 ëak wiaan ten Yesuring Petani kak së oröaut. Kak pörök Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëaup pim kak. ² Pël ëën omën pörök wëaurö pit Yesuring kaömp ngawi nëmpënëak kaömp ar ëa. Pël ëak Mata pi kaömp yokorön Lasaras pi omën Yesuring wel aisëë kaömp yena pöröaring wëa. ³ Pël ëën Maria pi i köp nga kamp sum kësang yaaö kep kot nent wak Yesuun ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol yemowas. Pël ëën i pöta kampil ka pöt ur wariak wieëa. ⁴ Pël ëën Yesuun ruurö tenim naëaan namp, Yutas Keriot kakaanëp, Yesuun kup mowiipnaap puuk epël ya. ⁵ "Tiar tol ëënak i köp nga kamp epët omnarö menak 300 kina wak omnant wonörö mempen naën?" ⁶ Pi omën omnant wonöröaan kön nawiin wë mëëa. Pi mon kërëep ngarangk ëëë kain yaaup yakök pël ëëpënëak mëëa. ⁷ Pël yemaan Yesu pi epël yema. "Pël mangan. Pi epët nem yangerak neweerëpna akunetaan peram wiak wakaimautak yaalnë. ⁸ Omën ngöntök yaaö piporö ar-

ring akun wali öpnaarök ar ënëmak yok pangk ompyaö elmëënëët. Ën ne pöt, arring akun wali naön ëëmaap yak pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë."

Kiri ar yaaö kaöarö Lasaras mëmpënëak kup ria

⁹ Yuta omën selap pan Yesu Petani kak wë pöt kak wiak waisa. Pit Yesu pimtën itaampënëak won, Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëa pöpönta itaampënëak waisa. ¹⁰ Pël ëën kiri ar yaaö kaöarö pit Lasaras piita Yesuring mëmpënëak kup ria. ¹¹ Pöt Yuta omën selap pan Lasarasë ëa pötaan kiri ar yaaö kaöarö kasëng menak Yesuun kön wi kosang wesa pötaanök.

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kakë sa

(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Ëlpamök omën rongan kësang Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wa top ëak wëa pörö Yesu Yerusalem kak waisëpnaan yaë pöt kat wia. ¹³ Pël ëäk pit ërëpërëp yeem këëmre kewis wak kamtaöök koirëpënëak yewaisem ngön ëäk epël ya.

"Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Pi Israel omnaröa omp aköp."

¹⁴ Pël yemaan Yesu pi pol tongki ru namp koirak rangk wel aisëa. Pöt ngönën pepeweri wieëa pöl ëa.

¹⁵ "Saion kak wëaurö ar kas ëëngan.

Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais."

¹⁶ Pël elmëauta songön pöt pim ruurö ten akun pötak kön nawiin äaut. Ënëmak pi kutömweri is ë rangiat wak wëënak ten epël kön wiaut. "Ngaan pimëën ngönën pepeweri wia pöt kë rapënëak omnaröak pimëën pël elmëa," pöt kön wiaut. ¹⁷ Ngaan omën Yesuuk Lasarasën ngön mëak weletakaan wal ë yemoulmëën itena pöröak Yesu pim ëa pöten ök maima. ¹⁸ Pël ëën omën kësang pan pim retëng ëa pöt kat wiak pi koirëpënëak kamtaöök waisa. ¹⁹ Pël ëën Parisi ngönën omnarö pitëmënt neneren epël mëëa. "Ar iteneë. Omën pourö pim naë së rë olëak wë. Tiar yok pangk naënganpe."

Krik omën naröak Yesuun itaampënëak mëëa

²⁰ Yuta omnarö akun ngëëngktak Yerusalem kak së Anutuun yaya mapënëak yesën Krik omën narö pitring sa. ²¹ Pël ëäk omën pörö pit Pilip, Kalili yangerak Pesaita kakaanëp, pim naë wais epël mëëa. "Ngöntöp, ten Yesuun itaampunëak yewais." ²² Pël maan Pilip pi së Entruun mëak piarip së Yesuun ök mëëa. ²³ Pël ëën Yesuuk kangiiir epël ök mëëa. "Omën Këëp nem kutömweri is ë rangiat öma akunet temanöm yes. ²⁴ Ne yaap pan niamaan. Korupaë öpö yangerak nangëntën ngaarëk wiaapna pöt kopët tapö om wiaapnaat. Ën yangerak ngëntëpna pötak rengap yaaröön ëlëp moö sëën kaalak kë selap ütöpnaat. ²⁵ Ök tapël namp pi pimtë möönre koröpöön kent ëëpna pöp kö sëpnaat. Ën namp e yangerak wë pi nemëën

yak pim möönre koröpö këëpöt wasëpna pöp wëwë kosang koir mangkën wakaim öpnaat. ²⁶ Pötaanök omën namp nem inëën elnëëpënëak pöt nem ngönte kat wiak ënëm ëëp. Pël ëäk nem kak öma pörek nem inëën ru sak öpnaap. Pël ëën nem inëën elnëëpna pöp nem Pepapök ping mowasëpnaat."

Yesu pimtë wel wiipnaataan ök mëëa

²⁷ Yesuuk pël niak kaalak epël yenia. "Nem lupmer könöm yaëëp tol am? Ma epël mem ma? 'Pep, nem naë oröpënëak yaë epët wa ap was,' pël mam ma? Pël mema pöt pangk naëpan. Könöm orö nerëëpënëak waisaut. ²⁸ Pötaanök Pep, ni nim yapinte kaö was." Yesu pi pël yemaan kutömweriaan ngön nent epël irëa. "Ne nem yapinte kaö wesaut. Pötaanök kaalak kaö wasumaan." ²⁹ Pël ëën omën piiring taueëaurö pit ngön pöt kat wiak naröak epël yema. "Tangre kaö yera." Pël yemaan naröak epël yema. "Ensel nampök piin ngön yema." ³⁰ Pël yaan Yesuuk nerek wak epël yema. "Ngön pipët nemëën naën. Ar kaamök elniipënëak yaarö. ³¹ Peene Anutuuk omën ngönën wonörö këlangön yaatak niulëak yangerakë kaöap, Seten, pi il mowasëpnaat. ³² Pöt omnarö pit ne yangerakaan wak ngaarëk këraarak nemöönak yang ël epotë omnarö pourö wa nem naë niulëëmaat." ³³ Pim ngön mëëa pöt pimtë wel wiipnaaten mëëa. ³⁴ Pël ëën omën piiring wëaurö pit epël yema. "Ten ngön kosangtak epël kat wi yeë. 'Yaö Mëëaup, Kristo pi akun wali wakaim öpnaap.' Pël wiaap tol ëënak ni epël yaan? 'Omnarö pit Omën Këëp wa ngaarëk mööpnaat,' pël yaan. Omën Kë pöp talëp?" ³⁵ Pël maan Yesu pi pitën epël yema. "Nem es ëwa epö arim naë akun kot nent wiaapnaat. Pötaanök ar ëwa elniipnaatak koutak ngep elniipanok sak waiseë. Pöt omën namp koutak yesem pöt, pim sëpna kön wiaul nasën ëëpnaat. ³⁶ Pötaanök ëwa elnia epöökëer pöten kön wi kosang weseë. Pël ëënë pötak ar ëwa pepap nem ingre mor sënëët."

Yuta omnarö Yesuun kön wi kosang newasën ëa

Yesu pi pël më pet irak së ëlëëp ilaan pit itnaangkën ëa. ³⁷ Pit ngaanëer pitëm itöök Yesu pim retëng selap pan yaëënak piin kön wi kosang nemowasën eima. ³⁸ Pöt Aisaia pim tektek ngönte epël retëng ëa pöt kë oröa.

"Aköp, omnaröa naëaan nampök tenim ngönte kön wi kosang newasën yaë.

Ën Aköp, ni ya yamëngkem nim weëre kosangö pet elmëën nampökta pöten itenak kön nawiin yaë."

³⁹ Pël ëäk pitëm Yesuun kön wi kosang newasën ëa pöta songönte Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

⁴⁰ "Pitëm itöök itaampööre lupmeri kön wi pël ëäk Anutuu naë rë olaan ompyaö mowaspanëak Anutuuk pit it ngaap mowesak lupöt këlötë ök wes moulmëaurö."

⁴¹ Aisaia pi Yesuu kutöm ë rangiatön itneëak ngön pipot wet rëak äaut. ⁴² Pël äaut omën kaö narö selap pit Yesuun kön wi kosang weseëak war wasëpnaatep

Parisi omnaröak ngönën keimön elmëëpanëak kas èen yak wesak wakaima. ⁴³ Pit Anutuuk pitëm yapinte wak isëpnaaten kent panë naën. Omnarö pitëmtok pitëmtë yapinte wak isak mapna pötenök kent pan ëa.

Yesuu ngöntak omnarö kom elniipnaat

⁴⁴ Yesu pi ngön ëak epël yema. "Omën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp nemtën pëen naëpan. Pep wes nemëen waisaup piinta kön wi kosang wasëpnaat. ⁴⁵ Èn namp neen itnengempëna pöp Pep wes nemëen waisaup piinta itaampnaat. ⁴⁶ Ne ëwa pepap yak omën neen kön wi kosang yenewesaurö koutak önganëak ëwa elniimëak yangerak irëaut. ⁴⁷ Pötaanök omën namp nem ngönte kat wiak ngaar naön ëëpna pöp ne këlangön yaatak moulmëëmëak ngön ë pet nairën ëëmaap. Ne omnarö këlangön yaatak moulmëëmëak neiraan, utpetetakaan kama moömëak irëaup. ⁴⁸ Omën namp ne kasëng nemenak nem ngöntën kaaö ëëpna pöp ngön ë pet yairauröa ök pi kom elmëëpnaap. Pöt nem ngön wet rëak ök yeniak epotök akun kaöaöök ngön ë pet yairauröa yaë pöl ëëpnaat. ⁴⁹ Nem ngön aim epot nemtë könöökaan naën. Won, Pep wes nemëaup puuk ök neeautök pim neeaul war wesak ök niaim. ⁵⁰ Pël ëak ne ëwat wë. Ar nem Pepapë ngön ngaar önë pöt wëwë kosangët koir nimpnaat. Pötaanök nem ngön ök niaim epot pim ngan rë ne-nautök ök niaim."

Yesuuk pim ruuröa ingöt i moira

13 Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën Yesu pimtë ëëpnaaten epël kön wia. "Ne yanger sëp wesak nem Pepapë ngësë suma akunet temanöm yes," pël kön wiak omën pimorö yangerak wëaurö lup sant elnieima. Pim lup sant elnieima pöt om wiaan wel wiipnaat.

² Wiap kanök ten kaömp neim wëen Setenök Yutas Keriot kakaanëp, Saimonë ruup, pim lupmeri ilaan Yesu kööre toköröa moresi moulmëëpënëak kön wia. ³ Èn Yesu pi pöt epël kön wia. "Ne nem Pepapë naëaan irëaup kaalak pim ngësë sumaap. Pötaanök pi nook omnant pout ngarangk ëëmëak rë nemëa." ⁴ Pël kön wiak kaömpöt sëp wesak wal ë ulpëen rangkëp përe wiak poë koröp sak kol yewas pöp nent wa ura. ⁵ Pël ëak Yesuuk iit söwarweri lë wiak ngës rëak ruuröa ingöt i yaniir. Pël ëak poë koröp pötaring kol niwesaut. ⁶ Pël ë Saimon Pitaë naë sëen epël yema. "Aköp, nuuk nem ingesiar yok pangk i neneirngan." ⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. "Nem yeë epëten ni köpël wëen. Ènemak ëwat sumëët." ⁸ Pël maan Pitaak epël yema. "Nuuk yok pangk nem ingesiar i neneirngan pan." Pël maan Yesuuk kangjiir epël yema. "Nook i naniir ëëma pöt ni neering naöngan." ⁹ Pël maan Saimon Pitaak epël yema. "Aköp, ingesiar pëen i neirnganëp, morre kepönre pötta i neir." ¹⁰ Pël maan Yesuuk kangjiir epël yema. "Omën namp koröp pou iirëpna pöp pi ènem kaalak irëpnaataan ya kaö namëngkën ëëpnaat. Om ingesiar pëen kaalak iirëpnaat. Pël ëaap ar kölam

tëauröak pourö kölam pëen naön." ¹¹ Pim pël niia pöt piin kup mowiipnaap tenring wëen itneëak epël yenia. "Ar pourö kölam pëen naön."

¹² Yesu pi ten pim ruuröa ingöt iir pet irak pim ulpëen waliip wa mëak kaalak tenim naë wel aisëak epël yenia. "Ar nem yaalni epëta songöntën ëwat wë ma?" ¹³ Ar neen, 'Aköp, tenim rë yanuulaup,' pël neaim pöt yaap, ne arim pöp. ¹⁴ Pötaanök ne arim Aköp, rë yanuulaupök arim ingöt iir yanuulë epël arök arim karuröa ingöt i moirën. ¹⁵ Arim ëënëël nook peene pet yaalni. Pötaanök nem yaalni epët arök yal menak nem yeë epël èen. ¹⁶ Ne yaap pan niamaan. Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan. Ma omën ya nga wes mëen sa nampökta pim wes mëaup il nemowaspan. ¹⁷ Ar pipët ëwat wë. Pöta ök ëënë pötak ërëpsawiarëing eim önëët. ¹⁸ Ne ngön epët ar pouröaan neniaan. Omën nemëen wesa pöröen ne ëwat wë. Pël ëaap omën epot ngönën pepeweri ngön wia pöt kë rap. Pöt ngönën pepeweri epël wia. "Omën neering kaömp yen epotök neen utpet pan elnëëpënëak yaë." ¹⁹ Omën pöt naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënemak oröön pöt epël kön wiinëët. 'Pi yaap Kristo pim ök niia tapöt,' pël kön wiinëët. ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ya ngan rë menak arim naë wes yanimë epot sant mowasënë pöt ne tapël sant newasënëët. Èn ar ne sant elnëënë pöt nem wes nemëaup tapël sant elmëënëët."

Yesu pi Yutasë pimëen kup mowiipnaaten war wesak mëä

(Matiu 26:20-25; Maak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Yesu pi pël niak ulöp es mokotön epël yenia. "Ne yaap pan niamaan. Arim naëaan namp ngaaröa naë së nemëen kup mowiipnaat." ²² Pël niaan ruurö ten it neneren ëak talëpön ya pël kön wiak ëngk ma e wesaut. ²³ Pël ëak ruuröa naëaan ne Yesu pi neen kent yaaup yak pim naë wëen, ²⁴ Saimon Pita puuk kepönööring, "Tol?" elnëak, "Talëpön yaarek pëel maan ök niap," pël yaalnë. ²⁵ Pël elnëen ne Yesuu ngësël ko wiak epël mëëaut. "Aköp, talëpön yaan?" ²⁶ Pël maan Yesuuk epël yenëa. "Kaömp kaut iistak mëak mempa pipopön yeniak." Pël neak kaömp kaut iistak mëak Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim ruup, yemangk. ²⁷ Pël èen Yutas kaömp pöt nëen Seten pim lupmeri ilëa. Pël èen Yesuuk epël yema. "Omën nim ëëmëak yaën pipët teënt ëëm." ²⁸ Pël ök yemaan ten piiring wëa pörö kat wiak këëkë kön nawiin ëaut. ²⁹ Pël ëak ten naröak epël kön wiaut. "Yutas pi tiarim mon këreëp wieëaupok akun ngëëngktakëen omën nant wë wes yamë ma ngöntök yaaurö omën nant mampënëak wes yemomë," pël wesaut.

³⁰ Yutas pi kaömp kaö pöt wa nak tapëtakëer kakaati-aan oröak rö kan koutak sa.

Kan ngolöpö

³¹ Yutas pi oröak yesën Yesuuk epël yenia. "Peene Omën Këep nem yapin pingët tekeri jaaröön nook Anutuu yapin pingëteta tekeri wes yamë. ³² Omën

Këep ne Anutuu weëre kosangöt tekeri yewas. Pö-taanök Anutuuk Omën Këep nem weëre kosangöt tekeri wasëpnaat. Akun wali nasën wiaan pël ëëpnaat. ³³ Nem ruurö, ne akun kot nent arring wë olëak sëen ar neen ap wasënëët. Pötaanök Yuta omnaröen mëëa tapët arënta yeniak. Nem së öma pörek ar peene yok pangk newaisngan. ³⁴ Ne kan ngolöpö epël koir yanging. Ar neneren lup sant ëeim ön. Nem ar lup sant elnieimaa pöl arta arimtok neneraan lup sant ëeim ön. ³⁵ Pël ëënë pöt omnarök arën itaangkën nem ruurö pël koröp orööpnaat."

Yesuuk Pitaë yak mowasëpnaat war wes mëëa

(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Pël yeniaan Saimon Pitaak epël yema. "Aköp, ni talël sum?" Pël maan Yesuuk kangjiir epël yema. "Nem së öma pörek yok pangk peene newaisngan. Ënëmak waisumëët." ³⁷ Pël maan Pitaak epël yema. "Aköp, tol ëënak nim ënëm newaisën ëëm? Ne nimëen wel wiimëak pöt yok pangk wel wiimaat." ³⁸ Pël maan Yesuuk kangjiir epël yema. "Ni nim wëwëet nemëen këëpöt wasumëëp ma? Ne yaap pan niamaan. Kokor ngön naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët."

Yesu pi tiarim Pepa ngësë sëpena kanö

14 Yesuuk kaalak yal menak epël yenia. "Ar ya ngësëëngan. Anutuun kön wi kosang wesak neenta kön wi kosang newasën. ² Pöt tol ëënak? Nem Pepapë kak kaat kësang wia. Pötaanök ne wet rëak pörek së arimëen ur nant kopëta wes ulmëëmaan. Pël naën wieëanëen ne wet rëak ngön pipët arën ök neniaan ëan tapön. ³ Pël ëa pötaanök ne pörek së arim uröt kopëta wes ulmëak ar neering önëen kaalak wais nikoirumaat. ⁴ Ën nem kan suma pöön ar ëwat wë." ⁵ Pël niaan Tomasök epël yema. "Aköp, nim kan sumë pöön ten köpël. Tol ëak ëwat sën?" ⁶ Pël maan Yesuuk epël yema. "Kan pö nemënt tapöp. Ne ngön këëtere wëwëeta pepap. Kan maim naök së Pepa naë naaröongan. Nemënt kan kopët tapö. ⁷ Ar wet rëak neen yaap ëwat sanëen nem Pepapönta ëwat san tapön. Peenök ar piin itenak ëwat yes pël kön wiinëët."

⁸ Pël maan Pilipök epël yema. "Aköp, ni Pepen pet elniimë pötak ten yok pangk ëënaat." ⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. "Pilip, ne akun wali pan arring wakaimauppe. Ni neen ëwat nasën ma? Omën neen ityaangk pöp nem Pepapönta ityaangk. Oröp ëënak ni epël yaan? 'Ni Pepen pet elni,' pël yaan. ¹⁰ Ni, 'Ne Pepaaring wëen Pep pi neering wë,' nem yak pöt kön wi kosang nenewasën imaup ma? Nem ngön arën ök yeniak epot nemtë könöökaan nga ilak ök neniaan. Pep pi neering wë pimtok pim yaat yamëngk. ¹¹ Ar ne Peparang wëen Pep pi neering wë nem ök yeniak epot kat wiak kosang weseë. Pël naën ëak pöt nem ya yamëngk epotön itenak kön wi kosang neweseë. ¹² Ne yaap pan niamaan. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp puuk yok pangk nem ya yamëngk epot mëmpnaat. Pël ëak kaö panë wesak mëmpö yesem pim ya pötak nemët il newasëpnaat. Ne Pepa

ngësë sumen ëa pötaan pël ëëpën sa. ¹³ Pël ëen ar nem yapintakël kimang neanë pöt Anutuu Ruup nook nem Pepapë weëre kosangöt tekeri wesak yok pangk nimpaat. ¹⁴ Ar nem yapintak neen omën nant ëëmëak kimang neaan pöt pangk ëëmaat."

Yesuuk Ngëëngk Pulö wes mëëpënëak ök mëëa

¹⁵ "Ar ne lup sant elnëenë pötak nem ök yeniak pöl ëënëët. ¹⁶ Pël ëak ne Pepen kimang maan puuk Ël Kaamök munt namp arimëen wes mëëpnaat. Pël ëen akun wali arring wakaim öpnaat. ¹⁷ Ngëëngk Pul pö ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö omën ngönën wonörök itaampöore ëwat së pël naën yaau. Pö-taanök pit sant mowesak naön ëëpnaat. Pi peene ar-ring wë arim lupötë wakaim öpnaap. Pötaanök ar piin ëwat wë. ¹⁸ Ne ar sëp niwasën ru wamir sak naöngan. Arim ngësë kaalak waisumaap. ¹⁹ Akun kot nent wia pöt pet irën omën ngönën wonörök neen itnaangkën ëëpën sa. Ën ar pöt neen itaampunëët. Ne öp wëaup. Pötaanök arta öp önëët. ²⁰ Akun pötakök ne Peparang wakaiman, ar neering wëen ne arring wakaiman pöten ëwat sënëët. ²¹ Omën namp nem këm ngönte ngaar wak öpna pöp pi lup sant elnëëpnaap. Ën namp lup sant elnëëpna pöp nem Pepapök pi lup sant elmëëpnaat. Nookta tapël lup sant elmëak nem songönte tekeri wesak pet elmëen itaampnaap."

²² Yesu pi pël maan Yutas, Keriot kakaanëp won, pim ngampupök epël yema. "Aköp, ni tol ëënak nim songönte tenimtën tekeri wes niak omën ngönën wonöröaanta pël naalmëen ëëmëak yaan?" ²³ Pël maan Yesuuk kangjiir epël yema. "Omën namp ne lup sant elnëëpna pöp pi nem ngönta ënëm ëëpnaap. Pël ëen nem Pepapök pi lup sant elmëen tenip pim naë së piiring önaat. ²⁴ Ën namp pi ne lup sant naalnëen ëëpna pöp nem ngönötë ënëm naën ëëpnaap. Ngön arim e kat yawi epot nemtëët won. Pep nem wes nemëaupök nangkën wak waisaut.

²⁵ "Nemënt arring wë ngön epot pout ök yeniak. ²⁶ Ënëmak arim Ël Kaamököp, Ngëëngk Pulö, Pepak nem yapintakël wes mëëpna pöök ar rë niulak arim könöt wa ngolöpngolöp niwasëpnaat. Pël ëen ar nem ök niamaö pöt poutön kön wiinëët. ²⁷ Ne ar sëp niwasumëak nem mayaapët ningkën arring wiaapnaat. Nem pöt omnaröa mayaap pöta ök wontak yanging. Ar ya ngësë ëak kas ëëngan. ²⁸ Ar ngön epël ök niaan kat wiaurö. 'Ne kamaarek së rëak kaalak waisumaat,' pël niiaut. Pep pi kaöap ne il newesauap. Pötaanök ar yaap neen lup sant elnëan talte nem Pepa ngësë suma pöten ërëpërëp ëen. ²⁹ Këët naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön itenak ar kön wi kosang newasënëët. ³⁰ Yangerakë kaöap Seten pi waisëpënëak kan ko yaë. Pötaanök ne arën ngön wali neniaan ëëm sa. Pi wais ne il nenewaspan. ³¹ Yangerakë omën ngönën wonörö nem Pepapön lup sant yaalmëa pöten itenak kön wiipënëak pim ngön ök neeautë ënëm yaaup. Yok, wal ëak sëpa."

Yesu pi wain ëlweë

15 Yesu pi ten pim ruuröen ök niak kaalak wa-tepang ngön nent epël ök yenia. “Ne wain këwei ököp. Ën nem Pepap pi wain ya ngësëp. ² Nem lööre morötë nautön ëëpna pöt ngësëpök oröak il moolapnaat. Ën mor nant utöpna pöt pi mënt il moolëak ompyaö mowasën selap utöpnaat. ³ Ar pöt, nem ngön ök niaan kat wian pötak ompyaö niwesa. ⁴ Pötaanök nem arring eim öma pöl ar neering eim ön. Wain mor nemor ëlwei yal naën pëlëer wë yok pangk nautpan. Ök tapël, arta neering naön ëënë pöt kë won ëënëët. ⁵ Ne wain songönte. Ar nem moröt. Pötaanök namp neering wëen ne piiring ömaap pim këët selap uteim öpnaat. Ën ar ne sëp newesak wë arimënt omnant pangk naengan. ⁶ Pötaanök neering naön ëëpna pöp ngësëpök wain morötë yaë pöl il moolaan wa top ëak esuwesi yemar pöl elmëëpnaat. ⁷ Ar neering wë nem ngönte kat wieim önë pöt ar omën nenten kimang neaan yok pangk nineim ömaat. ⁸ Pötaanök ar kë selap yautön nem ruurö pöt tekeri yesën önë pöt nem Pepapë weëre kosangöt oröön omnarö itaampnaat. ⁹ Nem Pepapök ne lup sant elnëeim wë pöl nook ar lup sant yaalni. Pötaanök ar nem lup sant pöta öngpök ön. ¹⁰ Ar nem këm ngönta ënëm eim önë pötak nem lup sant pöta öngpök wakaim önëët. Neenta tapël nem Pepapë ngön ngaar weimeë pim lup sant pöta öngpök wëaup.

¹¹ “Ne ngön pipot nem ya ërëpërëp pöt arim naë oröak peö ëak wiaapënëak ök yeniak. ¹² Ne ngön epël niiaut. ‘Nem lup sant elnieima pöl ar nener lup sant elmëeim ön,’ pël niiaut. ¹³ Omën namp pim karuröaan wel wiipna pöpön, ‘Lup sant panë yaë,’ pël mepenaat. ¹⁴ Ar nem yeniak pöl ëënë pötak nook itaangkën nem ngöntörö pël koröp orööpnaat. ¹⁵ Inëen yaup pi pim ngarangkëpë omnant yaauten köpël wë. Pötaanök nook arën, ‘Inëënrö,’ pël naniwasën yeë. Nem Pepapë naëaan ngön kat wiaut ök niamaut. Pötaanök ne arën, ‘Nem ngöntörö,’ pël yaniwas. ¹⁶ Arök ne arimëen kom ë neneulëen ëaurö. Nookëer ar këët selap uteim önëak yaatak kom ë niulëaut. Pël ëen arim kë pöt oröak wiaan ar nem yapintak Pepen omën nantön kimang manë pöt yok pangk nimpnaat. ¹⁷ Ne arën kosang wesak epël yeniak. Ar neneraan lup sant ëeim ön.”

Ngönën wonöröak Yesuu ruurö kööre tok elniipnaat

¹⁸ “Ngönën wonöröak kööre tok yaalniin pöt, ‘Pit wet rëak Aköpön kööre tok elmëaurö yak tenënta tapël yaalni,’ pël wasën. ¹⁹ Ar yaap ngönën wonöröa rongan-tak wëan talte pitëm karurö pël wesak kent elniipën. Ar pitëm toktak wonörö. Nook pitëm naëaan kama niön pitëm wëwëet sëp wesaurö. Pötaan kööre tok yaalni. ²⁰ Arën nem ngön epël niak pöten kön wiaan. ‘Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan.’ Pit neen kööre tok elnëaut. Pötaan arënta tapël elniipnaat. Pit nem ngönta ënëm yeëa talte arimteta kat

wiak ënëm ëëpën. ²¹ Pël ëëpnaatak pit Pep ne wes nemëaup piin köpël ëak kasëng mena. Pötaanök ar nemorö pël wesak kööre tok elniipnaat. ²² Ne yaap pitëm naë oröak ngön ök nemaan ëan talte pitëm saun pötë kangut tekeri nasën ëëpën. Pël ëëpnaatak ök maan kat wiak kaaö ëaurö. Pötaan saunat wiaapnaat. ²³ Omën neen kööre tok yaalnë piporö nem Pepapönta kööre tok yaalmë. ²⁴ Ne ya ke nentere nent omën ngaanöröa naënöt pitëm tekrak mëneimaut. Pël naën ëan talte saunatë kangut pitëm naë naaröön ëëpën. Pël ëëpnaatak pit nem ya mëna pötön itenak ten Pep pouwaarën kööre tok yaalni. ²⁵ Pël yaë pötak ngönën pepeweri ngaan ngön kosang nent epël ëa pöt kë yaarö. ‘Pit pas neen kööre tok elnëaut.’ ²⁶ Ël Kaamököp nook nem Pepapë naëaan wes mëen arim ngësë waisëpnaat. Pöp ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö Pepapring wëaupök wais nem ngönöt war wesak ök niapnaat. ²⁷ Pël ëen pöt arta ngaanëer nem ya ngës rëaurekaan akun wali neering wakaimaurö. Pötaan nem songönte arökta tekeri wesak ök anëët.”

16 Yesu pi ten pim ruuröen kaalak epël ök yenia. “Ar kön wi kosang yewesaut sëp wasnganok pël niiaut. ² Pit ar pitëm ngönën tupötëaan waö ë nimëëpnaat. Pël ëak kaalak akun nent oröön pit ar mën wel yaniwiem Anutuun kaamök yaalmë pël kaar wasëpnaat. ³ Pit neen köpëlre Pepenta köpël. Pötaanök pël elniipnaat. ⁴ Naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëm oröön pöt epël wasënëët. ‘Pim ngaan ök niia pötak yaarö,’ pël wasënëët.”

Ngëengk Pulöökë ya yamëngkaut

“Ne ngaan arëring wë yak ngön pipot ök neniaan ëaut. ⁵ Pël ëautak peene pöt nem wes nemëaupë ngësë sumëak yaëen arim naëaan nampök neen, ‘Ni talël sum?’ pël nenëaan yeë. ⁶ Ne sëen omën orööpnaaten ök niak pötaan ya ngës yeë. ⁷ Pötaanök ne yaap niamaan. Ne ar sëp niwesak sëen arim naë omën ompyaut orööpnaat. Ne nasën ëëma pöt Ël Kaamököp arim naë newaispan. Ën nem suma pötak nook wes mëen irapnaat. ⁸ Pi irapna pötak ngönën wonörö saunaring wëanre wotpil sak wëan pöta songönte tekeri wes menak ngön ya yamëngkauta songönteta tekeri wes mampnaat. ⁹ Saunaring wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Neen kön wi kosang newasën yaaurö pötakël tekeri wasëpnaat. ¹⁰ Ën wotpil sak wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Ne nem yaat pet irak Pepa ngësë sëen ar kaalak it-naangkën ëënëët pötakël tekeri wasëpnaat. ¹¹ Ën ngön ya yamëngkauta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Anutuuk yangerakë kaöap Seten pi këlangön yaatak ulmëëpënëak ngön ë pet irak wë pöl pit tapël elmëëpnaat pötakël tekeri wasëpnaat.

¹² “Ngön kësang wiaap ök niamaatep peene tapë-takëer ar yok pangk ënëm naën ëënëen sa. ¹³ Ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö irëak ngön këeta songönte pet elniin ëwat sënëët. Pël yeem pim könöokaan rëak nant neniapan. Pepa naëaan kat wiaul war wesak omën ënëm orööpnaatönta ök niap-

naat. ¹⁴ Pi nem ngönre omnant wak ök yeniaan nem yayaat oröopnaat. ¹⁵ Pepa omën pout nemot. Pötaanök, 'Pi nem ngönre omnant wak tekeri wes nimpnaat, pël niaut.'

Yesu pi sak kaalak waisëpnaap

¹⁶ "Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet." ¹⁷ Pël niaan ruurö tenimtok tenimënt neneren epël mëäut. "Pi tol ëenäak epël ya? 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet, pël yaap. Pël niak kaalak, 'Pepa ngësë sumaat, pël yaap. ¹⁸ 'Akun kot nent, pël ya pöt tol nenten ya? Tiar pöta songönten köpël yeë." ¹⁹ Pël mëak ten Yesuun pëel menëak yaëen pimtok itenak epël yenia. "Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet, ar nem pël niak pötaan pëel neanëak yeë ma? ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Ar ingre ya ilak kaö panë anëet. Pël yaëen omën ngönën wonörö pit ërëpsawi ëëpnaat. Arim lupöt ya ngës ëënëet. Pël ëënëetak pötak kaip tiin ërëpsawi koirënëet. ²¹ Öng namp pi ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat wiipna akunet temanöm yesën ya ngës ëëpnaat. Pël ëen ruup oröön pöt ya ngës pöt won sëen rungaap oröa pötaan ya ërëpërëp kön wi yaë. ²² Pöta ök ar peene ya ngësring wë. Pël yeëetak ne kaalak arën itaangkën ënëmak ar ërëpsawiarëng önëet. Pël ëen omën nampök arim ërëpsawi pöt wa ëp naalniipan. ²³ Akun pötak arök neen omën nentaan pëel nenëangan. Ne yaap pan niamaan. Ar nem yapintak Pepen omën nentaan manë pöt yok pangk nimpnaat. ²⁴ Ar ngaan omën nent önëetaan nem yapintak kimang nemaanörö. Pötaanök kimang maan ningkën arim naë ërëpsawi kësang pan oröak wiaapnaat."

Yesu pi yangerakë omën utpetat il wesa

²⁵ "Ne wet rëak arën watepang ngön niaut. Ën ënëm pöt kaalak watepang neniangan. Nem Pepapë songönte tekeri wesak ök niamaat. ²⁶ Akun pötak arimtok nem yapintak Pepen kimang manëet. Nook arimëen kimang mema pöt neniaan yeë. ²⁷ Ar ne lup sant elnëak Pepa naëaan waisaup pöt kön wi kosang yenewes. Pötaan Pepak ar lup sant yaalni. ²⁸ Ne ngaan Peparëng wakaim olëak pi moulmëak e yangerakë waisaup. Pël ëak peene wakaim olëak yanger sëp wesak kaalak Pepa ngësë sumaat."

²⁹ Pël niaan ruurö ten epël yemak. "Peene pöt watepang neniaan, tekeri wesak ök yeniaan. ³⁰ Ten peene niin ëwat yes. Omnarök pëlpël neniaan wiaan nim könök war wesak yaap. Ni omën poutön ëwatëp. Pötaanök ten peene ni Anutuu naëaan irëaup pöt kön wi kosang yewas."

³¹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. "Yaap, peenök kön wi kosang yewas ma? ³² Kat wieë. Akun oröopnaat pël niak pöt yok oröa. Pël ëen ar repak arim kaatë sënëak noolëak sëen nemënt ömaat. Pël ëëmaatak

nemënt won. Nem Pepap pi neering wë. ³³ Ar neering wëen arim naë mayaap oröak wiaapënëak niaut. Ar yangerak wë këlangön kat wiinëet. Pël ëënëetak yangerakë omën utpetat nook il yemowas. Pël yaëen arim lupöt kosang sak ön."

Yesu pim ruurö tiarimëen kaamök elniipënëak kimang mëä

17 Yesu tenën pël niak we riak kutömweriil iteneë epël yema. "Pep, akunet yok oröa. Pötaanök nook nim yapin pingët tekeri wes mempaat, nuuk nim Ruup nem yapin pingët tekeri wes man. ² Nuuk omën nem naë wa neulëaurö wëwë kosangët koir mampëak ne yangerak omnaröa ngarangk wes neulëaup. ³ Wëwë kosangta songönte epël. Pit ni Anutu këëp niin ëwat wë nim wes nemëaup, Yesu Kristo, neenta ëwat öpna pötak wëwë kosangët pitëm naë orö rëëpnaat. ⁴ Ne nim ya ngön neaan pöt menak pet irumëak yeë. Pël yeem yangerak nim yapin pingët tekeri wes yemangk. ⁵ O Pep, ngaan kutömre yang naaröön wiaan ne nim naë wë kutöm ë rangiatring wakaimaut. Pötaanök kaalak peene ë rangi tapët nan.

⁶ "Ne yangerakë omën nim ne nenan pöröen nim songönte ök maimaut. Omën nimëen yaö wesak nem naë wa neulëa pörö nim ngönta ënëm yaë. ⁷ Pël ëak omën ne nenan pöt pout nim naëaanöt pöt pit ëwat yes. ⁸ Ngön pout ne nenan pöt nook pit mangkën yeö. Pël ëak ne nim naëaan waisan pöt pit ëwat sak nuuk ne wes nemëan pötenta kön wi kosang yewas. ⁹ Ne pitëmëen kimang yeniaak. Omën ngönën wonöröaan won, omën nim ne nenan pöröaan kimang yeniaak. Ni pit nimëen yaö wesaurö pötaanök. ¹⁰ Omën nim piporö tepërimorö. Nem eporö tepërimorö. Pit nem weëre kosangö pet yaalmëen nem yapin pingët orö yarë. ¹¹ Pit pöt yangerakë wëwëet om yal menak öpnaarö. Ën nem yangerakë wëwëet pet yair. Pël ëak ne nim naë waisumaan yeë. Pep, ni ngëëngkëp, nim weëre kosang nenan pötring nuuk ngarangk elmëem. Pël ëen muumöngk öpnaan. Pël ëak tepërim lup kopëtemer sak wë pöl pitta tapël ëak öpnaat. ¹² Ne pitring wë nim weëre kosang nenan pötring ngarangk elmëen muumöngk wakaimaut. Ne ngarangk yaalmëen namp kö nasën. Nim ngönëntak ëan pöt kë rapënëak kopët namp kö sëpënëak yaö ëan pöpökëer kö sa. ¹³ Ne peene nim ngësë aprumëak yeë. Pötaanök nem ërëpsawiet pitëm lupötë oröak ulöl sak wiaapnaataan yangerak wë ök yeniaak. ¹⁴ Ne nim ngönöt ök më pet irën omën ngönën wonörö pit kööre tok yaalmë. Pöt ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. Pötaanök kööre tok yaalmë. ¹⁵ Ne pit yangerakaan ömëak kimang neniaan. Omën utpetapë moresiaan ent ë moulmëëmëak kimang yeniaak. ¹⁶ Ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën, ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. ¹⁷ Nim ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpnaan. Nim ngön pöt këet. ¹⁸ Nuuk neen ya ngön neak yangerak omnaröa ngësë wes nemëen pöl nook pit ya ngön mëak om-

naröa ngesë wes yemomë. ¹⁹ Nuuk pit ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpënëak nook nem wëwëet pitëmëen yaö yemowas.

²⁰ "Ne pitëmëen pëen kimang neniaan. Omën pitëm ngön kat wiak neen kön wi kosang wasëpna pöröaanta yeniak. ²¹ Ne omën eporö pourö lup kopëtemer sak öpna pötaan kimang yeniak. Pep, ni neering wëen nem niiring wë pöl pit tepëring öpënëak kimang yeniak. Pël ëen ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpënëak pötenta kimang yeniak. ²² Pit tepërim lup kofterer sak wë epël pitta tapël sak öpënëak ë rangiat nim ne nangkën pöt nook pit yemangk. ²³ Pit lup kopëtemer panë sak öpnaataan ni neering wëen ne pitring wë. Pël ëen omën ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöten kön wiak nuuk ne lup sant yaalnëen pöl pit lup sant yaalmë pötenta kön wiipnaat. ²⁴ Pep, omën nim ne nangkën pörö nem kutöm ë rangiat itaampnaan nem ömaarek ten pourö öneak kimang yeniak. Nem kutöm ë rangi pöt ni nganëer kutömre yang won wiaan ne lup sant elnëak nenaup. ²⁵ O Pep wotpilëp, omën ngönën wonörö pit niin köpël wëen nookëer niin ewat wë. Ën omën nem naë wë eporö pit nuuk ne wes nemëen waisan pöten ewat wë. ²⁶ Ne nim songönte tekeri wes menaut. Pël ëak tekeri wes meneim ömaat. Pël ëen ne lup sant yaalnëen pöl pitta tapël elmëen. Pël ëen ne pitring ömaan."

Yesu Kesemani wëen ngaaröak wali wa
(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Luk 22:47-53)

18 Yesu pi kimang ngön pet irak pim ruurö ten koirak i Kitron pömer olëak ëngk komuntakël Olip ya newer wieëa pörökë saut. ² Pörök së wëen Yutas ngaaröen kup mowiiipnaap pi Olip ngës pöön ewatëp yak Yesure ruurö ten ngës pöök kët poutë pörök wa top ë yaaut yak. ³ Pörök së wëen Yutas pi Rom nga naröere kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnaröa naëaan polis narö koirak nga ë omnant wak es mangiak waisa. ⁴ Pël ëen Yesu pi omnant elmëepna pötön ewat wëak kepöngk wiak naë së epël pëel yema. "Aë, ar talëpön ap weseim?" ⁵ Pël maan epël yema. "Ten Yesu Nasaret kakaanëp koirënëak yewais." Pël maan Yesuuk epël yema. "Ne tapöp." Pël mëak itaangkën Yutas ngaaröen kup yemowiem pit pourö wëa. ⁶ Pël ëen pit pim, "Ne tapöp," pël mëea pötaan kasngaë kan së yangaak yengenti. ⁷ Pël ëen kaalak rangk pëel yema. "Aë, ar talëpön ap weseim?" Pël maan epël yema. "Yesu Nasaret kakaanëpön." ⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. "Ne tapöp niakat. Ar nemtën ap yewas pöt omën eporö om wes momëen sëp." ⁹ Pi pim wet rëak Anutuun, "Omën nim ne nenan pörö namp ap naön," pël mëea pöt kë rapënëak ngön pipët mëea. ¹⁰ Pël yemaan Saimon Pita pi öpwer wëaup yak yepatuukaan përeak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp yapinte Malkas pöp möak pim kat yaapkëep per olëa. ¹¹ Pël ëen Yesuuk Pitaan epël yema. "Öpwer kaalak yepatuuk më. Këlangön Pepak yenang epot sëp newasngan."

Pit Yesu wak Anasë naë sa

¹² Pël maan ngaaröere pitëm wotöököpë polisörö pit Yesu wali wak wii tëa. ¹³ Pël ëak pit pi wak wet rëak Anasë naë sa. Pöt Kaiapas pi akun pötak kiri ar yaauröa wotöök wëaup Anasë koontup wak wëa. ¹⁴ Kaiapas pöp wetkaal Yuta omnaröen, "Omën pourö kö sënganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut," pël mëea pöp.

Pitaak Yesuun yak mowesa
(Matiu 26:69-70; Maak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Ten Saimon Pita pit Yesu wak yesën ënëm saut. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököp pi neen ewatëp yak nemënt Yesuu ënëm kiri ar yaaö wotöököpë ëmöökö ëngpök ilëaut. ¹⁶ Ën Pita pi om ëm ngësöök tauëëa. Pël ëen kiri ar yaaö wotöököpë ewatëp nook kaalak ka tomök orö öng ëm kanëra ngarangk wëa pöpön mëak Pita koirak öngpök saut. ¹⁷ Pël ëen öng ëm kanëra ngarangk pöpök Pitaan epël yema. "Yesuu ruuröakaan namp ni koröp." Pël maan Pitaak, "Ne won," pël yema. ¹⁸ Pël mëak polisre inëen yaaurö tomök ëp ëen es merak tauëë mor yesa pöröa naë së es mor yes.

Kiri ar yaaö wotöököpök Yesuun pëel mëea
(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Kiri ar yaauröa wotöököpök Yesuun pim ruuröen pëel mëak omnaröen ngönën ök yamëëa pötenta pëel mëea. ²⁰ Pëel maan kangiiir epël mëea. "Ne omnaröa ëöetak ngön ök yamëëaup. Yuta omnaröa ngönën tupötëere ngönën tup kaöetak wa top ëak wëen ök yamëëaup. Ëlëep naën. ²¹ Tol ëen neen pëel yenëaan? Nem ngön ök yamëëauröen pëel ma. Pit nem yamëëa pöt ewat wëerek kat mowi." ²² Pël yemaan polis namp pim naë tauëëaupök Yesu mor kaë momök epël mëea. "Ni wotöököpön pil mangan." ²³ Pël maan Yesuuk epël mëea. "Ne ngön utpet yak pöt utpet pöt war wesak aan ten kat wiinaatep. Yaap yakap oröp ëënak pas yenemöön?" ²⁴ Pël maan pim moresiarë wii motëa pöt om ëaul ëaan Anasök wes momëen kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim ngesë sa.

Pitaak kaalak Yesuun yak mowesa
(Matiu 26:71-75; Maak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita pi es mor yesem tauaan piiring wëa pöröak epël yema. "Niinta pim ru namp koröpök." Pël maan pi yak wesak, "Ne won," pël yema. ²⁶ Pël maan kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp Pitaë öp möak katëep per olëa pöpë karipök epël yema. "Yaap, ne itaangkën Olip yaöök piiring wëen itenaut koröp." ²⁷ Pël maan Pitaak epël yema. "Ne won." Pël yemaan kokor namp ngön ya.

Pit Yesu wak Pailatë naë sa
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Pit wangam kan röökëer Yesu Kaiapasë naëaan mësak Rom yang ngarangkëpë ka kaöetakë mësak

yes. Pël äak pitëmënt porö yang ngarangkêpë kaatak lup kewil ëëpanëak kakaati neilan ëa. Pöt tol ëënak? Pit lup kewil äak pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengtak kaömp nanën ëëpën sa pötaanök. ²⁹ Pël wesak om tomök tauaan Pailat pi pitëm naë së epël pëël yema. "Ar oröpmor ëën omën epop ngön yaatak ulmëenëak mësak yewais?" ³⁰ Pël maan pit epël yema. "Pi utpet naën ëanëën ten pas mësak newaisën ëan tapön."

³¹ Pël maan Pailatök epël yema. "Arimtok mësak së ngön yaatak ulmëak arim ngön kosangta wieëaul elmëëë." Pël maan Yuta omnarök epël yema. "Ar Rom omnarö arim ngön kosangtak tenim naë omën yamëngkautaan nga wia." ³² Yuta omnarö pit pël yemaan ngaan Yesu pimtök pim këra yetaparak möön wel wiipnaat ngön pël mëëa pöt kë oröa. ³³ Pël maan Pailat pi kaalak kakaati ilë wë Yesuun ngön maan sëën epël mëëa. "Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?" ³⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ngön pit nimitok kön wiak yaan ma omën narökök ök niaan yaan?" ³⁵ Pël maan Pailatök kangjiir epël mëëa. "E, ne Yuta omnamp ma? Nimitë omnaröere kiri ar yaaö kaöarök nem naë mësak wais yanuulëëp. Ni tolël ëaup?"

³⁶ Pël maan Yesuuk kangjiir epël mëëa. "Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte. Pël ëëëanëën nem ruurök nga elmëën Yuta omnarök ne neneön ëan tapön. Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte." ³⁷ Pël maan Pailatök epël mëëa. "Ën ni omën omp ak namp ma?" maan Yesuuk epël mëëa. "Nim neen omp ak namp pël yenëaan pipët yaap. Ne ngön këët tekeri wasumëak yangerak wes nemëën nem ëlëpök newilaup. Pötaanök namp pi ngön këëta ënëm ëëpna pöp nem këm ngönte kat wiipnaap." ³⁸ Pël maan Pailatök epël mëëa. "Ngön kë pöt tol nent?"

Pailatök Yesu këra yetaparak mööpënëak mëëa

(Matiu 27:15-31; Maak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pël mëak kaalak tomökël orö epël yema. "Nem piin nga elmëëma utpet nent pim naëlaan nokoirën. ³⁹ Arim yeë pöl ne Anutuu mait elmëa ngëëngk akunetak omën namp wii kaatakaan öpënëak wes nimë yeë. Pötaanök ne ar Yuta omnaröa omën omp aköp wes nimëën sëpën ma?" ⁴⁰ Pël maan pit ngön ë olëak epël yema. "Pipmor won. Ni Parapasökëër wes nimë," pël yema. Parapas pöp pi omnarö mënak pitëmöt kain yewaup.

19 Pailatök pim ngaaröen maan Yesu pol koröp wapötringöök momöa. ² Pël äak ngaarök ökre was mëak wii këmampön ulte ket äak kepönöök mowaëak ngaaröa ulpëën köp möa namp wa momëa. ³ Pël elmëak naë së epël mëëa. "Yowe, Yuta omnaröa omën omp aköp," pël mëak mor kaë momöa. ⁴ Pël yaëën Pailat pi kakaatiaan orö Yuta omnaröen epël yema. "Iteneë. Ne piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaan arimëntta ëwat sënëak wes yanimë." ⁵ Pël mëak Yesu pi këmampön ulre ulpëën pötring mësak tomök orö ulmëak epël yema. "Omën epopön

iteneë." ⁶ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere polisörö iteneë ëlak wiak epël yema. "Këra yetaparak möön wel wiip. Këra yetaparak möön wel wiip." Pël yemaan Pailat pi epël yema. "Piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaanök arimtok wak këra yetaparak momöëë." ⁷ Pël maan Yuta omnarök epël yema. "Pimtok pimtën, 'Ne Anutuu Ruup,' pël yamëem Anutuu yapinte wa ngep yaë. Pötaanök tenim ngön kosangtak, 'Pi wel wiip,' pël ya." ⁸ Pël yemaan Pailat pi ngön pöt kat wiak kas pan ëa. ⁹ Pël äak kaalak Yesu mësak pim ka kaöeta kakaati ilë epël mëëa. "Ni tarëkaan oröaup?" Pël maan Yesuuk kangjiir nemaan ëa. ¹⁰ Pël ëën Pailatök epël mëëa. "Töl ëënak neen ngön nenëaan yaën? Ne wil niulëëmaare këra yetaparak nimöoma poutë weëre kosangët pangk ëaup. Ni pöten köpël ma?" ¹¹ Pël maan Yesuuk kangjiir epël mëëa. "Anutuuk weëre kosang naningken ëanëën neen ngep ëak nenëaan ëan tapön. Pötaanök omën ne newak nim ngësë wes nemëa pöpë saunetak nimit il yewas."

¹² Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak wes momëëpënëak yemaan Yuta omnarök ngön äak epël yema. "Ni omën pipmor wes mëëmë pöt Rom omën omp ak kaöap Sisa ngötre kar naalmëën ëëmëët. Omën namp pi pimtök pimtën omën omp aköp apna pöp pi Sisa piin kööre tok elmëëpnaat." ¹³ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu mësak tomököl orö ngön ë pet yaira urtak wel aisëa. Ur pöta yapinte Kël Purpurwer. Pöwer Yuta ngöntak Kapata pël yamëëa. ¹⁴ Akun pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengtakëën omnant wa kön yaaö këttak yak këtëp luptak wëën Pailatök Yuta omnaröen epël yema. "Arim omën omp aköpön iteneë." ¹⁵ Pël maan pit ngön äak epël yema. "Pi wel wiip, wel wiip. Këra yetaparak möön wel wiip." Pël maan Pailatök epël yema. "E, arim omën omp aköp këra yetaparak möömëak yak ma?" Pël maan kiri ar yaaö kaöarök epël yema. "Ten omën omp ak munt nampta won, Sisa kopëtap." ¹⁶ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu këra yetaparak mööpënëak ngaaröa naë wes yemomë.

Yesu këra yetaparak möa

(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Ngaarö pit Yesu pimtë këra yetapër menak waalën kakaan mësak yang lup nenta yapinte Kepön Kos, Yuta ngöntak Kolkata, pörekë yes. ¹⁸ Pörek së Yesu këra yetaparak mö yemoulmë. Yesu tekarak, ën omën naar, namp we naöök ë yaulmë. ¹⁹ Pël ëën Pailatök ngön nent epël retëng äak këra yetaparak wi yaulmë. "Yesu, Nasaret kakaanëp, Yuta omnaröa omën omp aköp." ²⁰ Yesu yetaparak möa yang lup pöt Yerusalem kak naë yak Yuta omnarö kamtaöök kaal wak yeem sangk kel yeëa. Retëng pöt Pailatök Yuta ngöntakre Rom ngöntakre Krik ngöntak poutë wi ulmëaut. ²¹ Pël ëën Yuta omnaröa kiri ar yaaö kaöarök Pailatën epël yema. "Ni, 'Yuta omnaröa omën omp aköp,' pël retëng ëënganëp. Epël ë. 'Puuk, 'Ne Yuta omnaröa omën omp aköp,' pël yaaupok,' pël retëng ë." ²² Pël maan Pailatök epël yema. "Yok retëng ëanrek epël wiaap," pël yema.

²³ Njaarö pit Yesu yetaprak mö ulmëak pim ulpëenre poë koröpöt kom ëak kong nent wesak neenemot ëa. Pël ëak pit pim ulpëen waliip omnaröa ket yeem ilak korir namëënëp wa. ²⁴ Pël ëak pit neneren epël ök mëëa. "Tiar epop kelinganëp. Om ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itaampa." Pit pël ëën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa.

"Pit nem ulpëenre poë koröpöt kom ëak wak ngasamtak wiak

talëpök nem ulpëen waliip öpën pöten itena."

Pël wia pötak njaarö pit pël ëa.

²⁵ Yesuu këra yetapra ingtak öng epël ëak taueëa.

Yesu ëlëpre ëlëpë nangapre Maria, Klopasë öngöpre Maria Matala kakaanëp pël ëak taueëa. ²⁶ Pël ëën Yesu pi itaangkën pim ëlëpre ne pim ru kent yaaup, tenip pim naë tauaan ëlëpön epël yema. "Ma, epop nim ru-up." ²⁷ Pël mëak neen epël yenëa. "Epop nim ëlëp." Pël neaan akun pötak ne Maria mësak nem kaatak sê ulmëak ngarangk elmëeimaut.

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Pël mëak Yesu pi pim yaat pet yair pël kön wiak ngönëntak wia pöt kë rapënëak epël ya. "Ne iiten yaë."

²⁹ Pël yaan pit i kaö kel newer wak wain i som kep nent peö ëak wieëa pötak wariak këkalëp naö yapinte isop pöök wa tëak këmtak yemowas. ³⁰ Pël ëën Yesu i pöt nak epël ya. "Yok pet yair." Pël ëak kepönö tōak nge-maan pim könöp oröön wel yawi.

Nga omën nampök Yesuu kalapmorök ingëp wesira

³¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëën Yuta omnarö pit omnant wa kön yeëa. Pötaanök pit omën sokur akun ngëëngktak këra yetaprak möaurö njaarëk utaapnaaten kaaö ëën sê Pailatën epël mëëa. "Ten yok pangk sê ing kilöt rë moutak sokur ent ë wiin ma?" ³² Pël maan Pailatök njaarö wes mëën sê omën Yesuu naë möa pōaarë ing kiltepar rë yemout. ³³ Pël ëak Yesuun itaangkën pi yok wel wia ëën ing kiltepar nemoraan yaë. ³⁴ Pël ëautak nga omën kopët nampök ingëper kalapmorök wesirën iire ëröt yaarö. ³⁵ Omën pöt yaëën itenaup nook arta kön wi kosang wasënëak ngön yaap ök yeniak. Ne ewat wë ngön yaap yeniak. Pötaanök ar kön wi kosang wasën. ³⁶ Ngönëntak epël wia pöt kë rapënëak oröa. "Pit pim kos naö mö narëëpan." ³⁷ Ën ngönëntak ngön munt nent epël ëa. "Omnaröak pitëm ingëp moëa pöpön itaampnaan."

Yesu weera

(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Yesu wel wiin Arimatia kakaan omën namp Yosep ngaan Yesuu ru sak wakaimaupök Yuta omën kaöaröen kas ëën ëlëëp wëaupök Pailatë naë sê Yesuu sokur ent ëëpënëak ök mëëa. Pël ëën Pailat pi kuure mak maan sê sokur ent ëa. ³⁹ Pël ëën Nikotimas ngaan röök nentak Yesuu naë sa pöp pi kolap köp nga kamp yaaö kep nent pim könömët 45 kilokram pöta ököt

wak sa. ⁴⁰ Pël ëën piarip Yuta omnaröa welarö weerëpënëak yaaul kolap köp nga kamp yaaö pöt wa momëak poë koröpöök kör koëa. ⁴¹ Yesuu yetaprak möa yang lup pöta nokoliil ngës naö wieëa. Ngës pöök omën sokut wak sê wiipënëak yaö ëa kël öngöp naö wieëa. Pö omën namp nawiinö. ⁴² Pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëën Yuta omnarö pit omnant kön yaëën kël öngöp pö naë wiaan yak piarip Yesuu sokur wak sê weera.

Yesu weletakaan wal ëa

(Matiu 28:1-8; Maak 16:1-8; Luk 24:1-12)

20 Santeetak röökëër Maria Matala kakaanëp koutaring omën yangaöökë sa. Pël ëak sê itaangkën kël ur wari ulmëaumpel wa olaan kan tē wieëa. ² Pël ëën pi itenak pööpö wais ten Saimon Pitaë naë oröak epël yenia. "Pit tiarim omp aköp wak sê tarëk wia wes? Ten köpël." ³ Pël niaan ten Pita kaatakaan oröak omën yangaöökë saut. ⁴ Pël ëak kan kourak yesem nook Pita ënëm rë moolëak ne wet rëak omën yangaöök sê oröaut. ⁵ Pël ëak ne öngpök neilaan. Om tok ori öngpök itaangkën Yesuu poë koröp pëënö wieëa. ⁶ Pël ëak wëën Saimon Pita pi nem ënëm wais omën yangaöökë öngpök sê itaangkën poë koröpö wieëa. ⁷ Pël ëën itaangkën poë koröp Yesuu kepönöök kör koëauta wieëa. Pö muntaöring erën ëak wi naön. Ponspons ëau pëlëër wieëa. ⁸ Pël ëën wet rëak sê oröaup nookta öngpök sê itenak kön wi kosang wesaut. ⁹ Pël ëa akun pötak Anutuuk ngönëntak, "Pi weletakaan wal ëëpnaap," pël ëa pöt kön nawiin ëaut. ¹⁰ Pël ëak tenip kaalak kakël saut.

Yesu pi Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa

(Matiu 28:9-10; Maak 16:9-11)

¹¹ Maria pi omën yangaöök om wë ing aim wiak kël öngöpöök tok oriak itena. ¹² Pël ëak itaangkën ensel naar ulpëen kölamaar mëëauwaar kël öngöpöökë kakaati Yesuu urtak, namp ingesiarë urtak namp kepönöökë urtak ëak wel aisaëëëa. ¹³ Pël ëëëaurekaan epël mëëa. "Öng epop, ni tol ëënak ing yaan?" Pël maan epël mëëa. "Omnaröak nem Aköpë sokur wa pi nerek wia. Ën ngaöl yeëp pit korak tarëk wia wes? Ne pöten köpël." ¹⁴ Pël mëak kaip ti itaangkën Yesu taueëa. Pël ëën Maria pi itenak, "Epop Yesu," pël newasën ëa. ¹⁵ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. "Öng epop, ni tol ëënak ing yaan? Talëpön ap yewasën?" Pël maan Maria pi ngës pöökë pepapök ya wesak epël mëëa. "Kaöap, nuuk pim sokur wak sê nerek wiaup pöt wiaurekën ök nea. Pël ëën ne sê ömaan." ¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. "Maria." Pël maan Maria pi kaip tiak Yuta ngöntak, "Raponai," pël mëëa, pöt tiarim ngöntak, Rë yanuulaup. ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ni ne wali neongan. Ne nem Pepapë ngësë nawisën wë. Pël ëaarek ni sê nem karuröen epël ök mam. 'Ne Anutu nem Pepapë ngësë isumaap. Nem Pep pöp arim Pepap. Ën nem Anutu pöp tapël arim Anutu.'" ¹⁸ Pël maan Maria Matala kakaanëp pi wais ten Yesuu ru-

uröen epël yenia. “Ne omp aköpön itenaut.” Pël niak Yesu ngön piin mëä pöt tenën ök niiaut.

Yesu pim ruurö ëö pet elmëä

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Yesu ruurö ten Sante rö kan Yuta omnaröen kas ëen ka kan wari ulmëak kakaati wëen Yesu pi wais tenim tekrak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.” ²⁰ Pël niak pim kalapre morre pöt pet elniin piin itenak ya kë saut. ²¹ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap. Pepak ne wes nemëen waisaut, nook tapël ar wes yanimë.” ²² Pi pël niak pul mën nimëak epël yenia. “Ar Ngëengk Pulö weë. ²³ Pël ëak omnaröa saunat kërë moolaan won sèpnaat. Ën nemokërëen ëen pöt om wiaapnaat.”

Yesuuk Tomas ëö pet elmëä

²⁴ Yesu ten pim ru pöröen ëö pet elnia akun pötak tenim kar namp yapinte Tomas yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, pi won. ²⁵ Pël ëen tenök piin epël ök mëëaut. “Ten Aköpön itenaut.” Pël maan Tomas pi epël yenia. “Nemtok nem itöörarök pim moresiarë wap sèeteparën itaampöore mor wotööring morö itaampöore ën kalapmorök ingëp ëa seltak mores wesir itaampö pël naën ëëma pöt yaap newasngan.”

²⁶ Wë sant nent won sëen Santeetak Yesu ruurö ten Tomasring kaalak kakaati wa top ëak ka kan wari ulmëak wëen Yesu pi kaalak wais tenim tekrak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.” ²⁷ Pël niak Tomasën epël yema. “Nim mor wotö nem moresi wiak itan. Pël ëak mores nem kalapmorök ingëp ëa seltak wesir. Pël ëak kön selap ëënganëp kön wi kosang newasum.” ²⁸ Pël maan Tomasök epël yema. “Ni nem Aköp. Ni nem Anutu.” ²⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni neen itenakök kön wi kosang yenewasën ma? Omën neen itnaangkënröök kön wi kosang newasëp-na pörö ërëpërëp ëëpnaarö.”

Son pim pep epwer retëng ëauta songönte

³⁰ Yesu pi tenim itöök retëng selap pan imaut. Pël ëa pöt ne pout pep epweri retëng naën. ³¹ Ne pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo, Anutuu Ruup pöt ar kön wi kosang weseimeë pim naëaan wëwë kosangët koirënëek yak kopët eptepar retëng yeë.

Ru 7 pörö i kaöök wëen Yesu ëö pet elmëä

21 Wë akun nentak Yesu ruurö Taipirias i kaöök së wëen Yesu tenim naë oröa. Ten ru eporö, ² Saimon Pitaare Tomas yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, Nataniel Kena kak Kalili yangerakaanëpre Sepeti pim ruaarre ten Yesu ru munt naar pël ëak wëen oröa. ³ Wë Saimon Pita pi epël yenia. “Ne i kaöök imën nga ë sumaan.” Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar pourö sèpenaan.” Pël mëak tenta wangaöök ilëak ten pourö së rök pötak animaö namp naön ëaut.

⁴ Ten i kaöök së wëen ëwa tëak kët mapënëak yaëen itaangkën Yesu pi i pisöök tauëëa. Pël ëen ten itenak

piin Yesu pël newasën ëaut. ⁵ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. “Nem ruurö ar imën namp koran wesetak?” Pël niaan ten epël mëëaut. “Won pan.” ⁶ Pël maan pi epël yenia. “Ar wangaöökë ë yaapkëëlöök olaë. Pël ëak narö korönëen.” Pel niaan ten iirëep kaöökë öngpök olaan imënrö kësang pan ilëak peö ëak wëen werunëak poprak ëaut. ⁷ Pël ëen nook Pitaan epël mëëaut. “Ëngkop Omp Aköppe.” Pël maan Saimon Pita pim ulpëenëp përe wiak ya yamëngkem wëaurekaan Omp Aköpë yapinte kat wiak ulpëenëp wa mëak i kaöök sörok yoola. ⁸ Pël yaëen ten wangaöökë ngaarëk së imën iirëep weru wiaut. Pöt i pisö wali won, kot nent temanön, 100 mita pöta ök.

⁹ I pisöök së el ulmëak itaangkën es newes meraan imënre kaömp nant ar ëëa. ¹⁰ Pël ëen Yesuuk epël yenia. “Ar arim imën peene wan pöröakaan narö wak waiseë.” ¹¹ Pël niaan Saimon Pita pi wangaöökë ngaarëk is iirëep weru i pisöökël yawi. Pël ëak itaangkën imënrö peö pan ëëa. Pitëm saareet 153 pöt selap pan iirëep ilëpna saltak nailën ëaut. ¹² Pël ëaan Yesuuk ten së kaömp nën yenia. Pël ëen ten pourö, “Epop Omp Aköp,” pël wesak tenëkaan nampök Yesuun, “Ni talëp?” pël nemaan ëaut. ¹³ Pël ëen Yesuuk wais kaömpöt kom ë ninak imënröeta tapël yaë.

¹⁴ Yesu pi weletakaan wal ë wë tenim naë orö nirëen nentepar nent ëa pöt pipët.

Yesuuk Pitaan sèpsëpörö ngarangk ëëpna pötaan akun nentepar nent ök mëä

¹⁵ Ten kaömp na pet irak Yesuuk Saimon Pitaan epël yema. “Saimon, Sonë ruup, nim neen lup sant yaalnëen pöt eporöaat il yemowasën ma won?” Pël maan Pitaak epël yema. “Omp Aköp, yaap ni ëwat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ni nem sèpsëp ruurö ngarangk ëeim öm.” ¹⁶ Pël mëak Yesuuk kaalak akun nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Maan Pitaak epël yema. “Aköp, yaap ni ëwat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sèpsëpörö ngarangk ëeim öm.” ¹⁷ Pël mëak kaalak akun munt nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Pël maan Pita pi Yesu pim akun nentepar nent, “Ni neen lup sant yaalnëen ma?” pël mëä pötaan ya ngës ëak epël yema. “Aköp, ni omën poutön ëwat yaap. Nem niin lup sant yaalni pötenta ëwat wëen.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sèpsëpörö ngarangk ëeim öm. ¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Ni ngaan ulwas wë kan nim kent kön wi autëel sumëak nimtok nim yepatu urak seimaup. Wë ulöp sumë pötak nim moresiar elmëak wëen maim nampök wii nitëak nim kaaö ëëmë pöl mës nuwak sèpnaat.” ¹⁹ Yesu pi ngön pipët Pitaë wel wiipna akunetak Anutuu yapinte wak isèpnaat pötakëlök mëä. Pël mëak kaalak epël yema. “Nem ënëm ëëm.”

Yesuu ru kent yaaup, Son, pim ngönte

²⁰ Yesure Pita piarip yesem Pita pi kaip ti itaangkën ne piarpim ënëm yesan. Ne ngaan kaömp naö akunetak Yesuu naë wel aisëëë piin epël mëëaut. "Aköp, talëpök niin kup mowiipën?" ²¹ Pël ëën Pitaak neen itenak Yesuun nemëën epël yema. "Omp epop tolël ëëpën?" ²² Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Nem kentöök pi om wëën ne kaalak waisuma pöt nemtëët. Ën ni nem ënëm ëëm." ²³ Pël maan pit repak së pitëm

karuröen epël mëëa. "Omën pöp wel nawiin ëëpën ya," pël mëëa. Pël ëaap Yesu pi pöt, wel nawiin ëëma pöten nemaan. Pi om epël mëëa. "Nem kentöök pi om wëën ne kaalak waisuma pöt nemtëët."

²⁴ Yesu pi neenök ngön pipot ëa. Ne tapöpök ngön epot retëng ë yaningk. Epot pout yaapöt. Nem karuröeta nem epotön yaap ya pël yewas.

²⁵ Yesu ya ke nentere nent mëneimaut kësang wiaap. Ne kön wiin pöt pout pepatë wiipena pöt selap pan ëëpnaat.

Ngön Yaaö Omnarö

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê krismaki 33 pöta ök won sêen Luk puuk Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëm-peimauta Ngön epët retëng ëa. Pi wet rëak Yesuu ngön ompyaut retëng ëak kaalak epët ëa. Ngön epët, Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen Yesuu ruuröak ngön ompyaut Yerusalem kak ngës rëak ök mëak Yutiaare Sameria yang pötë ök maö sa. Pël ëak yang nantë ök maö së pet ira. Pitaë ya mënauta ngönte Sowi 1-12 wia, ën Poolëët Sowi 13-28 wia.

Pöt epël wia.

Ngönën ya mëmpënëak kopëta wesaut

r 1:1-26

r*

Yerusalem kak ngönën ya mënaut

r 2:1-8:3

r*

Yutiaare Sameria pötë ngönën ya mënaut

r 8:4-12:25

r*

Poolë ngönën ya mënaut

r 13:1-28:31

r*

1. Pim ngës rëak ya mënaut

r 13:1-14:28

r*

2. Yerusalem kak ngönënë wa top kësangpel

r 15:1-35

r*

3. Pim ënëm ya mënaut

r 15:36-18:22

r*

4. Pim ënëm panë ya mënaut

r 18:23-21:16

r*

5. Pim wii kaatak ulmëaut

r 21:17-28:31

r*

Yesu pi Ngëëngk Pulö wes mëpënëak kup mowia

1 O Tiopilas,

Ne peene kaalak pep epwer retëng ë yaningk.

Nem ngaantak ngön retëng ë nina pötön ni ëwat wëen pöt Yesu pim ya mëmpöore ngönën aö pël ima pötë ngönöt akun pim yaat ngës rëa ² pörekaan mëmpö yesem Pepapë akun mowia pöt temanöm sêen pepapök koirak kutömweri isa. Pël ëen akun pötak Yesu pi weletakaan wal ëak kutömweri nawisën wëen Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen puuk pim ngön yaaö omën wet rëak yaö elmëaö pöröen pitëm ya mëmpnaata ngönöt ök maima. ³ Pël ëak kët akun selap 40 ruuröa naë ëö pet elmëeim wakaima. Pöt pit piin itenak pi yok yaap wal ëak wëa wesak kön wi kosang

mowasëpna yak pël ëak pi wet rëak ruuröen Anutuu songönöt ök maima. Puuk omën pourö wa ngaaök nimëak wë. ⁴ Pël ëen akun nentak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa top ëak wëen Yesu pi pitën ngön kosang wesak epël ök mëëa. "Ar teëntom Yerusalem kak sëp wasnganok. Ar eprek om kor ön. Pël ëen nem Pepapök Ngëëngk Pulö nimpënëak neen ök neaan nem arën ök niaa pö nimpnaat. ⁵ Ngaan ök niak pöt omën eptaanök ngaan Son pi i yaaptak öngre ompörö i momëa. Ën kot nent wë pöt nem Pepapök Ngëëngk Pulöök i ket ëak nimëëpnaat."

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶ Akun nentak kaalak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yesuring Olip tomök së wë ruurö pit epël pëlpël

mëëa. "Aköp aë, tiarim ëaröa ngaanëër eima pöl ni yok pangk aan Israel omnarö tiarimtok tiarimënt nener ngarangk ëëpen ma won?" ⁷ Pël maan pi kangiiir epël ök mëëa. "Iteneë. Nem Pepap pimtök akun nenten yaö wasën wia pötakök omën puot orööpnaat. Yaö ëa pötakök omën pöt orööpna akun pöten ar ëwat nasëngan. ⁸ Pël ëënëetak ar epël kön wiaan. Pi weëre kosang kësang ar nimpënaat, akun Ngëëngk Pulö arim ngësë waisëpna pötak. Pël ëën ar nem ngönta omnarö pël sak wë nem songönte tekeri wesak Yerusalem omnaröen ök mëak aö aö ë yesem Yutia omën muntaröen ök mëak om aö yesem Sameria omnaröen ök mëak aö yesem kaare yang nantë së pet irëp. Pël ëën omën pourö neen ëwat sëpnaan." ⁹ Akun pötak Yesu pi ngön epot ök më pet yairën Anutuuk koirak kutömweri isa. Pël ëën ruurö pit mopöök iteneim wëen kepëltak is ilëak kö sak sa. ¹⁰ Pi sëën pit ngaarëkël om iteneim wëen tapëtakëër omën naar pitëm naë oröak tauëëa, ulpëën kölam panëëwaar mëauwaar pöaarök pitën epël ök mëëa. ¹¹ "Kalili omnarö, ar oröpmorëen mopöökël we riak itnakaim? Yesu pi Anutuuk koirak o kutömweri yawis. Pi peene ar itenaan yawis pi tapël kaalak irapnaap."

Yutasë urtakëp koir ulmëa

¹² Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Olip tomökaan kaalak Yerusalem kakë sa. Tomökaan kakë saö pöt wali won, om wan kilomita pöta ök. ¹³ Pël ëäk Yerusalem kaöökë öngpök së oröak el wesak ka wet rëak pitëm së wakaim wiak sa pötak së ilëa. Pël ëäk ka kaö ngaarëkël wieëa pörek së wel aisëak wakaima. Pit omën eporö, Pitaare Son, Semsre Entru, Pilipre Tomas, Patolomiure Matiu, Sems muntap Alpias pim ruup, piire Saimon pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp, piire Yutas muntap Sems muntapë ruup. ¹⁴ Pit omën piporö öng naröaring pit pourö wa top ëäk wëa. Maria Yesu pim ëlëp, piire pim yokoturö pit pourö wë Anutuun ök maima.

¹⁵ Akun nentak Yesuu ru 120 pörö kaalak wa top ëäk wë Pita pi pitëm tekarak wal ë tauak epël ök mëëa. ¹⁶ "Nemorö, Ngëëngk Pulöök ngaanëër elmëen omën omp ak Tewit puuk ngönën pepeweri ngön nent retëng ëaö pöt peene kë oröa. Pi Yutas pöp omën Yesu moröpnaarö mësak kan pet elmëen Yesu moröaup piinök ëa. Pöt Yutas pi kawi ngentiin muntap pim urtak sëpna pötenök ëa. ¹⁷ Tiar ëwat wë. Yesu pi Yutas tenring öpënëak mëëaup. Pël ëën Yutas pi tenring ya waup." ¹⁸ Pi pël ëäk Yesuun kup mowia utpet pöta sumet waup. Pël ëäk pi sum pötaring yang lup nent sum ëa pöt, kawi ngentiak yaat pör menak oröa. ¹⁹ Pël ëën Yerusalem kakë omën pourö pit ngön pöt wak wë yok wel wia wesa. Pël ëäk pit yang pöta yapinte Akelta ma pël mëëa. Yapin pöta songönte pöt epël, Omën Iita yanget. ²⁰ "Tewit pi tan pep Sam pöweri Yutas pimëen epël retëng ëa.

'Pim kaat om pas wiaap.
Omën namp pötak öpan.'

Ën Sam pöweri tan munt nentak epël ëa.

'Omën muntapök pim urtak sak pim ya mëna pöt kaalak mëmp.'

²¹ Pötaanök tiar omën munt namp pim urtak koir ulmëëpenaan, Yesu pim ngön yaaö omnarö 11 tenim naë. Pël ëën puuk Aköp Yesu weletakaan kaalak wal ëa pöt apnaap. Pötaanök tiar omën namp tiarimté naëlaan koirëpenaan. Pi ngaan pan tiarring wëen Sonök Yotanëk Yesu i yemomëen itenaupök om wë yewaisem wëen Anutuuk Yesu koirak mopöök kutömweri yawisën itenaö pöpök."

²³ Pita pi ngön pël ök maan pit omën naar tekeri wesa. Nampë yapinte Yosep, omnaröak Pasap pël yamëëa pöp, pim yapin munt nent Sastas pël yamëëaup. Ën nampë yapinte Mataias. ²⁴ Pöaar wël ë ulmëak Aköpön epël ök mëëa. "O Aköp, ni omën pouröa lupötön ëwatëp. Pötaanök niin pëlpël yeniak. Omën epaarë naëaan namp ma nampök ya epët wak Yesu pim ngön yaaö omnamp pël sëpnaap?" ²⁵ Pël ëäk puuk Yutas pim ya sëp wesa epët mëmpnaan. Pi pöt yok sa, Aköpë pimëen kaare yang yaö elmëaö pörekë." ²⁶ Pël mëak talëpök isëpënëak itena pöt Mataiasök isa. Pël ëën pit pi il moulmëen Yesu pim ngön yaaö 11 pitring wakaima.

Ngëëngk Pulö irëa

2 Yuta omnaröa akun ngëëngk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yesuu ingre mor saurö pit ka nentak wa top ëäk wëa. ² Akun pötak pit kakaati wëen omën nempel mopöökaan ure kapkapëër kent ket ëäk teëntom irë pitëm wëa ka pötak ilëak pangk ëäk wieëa. ³ Pël yaëen pit itaangkën omën pitëm tekarak oröa pöt es wilëngre yangap pötë ök sak kom kap ëäk omnaröa rangk ngentia. ⁴ Pël ëäk Ngëëngk Pulö Yesuu ingre mor saurö pitëm lupötë ilëak peö ëäk pit weëre kosang kësang kaamök elmëen ngës rëak ka nantëëröa kakë ngönötring ngön ök aima.

⁵ Akun pötak Yuta omën ka waliitëaanörö Yerusalem kak së peö ëäk wëa. Pit ngönëntaan kent ëäk pitëm kaat sëp wesak së wëa. ⁶ Pël ëäk wë pit u pömpelën kat wiak naë së ityeengka pöt Yesu pim ruurö pit omën sa pöröa ngönötë ngönën ök maan kat wiak yaan sa. ⁷ Pël ëäk epël mëëa. "Elei, omën ngön ya eporö pit pourö Kalili omnaröep. ⁸ Pit tol ëäkök aan tiar neenem ngönötë kat yawi? ⁹ Tiarim kakë ngön ke nentere nent kësang wia. Pël ëaatak tiar ka poutë ngönötëel ya kësangöt Anutu pim weëre kosangööring yamëngkauten kat yawi. Itneë. Tiar narö Patia yangrakaanörö, narö Mitia yangrakaanörö, narö Ilam yangrakaanörö, narö Mesopotemia yangrakaanörö, narö Yutia yangrakaanörö, narö Kapatosia yangrakaanörö, narö Pontas yangrakaanörö, narö Esia yangrakaanörö, narö Prisia yangrakaanörö, narö Pampilia yangrakaanörö, narö Isëp yangrakaanörö, narö Lipia yangrakaanörö, narö Rom kakaanörö, Yuta yaapöröere köpël Yuta panëëröa öngpök ilëaurö. Ën tiarim naëaan naröeta Krit kustaakaanörö, narö Arepia

yangrakaanörö. Yaap pan, tiarim kakë ngönöt selap wiaatak yok pangk tiarimtä ngönötë Anutu pim weëre kosangring ya yamëngka pöta ngönte ök niaan kat yawi." ¹² Pël mëak pit yaan sak kön selap ëak neneren epël maima. "Elei, pit tol ëak epël ya?" ¹³ Pël yemaan naröak ökre wasiin wesak epël mëëa. "Pit wain i ngaat nak kön irikor ëak ya."

Pitaak omnaröen ngönën ök mëëa

¹⁴ Pitëmënt pël aö yesën Pita pi Yesuu ngön yaaö omnarö 11 pitëm naëaan wal ë tauak maap ngön ëak epël mëëa. "Yuta omnarö, ar tenim karuröre Yerusalem kak wëaurö, ar këëkë wesak kat wieë. Pël ëën omën e yaarö epëta ngönte ök niamaan. ¹⁵ Arim naëaan naröak ten i nak kön irikor ëak wë yak pël aim. Pöt won. Peene wangam kan ngölöp 9 kilok yaë. Talëp epëtak i nak kön irikor yeëa? ¹⁶ Epët Anutu pim ngaanëer tektek omnamp Soel piin epël ök maan retëng ëa.

¹⁷ Anutuuk epël ya. Ënëm pan yangaakë wëwëet won wasuma akunetak

nem Pulö wes mëën irëak yang poutë omnarö pangk elniipnaat.

Pël ëën arim koont yokoturö pit nem ngön pöt war wesak apnaat.

Ën omp ulwas narö pit pöt, nook wangar ke pëlöt rë moolamaat.

Ën omp ulöpörö pitta nook wangar rë moolamaat.

¹⁸ Yaap, akun pötak nem Pulö wes mëën iraan inëën öngre ompörö pitök nem ngön ompyaut war wesak ök apnaat.

¹⁹ Pël ëën akun pötak elmëën mopöök retëng kësang orööpnaat.

Këtëp röök wiipnaat.

Ën ngoonöp pöt, i möak omën iitë yaarö ke pöl koröp orööpnaat.

Pël ëën yangrakta tapël yaaröön ar yaan sak ëënëët. Es koulöpre es yaapre omën i ököt orööpnaat.

Omën pipot wet rëak orööpnaat.

Pël ëën Aköp nem akun kaöet orööpnaat.

²¹ Pël ëën omën namp pi neen merëk neaan pöt ne pi kama ömaat.'

²² Soel Anutu pim tektek ngön yaaup puuk ngön lup pöt retëng ëa. Pël ëën ënëmak Pita puuk muntat kaalak yal menak epël ök mëëa. "Israel omnarö, ar këëkë wesak kat wiaan. Ne peene Yesu Nasaret kakaanëp piin ök niamaan. Anutu puuk omën pipop weëre kosang retëng ke nampre nampöt tiarim it köpëlöt pet elniipënëak wes nimëaup. Anutu puuk weëre kosang pöt mangkën wak irëa pöt arim naë oröa. Pël ëaut ar yok ëwat wë. ²³ Ën ngaanëer Anutu puuk Yesu pimëën kön wia pölök arök omën utpet ngaarö pitëm naë wes mëën pitök këra yetaprak möa.

²⁴ Pël ëën Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa.

Weleta këlangön ke nentere nent kat wia pötë öngpökaan ent ë moulmëa. Pi weletak kosang sak wii naön ëa. ²⁵ Iteneë. Omën omp aköp Tewit pi ngaanëer

pan wetete ngön nent Yesu pim naë omën orööpna pötaan retëng ëa.

'Ne itaangkën Aköp pi neering wëaup.

Pi nem naë pan wë.

Pël ëën ne omën nantön kas naëngan.

²⁶ Pötaanök nem lupmer ërëpsawi panë yeë.

Pël ëak ërëpsawi tan yamëem nem koröpwerta omën ompyaut orööpnaataan kor wë.

²⁷ Oröpmorëënök? Ni ne sëp newasën welaaröa wii kaatak öma saltak wal ë neulëan.

Ni nim ya omën ompyaut welaaröa kaöök wieë söp ëëmëak nenëaan ëan.

²⁸ Ni yok wet rëak wëwë ngölöp ompyaut öma pöta kanö pet elnëaup.

Pël ëak akun poutë neering wëën ne ërëpsawi om eim ömaat."

²⁹ Pita puuk Tewitë retëng ëa pöt ök më pet irak yal menak epël mëëa. "O karurö, ne ngön epët tekeri wesak ök niamaan, omën omp aköp Tewit pim ngönte. Ngaan panëer pi wel wiin yang kel weerauppe. Pël ëaup pim yanget Yerusalem kak eprek e wiaan iteneim wë epët. ³⁰ Tewit pi Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Anutuuk piin kosang wesak epël ök mëëa. 'Nim ëaröa naëaan nampök nimtä ök omën omp ak sëpnaat.'

³¹ Tewit pi Anutu pim omnant ëëpna pötön pi wet rëak ëwat sa. Pël ëak Anutuuk Kristo Yaö Mëëaup welaaröa naëaan wal ëëpnaap pöteta ök mëëa. Pël ëak pi epël ök mëëa.

'Anutu pi omën pöp sëp mowasën welaaröa wii kaatak wieë söp naëpanëp.'

³² Omën pöp Yesu Anutuuk welaaröa naëaan wal ë moulmëën ten itenakök pöta ngönte arën ök niaim.

³³ Pël ëaup pi Anutu pim pepapök yok pim yaapkëetakël moulmëën weëre kosang kësang wak wë. Pël ëën Pepapök ngaanëer kup mowia pöl Ngëëngk Pulö mena. Pël ëautak omnant arim itaampööre kat wi pël yeë epot Yesu pim Ngëëngk Pul ten ninaö pö. ³⁴ Pël ëaup tiar ëwat wëep. Tewit pi pimtëënök ngön epot naën. Pi kutömweri nasënëpök om ngön epot epël ëa.

'Anutu puuk nem Aköpön epël ya.

Ni wais nem yaapkëetakël öm.

³⁵ Pël ëëë neen kor wëën pöt omën nimëën kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.'

³⁶ Pötaanök Israel omnarö ar epël kön wieë. Yesu epop arök këra yetaprak möan pöp Anutu puuk kaö wes moulmëën pi tiarim Kristo pim Yaö Mëëaup pël sak wë."

Omën selap pan lup kaip tiin i momëa

³⁷ Pita pi pël maan omnarö pit pöt kat wiak pitëm lupöt könöm ëa. Pël ëën narö pit Pitaan pëël mëëa. Ën narö pit ngön yaaö omën muntaröen pëlpël mëak epël mëëa. "Karurö, ten tol ëën?" ³⁸ Pël maan Pita pi pitën epël ök mëëa. "Ar neenem utpet yaaut kasëng mam-pun. Pël ëën Anutuuk arim ketöt ent elniin ar Yesu Kristo pim ru ulöpökörö pël sak önë pötaan ten ar i nimëënaan. Ar pël ëak wëën Ngëëngk Pulö nimpnaat.

³⁹ Pöt oröp morëenök? Anutu pim ngön kosang wesa pöt epël wia. 'Ne omën epot ningkën pöt arimëntre arim koröngre ruuröere ën omën yang ël epotë wëaurö pourö pangk elniipnaat.' Omën epot Aköp tiarim Anutu puuk omën pourö yas niaan pim naë sëpenaarö tiar nimpnaat."

⁴⁰ Pita pi ngön pöt ök më pet irak kaalak ngön nant kosang wesak epël ök mëëa. "Omën utpet yaauröaring ar pourö kö senganëën." ⁴¹ Pël maan omën kësang pan pit ngön pöt kat wiak kön wi kosang wesa. Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök i momëa. Akun pötak omën i momëa kësang pan, 3000 pörö, pit Aköpök wet réak kön wi kosang yewesa pöröaring erën ë moulmëa. ⁴² Omën pël ëa pörö pit Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök omnant rë moulopna pötaan kent pan ëeima. Pit pël ëak wa top ëak kaömp ngawi neimeë Anutuun yaya maöre kimang maö pël eima.

Ingre mor saurö ompyaö wakaima

⁴³ Anutu puuk kaamök elmëen pim ngön yaaö omnarö weëre kosang ke nentere nent yaëen omnarö pöten itenak yaan seima. ⁴⁴ Pël ëën omën wet réak Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak wë pitëm omnant neenemot wieëa pöt sëp wesak ngawingawi ëeim wakaima. ⁴⁵ Pël ëak akun nantë pit pitëm yangre omën nantë sumat wak pöt kaömp sum ëak omën ngöntök yaaurö meneima. ⁴⁶ Pël eimeë akun poutë pit Anutu pim ngönën tuptak wa top ëak pitëm kaatë kaömp ngawi në pël eimeë ërëpsawi yaautaring wakaima. Pël ëak pit lup kopëtemer sak wë kaömp ngawi neimeë, Anutuun yaya maima. ⁴⁷ Pël ëën Yerusalem kak omën wëaurö pit pitëm wëwë pöten itaangkën ompyaö pan ëa. Pël ëën kët poutë Aköpök omën muntarö koirak kön wi kosang yewesa pöröaring yal men moulmëa.

Omën ing il tëaup ompyaö mowesa

3 Kët nentak wiap kan 3 kilok Yuta omnaröa Anutuun kimang yamëëa akun pötak Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetakë sa. ² Pël ëak itaangkën ngönën tup kaöetak ka kanër pitök ka kan ompyaaur pël yamëëa pöra naë omën namp ing il tëaup wëa nganëër ëlëpë yaatakaan pël ëaup wilaup pi pimtök kan sak waisak pël naën yaaup. Pi akun poutë omnaröak wak së moulmë pël yeëa. Pël ëën omnarö Anutu pim ngönën tuptak ilëak yaaröön sumatön kimang maim yeëa. ³ Pël ëaö pöpök Pitaare Son piarip Anutu pin ngönën tup kaöetak ilapëneak yaëen sum kot nent mampëneak mëëa. ⁴ Pël ëën piarip pörök tauak omën pöpön it kökö ngëneë Pitaak epël mëëa. "Ni tenipön itan." ⁵ Pël maan pi omnant mampëneak ya wesak piaripön itena. ⁶ Pël ëën Pita puuk epël mëëa. "Yaköm, ne kot nim nimpnaat won. Pël ëaatak ne omën maim nent wa pötaar ni nimpnaat. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök ök niamaan. Wal ëak kan së." ⁷ Pël mëak Pita puuk mor yaapkëësi moröak kaamök elmëak wal elmëen tapë-

takeër pim ingesiar el mö rëen kosat kosang sa. ⁸ Pël ëak ingesiar ompyaö sëen pi sörok olëak tauak kan ing ëa. Pël ëak piaripring Anutu pim ngönën tup kaöetak ilëak kaalak kan ing ëak sörok olëak Anutuun yowe mëëa. ⁹ Pël ëën omën Anutu pim ngönën tup kaöeta kakaati wëaurö pit itena pöt pi kan ing ë Anutuun yaya yamëëa. ¹⁰ Pël ëën pit itenak epël mëëa. "E, omën epop pi Anutu pim ngönën tup kaöeta ka kan yapinte ompyaaur pörök wë sum kimang yaaup," pël mëëa. Pël mëak pit omën pöpön itenak pim naë oröa pöten yaan sa.

Pitaak Anutuun ngönën tup kaöetak ngönën ök mëëa

¹¹ Omën pöp pi Pitaare Son ent ë moulmëak sëpnaaten kaaö ëa. Pël ëak pi piaripring mor yal ëak Anutu pim ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wëen omnarö pit yaan sak së pitëm naë wa top ëa. ¹² Pël ëën Pita pi pitën itenak epël mëëa. "O Israel nem karurö, ar epëten yaan sak ëëngan. Tenip tenpimtë weëre kosang nentak omën epët naën. Arök tenpim ngönën wak wëaö pötaan omën epop ompyaö sa wesak tenipön itaangkan. Won. ¹³ Omën epët Anutu pimtök yaë. Anutu, pöp pi tiarim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm yaya maima pöp, tiarim Anutu, puuk pim inëënëp, Yesu, pim weëre kosangöt tiarën pet yaalni. Pöp ngaan arök kaöaröa naë wes momëënak pimëen ngön ya mënaup. Pël ëak Rom yang ngarangkëp Pailat pi mangkën puuk kan wes momëëpënëak ëa pöt ¹⁴ arök kosang ngentiak omën wotpil ompyaö pöp kasëng menaurö. Mak, ar ke urak Pailatën maan Yesu pim urötak omën yamëngkaup wii kaatakaan kan wes mëen sa. ¹⁵ Pël ëën arim ngöntaan pitök tiarim omën wëwë ompyaaur yaningkaup mëna. Pël ëaupök Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëen wëwëetaring wëen tenip itenaut. Pötaanök pöta ngönte ök aim wë. ¹⁶ Tenip Yesuun kön wi kosang yewasën pim weëre kosangööring omën epop ompyaö yemowas. Yaap, Yesu pi tenip piin kön wi kosang wasënëak kaamök elnia pötak omën epop arim itöök ompyaö sak wë. ¹⁷ "Ngöntre karurö, ne arën ewat wë. Arre arim kaöaröak Yesuun utpet elmëaurö. Pël ëautak ar pim songönte ewat nasën wë yak pël elmëaurö. ¹⁸ Pël ëaup Anutu pim nganëër tektek ngön yaaö pöröen ök maan tekeri wesa pöt kë oröa. Pi ngaan epël mëëa. 'Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pi këlangön kaö pan kat wiipnaap.' ¹⁹ Pël mëëa pötaanök ar arim lupöt kaip tiak Anutu pim ë pël elmëen. Pël ëën arim saunat won niwasëpnaan. ²⁰ Pël ëak wë ënëmak Anutu puuk ulöpre moup elniak arim lupöt weëre kosang niwasëpnaan. Pël ëak kaalak Yesu Anutu puuk tiarim kama niöpënëak Yaö Mëëaö pöp arim naë wes mëëpnaan. ²¹ Pël ëëpnaatak pi kutömweri om wë Anutu pim ngolöp ngolöp wasëpna akun mowia pöten kor wë. Pël ëëpënëak nganëër Anutuuk tektek ngön yaaö omën ngëëngköröen ök maan tekeri wesa. ²² Pöt Moses puuk nant epël ëa. 'Anutu, tiarim Aköp, puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp

arimté naëaan namp. Pël èen Anutu pi neen yaö elnä ke pëlöp. Ar pim ngön apna pipöt pout ngar ön. ²³ Èn omèn Anutu pim tektek ngön yaaö omnampë ngön kat nawiin èëpna pörö Anutu pim omnaröaring naöpan. Pit kö sèpnaat.' ²⁴ Moses puuk ngön pël retèng èa. Pël èen Anutu pim tektek ngön yaaö omèn muntarö Samuelre pim kasngaël pöröen ngön ök maan tekeri wesa pöt peene tiarim tektrak jaarö. ²⁵ Ngön epot Anutu puuk tektek ngön yaaö omnaröen maan pitök pitëm këmötëaan ngaanëer retèng èen wiakaimautök peene tiarim naë kèet jaarö. Tol èenak wasngan. Ar pitëm kurmentëkaanörö. Pötaanök ngön kosang wia epët Anutu puuk arim èaröaan èaö epët ar pouröaan yes. Kat wieë. Anutu puuk Apramön epël ök mëä. 'Ne nim èere köröörö ulöpre moup elmëen yangerak omèn pourö pangk è pet irèpnaat.' ²⁶ Pël èak Anutu pi pim Inëenëpön yaö mëak wes mëen wet réak arim ngësë waisa. Pi ulöpre moup elniin arim utpet yaaut sèp wasënëak waisa."

Pit Pitaare Son ngön yaatak moulmëa

4 Pitaare Son piarip omnaröen ngön ök maim wëen kiri ar yaauröere Anutu pim ngönën tup kaöeta polisöröa ngarangkëpre Satusi ngönën omnarö piarpim naë sa. ² Pit sè kat wiin piarip Yesu pim wel wiak weletakaan wal èa pöta ngönte ök mëak tiarta wel wiak tapël wal èëpenaarö omnaröen pël ök maim wëen pit sè kat wiak piarpimëen ya sangën kön wia. ³ Pël èak këtöp irë ilapënëak yaëen yak om moröak èlpamök ngön ya mëmpënëak wii kaatak moulmëa. ⁴ Èn piarpim ngön ök maima omèn pöröa naëaan omèn kësang pan saareet 5000 pörö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵ Èlpamök ngönënë ngarangköröere kaöaröere ngön kosangötë ngarangk yaaurö pit pourö Yerusalem kak wa top èa. ⁶ Anas kiri ar yaauröa wotöököp piire Kaipas, Sonre Alesantaare Anas pim kurmentëkaanörö pit pourö wa top èak wëa. ⁷ Pël èak wa top pötak Pitaare Son piarip pitëm tektrak tau moulmëak pèlpël mëä. "Arip talëpön maan pimtök pimtë weëre kosang ningkënak omnamp ompyaö wesauwaar? Ma talëpë yapinte mëak ompyaö wesauwaar?"

⁸ Pit pèël maan Pita pi Ngëengk Pulö pim lupmeri peö èen epël ök mëä. "Omèn kaöere ngarangkörö, ⁹ ar tenpim omnamp ngaanëer ing il tēaup ompyaö mowesan pöten pèlpël yeniak. ¹⁰ Pötaanök arën ök niaan Israel omnarö ar pourö èwat seë. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök omèn arim tektrak taua epop ompyaö sak wë. Arök Yesu Kristo pöp këra yetaprak möön wel wiaupök Anutuuk weletakaan wal è moulmëa. ¹¹ Ngönëntak ngön nent epël wia.

'Wap omèn ka ök yarëauröa wël è moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.' Wap pöta yapinte Yesu. ¹² Pi tapöpök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpnaap. Yang epera rangk omèn wë eporö tiarim naëaan nampök tiar niwak wëwë

ompyautak niulëëpna pöten yaö neniaan. Yesu pimënt kopët tapöp."

¹³ Pël maan ngönën ngarangkörö pit yaan panë sa. Pöt Pitaare Son piarip kaö wonaar. Pël èak piarip èwat kaatak neilaanaarök wa top kaöetak ngön apnaaten kas köpël weëre kosangring ök mëä. Pël èen pit piaripön epël wesa. "Piarip Yesuring wë weëre kosang epël wa," pël wesa. ¹⁴ Pël èak pit itaangkën omèn ingesiar ompyaö mowesa pöp piarpim naë yaap tauaan itenak ngön kangiir mapnaat pangk naën èen sèp wesa. ¹⁵ Pël èak omèn kaöarö pitëmënt ngönaak apënëak piarip ka ngerö nentakël wes momëa. ¹⁶ Pël èakök pitëmënt ngön epël è kopëta wesa. "Tiar omèn epaar tol elmëëpen? Omèn Yerusalem kak wëa pörö pit epël kön wia. 'Omèn weëre kosang epët omnarö yok pangk naënganëet. Retèng piarpim yaë epët tiar yak newasngan.' Ngarangkörö tiar piarpim èa pöt kaar newasngan. ¹⁷ Kopëtet om ulöl sak sèpan pötaanök tiar ngön è kosang wasën piarip kaalak Yesu pim ngönte naën èëpnaan."

¹⁸ Pël mëak pit kaalak piaripön yas maan koirak sè tau moulmëak Yesu pim ngönte omèn muntaröen ök mapanëak nga mëä. ¹⁹ Pël maan Pitaare Son piarip tauëë Pitaak ngön kangit epël mëä. "Arimtok omèn eptepar kom èak iteneë. Kan taltakëer ompyaut? Ten arim ènëm èen ma Anutu pim ènëm èen? Pël èautak ten Anutuun ènëm èëna pöt arim ènëm naëngan. ²⁰ Tenip yok pangk pim ngönte anaaten kaaö naëngan. Omnant Yesu pim yaëen tenpim itenak kat wiak pël èaö pipot tenip yok pangk ngep naëngan." ²¹ Omèn Anutuuk pim ingesiar ompyaö mowesa pöp pim kris-makiat omèn naar ulpëen il wesauw pöp pi ulwas wonöp. Pël èen omnarö pit Anutuuk omèn pöp ompyaö mowesa pötaan Anutuun yaya mëä. Pötaanök ngönënë kansolörö pitök piarip këlangön kat mowiiipënëak itaangkën kan won èen ap wesak piarip kaalak omnaröen ngön ök mepanëak nga mëak wes mëen sa.

Ingre mor saurö pit ngönën ök apnaataan weëre kosang öpënëak Anutuun kimang mëä

²³ Pitaare Son piarip wes mëen kaalak piarpimöröa naë sè kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë ngarangköröa ngön mëäaö pöt ök mëä. ²⁴ Pël èen kat wiak pit pourö kön kopëtaö wesak Anutuun epël ök mëä. "Nuukëer kaöap, ni kutömwer ket èak pöweri omnant mowian. Pël èak yanger ket èak pörak omnant moulmëan. I kaö ket èak i kaöökë omnant moulmëan. ²⁵ Ni ngaan panëer Ngëengk Pulö elmëen tenim èap omèn omp aköp Tewit nim inëen ngaanëpön maan ngön nent epël retèng èa.

'Tol èenak köpëlörö neen ya sangën èa?

Èn tol èenak omnarö nemëen kup riipënëak èa?

²⁶ Yang omp aköröere wotöökörö ne Aköpre nem Yaö Mëäaup nga elniipënëak wa rongan èa.'

²⁷ Ngön pöta kèet peene e jaarö. Pöt öröpmorëen? Yerusalem ka kaö eprek omèn omp aköp Erot piire Pontias Pailatre köpël omnarö pit Israel omèn

kaöaröaring wa top ëak Yesuun nga elmëepënëak ëa. Pi nim Inëen ompyaup ni ngaan ya yaö mëëaup. ²⁸ Pit wa top ëak omnant orööpënëak ngaan nim kopëta wes menan pöpön nga kupre wap wieima. Pël ëeim wëen omnant orööpënëak ëan pöt nimtë weëre kosangöök elmëen oröa. ²⁹ Pötaanök ten peene ni tenim Aköpön kimang yeniak. Omnarö pit nga kup yari pötaanök ni ten nim inëenörö kaamök elniaan kas köpël nim ngön ompyaut war wesak ök menaan. ³⁰ Ni kaamök elniaan yauman omnarö ompyaö mowesak weëre kosang it ngolöp ke nampöt nim inëen ru ngëengkep Yesu pim weëre kosangöök mëmpunaan.”

³¹ Pit Anutuun ngön pil ök maö së pet yairën ka pitëm wëa pöt moup ket ëak möa. Pël ëen Ngëengkep Pulö pitëm lupötë ilëak peö ëen pit Anutuun ngönte kas köpël omnaröen ngës rëak ök maö sa.

Ingre mor saurö pit lup kopëtemer sak wakaima

³² Akun pötak omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak pitëm naëaan nampök epot nemtëet pöt naën. Won. Pitëm omnant pout ngawi wiak wakaima. ³³ Pël ëak Yesuun ngön yaaö omnarö weëre kosang kësang wak pitëm Aköp Yesu wele-takaan wal ëa pöten omnaröen ök maan Anutuuk omën piin kön wi kosang wesa pörö komre kolap kaö elmëen pit ompyaö wakaima. ³⁴ Pël wakaimëe pitëm tekrakaan nampök omën nentaan ngöntök naën. Pit tol ëakök pël eima wasngan. Pitëm naëaan nampök kaare yangatë sumat wak pöt Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë wak së mangkën kom ëak ngöntök yaaurö meneima.

³⁶ Akun pötak omën namp pim yapinte Yosep pi pitring wakaima. Omën pöpön Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök pim yapin nent Panapas pël maima. Yapin pöta songönte Omnarö Lup Ketumön Yemowesau. Pi Yuta omnamp Liwai pim kurmentëkaanëp Saipras kustak wilaup. ³⁷ Omën pöp pim yang lup nent omnarö menak sumat wak ngön yaaö omnaröa naë së kom ë mampënëak mena.

Ananiasre Sapaira

5 Panapas pi pël ëa. Ën omën pöröa naë öngre omp naar wëa. Ompöpë yapinte Ananias. Ën öngöpë yapinte Sapaira. Ananias puuk pim yang lup nent omnarö menak sumat wa. ² Pël ëak kaö nent yoolök wasëpënëak kaö nent ëlëep wia. Pël ëen pim öngöp piita ëlëep wia pöten kön wiin ompyaö ëa. Pël ëen pi sum kaö nent wak së ngön yaaö omnarö menak, e tapët pël mëëa. ³ Pël ëen Pitaak piin epël ök mëëa. “Ananias, Seten puuk nim lupmer utpet panë niwasën Ngëengkep Pulöön morök elmëëmëak nim yangeta sumat wak kaö nent ëlëep wian. ⁴ Ni wet rëak yanget sum naën wieëa akun pötak yang pöt nimtëet pël wieëa. Ën ënëmak ni yang pöt omnarö menak sumat ningkën wan pöt nimtëet. Oröpmorëenök ni sum kaö nent ëlëep wiak ngön kaar ëaup? Nim ngön kaar pipët ten omnaröen pëen nenian, Anutuun kaar

yemaan.” ⁵ Pël maan Ananias pi ngön pöt kat wiak wel wiak së ngentia. Pël ëen yokoturö pit kat wiak së pim sokur poë koröpöök kör koëak wak së yang kel weera. Pël ëen omnarö pit ngön pöt kat wiak kas kaö panë ëa.

⁷ Kot nent wë ngöpngöp ëak 3 aöa pël won yesën pim öngöp Sapaira pim ompöp wel wia pöten kat nawiin yak Pita pim kaata kakaati së ilëa. ⁸ Pël ëen Pita pi epël pëlpël mëëa. “Arip yangeta sumet epët pëen wauwaar ma?” Pël maan öngöpök epël mëëa. “Yok nim wan pi tapëtep.” ⁹ Pël maan Pita puuk epël mëëa. “Aripök Aköpë Pulöön morök elmëënë pöten kön wiin kengkën sa ma? Kat wiaam. Omën nim ompöp yang kel weeraurö pit ka kanrak pi yawir niinta niöpnaat.” ¹⁰ Pël maan tapëtakëer öngöpta wel wia. Pël ëen yokoturö pit kaalak wak së pim ompöpë naë moweera. ¹¹ Pël ëen Yesuun ingre mor sauröere omën muntarö ngön pöt kat wia pörö pourö kas kësang panë ëa.

Retëng it köpëlöt mëna

¹² Akun pötak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit weëre kosang it ngolöpöt kësang omnaröaan elmëa. Pël ëen omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit Anutuun ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wa top ëak Anutuun ök maim wakaima. ¹³ Pitëmënt pëen pël ëeim wëen omën muntarö pitëm wëwëatön itenak pit ompyaö wëaurö pël yamëëaurö yak pitring öpnaaten kas ëeima. ¹⁴ Pël ëaatak omën kësang pan Aköpön kön wi kosang wesak pim ingre moröröaring yal mena. ¹⁵ Pël ëen Yesuun ngön yaaö omnarö pit pitëm yaat om mëmpö yesën omnarö pit pitëm yauman omnarö wak së kamtaöökë kan ëöök urötring wi moulmëa pöt pit epël mëakök ëa. “Pita pi kamtaöök yesem pim moresök moröpnaat. Ën nent pöt pi yesën pöt pim könöpök pitëm rangk ilap riak sëen ompyaö sëpnaat.” Pit pël mëak wak së mowieima. ¹⁶ Pël ëen Yerusalem kak we naöökë ka pötëaan yauman omnaröere omën pitëm lupötë urmerarö wëaurö pourö wak së Yesuun pim ngön yaaö omnarö pitëm naë oröön waö ë momëak ompyaö mowesa.

Ensel nampök ngön yaaö omnarö wii kaatakaan ent ë moulmëa

¹⁷ Ënëmak kiri ar yaaurö pitëm wotöököpre omën piiring wëaurö pitëm yapinte Satusi, pit Yesuun pim ngön yaaö omnaröa yaaö pötön itenak war kön wiak ya sangën ëen utpet mowasëpënëak kön wia. ¹⁸ Pël ëak së ngön yaaö omnarö wak wii kaatak moulmëen utpet yaauröaring wëa. ¹⁹ Pël ëen rö kan Anutuun ensel nampök wii kaata kanwer të mowiak ngön yaaö omnarö wël ëak mësak orö epël ök mëëa. ²⁰ “Ar Anutuun pim ngönën tup kaöetak së wëwë ngolöpta ngönte omnaröen ök man.” ²¹ Pël maan pit ngön pöt ngar wak wëen këtëp ngampi yoolaan ngönën tup kaöetak ilëak ngës rëak omnarö rë moula.

Pit pël ëeim wëen kiri ar yauröa wotöököpre pim omnarö pit Yuta omën kaöaröen yas maan ngönënë kansolörö wa top ëa. Pël ëäk wii kaata kaöapë ngësël ngön wes mëa, Yesu pim ngön yaaö omnarö wii kaatakaan koirak waisëpënëak. ²² Pël ëaatak ngönënë polisörö pit wii kaata kakaati së itaangkën Yesu pim ngön yaaö omnarö pit won wieëa. Pël ëën pit kaalak ngönënë ngarangköröa naë së pitën ök mëëa. ²³ "Ten wii kaatak së itaangkën kan ngarangkörö wëen ka kanötta om wari seëa. Pël ëaan ten koirënëak kakaati së itaangkën won wieëa." ²⁴ Pël maan ngönën tup kaöeta polisöröa kaöapre kiri ar yauröa wotöököp pöt kat wiak kön selap wiak neneren epël mëëa. "Pitëm yaë pipëtakaan oröpöt orööpënëak yaë?" ²⁵ Pël aö yeem wëen omën namp pitëm wa topök së epël ök mëëa. "Kat wieë. Arim omën wii kaatak ulmëan pörö pit ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök maim wë." ²⁶ Pël maan polis ngarangkëpre pim koturö pit së Yesuu ngön yaaö omnarö koirak sa. Pit koirak yewaisem tang nemomöön, omnaröak pit kël momööpanëak kas ëa.

Ngön yaaö omnarö pit ngönënë kansolöröen kas naën, ngön ök mëëa

²⁷ Pit Yesu pim ngön yaaö omnarö koirak kakaati së ngönënë kansolöröa naë tau moulmëen tauaan kiri ar yauröa wotöököpök pitën epël pëel mëëa. ²⁸ "Ten arën Yesuu ngönte anëëtaan nga nenian ëan ma? Ma arök kön wiin pöt omën pasit yaë ma? Yerusalem omnaröen ngön pöt ök maan pitök tenën Yesu möan pël apna pöten ar kent yeë." ²⁹ Pël maan Pitaare karurö pit kangiiir epël mëëa. "Ten yok pangk ar yang omnaröa ngönte ngar naöngan. Ngön Anutu pim ök niia pöta ënem ëënaat. ³⁰ Arök Yesu këra yetaprak möön wel wia. Pël ëaupök tiarim ëere körööröa Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. ³¹ Pël ëäk Anutuuk koirak së pimtë naë ulmëen pim yaapkëetakël wë. Pël ëën Anutu puuk kaö wes moulmëen tiarim kepönök wë kaamök elniak Israelörö tiarim kanöökël pourö wa nu-ulëen utpetat kasëng mampunëen. Pël ëën Anutuuk arim utpetat wa moolapnaat. ³² Ngön pöt tenök ök yeniaan Ngëëngk Pulöökta omën pötön war wesak yenia. Anutuuk omën pim ngönte kat yawiaurö ten Pulö yaningk."

Kameliel pi ngönënë kansolöröen ngön yaaö omnarö kön wialök elmëepënëak mëëa

³³ Ngönënë ngarangkörö ngön pöt kat wiak ya sangën ëën Yesuu ngön yaaö omnarö mëmpënëak ëa. ³⁴ Pël yaëen Parisi omën kaö namp Moses pim ngön ë kosang wesaut rë yemoulaup pi pitëm tekrak wëa, pim yapinte Kameliel. Pit omën pöpön kön wiin ompyaö yaaup. Puuk ngönënë ngarangköröa tekrakaan wal ëäk Yesuu ngön yaaö omnarö ka kaö nerakël wes momëen sa. ³⁵ Pël ëën pitën epël ök mëëa. "Israel omën nem karurö, tiar omën eporö omën nant elmëepenëak pöt kön wialök elmëëpenaan. ³⁶ Kat

wieë. Ngaan panëër won, peen peen omën namp wakaima yapinte Tiutas. Pimtok pimtën kön wiin, 'Ne omën kaöap,' pël wesak omnaröen maan omën kësang 400 ke pël ëäk yang ngarangkëpön nga elmëepënëak sa. Pël ëën narö pitök pi mëngkën pim iri wëaurö pit pim ngön pöt sëp wesak repak sa. ³⁷ Pël ëën kaalak Yutas Kalili omnamp puuk omën muntarö wak Rom yang ngarangkëpëen nga elmëa. Pël ëa akun pötak yang ngarangkëp pi ka poutë omnaröa yapinöt wë yesën ngaarö pitök pöpta mëna. Pël ëën pim iri wëauröeta pim ngönte sëp wesak repak sa. ³⁸ Pël ëaut pötaanök Yesuu ngön yaaö eporöen tiar mop mowiak itöök elmëaapa. Pitëm ngön epot omën pëenök yeëa pöt won sëpnaat. ³⁹ Ën omën puot Anutuuk kaamök elmëen pim weëre kosangöök yeëa pöt tiarök yok pangk il nemowasngan. Pötaanök mowëen it mongënaapa. Tiar pël yeem Anutu pimtën nga elmëënganok."

Ngön yaaö omnarö Yesuu yapintaan ëö sëpna pöten ërëpërep ëa

⁴⁰ Pël maan ngönënë kansolörö pit Kameliel pim wes mëen sëpënëak ëa pöt ngar wa. Pël ëäk pit Yesuu ngön yaaö omnarö koirëpënëak maan koirak sëen ngönën ngarangköröak polisöröen maan pës möön epël mëëa. "Ar kaalak Yesu pim ngönte omnaröen ök manganok." Pël mëak wes mëen sa. ⁴¹ Pël ëäk Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa toptakaan oröak yesem ërëpsawi ëa. Pöt Anutuuk pitëm ya mëna pöten itaangkën yok pangk ëën pit Yesuu ngöntaan yok ëö mongawisëpnaat pël wesa. ⁴² Pël ëäk kët ël epotë pit ka yaapötëere Anutuu ngönën tup kaöetak së omnaröen Yesu Anutu pim Yaö Mëëaup ngön ompyaö pöt ök maima.

Pit omën 7 ëäk ngön yaaö omnarö kaamök ëëpënëak moulmëa

6 Akun pötak Yuta omën narö Yesuu ingre mor saurö selap sak wë tok nentepar pitëm tekrak kom kap oröa. Pöt Krik ngön yauröak Yuta ngön yauröen kaaö ngön mëak epël mëëa. "Kët poutë omën omnant ngöntök yaurö kaömp yemangkem ar Krik ngön yauröa öng kapirörö ompyaö wesak nemangkën ë yeë." ² Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö 12 pöröak Yesuu ingre mor sauröen yas maan së wa top ëën epël ök mëëa. "Kat wieë. Kaömpre monat kom yaaö ngön pötak tenim ya mëmpuna kanöt il yeniwari pipët pangk naën yaë. Tenim ya kë pöt Anutu pim ngönte omnaröen ök nianëak ëaut. ³ Karurö, ar peene arim naëaan omën 7 ëäk kom ë moulmëen pitök omnant kom ëëpëna ya pöt ngarangkëp. Pit omën Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wieëa könringöröak moulmëen. ⁴ Pël ëën tenimtokëer kët ël epotë Anutuu öök maimeë pim ngönte tekeri wesak ök niain önaan." ⁵ Pël maan omën pourö ngön pöten kent ëäk omën eporö ulmëa. Wet rëak Stiwen omën pöp pi Anutuun kön wi kosang pan yewesaup Ngëëngk Pulö

pim lupmeri peö ääö pöp moulmäa. Pël äak namp Pilip, namp Prokoras, namp Naikena, namp Taimon, namp Pamenas, namp Nikolas Antiok kakaanëp, pi köpël omnamp ngës reak Israel omnaröa ngönën wak wäaö pöt yaaup. Pël äak Yesuun kön wi kosang wesaup. Pit omën piporö moulmäa. ⁶ Pël äak pit Yesu pim ngön yaaö omnaröa naë moulmäen pitëmëen Anutuun ök mëak pitëm moröt kepönötë mowiak welaköt elmäa.

⁷ Anutu pim ngönte ulöl sëen Yerusalem kak omën wëaurö pitëm naëaan selap pan Yesu pim ru sa. Pël ëen kiri ar yauröa naëaan selap pitta Yesuun kön wi kosang wesa.

Yuta omnarö pit Stiwën wali wa

⁸ Stiwën pi Anutuuk komre kolap elmäak ngönënë weëre kosang ke nentere nent kaamök elmëen retëng weëre kosang omnaröa yok pangk naënganëet omnaröa tekraak mëneima. ⁹ Pël yaëen omën narö Stiwën pim yaaö pötön kaaö ëeima. Omën pörö pit tok nentak wë Yuta omnaröa ngönën tup nent, yapinte wii natëenöröa ka pötak wa top ëeima. Omën pörö pit Alesentriaare Sairini kakaanörö. Ën narö Silisiaare Asia yangrakaanörö. Pit së wa top äak Stiwënring ngön nga ela. ¹⁰ Pël äaap Pulöök kaamök elmëaan yak pitök pi il nemowasën äa. ¹¹ Pël ëen pit omën naröak Stiwën pimëen ngön mööngk reak mapëna yak sum elmëen pitök ngön mööngk reak epël mëäa. "Pi Moses tiarim äapre Anutuun pim këmtakaan utpet wesak yaan ten kat wi aut." ¹² Pël maan omën pörö pit omën yaapöröere ngönënë ngarangköröere ngön kosangötë ngarangkörö pit es nga mowesak Stiwënë naë së moröak wais ngönënë kansolöröa tekraak tau moulmäa. ¹³ Pël äak omën ngön kaar apnaaröeta piiring tau moulmäen kaar epël mëäa. "Omën epop pi akun poutë Anutuun ngönën tup ngëëngk epëtere Mosesë ngön kosangötön utpet wesak yaaup. ¹⁴ Ten kat wiin pi epël ya. 'Yesu Nasaret kakaan pipopök ngönën tup epët tööl komun äak Mosesë ngaantak tiarim ëarö ngön mena pötë urtaköt wiipnaat.'" ¹⁵ Pël maan ngönën ngarangk kaöarö pourö pit Stiwën pim ë kosaöön it kökö mongnaan ëwa panë tëak enselöröa ë kos koröp oröa.

Stiwën pi ngönënë kansolöröen ngön ök mëäa

7 Pël ëen kiri ar yauröa wotöököpök Stiwënëen epël pëlpël mëäa. "Ngön e ya epët kaar ma yaap?" ² Pël maan pi kangiiir epël ök mëäa. "Nem pepere karurö, ar nem ngön epët kat wieë. Anutu, ëwa pepap, pi ngaanëer tiarim äap Apram pi Mesopotemia yanggerak om wëenaar Anutu pi pim naë oröak epël ök mëäa. ³ 'Ni nim omënere kaare yanger sëp wesak nem yang pet elniima pörök së öm.' ⁴ Pël maan pi Kaltia yang pör sëp mowesak ka kaö naö Aran pörök së wëen pim pepap wel wia. Pël ëen ënëmak Anutu puuk wes mëen kaalak yang Israel omnarö tiarim wë eprekël waisa. ⁵ Pël äaap Anutu pi yang lup nent

pimtëen panë wesak, 'Epët nemët,' pël apna nent wël ë nemangkën äa. Won pan. Anutu pöp om epël kosang wes ök mëäa. 'Ënëmak yang epër nimpaat. Pël ëen nim ruure ëarö oröak pep sak öpnaat.' Pël mëäaö akun pötak Apram pim öngöp ru nawilën äa. ⁶ Pël ëen Anutuuk kaalak ngön munt nent epël ök mëäa. 'Nim ruure ëarö yang maim nerek së wëen omën pörök wëauröak ngarangk elmëen ya pas mëneim sum won öpnaat. Pël ëen pörökörö pitök këlangön ya pas mangkën krismaki 400 pil wakaimpënaat. ⁷ Pël ëen ënëmak nook omën pit këlangön kat mowiipna pipörö ngön ya mëmpaat. Pël ëen ënëmak nim ruure ëarö pit yang pör sëp wesak yang eprek wais wë neen yaya neaimpënaat.' ⁸ Pël mëak Anutuuk Apramre ëaröaan pim ngön kosang wes mëäa pöt pet elmëepënëak Apramön pim ruure ëaröa koröp kaut ilëpënëak ök mëäa. Pël ëen omnaröak koröp kaut ila pöten itenak Anutu pim Apramön ngön kosang wes mëäa pöten kön wiipnaan. Pël ëen wëak pim öngöp yokot namp wila yapinte Aisak wë akun ⁷ äak won sëen ⁸ pötak koröp kaut ila. Pël ëen Aisak puuk wë pim ruup Yakop wilak tapël elmäa. Pël ëen Yakop puukta wë pim ruurö ¹² pörö tapël elmäa. Pël ëen pöröak wë ¹² tapël äak pitëm naëaan Israel omnarö tiarim kur ¹² äak oröa.

⁹ "Yakopë ruurö pit omp kaö sak wë Yosepëen këëpöt kön mowia. Pël äak pi omën narö mës menak sumat öpënëak kön wiak mangkën pit koirak Isëp yangrakë sa. Pi pörök së inëen ru sak wë waur eima, sum won. Pël ëen Anutuuk pi sëp nemowasën, ¹⁰ könöm nant pim naë yaaröön Anutu puuk ngarangk elmëeima. Pël äak Anutuuk pi ël kaamök elmäak kön tektek kaö mangkën Pero Isëp yang omën omp aköp pim naë wëen piin itaangkën ompyö ëen kaö wes moulmäen puuk Isëp yang ngarangkëpë yaat ngarangk äa. Pël äak wë Pero pim kaata yaat pour pi ngarangk äak wakaima. ¹¹ Pël ëen wë ngöntök kësang nempel Isëpre Kanan yangrak oröak wiaan omnarö kaömpëen utpet ë yesën Israel tiarim ëaröeta tapël äa. ¹² Pël yeem Yakop pi kat wia pöt Isëp yangrak omnaröak wet reak akun pötaan kaömpöt wa kön wi aut wia. Pël maan pi ngön pöt kat wiak tiarim ëarö pim ruurö ngës reak wes mëen Isëp yangrak së kaömp wak waisa. ¹³ Pël äak wais wë akun nentak kaalak sa. Së oröön Yosepök nanöröen epël ök mëäa. 'Ne arim nangap Yosep.' Pël yemaanak Pero piita Yosepë nanöröen ewat sa. ¹⁴ Pël ëen Yosepök nanöröen epël ök mëäa. 'Ar së tiarim pepap Yakopön maan wais eprek Isëp tiarim karuröaring öpenaan.' Yakopë omën kurmentëkaan pörö ⁷⁵. ¹⁵ Yakopre pim kuröokaan pörö Isëp yangrak së wë ulöp sak we pöök wel wia. ¹⁶ Pël ëen ënëmak pit pouröa kosat wak së omën yangaöökë wieëaurek Sekem pörök weera. Yang pör ngaanëer Apram puuk Emo pim omnaröa naëaan sum äa.

¹⁷ "Israel omnarö pit Isëp yanggerak wë ulöl sa. Pël ëen Anutu pim Apramön yang yaö mëäa pörökë sëpënëak Isëp yanger sëp wasëpna akun mena pöt temanöm sa. ¹⁸ Pël äa akun pötak Isëp omën omp ak munt namp oröa, pöp Yosepön köpëlëp. ¹⁹ Omën

pöpök Israel tiarim èere körööröen morök elmëak epël maima. 'Ar ru wilak pöt wak sê pëlëer mowiin. Pël èen wel wiipnaan.' ²⁰ Pël maan akun pötak Moses pi pim èlëpök wilak itaangkên pim möönre koröp ompyaö èen itenak èlëpök ngarangk èak kapa yemangkên ngoon naar namp won sa. ²¹ Pël èen èlëp pi yang ngarangkêpë ngönte ngar wak Moses wak sê pëlëer mowia. Pël èen yang ngarangkêpë koontupök sê koirak pim ru ket èak ngarangk elmëeima. ²² Pël eim wëen Moses pi kaö sak wë Isëp omën kaöaröa naëaan kön tektek wak kaö panë sa. Pël èak pi ya kësangöt wak ngön weëre kosangringöt pitën ök maima.

²³ "Wë ènëmak krismaki 40 èak won sëen Israel omën pim karurö kaamök elmëepënëak kön wia. ²⁴ Pël èak pi yesem itna pöt Isëp omën nampök Israel omën namp möa. Pël èen pi pim karip kaamök èak Isëp omnampë utpet elmëa pöta kanggiir Isëp omnamp mëna. ²⁵ Pël èa pöten Moses pi epël kön wia. 'Nem omnarö pit neen epël kön wiipnaan. "Anutuuk pi kaamök elmëen tiar Israel omnarö Isëp yangrakaan nikoirëpënëak yaö mëaup," pël kön wiipnaan.' Pël èa pöt pit pël kön nawiin èa.

²⁶ "Ka urak wangam kanök Israel omën naar nga yaalën pi ngeröök yaalmëem epël mëea. 'Arpimënt taparök yeëerek nga elngan.' ²⁷ Pël maan omën ngöntöp ngep èak yamöa pöpök Moses mök è moolëak epël mëea. 'Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön è pet irumëak niia? ²⁸ Ma nim peen kusi Isëp omnamp mënan pöl kaalak neenta nemëmpëak yaan ma?' ²⁹ Pël maan Moses pi ngön pöt kat wiak yang pör sëp wesak Mitian yanggerak kas sê wakaim wë öng namp wak yokot naar wila.

³⁰ "Moses pi yang pörek wëen krismaki 40 èak won sëen akun nentak yang pultak Sinai tomök ikanöök këra kot nementëk es wëlëng yokota. Pël èen Anutu pi enselëpë ök sak es wëlëngöökë öngpök wëen ³¹ Moses pi pöten itenak yaan sak itaampënëak naë yesën Aköpök epël ök mëea. ³² 'Ne nim èarö Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.' Pël maan Moses pi yaan sak reireë urak kaalak itaampnaaten kas èa. ³³ Pël yaëen Aköpök epël ök mëea. 'Ne ngëengkëp yang eprek wë. Pötaan yang nim tauaan pipët welakët yak kan wari-aarek nim ing korötepar përe ola. ³⁴ Ne itaangkên Isëp omnaröak nem omnarö utpet moweseim wë. Pël èen ne kat wiin pit ya utpetaring wë neen merëk neaim wë. Pötaanök ne pitëm könömöt ent è moolamëak yewais. Wal è. Wes nimëen Isëp yanggerakë sumëen.'"

³⁵ Stiwen puuk kaalak epël ök mëea. "Moses pi ngaanëer Israel omnarö pitök pim ngönte wa moolëak epël mëea. 'Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön è pet irumëak niia?' pël mëea. Pöt pit omën pöp Anutuuk Israel omnarö pit ngarangk èak këemre këlangönë öng-pökaan ent è moulmëepënëak yaö maan wëen enselëpök këra kotumentëk es wëlëngöökëan ök mëea pöten pit köpël pötaanök. ³⁶ Pël èak Moses puuk omën pörö mësak yesem Isëp yangrakaan i kaö Köp Möauukaan yang pultakë pötë yesem retëng ke nampöt mëneim wëen krismaki 40 èak won sa. ³⁷ Pël èak

Moses puuk Israel omën pimoröen epël ök mëea. 'Anutu tiarim Aköp puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp arimtä naëaan namp. Pël èen Anutu pi neen yaö elnëa ke pëlëp,' pël mëea. ³⁸ Moses pi tapöp ngaan yang pultak omnaröaring wa top èak wakaima. Pi akun pötak tiarim èaröaring wëen ensel Sinai tomök ngön ök mëea pöp piarip pouwaar wëa. Pël èeëak Moses pi Anutu pim naëaan pim ngön lëngë nasëpanë pöt wak tiarimëen mena. ³⁹ Pël èenak tiarim èarö pit Moses pim ngön pipët wa olëak kaalak Isëp yanggerakël sëpënëak èa. ⁴⁰ Pël èak pit Moses pim nanëp Eron pim naë sê oröak epël mëea. 'Moses pi tiar Isëp yangrakaan mësak wais eprek niulëak pi talël sa wes? Ten köpël yaëerek nuuk omën kön nent ket è nin pötak tenim omp ak sak wotöök rëak mës niwak sëpnaan.' ⁴¹ Pël mëak akun pötak purimakaö ru kön namp ket èak animaö narö möak kön kaar pöpëen kiri ar è mowiak pitëmtë omën ket èaö pötaan èrëpsawi elmëeima. ⁴² Pël eim wëen Anutuuk mopöök omnant wia epot këtre ngoonre ari puotön yaya mapënëak pit kasëng momena. Omën pipot Anutu pim tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng èa.

'Israel omnarö ar yang pultak imeë krismaki 40 èak sa.

Akun pötak animaö kiri ar èeiman.

Pël èan pöt nemëen won.

⁴³ Ar wet rëak omnant arimtä ket èautön yaya maimaurö.

Pël èak ar omp ak kaarëp Molok pim poë koröp ngönën tup kaarkaarte tiak wak

pötaring omp ak kaarëp Repan pim ari könte wak sa pël eimaurö.

Pötaanök peene nook ar kama niwak wes nimëen maimerek Papilon yangrakë sënëen.'

⁴⁴ "Tiarim èarö pit yang pultak wakaima akun pötak poë koröp ka nent Anutu pi pitring wë pöta ökre waste tiak wak ima. Ka pöt Anutu pimtök Mosesën ök rapnaal pet elmëen ök rëak wak ima. ⁴⁵ Pël èen ènëmak tiarim èaröak poë koröp ka pöt pitëm peparöa naëaan wak Yosuaaring imeë yang munt ner Anutuu omën yang pörek wëaurö waö è momëa pörek sê oröa. Pël èaut poë koröp ka pöt om wiakaim wiaan yang omën omp aköp Tewit pi oröa. ⁴⁶ Pël èen Tewit pim wëwëeten Anutu kent elmëa. Pël èen Tewit pi Anutuun epël kimang mëea. 'Ne yok pangk ni, nem èap Yakop pim Anutu, nimëen ngönën tup ompyaö nent ök ram ma?'

⁴⁷ Pël mëeautak omën omp aköp Solomon, Tewit pim ruup, puuk ka pöt ök rëa. ⁴⁸ Pël èaap Anutu O Ngaarëkëp pi ka omën moresök ök yera epotë pëen naöpanëpön tektek ngön yaaö omnampök pël èa. ⁴⁹ 'Aköp pi epël èa. Ne kaöap kutömweri wë omën pout ngarangk èak wëaup.

Èn yang pipër nem weëre kosangöökë iri wia.

Pötaanök arök yok pangk ka nent nem wel aisëeë kë sumaan ök nenerangan sa.

⁵⁰ Iteneë. Nemptok nem omën ket èaö epot pout il wesak wë.'"

⁵¹ Stiwen puuk kaalak kansolöröen epël ök mëä. "Arim lupötë wa olëere kön utpet pötök peö ëäk wë köpël omën ket ëäk Anutuu ngönte kat nawiin yaaürö. Ar ket ël epotë Ngëengk Pulöökë ngönötta wa olaim wëaurö. Tiarim ëarö pit pim ngönöt wa olaimaurö. Arta tapël yeë. ⁵² Yaap, tiarim ëarö pit Anutu pim tektek ngön yaaö omnarö pitëm naëaan namp öp sa wasngan. Pourö utpet mowesa. Pit omën wotpil waisëpnaapön tektek ngöntak war wesak ëaö pörö pourö mënak won wesaurö. Pël ëauröak peene arökta omën wotpil tapöp ngaaröa naë wes mëen mëna. ⁵³ Tiar tapöröak Anutuu naëaan ngön ë kosang wesa pöt öpenëak enselöröak tiarim ëaröen ök mëëautak arta ngön pötë ënëm naën yeë."

Pit Stiwen kël möön wel wia

⁵⁴ Stiwen pi pël maan ngönënë kansolörö pit ngön pöt kat wiak ya sangën ëen kë ruru kön wia. ⁵⁵ Pël ëen Ngëengk Pulö pim lupmeri ilëak peö ëa. Pël ëen pi we riak itena pöt Anutuu naë ëwa kësangpel ëaan Yesu Anutu pim yaapkëetak tauaan itena. ⁵⁶ Pël ëäk Stiwen pi pitën epël ök mëä. "Kat wieë. Ne peene itaangkën kutömwer kan tëen Omën Këep pi Anutu pim yaapkëel tauaan ityaangk." ⁵⁷ Pël yemaan kansolörö pit Stiwen pi Anutuu yapinte ngep yaë wesak kat wiipanëak kat ur wariak ngön kaëpre ngön ëäk wal ëäk së moröak ⁵⁸ weruak Yerusalem ka pöökë wilëngkëel koliil së olëak kël momöa. Pël ëäk omën pimëen ngön aima pöröak pitëm ulpëenöt përeäk omp ulwas nampë yapinte Sool pim naë rongan ë ulmëa. ⁵⁹ Pit pi kël yemomöön Stiwen pi kimang ngöntak Aköpön epël ök mëä. "O nem Aköp Yesu, ni nem könöp kama neö." ⁶⁰ Pël mëak rar rë wesirak ngön ëäk epël mëä. "Aköp, ni omën utpet yaalnë eporö kangit mangkan." Pi ngön pil ök më pet irak wel wia.

Sool pi Yesuu ingre mor saurö utpet moweseima

8 Sool pi Stiwen mëngkën ya kë sa. Pël ëen omën ngönën kat wiaürö pitök pim sokut wak së yang kel weera. Pël ëäk pit ingre ya ilak aima. Pël ëa akun pötak Yerusalem kak omën wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saurö mëmpö waö ëäk rep momëen Yutia yangrakaan Sameria yangrakë sa. Pël ëen Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëmënt Yerusalem kak wakaima. ³ Pël ëaan Sool pöpök Yesu pim ingre mor sa pörö utpet mowesak pitëm kaatë kakaati ilëak öngre omp pourö moröak wii tëak wak së wii kaatak ulmëa.

Pit Sameria kak ngön ompyaut ök mëä

⁴ Yesu pim ingre mor rep momëen saö pörö pit neenem yesautë pim ngönte ulöl wesak ök maö sa. ⁵ Pël ë yesën Pilip pi Sameria kak së omnaröen Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pim ngönte ök mëä. ⁶ Pël yemaan omën kaö pan pim naë wa top ëäk retëng omnaröa it köpëlöt ëaö pötön itenak pim ngönöt këëkë pan kat wieima. ⁷ Pël yaëen omën selap urmerarö pitëm lupötë wëa pörö waö ë mëen merëkre ngönëer

oröak sa. Pël yaëen omën kosat kël waare kan utpet yaaö pourö ompyaö panë sa. ⁸ Pël ëen omën Sameria kak wëaö pörö Pilip pim ëa pöten itenak ërëpsawi kaö pan ëa.

⁹ Akun pötak kak taprek omën namp wëa pim yapinte Saimon pi kempre pölang pöt ëwat panëëp. Pël ëen Sameria kak pörökë omnarö pit pim yaaö pöten yaan sa. Omën pöp omnaröen pi pitëm kaöap pël maim yeëa. ¹⁰ Pël ëen kak pörökë omën kotre kaö pourö pit pim ngön mëëaö pöten këëkë pan kat wiak epël maima. "Omën epop pi weëre kosang kaö pan wak Anutuu naëaan irëa." ¹¹ Yaap, pit akun wali pim yaaö pötön itenak yaan sak pim ngön yaaut këëkë kat wieima. ¹² Pël eim wëenak Pilip pi waisak Anutu pi omnarö wa ngaökë nimëak wë pöpë ngön ompyaö pötre Yesu Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pim ngön ompyaö pöteta ök maan omën narö piin kön wi kosang wasën Pilip pi omën pörö i momëa. ¹³ Pël ëen Saimon piita Yesuun kön wi kosang wasën Pilipök i momëen Pilipring wakaima. Pël ëäk pi Pilipë retëng kësang ke nalöt yaaö pötön itenak yaan sa.

¹⁴ Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yerusalem kak wë Sameria omnarö Anutuu ngönte wak wëa pöt kat wiak Pitaare Son wes mëen itaampö sa. ¹⁵ Pël ëäk pitëm naë së oröak itaangkën pit Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëen wëa. Pël ëaap itaangkën Ngëengk Pulö pitëm naë neiraan wieëa. Pël ëen Pitaare Son piaripök Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilapna pötaan kimang mëak piarpim moresiar pitëm kepönötë rangk mowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëa. ¹⁸ Pël ëen Saimon pi Yesu pim ngön yaaö omnaarë moresiar omnaröa kepönötë yemowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëa pöten itenak pi weëre kosang pöt piarpim naëaan sum ëëpënëak kimang mëä. ¹⁹ "Arpim weëre kosang wa pipët nampun. Pël ëen nookta omnaröa kepönötë nem moresiar mowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilapnaan." ²⁰ Pël maan Pita pi epël mëä. "Ni korar pan yaanëp. Nim sum pötak yok pangk Anutuu naëaan Pulö sum ëëm wesak yaan. Pötaanök nim sumetaring utpet kak sumëet. ²¹ Anutu pi nim lupmeri itaangkën yok pangk naën. Pötaanök ni tenring ya epëtak naön ëëm sa. ²² Yaap, ne niin ëwat wë. Nim lupmer warre kaur pömpelök peö ëäk wiaan utpetatök par elniak wë. Pötaanök ni pipot kasëng menak Aköpön kimang maan puuk nim utpetatë saunat lupmeri wia pipot won niwasëpnaan." ²⁴ Pël maan Saimon pi piaripön epël mëä. "Arip nemëen Aköpön kimang maë. Pël ëen omnant nim yenëaan pöt nem naë kaalak naaröön ëëpnaan."

²⁵ Pitaare Son piarip ngön weëre kosangringöt pël ök mëak Yesuu naëaan ngön kat wia pöt ök mëak Yerusalem kakë sa. Yesem Sameria yangera öngpök ka wieëa pötë ngön ompyaut ök maö sa.

Pilipök Itiopia omnampön ngön ompyaut ök mëä

²⁶ Ënëmak Aköpë ensel nampök së Pilipön epël ök mëä. "Wal ëäk ëngkël së Yerusalemëaan kan Kasa kakël sa pipöök sum." Kan pö yang pultak yesau. ²⁷ Pël

maan Pilip pi wal äak sa. Yesem itaangkën omën kaö namp Itiopia yangerakaanëp piita kan tapöök yesa. Omën pöp Itiopia yangerak öng aköp yapinte Kantesi pim kaatere ya omnaröa ngarangkëp, pi Yerusalem kak sê Anutuun yaya mäak kakë sêpënëak kar pol os-öröak weruak yaaö naöök wel aisëak yesem Aisaia Anutuu tektek ngön yaaup pim pep retëng äauwer sangk kelö yesa. ²⁹ Pël yaëen Anutuu Pulöök Pilipön epël ök mëä. "Ni kar osöröa weruak yes ëngköökë naë sê." ³⁰ Pël maan Pilip teëntom sê itaangkën omën pöp Aisaia pim pep ngaan retëng äa pöwer sangk kelö yesa. Pël ëen pi omën pöpön pëel mëä. "Ni ngön sangk yaalën pita songönten ëwat wëen ma won?" ³¹ Pël maan pi kangiir epël ök mëä. "Omën nampök pet naalnëen ëëpna pöt ne tol äak ëwat sum? Pö-taanök ni nem naë wais wel aisëak ök nea." ³² Pël maan Pilip pi karöökë ngaarëk is wel aisëak omën pöpë ngönën pepeweriaan sangk kelö yesa pöten kat wia. Pöt epël.

"Omnaröa sêpsëpörö mööpënëak wak yes pöl elmëa. Sêpsëp ruuröa ëpöt ilëpënëak yaëen këlël naën yaë pöl ngön won sak wëa.

³³ Omnarö pit pi ngep äak utpet elmëak ngön yaat wotpil wesak namëngkën äa.

Pit pim wëwëet won pan wes moolaan pim yangerakë wëwëet won sa.

Omnarö pitök pim ru wilëpnaaröen itnaampan."

³⁴ Omën kaö pöpök Pilipön epël pëlpël mëä. "Omën epop ngön epot pimtëen ya ma omën nampëen ya?"

³⁵ Pël maan Pilipök ngön kangit ök mëä. Pi ngës reäk Anutu pim ngönën pepeweriaan omën kaöap pim sangk kela pöt war wesak Yesu pim songönte pim ngön ompyaö pöt ök mëä. ³⁶ Pël äak kamtaöök om yesem omën kaö pöpök i kaö naöön itenak Pilipön epël ök mëä. "Itan. I kaö nent ëngk wiaap. Ni yok pangk ne i nemëem ma won?" ³⁷ [Pël maan Pilip pi epël mëä. "Nim lupmerök Yesuun kön wi kosang wasën pöt ne yok pangk i nimëemaat." Pël maan pi epël mëä. "Ne Yesu Kristoon pi Anutuu ruup pöt kön wi kosang yewas."] ³⁸ Pël mäak pi karaö leng ëëpën maan leng ë ulmëen piarip i kaöötak ngemë Pilipök i momëa. ³⁹ Pël äak piarip i kaöötakaan yaapren Aköpë Pulöök Pilip kama wak yang maimerekël sa. Pël ëen omën kaöap pi Pilipön itnaangkën äak pim sêpënëak sa pöl yesem ërëpërëp kaö ë sa. ⁴⁰ Ën Pilip pi itaangkën pi Astot kak wëa. Pël äak Astot il mowesak kan yesem kamtaöök ka wieëa pötë Anutuu ngön ompyaut ök maö yesem Sisaria kak sê öröa.

Sool pi lup kaip tiak ingre mor sa

(Ngön 22:6-16; 26:12-18)

9 Sool pi Aköp Yesu pim ingre mor saurö mëmpënëak ngön kosang wia. Pël äak pi kiri ar yaauröa wotöököpë naë sê ² pep nant Yuta omnaröa ngönën tupötë ngarangk Tamaskas kak wëauröaan retëng ëëpënëak maan pël äak Sool mena. Pep pötë ngön epël retëng äa. Sool pi omën öngre omp Yesu ingre mor saurö koirak wii tëak Yerusalem kakë wak

sêpënëak wiak mena. ³ Pël ëen Sool pi sa. Seim Tamaskas kak temanöm yewasën kutömweriaan ëwa naö teënt pan irë piik ela. ⁴ Pël ëen pi yangerak sê ngentiak kat wiin ngön nent epël mëä. "Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?" ⁵ Pël maan pi kangiir epël mëä. "Aköp ni talëp?" Pël maan pi epël ök mëä. "Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën." ⁶ Wal äak Tamaskas kak sê örö. Pël ëen omën nampök nim omën ëëmë pöt ök niapnaat." ⁷ Pël yemaan omën Soolring kan pöök yesaö pörö pit yaan sak ngön wonök tauëë pit ngön yamëä pöt yok kat wieëak omën ngön pöt yaaö pöpön itnaangkën. ⁸ Pël ëen Sool pi yangerakaan wal äak it ngaulak omnantön itaampënëak äa pöt pangk naën. Pël ëen omnaröak mor yal äak Tamaskas kak sê moulmëa. ⁹ Pël ëen akun nentepar nent om it ngaap sak wakaima. Pël yeem iire kaömpre omnant nanën.

¹⁰ Tamaskas kak pörök Yesu ingre mor saö namp wëa yapinte Ananias. Pi wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën Aköp pim naë sê ëö pet elmëak epël ök mëä. "Ananias." Pël maan pi kangiir epël mëä.

"Aköp, ne e wëep." ¹¹ Pël maan Aköpök piin epël mëä.

"Ni wal äak kan naö yapinte Wotpil kan pöök sê Yutas pim kaatak öröak pitën epël pëlpël mam. 'Omën namp Tasas kakaanëp yapinte Sool pi wë ma?' ¹² Omën pöp pi wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën omën namp pim yapinte Ananias pöpök sê pim moresiar kepönöök mowiin pim itöörar kaalak ompyaö sa pël itena." ¹³ Pël maan Ananias pi kangiir epël mëä.

"Aköp, omnaröak omën pipopön aan kat wiaut. Pi nim omnarö Yerusalem kak wëaurö utpet yemowesauw.

¹⁴ Pël yaaupök kiri ar yaauröa kaöarö pitök maan pi omën niin yaya yeniiaurö wii tëëpënëak Tamaskas kakë waisa." ¹⁵ Pël maan Aköpök epël mëä. "Ni pim ngësë sê. Omën puop pi nem ngönte wak köpël omënerë yang omp aköröere Israel omnarö arën ök niapënëak yaö mëäut." ¹⁶ Pötaanök nemtok pim ënëmak nem ngönte aö yesën këemre këlangön örö morëëpna pötönta ök memaat." ¹⁷ Pël maan Ananias pi sê ka pötak ilëak pim moresiar Sool pim kepönöök mowiak epël mëä. "Sool, nem karip, Aköp Yesu kamtaöök koirak ngön ök niia pöpök nook nim itöörar nganga sëen Ngëëngk Pulö nim lupmeri ilëak peö ëëpënëak wes nemëen yewais." ¹⁸ Pël maötaring omën pim itöörarë pe ëëëa pömpel ilak ungvön it nganga sa. Pël äak wal ë tauaan Ananias puuk i momëa. ¹⁹ Pël ëënak Sool pi kaömp nak wëere kosang wa.

Sool pi Tamaskas kak ngönën ök mëä

²⁰ Sool pi Yesu ingre mor saurö Tamaskas kak wëaö pöröaring akun nentepar ma nentepar nent wë teëntom Yuta omnaröa ngönën ka wieëautë ilëak Yesu songönte war wesak omnaröen epël ök mëä. "Yesu pi Anutu Ruup." ²¹ Pël maan omnarö pit kat wiak yaan sak epël mëä. "Elei, omën epop pi Yerusalem kak omën Yesuun yaya yamëëauröaan nga yaaupök kaalak eprek wais tapël äak wii tëak wak kiri ar yaaö kaöaröa ngësë sêpënëak waisaupök tolël äak epël äa?"

pël mëä. ²² Pël ääp Sool pi weëre kosang pan wesak Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëäaup pöta ngönte ök maan Yuta omën Tamaskas kak wëaurö pit ngön kangit mapnaat won äa.

²³ Wë akun wali yesën Yuta omën ngönënë ngarangkörö pit wa top äak Sool mëmpënëak ngön äa. ²⁴ Pöt pi kat wiak wëen ommarö pit Tamaskas ka pöök kël ëmöökö ëm kanrak kët kanaan rö kanë Sool mëmpënëak nga wieima. ²⁵ Pit pël äaan röök lupöök omën pim karuröak Sool mësak sê kolöm ëp kër naëöpök waulak ëm kë kanöök wii ngan äak wilëngkëel wes momëen ngemë ngentiak oröak sa.

Sool Yerusalem kak wakaima

²⁶ Yerusalem kak sê Yesuu ruuröaring yal mam-pënëak ëen pit pim Yesuu ru sak wëa pöten kaar yema wesak pit piin kas elmëa. ²⁷ Pël ëen Panapas pi Sool koirak Yesuu ngön yaaö ommaröa naë sa. Pël äak Panapas puuk Sool pim kamtaöök yesem Aköpön itaangkën ngön ök maan Tamaskas kak sê kas köpël ommaröen Yesuu ngönte ök mëäa pöten Yesuu ngön yaaö ommaröen ök mëäa. ²⁸ Pël ëen Sool pi pitring wë Yerusalem kak we naöokaan naöök kas naën Yesuu ngönte ök maima. ²⁹ Pël eimeë Sool pi Yuta omën Krik ngön yauröaring ya mëmpöore ngön nga elö pël eim wëen pit kangiiir pi mëmpënëak nga kup rieima. ³⁰ Pël yaëen pim ingre moröröak kat wiak Sool koirak Sisaria kak sê wes mëen Tasas pim kakë sa.

³¹ Akun pötak Yutiaare Kaliliire Sameria yang pötë omën Yesuu ingre mor saurö pitëm naë mayaap oröak wiakaima. Pël äaan pit Aköpë ikanöök wëen Ngëengk Pulöök kaamök elmëen weëre kosang wak ulöl sak wakaima.

Pita pi Inias ompyaö mowesa

³² Pita pi yang poutë Anutuu ingre mor sauröa wëwëatön wa kom ë sak waisak eima. Akun nentak pi Anutuu ommarö Lita kak wëaurö pitëm naë sê oröa. ³³ Pël äak itaangkën omën namp ingre mor kël waup yapinte Inias pöp wëa. Pi urtak pëen ka urakaimën krismaki 8 äak won saup. ³⁴ Pël ëen Pita puuk piin epël ök mëäa. "Inias, Yesu Kristo ompyaö yaniwas. Pötaan wal äak nim urre korumön ompyaö was." Pël maan tapëtakëer wal äa. ³⁵ Pël yaëen Litaare Seron ka pöteparë omën pörö pit pöpön itenak lup kaip tiak Aköpë ë pël äa.

Pitaak Tapita öp wes moulmëa

³⁶ Kak nerekë yapinte Yopa pörek Yesuu ingre mor sa öng namp wëa yapinte Tapita, Krik ngöntak Tokas pël yamëäa. Öng pöp pi kët poutë ommaröaan ompyaö elmëimeë pit ommant ngöntök yaëen pöt kaamök elmëeim wëaup. ³⁷ Pël äak akun pötak öng pöp pi yau-man nent koirak wel wia. Pël ëen öngörö pit sokur i moirak wak sê ka ngerö ngaarëk nentak sê mowia. ³⁸ Yopa kak pörek Lita kak naë wieäa. Pötaan Yesuu ingre mor saurö pit Pita Lita kak wë pöten kat wiak

omën naar wes mëen sê epël mëäa. "Ni tiarip koirak teënt sëpa." ³⁹ Pël maan Pita pi wal äak piaripring sa. Pël äak ka tomök oröön mësak ka kaö ngaarëktakël isa. Pël ëen öng kapiöröak Pita tekrak ulmëak elre waar ë poë koröpre ulpëen Tokas pim öp wë korir mëak pit menautön pet elmëa. ⁴⁰ Pël ëen Pita pi öngörö waö ë tomökël momëen yaröön rar rë wesirak Anutuun kimang mëäa. Pël äak sokura ngësël kaip tiak epël ök mëäa. "Tapita, wal ë." Pël maan öngöp it ngaulak Pitaan itenak wal ë wel aisëa. ⁴¹ Pël ëen Pita puuk moresi moröak wal ë tau moulmëak öng kapiöröere Anutu pim omën muntaröen ök maan ilaan Tapita mës mena. ⁴² Pël ëen Pita pim äa pöta ngönte ulöl sak sëen omën munt narö kësang pan Yopa kak wëaurö Aköpön kön wi kosang wesa. ⁴³ Pël äa akun pötak Pita pi Yopa kak pörek omën pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesa nampë yapinte Saimon pöpring akun wali wakaima.

Ensel nampök Koniliasën ngön ök mëäa

10 Sisaria kak omën namp wëa pim yapinte Konilias pi Rom nga omën 100 pöröa wotöököp. Nga omën pörö pit Itali yangerakaan waisa. ² Omën pöp pi ngönënringëp yak pit öngre ruurö Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëeimeë omën pöp Yuta ommarö ommantëen ngöntök yaëen kaamök äak Anutuun ök yamëäaup. ³ Kët nentak wiap kan 3 kilok pötak pi wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën Anutuu ensel nampök sê piin epël mëäa. "Konilias." ⁴ Pël maan pi enselëpön itenak kas äak pëlpël mëäa. "E Aköp tol ë?" Pël maan enselëpök epël mëäa. "Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëen puuk kangut nimpnaat. ⁵ Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak sê omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. ⁶ Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesauup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët." ⁷ Pël mëak sëen Konilias pi pim inëen ru naarre nga omën ngönënring namp piiring wëaup pöröen ngön maan sëen, ⁸ Konilias pi pitën enselëpë ngön ök mëäa pöt pout ök mëak wes mëen Yopaë sa.

Pita pi wangerötë yemangk pöl äa

⁹ Omën pörö sê ka urak ëlpamök kan kourak yesem sê Yopa kak temanöm oröak itna pöt këtëp luptak wëen Pita pi Anutuun ngön mapënëak ka kaö kë yesaur ngaarëkël wieäa pörekël isa. ¹⁰ Pël äak pi këen pan ëen kaömp nëmpënëak yeäa. Pël ëen pit kaömp kopëta yewasën Pita pi kor wë wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën, ¹¹ kutömwer kan tëen omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes mëen yangerak irëa. ¹² Pömpelë öngpök animaö ke nampre namp intre imën, kamal pörö wëa. ¹³ Pël ëen Pita pi ngön nent epël kat wia. "Pita, ni wal ë narö möak ar äak në." ¹⁴ Pël maan Pita pi epël mëäa. "Aköp, ne yok pangk pël naëngan. Omën epot Yuta

omnarö tenim naë nga pan wia. Pël èen ne ngaanta nanën yaaup." ¹⁵ Pël maan ngön tapët kaalak rangk mëä. "Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan." ¹⁶ Omën pöt akun nentepar nent oröak teënt kaalak kutömweri isa.

¹⁷ Isën Pita pi wel aisëak pim wangerëta ök itena pöta songönten kön wieim wëen Koniliasë naëaan sa pörö pit Saimon pim kaaten pëel maan omnaröak pet elmëen ka pöta ëmööké ëm kanrak së taueë, ¹⁸ epël pëlpël mëä. "Omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp eprek wë ma?" ¹⁹ Pël maan Pita pi omën pim naë oröa pöten kön ya mëneim wëen Ngëengk Pulöök epël mëä. "Kat wi. Omën naar namp ëäk ni nikoirëpënëak waisaurö e wë. ²⁰ Pötaanök wal ëäk orö pit koirak pitring së. Nemtok wes mëen yewaisrek kön selap ëengan." ²¹ Pël maan Pita pi oröak ngemë pitën epël mëä. "Arim ap weseiman pöp ne epop. Ar tol ëënak yewais?" ²² Pël maan pit kangiir epël mëä. "Rom nga omnaröa wotöököp yapinte Konilias puuk ten nim ngësë wes nimëen yewais. Omën pöp pi ompyaö panëp Anutuun yaya maim wëaup. Pël èen Yuta omnarö pit pim wëwëeten itaangkën ompyaö yaaup yak Anutuu ensel nampök ni koirak pim naë sëen nim këmtakaan ngön kat wiipënëak mëä." ²³ Pël maan Pita pi omën pörö koirak së piiring ka ura.

Ëlpamök Pitaare omën Yopa kakaan Yesuu ingre mor saurö pit kopëta wesak pitring sa. ²⁴ Pël ëäk pit yesem kan kourak së ka nent ura. Wangam kan yesem Sisaria kak së oröa. Pël èen Konilias pi pim nanang karuröen ök mëak wa top ëäk Pitaan kangk eim wëa. ²⁵ Pël èen Pita pi së oröak kakaati ilapënëak yaëen Konilias pi koirak ngëengk mowesak rar rë mowesira. ²⁶ Pël èen Pitaak Koniliasën epël ök mëä. "Wal ë. Ne ngëengkep won, omën nim karip." ²⁷ Pël mëak piarip ngönngön aö kakaati ilë itaangkën omën kësang pan wa top ëäk wëen Pita puuk pitën epël mëä. ²⁸ "Ar ten Yuta omnaröa songönten ewat wë. Ten omën muntaröaring omnant ngawi ëënganëak kan waria. Pël ëautak Anutuuk ne arim naë waisumaaten ngel könöm ëënganëak wangerëtak ök neak pet yaalnë. ²⁹ Pötaanök ne arim ngönte kat wiak wa nanuulaan ngar wak yewais. Pötaanök ne pëlpël niamaan. Oröp ëënak neen ngön neeaurö?"

³⁰ Pël maan Konilias pi kangiir epël ök mëä. "Ne omën it ngolöp nenten itenak wëen kët akun nentepar nent yes. Pël ëënak niin yas niiaut. Pöt epël. Ne wiap kanök 3 kilok pötak Anutuun kimang maim wëen akun tapëtakëer omën poë koröp kölam panëö wetaö namp nem naë oröak epël ök neeaut. ³¹ 'Konilias, Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëen puuk ni kangut nimpnaat. ³² Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së omën namp, yapinte Saimon yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesauup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.' ³³ Pël neaan ne nim ngësë teëntom ngön wes nimëaut. Pël èen ni ompyaö ëäk tenim naë wais

oröon ya kë yes. Pötaanök ten Anutuu ëöetak wais wa top ëäk wë. Aköp pi ngön tol nent ök niamëak niia?"

Pita pi Konilias pim kaataköröen ngönën ök mëä

³⁴ Pël maan Pita pi ngës rëak epël ök mëä. "Yaaup pan. Anutu pi omnarö mööngkraar kangk naalmëen yaaup. ³⁵ Pi yok pangk omën ke nampre namp, ngön nerre ner pimëen yaya maö ompyaö elmëim wëaö pi-pöröaan kent yaaup. ³⁶ Anutu pim Israel omnarö tenën ngön ök niiaö pöten ar ewat wë. Pi Yesu Kristo pim ngön ompyaut war wesak ök niia. Pi omën pouröa Aköp pël sak wëen tiar Anutuuk yal mangkën lup kopëtemer sak öpenaat. ³⁷ Ar Son pim omnarö i momëen omën ompyaut oröa pöten ewat wë. Pöt Kalili yangerak oröak Yuta yang poutë ulöl sak sa. ³⁸ Ar yok ewat wë. Anutu pi Yesu Kristo Nasaret kakaanëp yaö mëak pim Ngëengk Pulö elmëen weere kosang kaamök elmëen pi yang poutë ya ompyaö mëmpö yesem Setenë omën utpet mowesaö pörö ompyaö moweseima. ³⁹ Pël èen ten pim ngön yaaö omnarö pim Yerusalemre Yuta yang poutë ëa pöt pout iteneim wëen pit pi këra yetaprak momöon wel wia. ⁴⁰ Pël èen yangaöök wieë kët nentepar nent won sëen Anutuuk wal ë moulmëen omën naröen ëö pet elmëa. ⁴¹ Pël ëaup pi Yuta omën pouröa ëöetak naröon. Ten Anutu pim ngönte anëak yaö niiaurö tenimtokëer piin itenaut. Pi weletakaan wal èen ten piiring iire kaömp ngawi naut. ⁴² Pël yeem tenën pim ngön ompyaut omnaröen ök maö yesem Anutuuk omën öpre wel pourö pim naë ngön ë pet irëpnaat pöta ngönte omnaröen ök menëak niiaut. ⁴³ Anutu pim tektek ngön yaaö omnaröak epël ëa. 'Omën namp pi Yesuun kön wi kosang wasëpna pöp pim utpetat Anutuuk Yesuu weere kosangöök ent ë moolapnaat.'"

Ngëengk Pulö köpël omnaröa naë irëa

⁴⁴ Pita pi ngön pöt ök maim wëen Ngëengk Pulö omën pim ngön kat wieim wëaö pöröa naë irëa. ⁴⁵ Pël èen omën pörök wëa pörö pit omën muntaröa kakë ngönötë aö Anutuun yaya maima. Pël èen Yuta omën Yesuu ingre mor saurö Yopa kakaan Pitaaring sa pörö pit Anutuuk Ngëengk Pulö köpël omnarö ulöl wes mena pöten itenak yaan sa. Pël èen Pitaak epël ök mëä. ⁴⁷ "Ngëengk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl peene pitëm naë yeira. Pötaanök tol èen tiar i nemomëen ëëpen?" ⁴⁸ Pël mëak Pitaak pit Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëëpënëak maan pël ëa. Pël ëäk pit Pita pitring wëwë yeem moulmëak sëpënëak mëä.

Pita pi Yerusalem kak ingre mor sauröen ngön ök mëä

11 Yesuu ngön yaaö omnaröere ingre mor sa Yutia yangerak wëauröak köpël omën narö pitta Anutuu ngönte wa kosang wesa pël aan kat wiak wëen, Pita pi Yerusalem kakë sa. ² Pël èen akun pötak Yesuun kön wi kosang wesa narö ngön ë kosang wesautak

Anutuun yaö äak koröp kaut ila pöröak piin epël mëä. ³“Ni tol ëënak Anutuun yaö äak koröp kaut nailënöröa naë së pitring kaömpre omnant ngawi yaën?” ⁴Pël maan Pita pi omnant pim naë oröa pötön ök mëä.

⁵“Ne Yopa kak wë Anutuun ök yemaan wangarötë yemangk ke pël äak itaangkën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes mëen kutömweriaan irë nem naë ngentia. ⁶Pël ëën ne öngpök itaangkën animaö ke nampre namp kosangöökaan kakë, kamalre int pourö omën pömpelë öngpök wëa. ⁷Pël ëën ngön nent epël yaan kat yawi. ‘Pita, ni wal ë narö möak në.’ ⁸Pël neaan ne epël yemak. ‘Aköp, ne pël naëngan. Omën epot Yuta omnarö tenim naë nga pan wia. Pël ëën ne ngaanta nanënëp.’ ⁹Pël maan ngön tapët kaalak rangk kutömweriaan epël yenëa. ‘Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan.’ ¹⁰Omën pöt akun nentepar nent oröak kaalak sasa kutömweri isa. ¹¹Pël ëën akun tapëtak omën naar namp äak ka nem wëauta ka kauni wais taueëa. Omën pörö pit Sisaria kakaan omën nampök ne koirak sënëak wes mëen waisa. ¹²Pël ëën Pulöök neen epël ök yenëa. ‘Ni omën eporöaring sum. Köpëlöröak ya wesak kön selap ëënganok.’ Pël neaan ne omën tiarim kar ingre mor sa 6 äak neering e taua eporöaring së Konilias pim kaatak oröak kakaati ilëaut. ¹³Pël ëën ensel namp pim kaata kakaati tauaan itaangkën ngön ök mëä pöt tenën ök yenia. Enselëpök Koniliasën epël ök mëä. ‘Ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. ¹⁴Pël ëën omën pöpök wais Anutuuk kama niön niire nim kaatakörö ompyaö sënë pöta ngönte ök niapnaat.’ ¹⁵Konilias pi enselëpë ngön ök mëä pöt ök yenia. Pël ëënak ne ngës réak ök yemaan Ngëëngk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl pitëm naë yeira. ¹⁶Pël ëën ne Aköp pim ngaan ngön ëa pöten kön yawi. ‘Son pi i yaaptak omnarö i momëa. Ën ënëmak nem Pepapök Ngëëngk Pulöök i ket äak ar nimëëpnaat.’ ¹⁷Pël äaut yak Anutuuk akun tiarim Aköp Yesu Kristo piin kön wi kosang wesa pötak tiarim naë kësangën porpor elniaut ök tapël peene pit kësangën yaalmëën nook tol ëën Anutuun kan mowariim?” ¹⁸Pita pi pël maan pit ngön pöt kat wiak pitëm nga ëa pöt sëp wesak Anutuun yaya mëak epël mëä. “Anutuuk pit wetete mowasën köpël omnaröeta pitëm utpetat kasëng menak wëwë ngolöpta kanöök yes.”

Antiok kak ngönën oröa

¹⁹Stiwen wel wiin ngönënë ngaaröak Yesu pim ruurö këëmre këlangön ke nentere nent wa menak rep momëen narö Pinisia yangerakël yesën, narö Saipras kustakël yesën, narö Antiok kakël yesën, pël ëa. Pël äak pit pötë së wë Yuta omnaröen pëen ngönën ök maima. ²⁰Ën omën narö Saipras kustakaanre Sairini yangerakëlaan Antiok kakël sa pöröak köpëlöröenta Aköp Yesu pim ngön ompyaut ök maima. ²¹Pël ëën Aköpök omën pim ngön ompyaut ök maima pöröak weëre kosang mangkën omën kësang pan piin kön wi

kosang wesak pim naë rë olëa. ²²Pël ëën Yesuu ingre mor Yerusalem kak wëaurö pit ngön pöt kat wiak Panapas Antiok kakë wes mëen sa. ²³Së oröak Anutu pim omnarö ompyaö elmëa pöten itenak ërëpsawi äak Aköpë naë rë olëak öpënëak kosang wesak ök maima. ²⁴Panapas pi omën ompyaup, kön wi kosang yewe-sautere Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëëëaup. Pö-taanök omën kësang pan Aköpë ingre mor sa. ²⁵Pël ëën Panapas pi Sool koirëpënëak Tasas kakë sa. ²⁶Pël äak koirak kaalak Antiok kakë sa. Pël äak piarip pörök Yesuu ingre mor sauröaring wë krismaki kopët nenta öngpök omën kësang pan rë mouleima. Pël ëën Antiok kak omën wëa pöröak ngës réak Yesuu ingre mor saö pöröen yapinte Kristoëërö pël maima.

²⁷Akun pötak Anutuu tektek ngön yaaö narö Yerusalem kakaan Antiok kakë sa. ²⁸Pël äaö pöröa tekraakan omën namp Akapas pi Pulöök elmëen ënëmak yang poutë ngöntök kësangpel orööpna pöta ngönte pitëm tekraak wal ë tauak tekeri wesak ök mëä. Pël ëën ënëmak Klotias Rom omën omp aköp pim wëa akunetak ngöntök pömpel oröa. ²⁹Pël ëën Yesuu ingre mor saurö pit neenem sumatëaan kaut ingre mor sa pitëm karurö Yutia yangerak wëa pörö kaamök elmëëpënëak ngön kopëta wesa. ³⁰Pël äak sum pöt Panapasre Sool mangkën wak Yerusalem kak së Yesuu ingre mor sauröa wotöökörö mena.

Erot puuk Sems mënak Pita wii kaatak ulmëa

12 Akun pötak yang omp aköp Erot pi Yesuu ingre mor sa narö utpet mowasëpënëak ngës rëa. ²Pël äak maan Sems Son pim nanëp öp wesirën wel wia. ³Pël ëën pi Yuta omnaröen itaangkën pit pöten kent ëa. Pël ëën kaalak maan Pita wali wak wii tëa. Pël ëa akun pötak kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët wia. ⁴Pël ëa akun tapëtak pit Pita moröak wii kaatak moulmëen wëen nga omën 16 pöröak akun nentak kong nent pöröak ngarangk yeem kaalak akun nentak kong nent pöröak së ngarangk yeem pël eima. Anutuu mait elmëa akunet pet irënak Erot pi omnaröa itöök ngön yaatak moulmëëpënëak ëa. ⁵Pël ëën pit Pita wii kaatak moulmëak ngarangk pan ëaap Yesuu ingre mor saurö pitök Anutuun kaamök elmëëpënëak kosang wesak kimang maima.

Ensel nampök Pita wii kaatakaan ent ë moulmëa

⁶Erot pi ëlpamök Pita ngön yaatak moulmëëpnaat yak nga omën naar, namp mor nasring wii motëa, namp nasring motëa. Pël ëën rö kan Pita piarpim tekraak ka uraan nga muntarö ka kanrak ngarangk wëa. ⁷Pël äaan tapëtakëër Aköpë ensel namp oröön wii kaata kakaati ëwa kësang ëa. Pël ëën enselëpök kuröpweri moröak yaan mowesak epël ök mëä. “Ni teënt wal ë.” Pël yemaan pim moresiarë wii tëa pöngesiar wilak yangaak ngentia. ⁸Pël ëën enselëpök epël ök mëä. “Nim poë koröpö taë wes urak ing körötepar wa më.” Pël maan Pita pi pël yaëen enselëpök kaalak ök mëä. “Nim ulpëenëp wa mëak nem ënëm wais.”

⁹ Pël maan Pita pim ënëm oröak wë enselëpë elmëa pöten yaap yeë pël newasën, wangar yemangk pël wesa. ¹⁰ Pël ëak ngarangk rongan nent il wesak së kaalak rongan munt nent il wesak së ka kan aini kosangpelök warieëa pömpel pimënt om tëak yesën itnal oröak sa. Ka kan pömpel Yerusalem kakël ko wesak wieëa. Pël ëak piarip kamtaöök yesem enselëp pi tapëtakëer irikor ëak kö sa. ¹¹ Pël ëën Pita kön tektek sak epël ëa. "Ne peenök kön tektek sak kön yawi. Aköp pi pim ensel namp wes mëen wais ne Erot pim moresiaanre Yuta omnarö pitëm omnant elnëëpënëak ëaö pötëëlaan ent ë yeneulë."

¹² Pi kön tektek sa pet irak Maria, Son yapin nent Maak, pim ëlëpë kaatakë sa. Ka pötak omën kësang pan wa top ëak Anutuun kimang maim wëa. ¹³ Pël ëën Pita pi ka pöta kanrak së körang körang yaalmëen ëën koont namp yapinte Rota pi kanwer motëëpënëak wal ëak orö, ¹⁴ kat wia pöt Pitaë ngön köngkömö ëa. Pël ëën pi ërëpërëp pan ëak teëntom kakaati ilë wëauröen, "Pita e ka kanrak taua," pël mëëa. ¹⁵ Pël maan pit epël mëëa. "Ni kaökaö yaan ma?" Pël maan pi ke urak, "Yaap, e wë," pël maan pit epël mëëa. "Pipop pim enselëpön yaan." ¹⁶ Pit pël aim wëen Pita pöp om ka kanwer körang körang maim tauaan orö kanwer të mowiak itena pöt Pita ëën yaan kaö sa. ¹⁷ Pël ëën Pita pi pit ngön ngaarëk wesak apanëak moresring angan elmëak Aköpë wii kaatakaan mësak së wes momëa pöten ök mëëa. Pël mëak epël mëëa. "Ar Semsre pim karuröen ök man." Pël mëak Pita pi oröak we naöökël sa.

¹⁸ Ëlpam walën ngaarö pit yaan kaö sak Pita talël sa pël mëak ap wesa. ¹⁹ Pël ëën Erot pi omën narö wes mëen Pitaan ap wes pet ira. Pël ëën pi nga omën wii kaatak ngarangk wëaurö koirak omën pöten pëel maan ök nemaan ëa. Pël ëën Erot pi pit mëmpënëak mëëa. Pël ëak Yutia yangerakaan Sisaria kakël së wakaima.

Erot wel wia

²⁰ Erot pi Taiiare Saiton omnaröaan nga elmëim wëen pit pöta ngönte piiring apënëak wa top ë së wet rëak Erot pim kaata ngarangkëp Plastas pim naë oröa. Pël ëak piin ngöntre kar elmëak Erot pim kööre tok wieëa pöt won wasëpënëak ök mëëa. Pöt tol ëënak? Pit omën omp aköp Erot pim yangerakaan kaömp sum yeëa pötaanök. ²¹ Pël ëak Erot pi omnarö akun mena. Pël ëak wë akun pöt temanöm sëen pi ë rangiak pim omp ak urtak wel aisëë ngön kësang pan ök mëëa. ²² Pël yemaan omnarö pit ëlak wiak epël mëëa. "Omën epop omën ngön won, Anutuu apna pöl ya." ²³ Pël yemaan Erot pi ngön pöt kat wiak pimtëen kön wiin isën Anutuu yapinte wa ngep ëa. Pötaanök tapëtakëer Anutuu ensel nampök elmëen pim yaatak iwalörö ka ëak mën ilën wel wia.

²⁴ Anutuu ngönte kaö sak ka poutë sa.

²⁵ Pël ëa pötak Panapasre Sool piarpim yaat pet irak Son, yapin nent Maak, pöp koirak pit pourö Yerusalem Antioch kakë sa.

Soolre Panapas ngönën yaatak wes mëa

13 Antioch kak Yesuu ingre mor sauröa tektrak tek tek ngön yaaöre rë yemoula narö wakaima. Pitëm yapinöt epot. Panapasre Simion yapin nent Koröp Koup, piire Lusias Sairini yangrakaanëp, Maneyen Erot yang omp aköp piiring piarip piarip yaaupre Soolre piporö wakaima. ² Pël ëak ingre mor saurö pit akun nentak Anutuun yaya mapënëak kaömp ngës olëak wëen Ngëengkö Pulöök epël ök mëëa. "Ar Panapasre Sool piarip nem ya mëmpënëak mëëaö pöt menak wes momëëe." ³ Pël maan pit kaömp ngës olëak om wë Anutuun kimang mëak pitëm moröt piarpim rangk mowiak welaköt elmëak wes mëen sa.

Soolre Panapas Saipras kustak ngön ompyaut ök maima

⁴ Ngëengkö Pulöök wes momëen piarip Son, yapin nent Maak, pöp ya kaamök elmëepënëak koirak piaripring yesem Selusia kak së oröak i kaö wangaöök ilëak së Saipras kustak oröa. ⁵ Pël ëak wangaöök ngentiak pit Salamis kak Yuta omnaröa ngönën tupötë Anutuu ngön ompyaut ök maima. ⁶ Pël ëak pit kus pötak ya mëmpö wirö wa pak ëak yesem Pepos kak së oröak itaangkën Yuta omën namp kak pörek pölangre këap ke nentere nent yaaup wëa yapinte Payesu. Omën pöpök omnaröen, "Ne Anutuu tektek ngön yaaup," pël kaar maima. ⁷ Omën pöp pi kus pötakë Rom yang ngarangkëp Sesias yapin nent Polas piiring ngönt rëak wëa. Yang ngarangkëp pöp pi ewat panëëp. Pötaanök Panapasre Sool piarpim këmtakaan Anutuu ngönte kat wiipënëak yas mëëautak ⁸ pölangre këap omën pöp Krik ngöntak Elimas pël yamëëaup pöpök yang ngarangkëp pi Yesuu ngön ompyaut kat wiipënëak piaripön nga mëëa. ⁹ Pël ëën Sool yapin nent Pool pim lupmeri Ngëengkö Pulö peö ëak wëen Elimas pöpön nga iteneë epël mëëa. ¹⁰ "Setenë ruup, ni omnant ompyautëen kööre tok yaaup. Ni kaarötëen wot kaö sak wë saun koireim wëaup. Ni Anutu pim ngön yaapöt wak kaip tiktik ëak nimtë könöökkan kaaröt yaaup. ¹¹ Pötaanök peene Anutu pim weëre kosangta songönte nim naë oröön ni itöörar ngaap sak akun nantë ëwaaten itnaangkën ëëmëët." Pël yemaan tapëtakëer kepil koutë ök nempel itöörarë kaka elmëen pi talëpök mor yal ëak kan pet elmëepënëak eim wakaima. ¹² Pël ëën omën pöten itenak yang ngarangkëp pi Yesuun kön wi kosang wesa. Pël ëën piarip Aköpë ngönte ök yemaan kat wiak yaan sa.

Poolre Panapas Antioch kak Pisitia yangerak ngönën ök mëëa

¹³ Poolre karurö pit Pepos kakaan wangaöök ilëak Peka kak Pampilia yangerakël së wangaöökkan ngentiak Son Maak sëp wesak kaalak Yerusalem kakë sa. ¹⁴ Pël ëën pitëmënt Peka kak sëp wesak Antioch munterek Pisitia yangerak së oröa. Pël ëak pit kë yesa akunetak Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak wel aisëa.

¹⁵ Pël èen ommarö Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yauröa ngönöt ngönën pepeweri wia pöt nent sangk kelën kat wia. Pël èak ngönën tup ngarangköröak Poolre Panapas piarpim ngësäl ngön epël wes mëa. "Karaar, arip ngön ompyaö ten lup taë niwesak ök nianë nent wiaan pöt peene ök niaan kat wiinaan." ¹⁶ Pël maan Pool pi wal èak moresring angan elmëak ngës reäk epël ök mëea.

"Ar Israel ommaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë. ¹⁷ Ngaan panëer ten Israelöröa Anutu puuk tenim èere körööröen yaö elmëen pit akun wali Isëp yangerak yaam wëen Anutuuk kaamök elmëen ulöl panë sa. Pël èaan Anutu pim weëre kosangöök elmëen pit yang pör sëp wesa. ¹⁸ Pël èen Anutu pi pitëm yang pultak eima pötaan könmët wak wëen krismaki 40 èak won sa. ¹⁹ Pël èen ènëmak yang 7 pötë omën Kanan yangerak wëaurö Anutuuk won wes moolëak pitëm yanger Israel ommarö mangkën pit krismaki 450 pël wakaima. ²⁰ Wë ènëmak Israel ngarangk narö moulmëen wë wë è yesem Samuel tektek omën pöp oröa. ²¹ Akun pötak pitëm naë omën omp ak namp orööpënëak maan Anutuuk Pensaminë kurtakaan Kis pim ruup, Sool pöp tekeri wes mangkën pöpök Israel ommarö ngarangk èak wëen krismaki 40 èak won sa. ²² Pël èen Anutu puuk Sool wa moolëak Tewit urtak moulmëa. Pël èak Anutu pi Tewit pimëen epël mëea. 'Ne Sesi pim ruup Tewit pim wëwëeten itaangkën ompyaö èen kent yaalmë. Pötaanök nem ya ngön mema pöt mëmpnaat,' pël mëea. ²³ Pël èautak Anutuuk Tewit pim èere körööröa naëlaan Israel ommarö tenim ompyaö niwasëpna namp orööpënëak yaö èa pötak Anutuuk maan Yesu oröa. ²⁴ Yesu naaröön wiaan Sonök Israel ommarö pitëm utpetat kasëng mangkën i momëepënëak mëea. ²⁵ Pël èak Son pi pim ya pet irëpna akunet temanöm yesën ommaröen epël ök mëea. 'Ar neen tol weseim? Ne Anutuu kama niöpënëak Yaö Mëeaö pöp wasngan. Ar kat wieë. Omën namp nem ènëm yewais pöp pi omën kësangëp. Ne utpet epöpök yok pangk pim ing körötepar wii nemowilngan. Omën pöp arim kor wakaima pöp.'

²⁶ "Karurö, Apramë èaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë. Anutuuk tiar utpetatë naëaan niöpëna pöl pet elnia ngön pöt tiarim naë yaarö.

²⁷ Omën Yerusalem kak wëauröere pitëm wotöökörö pit omën pöpë songönten këëkë kön nawiin èa. Pël èak pit tektek ommaröa ngönöt pitëm kë yesaö akunatë ngönën pepeweri sangk kelak pötë songönötta kön nawiin wel wiipëna ngön yaatak moulmëa. Pöt tektek ommaröak ngön pël èëpnaat èa pöt kë oröa.

²⁸ Pit Yesu pim saun nent nokoirënk om pas Rom yang ngarangkëp Pailatök këk maan möön wel wiipënëak ke urak mëea. ²⁹ Pit tektek ngön yaaö ommaröa pimëen ngön èa pöt pout elmë pet irak këra yetaprakaan ent èak së yangaöök weera. ³⁰ Pël èen Anutuuk weletakaan wal è moulmëa. ³¹ Omën wet reäk piiring Kalili yangerakaan Yerusalemë sa pörö pit kët selap piin iteneima. Pël èa omën pöröak pöta

ngönte Yuta ommaröen ök maim wë. ³² Pël èenak tenök Aköpë ngön ompyaut arën epël ök niaim. Omën pipëten Anutuuk tiarim èaröen ök mëeaut peene pitëm ruure èarö tiarën ök yenia. Pi Yesu wal è moulmëa pötak tan pep Sam pöweri tan 2 pöta lupët epël ya.

'Ni nem Ruup.

Peene kët eptak ne nim Pepap pöt pet yaalmë.'

³⁴ Anutuuk pi weletakaan wal è moulmëaup. Pötaanök kaalak wel wiak söp naëpan. Anutuuk pim ngönte pil ök mëea.

'Nem Tewiten kup mowia pöt ne wëwë ompyaö pöt nimpaat.'

³⁵ Pël èen tan munt nent Tewit puuk Anutuun epël mëea.

'Ni nim ya omën ompyaup wëlaaröa kaöök wieë söp èëpënëak nenëaan èan.'

³⁶ Pël retëng èak omën omp aköp Tewit pi Anutuuk ya ngön mëea pöt omën pimoröa öngpök mëneim olëak wel wia. Pël èen pit pim èere körööröa naë yang kel weerën pim koröpö yangaöök wieë söp èa. ³⁷ Èn Tewit pim mëea pöp yangaöök wieë söp naën Anutuuk wal è moulmëaup. ³⁸ Pötaanök ar këëkë èwat seë. Ten arën epël ök niaim. Omën pöpök arim utpetat wa niolëaut.

³⁹ Moses pim ngön kosang pötak arim utpetat ent è niolëak ar omën wotpil pël naniwasën. Omën pöpök omën pouröa utpetat ent è niulaan piin kön wi kosang mowasën puuk, 'Nem omën wotpilörö,' pël niaim wë. ⁴⁰ Pötaanök ar këëkë ngarangk yeemak ön, tektek ngön èa pöt arim naë orööpanëen. Pit epël èa.

⁴¹ "Kat wieë, ar Anutuun ökre was yaurö.

Ar itenak yaan sak wel wiinëen.

Ne ommant arim tekarak èëmaatep ar yok pangk kön wi kosang newasngan.

Èn omën nampök pöten ök niaan yok pangk yaap ya pël newasngan.'"

⁴² Pool pi ngönën ök mëak piar Panapas kakaatiaan orööpënëak yaëen ommarö pit epël mëea. "Kaalak kë yesa akun muntetak ngön pipot ök nian." ⁴³ Pël mëak ngönën tuptakaan tomökël oröa. Pël èen Yuta omën naröere köpël ngön kat wia narö pit Poolre Panapas piarpim ènëm sa. Pël èen piarip ngönën ök mëak pitëm lupöt es nga mowasën pit weëre kosang Anutuu ulöpre moup pötak öpënëak mëea.

⁴⁴ Kë yesa akun muntetak ka pöökë omën pourö Anutuu ngönte kat wiipënëak wa top èa. ⁴⁵ Omën kësang pan së wa top èen Yuta omën narö pit itenak piarpimëen ya sangën èa. Pël èak Pool pim ngönten wak irëak koröp kolak mëea. ⁴⁶ Pël èen Poolre Panapas piarip kas köpël ngön epël mëea. "Yaap, tenip Anutu pim ngönte wet reäk ök niaut. Pël èautak ar kasëng menak Anutuuk wëwë ompyaut nimpëna pöt pangk naën pël pet yaë. Pötaanök tenip ar sëp niwesak köpël ommaröa ngësë sënaat. ⁴⁷ Aköpök ngönën pepeweri epël retëng èak ten nina pöt yaapët pötaanök.

'Nook ar köpël ommaröa es èwaö pël wes yanuulë.

Pötaanök ar èwa ngön pöt yang poutë ök më pet irën pöt Anutuuk pit kama mööpnaat.'"

⁴⁸ Pël maan köpël omnarö pit ngön pöt kat wiak ya kë sak Anutuu ngönten ompyaö pan pël mëä. Pël ëen Anutuu wëwë kosangtaan yaö elmëa pörö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁹ Pël ëen Anutuu ngönte yang pörek ulöl sak sa. ⁵⁰ Pël ëen Yuta omën narö pit öng kaöarö ngönën wak wëauröere kak pörekë kaöarö es nga mowasën Poolre Panapas utpet panë mowesak waö elmëen pitëm yang pör söp mowesak sa. ⁵¹ Pël ëen pi- arip pitëm utpetat wieëa pötë ökre was ëak piarpim in- gesiarëaan yangre ulölöt kërë ngep elmëak Aikoniam kakë sa. ⁵² Pël ëen Yesuu ru Antiok kak wëaurö pit ërëpsawiarang wëen Ngëengk Pulö pitëm lupötë peö ëak wiakaima.

Poolre Panapas Aikoniam kak ya mëna

14 Poolre Panapas piarpim Antiok kak ëa pöl kaalak Aikoniam kak pörek ëa. Piarip Yuta om- naröa ngönën tuptak ilëak ngönën ök maan pit pi- arpim ngön pöten kat wiin ompyaö panë ëen omën kësang pan Yuta omën naröere köpël omën narö pit Yesuun kön wi kosang wesa. ² Pël ëen Yuta omën pi- arpim ngön wa yoolëaurö pit köpëlöröen këk maan Yesuu ingre mor sauröen kaaöre këepöt elmëa. ³ Pël ëen piarip Aikoniam kak akun wali wë Aköpë ngönte ök mapnaaten kas naën Yesuuk weëre kosang kaamök elmëaan retëng ke nentere nent weëre kosang panëët mëna. Piaripim ya ke pël mëna pötak Aköpë lup sant pömpel kësang pan pitëm naë wia pöta ngönte yaapët pet elmëa. ⁴ Pël ëa akun pötak ka pöökë omnarö pit kom ëa. Narö Yuta omnarö pitëm ënëm ëa. Ën narö pit Yesuu ngön yaauwaar piarpim ënëm ëa. ⁵ Pël ëen Yuta omnaröere köpëlörö pit pitëm kaöaröaring wa top ëak Poolre Panapas utpet mowasëpënëak ngön ëak kël mööpënëak mëä. ⁶ Pël ëen piarip kat wiak kas së Likionia yangerak Listraare Tepi ka kaö pöörarë sa. Pël ëak pöörarë naë ka kot wieëa pötë wa pakpak ëeim wakaima. ⁷ Pël ëeimeë Yesuu ngön ompyaut ka pötë ök maim wakaima.

Poolre Panapas Listraare Tepi pöörarë ya mëna

⁸ Listra kak pörek omp namp ingesiar utpet ëaup wëa. Omën pöp pi ëlëpë yaatakaan pël ëak oröaup yak kan naënëp. ⁹ Pi wel aisëëë Pool ngön ök yaan kat wieëa. Pël ëen Pool pi omën pöpön itaangkën pi Yesuuk ompyaö mowasëpnaat pöt kön kosang wieëa. Pël ëen Pool pi it kökö ngëneë kosang wesak epël mëä. ¹⁰ "Ni wal ëak nim ingesiar mëngkre mëngk mësäak tau." Pël maan omën pöp pi teëntom wal ëak yok kan ing yaap ëa. ¹¹ Pël ëen Likionia yang pörek wëaurö pit Pool pim ëaö pöten itenak pitëm ngönrak ngön ëak epël aö sa. "Ëlarörö pit omën möönre koröp wak tiarim tekarak oröak wë." ¹² Pël mëak pit Panapas pöpön pitëm ëlar nampë yapinte Sus pöpë ngamp mëä. Pël ëak Pool pöp pi ngön kaö yaaup pël mëak pitëm ëlar nampë yapinte Emis pöpë ngamp mëä. ¹³ Pël ëen pitëm ëlar Sus pöpë tupët ka pöökë wilëngkëel wieëa. Tup pöta ngarangkëpök pol puri-

makaö omp narö wak këra puut wii mëak öngö moutak ka kaö pöökë ëm kanrak wak së omnaröaring wa top ëak pol pörö möak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa. ¹⁴ Pël ëen Poolre Panapas piarip pöt kat wiak pitëm elmëëpënëak ëa pöten kaaö yaë pël pet elmëak ulpëë- naar wa keliak pitëm toköök së ngön ëak epël mëä. ¹⁵ "Ar pël ëëngan. Tenip omën arim karaar. Tenip arën ngön ompyaut omën utpet pipot söp wasënëak ök ni- aim. Pël ëen ar lup kaip tiak Anutu wëwë pepap pim naë önëak niaim. Pi kutömre yangre i kaö epot ket ëak pötë omën wia epot ket ëaup. ¹⁶ Yaap, omnarö pit ngaan pitëmtë könöök omnant yaëen pi it mongnaan ë seima. ¹⁷ Pël ëaatak pi akun poutë ompyaö elmëeim wiak pi yaap wë pöt pet elmëeima. Pi mopöök kopi- imor elmëen kaömp këët orööpna akunet yemang. Pël ëen pöt nak kep ëak wë ërëpsawi eim wë." ¹⁸ Pël mëak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa pötaan ke panë urak maan söp wesa.

¹⁹ Yuta omën narö Antiokre Aikoniam ka pöörarëaan së omnaröen këk maan pit Pool kël möak wel wia we- sak weruak kaöökë wilëngkëel kolili së moolëak kaalak kakë sa. ²⁰ Pël ëen Yesuu ingre mor saurö pit së pi tekarak ulmëak wëen wal ëak kaalak kakë sa. Pël ëak ël- pamök Panapas koirak Tepi kakë sa. ²¹ Pël ëak piarip ngön ompyaut ök maim wëen ka pöökë öngpök omën kësang pan pit kat wiak Yesuu ënëm ëa. Pël ëen piarip kaalak Listraare Aikoniam kak së wë kaalak Antiok Pisi- tia yangerak wieëa ka pötakël sa. ²² Yesem Yesuu ingre mor sauröen ngön kosang wesak epël ök maö sa. "Tiar Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak kent yeë pöt wet rëak e wë eprek këëmre këlangönë rangk öpenaat. Pö- taanök ar kön wi kosang yewesautak kosang sak ön." ²³ Piarip ök maö yesem ka poutë ingre mor saurö pitëm wotöökörö moulmëak piarip kaömp ngës olëak Aköpön kimang ngöntak mëak pitëm kön wi kosang yewesaup pim naë wa moulmë sa.

Poolre Panapas kaalak Antiok kak Siria yangerakë sa

²⁴ Ënëmak piarip kaalak Pisia yangerak së oröak yesem Pampilia yangerak së oröa. ²⁵ Pël ëak Peka kak ngönën ök mëak Atelia kak së oröak, ²⁶ wangaö wak kaalak yesem Antiok kak së oröa. Kak pörekök ingre mor sauröak Anutuu lup sant pöta öngpök wa moulmëak wes mëen sa. Piarip ya ngön mëä pöl mëmpö së pet irak kaalak së piarpim ya ngön wak saö pörek së oröa. ²⁷ Pël ëak ingre mor saurö wa top elmëak Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönötre ën köpël omnarö Anutuuk kan të mowi- in piin kön wi kosang wesa pöta ngönöt ök mëä. ²⁸ Pël ëak piarip akun wali pan Yesuu ruuröaring pörek wakaima.

Ngönënë wa top kësangpel Yerusalem kak oröa

15 Yesuu omën narö Yutia yangerakaan së Antiok kak oröak ingre mor sauröen epël ök maima. "Ar Moses pim ngön ë kosang wesa pöt ngar wak arim ko- röp kaut nailën ëënë pöt Anutuuk yok pangk kaalak

naniöpan.”² Pël maan Poolre Panapas ngön pöten kaaö äak piarip pitëmëen ngön kosang kaö pan äak piaripring ngönngön apanëak nga mëëa. Pël ëen ingre mor saurö pit Poolre Panapas piarip omën naröaring Yerusalem kak sê Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pitring ngön pöt wotpil wasëpnaan sëpënëak mëëa.³ Pël äak ingre mor saurö pit wes momëen yesem Pinisiaare Sameria yang pötë ingre mor sa pöröen köpël ommarö Yesu pim ënëm sa pöten ök maan pit ërëpërëp pan ëa.⁴ Pël ëen pit Yerusalem kak sê oröön Yesuu ngön yaaö ommaröere wotöököröere Yesuu ingre mor saö muntarö pit itenak yoöre ërëp kaö mëëa. Pël ëen piarip Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönöt ök mëëa.⁵ Pël ëen Yesuun kön wi kosang wesa narö Parisi pöröak wal äak epël mëëa. “Ar pitëm koröp kaut ilak Anutuun yaö mowesak Moses pim ngön ë kosang wesauta wia pöl ëëpnaan ök maë.”

⁶ Pël maan Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pit ngön pöt äak söë wasëpënëak wa top ëa.⁷ Pël äak pit ngön selap aim olëak Pita pi pitëm tekarak wal ë tauak epël ök mëëa. “Nem karurö, ar ëwat wë. Ngaanëer Anutuuk tiar ya kom ë ninak neen köpël ommaröen ök maan pit kat wiak kön wi kosang wasëpënëak neeaut.⁸ Anutu tiarim lupötön ityeengkaupök tiarimëen elnia pöl Ngëengk Pulö köpël ommarö mena. Pim elmëa pötak pitëmëen ya kësä pöt pet yaalni.⁹ Pi tiarën nal elniak pitën nal naalmëëpan. Won. Pit piin kön wi kosang mowesa. Pötaanök pitëm lupöt kölam mowesa.¹⁰ Pël yaalniin oröp ëënak ar Anutuun ököök elmëenëak yeë? Tiarim ëaröa eima pöl tiarta Moses pim ngön ë kosang wesa pöta ënëm naën yaaurö. Ngön ë kosang wesa pöt tiarim kasngelötë omën könöm nant weta pöl wetak imaut. Pötaanök könöm tapöt kaalak Yesuu ingre mor saurö er mowatngan.¹¹ Tiar epël kön wi kosang wesaut. Aköp Yesu pim lup sant pötak Anutu tiar niwaupök omën pöröeta yemoö.”

¹² Pita pi pël maan wa topöök wëaö pörö ngön naën wëen Panapasre Pool piarip piarpim ya mëmpö yesën Anutuuk kaamök elmëen köpëlöröa itöök ya retëng nant mëmpö ima pötë ngönte ök maan kat wia.¹³ Pël äak Sems pi epël mëëa. “Karurö, ar nem ngönte kat wieë.¹⁴ Anutu puuk wet rëak köpël ommarö pimtëen wesak mokoirä pöta ngönte Saimon yapin nent Pita puuk ök niaan kat yawi.¹⁵ Anutuu këmatakaan tektek ngön yaaurö pitëm ëa pötëët ök yenia. Pöt epël ëa.

¹⁶ ‘Aköp pi epël ya.

“Ne ënëmak kaalak waisak omën omp ak Tewit pim ka töölak wia pipët köpre mor äak ka pöta ommant köt sa pipot ngolöp ngolöp wesak wa wesir ulmëëmaat.

¹⁷ Pötaanök omën muntarö pit ne pitëm Aköp neen ngaöl elnëëpnaat.

Köpël omën tapörö nemëen wesak yaö wesaurö.”

¹⁸ Aköp ngaanëer pan ngön pöt tekeri wes wiaupök peeneeta tapël ya.’

¹⁹ Pël yaatak ne kön epël yawi. Köpël omën narö lup kaip tiak Anutuu ngësël ko yawi piporö tiarök kaalak könömër nemangkan.²⁰ Köpëlörö pit omp ak kaarkaaröröaan animaö kiri ar äak wak në imeë, öngre omp nga ë, animaurö iit orööpanëak nailën om ar äaut në, ën animauröa iit në, pël eim wë pöt sëp wasëpnaan pep retëng ë mempen.²¹ Köpëlörö pit Yuta ommarö ya utpet mowesak omën pipot ëëpan. Yuta ommarö pit omën pipot Moses pim pepeweri retëng ëa pötön ngaantakëer iteneë kësä yesa akun poutë ngönën tupötë sê ilëak sangk kelak kat wieim wë. Pötaanök tiar kan kosang mowariipenaan.”

Pit köpël omën ingre mor sauröa ngësël pep wes mëa

²² Pël mëak Yesuu ngön yaaö ommaröere wotöököröere ingre mor saö muntarö pit ngön kopëta wesak omën naar Poolre Panapasring Antiok kakë sëpënëak yaö mëëa. Pël ëen Yutas yapin nent Pasapasre Sailas piarip sa. Omën pöaar ingre mor saö pöröa wotöökaar.²³ Piarip sëpënëak yaëen pep newer epël retëng äak piarip mena. “Ten Yesuu ngön yaaöre wotöök arim karurö, tenök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Ar köpëlöröa öngpökaan ingre mor sak Antiok kakre Siria yangerakaan Silisia yangrakë wëaurö arën yowe yenia.²⁴ Tenim naëaan omën narö wais arën ngön ke namptampöt ök niak arim könöt wa irikor elnia pöt yaan kat yawi. Piporö tenök arim ngësë wes namëen.²⁵ Pötaanök ten wa top äak lup kopëtemer sak omën epaar wes mëen arim ngësë yewais. Piarip Panapasre Pool tiarim kar ompyauwaar piaripring wes momëen yewais.²⁶ Panapasre Pool piarip tiarim Aköp Yesu Kristo pim yaatak wë kö sëpnaaten kön selap naën yaauwaar.²⁷ Yutasre Sailas pöaar arim ngësë wes mëen yewais. Pël äak tenim ngön pepeweri retëng ëan pöt piarpim këmatakaanta ök niapnaat.²⁸ Ten Ngëengk Pulööring kön kopëtaö wesak wë. Pötaanök Yuta ommaröa yaë pöl könöm muntat nangingkan. Ar omën epotökëer eim ön.²⁹ Omp ak kaarkaaröröaan kiri ar äaut nënganok. Ar Animauröa iit nënganok. Animaurö iit orööpanëak nailën om ar äaut nënganok. Öngre omp nga ëënganok. Ar ngarangk këëkë äak omën pipot keker elmëeim önë pöt ompyaö önëët. Yowe pan. Ompyaö ön.”

³⁰ Pit pepewer pël äak mangkën wak Antiok kak sê oröön Yesuu ingre mor saurö wa top ëen pep pöwer mena.³¹ Pël ëen pep pöweri ngön wieëa pöt sangk kelak pit ngön ompyaö pöt kat wiak ërëpërëp kaö ëa.³² Pël ëen Yutasre Sailas piarip Anutu pim tektek ngön yaaö omnaar pël sak wë akun wali pan ingre mor sauröen ngönën ök maim wë taë mowesa.³³ Piarip Antiok kak pörök akun wali wakaim wiak sëpënëak yaëen ingre mor sauröak kan yaö mëak wes momëen saö pöröa ngësël sa.³⁴ [Pël äautak Sailas pi pimtë kentöök Antiok kak om wakaima.]³⁵ Pël ëen Poolre Panapas Antiok kak om wë ingre mor saö naröaring omën muntarö rë mouleim Aköpë ngönënte ök maim wakaima.

Poolre Panapas kom äa

³⁶ Wakaim wiak ënëmak Pool puuk Panapasën epël ök mëä. "Tepër kaalak ka poutë yesem ingre mor sauröen itaampö sëpa. Tepër ngaan pitën ngön ompyaut ök mëäut. Pötaan pit ompyaö wë ma utpet wë pöten itaampëaan." ³⁷ Pël maan Panapas pi Son, yapin nent Maak, pöp koirak piaripring sëpënëak maan, ³⁸ Poolök epël mëä. "Omën pipop ngaan Pampilia yanggerak së ök ë nimëaup. Pötaan tepërring nasëpan." ³⁹ Pël mëak piarip ngön nga yaalem wiak kom äak Panapas pi Maak koirak wangaök Saipras kustakël sa. ⁴⁰ Pël ëen Pool pi Sailas koirak piarip sëpënëak yaëen ingre mor saurö pitök Aköpë lup sant pöta öngpök moulmëak wes mëen sa. ⁴¹ Siriaare Silisia yang pötë yesem ingre morörö taë mowasö sa.

Timoti pi Poolre Sailasring sa

16 Poolre Sailas piarip Tepi kak së wë olëak Listra kak së oröa. Pël äak itaangkën omën Yesuun kön wi kosang yewesaö namp wëa pim yapinte Timoti. Pim ëlëp Yuta öngöp tapël Yesuun kön wi kosang yewesau. Ën pim pepap pöt Krik ompöp. ² Ingre mor sa Listraare Aikoniam ka pöörarë wëa pöröak Timoti piin, "Omën ompyaup," pël maima. ³ Pötaanök Pool pi Timoti piiring pim yaatak sëpënëak kön wia. Pël ëen Yuta omën ka pötë wë seëaurö pit Timoti pim pepap Krik omnamp yak kön selap äa. Pöt tol ëenak? Pit Anutuun yaö äak koröp kaut nailënörö. Pötaanök Pool puuk Timoti koröp kaut ila. ⁴ Pël äak pit ka poutë yesem Yerusalem kakaan Yesuun ngön yaaö ommaröere wotöököröa ngön ëmön ë mena pöt ingre mor sauröen ök mëak ngar weim öpënëak mëä. ⁵ Pël ëen ingre mor sauröa kön wi kosang yewesa pöt kaö sëen kët poutë omën muntarö yal mangkën selap sa.

Pool pi Masetonia kak wangerötë yemangk pöl äa

⁶ Ngëengk Pulöök Esia yanggerak së ngön ök mapanëak nga maan pit om yesem Prisiaare Kalesia yang pöraarël sa. ⁷ Pël äak pit Misia yangera kautak së oröak Pitinia yanggerakël sëpënëak yaëen Yesuun Pulöök kan mowaria. ⁸ Pël ëen pit Misia pörekaan el wesak Troas kak së oröa. ⁹ Pël äak rö kan Pool wangerötë yemangk pöl äak itaangkën Masetonia omën namp pim naë wais tauëë kosang wesak epël ök mëä. "Ni i kaö olëak Masetonia yanggerak wais ten kaamök elniim." ¹⁰ Pël yemaan Pool pi itenak ten Sailasën ök niaan Anutuuk Masetonia yanggerak ngön ompyaut ök manëak yas yenia pël wesak sënëak teentom ko äaut.

Litia pi Pilipai kak ingre mor sa

¹¹ Ko äak wangaök ilëak Troas kakaan Samotres kustak së oröak ëlpamök Niapolis kak së oröak, ¹² wangaöokaan ngentiak pörekaan yanggerak së Pilipai kak së oröaut. Ka pö Rom ommaröa wëau, Masetonia yang pörökë ka kaöa. Pöök ten akun selap selap wë, ¹³ kë

yesa akunetak ka ëmöökö ëm kanërak wele rëak imeri saut. Ten kat wiin Yuta ommarö pit pörök Anutuun ök yamëä. Pël äaut yak së itaangkën öng narö wais wëa ëen pitring wel aisëak ngönaak äaut. ¹⁴ Pël ëen öng pöröa naë Tiatira kakaan öng namp poë koröp köp möömaap äa ompyaut ket yeem mon yewaup yapinte Litia pi Anutuun yaya yamëäaup. Aköpök lupmer kaip motiin Poolë ngön ök yamëä pöt këkë kat wiak kön wi kosang yewas. ¹⁵ Pël ëen piire pim kaatakörö i momëen öng pöpök tenën epël yenia. "Ar neen kön wiin, Aköpë ënëm yes pöt, nem kaatakë waisë." Pël niak ke yaurön ten pim ngönte ngar wak piiring saut.

Pit Poolre Sailas Pilipai kak wii kaatak ulmëa

¹⁶ Akun nentak ten yang lup Yuta ommaröa Anutuun ök yamëäutak yesem koont urmerap pim lupmeri wëaö namp koiraut. Urmer pöp piiring wë omën orööpnaatön ök më pël yaaup. Pël ëen omën kësang pan pitëm naë ommant ënëm orööpnaatön puuk itenak yemaan sumat mangkën pim ngarangk yaaurö pit mon kësang pan weim yeä. ¹⁷ Koont pöp tenim ënëm yewaisem ngön äak epël aö yewais. "Omën eporö Anutu O Ngaarëkëpë ya ommarö. Pitök Anutuuk kama niöpna pöta ngönte ök niiaö yaaurö." ¹⁸ Kët ël epotë pël aimën Pool pi kaaö ëen kaip tiak urmerapön epël yema. "Ne Yesuun weëre kosangöoring yeniakerek koont pipop sëp mowesak oröak së." Pël maan tapëtakëer koontup sëp wesak oröak yes.

¹⁹ Oröak sëen koontupë ngarangkörö pit itaangkën pitëm ngaanë mon yewa pöl kaalak naöpanëen yeä. Pël ëen Poolre Sailas moröak ka tomök së kaöaröa naë ngön yaatak yemoulmë. ²⁰ Pël äak ngön ë pet yairauröen epël yema. "Iteneë. Yuta omën epaar ieping äak wëwë utpetat tiarim tekarak wais yawi. ²¹ Pël äak piarip tiar Rom ommaröa ëenganëak nga wieäut pet elniak ënëm ëëpenëak yenia." ²² Pël maan omën ngön pöt kat wia pörö pit pourö el sak maan ngarangköröak ulpëënaar keli moolëak pitëm nga ommaröen maan pës yemomö. ²³ Pël äak utpet mowesak wii kaatak moulmëak ka pöta ngarangkëpön këkë pan ngarangkëepënëak ök yema. ²⁴ Pël maan wii kaata ngarangkëp kat wiak wii kaata ka kakaati panëetak së moulmëak ingesiar këra uamngesiarë tep mö mowia.

²⁵ Röök lupöök Poolre Sailas Anutuun kimang mëak rangk tan yemaan wii ommarö kat wiaan, ²⁶ tapët pöt moup kësang nempel möön wii kaata wapöt tiak së yengentiin ka kanöt tëak yesën wii ommaröa morötë wii tëa pötta wilak sa. ²⁷ Pël ëen wii kaata ngarangkëp pi ka ureimaurekaan wal äak itena pöt wii kaata kanöt të wiaan itenak wii ommarö oröak kas sa pël wesak yepatöokaan öpwer tëak pimtök pimënt wesirëpënëak äa. ²⁸ Pël yaëen Poolök ngön äak epël mëä. "Nimtok nimënt utpet wasngan. Ten pourö e om wë." ²⁹ Pël maan wii kaata ngarangkëp pim ya omën nampön maan esuwes mangkën wak pöompö kakaati ilëa pöt kas äak reireë urö Poolre Sailasë naë së ngentia. ³⁰ Pël äak piarip koirak tomök orö epël ök mëä. "O nem kaöaar, ne tol yaal ëenak Anutu pi ne kama neöpën?"

³¹ Pël maan piarip epël ök mëëa. "Ni Aköp Yesuun kön wi kosang wasumë pötak niire nimorö Anutuuk kama niöpnaat." ³² Pël mëak piarip Aköpë ngönte piire pim kaatak wëauröen ök mëëa. ³³ Pël maan röök tapë-takëer pi piarip koirak sê piarpim pës momöaut i moirën teëntom piire pimorö i momëa. ³⁴ Pël elmëen pi piarip koirak pim kaatak sê ulmëak kaömp menak piire pimoröa Anutuun kön wi kosang wesa pötaan ërëpsawi kaö ëa.

³⁵ Pël ëak wëen ëlpamök ngön ë pet yairaurö pitök polis narö wes mëen sê epël ök mëëa. "Ni omën epaar wes momëen sêpën pël ya." ³⁶ Pël maan wii kaata ngarangkëp pi ngön pöt kat wiak Poolön epël mëëa. "Ngön ë pet yairaurö pit ne arip wes nimëëmëak ya. Pötaanök wes nimëëmaatak lup wiaptaring sën." ³⁷ Pël maan Pool pi polisöröen epël mëëa. "Tenip Rom omën sauwaarök tenpim saun nant wiaan pöt pit yok pangk ngön yaatak niulëak tekeri wasëpnaatep pit köntak tenip pouröa ëöetak niulëak pës nimöak wii kaatak niulëaurö. Pël ëautep peenök kaalak ëlëep wes nimëëpënëak ëa ma? Pël naëngan pan. Pitëmtok waisak wes nimëen oröonaat." ³⁸ Pël maan polisörö pit piarpim ngön pöt kat wiak sê ngön ë pet yairauröen ök maan pit kat wia pöt Rom omnaarök ëa. Pël ëen pitëm utpet elmëa pöten kön wiak kas ëa. ³⁹ Pël ëak pit sê yaköm köm mëak wii kaatakaan wes mëen oröa. Pël ëen piaripön epël ök mëëa. "Arip yok pangk ka epö sêp wesak sën ma?" ⁴⁰ Pël maan piarip wii kaat sêp wesak Litia pim kaatak sê ingre mor sauröen itenak wa korkor ngön mëak sa.

Tesalonaika kak Poolre Sailas mööpënëak ëa

17 Poolre Sailas piarip sê Ampipolisre Apolonia ka pöörar il wesak Tesalonaika kak sê oröa. Kak pörek Yuta omnarö pitëm ngönën tupët wieëa. ² Pël ëak Pool pim yaaul Yuta omnaröa ngönën tupetak sê ilëak ngönën pepeweri ngön wia pöt omnaröaring aima. Pi kë yesa akun nentepar nent pötë öngpök pël eima. ³ Pi Anutuu ngönta songönte werak epël ök mëëa. "Anutuuk Kristo pim Yaö Mëëaö pöp këlangön kat wi yesem wel wiak kaalak wal ëëpënëak mëëaup. Yesu nem peene ök yeniak epop pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup." ⁴ Pël maan pitëm naëaan omën narö pit kat wiak wa yaap wesak Poolre Sailas piarpim ngësël rë olëa. Pël yaëen Krik omën Anutuun yaya maim wëaö naröere öng isa narö pitta tapël ëa. ⁵ Pël ëen Yuta omnarö pit pöten itenak ya sangën ëen omën utpet kan paspas eim wëaö naröen maan pitök omën ka pöök wëa muntarö koirak ëlakëlakëer Sesonë kaatak sê Poolre Sailas ngön yaatak moulmëëpënëak kaata kanöt tē moolëa. ⁶ Pël ëak Poolre Sailas won ëen ap wesak Sesonre ingre mor saö narö koirak ka ngarangköröa ngësë weruak yesem ngön ëak epël maö sa. "Omën pöaar utpet petpet ë ka nantë imauwaarök eprek wais oröön, ⁷ Sesonök pim kaatak koirak sê ulmëak wë. Omën pöaar piarip Rom omën omp aköp Sisa pim ngön ë kosang wesaut ilak omën omp ak ngölöp namp yapinte Yesu pim ënëm

ëëpënëak ök aö yaauwaar." ⁸ Pël maan ka ngarangköröere omnarö pit ngön pöt kat wiak yaan kaö sa. ⁹ Pël ëak Sesonre piiring wëaurö pitëm naë oröa pöt kaalak orööpanëak pitëm naëaan sumat wak wes mëen sa.

Poolre Sailas Peria kak ya mëna

¹⁰ Rö kan tapöök ingre mor saurö pit Poolre Sailas wes mëen Peria kak sê oröak Yuta omnaröa ngönën tupetak sê ilëa. ¹¹ Omën pörek wëaurö pit ngön kat yawiaurö, Tesalonaikaaröa ök wonörö. Pit Anutuu ngönte kat wiipënëak kent ëak kët poutë ngön pöten yaap ma kaar pöten itaampënëak ngönën pepat wak iteneima. ¹² Pël ëak Yuta omën naröere Krik öng yapiring naröere omp narö pit selap Yesuun kön wi kosang wesa. ¹³ Pël ëen Yuta omën Tesalonaika wëaurö pit Pool Peria kak wë Anutuu ngönte ök yamëem wëaut kat wiak kak pörek sê piarip utpet mowasëpënëak omnaröa könöt irikor mowesak lupöt es nga mowesa. ¹⁴ Pël yaëen ingre mor saurö pit Pool wes momëen i kaöökël sa. Ën Sailasre Timoti piarip Peria kak om wakaima. ¹⁵ Pël ëaan omën Pool mësak saurö pit Atens kak moulmëa. Pël ëak kaalak sêpënëak yaëen Pool pi Sailasre Timoti pim ngësël teëntom sêpënëak maan sa.

Pool Atens kak ngönën ök mëëa

¹⁶ Pool pi piaripön kor Atens kak wë itaangkën kak pörek omp ak kaarörö kësang wëen itenak pim yaat utpet pan ëa. ¹⁷ Pël ëen pi Yuta omnaröa ngönën tupetak sê ilëak Yuta omnaröere köpël omën munt Anutuu yaya yamëëa naröaring ngönëntaan aima. Pël ëak pi kët poutë wa top yaaurek sê omën pas sê wëauröen ngönën ök maima. ¹⁸ Pël ëen Epikurianre Stoik ëwat omën narö pit piiring ngön nga yaalem pitëm naëaan naröak epël mëëa. "Omën ngön paspas aö pipop pi tol apënëak aim?" Pël yemaan naröak epël mëëa. "Pi ka nantëeröa omp aköröa ngön nant apënëak naim koröp." Pool pi Yesu weletakaan wal ëaup pim ngönënte ök yemaan yak pit pël maima. ¹⁹ Pël ëak pit Pool koirak ngön ök ëak kat yawiaö yang lup nent yapinte Ariopakas pörek sê kaöaröa naë ulmëak epël mëëa. "Ten nim ngön ngölöp omnaröen ök maimën piten aan kat wiin. ²⁰ Ten nim ngönnten kat wiin maim yaë. Pötaanök ngön pita songönte ök aan kat wiinaan." ²¹ Pitëm Poolön mëëa pöta songönte epël. Pit omën suure kak Atens kak wëaö pörö pit akun poutë ngön ngölöpöt ök ëak kat wieima.

²² Pit Pool Ariopakas pörek moulmëak, pëel maan wal ëak kaöaröen epël ök mëëa. "Atens omnarö, arim omp aköröen kosang wesak yaya yamëëauten ne ëwat wë. ²³ Ne arim kak yesem itaangkën arim omp ak yaya yamëëauröa kaat wia. Pël ëaan itaangkën omp ak nampë könnta rangk retëng nent epël wiaan itenaut. 'Epët omp ak tiarim köpëlëp pimët.' Pël ëaan itenaut. Pötaanök arim omp ak köpël wë yaya pas maö iman pöpë ngönte ök yenia. ²⁴ Anutu pi yanger ket ëak

yangera rangk omnant wia epot ket äaup pi kutömre yangë Kaöap. Pötaanök pi yok pangk ka ommaröa ök réautak naöpanëep. ²⁵ Pi nantön elek ëen aan omën moresök yok pangk kaamök naalmëenganëep. Piita pimtok ommaröa wëwë pipotre omën pout nineim wëaup. ²⁶ Anutu pi tiarim ë kopetap ket äaup. Pël ëen piikaan ulöl sak wëen rep nimëak kaare yang ninaup. Pimtok tiar öpenëak yaö niak niulëaup yak tiar yanger ninak yangerak öpena akunet ninaup. ²⁷ Tiar Anutuun ngaöl ë yesem koirëpenaat pël ëëpenëak epël ket elnia. Pël äak pi kamaarek naön tiar omën pouröak pangk pangk äak wëaup. ²⁸ Pël ëa pötaanök puuk tiarim songön ket äak wëen tiar wëwëetaring wë kan së waisö ëeim wë. Pötak arim naëlaan éwat omën naröak epël niaim. 'Tiar ta pim ruurö,' pël niaim wë. ²⁹ Yaap, tiar Anutu ruurö. Pötaanök tiar piin kön wiin omp ak morökörö kolre siluwaare këlötök ommaröak kön wiak moresring ket äak pitëmëen ngëeng mowasö ima pötëel kön nawiingan. ³⁰ Yaap, ngaanëer ommarö pit köpël wë yak omnant pipot ket ëeima. Pël yaëen Anutu pi pitëm omën wak ima pötön nga nemaan ëa. Ën peene akun eptak Anutuuk yang ël epotë omën pouröen pim ngön kosangët epël ök yenia. 'Ar arim utpet yaaö pout kasëng menak nem naël waisëe.' ³¹ Pël äak pi yang ël epotë omën pourö wotpil niwesak wël äak kom elniipna yak akun nent wia. Pi ngaanëer omën namp tiar kom elniipënëak yaö mëëaup. Pi pim ëëpna pöt yaapöt tiar omën pouröen pet elniipënëak omën pöp weletakaan wal ë moulmëa."

³² Pël maan pit omnamp weletakaan wal ëa pöt kat wiak naröak ökre was mëëa. Ën naröak epël mëëa. "Ni ënëmak omën pipëta ngönte kaalak aan ten kat wiinaan." ³³ Pël maan Pool pi pit sëp mowesak sa. ³⁴ Pël ëen narö Pool pim ënëm äak Yesuun kön wi kosang wesa. Pël ëa pörö eporö, namp Taionisias Ariopakas kaöaröa naëaanëp, ën öng namp yapinte Tamaris, pi aripre ën piarpim kar narö.

Pool pi Korin kak ya mëna

18 Ënëmak Pool pi Atens kak sëp wesak Korin kakë sa. ² Pël äak së Yuta omën yapinte Akuila pöp koirä. Pi Pontas yangerakaanëpök piar öngöp Prisila Itali yangerak wë olëak ngaan ngaantakëer së wëa. Pöt Rom omën omp aköp Klotias puuk Yuta omën Rom kak wëaö pourö kan sëpënëak maan sa. Pël äauwaar piarpim naë Pool pi sa. ³ Pi piaripring ya ngawiap yak piaripring së wë poë koröp ka ök yarëaut ket ëeima. ⁴ Pël ëëimeë Pool pi kë yesaö akunatë Yuta ommaröa ngönën tuptak së ilëak Yutaare Krik ommaröaring Yesuun kön wi kosang yewesauta ngönöt aima.

⁵ Pël eim wëen Sailasre Timoti Masetonia yangerakaan ënëm së oröön Pool pi pim waur muntet sëp wesak akun poutë Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta songönte kosang wesak ök maima. ⁶ Pël ëen narö pit kat wiak pim ngönte wa olëak piin utpet wesak maan pi kangiir pim ulpëenëpökaan ulölöt keke ur moolëak epël mëëa. "Ar kö sënë pöta songönte

arimtëet, neering ngawi won. Pötaanök ne peene ar sëp niwesak köpël ommaröa ngësë sumaan yeë." ⁷ Pël mëak Pool pi Yuta ommaröa ngönën tupët sëp mowesak Tisias Sastas pim kaatak së wakaima. Omën pöp pi Anutuun yaya maim wëaup pim kaat Yuta ommaröa ngönën tupta naë wieëa. ⁸ Pël ëen Yuta ommaröa ngönën tupta wotöököp, pim yapinte Krispas, piire pim kaatakörö pit Aköpön kön wi kosang yewasën Korin omën narö pitta Pool pim ngönte kat wiak Aköpön kön wi kosang wasën i momëa. ⁹ Pël äak rök nentak Pool pi wangarötë yemangk pöl ëen Aköpök ngön nent epël ök mëëa. "Ni kas äak ngönën ök yamëëaut sëp wasnganok, om ök maim öm. ¹⁰ Ne niiring wëen omën nampök wal äak ni utpet naniwaspan. Ne omën selap pan ka epök nem ënëm sëpënëak yaö mëëaup pötaanök." ¹¹ Pël maan Pool pi ka pök Anutu pim ngönte ök maim wëen ngoon 18 äak won sa.

¹² Ënëmak Rom yang ngarangk namp, pim yapinte Kalio, pi Krik yang pör ngarangk äak wëen akun pötak Yuta ommarö pit wa top äak Pool wali wak së ngön yaatak moulmëak epël ök mëëa. ¹³ "Omën epop Rom ommaröa ngön kosangöt ilap riak ommaröen Anutuun yaya mapënëak kan maimat pet yaalmë." ¹⁴ Pël maan Pool pi ngön apënëak yaëen Kalio pi wal äak Yuta ommaröen epël mëëa. "Yuta ommarö, ar kat wieë. Omën epop Rom ngön ë kosang wesaut ilap riak utpet nant yaëen neen neanë pöt ne yok pangk arim ngönöt kat niwiimaat. ¹⁵ Pël ëëmaatep ar neen ngön nentere nent, yapin ke nentere nent arim ngönëntakël wieëaut aim. O o, arök neen ngön ke pilöt kat wiimaat wesaurö ma? Won pan. Arimtok omën pita ngönte wotpil weseë."

¹⁶ Pël mëak ngön yaataakaan waö ë momëa. ¹⁷ Pël ëen pit tomök oröön Krik ommaröak Yuta ngönën tupta ngarangkëp yapinte Sostenis, pöp moröak tang möak utpet mowasö yesën Kalio pi om it mongneëa.

Pool pi kaalak Antiok kak Siria yangerakël sa

¹⁸ Pool pi Yesu ingre mor sauröaring kët selap wë ënëmak pit sëp mowesak Akuilaare pim öngöp Prisila pit naar namp äak Senkria kakël sa. Pël äak pörek së Anuturing ngön kosang wesaö pöta këet pet irak pim ngan ëpët kat ë moolëa. Pël äak wang Siria yangerakël sëpna naök sa. ¹⁹ Pël äak Epesas kak së oröak pit Yuta ommaröa ngönën tuptak së ilëak Pool pi pitring ngönaak wali aima. ²⁰ Pël ëen pit Pool akun wali pitëm naë öpënëak maan, "Pël naëngan," mëak sëpënëak yeem epël ök mëëa. ²¹ "Ënëmak Anutuuk kaalak arim naë waisumëak neaan pöt waisumaat." Pël mëak Akuilaare Prisila piarip kak pörek moulmëak pit pouröen yaköm köm mëak sa. ²² Yesem Sisaria kak së oröak Yerusalem kak së ingre mor sauröen yoöre ërëp mëak kaalak Antiok kakël sa. ²³ Pörek së oröak wë akun wali wali sëen Antiok kak pörek sëp wesak ka nantë Kalesiaare Prisia yang pöraarël yesem Yesu ingre mor sauröen ngönën ök mëak taë mowasö sa.

Apolos pi Epesasre Korin pöteparë ya mëna

²⁴ Omën namp, Alesantria kakaanëp pim yapinte Apolos, pi Epesas kak sê wakaima. Omën pöp pi omnant kësang ewat sa pet irak ngönën pepeweri ngön wia pöt pout ewatëp. ²⁵ Omën pöp pi Aköpë elnia kan pöt ewat wê pöta ngönte kosang wesak yaaup. Pël ëak pi Yesu pim songönte apënëak pöt pout mëngkre mëngk yaaup. Pël ëaap pi om Son pim omnarö i momëa pöten pëen ewat wakaima. Ën Yesuu ru ulöpöököp pël sak wê pötaan i momëepna pöten köpël wëa. ²⁶ Pi ngön pöt kosang wesak Yuta omnaröa ngönën tuptak ök maima. Pël ëen Akuilaare Prisila pi-ari-pök koirak sê piarpim kaatak ulmëak kan Anutuuk tiarimëen elnia pötön ök maima. ²⁷ Pël ëen Apolos pi Krik yangerakë sêpënëak kent yaë maan Epesas kak ingre mor sauröak kaamök elmëak pep newer Yesuu ingre mor saö Krik yangerak wëauröaan pi sant mowasëpënëak retëng ë mena. Pël ëen pörek sê wê Anutuuk lup sant elmëen omën piin kön wi kosang yewesaurö pit ompyaö kaamök elmëeima. ²⁸ Pël eimeë Yuta omnaröa köpël waswas eim wëaut omnaröa itöök ke ur moolëak pepeweri ngön wia pipot Yesu Kristo Anutuu Yaö Mëëa pöp pim ngönte këëkë wesak ök mëëa.

Pool pi Epesas kak ya mëna

19 Apolos pi Korin kak wëen Pool pi yang lup nerak ya mëmpö yesem Epesas kak sê oröak itaangkën Yesu pim ënëm yaaö narö wëa. ² Pël ëen pitën epël pël pël mëëa. "Ar ngaan Yesuun kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëëngk Pulö nina ma won?" Pël maan pit ngön kangit epël mëëa. "Ten ngaan Anutuuk Ngëëngk Pulö yemengka pipët kat nawiinörö." ³ Pël maan Pool pi pitën epël pël pël mëëa. "Ën ar i mëënëak talëpë ënëm ëaurö?" Pël maan pit epël mëëa. "Ten pörö Son pim omnaröak i nimëak ngön niaö pöta ënëm yaaurö." ⁴ Pël maan Pool pi pitën epël mëëa. "Son pim i momëa pöt omnarö pit lup kaip tiak pitëm utpetat kasëng mena pötaanök pël elmëa. Pël ëak pi pitën epël ök mëëa. 'Ar nem ënëm waisëpna pöpön kön wi kosang wasën.' Omën pöp Yesu." ⁵ Pël maan pit ngön pöt kat wiin Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëa. ⁶ Pël ëak Pool pi pim moresiarriing pitëm kepönötë mowiin Ngëëngk Pulö pitëm rangk iraan ngön maimat aö Anutu pim ngönöt tekeri wesak ök mëëa. ⁷ Omën pörö pit 12 ëak wëa.

⁸ Pool pi Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak pitring ngönënëen yak aöre elö eim wëen ngoon naar namp ëak ilëa. Pi Anutu pim tiar wa ngaöök nimëa pöt pit kat wiipënëak kent ëa. ⁹ Pël ëen omën narö pit lup kosang panë ëak kön wi kosang newasën omnaröa ëöetak Aköpë elnia kan pötön utpet wesak ëa. Pël ëen Pool pi Yesuu ingre mor saurö pit koirak omën kaö namp yapinte Tiranas pim pep kaatak sê omnaröaring ngön ngawi aima. ¹⁰ Pi pël eim wëen krismaki nentepar

pöteparë öngpök Yuta omënre köpël omnarö pit pourö Esia yangerak wëaurö Aköpë ngönte kat wia.

Siwa pim ruuröa ngönte

¹¹ Anutu pi Pool weëre kosang kaamök elmëaan retëng omnaröa it köpëlöt eima. ¹² Omnarö pit poë koröp kaut Pool piik mësël ëak wak sê yauman yaaurö mësël elmëen ompyaö sa. Ën urmerarö wëaurö tapël ëak waö ë momë pël ëeima. ¹³ Pël ëen Yuta omën Anutuun kiri ar yaauröa wotöök namp pim yapinte Siwa pim ruurö 7 ëak pit kaatë sak waisö imeë omën urmerarö pitëm lupötë wëaurö waö ë momë pël eima. Pël ëak pit Yesuu yapintak urmeraröen ököök mëak epël mëëa. "Ni urmer utpetap, ten Yesu, Pool pim ök aö yaaup, pim weëre kosangtak waö ë yanimë." ¹⁵ Pël maan urmerap epël mëëa. "Ne Yesuun ewat wë, Poolönta ewat wë. Pël ëaap ar tarëkaanörö?" ¹⁶ Pël mëak omën urmerap wëa pöpök akak sak omën ököök eima pörö mëmpö waö elmëak poë koröp pöt keliak moolaan koröp yoolörö kaatakaan oröak kas sa. ¹⁷ Pël ëen Yuta omënre köpël omën Epesas kak wëa pörö pourö omën pöta ngönte kat wiak pit kas panë ëen Aköp Yesu pim yapinte ngar wa. ¹⁸ Pël ëen Yesuun kön wi kosang wesa narö sê omnaröa ëöetak pitëm ngaan utpet eima pötön war wesak ök mëëa. ¹⁹ Pël ëak kempre këar nga yaaurö pit pitëm kempre këar pep kësangöt wak sê omnaröa itöök war wesak es mō-mera. Pep pötë sumat 50,000 kina ke pëlëët. ²⁰ Pël ëen omën weëre kosangring pöten itenak maan omën muntarö pitëk yal mangkën pitëm lupötë Aköpë ngönte taë sa.

Epesas omnarö pit ngön ë olëak mëëa

²¹ Ënëmak Aköpë Pulöök Poolön ya ngön maan pi Masetoniaare Krik yang pöraarëel ya nga ë yesem kaalak Yerusalem kak orööpënëak mëëa. Pël maan Pool pi pim omnaröen epël mëëa. "Ne pötë sa pet irak pöt Romëelta sumaap." ²² Pël mëak pi Timotiire Erastas pim kaamökaar piarip Masetonia yangerak wes mëen yesën pi Esia yangerak wakaima.

²³ Akun pötak omën narö selap pan Epesas kak wëaurö pit Aköpë kanöök yesauröaan kööre tok kësang pan elmëa. ²⁴ Pöta songönte epël oröa. Omën namp yapinte Temitrias pi siluwaatring öng ak nampë yapinte Atemis pim ka könöt ket ëeima. Piire pim ya omnarö sum kësang orööpnaak yak ket ëak wes mëeima. ²⁵ Pël yaaurö yak Temitrias pi pim ya omnaröere ën pim ngönt ya tapët yamëna narö pitën yas maan sëen epël ök mëëa. "Karurö, ar ewat wë. Tiarim omën eptak mon kësang koir yaningkën ompyaö wëaut. ²⁶ Ar Pool piin ewat wë. Pim yaautön tiar kat yawiaurö. Pi Epesas kak eprekaan Esia yangerakë omnaröen epël ök maim wëaup. 'Öngre omp ak kaarkaar omën moresök ket ëa eporö kë wonörö.' Pool pi pël yemaan omën kësang pim ngön pöta ënëm yaë. ²⁷ Tiarim mon wauret utpet ëëpnaaten ne ya ngës yaë. Pël ëen omnaröak ökre was niapanëak. Pötaanök tiar

këekë ngarangk naën ëëpena pöt ngön pöt kaö sak Atemis pim yaya yamëëa kaat utpet wasëpnaat. Pi tiarim öng ak kaöap Esia yangerakre ën yang kaö nantë ommaröa yaya yamëëaup pöt kön nawiipan."

²⁸ Pël maan pit Temitrias pim ngön pöt kat wiak ya sangën ëën ngön ëak epël maima. "Atemis pi Epesas ommarö tiarim kaö panëëp," pël maima. ²⁹ Pël mëak Epesas kak pörekaan omën kësang pan ngön pöt maö së Masetonia yangerakaan Pool pim ya kaamök omën naar Kaiasre Aristakas piarip moröak wak weruak së pitëm wa top kaöaöök moulmëa. ³⁰ Pël ëën Pool pi pitëm wa topöök sëpënëak yaëën Yesuu ruurö pitök pörek sëën utpet mowaspanëak kan mowaria. ³¹ Pël ëën Esia yangerakaan yang ngarangk Pool pim ngönt naröakta pi wa topöök sëpanëak nga mëak ngön wes mëa. ³² Pël ëën wa topöök wëaö pörö pit kön irikor ëak pitëm wa top ëa pöta songönten kön nawiin, narö ngön nent aö yesën, narö nent aö yesën pël eima. ³³ Pël eim wëën Yuta ommarö omën namp yapinte Alesanta pöp mök ë momëën wa topöök tauaan pit itenak wa top pöta songönte apënëak yaë wesa. Pël ëën Alesanta pi moresring angan elmëak wa top pöta songönte Yuta ommaröak naënte pöt ök mapënëak ëa. ³⁴ Pël ëën ommarö pit itena pöt, pi Yuta ommampök yeëa ëën pit këm top ëak ngön ëak epël mëëa. "Atemis pi Epesas ommarö tiarim kaö panëëp." Pël maim wëën aöa nentepar sa.

³⁵ Pël ëën ka pöökë ommant komre kap yaaupök ommaröen ngön angan pël mëak epël mëëa. "Epesas ommarö, ar kat wieë. Omën ka nantëëro pit Epesas ommarö tiar öng ak kaöap, Atemis, pim yaya yamëëa kaatere kël ngëëngk mopöökëan irëa pö ngarangk yeë pöt pit ëwat wë. ³⁶ Omën nampök ngön pöt yok pangk wa noolapan. Pötaanök arök pas köntak ëënganëp wiap sak weë. ³⁷ Ar iteneë. Omën tiarim wa topöök wak waisan epaar piarip tiarim ngönën tuptakaan ommant kain naön. Pël ëak tiarim öng aköpönta utpet wesak naënaar. ³⁸ Pötaanök Temitriasre pim mon waur yaurö pit omën nampëën kööre tok wieë pöt ngön yaaö akunetak ngön yaatak moulmëën kat yawiaupök kat wiak wotpil mowasëpnaan. ³⁹ Ën ngön nant om wieë pöt yok pangk wa toptak ngön yaaö akunetak ëak söë wasënëët. ⁴⁰ Pötaanök tiarim wa top epö utpet yeëerek Rom yang ngarangköröak ngön yaatak niulëëpnen ëa. Iteneë. Peene wa top epöök ngön kaëpre ngön ë yoolak pötë songön nent won. Pötaan yang ngarangkëp pëël niaan tol mapen?" ⁴¹ Pël mëak ommant komre kap yaaup puuk rep momëën pitëm kaatë sa.

Pool pi Masetoniaare Krik yangeraarë sa

20 Ënëmak ngön kaëpre ngön pöt ë olëak won wesak wëën Pool pi Yesuu ingre mor sauröen yas maan së pim naë wa top ëën pepanöm ngön ök mëak yaköm köm mëak Masetonia yangerakë sa. ² Pël ëak pi omën we pöököröa naë yesem ingre mor sauröen ngön kësang mëak lup taë mowasö yewaisem tenim naë Krik yangerak wais jaarö. ³ Pël ëak pörek wëën

ngoon naar namp ëak won sa. Pël ëën pi ko ëak wangaöök Siria yangerakë sëpënëak kat wia pöt Yuta ommarö pimëën nga wia pël maan kat wiak kaalak Masetonia yangerakël sëpënëak kön wia. ⁴ Pël ëën omën ke epëlok Timotiiring Poolë ënëm elmëa. Peria kakaan Sopata, Pirasë ruup, Tesalonaika kakaan Aristakasre Sekantas, Tepi kakaan Kaias, ën Esia yangerakaan Tikikasre Tropimas omën piporö Timotiiring Poolë ënëm elmëa. ⁵ Pël ëak pit pörö wet rëak Troas kak së oröak tenën kor wëa. ⁶ Pël ëën Yuta ommaröa kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët won sëën Pilipai kakaan wang naöök ilëak akun mor nas kan kourak yesem won sëën Troas kak oröak pitring sant kopët nent wëën won saut.

Pool pi Troas kak Yutikas öp mowesa

⁷ Wangam kan sënaat yak Sante wiap kan kë nënëak wa top ëak wë Pool pi ngönën wali pan ök maim wëën rööök lup yes. ⁸ Ka ngaarëk tenim wa top ëan pötak es rompeet selap uteëa. ⁹ Pël ëën omp ulwas namp yapinte Yutikas pi ulöl kanöök wel aisëëë Pool ngönën ök yaan kat men ë wë ka kom eim olëak ka sasa ura. Pël ëak ka kaö wali pan nentepar nent ngaarëk pötakaan kawi ngentiak së yangaak ngentiin oröak itena pöt wel wia. ¹⁰ Pël ëën Pool pi oröak ngemë wa kapariak epël yema. "Ar kön selap ëëngan. Pi öp wë." ¹¹ Pël mëak Pool pi kaalak kakaati ilëak këët pelak naut. Pël ëak kaalak ngön kaut ök maim wëën ëwa tëën ten saut. ¹² Pël ëën ommarö pit omp ulwas pöp öp wëën mësak së pim kaatak ulmëak pit ya kë pan sa.

Pool pi Troas kak wë olëak Mailitas kakë sa

¹³ Pool pi ten Asos kak së kor ön niak wet rëak wangaöök wes nimëak pimënt yangaak wais kak tenim wëa pörek oröaut. ¹⁴ Pël ëën koirak ten pourö kaalak wangaöök ilëak Mitilini kakë saut. ¹⁵ Pörekaan yesem ëlpam walën Kaios kuste il wesak kët kopët nent won sëën Semos kustak oröaut. Pörekaan yesem ëlpam walën Mailitas kak së oröaut. ¹⁶ Pël ëak Pool pi Yuta ommaröa akun ngëëngk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yerusalem kak së ommaröaring wa top ëëpënëak kön wia. Pötaanök Esia yangerakë sëna akunet won ëën Epesas kak il wesak wangaöök el wesak Mailitas kakë saut.

Pool pi Epesas ngarangköröen yaköm köm mëëa

¹⁷ Pool pi pörek wë ingre mor sauröa wotöökörö pim naë wais wa top ëëpënëak Epesas kakël ngön wes mëa. ¹⁸ Pël ëën pit naë wais oröön epël ök yema. "Karurö, ar ëwat wë. Nem ngaan Esia yangerak wais oröak ya ngës rëak mëmpö wais pötön ar ëwat wë. ¹⁹ Yuta omën narö kët ël epotë ne utpet newasëpënëak kan ëël eim wëën ne ya këlängön pötaring wëën nemtë yapinte wak irëak Aköpë yaat yamëngkaup. ²⁰ Pël yeem nem ngön ök niaöre rë niulö pël yaautë nant ök niak nant ngëp naën ne ar kaamök elniak ompyaö sënëëk yak wa topötëere neenem kaatë ök ni-

iaö imaut. ²¹ Ne ngön pöt kosang wesak ar Yuta omènere köpèl omnaröen epèl niiaimaut. Ar utpetat kasèng menak Anutuu naè rè olèak tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wasènèak ök niiaimaut. ²² Peene pöt ne Yerusalemè sumèak Ngèèngk Pulöök yenèa. Pèl èaap ne pörek sè oröp nent koirum wes ne pöten köpèl yaè. ²³ Om nem imautè yesèn Ngèèngk Pulöök epèl neaimaut pöten èwat wè. 'Ni wii kaatak wa niulèak kèlangön kat niwiipnaat,' pèl neeaimaut. ²⁴ Pèl èaap ne nem koröpöön kön selap naèn. Nemèngkèn wel wiima pöteta yok pangk. Ne pöt, tiarim Aköp Yesuuk kan yaö neea pöök ulöp ngarngar wè mèsao yesem mès pet irumèak kent yaè. Pèl èak Anutu pim ngön ompyaö pötak komre kolap niweseim wè pöta ngönte kaö wes ök amèak kön wia.

²⁵ "Ar kat wieë. Ne ngaan arim tekötè imeë Anutuuk wa ngaöök nimèak wè pöta ngönte ök niiaö imaut. Èn peene pöt ne kön wiin ar kaalak neen itnaangkan. ²⁶ Pötaanök ne peene war wesak ök niamaan. Akun poutè ne arring wè Anutu tiarim naè ya yamèngk pöta ngönte war wesak ök niiaö imaut. Pèl èak ne pim ngönte amaataan pölöp naènèp. Pötaanök arim tekrakaan namp kö sèpna pöpè songönte nemèt won. ²⁸ Ngèèngk Pulöök ar omnarö pol sèpsèp ket èak ngarangk elmèènèak nina piporöere arimènt ngarangk kèèkè èeim ön. Anutu pimtè Ruupè iitak omèn piporö kama wak pim ingre mor wesaurö. Pötaanök ar ngarangk kèèkè èeim ön. ²⁹ Ne èwat wè. Ènemak nem ent è niulèema akun pötak omèn utpetarö arim tekrak oröak utpet niwesak kent tokoröa sèpsèpörö mèmpeñèak waö yaalmè pöl elniipèn sa. Pötaanök ngarangk kèèkè èeim ön. ³⁰ Arimté tekrakaanta narö oröak Yesuu ingre mor saurö ar pitèm ngèsèl sènèek yak pitèmtè könötèaan ngön kaar rèak niapnaan yaè. ³¹ Pötaanök ar kèèkè panè ngarangk èak nem elnieima pöten kön wieim ön. Ne arring krismaki nentepar nent pötè öngpök ket kanaan rö kanè ngön ompyaut ök niak taè niwasö imeë akun nantè arimèen yaköm èak ing lelaptaring kaamök elnieimaut.

³² "Peene ne ar Anutuu naè niulèak pimtök ngarangk elniipèñèak piin kimang yemak. Pèl èen ar pim naèaan ngön ompyaö poutè weère kosang pöt pim komre kolaptakaan önèèt. Pim ngön pötak kosang niwasèpnaat. Pèl èen omèn ompyaö Anutu pim omnaröaan yaö èaö pöt yok pangk nimpnaat. ³³ Ne monere uröm pötön kaur èak arèn kimang neniaanèp. ³⁴ Ar èwat wèen neenta mor epesiarring ya mènak koirak nemènt weère nem kaamökörö mampö pèl yaaup. ³⁵ Nem pèl yeè pötak nook arèn ya kosang mènak omnant koirak koröp wiap yaauro kaamök elmèènè pöt pet elnieimaut. Tiar pèl yeem pöt Aköp Yesu pim ngön epèl mèea pöten kön wiipenaat. 'Omnant yemangk pöpè èrèpsawi pötak yeö pöpè èrèpsawi pöt il wasèpnaat.'"

³⁶ Pool pi ngön pipöt ök mè pet irak ngarangköröaring rar rè wesirak Anutuun ök yema. ³⁷ Pèl èak pit pim wet rèak epèl mèea pöten kön wia. "Ar neen kaalak it-

naangkan," pèl mèea pöten kön wiak kapariak tot nak ingre ngön elmè mèsak sè wangaöök yanuulè.

Pool pi wangaöök Yerusalemè sa

21 Pit ent è moulmèak wangaöök ilèak el wesak Kos kustakèl saut. Pörekaan yesem èlpam walèn Ros kustak sè oröaut. Pèl èak pörekaan Patara kak sè oröaut. ² Pèl èak itaangkèn wang munt naö Pinisia yangerakè sèpènèak yeèa èen pöök wamp riak saut. ³ Pèl èak yesem Saipras kuste katnèel wiaan itnal kekèr elmèak Siria yangerakèl yesem Taia kak sè leng è ulmèak kak pörekè urömat tè menaut. ⁴ Pèl èen pörek Yesuu ingre mor saurö koirak pitring wè sant nent won sèen Pulöök pit kaamök elmèen Pool Yerusalemè sèpanèak nga yema. ⁵ Pèl èen pörek wèen tenim akunet won sèen kak pörek sèp wesak yesèn Yesuu ingre mor sauröere pitèm öngre ruurö ten wes nimèèpènèak kakaan weler rèak i kaö pouuk sè rar rè wesirak Anutuun kimang mèèaut. ⁶ Pèl èak neneren yaköm köm mèak ten wangaöök wamp yariin pit kaalak kakè yes.

Akapas Sisaria kak Poolön tektek ngön mèea

⁷ Wangaöök ilèak Taia kakaan yesem Tolemes kak sè oröak Yesuu ingre mor sauröen yoöre èrèp mèak pitring wè ka kopèt nent yaur. ⁸ Èlpamök Tolemes kakaan wal èak yesem Sisaria kak sè oröak ngönèn ök yamèea namp kak pörek wèa yapinte Pilip pim kaatak sè piiring wakaimaut. Omèn pöp pi Yesuu ngön yaaö omnaröa ngaan omèn 7 èak ya ngön mèeaö pöröakaan namp. ⁹ Pöp koont kong nent wèa. Pit omp naön Anutuu tektek ngön aim wèaurö. ¹⁰ Ten Sisaria kak om wèen Yutia yangerakaan tektek ngön yaaö omèn namp pim yapinte Akapas pi wais yaarö. ¹¹ Pèl èak tenim naè wais Pool pim yepatu wak pimtè ingre moresiarè tèak epèl ök ya. "Pulöök epèl yenèa. 'Yepat epöökè pepap Yerusalem kak sèen Yuta omnaröak epèl elmèak köpèl omnarö mampnaat,' pèl ya." ¹² Pèl aan ngön pöt kat wiak ten ka pöökè omnaröak Pool pi Yerusalemè sèpanèak nga mèèaut. ¹³ Pèl maan Pool pi epèl yenia. "Oröpmorèènök ingre yailak èak nem lupmer wa könöm yenewas? Ne Yerusalem kak sèen wii kaatak neulèere nemöön wel wi pèl èema pöten kas naèn. Pöt oröpmorèèn? Omnarö Yesuu ngönte kat wiipènèak kent yaè." ¹⁴ Pèl niiaan ten pim könö ilak menaat pangk naèn èen epèl yemak. "Aköpè kentöökè ya pil èèp."

¹⁵ Akun nant won sèen Yerusalem kakè sènèak kö èak, ¹⁶ Sisaria kakaan Yesuu ingre mor saö naröaring ten pourö sè Saipras kustakaan omèn namp yapinte Neson pim kaatak niulèaut. Omèn pöp ngaanèer Yesuu ènèm eim wèaup.

Pool pi Sems pim naè sa

¹⁷ Yerusalem kak sè oröön Yesuu ingre mor sauröak èrèpsawi èak koir yanuulè. ¹⁸ Pèl èen èlpamök Poolring Sems pim naè sè itaangkèn wotöökörö piiring wèa.

¹⁹ Pël èen Pool pi yoöre èrèp mèak Anutuuk kaamök elmëaan köpëlöröa öngpök ya ke nentere nent mëmpö ima pötë ngönöt ök yema. ²⁰ Pël èen pit ngön pöt kat wi pet irak Anutuun yaya mèak Poolön epël yema. "Karip, ni ewat wëen, Yuta omën kësang pan, tausen selap narö, Yesuun kön wi kosang wesa. Omën pörö pit Moses pim ngön è kosang wesauta öngpök ilëak wë. ²¹ Pël èaap omën naröak nimëen epël ya. 'Pool pi Yuta omën köpël omnaröa öngpök wëauröen Moses pim è kosang wesa pöt ngar wak rungaaröa koröp kaut moilöore Yuta omnaröa kan ngaanöök sè pël èëpanëak nga yamëëan,' pël yaap. ²² Nim eprekë waisauteta pit kat wiaap tiar tol èëpen? ²³ Pël èa pötaanök ni tenim niana epël èëm. Tenim naëaan omën kong nent pit Anutuu èöetak omën nant naën èëpënëak ngön è kosang wesaurö wë. ²⁴ Pötaanök ni omën pöröaring Anutuu ngönën tup kaöetak sè pitëm öpna pöl wë ngönënëen kölam tèak öm. Pël èak ni pit sum elmëen pitök ngönënëen kölam tèak öpënëak yaaö pöl kiri ar èak pitëm kepön èpöt kat èëpnaan. Pël èëmë pötak omnarö pitök niin itaangkën ten Yuta omnaröa yaaul èan pël niwasëpnaat. Pël èëmë pötak pit itenak omnaröa nimëen ngön aö ima pötön kaar pël wasëpnaat. ²⁵ Èn köpël omën Yesuun kön wi kosang wësauröaan tiar ngaan ngön epël kosang wesak pep retëng è menaut. 'Ar omp ak kaarkaaröröaan kiri ar èaut nënganok. Ar animaurö iit orööpanëak nailën ar èaut nënganok. Ar animauröa iit nënganok. Ar öngre omp nga èënganok.'" ²⁶ Pël maan Pool pi omën pörö koirak èlpamök sè Yuta omnaröa ngönënëen kölam tèak öpënëak yaaö pöl èa. Pël èak pi Anutuu ngönën tup kaöetak sè kiri ar yauröen kët taltak omën pörö ngönënëen kölam tèa pöta kiri wiipën pël mëëa.

Yuta omnaröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak moröa

²⁷ Akun 7 kosang wesa pöt temanöm yesën Yuta omën Esia yangerakaan naröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak wëen itenak omnaröen kék maan moröë ngön èak epël mëëa. ²⁸ "Israel omnarö, ten kaamök elnieë. Omën epop kaatë yesem Israel omënere Moses ngön è kosang wesautre Anutuu ngönën tup kaö epëten wak irëak yaaup. Pël èak nenteta, pi köpël omnarö mësak Anutuu ngönën tup kaö epëtak wais kewil elmë pël yaaup," pël mëëa. ²⁹ Pöt pit ngaan Tropimas köpël omnamp Epesas kakaanëp piiring ka pöök wëen itenak Yuta omnaröa ngön è kosang wesaut ilak Poolring Anutuu ngönën tup kaöetak yesaup pël wesak mëëa.

³⁰ Pël maan omën Yerusalem kak wëa pörö pourö lup es nga sak sè wa top èak Pool moröak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaatiaan weruak tomök sè moulmëak tapëtakëër kanöt waria. ³¹ Pël èak Pool mëmpënëak omën Yerusalem kak wëaurö pourö lup es nga sak nga yaal ngön pöt Rom nga omnaröa wotöököpë ngësël sa. ³² Pël èen tapëtakëër pi nga omnaröere pitëm ngarangkörö koirak teëntom pitëm naë sa. Pël èen omnarö pit piire pim nga omnaröen itenak Pool tang

mööpënëak èaurekaan sèp wesa. ³³ Pël èen nga omnaröa wotöököp pi Pool pim naë sè wali wëe pi-moröen epël mëëa. "Omën epop wii wëe naöörar motëëë." Pël mèak omnaröen pëel mëëa. "Epop talëp?" ³⁴ Pël maan omën kësang pörök wëaurö pit ngön èak naröak nent aö yesën naröak nent aö yesën ngaaröa wotöököp pi omën pöta songönten këëkë kat nawiin èak nga omnaröen maan Pool mësak pitëm kaatakël sa. ³⁵ Pël èen Pool pi ka pöta ringeweri sè tauaan omnaröak mëmpënëak kosang pan èa. Pël yaëen nga omnarö pit Pool ngar wak sa. ³⁶ Pël èen omën kësang pan pitëm ènëm yesem ngön èak epël mëëa. "Pipop mën wel wieë," pël mëëa.

Pool pi pimtë songönte ök mëëa

³⁷ Nga omnarö pit Pool pitëm kaata kakaati wak ilapënëak yaëen Pool pi pitëm wotöököpön epël pëel mëëa. "Ne niin ngön nent ök niam sa ma?" maan wotöököpök epël mëëa. "Ni Krik ngönör ewat wëen ma? ³⁸ Ne kön wiin ni Isëp omnamp ngaantak pi nga wak yang ngarangkepëen nga omën kësang pan 4000 pörö nga è öpöt wak yang pultak mësak saup." ³⁹ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Ne Yuta omnamp Silisia yangerak Tasas ka kepönöökäänëp. Ne yok pangk omnaröen ngön ök mam ma?" ⁴⁰ Pël maan wotöököp pi kuure mak maan Pool pi ringeweri tauëë moresring omnaröen angan elmëen pit ngön leng èen Yuta ngöntak omnaröen ngön ök mëëa.

22 Pool pi epël ök mëëa. "Pepere kar nemorö, ar kat wieë. Ne saun wonöp pël niamaan." ² Pël maan pit kat wiaan Pool pi pitëmtë Yuta ngöntak ök yemaan pit ngön kaëp sèp wesak kat kökö wiaan pi epël mëëa.

³ "Ne Yuta omën arim karip. Nem èlëpök Silisia yangerak Tasas kak newilaup. Pël èen kotuukëër Yerusalem kak e taprek Kameliel pim pep kaatak wëen rë neulön omën tiarim èere körööröa ngön è kosang wesa pöt pout ewat saup. Pël èak ar epreköröa yeë pöl neenta Anutuu ènëm èëmëak kosang ngentieimaup. ⁴ Ne ngaan öngre omp Yesuu kan ngolöp epöök yaaurö mëmpënëak utpet mowesak moröak wii kaatak moulmëeimaup. ⁵ Kiri ar yaauröa wotöököpë Yuta ngönënë kaöarö pitökta niapnaat. Omën pörö pit ne Yesuu ruurö wali ömëak pep newer retëng è Yuta omën tiarim karurö Tamaskas kak wëaurö mampëak nena. Pël èen omën pörö wali wak waisën Yerusalem kak eprek këlängön kat mowiipënëak saut."

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëëa

⁶ "Ne seim Tamaskas kak temanöm yewasën këtëp luptak wëen kutömwëriaan èwa kaöempel teënt pan irë neek yaalnë. ⁷ Pël èen ne yangerak sè ngentiak kat wiin ngön nent epël yenëa. 'Sool, Sool, ni tol èënak ne utpet neweseimën?' ⁸ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. 'Aköp, ni talëp?' Pël maan pi epël ök yenëa. 'Ne Yesu Nasaret kakaanëp. Ni kët èl epotë ne utpet neweseimën.' ⁹ Pël èen omën neering sa pörö èwa

pëenpelën itena. Ën omnampë neen ngön neea pöt pit kat nawiin. ¹⁰ Pël ëen ne epël pëlpël yemak. 'Aköp, ne peene tol ëëm?' Pël maan Aköpök epël yenëa. 'Wal ëak Tamaskas kak sê orö. Pël ëen omën nampök nim ëëmëak Anutuu yaö ëa pötön ök niapnaat.' ¹¹ Pël neaan ëwa pömpelök nem itöörar ngaap wes noolaan wëen omën neering sauröak mor yal ëak Tamaskas kak sê neulnëa.

¹² "Omën namp kak pörek wëa yapinte Ananaias, pi Moses pim ngön ë kosang wesa pötë ënëm yaaup. Omën pöpön Yuta omën ka pöök wëauröak pimëen kön wiin ompyaö yeëa. ¹³ Omën pöpök nem naë wais tauak neen epël yenëa. 'Sool, nem karip, ni peene kaalak itöörar nganga sê,' pël neaan tapëtakëer nem itöörar nganga sak piin itenaut. ¹⁴ Pël ëen pi epël yenëa. 'Anutu, tiarim ëere körööröa yaya maimaup, pim ëëpnaatön ewat sumëak kom ë niulëak pim ya omën wotpilëpön itenak pim këmtakaan ngön kat wiimëak kom ë niulëaup. ¹⁵ Pötaanök ni Anutuu ya omën sak nim omën itenak kat wiak pël ëan pipot omën pouröen ök maan kat wiip. ¹⁶ Oröpmorëen kor ëëm? Wal ë. Pël ëen i nimëen tiarim Kaöapön merëk maan nim utpetat wa niulapnaan.'"

Anutuuk Pool köpëlöröa ngësël wes mëa

¹⁷ "Ne kaalak Yerusalem kak wais wë Anutuu ngönën tup kaöetak sê kimang yamëem omnant wangartak ityaangk pöl ëaut. ¹⁸ Pël ëak itaangkën Aköpök neen epël yenëa. 'Ni eprek wë nem ngönte ök amë pöt omnarö kat wiak kosang newaspan. Pötaanök teëntom sêp mowesak sum.' ¹⁹ Pël neaan ne kangjiir epël mëëaut. 'Aköp, pit ewat wë. Ne ngaan ngönën tupötë sê omën niin kön wi kosang yewesaurö moröak wii kaatak moulmëere pës mö pël eimaut. ²⁰ Pël ëen Stiwën nim ngön ompyaut yaaup omën naröak mën wel wiaut. Akun pötak ne iteneë yok pangk yaë wesak pim momënauröa ulpëenöt ngarangk ëaut.' ²¹ Pël maan pi epël yenëa. 'Ni peenëer sum. Ne kan maim panë nerek köpël omnaröa naë wes nimëëmaan yeë.'"

Rom nga omnaröa wotöököpök Pool ngarangk elmëa

²² Yuta omnarö pit kat wiaan Pool pi ngön ök aö sê köpël omnaröa ngësël sêpëna ngön lup pöt yaan pit kaaö ëak ngön ë olëak epël mëëa. "Mën wel wieë. Omën ke pilëp yang eprek naöpan. Pi öp öpan." ²³ Pël mëak pit ya sangën kaö ëak ëlak wiak pitëm ulpëenöt ent ëak keke elmëak yangerakaan sumplölöt wes ngaarëk momëa. ²⁴ Pël ëen nga omnaröa wotöököpök pim koturöen maan pit Pool kaatak mësak sê moulmëa. Pël ëen nga omnaröa wotöököpök Yuta omnaröa Pool pimëen ngön ë olëak aö yesa pöta songönten kat wiipëneak pës kaö pan momööpëneak mëëa. ²⁵ Pël ëen pit pës momööpëneak wii yatëen Pool pi nga omnaröa ngarangk namp pim naë tauaan epël ök mëëa. "Arim ngön ë kosang wesautak ngön ë pet nairën wieë yok pangk ne Rom omnamp pës yamöaurö ma? Oröp ëenak ne pil elnëeim?" ²⁶ Pël maan nga omnaröa

ngarangk pöp pi wotöököpë naë sê epël mëëa. "Ni tol elmëëmëak yaën? Omën epop Rom omnamp tiarimënt tapöröep." ²⁷ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë naë sê epël mëëa. "Ni neen ök nea. Ni Rom omnamp ma?" Pël maan Pool pi mak mëëa. ²⁸ Pël maan wotöököpök epël mëëa. "Ne sum kësang panë ëak Rom ka pep saup." Pël maan Pool pi epël mëëa. "Nem ëlre pepaar Rom kakaanaarök ne newil-aup. Pötaan neenta Rom tapöp." ²⁹ Pël maan omën Pool pës möak songönte kat wiipëneak yaaurö pit teëntom pan pölöp ëak sêp mowesa. Pël yaëen nga omnaröa wotöököp piita kat wiin Pool pi Rom omnam-pök wii motëa pöt kat wiak kas ëa.

³⁰ Ëlpamök nga omnaröa wotöököp pi Yuta omnaröa Poolön nga elmëa pöta songönten kat wiipëneak wii wil moulmëak kiri ar yaauröa wotöököröere ngönënë kansolörö wa top ë moulmëak Pool wii kaatakaan pitëm tekrak mësak orö moulmëa.

Pool Yuta ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

23 Pool pi ngönënë kansolöröen nga iteneë epël mëëa. "Karurö, ne Anutuu itöök wëaup. Peene wë epëtenta kat men ëen utpet nentaring naön." ² Pël maan kiri ar yaauröa wotöököp Ananaias puuk Pool pim naë taueëauröen këm kantik mor kaë mööpëneak këk mëëa. ³ Pël ëen Pool pi epël mëëa. "Ni nim koröpöök ompyaö saan lupmer pöt titi tëak utpet ëaup Anutuuk nimööpnaap. Ni ngön ë kosang we-sauta ököök ne wotpil newasumëak nimënt pöp ngön ë kosang wesa tapët ilak nemööpëneak këk maan yen-emö." ⁴ Pël maan Pool pim naë taueëa pöröak epël mëëa. "Ni Anutu pim kiri ar yaauröa wotöök kaöapön utpet wesak yemaan." ⁵ Pël maan Poolök epël mëëa. "Karurö, pi kiri ar yaauröa wotöököp pöt ne köpël yak mëëan. Ne piin ewat ëen pël nemaan ëan tapön. Ngönëntak omën ngarangk ke pilöröen ökre was mangan yak nga wia pöten ne ewat wë."

⁶ Pool pi ewat wëen ngönënë kaöaröa naëaan, narö Parisi ngönën yaaurö, narö Satusi ngönën yaaurö pël ewat wë pitën epël ök mëëa. "Ne Parisi omnamp. Nem ëarö tapörö. Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëp-naat kön kosang wieë ök yaautaan yak ngön yaatak yeneulë." ⁷ Pël maan Parisiire Satusi omnarö pit neneren ngön kaö mëak komkap ëa. ⁸ Pit epëtak pël ëa. Satusi omnarö pit weletakaan wal yaaöre omnarö könöpringöröere enselörö wë pötön kon wi kosang newasën yaaurö. Ën Parisiirö pit omën pötön kön wi kosang yewesaurö. ⁹ Pötaanök pit neneren ngaare ngön maö yesem Parisi omnaröa naëaan ngön kosangötë ngarangk naröak wal ë taueë ngön ëak epël mëëa. "Ten pim utpet nent nokoirën. Ensel nam-pök ma kön nampök piin ök maan apna pöt yok pangk." ¹⁰ Pël ëak pit ngaampel kaö wesak yaalën nga omnaröa wotöököp pi omnarö Pool narö nal sak weru-ak yesën koröp ilak wel wiipanëak kas ëen pim nga omnaröen epël ök mëëa. "Ar pitëm tekrak sê Pool wali wak sê tiarimtë ka kaöetak ulmëëë," pël mëëa.

¹¹ Röök pötak Aköpök Pool pim naë së oröak epël ök mëä. "Ni ya ngës ëengan. Nem ngönte Yerusalem kak eprek war wesak omnaröen ök yemaan tapël Rom kak së ök mam."

Yuta omnarö Pool mëmpënëak kup ria

¹² Ëlpamök Yuta omën selap 40 il wesaurö wa top ëak Pool mëmpënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesa. Pit pi pan mëmpënëak pitëm iire kaömp ngës olëak wet rëak pi pan mënakök ënemak iire kaömp nëm-pënëak ngön ë kosang wesa. ¹⁴ Pël ëak pit kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë wotöököröa naë së epël ök mëä. "Ten kaömp ngës olëak Pool mënakök kaömp nënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesaut. ¹⁵ Pötaanök arre ngönënë ngarangkörö nga omnaröa wotöököpë ngësë ngön wes mëak epël ök maë. 'Ni yok pangk Pool tenim naë wes mëen waisëpën sa ma? Ten pim ngön ëauta songönten këëkë kat wiinaan.' Pël maan arim ngësë wes mëen yewaisën kan kourak nga wiak mëmpunaan."

¹⁶ Nga kup yariin Pool pim sasëpë ruup kat wiak nga omnaröa kaata kakaati së Poolön ök mëä. ¹⁷ Ök maan Pool pi nga omnaröa ngarangk nampön ngön maan sëen epël mëä. "Ni yokot epop wotöök kaöpë naë mësak së. Pël ëen pim ngön nent ök mapnaan." ¹⁸ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp yokotup mësak wotöök kaöpë naë së epël ök mëä. "Wii omnamp Pool pöpök yokot epop nimëen ngön nent waarek mësak waisën ök niapën pël aanak mësak yewais." ¹⁹ Pël maan nga omnaröa wotöök kaöpök yokot pöp moresi wak së pëlëer moulmëak piarpimënt wë ëlëep epël pël mëä. "Ni ngön tol nent ök neam?" ²⁰ Pël maan yokot pöpök epël ök mëä. "Yuta omën ngönënë wotöökörö pit ngön kup riak ni ëlpamök Pool pitëm naë wes mëen së pim ngön ëauta songönte këëkë wesak maan kat wiipën pël morök ya. ²¹ Pötaanök ni pitëm ngönte kat mowiingan. Pit omën 40 il wesak selap pan kaömp ngës olëak Pool mënakök iire kaömp nëm-pënëak Anutuu ëöetak ë kosang wesak Pool kan kourak yesën nga wiak mëmpënëak nim kure mak mamë pötaan kor wë." ²² Pël maan nga omnaröa wotöök kaöpök yokotupön epël ök mëä. "Nim ngön ök yenëaan epët omnaröen manganok." Pël mëak wes mëen sa.

Nga omnaröa wotöököpök Pool yang ngarangkëp Pilis pim ngësë wes mëä

²³ Nga omnaröa wotöök kaöpök ngön maan pim ngarangk naar sëen epël ök mëä. "Arip nga omën selap pan 200 ëak koirak kaalak omën 70 pol osöröak yesauröere kaalak omën munt 200 ëak ingëpöt wak yaaurö pöröeta koirak rö kan 9 kilok pötak sënëen kopëta wasën. ²⁴ Pël ëak Poolëenta pol os narö koirën. Pël ëak ar ngarangk këëkë elmë yesem Rom yang ngarangkëp Pilis pim naë së moulmëen." ²⁵ Pël mëak nga omnaröa wotöököpök epël retëng ëak mena.

²⁶ "O Pilis, Klotias Lisias nook yang ngarangk ompyaup nimëen pep epwer retëng ë yaningk. Yowe. ²⁷ Yuta omnarö pit omën pipop moröak mëmpënëak yaëen ne kat wian pöt pi Rom omnampök ëa. Pël ëen neere nem nga omnarö tenök pitëm morötëaan wa ëp ëaut. ²⁸ Pël ëak pit songön oröptak utakök Pool mëmpënëak yaë pöta songönte ëwat sumëak ngönënë ngarangköröa wa toptak wak së moulmëaut. ²⁹ Pël ëak ne pitëm Poolëen ngön ëaö pöt kat wian pöt Yuta ngönënta ngön ë kosang wesautë wieëaul ëa. Pi omën utpet mëmpö ma wii motë pël ëëpna nent naën. ³⁰ Pël ëen ne kat wiin omën naröak Pool mëmpënëak nga kup riak yaë pël ök yenëa. Pël ëen kat wiakök nim ngësë wes mëen waisëpën yewas. Pël ëak omën pimëen ngön apnaaröen epël ök mëëaut. 'Ar Sisaria yang ngarangkëpë naë sëak ngön aë,' pël ök mëëaut. Yok nem ngönte pi tapët."

³¹ Nga omnarö pit pitëm wotöököpë mëä pöl ëak Pool mësak ngarangk ë yesem rö kan Antipatris kak së oröa. ³² Pël ëak ëlpamök nga omën yangerak yaaurö pit kaalak pitëm kakë yesën pol osöröak yaaurö pitëmënt mësak Sisaria kak së oröa. ³³ Pël ëak yang ngarangkëpë naë së pepewer menak Pool moulmëa. ³⁴ Pël ëen yang ngarangkëp pi pep pöwer sangk kelak Poolön epël pël mëä. "Ni yang lup taltakaanëp?" Pël maan Poolök epël mëä. "Ne Silisia yangerakaanëp." ³⁵ Pël maan epël mëä. "Omën nimëen ngön aimaurö pit waisënak nim ngönten kat wiimaat." Pël mëak pim nga omnaröen Pool wak së omën omp ak Erot pim ka ngaantak ulmëak ngarangk ëëpënëak mëä.

Yuta omnarö Poolëen ngön ya mëna

24 Wë kët mor nas won yesën kiri ar yaauröa wotöök kaöp Ananias piire pim ngarangk narö ën ngön yaatak ngön apna omën namp yapinte Tetalas pit pörö Sisaria kak së oröak yang ngarangk kaöp Pilis piin Poolëen ngön ya mëmpna pöta ngönöt ök mëä. ² Pël ëen Pool pitëm naë wëen yang ngarangkëp Tetalasën ngön maan wal ë Poolë ngësël wesak epël mëä.

"Tenim kaöp Pilis, ni ëwat kësangëp yak yoöre ërëp niaanaan. Ni kan ompyauuk niulëak ngarangk elniaan tenim yang eprek mayaap wiaan wakaimaut. ³ Pötaanök ten ya ompyautaring wë niin yoöre ërëp yeniak. ⁴ Ne ngön muntat yal menak niaan wali sëpan. Pötaanök ni sant elniak tenim ngön kot niana epët kat wi. ⁵ Omën eit epmor, pi omën kööre tok koir mampö yaumor. Pi Yuta omën kaare yang poutë wëauröa naë öngöpöngöp ëak nga wilö yaumor. Pël ëak puuk Nasaret ka pepemor pël ya omën pömörë ngönnges wak yaaö pömeriarë kaö sak wëaumor. ⁶ Omën epmor pi Anutuu ngönën tup kaöet kewil elmëëpënëak yaënak ten waut. [Pël ëak tenim ngön ë kosang wesauta wieëaul ngön yaatak moulmëenëak yaënak, ⁷ nga omnaröa wotöököp Lisias puuk waisak kosang kaö ëak tenim moresiaan wa ëp ëaumor. ⁸ Pël ëak Lisias pi omën Poolön ngön apna pörö nim naë wais ök niapënëak mëëaut.] Pël ëen nimitok omën epmorön

pëel maan pimtök pimtë këmpelëkaan niaan kat wi-imëen. Pi tol yaëenak ten pimëen ngön ya mënan pöt ök niapnaat."

⁹ Pël maan Yuta ommarö pitta kaamök ëak Poolë ngësël wesak epël mëëa. "Ngön pout yaapöt."

Pool pimtë songönte Pilisën ök mëëa

¹⁰ Pël maan yang ngarangkëpök Poolön moresring ni a pël elmëen Pool pi epël ök mëëa.

"Ne niin ewat wë. Ni yang epëra kaö sak wëen kris-maki selap saup. Pötaanök nem ngönte niin ök ni-amëak ërëpsawi yeë. ¹¹ Pöt epël. Ne Yerusalem kak së Anutuun yaya memëak saut. Pörek së wëen akun 12 pëen yes. Ni pitën pëel mamë pöt pit ök niaan kat wiak yaap ëa wasumëet. ¹² Akun pötak pit neen itenaan ne Anutuu ngönën tup kaöetak omën nampring ngön nga naalëenëp. Ne omën narö nga elëpënëak Yuta ommaröa ngönën tupötëere ka kaöaöökë öngpök wa top naalmëen ëaut. ¹³ Pitëm ngön nemël wesak aö ngön ya mëmpö pël yaë epot yaap wonötök ya. Kë nentaring aan ni kat wiak wa yaap newasnganëëtök ya. ¹⁴ Ën nem peene niama epët yaaptak niamaan yeë. Ne kan ngolöpöök yesem Anutu tenim ëaröa yaya maimaö tapöpön yaya yamëëaup. Pël yaëenak pitök itenak ten kan ngolöp epöök yesauröen Yuta ngönën ngaante utpet mowasënëak yeë wesa. Pël ëaap ne Mosesre tektek ngön yaauröa retëng ëaö pöt pout erën ëak itaangkën yaap ëen kön wi kosang wesaut. ¹⁵ Ne yaap Anutuun kön wi kosang wesak pimtën kor wë. Ënëmak pimtök omën utpetre ompyaö pourö weletakaan wal ë niulëëpna pöten kor wë. Yuta omën eporöeta ten pourö pël kön wi kosang wesa. ¹⁶ Ne akun poutë Anutüre ommaröa ëöetak ompyaö ömaataan kosang ngentieim wëaup. Pötaanök nem lupmerën kat men ëen utpetat won.

¹⁷ "Ne Yerusalem kak nasën wëen kris-maki selap sëen ënëmak ommarö kaamök elmëak mon mam-pööre Anutuun kiri mowi pël ëëmëak kaalak Yerusalemë saut. ¹⁸ Pël ëak ne Anutuu ngönën tup kaöetak së ngönënëen kölam tëak öma pöta kiri yaw-iem wëen pit neen itenaut. Pël ëautep omën selap neering wa top ëak wë ngön paspas aim naön. Won. ¹⁹ Yuta omën Esia yangerakaan waisa narökëër pörek wëaut. Pötaanök pit nemëen ngön apënëak ëanëen eprek waisan tapön. ²⁰ Pötaanök omën eporö pitök ne utpet tol nent ëak ngönën ngarangköröa ëöetak tauaan itena pöt ök niap. ²¹ Songön kopët nent wia. Ne ngaan pitëm tektrak tauëë ngön ëak epël mëëaut. "Ne kön wiin ommarö weletakaan wal ëëpnaat kön wi kosang weseë ök yaautaan peene ngön yaatak yeneulë."

²² Pool pi pël më pet irën Pilis pi Aköpë kan ngolöpöök yesauröa wëwëatön ewat panë wë Yuta ommarö kor öpënëak epël ök mëëa. "Ënëmak nga ommaröa wotöököp Lisias pi waisënak ne arim ngönte pet irumaat." ²³ Pël mëak nga ommaröa ngarangk nampön Pool wii nemotëen kakaati ulmëëpënëak mëëa. Pël

ëak pim karurö itenak ommant mampööre ngarangk elmë pël yaëen nga mepanëak ök mëëa.

Pilis pi Pool wii kaatak kris-maki nentepar moulmëa

²⁴ Kët akun nant won sëen Pilisre pim öngöp yapinte Trusila Yuta ommaröa naëaanëp piarip pouwaar sa. Pël ëak Pilis pi ngön kat wiipënëak Poolön yas mëëa. Pël ëen Pool pim naë së ommaröa Yesu Kristo piin kön wi kosang yewesa pölön ök maan kat wia. ²⁵ Pël ëen Pool pi kaalak yal menak ommarö wëwë wotpil öpenaatare utpet ëënganëen ngarangk ëëpenaatre Anutuuk ënë-mak tiar ngön yaatak niulnëëpnaata ngönte pël ëak mëëa. Pi pël maan Pilis pi kat wiak kas ëak epël ök mëëa. "Ni së, ënëmak mop nent oröön ngön nia-maatak." ²⁶ Pim pël mëëa pöt, "Ne ngaak Poolön ököök pël elmëen mon nangkën wii kaatakaan wes momëë-makok," pël weseë akun selap Poolön yas yemaan së piiring ngönngön eima.

²⁷ Ënëmak kris-maki nentepar sëen Posias Pestas puuk yangerak ngarangk ëëpënëak Pilis pim urötak sak wëen Pilis pi sëpënëak yeem Yuta ommarö ya kë sëpnaak yak Pool wii kaatak om wëen sa.

Pool pi Sisa pim ngönte kat wiipënëak ngön ëak mëëa

25 Pestas puuk pim yanger ngarangk ëëpënëak Sisaria kak së wëen akun nentepar nent won sëen Yerusalemë sa. ² Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pim naë së Poolë ngësël wesak epël ök mëëa. ³ "Ni tenim ngönte kat wiak Pool pipop wes mëen Yerusalemë waisëp." Pit kamtaöök nga wiak mëmpënëak kaar pël mëëa. ⁴ Pël maan Pestas pi kangiir epël mëëa. "Pool pi Sisaria kak wii kaatak om wëen ne akun kot nent kaalak sumaap. ⁵ Pötaanök arim omën kaöarö neering sënaat. Pël ëak së omën pöp utpet nent ëa ëen pöt yok pangk pimëen ngön ap-naat."

⁶ Pël mëak Pestas pi Yerusalem kak pitring wëen kët 8 ma 10 ëak won sëen kaalak Sisaria kakë sa. Pël ëak pi ngön kaatak së wë Pool mësak sëpënëak mëëa. ⁷ Pël ëen pi së wëen omën Yerusalemë sa pörö pim naë tauëë ngön könöm nant pim ngësël wesak mëëa. Pël ëaap pitëm Pestasën mëëa pöt pi kat wiak yaap wasëpna nant nemaan ëa. ⁸ Pël ëen Pool pi pitëm ngön pöt ilak kangiir epël mëëa. "Ne utpet ëak Yuta ommarö tenim ngön ë kosang wes wia pöt ilap nariin ma Anutuu ngönën tup kaöetenta utpet nent naënëp. Pël ëak tiarim omën omp aköp Sisaanta utpet wesak nemaan yaaup." ⁹ Pël maan Pestas pi Yuta ommarö wiap mowesak Poolön epël ök mëëa. "Ni yok pangk kaalak Yerusalem kak sëen ne pörekök nim ngönte kat niwiimaaten kent yaën ma?" ¹⁰ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Ka e nem taua epët omën kaöap Sisa pim ngön yaaö kaat. E tapëtakökëër nem ngönte kat wiimëet. Ni ewat wëen ne Yuta ommarö utpet nent naalmëenëp. ¹¹ Ne utpet nent yaëen pit itenak nemëen ngön ëak nempëna pötaan ngön won. Yok pangk nempënaat. Pël ëaap pitëm nemëen ngön ya pipot kaar ya. Pötaan

yang ngarangk omèn nampök pitèm moresi pas wes namëen ëëpnaat. Pötaanök ne Rom omèn omp aköp Sisa puuk ë pet irëpënëak yak." ¹² Pël maan Pestas pi pim kaamököröaring ngön ëak Poolön epël ök mëëa. "Ni ngön ë olëak Rom omèn omp aköp Sisa puuk nim ngönte pet irëpënëak yaan. Pötaan ne pim ngësë wes nimëëmaan sum."

Pestas pi Akripan Poolön pëël mëëa

¹³ Ënëmak akun nant won sëen omèn omp ak namp Akripan, piire öng nangap Penaisi, piarip Sisaria kak Pestasën yoöre ërëp mapënëak sa. ¹⁴ Pël ëak wë akun selap selap yesën Pestas puuk Poolë ngönte Akripan epël ök mëëa. "Omèn namp eprek wii kaatak wë. Pilis pi pim ngönte ë pet nairën ëen om wëaup. ¹⁵ Pël ëen ne Yerusalem kak së oröön kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pit nook pim ngönte pet ir olëak mëmpënaam memëak ök yenëa. ¹⁶ Pël ëen ne pitën epël ök mëëaut. 'Ten Rom omnarö om pas könömöt omèn muntarö nemangkën yaurö. Omèn ngönte wieëaup pimënt ngön yaatak tau moulmëen pimëen ngön eaö pöröa ëöetak tauëë ngön apnaat. Pötaanök ten akun mangkën pim ëen pitëm ngön yaatak moulmëa pöta songönte ök niapnaat.' ¹⁷ Pël maan Yuta omnarö wais wëen kau naën wangam kan tapëtakëer ne ngön kaatak së wë pi koirak waisëpënëak mëëaut. ¹⁸ Pël ëen wais wëen omèn pimëen ngön yaaö pörö ngön ëa. Pël ëen ne wet rëak pi utpetat yaaup wesak pit pim utpet ëaö nent apënëak ya wesak kat wian pöt won. ¹⁹ Pit pitëmtë ngönën wak wëautaan ngön iraan isën yeemak aö omèn namp yapinte Yesu pël yamëëaup wel wiaup pël ya. Ën Poolök pöt öp wë pël ya. ²⁰ Pël ëen ëngk ma e wesak Poolön epël pëlpël mëëaut. 'Ni kaalak Yerusalem kak së nim ngönte pörök pet irum ma?' ²¹ Pël maan Pool pi kaaö neak wii kaatak wë ënëmak Rom omèn omp ak Sisa pim naë së ngönte ë pet irëpënëak yenëa. Pël ëen ne maan pi wii kaatak om wëen nga omnarö pit ngarangk eim wëen nem pi Sisaapë ngësë wes mëëma pötakök pet irëpënëak mëëaut." ²² Pël maan Akripan Pestas piin epël ök mëëa. "Nemtok omèn pipopë ngönte kat wiimëak yeë." Pël maan Pestas puuk, "Ëlpamök yok pangk kat wiimëët," pël mëëa.

²³ Ëlpamök Akripan Penaisi piarip ë rangi kësangöt ëak omnaröa itöök wa top kaatak yesën nga omnaröa wotöök kaöaröere kak pörökë omèn yapinringörö pourö piaripring kakaati së wa top ëa. Pël ëen Pestas puuk maan Pool koirak sa. ²⁴ Pël ëen Pestasök pitën epël mëëa. "Omèn omp ak Akripan ar omèn e wë epörö peene kat wieë. Ar omèn epopön iteneë. Yuta omèn selap pan Yerusalem kakaan eprekë wëaurö pit pourö ne omèn epop pëël elmëen mëmpëna pötaan aim wë. ²⁵ Pël ëaap ne pim utpet ëa nenten kat wiin mëmpënaata ök naën yaë. Pël ëak pimtök neen pi Rom omèn omp ak Sisa puuk pet irëpënëak yenëa. Pötaanök wes mëen sëpnaan yaë. ²⁶ Pël ëak ngön këët ap wesak omp ak kësangëpëen pep retëng ëak wes mëëmaataan poprak yeë. Pötaanök omèn epop omp ak

Akripan nimëntre arim naë tau yaulmë. Pötaanök arök pim songönte tekeri weseë. Pël ëen pepewer retëng ëak wes mëen sëpnaan. ²⁷ Ne wii omèn namp wes mëëmëak pepetak pim songönte wes mëëma pötaar yok pangk ëëpnaat. Ën pël naën ëëma pöt pangk naën ëëpnaat."

Pool pim ngönte Akripan ök mëëa

26 Akripan pi Poolön epël mëëa. "Ni nim ngönte yok pangk a," maan Pool pim utpet naën pöten apënëak mor ngar wesak epël ök mëëa.

² "Omp ak kësangëp Akripan, ne kat men ëen ompyaö pan yaëen nim ëöetak war wesak Yuta omnaröa nem ngësël wesak aim pöta kangit niamaan yeë. ³ Tiar Yuta omnaröa ngönënenë ngaal witwit ë omnant yeë pöten ni ëwat wëen. Pötaanök ni wiap sak kat wiaan ök niamaan.

⁴ "Nem kotuuk kak wëwë wakaimautre Yerusalem kak së wakaimaö pöten Yuta omnarö pit ëwat wë. ⁵ Ne ngaan pitring wakaimaup yak neen ëwat wë. Pötaan pitök yok pangk apënëak pöt nem pitëm naë ngönën ya mënëimautön apnaat. Ne ngaan Parisi omnaröaring wë pitëm yaaö kan pöök imaup Pötak ngönën muntatë wëwëatre yaat il yewas. ⁶ Ne peene eprek wëen pit nemëen ngön ya yenemëngk. Pöta songönte epël. Anutu pim tiarim ëaröen weletakaan wal ëëpenëak ngön ök mëëaö pöt kön wi kosang wesak këët orööpnaataan kor wëaö pötaanök ngön yaatak yeneulë. ⁷ Tiarim ëarö, kur 12 pötëaan pörö, kët kanaan rö kanë Anutuun yaya maimeë kön wi kosang wesak omèn pötön kor wakaima tapël ne yeë. O omèn omp aköp, ne pöten kor wëaö pötaanök Yuta omnarö pit nem ngësël wesak aö ne ngön yaatak neulnëeim. ⁸ Tol ëënak ar Yuta omnarö Anutuun kön wiin puuk yok pangk omnarö weletakaan wal ë niulëëpna pöt pangk naën pël weseim? Ngön pöt kaar won.

⁹ "Ne ngaanëer Yesu Nasaret kakaanëp pim yapinte wak irapënëak omnant kësang elmëimaut. ¹⁰ Ne Yerusalem kak ya pöt mëngkën kiri ar yaaö kaöarök neaan Yesuu ingre mor saö narö selap pan wii kaatak moulmëaup. Pël ëen ngön yaatak wëen ne omnarö pitring kaamök ëak mëmpënëak maimaut. ¹¹ Pël eimeë akun selap ngönën tupötë ilëak omnarö Aköpön utpet wesak apëna yak këlängön kësang meneimaut. Pël ëak ya sangën pan ëen ka kamaatëëta tapël utpet mowasumëak seimaut."

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëëa

(Ngön 9:1-19; 22:6-16)

¹² "Ne pël eim wëen kiri ar yaaö kaöarök Yesuu ingre mor saurö ömëak kosang newsak pep nant nangkën wak Tamaskas kakë saut. ¹³ O omèn omp aköp, ne kan kourak yesem këtëp luptak wëen itnan pöt kutömweriaan ëwa kësang kët ëwaat il wesaö nempel irë neere omèn neering saurö tenëk yaalni. ¹⁴ Pël ëen ten yangerak së ngentiak wieë ne kat wiin Yuta ngöntak ngön nent epël yenëa. 'Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën? Nim nemëen pël eimën

pitaan omën kë nga ket ëa nent ing möak rë niwalën këëm kat yawiin, pël yenëa. ¹⁵ Pël neaan ne kangiiir epël mëëaut. 'Aköp, ni talëp?' Pël maan Aköpök epël yenëa. 'Ne Yesu. Ni ket ël epotë ne utpet neweseimën. ¹⁶ Ni wal ë tau. Ne peene ni nem inëen niwasumëak ëö pet yaalni. Pötaanök ni nem omën pet yaalni epëtëre ënëmak pet elniima pötön omnaröen ök mam. ¹⁷ Pël ëen ne Yuta omnaröere köpël omnaröa morötëaan ent ë niulëëmaan. Köpëlöröa ngësël wes nimëen pitëm naë së it ngaul moulmëen kout kasëng menak ëwaatakël ko wiak Setenë yaat sëp wesak Anutuu ngësël rë olapnaan. Pël ëak pit Anutuun kön wi kosang wasën pitëm utpetat kërë moolaan pit Anutuu yaö mowesauröa ronganta öngpök ilëak öpnaat.'"

Pool pim ya mënauten Akripan ök mëëa

¹⁹ "Omën omp ak Akripan, ne kutömweriaan omën pöt itaampöore ngön kat wi pël ëak wa nemoolaan ëaut. ²⁰ Wet rëak Tamaskas kak ök mëak pörekaan Yerusalem kak së ök mëak Yutia yangerak ka wieëa pötë ök maö yesem köpël omnaröenta epël ök mëëaut. 'Arim utpetat kasëng menak Anutuu ngësël ko wiak wëen arim omnant yaautön itaangken lup kaip tiauröa yaaul ëëpnaan.' ²¹ Nem pël ëaö pötaanök Yuta omnarök ne Anutuu ngönën tup kaöetak wëen wali newak nempëneak ëa. ²² Pël ëaatak Anutu pi ne kaamök elnëaan omën isaare irëa pouröen ngönën ök maö imeë tektek ngön yaauröere Moses pitëm ngönötta ök maö imaupök peeneeta e tauëë ök yak. ²³ Pit epël ëa. Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup, pi këlangön kat wieim olëak wel wiipëneak mëëaup. Pël ëak weletakaan wet rëak wal ëak Yuta omënere köpël omën pouröaan ëwa ngön pöt tekeri wes mampëneak mëëaup pitëm ngön pöt kaamök yaaup."

²⁴ Pool pi pim utpet naën pöten pël maan Pestas pöpök ngön ëak epël mëëa. "Pool ni kaökaö yaën. Pep kaatë ilëak ëwat kësangöt ömëak kön waur eimeë kön irikor ëak kaökaö yaën." ²⁵ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Ngarangkëp, ne kaökaö naën. Yaap kön wieë yak. ²⁶ Omën omp ak Akripan pi omën epotön ëwat wë. Pötaanök ne kasinkasin naën ök yak. Omën epot ëlëëp naaröönöt. Pötaanök ne kön wiin omën omp aköp pita itenak kat wiak ëak ëwat wë. ²⁷ Omën omp ak Akripan, ni ngaanëer tektek ngön yaaurö pitëm ngönöt kön wi kosang yewasën ma? Ne ëwat wëen ni kön wi kosang yewasën." ²⁸ Pël maan Poolön epël mëëa. "Ni pil neaim wë akun wali nasën tapët ne Yesuu ënëm ëëma yangap yeë pël yewasën ma?" ²⁹ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Peen ëëmëere ënëm ëëmë poutepar yok pangk. Ne Anutuun epël yemak. Niire ar omën ngön epët kat yawi eporö pourö nem yeë epël Yesuu ënëm ëëneak yeniak. Pöt nem wii netëen wë epël ëënëen won."

³⁰ Pool pi pël maan omp ak Akripare Rom yang ngarangkëpre Penaisiire pitring wel aisëaurö pit wal ëak, ³¹ repak yesem pitëmënt neneren epël mëëa. "Omën epop pi mëmpöore wii kaatak ulmë pël ëëpëna pöta ök naën." ³² Pël maan Akripaak Pestasën epël ök

mëëa. "Omën epop pi omën omp ak kaöap Sisa puuk pim ngönte kat wiipëneak ngön nemaan ëen pöt nuuk yok pangk wes momëen sëpnaat."

Pool wangaöök ilëak Rom kakël sa

²⁷ Pestas pi ten wangaöök Itali yangerakë sënëak yenia. Pël ëen Rom omnarö Poolre wii omën munt narö Sulias mës yemangk. Sulias pöp Rom omën omp ak kaöap Sisa pim nga omën 100 pöröa wotöököp. ² Ten wang naö Atramitiam kakaan waisa pöök wamp riaut. Wang pö Esia yangerak kaö yangapötë sëpnaö. Pël ëen ten Aristakas, Masetonia yangerak Tesalonaika kakaanëp, pi ten pourö saut. ³ Pël ëak ëlpamök Saiton kak së oröak Sulias pi Poolön ompyaö elmëen pim karuröa naë së itenak kaömpre omnant yeö. ⁴ Pël ëak Saiton kak sëp yewasën kent kësangpel weëre kosangring yamöön wangaöökë ngarangkörö pitök wangaö wotpil wesak we kent wonöök Saipras kustakël saut. ⁵ Pël ëak i kaö olëak Silisiaare Pampilia yangeraar ngësngës elmëak yesem Maira kak Lisia yangerak oröak ngentiaut. ⁶ Pörek nga omnarö wotöököpök wang munt naö Alesantria kakëlaan Rom kakël sëpëneak yaëen koirak pöök wamp riaut. ⁷ Pël ëak yesën kent nga yaëen poprak ë yesem akun nant won sëen Naitas kak temanöm wesaut. Pël ëen kentöök kan niwariin Krit kustakël yesem we kent wonöököl Salmoni wot köngkömö temanöm wesaut. ⁸ Pël ëak wang ngarangkörö pit ya kësang mëngkën ten Krit kusta ngësngësöök i kaöök yesem yang lup nenta yapinte Kaö Yangap Ompyau pël yamëëa naö Lasia ka kaöaöökë naë wieëa pörek së oröaut.

⁹ I kaöök akun wali seimën Yuta omnaröa Anutuuk utpetat won mowasëpëneak kön yawia akunet won sa. Pël ëen kaö ma nga yaaö akunet temanöm sëen wanganat sëpëneak pomp yaëen Poolök epël ök yema. ¹⁰ "Ompörö, ne kön wiin peene sëpena eptak omën nant kö sëpenaan yeë. Urömat pëen wasngan. Wangäö utpet ëen omënere urömere pout i kaöök ilapënaan yeë." ¹¹ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë ngön pöt kat wiak yaap newasën wangaöökë pepapre ngarangkëpë ngöntepar kat wiak yaap wesa. ¹² Kaö yangap pö kent akunaöök wanganatë wiaapna urte wonrek yak omën wangaöök wëaurö Krit kus tapatak kaö yangap munt naö yapinte Pinis pörek së önëak ya. Pö këtëpë yeilëaul wieëau yak kentö maap namöön yaau.

Kent kaöempel möa

¹³ Kaö Yangap Ompyaö pöök wëen i kaöökaan kent ulöl kot nent yamö. Pël ëen pit pipöök kaamök elmëen yok pangk Pinis së orööpnaat wesa. Pël ëak wangaö taë yewesau weruak kopël ngaarëk wiak Krit kus pöta ngësngësöök saut. ¹⁴ Pël ëen akun wali nasën tapët kent kësang nempel kus pötakëlaan yamö. ¹⁵ Pël ëak kent pöök wangaö mök ëak wak yesën ten kaalak i kaöökël wak sënëak ök ëen pangk naën ëen sëp

mowesak wëen kentöök niwak saut. ¹⁶ Pël èen we kent wonöök kus kot nent yapinte Kota pötakël saut. Pël èak ten wang kot weruak yesaut wa kaöaöökë ngaarëk wiinëak ya kaö mënaut. ¹⁷ Pël èak wangaöök waur yaaurö wa wang kaöaöökë ngaarëk wiak wang kaöaö kelpañëak wa ngaöök mëak wii yatë. Pël èak pit Aprika yangerak i kaö kep rorookël sëpanëak kas ëa. Pël èak poë koröpöt ent ë ulmëen kentöök niwak saut. ¹⁸ Pël èen ëlpamök kaö maare kent nga kaö èen wangaöökaan uröm nant ngës rëak yemoola. ¹⁹ Pël èak yesem wangam kan muntetak pitëmtë morötring wangaöökë omnant wa yemoola. ²⁰ Pël èen seimeë këtëe ngoon nampön itnaangkën kent kësangpel möeim wëen omën pourö kö sënëak yeë wesaut.

²¹ Omnarö akun wali kaömp nanën. Pël èen Poolök pitëm tekarak së tauak epël ök yema. "Ompörö, ar nem ngön kat wiak Krit kuste sëp newasën ëanëen tiar utpet epot nokoirën ëan tapön. ²² Pötaanök ne epël nia-maan. Ar kosang seë. Tiarkan namp kö nasëngan. Wangaöökëer utpet ëëpnaan yaë. ²³ Ne Anutuu om-namp yak piin yaya yamëëaup. Pötaanök peene rö kan pim ensel nampök nem naë tauëë epël yenëa. ²⁴ 'Pool, ni kas ëëngan. Nim ngön pet irumëen Rom omën omp ak kaöap, Sisa, pim ëöetak taumëët. Anutu ompyaö yaaup yak nim kimang mëëan pöt kat wiak kaamök el-niin niire omën niiring wangaöök wëaurö öp sënëët.' ²⁵ Ompörö, ne kön wiin Anutuu orööpënëak neea pöt pout kë orööpnaat. Pötaanök ar kosang seë. ²⁶ Ën wang epö kentöök wak kus nentak së moolapnaö."

²⁷ Sant nentepar won sëen Etria i kaöök warial yesem rö kan röök lupöök wangaöök waur yaauröak kat men ëa pöt kus nent temanöm yewasem ëa. ²⁸ Pël èen pit ökö i kaöök olëak itna pöt 36 mita pël ëa. Ën kot nent yesem wiak kaalak olëak itna pöt 27 mita ëa. ²⁹ Pël èen këlötë wieëaurek sënganëak kas èen wangaö leng ëëpënëak wangaö taë yewesa kong nent wangaöökë ëlëerakël yoola. Pël èak pit këlötön itaampënëak këtëp teënt ngampiipnaataan pitëm omp aköröen kimang mëëa. ³⁰ Pël èak wangaöök waur yaaurö wangaöökaan kas sëpënëak wang kotte wes mëen i kaöök ngemapënëak yeem ngön kaar wangaö taë yewesa muntat wot karerakëlaan olapën yema. ³¹ Pël èen Pool pi nga omnaröa wotöököpön epël ök yema. "Wangaöök waur yaaö eporö pit wangaöök naön ëëpna pöt tiar pourö kö sëpenaat." ³² Pël maan nga omnarö wang kotta wii ngan ëaut il mëen i kaöök yes.

³³ Ëlpam walëpënëak yaëen Pool pi omnaröen kaömp nëmpënëak yema. "Akun wali ya ngësring imeë kaömp nanën waiseimën sant nentepar won yes. ³⁴ Pötaanök këk niamaan. Kaömp neë. Pötak kosang niwasën öp önëët. Kat wieë. Tiar pourö muumöngk öpenaat. Namp kot nent utpet naëngan." ³⁵ Pël mëak pi kaömp peret nent wak pitëm ëöetak Anutuun yowe mëak pelak ngës rëak yen. ³⁶ Pël èen pit pourö ulöp ketumön sak kaömp yen. ³⁷ Ten omën wang pöök ima pörö 276. ³⁸ Kaömp na pet irak pit wangaö kengkën sëpëna yak kaömp kër köpötring munt nant wa i kaöök yemoola.

Wangaö utpet ëa

³⁹ Ëlpam walën wangaöök waur yaaurö pit yang lup pöten köpël yak itaangkën kaö yangap naö i pis pëenö wieëa pöökël wangaö ökre was leng ëëpënëak yaë. ⁴⁰ Pël èak wii wangaö taë yewesa pöt il momëen öng-pök yes. Pël èen pit këra wangaöökë sëpnaal wotpil wasö yesauraar wil wiak poë koröp wot karërak ngan ë uteëau wëlël ë ulmëak wëen kentöök wak yesën kaö yangapöökël saut. ⁴¹ Yesem wangaö kep roro saurek së wangaöökë wot karër i pisöök elak taë sak wëen kaö maatök kasngaëlaan möön wangaö pötöp repa. ⁴² Pël èen nga omnarö pit wii omnarö wangaöökaan i kaöök sörok olëak kas sëpanëak mëmpënëak kön wia. ⁴³ Pël yaëen ngaaröa wotöököpök pit Poolre wii omën muntarö mëmpañëak nga yema. Pël èak ten pouröen ngön èak epël yenia. "Ar pourö kaö ma yallaut ëwat wë pöt wet rëak i kaöök sörok olëak seë. ⁴⁴ Ën muntarö ar wangaöökaan këra luprak rëaut wak pötë ngaarëk së i pisöök oröëë." Pël niaan namp utpet naën. Ten pourö muumöngk së karmak oröaut.

Pool pi Molta kustak wakaima

28 Karmak së oröak kat wiin kus pöta yapinte Mol-ta pël ya. ² Kak pörekë omnaröak ompyaö yaalni. Kopi ngës rëak yepelën ëp yaëen pit es mer ulmëak niaan ten pourö esuwesi saut. ³ Pël èak Pool es nant yangerakaan wa mera pöt kamal namp es nga èen öngpökaan oröak pim moresi kant mënak wë. ⁴ Pël èen kak pörekë omnarö pit Poolë moresi kamalöp mënak wëen itenak pitëmënt neneren epël mëëa. "Omën epop pi omën yamëngkaupök i kaöök yewaisem wel nawiin om öp waisa. Pötaanök kangit orö yemorë." ⁵ Pël mëëaap Pool pöp kamalöp pim moresiaan kërë es momerak won koröp oröak wëaut. ⁶ Pël èen pit pön mampööre wel wiak së ngenti pël ëëpënaat wesak ite-naan utpet ke pël nent pim naë naröön ëa. Pël èen pit kaip tiak neneren epël mëëa. "Omën epop ëlarëpön ëan," pël mëëa.

⁷ Ka pöta naë yang wieëa pör kus pöta kaöapë yanget. Omën pöpë yapinte Paplias, puuk ten mës nuwak së pim kaatak niulëak ompyaö ngarangk el-nieim wëen kët nentepar nent saut. ⁸ Pël èak pörek wëen Paplias pim pepap pi yauman koröp es ngaare ya wiap më pël yaëen Poolök pim naë së Anutuun kimang mëak moresi pim rangk mowiin ompyaö yes. ⁹ Pël yaalmëen kus pötakë yauman omën muntarö kat wiak waisën ompyaö yemowas. ¹⁰ Pël èen pit ten ompyaö ngarangk elnieimën wëak kan sëna akunetak kan kourakë kaömpre waatöt wa wangaöök niwiin wak saut.

Pool pi Rom kak së oröa

¹¹ Kus pötak wëen ngoon naar namp èak won saut. Pël èen kent akunaöök Alesantria kakaan wang naö kus pötak wais wiakaima pöök ten niwak saut. Wang pöökë wot karërak yang omp ak nanang naarë yapin-

tepar Kastaare Polas pöaarë kõnaar wieëa. ¹² Pöök yesem Sairakius kak sê oröak wëen kêt nentepar nent yes. ¹³ Pël ëën kak pörek wil ulmëak wa pak ëak yesem Risiam kak sê oröak kêt kopët nent wëen nenta kautak kent ulöl kot nent i kaöökään yamö. Pël ëën akun nentepar won sëen Putiolai kak sê oröak ngentiaut. ¹⁴ Pël ëak pörek Yesuu ingre mor saö narö koirak pitring önëak niaan sant nent wë olëak Rom kakël saut. ¹⁵ Ten yesën Yesuu ingre mor saö Rom kak wëaurö pit tenim yesaut kat wiak narö kan kourak wais kaömp yewau-rek Apias kak pörek wais yanikoir. Ën narö kan koö ka nentepar nent ëak wieëa pörek wais yanikoir. Pël ëën Pool pitën itenak kön ketumön sak Anutuun yowe yema. ¹⁶ Pël ëak Rom kak sê oröön yang ngarangköröak Pool pi ka yaaptak öpënëak maan wëen nga omën namp kêt poutë ngarangk eim wakaimaut.

Pool pi Rom kak ngön ompyaut ök maima

¹⁷ Kêt nentepar nent won sëen Pool pi Yuta omën Rom kak wëauröa kaöaröen ngön maan wais wa top ëën epël yema. "Karurö, ne ngaan Yerusalem kak wakaimaut. Pël ëëë tiarim omnarö utpet nent naalmëen ma ëaröa ngön ë kosang wesa nent wa noolaan. Pël ëautak pit omën epëtaanök ne wii kaatak neulëak Rom yang ngarangkëpë ngësë wes yenemë. ¹⁸ Pël ëën Rom yang ngarangkëp pi nem ngönte kat wiak itaangkën nempënaata ök won ëën wes nemëepënëak ya. ¹⁹ Pël ëaap Yuta omnarö pit pöten kaaö ëën ke urak pitëmtok ngön ë pet irëpënëak ya. Pël ëën ne kan munt ëëma nent won ëën ngön ëak Sisa pimtok nem ngönte ë pet irëpnaat pël mëëaut. Ne Yuta tiarim karuröaan ngön amëak newaisën. ²⁰ Pitëm ne elnëa epëta songönte ök niamëak yas niaanak waisan. Nem kentöök omnaröa moresiarë wii netëa epëta songönte ar ëwat sënëak yaalnë. Pöta songönte epët. Anutuuk omën namp tiarimëen yak wes nimëepënëak maan Israel omnaröa kor wakaima pöpë ngön epëtaanök." ²¹ Pël maan pit epël yema. "Yuta omnarö pitök Yuta yangerakaan nimëen ngön anëak pep

wes nanimëen ma nampök nim ngönte wak wais ök niaan nimëen utpet wesak naën. ²² Pël ëaatak omën we nantëaanöröak waisak pit omën Yesuu ingre mor sauröen kaaö yaë pël aim. Pötaanök ni omën Yesuu ingre mor sauröaan tolël kön wiaan pöten kat yaniwi."

²³ Pël mëak akun wiak omën selap pan röökëër Pool pim kaatak wais wa top ëën ngönën songönöt ök maim wëen këtëp ngemë yeila. Ök maö sê Anutu pim tiar wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök yema. Pël ëak Mosesre tektek ngön yaauröa retëng ëa pötta ök maan pit kat wiak pitën lupöt wal ëën Yesuun kön wi kosang wasëpënëak ök yema. ²⁴ Ök maan kat wiak narö kosang yewas. Ën narö kat wi kosang newasën yaë. ²⁵ Pël ëak pitëmtok ngön ngës wi yesa. Pöt Pool pi wet rëak epël yema. "Ngëengk Pulöök kaamök elmëen ngaanëër tektek ngön yaaup Aisaia puuk ngön kët tiarim ëaröen epël ök mëëa.

²⁶ 'Ni sê omën piporöen epël ök ma.

Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël ëak itaampunëetak yok pangk omnantön it-naangkan.

²⁷ Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, kat il wari-auro, it mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampöore kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,
Anutuuk pël ya.'

²⁸ Pötaanök kat wieë. Anutuuk tiar utpetetakaan kama yaniö ngön ompyaö pöt köpël omnaröa ngësël yes. Pël ëën pit kat wiipnaat." ²⁹ [Pël maan Yuta omnarö pitëmtok ngön nga elö yes.]

³⁰ Pool pi Rom kak ka nent pimtok sum ëak wë omën pim naë yesaurö ompyaö moweseim wëen krismaki nentepar sa. ³¹ Pi Anutuuk wa ngaöök nimëa pöta ngönte werak ök mëak Aköp Yesu Kristo, tiarimëen Yaö Mëëaup, pim ngönteta kas köpël omnaröen ök maim wëen nampök kan nemowariin ëa.

Rom

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 27 pöta ök won sèen Pool pi Korin kak wë pep epwer retëng ëak öng Pipi pöp mangkën wak së Rom kakë ingre morörö mena. Rom ka pö Itali yangerakë ka kaöaö. Pool pi Rom kak së ngönën ya menak Yesuu ingre morörö kaamök elmëepënëak kent kön wia. Pötaanök pit ëwat sak kopëta wasëpënëak epwer retëng ë mena. Pep epwer Poolök ingre mor, Yutaare omën ngönën köpël wëaö pöröaan ëa.

Pool pi epël ëa. Omën pourö, Yutaare ngönën köpëlörö, utpetatë öngpök wë. Omën Yesuun kön wi kosang yewesauröakëer Anutuuk, "Wotpilörö," pël ya. Omën pörö Ngëenglk Pulöök utpetatë öngpökaan ent ë ulmëen Yesuuk yal menak wëwë ngölöptak wë.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-17

r*

Wëwë ngaante

r 1:18-3:20

r*

Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaata ngönte

r 3:21-4:25

r*

Kristook yal menak wëauta ngönte

r 5:1-8:39

r*

Anutuu Israel omnaröen elmëepnaata ngönte

r 9:1-11:36

r*

Ingre moröröa wëwëeta ngönte

r 12:1-15:13

r*

Ngön mëët

r 15:14-16:27

r*

Pool pim ya mëneimauta songönte

1 Ne Pool Yesu Kristo pim ya omnampök pep epwer retëng ë yaningk. Anutuuk neön pim ngön yaaö omën sak wëen pi ne pim ngön ompyaut aim ömëak neulëaup. ² Ngön ompyaö pipot ngaanëer Anutuuk tiarën ök niapënëak tektek ngön yauröen kosang wesak ök maan ngönën pep ngëengkweri retëng äaut. ³ Ngön ompyaö pöt, Anutu pim Ruup omën sak Tewit pim kurtakaanöröa naë oröa. ⁴ Pël ëak lup kölam wakaima. Pötaanök Anutu pim weëre kosangöök weletakaan wal ë moulmëak pim songönte tekeri wasën tiar, "Yesu Kristo pi yaap Anutuu Ruup," pël yewas. ⁵ Anutuuk elmëen Yesu Kristook komre kolap elnäak pim ngön yaaö omën newesa. Pi omën yang kaö poutë wëaurö pim ngön ngaarëk wak Kristo piin ping wasënëak pël ëa. ⁶ Ar Rom kak wëaurö arta

Anutuuk pitring Yesu Kristo pim omën sënëak yas ni-iaurö.

⁷ Rom omnarö ar Anutuuk lup sant elniak yas niaan pim omën sak wëaurö. Ne arimëen ngön epët retëng ë yaningk. Tiarim Pepap Anutüre Aköp Yesu Kristo pi-arpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Rom omnaröen iteempënëak ëa

⁸ Ne wet rëak ngön epët ök niamaan kat wieë. Arim Kristoon kön wi kosang yewesauta ngönte yang poutë omnaröak yaan kat yawi. Pötaanök ne arimëen Yesu Kristoon yoöre ërëp yemaan Anutuu naë yes. ⁹ Pöt Anutu nem kosang ngentiak ënëm yeem pim Ruupë ngön ompyaut ök yamëëaupök neen itena. Pi neen ëwat wëen ne kët ël epotë arimëen kimang maim wë. ¹⁰ Ne wet rëak arim naë newaisën wë Anutuuk kön wiin ompyaö ëen kan nent koir nangkën waisumëak kimang maim wë. ¹¹ Nem waisumëak kent yaë pöta

songönte epël. Ne wais rë nuulön Pulöökaan kaamök nant wak kosang sak önëak kent pan yaë. ¹² Pöt nem kentöök arim kön wi kosang yewesautak ne kaamök yaalnëen nem kön wi kosang yewesautak ar kaamök yaalniin pël ëak tiarim lupöt taë niwasëp.

¹³ Nem karurö, ar nem songönten ëngk ma e wasnganëen kat wieë. Ne omën maimaröa naë së ngönën ök maan Anutuu naë rë olëa pöl wet rëak arim naë wais ngönën yaata kë tapët iteempëak kent kön wieimaut. Pël ëautak akun poutë omën nantök kan newariin arim naë waisumëak poprak ëeimaut. ¹⁴ Anutuuk ngönën ya epët nenaut yak omën pourö, kakaan kosangöökë ëwatre köpël pourö ne yok pangk ök mam wesaut. ¹⁵ Pötaanök Rom omnarö ngönën epët arënta ök niamaataan ya walwal yaalnë.

Ngön ompyaö pöt Anutu pim weëre kosangtaringët

¹⁶ Yaap, ne ngön ompyauten ëö naën yaaup. Pipët tiar omën pourö Anutuun kön wi kosang yewasën ompyaö yaniwas. Pi wet rëak ten Yuta omnarö pël elniak peene ar omën muntaröeta tapël yaalni. ¹⁷ Pöt ngön ompyautak Anutuu tiarim saun won wasën pim ëöetak wotpil wë pöta songönte epël pet yaalni. Tiar ngës rëak Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil niwasën kön wi kosang yewesautak öpa. Pöt ngönëntak epël wia. "Omën Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil mowasëpna pipop wëwë kosangtak öpnaap."

Omnarö pit Anutu kasëng mena

¹⁸ Anutuuk omën pi kasëng menak utpet eimeë pim ngön këët ngep yaalmë piporöaan kangiir pim ya sangënte kutömweriaan tekeri yewas. ¹⁹ Pöta songönte epët. Anutu pim songön nant tiarën pet yaalni. Pötaanök pim songön tiar omnaröa itaampena salöt tekeri niwesautak omën utpetat yaë piporö itaampënaaten kaaö yaëen Anutuuk kangiir ya sangën elmëeim wë. ²⁰ Ngaan panëer Anutu pim omnant pout ket ëa pörekaan wais peene e wë eptak oröa pim omnant ket ëa pötön ityaangk. Anutu pöp omnaröa itnaangkënëp pim omnant ket ëa pötök pim retëngre weëre kosang pömpel om wiakaim wiaapnaampel pöt tekeri yewas. Pötaanök omnarö pitëm utpetatön, "Epot utpetatok pël newasën," yok pangk pël naëpan. ²¹ Pöt tol ëën? Pit Anutu wë pöten ëwat wëak won wiaana ëëpna pöl Anutuun ping wesak yoöre ërëp nemaan kön irikor selap pan eim wëen pötök kör mokoëen köö panëetak wëen kön won sak wakaim. ²² Pël ëëë pitëmtën, "Ten ëwatörö," pël aö pitëmtën ing ti wak ya pötak kaökauröa ök yes. ²³ Pël ëëë Anutu, ëwa pepap wëwëetaringëp, piin yaya nemaan omën kö yesaut omënerë intre imënre kamalre pöröa könöt ket ëak pötön yaya maim wë.

Utpet ke nentere nent eima

²⁴ Pël yaëen Anutu pi pit kasëng mangkën pitëm könötök kentre kaur kësang koirak kentöröa ök eimeë pitëm möönre koröpöt kewil ë pet yair. ²⁵ Omën pël

yaë piporö Anutu pim ngön këët kasëng menak pöta kangiir ngön kaarötön yaap wesak omnant Anutu pim ket ëa pötön Anutuu urtak yaya maim wë. Pël ëaap omnarö tiar ket ël epotë Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

²⁶ Pit utpet pël yaëen Anutuuk kasëng mangkën kentöröa ök kentre kaur utpet panë eim wë. Öngörö pit Anutuu kan yaö mëëaö pö sëp wesak öng muntaröaring omën ëöaat eim wë. ²⁷ Ën ompöröeta tapël öngörö sëp wesak pitëm lupötë kentre kaur pötök es ket ëak yokotön ompörö pitëmtën pitëmtën utpet panë ëeim wë. Pël yaëen wa irikor pöta kangut lupre koröp poutë yeö.

²⁸ Pit pitëm könötök Anutu moröak öpnaaten kaaö ëa. Pötaanök Anutuuk kangiir pit wil moulmëen pitëmtë utpet pötë ënëm eimeë omën utpet ke nentere nent omnaröa naënganë salöt eim wë. ²⁹ Pit omën utpet ke nentere nent pitëm lupötë peö ëak wia. Pit utpet ëëre korar ë, omnantön kentre kaur ëëre kööre tok ë pël ëeim wë. Pit war ëëre omën mën wel wi, ngön nga elööre kaar aan muntapëët ëp ë, muntarö utpet mowasööre omnaröa ngönöt kain wak kaö wasööre ³⁰ ëöetak ökre was aö pël ëeim wë. Pit Anutuun kööre tok elmëëre ngön ë olëak aö, ieping ëëre pitëmtök pitëmtën wak isak aö, utpetatëen kan ngësööre ëlre peparöa ngön wa olaö pël ëeim wë. ³¹ Pit ëwat wonörö, ngön apnaatak pitëmtë ngön pöta ënëm naën yaurö. Pitëmtë karuröen kent naën eimeë muntaröenta yaköm naën yaurö. ³² "Omën utpet ke pipot yaaö piporö wel wiipnaat," Anutu pim ngön kosang wesa pöt omën piporö pit ngön pöt yok ëwat wë. Pël ëaap pit köntak utpet ke pilöt yaë. Pël yeem pitëmtën naën, omën muntaröeta tapël yaëen pit itenak ërëpëpëp ëak taë yemowas.

Anutuu ngön ya yamëngka pöt wotpil panëët

2 Yaap, omën ke piporö utpetarö. Pël ëaap ar Yuta omën narö arimtok arimtën wak isak epël kön yawi. "Eë, omën pörö utpet yaëen Anutuuk kangiir könöm mampna pöt yok pangk yaë." Pël kön wieë arta utpetat yaurö. Pötaanök arim utpetatë kangut naön ëënë pöta kan nent won. Ar pitëm yaë pöl yaurö. Pötaanök ar pit utpet yaë pöt pet yaalmëem arimëntta utpet yaurö pöt pet yaalni. ² Tiar ëwat wë. Anutu pim ngön yaatak omën utpet ke pil yaë piporö pitëm utpetatë kangut mampna pöt yok pangk. ³ Ngöntörö, yaap ar pil kön yawi. Pël ëaap arimëntta utpet tapël yeem ar kön wiin Anutuuk arim utpetatë kangut naningkën ëëpën ma? ⁴ Tol ëën? Anutu pi ompyaö elniak akun wali kor wëen kangit teënt naningkën yaë. Ma Anutu pim ompyaö yaalni pöten kön wiin omën pasit yaë ma? Anutu pi arim lup kaip tiinëëtaan ompyaö yaalni ar pöten köpël ma? ⁵ Pël ëaap ar lup kosang pan ëak kaip natiin yeë. Ar pël ëeim wëen Anutu pim ya sangën pöt kaö sëen pim ngön yaatak wotpil niwasëpna akun pötak kangut nimpnaat. ⁶ Pöt Anutu pi omnant kom ëak tiarim wëwëatë ökök nimpnaap. ⁷ Tiar narö wëwë kosangtaring ëwaatak wëen Anutuuk yaya

niap naataan weë ngentieim öpena piporö wëwë kosangët koir nimpnaat. ⁸ Ën narö pitëmtëen kön wieë ngön keët kasëng menak korar ëeim öpna piporö Anutuuk ya sangën kaö pan elmëak kangut mampnaat. ⁹ Këlangönre könöm kësang pipot omën utpet yaë piporö pourö pitëm naë orööpnaat. Wet rëak Yuta omnaröa naë yaaröön muntaröa naëta orööpnaat. ¹⁰ Ën tiar omën ompyaö yeë porö Anutuuk elniin mayaap-taring ëwaatak wëen yaya niapnaat. Wet rëak Yuta omnarö pël elniak omën muntarö tapël elmëëpnaat. ¹¹ Anutu pi mööngkraar kangk naën yaaup.

¹² Omën köpël wëa narö Moses pim ngön kosangöt won wë utpet yaë piporö Anutuuk pit pourö ngön kosangöt won om wëen ngön ë pet irën kö sëpnaarö. Ën Yuta omën Moses pim ngön kosangötring wë utpet yaë piporö Anutuuk ngön kosang pötë wieëa pöl pitëm ngönöt ë pet irën kö sëpnaarö. ¹³ Pöta songönte epët. Omën Moses pim ngön kosangöt kat pëenötë kat yawi piporöen Anutuuk, "Wotpilörö," pël naëpan. Ngön kosangöt kat wiak ngaarëk yeë piporöen Anutuuk, "Omën wotpilörö," pël mapnaat. ¹⁴ Omën maim narö ngön kosangöt ök nemaanöröak pitëmtë könöök ngön kosangötë wieëaul yaë. Pël yaë piporö ngön kosangöt won wëetak pitëm könötök ngön kosangöt pet yaalmë. ¹⁵ Pël yaëen pötök ngön kosangöt pitëm retëng ëa pöt tekeri yewas. Ën pitëm lupötökta kön ke nentere nent ök ëen nantëen, "Pangk," nantëen, "Pangk naën," pël yaë. ¹⁶ Pipët akun kaöaöökëenök pël yaë. Ënëmak Anutuuk Yesu Kristoon maan tiarim lupötë omnant ëlëep yeë pipot pout tekeri wasëpnaat. Nem ngön ompyautak ök ni yeë pöl ëëpnaat.

Yuta omnarö pit kön wiin ngön kosangöt yok pangk kaamök elmëëpnaat pël wesa

¹⁷ Ar narö arimtën, "Ten Yuta omnarö," pël aimeë Moses pim ngön kosangöt kosang wesa wak wëen, "Pötök ngön yaatak yok kaamök elniipnaat," pël yewas. Pöt arimtok arimtën ping wesa pipël yeem, "Ten Anutuu omnarö," pël yak. ¹⁸ Ar Anutu pim kenten ëwat wë. Ngön kosangöt rë nuulaurö. Pötaanök wot-pilre korar pötëparë songönöt ëwat wë. ¹⁹ Ar kön wiin, "Ten ngön kosangötring wëen ëwat poutë songönöt pötë öngpök wia," pël weseë, "Ten omën it ilëaurö kan pet elmëere koutak wëaurö ëwa elmë, kön ëngk ma e yaaurö wetete mowasö, rungaarö rë moulö pël yaaurö," ar pël aim. ²¹ Yaap, ar omën muntaröen ngönën ök yamëem arimtë lupötëelta ök nemaan yaaurö. Ar omnaröen, "Kain ëënganok," pël yaauröak arimëntta kain yaaurö. ²² "Öngre omp wëwëat kon ëëngan," pël yamëëauröak arimtokëer öngre omp wëwëat kom yaaurö. Pël yeem omën muntaröa ngönën kaarötë ngëëngk yewesautön kaaö yaauröak pitëm tuptakaan kaar ngëëngk yewesa tapöt kain yewaurö. ²³ "Ten Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewaurö," pël aö arimtën wak isak yaauröak Anutuu ngön kosang pöt ilap riak pim yapinte utpet yewasaurö. ²⁴ Arim yeë pipta ngönöte ngönëntak epël wia. "Arim utpet yeë pipotön omën muntaröak itenak Anutuu yapinte utpet wesa wak ya."

Koröp kaut yaila pötak Yuta omnarö kaamök naalmëen ëa

²⁵ Ar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewan talte arim Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pöt kë ëëpën. Pim ngön kosangöt ilap yariauröak Anutuun yaö ëak koröp kaut yail porö omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wëaö poröa ök wë. ²⁶ Ën omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wë pim ngön kosangöt ngaarëk yeë piporö Anutuuk pitëmëen kön wiin ompyaö sëen omën pimëen yaö ëak koröp kaut yail poröa ök mowasëpnaat. ²⁷ Pël ëak omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënrek pim ngön kosangöt ngaarëk yeë piporöak ar Yuta omën Anutuu ngön kosangötring wë pimëen yak koröp kaut yailerek pël weseë ngön kosangöt ilap yari poröen utpet yeë pöt pet elniipnaat. ²⁸ Pöt tol ëën? Koröpöök pëen Yuta omnaröa möönre koröp wak wë koröp kaut ilak Anutuun yaö yewas pöt kaar yaë. Pit koröpöt ilauröak könöt Anutuu naë rë noolaan. Pötaanök pit Yuta omën panëerö won. ²⁹ Yuta omën panëerö, Anutu pimörö, pitëm songönte epël wia. Pit lupmerök Yuta koröp oröak wë Anutuun sak wë. Pitëm koröp kaut yail pipët lupmeri yaat. Pipët ngön kosangtaanök naën, Pulöökë yaat. Omën pël yaë piporö omnaröak pëen ping wesa nemaan Anutuukta ping wesa wak ya.

Wëwë utpet pötak wëwë ompyaut wak neirapan

3 Koröpöök pëen koröp kaut yaila pöt yok pangk kë naaröpan. Pötaanök tiar Yuta omnarö omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë ma won? Ma Anutuun yaö ëak koröp kaut yaila pötakaan omën ompyaut yaarö ma won? Pöten kön wiipa. ² Yaap, tiar Yuta omnaröak omën ke nentere nent poutëen omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë. Wet rëak Anutuuk pim ngönönte omën pouröa naë tekeri wasëpenëak ningkën tiarim naë wia. ³ Pël ëaan narö, "Tiar ngönën epta ënëm sëpena," neneraan pël maimeë ënëm nasën yaëen ar kön wiin Anutuukta omnaröa yeë pöl pim ngön kosang wesa nina pöt sëp wasëpën ma? ⁴ Won pan. Tiar omën pourö tiarim ngön kosang wesa pöt kaar apenaat, Anutu pi kaar naënëp aan kosang yesaup. Pöta ngönöte ngönëntak epël wia. "Omnaröak nim ngön kosangöt kë yaarö pöt itaampnaat.

Ën ngön ë pet yairautak ngön yaatak niulëen il mowasumëëp."

⁵ Ën nent epël kön wieë. Tiar utpet yaëen Anutu akun poutë wotpil yaaup. Pötaanök tiarim utpet pötak Anutuu wotpil yaaö pöt tekeri wasën pöt tol apen? "Anutuuk tiarim utpetatë kanggiir elniipnaatak pi korar yaalni," yok pangk pël apen ma? Ngön epët nem könöokaan won, omnaröa yaautak yeniak. ⁶ Won pan. Anutu pi korar elnia talte wotpil wesa tiar omnaröa ngön ë pet nairën ëëpën. ⁷ Ën nenteta kön wieë. Omën naröak epël kaar ya. "Tiarim ngön kosang wesa pöt sëp yewasem kaar yak. Pël yeëetak Anutu pi ngön aan

kosang yesaup. Pötaanök tiarim ngön kaar pötök Anutuun ngön yaapöt tekeri wes yaë. Pël èen pötök Anutuun yaya kaö panë yes. Pël yaë pi tol èenak tiarën, 'Saun omnarö' pël niak utpet kangut yaningk?" pël yak. ⁸ Pël èak omën naröak epël apën koröp. "Anutuu yapinte ompyaö sèpnaan utpet èëpa." Omën naröak nem yapinte utpet wasèpënëak neen köntak, "Pool pi ngön utpet pipët ya," pël yak. Pitën ngön kaar piptaan Anutuuk utpet kangut mampna pöt yok pangk.

Omën wotpil namp naön, won pan

⁹ Pöt tolëël? Tiar Yuta omnaröak ompyaö èak omën muntarö il yemowas ma? Won pan. Yutaare omën muntarö tiar pourö utpetatë weëre kosangta öngpök wë pöta ngönte wet réak war wes niiaut. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Omën wotpil namp naön, won pan.

¹¹ Omën Anutuun èwat namp naön.

Omën nampök Anutuun èël naën yeë.

¹² Pourö Anutu kasëng menak yes.

Pël yeem pourö utpet panë sak wë.

Omën ompyaö yaaö namp naön, won è won pan.

¹³ Omën yangaöök sok ner weerak yang gep naën èen kamp yaë pöl pitëm këmötëaan ngön pipot kamp yaë.

Pit ngön kaar kësang yaauro.

Pit kamal ngaaröa omën utpet wesak yamëngk pöl ngön nga yaauro.

¹⁴ Kët èl epotë omnaröen utpet panë wesak ngön kosang yamëëaurö.

¹⁵ Nga kan kengkën eimeë omën mën wel yawiauro.

¹⁶ Pitëm yesautë omnarö utpet elmëere këlängön mampö pël yaauro

¹⁷ Pit ngöntre karuröaring lup koptemer sak naön.

¹⁸ Kot nent Anutuun kas naën yaauro."

Ngön pipot ngönëntak wia.

¹⁹ Yaap, tiar èwat wë. Ngönëntak ngön kosang epot Anutuu ngön kosangötë öngpök wëaurö tiarimëen èaut. Pötaanök tiarim naëaan nampök, "Ne wotpilëp," pël naengan. Yang èl epotë omën pourö tiar Anutuu èöetak saunaringörö pëen wë. ²⁰ Pöta songönte epët. Omën namp ngön kosangötë ènëm yaëen Anutuuk, "Wotpilëp," pël nemapan. Ngön kosang tapötök tiarim saunat war yewas.

Omën Kristoon kön wi kosang wasèpna pöpön Anutuuk, "Wotpilëp," pël mapnaat

²¹ Pël yaëetak peene pöt, Anutuu tiarim saunat won wasën pim èöetak wotpil wë pöt tekeri yewas epët Moses pim ngön kosang pöta kanöököl won, maimaöököl yaarö. Pöta ngönte Moses pim ngön kosangtakre tektek ngön yaauroak wet réak èaut. ²² Wotpil öpena pöt epët. Omën namp Yesu Kristoon kön wi kosang yewas pipopön Anutuuk, "Wotpilëp," pël yema. Yutaare omën muntarö tiar omën pourö piin kön wi kosang wasën pöt Anutuuk, "Omën wotpilörö," pël niapnaat. Pöt tiar omën kopëtarö, narö maimarö

won. ²³ Tiar pourö utpet èak Anutu pim ompyaö öpenëak niia pöl naön yaauro. ²⁴ Pël yaëen Yesu Kristo pi tiarim saunat wa pötaan Anutuuk komre kolap elniak utpetat pout won niwesak tiarën, "Omën wotpilörö," pël niia. Pöt pi tiarim ompyaö yaaö nenta kangiiir naalniin, yaap nina. ²⁵ Anutuuk Yesu pi wel wiin iit yangerak ngentiin omën pourö piin kön wi kosang wasën tiarim saunat won nuwesak Anutuu naë nuulëpënëak wes nimëa. Ngaan panëer Anutuuk omnaröen wiapre kor elmëak pitëm saunatë kangut teënt nemangkën èa. Pël èautak peene pöt, pim wotpil yewesa pöt pet elniipnaan Yesu tiarimëen wel wiipënëak wes nimëa. ²⁶ Pi wotpil yewesaöre omën pourö Yesuun kön wi kosang yewas piporöen, "Omën wotpilörö," pël yaaö pöt peene akun epöök pet elniipënëak wes mëa.

²⁷ Pël èaap tiarimtok tiarimtën ping wesak apen ma? Won, kan pöt il waria. Oröptak kan pöt il yewari? Moses pim ngön kosangötë ènëm yaaö pötak il yewari ma? Won pan. Kön wi kosang yewesa pötak kan pöt il yewari. ²⁸ Pöta ngönte tiar epël yaauro. Omën namp kön wi kosangtaring wë pöpön Anutuuk, "Wotpilëp," pël yamëëaup. Èn namp Moses pim ngön kosangötë ènëm yaaö pöpön Anutuuk, "Wotpilëp," pël nemaan yaaup. ²⁹ Ma Anutu pi Yuta omnarö tiarimtë Anutu ma? Won, pi Yuta omënere omën muntaröa Anutu. ³⁰ Anutu kopëtap pi tiar pouröaap. Pötaanök tiar Yuta omën koröp kaut yilauröak piin kön wi kosang yewas pöröen, "Wotpilörö," pël yenia. Èn omën muntarö koröp kaut nailënoröak kön wi kosang yemowas pöröenta, "Wotpilörö," pël yema. ³¹ Pël èen, "Kön wi kosang yewesa pötak Moses pim ngön kosangöt wak yeira," pël ya ma? Won, ngön pël naën. Tiar ngön kosang tapöt ngölöp wesak taë yewas.

Anutuuk Apramön, "Wotpilëp," pël mëea

4 Apram omën yaapöp, tiar Yuta omnaröa èap, piin tol apen? Pim èa pöten kön wiipa. ² Apram pi ompyaö eim wiak wotpil sanëen yok pangk pimtën kön wiak ing ti wak èan tapön. Pël èaap Anutuu èöetak won. ³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Apram pi Anutuun kön wi kosang wesa. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpil sa." ⁴ Pöta songönte tiar èwat wë. Omën namp waur elniin omnant yemangk pötak kësangënte pël naën, waur èa pöta sumet pël è yaë. ⁵ Èn omën namp pimtök pimtën, "Nem ompyaö yeë pötaan Anutuuk nemëen kön wiin wotpil yes," pël newasëntak, "Anutu pimtökëer kësangën elnëak wotpil yenewas," pël kön wiin Anutuu pim piin kön wi kosang yewas pötaan, "Wotpilëp," pël yema. ⁶ Tewitökta ngön ke pilöt ök èa. Pi omën Anutuuk kön wiin wotpil yes pöpön ök èa. Anutuuk omën pöpë ompyaö yaë pötaan won, pimtë kësangëntaan kön wiin wotpil yes pël ök èa. Omën pöp èrëpsawi yaë pël èa. Tewit pi ngön ke pilöt epël èa.

⁷ "Omën Anutuuk pitëm ketöt ent è moolëak saunat won wes yeemoola pörö èrëpsawi èëpnaarö.

⁸ Omèn namp Kaöapök kön wiin saun won yaë pöp ërëpsawi ëëpnaap."

⁹ Yuta omèn Anutuun yaö ëäk koröp kaut yail pöröakëer Anutuuk tiarim saunat won yewas pötaan ërëpsawi yeë ma? Won. Omèn muntarö koröp kaut nailënöröeta Anutuuk pitëm saunat won yemowas pötaan ërëpsawi yaë. Tiar ewat panë wë. Anutu pi Apram pim kön wi kosang yewesauten kön wiin wotpilëp pël ëa. ¹⁰ Anutuuk akun taltak Apramön kön wiin wotpilëp pël ëa? Koröp kaut ilak wëautak ma nailën wëautak? Pi pël naënëpök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa. ¹¹ Apram pi koröp kaut nailën wë Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa pöt pet ëëpnaap pim koröp kaut ilëpënëak ök mëëa. Pötaanök Apram pi omèn koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilörö pël yaë pöröa ëap. ¹² Pi tiar Yuta omèn koröp kaut yail pöröeta tiarim ëap. Tiarim koröp kaut yail pötaan won. Tiarim ëap Apramë koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wesa pöl yeë pötaan pi tiarim ëap.

Kön wi kosang yewas pörö Anutu pim kup wia pöta yaö yes

¹³ Ngaanëer pan Anutuuk Apramre pim ëarö yang eprak pangk ëäk öpenëak kup mowia. Pöt Apram pi Moses pim ngön kosangta ënëm yaëënak pël nemaan. Apram pi Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilëp pël ëa pötak pël kup mowia. ¹⁴ Omèn ngön kosangta ënëm pëen yaaurö Anutu pim yaö mëëa pöt yewan talte Anutuun kön wi kosang yewesaut om pas wiaapën. Pël ëën Anutu pim kup mowia pöteta wiap sëpën. ¹⁵ Pöt ngön kosang pötak tiar utpet yaë pöt pet elniin saunatë kangut tiarim rangk yaarö. Pël yaëetak ngön kosangöt won talte tiar ngön kosangöt yail pël naën ëëpen.

¹⁶ Anutu pi Apramre pim ëarö ënëm oröopenaarö tiar komre kolap elniak ngön kup niwia. Pötaanök Aköpök kup niwia pöt öpena pörö tiar piin kön wi kosang wesa öpenaat. Pöt omèn ngön kosangtaring wëaurö tiarimënt won, om ke tapël kön wi kosangtaring Apramë ëa pöl yaaö pörö pourö öpenaat. Apram pöp tiar pouröa ëap. ¹⁷ Anutuuk Apram pimëën ngönëntak ngön nenteta epël kup mowia. "Nook ni omèn pouröa ëap pël wes yanuulë." Ngön pöt, Apram pi yaap Anutu pim kön wi kosang wesa pöpë ëöetak tiarim ëap. Anutu pöp omèn wel wiauröa wëwëat yemangk. Pimënt tapöpök omnant won wieëautön maan yaarö.

¹⁸ Anutuuk Apramön, "Nim ëarö selap kaö pan orööpnaat," kup mowia. Pël maan Apram pim ru won ëën yang kaö nantë onnaröa ëap pël sëpna pöt kön wi kosang wesakaima. ¹⁹ Apram pim krismakiat 100 pöt temanöm yesën koröpö won sa. Ën Seraata tapël koröp won sëën ru wilëpna akunet pet ira. Pël ëauwaarök Apram pöp kön tapëten ëeim wë pim kön wi kosang yewesa pöt wiap newasën ëa. ²⁰ Apram pi Anutuu ngön kup mowia pöten kön selap ëäk kön wi kosang yewesaö pöt këlok newasën ëa. Won, pi kön wi

kosang yewesaut taintaë wes wak wakaima. Pël ëaö pötak Anutuu yapinte wak isa. ²¹ Pöt, "Anutu pim omèn nant yaö neea pöt kë orööpnaat," pël këëkë kön wiakaima pötaanök. ²² Apram pi kön wi kosang yewesautaring ke pël wakaima. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël ëa. ²³ Ngönëntak Anutuuk Apramön wotpilëp pël kön wia ngön pöt Apram pimtën naën. ²⁴ Won, tiar pouröaan ëa. Anutu, tiarim Kaöap Yesu weletakaan wal ë ulmëaup, puuk piin kön wi kosang yewesaurö tiarënta, "Wotpilörö," pël niapnaat. ²⁵ Anutuuk Yesu pi tiarim saunatëen wel wiipënëak wes mëën wel wia. Pël ëën tiar wotpil niwasëpënëak weletakaan wal ë moulmëa.

Anutuuk tiarën, "Wotpilörö," pël yenia

5 Tiar Aköp Yesu Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk, "Wotpilörö," pël yenia. Pötaanök tiarim Aköp Yesu puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer sak wë. ² Pi kopëtapök komre kolapring wëauta kanwer të niwiin peene pöta öngpök wë. Pël yeë Anutuu ëwaataring kutömweri öpena pöten kön wieë ërëpsawi yeë. ³ Pötaan pëen ërëpsawi naën. Könöm nant tiarim naë orö yaë pötëenta ërëpsawi yeë. Pöt könöm pötök tiarim lupöt kosang niwas yaë pötaanök. ⁴ Tiar lup kosang pötaring wëen Anutuuk moröktak ök elniin kosang wëen tiarimëen ya kë yes. Ya kë sak omèn ompyaut nimpna pöten kön wiak kor wë. ⁵ Tiar kor wëen kë naaröön yaëen ëö yes pël naën. Pöt epël. Anutuuk pim Ngëëngk Pulö tiarim lupötë wes mëën lup sant yaalni. Pötaanök ëö naën yeë.

⁶ Tiar wëwë kosang öpenaata weëre kosang pöt won wëen Anutu pimtë akun mowia pötak Kristook Anutu kasëng menaurö tiar utpetetakaan niöpënëak wel wia. ⁷ Omèn pimtök pimtën kön wiin wotpil yaaupëen wel wiipena pöt tiarim naë pangk won. Ën omèn onnaröak kön wiin ompyaö nampëen wel wiipena pötaar yok pangk wel wiipen wes. ⁸ Pël ëaap tiar saunaring wëen Kristo pi tiar kaamök ëäk wel wia. Pël ëa pötak Anutu pi lup sant yaalni pöt pet yaalni. ⁹ Pël ëën peene Kristo tiarimëen wel wiin pim iit il ngentiin tiarim saunat won sëën Anutu pi tiar pouröen, "Wotpilörö," pël yenia. Pötaanök tiar ewat panë wë. Kristo pi kaamök elniin Anutuuk tiarim utpetatë kangut naningken ëëpnaat. ¹⁰ Tiar Anutuun kööre tok elmëeim wëen pim Ruup tiarimëen wel wiak wiap niwasën Anuturing wë. Pötaanök tiar ewat panë wë. Peene Anuturing wë eptak pi wëwë kosangtak wë kaamök elniaan ompyaö panë öpenaat. ¹¹ Pël ëën pöt pëen won. Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer saut. Pötaanök pim yaalni pötaan peene eptak Anuturing tiar pourö ërëpsawi yeë.

Atamök wel yawiaut koirën Yesuuk wëwëet koirä

¹² Ngaan panëer omèn kopëtap Atam puuk saun koirën saun pöt yangerak oröa. Pël ëën saun pötaan wel yawia pöt oröa. Pël ëën omèn pourö tapël utpet ëëimeë saun wak wel wieima. ¹³ Moses pim ngön

kosangöt naaröön wieëa akun pötak utpet pöt yanger-ak ulöl sak wiakaima. Pël äautak ngön kosang pöt won wiaan Anutuuk, "Pit nem ngön wa olëa," pël kön wiak kangut pangk nemangkën ëa. ¹⁴ Pël ëen wel pöt Atam pim naëaan ngës rëak oröak wiaan wais Moses pim naë oröa. Pël ëen wel pötak omën pourö ngep ëak wiakaima. Omën pörö köpël wë utpet eimeë Atam pim Anutuu ngön kat wiak wa olëa pöl naën äautak weletak pitta ngep ëa.

Atam pöp wel yawiauta wotöököp omën ënem orööpnaap Kristo pim ökre was ëa. ¹⁵ Pël äaap komre kolap pöt ngön wa yoolëauta ök naën. Omën kopëtap Atamë wa olëautak selap wel wian. Pël yaëen Anutu pim komre kolap pöt, omën kopëtap Yesu Kristo pim kësangën elnia pötak Atamë ngön wa olëa pöt il wesak omën selap kiri elnia. ¹⁶ Anutuu kësangën pöt omën kopëtap Atam pim utpet ëa pöta ök won. Yaap, omën kopëtap Atam pi Anutuu ngön wa olaanak Anutuu ngön ë pet irak omën pourö wel wiipënëak ök ëa. Pël äaap omën selap Anutuu ngön wa olaanak Anutuu kësangën elniak wotpil niwesa. ¹⁷ Omën kopëtap Atam pi ngön wa olëak utpet sa. Pim pël ëa pötak wel pöt oröak yang omën pourö ngep ëak wiakaima. Pël äautak omën kopëtap Yesu Kristo pim ëa pöta këetak Atam pim ngön wa olëa pöta këët il yewas. Anutu pim komre kolapre kësangën pötak tiar, "Omën wotpilörö," pël yenia. Pël niaan tiar Kristooring wë kaö sak öpenaat.

¹⁸ Pötaanök omën kopëtap Atamök Anutuu ngön wa olëa pötak Anutuuk ngön ë pet irak tiar omën pourö kö sëpenëak ök ëa. Tapël omën kopëtap Yesu Kristook wotpil wesak tiarimëen wel wia pötak Anutuuk tiarën, "Omën wotpilörö," pël niak wëwë kosangët yaningk. ¹⁹ Omën kopëtapök ngön wa olëa pötak selap utpet san. Tapël kopëtapök ngön ngaarëk wa pötak selap wotpil niwasëpnaat. ²⁰ Pël ëen ënëmak Moses pim ngön kosangöt oröön omnarö ngön kosang pöt ilap riak utpet kësang panë yeë. Pël yeëetak Anutu pim komre kolap pötak utpet pöt ngep ëak ompyaö niweseim wë. ²¹ Këët epël orööpënëak ëa. Saun pötak wel yawia pöt oröa tapël Anutu pim komre kolap pöt Yesu Kristo pim wel wia pötaan kaö sëpna pötak Anutuuk wotpil niwasëpënëak ëa.

Tiar Kristooring wel wian

6 Yaap, Anutu pim komre kolap pötak utpetat ngep yaë. Pötaan tolëel apen? Tiar Anutu pim komre kolap pöt tiarim utpetat ngep ëak tekeri sëpnaan utpet ëeim öpenaan apen ma? ² Won pan. Tiarim lupötë utpetat wel wi olëauröak tol ëen kaalak utpet pöt yal menak öpen? ³ Tiar narö Yesu Kristook yal mampënëak i yamë akun pötak pim wel wia pöl tiarta piik yal menak wel yawi. Pöten ar köpël ma? ⁴ I yamë piptak Kristook yal ëak wel yawi. Pël ëen tiar Kristooring yang kel yaniwer. Tol ëënak pël yaë? Pep pim weëre kosang pötak Kristo weletakaan wal ë ulmëa tapël tiarta wal ë niulëen wëwë ngolöpta kanöök yes.

Kristooring wëwëetak öpenaat

⁵ Tiar Kristoë wel wia pöl wel yawi pötak piik yal yemangk. Pötaanök tiar epël ewat panë wë. Anutuuk pi wal ë ulmëa pöl tiar wal ë niulëen piik yal ëak öpenaat. ⁶ Pöta songönte epël kat wi yeë. Tiarim lup ngaanöt Kristooring këra yetaprak möaut. Pöt tiarim lupmeri utpetatë weëre kosang wia pöt kërë olaan utpetatë inëen naën ëëpenëak pël äaut pötaanök. ⁷ Namp pi wel wiak utpetatë iriaan ent äaupök kaalak utpetatë öngpök naön ëëpnaat. ⁸ Yaap, tiar Kristo piiring wel wiaurö. Pötaanök kön wi kosang panë wasën wëwëetakta piiring wë. ⁹ Pöt tiar ewat wë. Kristo pi weletakaan wal äaup. Pötaanök kaalak wel nawiiipan. Wel pötak yok pangk pim weëre kosangö wak neirapan. ¹⁰ Pi utpetatë weëre kosangöt won wes olapënëak wel wiin pangk ëa. Wel wia pötaanök kaalak wel nawiiipan. Peene wë epët pöt Anutuun yak wë. ¹¹ Ar tapël arimtën kön wiin arim lupötë utpetat wel wi olëak Yesu Kristook yal ëak Anutuun yak wë pël ëëp.

¹² Arim yang koröp lëngë sasa pipotë kentre kauratë ënëem ëënganok utpetat pörek wieë wer yanuun inëen elmëëngan. ¹³ Pël ëakta arim möönre koröp pipot korarötëël pëel elmëen utpetatëen inëen ëëpan. Ar weletakaan wal ë nuulëaurö. Pötaanök Anutu pim yaatak wë arim möönre koröpöt piin yaö elmëen wotpil wëauta inëen ëëp. ¹⁴ Pöt ar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök kaalak utpetatön kön wiin kaö nasën ëëpnaat.

Tiar wotpil wëauta inëen sak wë

¹⁵ Pötaanök tol ëëpen? Ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök yok pangk utpetat ëëpen ma? Won pan. ¹⁶ Ar epël kat nawiin yaaurö ma? Omën kaö namp arim möönre koröpöt pëel elmëak pim këm ngönte ngaarëk wak inëen elmëëneët. Pöta ök utpetatök arim kaö sëen pim inëen elmëeim wiak kö sënëët. Ën Anutu pim këm ngön ngaarëk yewautak arim kaö sëen pöta inëen elmëënë pötak Anutuuk, "Omën wotpilörö," pël niapnaat. ¹⁷ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen elmëeim wakaimauröak peene pöt ngönën rë nuula pöt ngaarëk panë yeö. Pötaanök Anutuun yaya mepa. ¹⁸ Ar utpetatë weëre kosangtakaan ent ë nuulëen wotpil wëautak kaö sëen inëen sak wë. ¹⁹ Tiar yang omnarö pëen. Pötaanök ar ngön pipot kat wiin omnaröa omnant yautëel ök ëak yenia. Ar ngaanëer arim möönre koröpöt kentre kaurre utpet ke nentere nent pötëel pëel elmëak pötë inëen elmëeim wakaimaurö. Tapël peene akun eptak pöt ompyaö panë sënëen arim möönre koröpöt wotpil wëautakël pëel elmëeim ön.

²⁰ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen ëeimeë wotpil wëauta inëen naën eimaurö. ²¹ Pël eimeë pöta kë oröpöt koireimaurö? Utpet eima pöten peene eptak kön wiin ëö yes. Pöta këët wel. ²² Peene akun eptak pöt Anutuuk utpetatë sulöptakaan wil niulëen pim in-

ëen sak wë. Pël yeë pöta këet arim wëwëat ngëengk sak ompyaö wë wëwë kosangët wak om wakaim önëet. ²³ Pöt arim utpetatë inëen yaauta kang pöt wel koirënëet. Ën Anutu pim kësangën yaalni pöta këet Yesu Kristook yal menak wëwë kosangët koirënëet.

Tiar wëwë ngolöptak wë

7 Karurö, ne Moses pim ngön kosangötë öngpök wëaurö arën niamaan. Ar ngön kosangöt kön yawiaurö epël ewat wë. Omën namp pi öp wë pötakëer ngön kosangötë iri wë. ² Pöta ngön nokolil nent epël wia. Öng ompringëp pim ompöp wel nawiin wëen ngön kosangtak piar ompöp erën elmëaan wë. Ën wë ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop yemowí. ³ Pötaanök öngöp pim ompöp öp wëen sëp wesak omp muntap koirak piiring wëen pöt öngre omp wëwëet utpet wesak saun yokoir. Ën ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop mowiin wë omp muntap koirak öngre omp wëwëet utpet newasën yaë. ⁴ Karurö, arim songönte tapël wia. Kristo pi pim koröpö weletaan pëel elmëaup ar piik yal ëen ngön kosangtaan wel wiin pötë öngpökaan wil nuulëen wë. Peene pöt ar weletakaan wal ëaup Kristo pimëen sak wë. Pi tiar Anutuu inëen yaëen tiarim wëwëatë këet pim yapintak sëpënëak wal ëa. ⁵ Tiar lup ngaanötring wakaiman akun pötak ngön kosangötök elniin utpetatëen kentre kaur eimeë tiarim mönre koröpöt saun koirën pöta ya mèneimeë weletaan yaö ëaut. ⁶ Peene pöt, Kristook yal menak ngön kosangtaan wel wian pötak ngön kosangötë nitëen wakaima pötakaan wil nuulëen wë. Pötaanök kaalak ngön kosang ngaan retëng ëa pötë ënëm naën wëwë ngolöp Ngëengk Pulöök pet yaalni eptak Anutuun inëen yaalmë.

Saunatak utpet niwesa

⁷ Pötaanök tol apen? "Ngön kosang pöt utpetat," pël apen ma? Won pan. Ngön kosangöt won ëen ne utpetatë songönte ewat nasën ëan tapön. Ngön kosang pötak epël ya. "Ni omën muntaröa omnantön war ëenganok," pël ya. Ën pötak pël naën ëanëen war yaaö pöten köpël ëan tapön. ⁸ Ngön kosang pipët war yaaö pöten ya. Pël ëen ne war yaaö pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak nem lupmerën këk yaalmëen war nentere nent orö yenerë. Ngön kosangöt won ëen utpet yaaö pöt weëre kosang won ëan tapön. ⁹ Ne ngaan ngön kosangöt këékë ewat nasën wë nemtën kön wiin ompyaö wakaimaup. Ënëmak war yaauta ngön kosangët orö rëa pötak utpetatë songönte ewat wëen nem lupmeri utpetat kaö sëen ¹⁰ nemtën kön wiin, "Wel yawiauta kanöököl yes," pël ëaut. Anutu pi ngön kosang pötak elnëen ompyaö ömëak ëautak pötak ne wel yawiauta kanöököl wakaiman pöt pet elnëaut. ¹¹ Ne ngön kosang pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak morök elnëak pipël ngön kosangtaan wel yawiauta kanöököl neulëa. ¹² Tiar epël ewat wë. Ngön kosang pöt ngëengköt, ën kom ëak nent

nent wasëneta ngëengk, wotpil, ompyaut. ¹³ E tol am? Ngön kosang ompyaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa pël am ma? Won pan. Utpet yaaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa. Piptak ngön kosang ompyaut pet elnëak pël ëa. Omën pipët tol ëenak ëa? Ne utpet yaauta songönte tekeri yesën ewat sak utpet yaaö pöten utpet panëet pël wasumëak ëa. Pël ëen ngön kosang ompyaö pötak utpet yaaö pöt sasa utpet panëet pöt pet yaalnë.

Saunatak utpet niwesa

¹⁴ Tiar ewat wë. Ngön kosangötëel Anutu pim Pulöök pimtë kentöön pet yaalni. Pël yaëenak ne yang koröpööring utpetatë öngpök wë pötë inëen yeë. ¹⁵ Ne nem omnant yaautë songönten köpël wë. Ne omën ompyaut ëëmëak kentre kaur yaalnë pöt naën yaaup. Ën utpetat ëenganëak kaaö yaalnë pötökëer yaaup. ¹⁶ Nem omën utpetat ëenganëak kaaö yaaut yaaö pöta ngönte ök yeniak pipët. "Ngön kosangöt ompyaut." ¹⁷ Pötaanök nem korar yeë epot nemtë könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë këk yaalnëenak yeë. ¹⁸ Ne songönte epël ewat wë. Nem lupmeri omën ompyaut wi naön, nem lup ngaan pömeri. Pötaanök ompyaut ëëmëak yeemak pangk naën yaaup. ¹⁹ Ne omën ompyaut ëëmaap pël yeemak naën yaaup. Ën omën utpetat naën ëëmaap pël yeemak yaaup. ²⁰ Ne utpetat naën ëëmaap pël aöök yaaö pöt nem könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë këk yaalnëenak yeë.

²¹ Ne itaangkën omën epët nem naë orö yaë. Omën ompyaut ëëmëak yeem utpetat pëen ë yeë. ²² Yaap, nem lupmerök Anutu pim ngön kosangötön kent pan yaalnë. ²³ Pël yaëen ne itaangkën utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötök nem ompyaö ëëmëak kön yawi pötön kööre tok elmëak wii netëen pötë öngpök wë. ²⁴ O, ne omën utpetemor. Nem koröpö weletaan yaö yaë eptakaan talëpök ent ë neulëëpën? ²⁵ Ne tiarim Aköp Yesu Kristook ent ë niulëa pötaan Anutuun yoöre ërëp yamëëaup. Nem ök yeniak pipta songönte pöt epël yaë. Nemtë könre lupötök pöt Anutuun ngön kosangötëen inëen yaëetak utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötëen inëen yaë.

Kristook saunatak ent ë nuulëak Ngëengk Pulö yaningk

8 Pötaanök omën Yesu Kristooring yal menak wëaurö tiarim naë utpetatë ngön kangit ë pet yaira pöt won ëëpnaat. ² Pöta songönte epël. Ngaan ne utpet pëen eimeë wel yawiauta kanöököl seimaup. Peene pöt, Yesu Kristooring yal menak wë pötaan Pul wëwë kosangët yaningk pöök ent ë neulëen utpetatë öngpök sëere wel wi pël naëngan ompyaö eim ömaap. ³ Mosesë ngön kosang pötök ompyaö niwasëpënëak yaëen tiarim lup ngaanötök weëre kosangöt wak iraan pomp ëa. Pël ëautak Anutuuk yok pangk ëak pimtë Rupan wes mëen tiar omën utpetaröa mönre koröp wak yangerak oröa. Pël ëen Anutuuk elmëen pi tiarim saunatak kangut wak wel wia. ⁴ Anutuuk ngön kosangötë wotpil wieëaut tiarim naë orööpënëak pipël

ëa. Pöt tiar lup ngaanötë wëwëetak naön wë Ngëengk Pulöökë yaalni pöl yeë pötaanök. ⁵ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö pitëm könöt ngaan wëwë pötakël rë olëak wë. Ën omën Pulöökë yaalmë pöl yaë piporö pitëm könöt Pulöökë naë rë olëak piiring wë. ⁶ Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö wel wiak kö sëpnaarö. Ën könöt Pulöökë naë rë olëak wë piporö mayaaptaring wakaim öpnaarö. ⁷ Pöta songönte epël. Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö Anutuun kööre tok yaalmë. Pël yeem pit pim ngön kosangöt ngaarëk naön yaauröak tol ëak pël ëëpën? ⁸ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö Anutuuk pitën itaangken pangk naën yaë.

⁹ Ar pöt, lup ngaanötë wëwëetakël naön. Pulöökë wëwëetak wë. Pël ëën Anutu pim Pulö arring wë. Omën namp Kristoë Pulö pim naë won ëëpna pöp pi Kristoë omnamp won. ¹⁰ Yaap, utpetat yaautak arim möönre koröpöt wel wiipënëak yaë elniaurö. Pël ëauröak Kristo arring wëen yak Anutu pim arën, "Omën wotpilörö," pël niia pötaan wëwë kosangtak wë. ¹¹ Anutu pim Pul Yesu weletakaan wal ë moulmëa pö arring wë. Pötaanök Anutu Yesu Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök elmëen pim Pul arring wë pöök arim möönre koröp kö sëpënëak yaë yaalni pipot wal ë nilëen önëet.

Ngëengk Pulöök Anutuu ru yaniwas

¹² Karurö, Anutu pim tiarimëen elnia pötaan kangit elmëepenëak pöt yok pangk lup ngaanötë wëwëetak naön ëëpenaat. ¹³ Pöta songönte epël. Ar lup ngaanötë wëwëetak önë pöt wel wiak kö sënëet. Ën Ngëengk Pulöökë yenia pöl ëën weëre kosang ningkën koröpöökë utpetat moolëak pöt wëwë kosangtak wakaim önëet. ¹⁴ Omën Anutuu Pulöökë ënëm yes piporö Anutu pim ruurö. ¹⁵ Pöt Anutu pim Pul arim wa pö ar omën nantök wii nitëen kas ëënëak naalniin ëa pötaanök. Won, Pulöök Anutu pim ruurö elniin pim weëre kosangöök Anutuun, "Pep, ni tenim Pep ompyaup," pël maim wë. ¹⁶ Ngön pöt tiar Anutu pim ru sak wë Ngëengk Pulöök tiarim lupötë kaö wesak tekeri wasën kat wiak pël yemak. ¹⁷ Yaap, tiar Anutu pim ru sak wë. Pötaanök pim omnaröaan omën ompyaut yaë ëa pöt öpenaat. Pël yeem Anutuu Kristoëen yaë ëa pöteta piiring öpenaat. Pöt Kristo tiarimëen këlangön kat wia pöl tiar pimëen këlangön kat yawi. Pötaanök Anutuuk kutömweri tiarënta piiring ping wesak niak ë rangiat nimpnaat.

Tiar ënëmak kutömweri wëwë ompyaut öpenaat

¹⁸ Ne kön wiin kutömweri ping wesak niak ë rangiat nimpna pöt kaöet. Ën peene wë eptak këlangön kat yawi epët pöta ök won, kotte. ¹⁹ Anutuu omën ket ëa epot pout Anutuuk pim ruurö tiarim ë rangiat tekeri niwasëpënëak ulöp kant mënëë kor ëeim wë. ²⁰ Anutuuk elmëen pim omën ket ëa pipot om pas wakaima. Pöt pitëmtë kentöök naën, Anutu pimtök pël ëëpënëak

yaë mëëaut. Pël ëaut yak pit Anutu pimtë ompyaö mowasëpnaaten kor wë. ²¹ Pit Anutuuk pitëm söpre tet ëak wiakaima pötakaan ent ë ulmëen Anutuu ruuröaring yal ëak ompyaö wë kaalak omën nantë inëen naën ëëpna pöten kor wë. ²² Tiar ëwat wë. Omën pasut Anutuu ket ëa epot pout öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawiem ruupëen kor wë pöl akun kaöaö oröön ompyaö sëpnaaten kor wë. ²³ Pitëmtë pëen won, Anutuuk Ngëengk Pulö kaö wesak ningkën waurö tiarta këlangön kat yawiem Anutuuk tiar pim ru wes pet niirak tiarim yang koröpöt ent ëak ngolöpöt nim-pënëak kor wë. ²⁴ Pöta songönte epël. Anutu tiar utpetatë öngpökaan ent ë nuulëa. Pël ëautak peene tiar pi pet irak koröpöt ngolöp niwasëpënëak kor wë. Pi pet irak koröpöt ngolöp wesa talte tiar pim pël ëëpnaaten kor wë. Pöt namp pim omën kor wë pöten ityaangk talte pi kaalak kor naön ëëpën. ²⁵ Omën itnaangkënten kön wi kosang wesak öpenaat pël weseë ya kë sak kor wë.

²⁶ Tiarim kön wi kosang yewesa pötak tiar weëre kosang won ëën Ngëengk Pulöök kaamök yaalni. Pöt tiar Anutuun kimang mapenëak tolëel maan pangk ëëpën pöten köpël pötaanök. Pël yeëetak Pulö pimtök tiarim lupötë wë Anutuun kimang maim wë. Pi omnaröa naënël lupötëaan ing maimeë Anutuun kimang maim wë. ²⁷ Pël yaëen Pep pi omnaröa lupötön panë ityaangkaupök Pulöökë kön pötenta ityaangk. Pöt Pulö pi Anutuu könöökë ënëm ëak Anutuu omnarö tiarim kangjiir kimang maim wë pötaanök.

²⁸ Tiar ëwat wë. Anutuun lup sant yaalmëa pörö, omën nentere nent tiarim naë orö nirëak ompyaö yaniwesaut kaamök elmëëpnaat. Pi yas niapënëak kön wia pötaanök pël elnia. ²⁹ Anutuuk omën pim wet rëak kön wia pörö tiar pim Ruupë ök sëpënëak kom ëa. Pötaanök pim nangarö tiar selap sëen pimënt nan kaöap pël sak öpnaat. ³⁰ Pël ëën Anutuuk pim kom ëa pöröen yas niia. Pël ëak yas niia pöröen, "Wotpilörö," pël niia. Pël ëak wotpil niwesa pörö ping wesak ë nirangia.

Anutuu lup sant pöt tiar sëp naniwaspan

³¹ Anutu pi tiarimëen pipël kaamök yaalni pöten tol apen? Pi tiar kaamök elniap talëpök kööre tok elniak pim moresiaan wa ëp elniipën? Won. ³² Pi keimön naalniin pim Ruup tiarimëen wes nimëen tiarim kangjiir wel wia. Pötaanök pi kaamök elniak omën muntatta kët ël epotë nineim öpna pöt tiar kön wia. ³³ Omën Anutu pimtëen yaë wesaurö tiar talëpök ngön yaatak nilüëpën? Won. Anutuuk wotpil niweseim wë. ³⁴ Pötaanök talëpök utpetatë kangut ningkën kö sëpen? Won. Yesu Kristo pi tiarimëen wel wia pöt pëen won. Pi wel wiak kaalak weletakaanta wal ëaup. Pël ëak Anutu pim mor yaapkëesi wë tiar kaamök elniipënëak Anutuun kimang maim wë. ³⁵ Pötaanök omën oröpötök Kristo pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nuulëëpën? Könömöt yewautak ma këlangön kat yawiautak ma utpet yaniwas pötak ma ngöntök yaautak ma omnantëen il ngentingenti yaautak ma nga yaalniutak ma

yamengkautak pötök pël naalniin eëpnaat. ³⁶ Pöta ngönte ngönentak epël wia.

“Ten nimëen sak wëen yak kët ël epotë utpet wesak nimëeim wë.”

Pitök tenën itaangkën pol sëpsëp yamö pöröa ök sëen pël elnieim wë.”

³⁷ Omën könöm pipot tiarim naë oröak Anutuu naëaan ent ë nanuulaan yaëen tiarök könöm pipot il mowas pet yair. Pël yeë pöt Kristo lup sant yaalni pöpök weëre kosang niwasën taintaë wë. ³⁸ Nem pël yak pöta songönte epël. Nem kön kosang wia pöt omën nentak Anutu pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nanuulëëpan. Weletak ma wëwëetak ma enselöröak ma omën kaö sak kutöweriaan yangerakë wëaurö ma omën peene wia epotök ma ënëm orööpna pötök, ³⁹ omën olaanötök ma öngkölaan pötök, omën ke nentere nent wia pipotök Anutuu lup santakaan ent ë nanuulëëpan. Lup sant pöt tiarim Aköp Yesu Kristook yaalni.

Pool pi Yuta omnaröaan ya këlangön ëa

9 Ne Kristook yal menak wëaupök nem ök niama epot kaar won, yaapöt. Ngëengk Pulöökta ngön epot yaap pöt pet elnëen nem lupmerök kön yawi.

² Ne ngön epot ök niamaan. Yuta omën nem karuröen yaköm pan kön wieimeë nem lupmer utpet pan. ³ Nem kentöök kan nent wiaan pöt Anutuuk pit kama moöpanaan ne kangiiir es parëaöökë kanöökël sak Kristo pëlëer wëen ne pëlëer ömëak kent kön yawi. ⁴ Ten Israel omnarö Anutuuk pimëen yaö niwasën pim ru sëen pim ëwaat pet elnia. Pël ëak ngön taë wes mena pöt ninak pim ngön kosangöt ök niiaurö. Pël ëak piin yaya maim öna kan pöt pet elniak kup ke nentere nent niwia. ⁵ Tenim ëarö ngönënë kaö sak wakaimaurö. Pël ëënak Kristo omën möönre koröp wak tenim kurtak oröaup omën poutë kaö sak wë, Anutu tapöp. Piin yaya maim öpa, kët ël epotë. Yaap.

Anutu pi omnarö pimëen yaö yaniwas

⁶ Anutuuk ten Yuta omnaröen pim omën sënëak niia pöt ten pourö pöp panë nasën. Pël ëautak pim kup niwia pöt mos naën ëa. Pöt Israel pöpökaan ulöl sa Yuta omën pörö pourö Anutuun kön wi kosang wasën yaö nemowasën ëa pötaanök. ⁷ Ën Apram pim ëaröeta pourö pim ök nasën ëa, narökëer. Pöta ngönte ngönentak epël kup mowia. “Aisak pim ëarökëer nim yaö sëpnaat.” ⁸ Pipta songönte epël wia. Omnaröa wëwëetakël pëen Apram pim wilën ulöl sa pörö Anutuu ru nasën. Anutu pim kup mowiautakël wilën ulöl sa pöröaar pit Apramë ë panëerö pël sa. ⁹ Pöta kup mowia pipët epël ëa pötaanök. “Krisimaki nent won sëen nem akun wia pötak kaalak wais kaamök elmëen Sera pi yokotup wilëpnaat,” pël mëea. ¹⁰ Pötaar won. Repeka pim naëeta tapël oröa. Pi tenim ëap Aisak piiring wë ru naar yak sak wila. ¹¹ Piarip tep ëak ëlëpë yaatak wë omën utpetere ompyaö pöt naën ëa. Pël ëautak Anutu pim wet rëak pimtë könöök omnaröaan yaö ëa pöl akun pötakta pël eëpënëak kent kön wia. Pi

piarpim ëa pötaan won, pimtë yaö elmëa pötaan kom elmëa. ¹² Pël ëak Repekaan, “Nanëpök nangapë inëen eëpnaat,” pël ök mëea. ¹³ Pöta ngönte ngönentak epël wia. “Ne Yakopön kent yaë. Ën nanëp Isoon kaaö.”

¹⁴ Pötaan tiar Anutu pim ëa pöten, “Korar ëa” pël apen ma? Won pan. ¹⁵ Pöt pi Mosesën epël ök mëea pötaanök. “Ne omën nampön mait elmëëmëak pöt yok pangk pël elmëëmaap. Ën nampön yaköm elmëëmëak pöt pël eëmaap.” ¹⁶ Pötaanök Anutu pi omën nampë kentöore weë yengentiaö pötaan won, pimtë yaköm pötak yaalmë. ¹⁷ Pöt Anutu pim Peroon ngön ök mëea pöt ngönentak epël wia pötaanök. “Ne nem weëre kosang pöt nim naë tekeri wasën nem yapinte yang poutë aö së pangk eëpënëak kaö wes nilulëaut.” ¹⁸ Pötaanök tiar Anutuun ewat wë. Pi omën nampön yaköm elmëëpënëak pöt yaköm elmëëpnaap. Ën namp pim lupmer il mowariipënëak pöt yok pangk pël eëpnaap.

Anutu pi ya sangëne yaköm pout yaaup

¹⁹ Anutu pël yaëen arim naëaan narö köpël wë epël an koröp. “Ten Anutu pim kent eëpna pöten yok pangk kan nemowariingan. Ten utpet eëk pim kentöökë ënëm yeë. Pël yaëen Anutu pi oröp eënak tenën kön wiin utpet yaë?” ²⁰ Ar pël aan kangiiir epël niamaat. Ar omën talöröak Anutuun ngön ke pil yemak? Pangk pël naëngan. Ma yang kap nentak yok pangk pim ket elmëaupön, “Ni tol eënak ne epël ket yaalnëen?” pël mapën ma? Won. ²¹ Omën kap ket yaaup pim kentöök yangetaring ket eëpënëak pöt yok pangk ket eëpnaat. Yang ulöp kopët nentak kap nentepar, nent kaöatëen nent kotutëen, pël ket eëpënëak pöt yok pangk.

²² Anutu pim kentöökë wia pöt kap ket yaaupë ök. Pi pim omën ket elnia epörö pim kentöök omnant elniipënëak pöt yok pangk. Omën naröen nga elmëak pitëm naë pim weëre kosangöt tekeri wasëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pi omën pim nga elmëak kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa. ²³ Anutuuk omën munt pim yaköm elniipënëak kön wiaurö tiarim naë pi ëwaare ë rangi pout pangk eëëaupök pöt tekeri wasëpënëak omën kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa. Pi wet rëak tiar ëwaare ë rangi pöt öpenëak kopëta wes niwia. ²⁴ Pöt tiar tapöröen pi yas niiaup. Yuta omën tenimëntëer won, ar omën muntaröeta. ²⁵ Pöta ngönte tektek omën Osea pöpë pepeweri epël wia.

“Omën wet rëak nemëen newasën ëauröen, ‘Nem omnarö,’ pël memaat.

Ën wet rëak lup sant naalmëenörö lup sant elmëëmaat.

²⁶ Ën, ‘Ar nemëen newasën yeë,’ pël mëea yang pörökta kaalak,

‘Ar Anutu wëwëetaringëp pim ruurö,’ pël memaap.”

²⁷ Ën tektek omën Aisaia puukta Israel omnaröaan ngön ëak epël ëa.

“Israel omnarö selap sak i pis i kaöaöökë eöök pötë wia pöl eëe

pël äautak Anutuuk om kopët naar kama öpnaat.

²⁸ Pöt Aköp pi ngön yaatak teënt pan ë pet irak kangut yangerakë omnarö mampnaat pötaanök."

²⁹ Aisaia puuk kaalak tektek ngön nent epël äa.

"Anutu kutömweri ngaarëk wëaupök tiarim ruure äarö mait naalmëen äanëen tiar Sotomre Komora ka pöörarë wakaimauröa äa pöl kö san tapön."

Israel omnarö wotpil sëpënëak poprak äa

³⁰ Pötaan tiar tol apen? Epël apenaat. Omën muntaröa naëaan narö wotpil sëpnaataan weë nengentiin äauröak wotpil sak wë. Pit Anutuun kön wi kosang yewasën wotpil mowasën wë. ³¹ Ën Israel omnarö ten wotpil sënëak weë ngentiak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk weimeë pompre kaö ë imaut. ³² Pit tol ëënak wotpil nasën äa? Pël ëëpnaan Anutuun kön wi kosang newasën, pitëmtë wëwëat kaamök ëen wotpil sëpën wesak äa pöt pangk naën äa. Pit Kristoon kaaö elmëak omnaröa këlötëaan söë urak kawi yengenti pöl äa. ³³ Pöta ngönte ngönëntak Kristoën ngön nent epël äa.

"Kat wieë. Ne Saion kak omnarö söë uröpënëak kël naö yawi.

Kël weë panë naö omnarö kawi ngentiak utpet sëpënëak yawi.

Pël ëen omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan."

Israel omnarö pit Anutu pim wotpil yewas kan pöök nasën äa

10 Karurö, nem lupmerök Anutuuk Israel omnarö pit utpetetakaan kama moöpënëak kent pan yaalnëen Anutuun kimang maim wë. ² Ne pitën ewat wë. Pit Anutu pim inëen elmëepnaaten kent äak weë yengenti. Pël äaap Anutuu kan ompyaut köpël wë yak köntak yaë. ³ Pit Anutuuk wotpil yaniwas kan pö kasëng menak pitëmtok wotpil sëpnaataan weë ngentiak ya yamëngk. Pël yeem Anutuu iri wë pim wotpil yaniwas kan pöököl nasën yaë. ⁴ Tiar ewat wë. Moses pim ngön kosang pöt Kristo oröön mop mowia. Pötaanök omën pourö piin kön wi kosang yewasën pit, "Omën wotpilörö," pël yema.

⁵ Moses pi omën Anutuuk pitën, "Wotpilörö," pël mapënëak ngön kosangöt ngaarëk yewa pöröaan epël retëng äa. "Omën namp ngön kosang pout ngaarëk öpna pöp Anutuuk piin, 'Wotpilëp,' pël maan wëwë koirëpnaap." ⁶ Omën Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk pitën, "Wotpilörö," pël yema pörö epël kön nawiin yeë. "Talëp o kutömweri is Kristo koirak irapën?" ⁷ Ma "Talëp öngk yangera öngpök ngemë Kristo weletakaan koirak aprëpën?" Kristo pi tiar piin kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö tiarim naë wë. Pötaanök tiar piin ap newasngan. ⁸ Tiar Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö kön pël nawiingan. Tiar epël kön wiak yak. "Anutuu ngönte arim naë wia, arim këmötëere lupötë." Ngön pöt kön wi kosang yewesauta ngönte tenim ök

yeniak pipët. ⁹ Arim këmötëaan, "Yesu tenim Aköp," pël ök yeem lupötök Anutuuk Yesu weletakaan wal ë ulmëa pöt kön wi kosang wasënë pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. ¹⁰ Pöt tiarim lupötök Yesuun kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil niwasëpnaat pötaanök. Këmötök, "Pi tenim Aköp," pël yaan utpetetakaan kama niöpnaat. ¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën piin kön wi kosang wasëpna pöp pi yok pangk ëö nasën ëëpnaap." ¹² Pöt Yutaare omën muntarö tiar omën kopëtarö, narö maimarö won pötaanök. Tiarim Aköp kopëtap puuk omën pourö kaamök elniipënëak kimang maim wë pörö komre kolap elnieim wë. ¹³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën Aköpön kaamök elmëepënëak kimang mapna pörö Anutuuk utpetetakaan kama öpnaat." ¹⁴ Tol äak omën piin kön wi kosang newasën wë pöröak kaamök elmëepnaataan mapën? Tol äak Anutuu ngönte kat nawiin äauröak kön wi kosang mowasëpën? Tol äak pim ngönte ök nemaan wiaan kat mowiipën? ¹⁵ Tol äak pim ngönte ök mapënëak wes namëen wiaan ök mapën? Pöta ngönte ngönëntak epël retëng äa. "Omnaröa Anutuu ngön ompyaut wak yewais pöt ompyaö pan."

Israel omnarö pit ngön ompyaut kön wi kosang nemowasën äa

¹⁶ Ngön ompyaut pitëm naë oröautak narö ngaarëk naön yaë. Pöta ngönte tektek omën Aisaia puukta epël äa. "Aköp, ten nim ngönte ök mëäutak kat nawiin yaë." ¹⁷ Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Kristoë ngön pöt, omnaröak ök niaan kat wiak kön wi kosang yewas. ¹⁸ Ne epël niamaan. Pit ngön ompyaut kat nawiin ma? Won, pit yok kat wiaurö. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Pitëm këm ngönöt yang epotë sa pet yair.

Ën ngönöt ka poutë pangk yaë."

¹⁹ Ne kaalak pëlpël niamaan. Israel omnarö kön nawiin äa ma? Pöta kang nent Mosesök Israel omën pi-moröen epël mëëa.

"Ne omën maimarö arim urtak wa ulmëen ar pitëmëen yak wëwë ompyautaan warre kaur ëënëët.

Ën ne omën köpël narö arim kangiiir ömaat.

Pël ëen ar pitëmëen ya sangën ëënëët."

²⁰ Ënëmak Aisaia pi Anutu pim omën muntaröa ompyaö wasëpna pöten kön wieë kas köpël pitëmëen ngön epët pëen wes wia.

"Nëen ngaöl naalnëenöröak nokoiraut.

Nëmëen pëlpël nenëaan äaurö ëö menaut."

²¹ Pël äak Israel omnaröaan epël äa.

"Ne akun wali pan pitën yas yemaan kat wiak wa olaimaut."

Anutu pi Israel omën naröen yaköm elmëa

11 Ne kaalak pëel niam. "Anutu pi pim Israel omnarö kasëng panë momena ma? Won pan. Neenta Israel omnamp, Apram pim äap, Pensaminë kurtakaanëp. ² Anutu pi omën pim ngaanëer pimëen

yaö wesa pörö kasëng nemangkën ëa. Pöta ngönte tektek omën Elia pim ngönte ngönëntak wia pöt kat nawiin ma? Elia pi kimang ngöntak Israel omnaröaan Anutuun kaaö ngön epël mëëa. ³ “Aköp pit wet reak nim tektek ngön yaaö nem karurö mënak kiri ar yaaö uröteta kelën nemënt wëën neenta nempënëak yaë.” ⁴ Pël maan Anutuuk kangjiir epël mëëa. “Ne omën selap pan 7000 yang omp ak Paal pöpön yaya nemaan wë pörö ngaata öngpökaan ngarangk elmëeim wë.” ⁵ Tapël peene akun eptakta Anutuuk omën kopët naar komre kolap elniak yaö niwasën wë. ⁶ Anutu tiarim ompyaö yaautaan won, pimtë komre kolap yaalni pötaan yaö niwesa. Ommarö ompyaö yaëën pi yaö yemowas talte komre kolap yaalmë pöt kë ëëpën.

⁷ Pöten tol apen? Israel omnarö këët koirënëak wë ngenti imautak pourö nokoirën ëan. Kopët yaö niwesauwaar tenimtokëër yokoir. Ën muntarö pöt Anutuu ngön wa olaan puuk elmëën lupöt il wariak wë. ⁸ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Anutuuk pitëm lupöt wa irikor elmëak it ngaapre katun mowesa.

Pël ëa pötepar peeneta om wia.”

⁹ Ën Moses pim ngön kosang Yuta omnaröa kent eima pötak wii motëa pötaan Tewitök epël ëa.

“Pitëm kaömp neim wë pöt animauröaan kalaap wiire pongön të pël yeë pötë ök ëëp.

¹⁰ Pit omnantön itnaangkën ëëpnaan pitëm itöt röök ulak ëëp.

Pit omën könöm panëët wak wëën pitëm kasngelöt pak ëeim öp.”

Anutuuk omën maimarö kama yeö

¹¹ Ne kaalak pëël niamaan. Yuta omnarö pitëm wiapre kor ëa pötak ngentiak sasa utpet ëa ma? Won pan. Pit omën muntaröa wëwë ompyaautaan war ëën tapël öpënëak Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën munt pörö utpetetakaan kama wa. ¹² Yuta omnarö Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën pourö ompyaö yaalmë. Pit kawiap ëën omën muntarö ompyaö yaalmë pöt pitëm kaalak Anutuu naë rë olëak öpna akun pötak Anutuuk kaö wesak ompyaö elniipnaat.

¹³ Ne peene ar köpël omnaröen ök niamaan. Anutuuk ar köpël omnaröen pim ngönte ök niamëak yaö neaan pël yeem arim naë ya yamëngk pöten kön wiin kaöet pël yaë. ¹⁴ Ne ya pöt yamëngkën Yuta omën nem kar narö Anutuuk arën ompyaö yaalni pötaan war ëën pim naë rë olaan kama niöpën wes. ¹⁵ Anutuu pitëm kasëng mena akun pötak puuk elniin köpël omnarö ar piiring lup kopëtemer san. Pötaanök Anutuu pitëm kaalak öpna pötak tolëël orööpën? Ommarö weletakaan wal ëak wë pöl Anutuuk kaö wesak ningkën ar wëwë ompyaö panëëtak ön sa. ¹⁶ Ngön nokoli nentepar epël wia. Yuta omnaröa yaaul omën namp kaömp nemes wak Anutuun yak kom ëak kaö nent mangkën pöt Anutuuk pout pimot pël wasëpnaat. Ën këraamentta Anutuuk kön wiin misënöt pimot pël wasëpna pöt morötta pimot pël wasëpnaat. Pöta ök

Anutuuk kön wiin Yuta omën tenim ëarö pimorö Yuta omën pourö yok pimorö pël yaë.

¹⁷ Yuta omnarö ten këra olip yaapmentë ök, ën ar köpël omnarö këra olip kosangöökmentë ök Anutuuk yaapmentë mor nant ulöp nautön ëautaan il moolëak kosangöökmentë mor nemor urtak yal men moulmëën ëlmentök kaamök ëak mor nailënötring kolap yaningk. ¹⁸ Ar arimtën kön wiin isën Yuta omën këra mor mosutë ök ëën il moolëa pöröen ökre was manganok. Ar om mormor misënö kaamök naën, misënök mormor kaamök yaalni. Misën pö Yuta omnaröa ëarö.

¹⁹ Ar, “Anutuuk ten urötak yal men niulëëpënëak mor mosut il moolëa,” pël an koröp. ²⁰ Yok. Pël anëëtak pit kön wi kosang newasën ëautaanök il moolëa. Ën ar pöt, kön wi kosang yewesautaring pitëm urötak wëerek arimtën wak isak anganëën ngarangk këëkë ëën. ²¹ Anutuuk mor ëlmentëkaan oröaut Yuta omën pörö pitëm utpet ëaö pötaan mait naalmëen il moolëaut. Pötaanök arta utpet ëënë pöt mait naalni-ipan. ²² Tiar Anutu pim yaë pöten iteneë pim yakömpre ya sangën yaaö pöteparën ityaangk. Omën pim wëwëeten kaaö yaauröaan ya sangën yaalmë. Pël ëautak Anutuuk arën yaköm elniin wë. Ar pim naë önë pöt tapël elnieim öpnaat. Ën pël naën ëënë pöt arta il niolapnaat. ²³ Ën Yuta omën il moolëa pörö kaalak lup kaip tiak kön wi kosang wasën pöt Anutu kaalak yal mampënëak wëere kosang yaë pöpök pangk pël elmëëpnaat. ²⁴ Ar këra olip kosangöökmentë ök wëën pömentëkaan ilak omnaröa naënganëël Anutuuk yaapmentëk yal men nuulëaurö. Pötaanök Yuta omën il moolëa pörö kaalak ëlmentëk yal men ulmëëpna pöten pomp naëpan.

Anutu pi tiarën yaköm yaaup

²⁵ Karurö, ar arimtën kön wiin ispanëak ne ngön ngaan ëlëëp wiakaimaut peene tekeri yes epët ëwat sënëak kent yaë. Israel omën narö lup kosang ëeim wëën akun won sëen köpël omnarö Anutuu naë rë olapënëak yaë pörö pël ë pet irënak ²⁶ pötaan Israel omën pourö Anutuu naë rë olaan kama niöpnaat. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ompyaö Niwasëpnaap Saion kak oröak utpet Yakop pim ëaröa naë wia pöt won wasëpnaat.

²⁷ Pël ëën nem pitëm saunat ent ë moolama pötak nem ngön taë wes mena pöt kë orööpnaat.”

²⁸ Yuta omnarö ngön ompyaut kasëng menak Anutuun kööre tok elmëa. Pitëm pël ëa pötak ar köpël omnarö kaamök elniin ngön ompyaut kat wiak Anutuu naë rë olëaurö. Pël ëauröak Anutu pitëm ëaröen kup mowiak Yuta omnarö pimëën yaö wesa pötaan lup sant yaalmë. ²⁹ Anutu pi pim kön kosangtak omnaröen ompyaö elmëëpënëak yas mëëa pöt wiap nasëpan.

³⁰ Köpël omnarö ar ngaanëër Anutuu ngön wa olaimauröak peene Yuta omnarö Anutuu ngön wa olëa pötaan Anutuuk yaköm yaalni. ³¹ Tapël Anutuu arën yaköm yaalni pötaan puuk peene Yuta omnaröenta yaköm elmëëpënëak elmëën pit peene pim

ngön wa yoola. ³² Anutu pim elmëa pöta songönte epët. Pi tiar omën pouröen yaköm elniipënëak elniin pim ngön wa olaimaurö.

Anutuun yaya mepa

³³ Elei, Anutu pim könre ewat pöt maimalëp. Pim könre ewat pöt öngpök pan tiar yok pangk naengan. Ën pim ya yamëngka pöteta ewat naengan. ³⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Aköpë könpelën talëpök ewat sa?

Ma pi köpël wëen talëpök kön mena? Won.

³⁵ Ma talëpök pi wet réak menaurek kangit mampën? Pël naëpan.”

³⁶ Omnant poutë songönte pim naë wia. Pi omnant poutë pepap. Omën pout pi kopëtapëët. Pötaanök tiar kët ël epotë piin yaya maim öpa. Yaap.

Tiarim möönre koröpöt Anutuun kiri elmëepa

12 Karurö, ne Anutu pim yaköm yaalni pötaan kosang wesak niamaan. Ar arim möönre koröpöt Anutuun pëel elmëen kiri yemangk pöta ök ëëp. Pël ëëë arimtën pimorö pël weseë pim yaë pöt eim ön. Pël yeem pöt Anutuun yaap inëen eim önëët. ² Ar ngönën wonöröa yaaul ëënganok. Arim könre lupöt Anutuun pël elmëen ngolöp wes nimp. Pël ëak arim wëwëatta ngolöp wes nimpnaat. Pël ëen Anutuu yaalni pöten ewat panë sënëët. Ar omën ompyaöre wotpil panë Anutuu kent yaë pöt kom ëak ewat sënëët.

³ Anutuuk komre kolap elnëak ngön yaaö omën newesau. Pötaanök ar pouröen niamaan kat wieë. Ar arimtë wëwëere ewat yaautön köntak kön wiin ispan. Anutuu nina pöl kön kosang wieë arim wëwëere ewat yaautön wotpil wesak kön weswes ëëë. ⁴ Tiar ewat wë. Tiarim möönre koröp kopëtaöökë kaut selap wë. Ën kaö pötök ya yamëngka pöt selap. ⁵ Tapël tiar omën selapök Kristook yal mangkën möönre koröp kopëtaö pël yes. Pël yeë tiar nener yal yeë.

Anutu pim weëre kosang pötring ya ke nentere nent mëmpa

⁶ Anutu pi komre kolap elniak pim ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk. Pötaanök omën namp pi Anutu pim ngönte tekeri wesak apnaataan weëre kosang mangkën pöt pim kön wi kosang yewesautä ökök pim ngönte tekeri wesak ap. ⁷ Namp pi kaamök yaaö yaataan weëre kosang mangkën pöt karurö kaamök elmëëp. Namp rë yemoula yaatan weëre kosang mangkën pöt rë moulöp. ⁸ Wa korkor ngön yaaö yaataan mangkën pöt ap. Namp kësangën yaaö yaataan mangkën pöt panë wesak ëëp. Ngarangk yaaö yaataan mangkën pöt ya kaö mëmp. Yaköm elmëak kaamök yaaö yaataan mangkën pöt ërëpsawi kön wieë elmëëp.

Lup sant elmëëpena ngönte

⁹ Arim karurö yaap wesak lup sant elmëëë. Ar utpet yaaut kasëng menak ompyaö yaautakël rë olëak weë.

¹⁰ Arim karurö pitta Kristoëëro pël weseë lup sant elmëëë. Ar weë ngentiak arim karuröa yapinöt wak isak maë. ¹¹ Wiapre kor won, ya kë sak wë Aköpë inëen elmëëë. ¹² Aköpön kor eimeë ërëpsawiarung weë. Pël ëën konöm nant arim naë oröön kosang sak tauëë kimang maim weë. ¹³ Ën Anutuu omnarö omën nantëen elek yaëen pöt pit kaamök elmëak omën ka nantëaanörö arim naë waisën pöt ompyaö ngarangk elmëëë.

¹⁴ Omën narö ar utpet yanuwäsën pöt Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang maë. Ar piin utpet wasëpnaaten kimang manganëp ompyaö mowasëpnaan kimang maë. ¹⁵ Omën narö ërëpsawi yaëen pöt pit kaamök ëak ërëpsawi ëëë. Ën narö ing yaan pöt kaamök ëak ing aë. ¹⁶ Ar omnaröaring lup kopëtemer sak weë. Arimtën kön wiin ispan irëak omën yaapöröaring weë. Arimtën kön wiin ewatringörö pël ëën ping wesak angan.

¹⁷ Utpetatëen kangiir kangiir ëënganok. Ar këëkë kön wiak omnaröa itaangkën ompyaö ëëpna pötökëër ëëë.

¹⁸ Ar nga elmëëenëak kön wiinganok. Kan nent wiaan pöt karuröaring mayaap weë. ¹⁹ Karurö, omën narö utpet yaalniin pöt kangiir elmëënganok. Anutuuk kangiir elmëëpnaan wiaap. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Saunatë kangut pet yaira pipot nem yaat. Nook kangiir elmëëmaat. Aköp pi pël ya.” ²⁰ Ar pöt epël ëëë. “Arën kööre tok yaalniaurö këen yaëen pöt kaömp meneë. Iiten yaëen iit meneë. Pël ëën utpet yaautön kön wiak ëö sëpnaan.” ²¹ Utpetatök ar il niwaspan. Won, ar omën ompyaut yeem utpetat ngep ëëë.

Yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa

13 Tiar omën pourö yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa. Yang ngarangkörö pit om pas naaröön, Anutuuk ya menak moulmëen wë. ² Namp pi yang ngarangköröa ngön wa yoola pöp Anutu pim moulmëauröa ngön wa yoola. Pël yaë pöp kangut öpnaat. ³ Ompyauro pit yang ngarangköröen kas naën ë yaë. Utpet yaaurö pitökëër kas ë yaë. Pötaanök ar pitën kasinkasin won önëak pöt omën ompyaut pëen ëën. Pël ëën pit arën itaangkën ompyaö sëpnaat. ⁴ Piporö pit Anutuu ya omën narö pitök ar ompyaö önëak ngarangk yaalni. Pël yaëëtak ar utpet yaëen pöt pit kangut nimpnaatak pitën kas ëën. Pit Anutuu ngön ngaarëk wak utpet yaauröaan nga yaalmë. ⁵ Pötaanök pitëm ngönöt ngaarëk ön. Pöt kangut elniipanëen kasiin pëen won, arim lupötökta ompyaut ëënëëten kön wiak ön. ⁶ Pit Anutuuk ya pipot mangkën yamëngk pötaan ar monat takis men yeë. ⁷ Pötaanök omnant epot mampunëak niapna piporö meneë. Pit takis ke nentere nent poutëen kimang niaan pöt meneë. Pit omën kaöarö ëën pöt pitëm yapinöt wak isak maë.

Tiar lup sant yeem Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö

⁸ Ar omnaröa omën nant nina pötë kangut men pet irëë. Ën lup sant yaaö pötaar pet irnganëp om ëëim

ön. Omën muntaröen lup sant yaalmë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö. ⁹ Anutu pim ngön kosang nant epël wia. "Öngre omp wëwëet kom ëengan. Ni omën mën wel wiingan. Ni këkain ëengan. Ni omën muntaröa omnantön war ëengan." Ngön kosang pipotre munt nantta wia pout erën ëak epël ya. "Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem." ¹⁰ Omën lup santtaring öpna pipop muntapön utpet naalmëëpan. Pötaanök lup sant yaë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö.

Tiar wotpil wesak öpa

¹¹ Pël ëënëak niauta songönte epël. Ar akun epta songönte ewat wë. Kaëaan yaan sak wal ëëpena akun temanöm yes. Pöt ngaanëer ngës rëak ngönën kat wiak kön wi kosang wesang pötak Kristo pim kama yanu pöt pet irëpna akunet wali wieëaut peene pöt temanöm yes pötaanök. ¹² Kout pet irëpënëak yaëen ëlpam wal ëëpënëak yetapöörar yamë. Pötaanök koutakë yaaut moolëak ëwaatakë kelre ngilö wetak öpa. ¹³ Tiar kët ëwaatak wëaul wotpil wesak öpa. I ngaat nak kön irikor ëak ngön wa olangan. Ngasam pas eimeë öngre omp nga ëengan. Ngön nga elöore omën muntaröa omnantön warre kaur ë pël ëengan. ¹⁴ Tiar Aköp Yesu Kristo pim ök sak wë tiarim koröpökë kentre kaur pötë ënëm ëëpenaataan kön wiinganëp pim ënëm ëëpa.

Karuröa wëwëat sangk kelngan

14 Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësak wais ingre moröröa öngpök ulmëë. Pël ëak pitring ngönaak anëëtaan kön ke nalre nal wiak angan. ² Omën narö pitëm kön wi kosang yewesaut weë yaë pörö pit kön wiin pangk ëen yenaut pout nempnaat. Ën kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësëpöt won, këenre kaömp pëen yenaurö. ³ Omën omnant pout yena pöröak mësëpöt nanën yaaö pöröen kön utpet wiipan. Ën omën mësëpöt nanën yaaö pöröak pout yenauröen kön wiin, "Utpet yaë," pël ëëpan. Won, omën piporöeta Anutuuk kama waurö. ⁴ Pötaanök arim oröptak omën kaö nampë inëen ruupön pim yaauta songönten utpet wesak aan pangk ëëpën? Pi weë sëpën ma wiap sëpën pöt pimtë kaöapökëer itenak pangk apnaat. Kaöap pi taë mowasëpna weët wieëaupök taë mowasën tauaapnaat.

⁵ Omën narö Anutuun yaya mapënëak kön wiin kët nant kaöat ën nant kotut pël yaë. Ën narö pël ëëpënëak kön wiin kët pout mëngkre mëngk wia pël yaë. Pit pourö pitëm ëëpna pöt kön kosang wiak pël ëëp. ⁶ Omën kët nant kaöat pël kön yawi piporö pit Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yaë. Ën omën kaömp pout yen pöröeta Anutuun yowe mëak pim yapinte wak kaö yewas. Omën mësëpöt nanën yaë pörö pitta Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yeem piin yowe yema. ⁷ Tiarim öp wë pöt tiarimtok naön. Wel yawi pöteta tiarimtok wel nawiin. ⁸ Öp wë pöt

Aköpëen wë. Wel yawi pöteta Aköpëen wel yawi. Pötaanök öp öpenaarö ma wel wiipenaarö tiar Aköpëerö. ⁹ Kristo pi wel wiauröere öp wëaurö tiar pouröa kaö sëpënëak wel wiak wal ëa.

¹⁰ Ar narök tol ëen arim karuröa wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yemak? Ën narö arta tol ëen arim karuröen ökre was yemak? Tiar pourö Anutuu naë sëen pim ngön yaatakök niaan pet irëpnaat. ¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Aköp pi epël ya. Ne wëwëetaring wëaupök yaap pan yeniak.

Omëm pourö neen rar rë wesirak yaya neapnaat. Pël ëak Anutuun, 'Pi Anutu panëëp,' pöt war wesak apnaat."

¹² Pötaanök tiar omën pourö tiarim wëwëatë songönöt Anutuun ök mepenaat.

Omnant elmëen wiap ëëpanëen ngarangk ëëpa

¹³ Pötaanök tiar nenera wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yaaut sëp wesak kön epël wiipa. Tiarim karurö omën nant elmëen kawiap ëak saun koirpanëen ngarangk këëkë ëëpa. ¹⁴ Ne Aköp Yesuuk yal menak wë omën yena nentere nent epot kewilringöt won pël kön kosang yawi. Pël yeëetak omën namp pi könöök omën nantön kewilringöt pël wesak nempna pöt yaap kewil mowasëpnaat. ¹⁵ Ar kaömp nant yenën arim kar namp itenak kaömp pöt kewilringöt pël wesak ya këlangön ëen pöt ar lup sant naalmëen yeë. Kristo pi omën pipopëenta wel wiaup. Pötaanök arim yena pötak utpet mowaspan. ¹⁶ Arimtok arim yeë pipotön ompyaö pël yewesetak muntaröak utpet wesak apanok sëp weseë. ¹⁷ Pöta songönte epël. Anutuu wa ngaöök yanimë pöta këët iire kaömp yena pöt won. Pöta kë pöt wotpil mayaap wë, ërëpsawiarung wë pipët Ngëengk Pulöök yaningk. ¹⁸ Omën Kristoë inëen sak wë omën pötring öpna pöp Anutu pim yaauten itenak kent yaëen omnaröakta kön wiin omën ompyaup pël sëpnaat. ¹⁹ Pötaanök tiar ompyaö pipot pëen ë yesem mayaap öpa. Pël ëak ompyaö yeem karurö lup kosang yemowas pötökëer ëëpa. ²⁰ Ar yenautëen pëen kön wieë Anutuu yaat utpet wasngan. Yaap, omnant pout nënë ompyaut. Pël ëautak ar omën nant yenën pötak omën muntarö ëngk ma e wesak kön utpet yaniwiin ar saun yokoir. ²¹ Arim kar namp ëngk ma e wesak kön utpet wiipanëen animaöre wain i ngaat nëere omën ke nentere nent yeë pöt sëp wasënë pöt yok pangk. ²² Arim kön kosangötök omnant yaautön ompyaut pël yewas pipöt arimëntre Anutuukëer ewat wë. Omën namp pi kön wiin pim ëëpna pöt yok pangk pël wesak pötökëer ëëpna pöp ërëpsawi ëëpnaap. ²³ Ën namp pi kön selap yaalmëenak köntak nempna pöt Anutuuk kön wiin utpet sëpnaat. Pöt pi kön kosang pöt won wiaanak ëa pötaanök. Omnant pout kön kosang nawiin wë ëëpena pöt saunaring ëëpnaat.

Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sêpnaan kaamök elmëëpa

15 Kön wi kosang yewesautaring wëaurö tiar omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap pöröen kaaö elmëënganëp kaamök elmëak pitëm könömöt öpa. Tiarimtë kentöökë ökök ëengan. ²Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sêpnaan kaamök elmëëpa. ³Kristo piita tapël pim kentöökë ënem naën ëa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën narö niin utpet wesak yeniaan nemëen yes." ⁴Ngön ngaanëër ngönëntak retëng ëa pöt tiar rë nulöpënëak retëng ëa. Ngön pipotök ëpre wiap elniak lup kosang niwasën Anutuu wais nikoirëpnaataan kor öpenëak retëng ëaut. ⁵Anutu pi wiapre korre lup kosang yewesa poutë pepapök elniin Yesu Kristoë ëa pöl lup kopëtemer sak ön. ⁶Pël ëëë arim lupre këmët erën ëak Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutuun yaya man.

Kristo pi Yuta omnaröere kopël omnarö kaamök elmëa

⁷Pötaanök Kristook ar sant niwesak nuwa pöta ök Anutuu yapinte ngaarëk wes mëenëëtaan arimënt nener sant weseim ön. ⁸Ne Kristo pim sant niwesa pötaan epël niamaan. Anutu yaap yaaup pöt pet elniak pim ten Yuta omnaröa ëaröen ngön kup mowia pöta këët orööpënëak Kristo pi wais ten Yuta omnaröa inëen elnia. ⁹Pël ëak Anutu ar köpël omnaröeta pim yaköm yaalni pöten yaya manëak pël ëa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Ne köpël omnaröaring wë yaya niameë nim yapinte ompyaö wesak tan rë wiwi niamaat."

¹⁰Ngön munt nent ngönëntak epël wia.

"Köpël omnarö arta Anutuu omnaröaring ërëpsawi ëën."

¹¹Ën kaö nenteta epël wia.

"Köpël omnarö, ar pourö Aköpön yaya maë.

Omën pouröere pourö piin yaya map."

¹²Ën Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

"Sesi, Tewitë pepap, pim kurmentëkaan omën orööpna pöp pi köpël omnaröa kaö sêpnaap.

Pël ëën köpël omnarö pit piin kön nganngan eimeë pitëm ompyaö mowasêpnaapön kor öpnaat."

¹³Anutu omën ompyautëen kön kosang wiak kor wë pötë pepapök ar Ngëëngk Pulöökë weëre kosangöök kön kosang wiak pim kama niöpna pöten kor önëak Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk elniin ërëpsawiire mayaap pöt kësang pan ön.

Pool pi pimtë ya yamëngkautaan ërëpërëp ëa

¹⁴O karurö, nem lupmerök ar omën epot yeë pöten kön pan wia. Ar arim wëwë ompyaö pan pötaring wë arim naë ëwat ke nentere nent wiaan nener yok pangk rë yemoulan pöten kön kosang yawi. ¹⁵Pël ëaap Anutu pim komre kolap elnëak arimëen yaatak neulëa pötaan ne ar itenak kaaö ëenëëten pölöp naën omën ke nentere nent ëenëak pep epwer ngolöp wesak retëng

ë yaningk. ¹⁶Puuk ne ar köpël omnaröen Yesu Kristo pim inëen ru wes neulëa. Ne kiri ar yaaupë ök wë Ngëëngk Pulöök ar köpëlörö ngëëngk niwasën kiri ar yaalmë pöl ëën Anutuuk arën itenak kent ëëpnaak yak ngön ompyaut ök yeniak.

¹⁷Ne Yesu Kristook yal menak Anutuu yaat yamëngk pötaan yok pangk ërëpsawi ëëmaap. ¹⁸Ne omën munt nantön ök neniangan. Won, kopët epëten ök niamaan. Kristook kaamök elnëen ar köpël omnaröa naë ök ni-iaöre ya mëmpö pël elniin pim ngön ngaarëk waurö.

¹⁹Pël yaëën Ngëëngk Pulöök weëre kosang nena pöök retëng ke nentere nent yamëngkën ar Anutuu ngön ngaarëk waurö. Pël ëëë Kristo pim ngön ompyaut Yerusalem kakaan ngës rëak aö yesem yang maim nera yapinte Ilirikam pörek së mën pet iraut. ²⁰Ne akun poutë ngön ompyaut omën Kristoë ngönënta kat nawiinöröen ök mamëak weë ngentieimaut. Pël yeem omën muntaröa ngës rëak ök maimaurek amaaten kaaö. ²¹Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Omën pim ngönte kat nawiin ëauröak piin itaampnaat.

Omën pim ngönte ëwat nasënöröak ëwat sêpnaat."

Pool pi Spen yangerakë sêpnaanök Rom omnaröen itaampënëak mëëa

²²Ne ya epët yamëngkemak pötak il newariin arim naë newaisën ëaut. ²³Pël ëautak peene pöt ne yang pötë ya mën pet irak arim naë wais itaampaat. Pöt akun wali arim naë waisumëak kent kön wieimaut pötaanök. ²⁴Ne Spen yangerakël sumaanök arim naë waisumëak kön yawi. Pël ëak wais arring wë yeem ya kë sumaat. Pël ëak wë olëak arim naëaan nampök mës newak së kanö pet elnëen sumaat. ²⁵Peene pöt ne Yerusalem kak së Anutuu omnaröen itenak koröpöökë kaamök elmëëmaan sumaan yeë. ²⁶Pöt Masetoniaare Krik ingre mor saurö pit ngön kopëta wesak Anutuu omën omnant elek yaaö Yerusalem kak wëauröaan omën nant wes mëepënëak kom ëa. ²⁷Pitëmtok pël ëëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pit Yuta omën pöröa kangiir nenteta wieëa. Pöt Yuta omën naröak köpël omnaröen ngön ompyaut ök mëak pitëm lupöt kaamök elmëa. Pötaanök köpël omën pöröak kangiir Yuta omën ingre mor sauröaan koröpöökë omnant mampënëak kent kön wia pöt yok pangk. ²⁸Pël ëën ya epët pet irak pitëm omën kom ëa epot wak së Yerusalem kak wëaurö menak Spen yangerakë sumaanök arim naë waisumaat. ²⁹Ne kön wiin nem arim naë waisuma pötak Kristo pi tiar ompyaö elniin pangk ëëpnaat.

³⁰Karurö, ne ke urak epël niamaan. Tiarim Aköp Yesu Kristoore Ngëëngk Pulöök kaamök elniin lup sant yaaö pötëparën kön wieë neering weë ngentiak Anutuun kaamök elnëëpnaan kimang maim ön. ³¹Ar nem Yutia yangerak së omaatak Anutuuk ngarangk elnëak omën ngön ompyaut kasëng menauröa moresiaan neöpnaataan kimang maim ön. Pël ëak omnant wonörö mempaap wak sumaatak Yerusalem ingre mor saurö itenak kent ëëpna pötaanta kimang maim ön. ³²Pël

maan Anutuuk kent yaëen pöt ne ërëpsawiarung arim naë wais ömaatak kë sumaat. ³³ Anutu, mayaap pöta pepap, ar pouröaring öp. Yaap.

Pool pi omnaröan yowe mëä

16 Ne öng tiarim karip Pipi arim naë yewais pöpë songönte ëwat sënëen ök niamaan. Pi Senkria kak wë ingre mor saurö kaamök yaaup. ² Pi omnarö kaamök yaalmëem neenta tapël yaalnëaup. Pötaanök nem kentöök ar Aköpëen weseë Anutuu omnaröa yok pangk ëëpena pöl pi sant mowasën. Omnantëen elek yaëen pöt kaamök elmëen.

³ Ne Akuilaare pim öngöp Prisila piaripön yowe yemak pël ök man. Piarip neering Yesu Kristo pim yaat yamëngkauwaar. ⁴ Piarip ne wel wiimëak yaëen piarpim wëwëet utpet wesak nemëen wel wiipënëak ëauwaar. Pötaanök nemënt won, köpël omnaröa naëaan ingre mor sa muntaröakta piaripön yowe yemak. ⁵ Ne ingre mor saurö piarpim kaatak ngönënëen wa top yaaö pöröaanta yowe yemak pël ök man.

Pël ëak omën nem kar panëep Epinitas piin yowe yemak pël ök man. Ne Esia yangerak ya yamëngkën pi wet rëak ngönën kat wiak waup. ⁶ Maria arim naë ya kaö yamëngkaupönta yowe tapël yemak pël ök man. ⁷ Antronikasre Sunias Yuta omën nem kar neering wii kaatak wakaimauwaar piarpimëenta yowe yemak pël ök man. Ne om wëen piaripök wet rëak Kristoë ngönte kat wiak wauwaar. Pël ëak pim ngön yaaö omnaröa ök sak wë. ⁸ Kristoën yak nem kar panëep Amplietas pimëenta yowe yemak pël ök man. ⁹ Epanas tiarring Kristoë yaat yamëngk pöp pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëep Stekis pimëenta tapël yeë pël ök man. ¹⁰ Apelis omnaröak itenak Kristoë yaat ompyaö yamëngk pël yamëëaupëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak Aristopulas pim kaatak wëauröaanta yowe yemak pël ök man. ¹¹ Yuta omën nem karip Erotion pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak omën Nasisas pim kaatak wë Aköpë ngönte wa pöröaanta yowe yemak pël ök man. ¹² Traipinaare Traiposa Aköpë yaat yamëngk öng pöaarëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëep Pesis tapël Aköpëen yak ya kaö yamëngk pöpëenta yowe yemak pël ök man. ¹³ Rupas Aköpë omnaröak itenak ompyaö panëep pël yema pöpre pim ëlëp nem ël sa pöpëenta yowe yemak pël ök man. ¹⁴ Pël ëak Asinkritasre Plikonre Emisre Patropasre Emasre pitëm kar pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man. ¹⁵ Pël ëak Pilokokasre öngöp Suliaare Neriasre koont nangap

Olimpasre Anutuu omën pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man.

¹⁶ Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Ka poutë ingre mor sak wëauröak yowe yenia.

Omën naröak ingre mor saurö kom ëa

¹⁷ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën kom elniak arim kön wi kosang yewesaut irikor yaalni pöröen ngarangk këëkë ëën. Pit ngönën rë nuula pöt irikor yaalni. Pötaanök pit kasëng momampun. ¹⁸ Pöt omën ke pil yaë piporö pit tiarim Aköp Yesu Kristoë inëen naën. Won, pit pitëmtë koröpöökë kentöökë ënëm yaë. Pël yeem pit omën utpetatë songönte këëkë ëwat nasënöröen morök elmëak wiap yemowas. ¹⁹ Ar ngön ompyaut ngaarëk yeö pöt omën pourö yok kat yawi. Pötaanök ne arim wëwëetaan ërëpsawi yeë. Pël yeë-tak nem kentöök ar ompyaö yaauten ëwat panë önëet, utpet yaauten kön wiingan. ²⁰ Pël ëen Anutu mayaap pepap puuk akun wali nasën wiaan Seten ing mës olaan arim ikanöök wiapp.

Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

Omën naröak Rom omnaröen yowe yema

²¹ Timoti neering ya ngawiap puukta arën yowe yenia. Pël ëen Yuta omën nem kar Lusiasre Sesonre Sosipata pöröeta tapël yenia.

²² Ne Tetias, Poolök ngön epot ök neaan pep epwer retëng yeë epop Aköpring wë yowe yenia. ²³ Kaias pi-ita yowe yenia. Ne pim kaatak neulëak ompyaö elnëen wëen ingre mor pourö wais pim kaatak ngönënëen wa top yaë. Ën Erastas ka epöökë mon ngarangkëpre tiarim karip Kotas piaripökta yowe yenia.

²⁴ [Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.]

Tiar Anutuun yaya mepa

²⁵ Anutu pi Yesu Kristoë ngön ompyaö nem ök yenia epotök yok pangk taë niwasëpnaat. Ngön ompyaö epot ngaanëer ëlëep wiakaimautök peene akun ep-takök Anutuuk tekeri yewas. ²⁶ Tektek omnarö ngaan retëng ëen këët tekeri oröa. Pël ëen Anutu wakaim öp-naap omën pourö kat wiak ngön ngaarëk öpenëak kosang wesak maan ngön ompyaut tekeri sëen yang poutë omnarö pangk kat yawi. ²⁷ Yesu Kristo pim elnia pöten kön wiak kët ël epotë yayaatakaan yayaatak maim öpa. Yaap.

[Yok pi tapët.
Ne arim nanëp, Pool.]

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 24 pöta ök won sèen Pool pi Epesas kak wë pep epwer Korin kakë ingre morörö retëng ë mena. Korin ka pö Krik yangerakë ka kaö naö. Pörek Yuta omën narö Krik omnaröaring wakaima. Korin kak wëauröakaan selap utpet eëima.

Pool pim pep epwer pöt, Korin kakaan wes mëenak kangwer mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-9

r*

Ingre morörö komkap ëa

r 1:10-4:21

r*

Öngre omp wëwëeta ngönte

r 5:1-7:40

r*

Omp ak kaaröröa ngönte

r 8:1-11:1

r*

Ingre moröröa yaya yaaöre wëwëeta ngönte

r 11:2-14:40

r*

Kristoë wal ëautere tiarim wal ëëpenaat

r 15:1-58

r*

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëaut

r 16:1-4

r*

Ngön mëët

r 16:5-24

r*

1 O Anutuu ingre mor sa Korin kak wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omën sumëak neulëaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wë pep epwer retëng ë yaningk. Anutuuk ar pim omën wes niulëen Yesu Kristook yal menak wëen ngëëngk niwasën wë. Pi ka poutëaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamëëaurö pitta pim omën wes moulmëa. Pi pitre tiar pouröa Aköp.

³ Tiarim Pepap Anuture Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëäa

⁴ Anutu pi Yesu Kristo pimëen yak komre kolap elnieim wë. Pötaan ne arimëen kön wieë kët ël epotë Anutuun yoöre ërëp maim wë. ⁵ Anutuuk komre kolap pöt yaalniin Kristook yal menak wëen ompyaö niwasën ar kön tektek wë pöta songönte kosang wesak ök yaauro. ⁶ Pipët Kristoon tekeri wesak yaaö ngön pöt arim naë kosang sak wia. ⁷ Pötaanök ar Aköp Yesu

Kristo pim orö tekeri rëëpna akuneten kor wë Ngëëngk Pulöökë yaningk pötön ngönëntaan ngöntök naëngan. ⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasën taë wëen ënëmak pim waisëpna akun kaöaöök Anutuu ëöetak ketre saun won önëët. ⁹ Pöt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopëtemer sënëak yas niiauro pötaanök. Pi pim elniipënëak ök nia pöt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasëpenaat.

Ingre mor saurö komkap ëa

¹⁰ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosang nena pötaan ngön epët kosang wesak niamaan kat wieë. Ar komre kap ëënganëp ngön ke kopëtal aë. Arim könre lupöt kopëtal wiaan weë. ¹¹ Nem karurö, öng Kolowi pim kaataköröak arim tekrak komkap wia pël neeaut. ¹² Nem pël yeniak pöta songönte epët. Ar epël yamëëaan ya. Arim naëaan naröak, "Ten Pool pimorö," pël yaan naröak, "Ten Apolos pimorö," pël yaan naröakta, "Ten Pitaëëro," pël yaan naröak, "Ten Kris-

toëerö," pël yeëan ya. ¹³ E tolëël? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimëen yak kera yetaprak wel wian ma? Ma ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëa ma? Won. ¹⁴ Ne arëkaan omën selap i namëen, Krispasre Kaias piarpimënt. Nem omën selap i nemomëen ëan pötaan ne kön wiin ya kë yes. ¹⁵ Pö-taanök omën naröak nook ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëan ngön pöt yok pangk naëpan. ¹⁶ Aö, ne kat kolanëp. Stepanas pim kaataköröeta i momëauppe. Munt naröeta i momëan ma won wes ne ëngk ma e wesak yaë. ¹⁷ Kristo pi ne omnarö i mëëmëak wes nenemëen, ngönën ök amëak wes nemëaup. Pël ëëma pöt ne ëwatöröa ngön ya pöl naëngön. Pël amaatep Kristo pim kera yetaprak möa pöta këet mos sëpan.

Kristo pi Anutuu weëre kosangöt pet yaalni

¹⁸ Yaap, Kristo pi kera yetaprak wel wia ngön pöten omën kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Ën omën Anutuuk kama yanu porö tiarök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas. ¹⁹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Ne omën narö pitëmtën kön wiin ëwatörö pël yewas piporö pitëm ëwatöt wak moiramaap.

Pël ëak omën narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moolamaap." ²⁰ Pötaanök ëwat omën piporö tolëël ëëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëël ëëpën? Ma omën yanggerakë omnantëen ngön nga eleim wë piporö tolëël ëëpën? Anutuuk yanggerakë ëwat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

²¹ Anutu ëwat pepap puuk kön wiin yanggerakë omnarö pitëmtë könötök piin ëwat nasën ëëpënëak elmëa. Pim ngönënöt ten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënëak kent yaë. ²² Ten Yuta omnaröak epël yak. "Ni omën it ngolöpöt tenim itöök ëen pöt nim ngönten wa yaap wasënaat." Ën ar Krik omnaröak epël yak. "Ni ngön nent ök aan pöta songönte tenim könötök ëwat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat." ²³ Pël yaketak ten Kristo kera yetaprak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, "Kön irikor ëak yak," pël yewas. ²⁴ Pël yaëen omën Anutuuk pimëen yaö niwësaurö, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo kera yetaprak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi ëwatre weëre kosangringëp pöt pet yaalni. ²⁵ Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yanggerakë omnaröa ëwatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yanggerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

²⁶ Karurö, ar ngaanëer Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekrakaan omën selap ëwatre weëre kosang yapiringörö pël naniwasën ëa. ²⁷ Pël ëaap omën yanggerakë omnaröak ëwat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak ëwat yaningkën ëwatörö ëö yemongawis. Ën

weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö ëö yemongawis. ²⁸ Pël ëak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yeniaan isaurö il yemowas. ²⁹ Anutuuk yang omnarö tiar pim ëöetak tiarimtok tiarimënt wak isnganëak pël elnia. ³⁰ Anutuuk tiar Yesu Kristooring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë ëwatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, "Wotpilörö," pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kölam sak wë. ³¹ Anutuuk tiar ngönëntak epël wia pöt ëëpenëak pël elnia. "Namp pi ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap."

Pool pi Kristo kera yetaprak möa pöta ngönte ök mëa

2 Karurö, nem ngaan Anutuu ngön këet ök ni-amëak wais arim naë wakaiman pötak ngön öng-pökötöre ëwatringöröa ya pöl neniaan ëaut. ² "Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo kera yetaprak möön wel wia pöt pëen ök memaat," pël wesak waisaup. ³ Pël ëak wais wiapre koring wë ngönën wak isak niangönëak kas kön wiak reireë ureimaup. ⁴ Pël yeem nem ngön aöre ngönën ök niaaö pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngolöpöt önëak neniaan. Won, ne ök yeniaan Ngëëngk Pulöök kaamök elnëen pim weëre kosangöön itenaurö. ⁵ Omnaröa ëwatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre koring wakaimaup.

Anutuu Pulöök ëwatöt yaningk

⁶ Ne omën Anutuu wëwëetak kosang sak wëauröen ëwatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa ëwatta ngönöt naën. Porö pit kö sëpnarö. ⁷ Anutu pim ngön ëlëëp wiakaimaut nem war wesak ök yeniak epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri së ëwaatak öpenëak war wes yaningk. ⁸ Yang omp aköröak Anutu pim ëwat ëlëëp wieëa pöten ëwat nasën ëa. Pit ëwat ëanëen yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, kera yetaprak namöön ëan tapön. ⁹ Pit ëwat naën ëautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

"Omën omnaröak itaampööre kat wiire kön wi pël naënöt

Anutuuk omën piin lup sant yaalmëauröaan kopëta wes wia."

¹⁰ Ngön pipët ëlëëp wiatak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songönte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omën poutë songönöt ëwatëpök Anutu pim yaauta songönteta ëwat wë. ¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön ëwat naöngan. Pimënt kön pepapökëer ëwat öpnaat. Pöta ök omën nampök Anutuu könöön ëwat naöngan. Pimtë Pulöökëer ëwat wë tekeri yewas.

¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar naningkën ëa. Pi tiar pim omën ompyaut yaningk pöta songönten ëwat

sëpenëak pim Pulö ningkën waut. ¹³Ten Anutuu omën ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëengk Pulöök re nuulön omën Pulööring wëauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk. ¹⁴Omën Ngëengk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëengk Pulö waurö tiarökëer pöta songönten ewat wë. Pötaanök omën Pulö naönörö pit songönten yok pangk ewat nasën ëëpnaat. ¹⁵Omën Anutuu Pulö ningkën waurö tiar omën pout yok pangk kom ëëpnaat. Ën Pulö naönörö pit tiarim songönten ëngk ma e wesak pangk kom naën ëëpnaat. ¹⁶Pöt pit Anutuu songönten köpël wë pötaanök. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Talëpök Anutuu könöön ewat wë?”

Talëpök pi omnantön ewat sëpnaan rë moulöpën?” Omën Pulö naönöröak yok pangk naën ëëpnaatak tiar Pulöök rë nuulön Kristoë kön yawi pöl yeë.

Ngönën ya yamëngk piporö Anutuu ya omnarö

3 Karurö, ne omën Anutuu Pulö wauröen ök yamëëa pöl arën ök niameak ök ëën pangk naën ëaut. Kristoë ngöntaan ar öngaaröa ök köpël wë. Pötaanök ne yangerakë omnaröen ök yamëëa pöl arën ök niiaut. ²Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pëen nëmpana. Ar öngaaröa ök ngönënten köpël wëen yak ne ngönën öngpököt pëen ök niiaut. Ën peeneeta ar wëwë ngaantakël wë. Pötaanök ngön öngpököt pangk ewat nasëngan. Ar arim karuröen kaaö ëere neneren sërere ngön aö pël yeë pötak wëwë ngaantakël wë yangerakë omnaröa yaaul yeë pël pet yaalni. ⁴Ar naröak, “Ten Poolëerö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” yak. Pötaanök yang omnaröa wëwëetakël wë pël yeniak.

⁵Ar tol ëën ten Apolos kom yaalni? Ar kön wiin Apolos puukëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Ma Pool nookëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Won, tenip om Aköpë inëen pëen yaauwaarök namp ya nentak kom ë niulëen ya yamëngkën ar piin kön wi kosang wesaut. ⁶Tiar ya lupöök nampök wet rëak öpöt ngëntën nampök nön yati. Pöta ök ne wet rëak ngönën ök niaan Apolos ënëmak ngarangk elnia. Tenip om pël ëauwaar Anutuukëer kaamök ëën këet yaarö. ⁷Pötaanök ngëntöore nön ti pël yaë pöaar yapin wonaar. Ën kaamök ëën këet yaarö pöpökëer yapinringëp. ⁸Yangëntaupre nön yatiaup piarip kopë-talaar. Ën sum öpna pöt neenem ya yamëngkauta ökök Anutuuk namp nal mangkën öpnaat. ⁹Tenip Anuturing ya yamëngkauwaar. Ën ar pöt Anutu pim ya lupö pël yeë. Pël ëën pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönënë ya omnarö ka ök yarëauröa ököro

Ar Anutu pim kaat pël yeë. ¹⁰Anutu komre kolap elnëak pim yaatak neulëaup. Pël ëën omën ka ompyaut ök yarëaupök wet rëak ök ëak wap kosang panëet yewesir pöl nook wet rëak ngönënta songönte ök ni-

iaut. Pël ëën omën muntarö yal menak wap pötë rangk ök yarë pöl narö peene arim naë ngönën ya yamëngk. Omën peene arim naë ya yamëngk pörö pit këëkë wesak ngönën ök niiaö ngarangk elniip. ¹¹Ne Kristo pim ngönte arën ök niiaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötë ökök. Pötaanök omnaröak pöt ti olëak wap muntat yok pangk newesirën ëëpnaat. ¹²Wap weë pötë rangk ka ök rapëneak naröak koolre siluwaare kël sum kësangring ompyaö pipot wak pël yeë. Ën naröak këra wiapötë perre koin teënt sak yaila utpet pipot wak pël yeë. ¹³Pël ëën omnarö tiarim neenem ya yamëngkautë songönöt tekeri sëpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya mëneimautë këet esuwesök war wasëpnaat. Tiar pimëen ompyaö elmëeiman pöt koolre siluwaare kël sum kësangringötë ök nanikotön ëëpnaat. Ën utpet elmëeiman pöt këra wiapötë perre koin teënt sak yail pötë ök es kot won sëpnaat. ¹⁴Pël ëën omën narö wap weë pötë rangk ök rëen esuwesök nokotön ëëpna pörö Anutuu naëaan kangut öpnaarö. ¹⁵Ën narö wap weë pötë rangk utpetatring ök rëen es kotön kangut naön ëëpnaat. Pël yaëën omën pörö es nokotön wëen Anutuuk omën pëenörö esuwesiaan kama wa ulmëen öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngëengk tupët

¹⁶Ar Anutuu ngëengk tupta ököro. Pötaanök pim Ngëengk Pulö arim lupötë wë. Pöten ar köpël ma? ¹⁷Omën namp pi Anutu pim tup ngëengk wesa pöt utpet wasën pöt Anutuuk kangiir utpet mowasëpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngëengkët pötaanök. Pim ngëengk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönënë wotöököröen wak isak angan

¹⁸Arimtok arimtä lupötön morök elmëëngan. Arëkaan namp pimtën kön wiin yangerakë omnaröa ewatöt wak wë pël yewas pipop Anutuu ëöetak ewatëp pël sak öpënëak pöt yang omnaröa ewatöt kasëng menak wëen pitök piin kön irikor yaaup pël map.

¹⁹Yangerakë omnaröa ewat pipot Anutuuk itaangkën kë wonöt pël yaë. Pipta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën omnaröak kön wiin ewatringörö pël yewas piporö morök yaëen

Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

²⁰Ën kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangerakë omnaröa ewatötön kön wiin pasut pël yaë.”

²¹Pötaanök arëkaan naröak ngönënë wotöökörö komre kap ëak wak isak anganok. Omën pout arimtäetok.

²²Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Ën yang epërere öp wëautere wel yawiautere omën peene wia epotere ënëmak örööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëen yaö ëaut. ²³Ar pöt Kristoëerö, ën Kristo pöp Anutuup.

Aköp pimtok pim ya omnaröa wëwëat kom eëpnaat

4 Ar ten ngönënë wotöököröen kön wiin Kristo pim inëen wë Anutuu ngön kë ngaanëer ëlëep wiakaima pöt ngarangk ëäk ök yaaurö pël sêp. ² Pël ëen ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkêp pim ya mena pöt këékë wesak ngarangk eëp. ³ Ne pöt, arök ma omën munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël elnëenë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön. ⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoiren yaaup. Nook nemtën pël aan pangk naëpan. Aköpökëer nem yaaö pöt wël elnëepnaat. ⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wëwëat kom eëngan. Ënëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omën koutak ëlëep wia pöt wak ëwaatak wiak omën tiarim könöök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pël ëäk Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom ëäk neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtën wak isak aim

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yeniem ar kaamök elni-pëneäk ten Apolos tenpimtë songönte ök yeniak. Pël ëäk ngön ngönëntak wia pipot ilap riinganëen tenpim ënëm eëneëten kent yaë. Pötaanök ar naröak kom ëäk ngönënë wotöökörö nampön wak isak ëäk nampön wak irëäk angan. ⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönënë wotöökörö yok pangk kom ëen ma? Won. Anutu pimtok omën pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omën pout yaningk pöten ar tol ëen arimtën kön wiin nangingkën koröp oröön arimtën wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtën kön wiin lupötë ngönën peö ëäk wë. Ar arimtën kön wiin Anutuu omën ompyaö pout wak pim ëöetak kaö sak wë ten il yaniwas pël yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pël ëaap nem kentöök ar pël ëäk wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen. ⁹ Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaaö omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yanuulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël ëen enselre omën pourö tenën it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël ëenëäk yanuulë. ¹⁰ Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenën kön wiin kopël waswas yaaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtën kön wiin ëwatringörö pël yaë. Omnaröak tenën kön wiin wiapre kor yaaurö pël yaë. Ën arimtok arimtën kön wiin weëre kosangringörö pël yaë. Pël ëen omnaröak arën wak isak yeem tenën wak irëäk yaaurö. ¹¹ Ngaanëer ngöntök ëauröak om ngöntök ë imeë ire kaömpre poë koröp poutön ngöntök ëeim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëäk yeë? ¹² Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenimtë morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenën ökre was yeniaan kangiiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiiir utpet naalmëen yeë. ¹³ Pit utpet wesak yeniaan kangiiir

wiap yaalmë. Ten yang ël epotë omnaröak wa irman yaniwesaurö. Pitök tenën kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenën pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul eëpënëak mëea

¹⁴ Ne ar ëö sënëen ngön pipot neniaan. Ar nem ruurö yak yaköm ëen kön tektek sënëak ök yeniak. ¹⁵ Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elni-pënëak yaë. Pël ëaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup. ¹⁶ Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl ëeë. ¹⁷ Ar nem yeë pöl ëenëäk Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaaö pöten arim könöt ngölöp wes nimpnaat. Kristook yal menak ëpena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauröen ök maim wë.

¹⁸ Ar naröak neen, "Pi eprek newaispan," pël aimeë kölokkölok eim wë. ¹⁹ Pël ëaap Aköpök kön wiin pangk ëen pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël ëäk pitëm kölokkölok ngön yaaö pötaan ngön naëngan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëet. ²⁰ Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songönte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ënëm yaaut. ²¹ Ar taltaan kent kön yawi? Utpet ëeim wëen ne pësementring waisumaaten kent kön yawi ma ompyaö wëen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kön yawi.

Korin omnaröa naë öngre omp wëwë utpet nent oröa

5 Ne ngön nent omnaröak epël yaan kat yawi. Arim tekrak öngre omp wëwë utpet nent ngönën köpëlöröakta naën yaaut oröak wia. Omën nampök pim pepapë öngöp wak wë pël kat yawi. ² Omën utpet pöt oröak wiaan ar tol ëen arimtën wak yawis? Pöt pangk naën. Ar utpet oröak wia pötaan yaköm kön wiak omën pipop arring öpanëen waö ë mëenë pöt ompyaö. ³ Yaap, ne arim naë won kamaarek wë. Ën nem könö pöt arring wë. Pötaanök ne arim naë wëa ëëma pöl omnampë utpet ëa pöt kat wiak kom ëäk epël yeniak. ⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pimorö pël kön wieë wa top yaëen nem könö arim naë wiaan tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangö nimpnaat. ⁵ Pël ëen ar omën pöp Setenök këlangön menak pim wëwë ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaöaöök Aköp Yesu pim tekeri sëpna pötak pim lupmer kama öpnaan waö ë mëeë.

Pool pi Korin omnaröen omën utpetap waö ë mëepënëak mëea

⁶ Omën utpet pöt om wiaan arimtën wak isak yak pöt pangk naën. Ngön nokoli epëten ar köpël ma? "Pol pëwëö repak kot nent oröak yaapötë sëen pout kakam eëpnaat." Pöta ök utpet arim naë wia pötak ar pourö

utpet niwaspanëen ngarangk kèekë ëëë. ⁷ Ar pöt utpet wonörö. Pötaanök pol pout kakam ëëpanëak pëwëö ti yemoolak pöl omën pöpë utpetatök ar pourö utpet niwaspanëen pi waö ë mëëë. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sèpënëak Kristo sèpsèp ket ëak möa. Pötaanök arta utpet ëënganëen omën pöp waö ë mëëë. ⁸ Yuta omnaröa ketre saunat wa moolëak Anutu pim mait elmëa pötaan yoöre ërëp yamëëa pöl tiar utpet pout kasëng menak kölam wë ngön kèët apa.

⁹ Ne pep newer wet rëak epël retëng ë ninaut. "Ar omën öngre omp wëwëat utpet yaë piporö kasëng meneë," pël niiaut. ¹⁰ Ne omën piporöen kön wieë omën ngönën köpël wë öngre omp wëwëat utpet yaaöre keimön yaaö, kékain yaaöre Anutu pim urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa pörö kasëng mam-pun pël newasën ëaut. Ar ngönën köpëlöröaring ngöntre kar naën yeëan talte yang epër yok pangk sèp wasën. ¹¹ "Ar omën namp pimtën, 'Ne ngönën wak wë,' pël aimeë arën, 'Karurö,' pël niaim wë öngre omp wëwëat utpet ëëre omnantön war ë, Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk wasööre omnaröen ökre was maö, i ngaat nak kön irikor ëëre kékain ë pël yaë ke piporö kasëng mam-pun," pël kön wiak retëng ë ninaut. Kot nenteta piiring kaömp ngawi ëëngan. ¹² Nook ngönën wonöröa wëwëat yok pangk kom naëngön. Anutuukëër pël ëëpnaat. Ën ar ingre mor sauröakëër arim wëwëat yok pangk kom ëënëët. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën utpetap arim tekrakaan waö ë mëëë."

Ngönën kat wiauröak nener ngön yaatak ulmëëngan

6 Ar ingre mor sauröa naëaan omën namp pim karipëen ngön wieë ar keker elniak ngön yaatak moulmëëpënëak pöt yang ngarangk ngönën wonöröa naë yok pangk sèpën ma? Won. Pi Anutuu omën sauröa naë së moulmëën kom ëëp. ² Ënëmak akun kaöaöök Anutuu omën saurö tiarök yanggerakë omnaröa wëwëat yok pangk kom ëëpena pöten ëwat wë. Ar ënëmak yanggerakë omnaröa wëwëat kom ëënë pöt kot wia epöökëër yok pangk kom ëënëët. ³ Tiarök enselöröa wëwëatta yok pangk kom ëëpena pöt ar ëwat wë. Yaap, tiar ya kaö pipët mëmpenaarö. Pötaanök yanggerakë wëwë epëtaan kom ëëpena pöt kotte. ⁴ Pötaanök ar ingre mor sauröa naë yanggerakë omnantëen ngön wieëa pöt tol ëënak ngönën won arim ëwat pöröen pitök kom ëëpën yemak? ⁵ Ne ngön pipët ar kat wiak ëö sënëak ök yeniak. Arim naëaan ëwat omën namp karaar kom ëëpnaap won ma? ⁶ Wë koröppe. Pël ëaap ngönën kat wia nampök karip ngönën wonöröa naë ngön yaatak ulmëën ya yamëngk.

⁷ Arim nener ngön yaatak yaulmë pötak arim ngönëntakë wëwëat wak yeira. Omnaröak ar utpet niwasööre arimot kékain ë pël yaëen kangiir naalmëën ëënë pöt yok pangk. ⁸ Pël ëaap arimtok omën naröaan utpet mowesak kékain yeë. Pël yeem ingre mor sa arim karuröaanta tapël elmëak utpet panë yaalmë.

⁹ Omën utpet yaaurö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpna pöten ar ëwat wë. Ar omën epötön

köpël ëëngan. Omën öngre omp nga yaaöre Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa, öngre omp wëwëat utpet yaaöre omp nampök namp ëöaat yaalmëaö, ¹⁰ kékain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak kékain yaaö utpet ke pilörö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpnaat. ¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangken tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëen yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. "Omnant pout yok pangk ëëmaat," pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, "Omën pout yok pangk ëëmaat," pël amaatak omën nent kaö sëen inëen elmëëngönëen pël naëngön. ¹³ Ar naröak epël yak. "Kaömp pöt yaatakëët yak nëen yaatak yes. Ya epët kaömpötëët," pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuk piptepar won wasëpnaat. Ën möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötë yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpë inëen elmëëpënëak yaö ëau. Aköp pi tiarim möönre koröp epöökë pepap. ¹⁴ Anutuuk Aköp weletakaan wal ë ulmëaupök tiarta tapël pim weëre kosangöök wal ë niulëëpën sa. ¹⁵ Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt ëwat wë. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erën ëen pangk ëëpën ma? Pël naëngan, won pan. ¹⁶ Omp namp öng kan pas yaaupring erën yaë pöp pi öng pöpring koröp kopëtaö yeö ar pöten köpël ma? Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Piarip pouwaar erën ëen koröp kopëtaö pël ëëpnaat." ¹⁷ Ën namp Aköpring yal ëak wë pipop piiring könre lup kopëtemer sak wë. ¹⁸ Öngre omp nga yeë pippel sèp weseë. Utpet muntat omnaröak yaë pipot pitëm koröpöt utpet newasën yaë. Ën namp öngre omp nga ëak pöt pimtë koröpö utpet wasëpnaat. ¹⁹ Arim koröp pipö Ngëëngk Pulö pim ngëëngk tupët pöt ar köpël ma? Anutuuk Pulö arim lupötë ulmëën wë. Arim koröp pipö arimtëö won, Anutu pimö. ²⁰ Puuk sum kësang elniak ar utpetatë öngpökaan kama wak pimëen niwesa. Pötaanök ar ompyaö wë pim yapinte wak isak aë.

Öngre omp yaauta ngönte

7 Arim ngön neen pepeweri pëël neean pöt ne kangiir ök niamaan kat wieë. Omën namp omp tek öpna pöt ompyaö. ² Pël ëënëëtak öngre omp nga yaaut kësang wia. Pötaanök pötak wer niöpanok ompörö neenem öngöp wak wëen öngöröeta neenem ompöp wak önë pöt ompyaö. ³ Ompöpë koröp pipö pim öngöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan. Ën öngöpë koröp pipö ompöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan. ⁴ Pöt tol ëen? Öngöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë. ⁵ Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmëëngan. Om Anutuun ök manëak wet rëak ngön ë kat men ëak

akunet om wiaan arim koröp keimön eënë pöt yok pangk. Pël eën akun pöt pet irën Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wë öngre omp nga eënganëen kaalak erën eën. ⁶ Ar öngre omp eëneäk yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël eënë pöt yok pangk pël yeniak. ⁷ Nem kentöök ar pourö nem ök tek önëak kent yaë. Pël yaëetak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wëen narö tek wë. Pi tiar pël eëpenëak weëre kosangöt kom ëak narö nant narö nant yaalni.

⁸ Öngre omp tekre kapirörö ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek önë pöt ompyaö. ⁹ Pël eëneetak arim koröpöökë wëwëat ngarangk naën yeem öngre omp eënë pöt ompyaö. Koröpöökë kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp eënë pöt ompyaö.

¹⁰ Öngre omp weëaurö, ne arën kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngönte. Öngöp pi pim ompöp sëp waspan. ¹¹ Ma yok pël ëak pöt om öp. Won eën pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopëtemer sak öp. Ën ompöp piita pim öngöp wes mëëpan.

¹² Öngre omp muntarö, nem arën ngön niama epët Aköpëët won, nemtëët. Omp ngönën kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasënëp koirën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan. ¹³ Ën tapël öng ngönën kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang newasën nampring wëen piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan. ¹⁴ Pöt tol eën? Öng ngönën kat wia pöpëen Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Tapël omp ngönën kat wia pöpëen Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Pël naën ëa talte piarpim ruurö Anutuu ëöetak kölam nasën eëpën. Pit Anutuuk pimëen yaö wesa. ¹⁵ Ën ngönën köpël öng ma omp nampök pim weëaup sëp wasëpënëak yaan pöt ngönën kat wia pöpök il newariipan. Anutuuk tiar mayaaptak öpenëak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönën köpëlöp sëp wasëpënëak yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sëpnaat. ¹⁶ Öngörö, arim ompöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngöröak sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

¹⁷ Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëaö pötak wakaiman pöl weë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niaim wë. ¹⁸ Namp Anutuun yaö ëak pim koröp kaut moilën wëen Anutuuk yas mëëa eën pöt pim ila pöt ngep eëpnaaten kön wiipan. Ën namp nailën wëen Anutuuk yas mëëa eën pöt ilëpnaaten kön wiipan. ¹⁹ Koröp kaut yailaut ma nailën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta ënëm eëpena pötaar omën këët. ²⁰ Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl weë. ²¹ Ar inëen ëeim wëen Anutuuk yas niia eën pöt wil niulëëpnaaten kön

selap eënganok. Arim wil niulëëpnaata kan nent oröön pöt pöök seë. ²² Inëen wë ma won pöten kön selap naën eëpenaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas mëëa pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas mëëa eën pöt Kristoë inëenëp pël yes. ²³ Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesaurö. Pötaanök omnaröa yaautë ënëm eënganëp pim ënëm seë. ²⁴ Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapiröröa ngönte

²⁵ Ne öngre omp teköröa ngönte ök niamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këët ök yeniak epëten yaap pël wasënëët. ²⁶ Ne kön wi in akun eptak këere ngaat oröak wia pötaanök peene wë epël önë pöt ompyaö. ²⁷ Öngre omp ëaurö pöt nener wes mëëneäk kön wiinganok. Ën öngre omp naën wë pöt pël eëneëten kön wiinganok. ²⁸ Omp tekörö ar öng önë pöt saun won. Ën öng tekörö ar omp önë pöteta saun won. Om öngre omp ëak wëen pöt könömöt arim naë orööpnaat. Pötaanök orööpanëen tek önë pöten kent yaë.

²⁹ Karurö, nem yeniak pöta songönte epët. Tiar yang eprek öpenëak akun niwia pöt pet irëpënëak temanöm yes. Pötaanök akun kot eptak ar öngre omp ëauröak teköröa ök sak weë. ³⁰ Ën ingre ya ilak yaauröak pël naën koröp oröak weë. Èrëpsawi yaauröak won koröp oröak weë. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak weë. ³¹ Yangerakë omnantëen ya kaö yamëngkauröak pötëen kent naën yaauröa ök sak weë. Yangerakë omën pöt teënt kö sëpnaat. Pötaanök tiar pipotön kaö wesak kön selap eëngan.

³² Ar omën pasutëen kön selap naën eëneëten ne kent yaë. Omp tekörö pit Aköpök itaangkën ompyaö sëpna yak pim yaataan kön yawiaurö. ³³ Ën omp önggringörö pitëm öngöröak itaangkën ompyaö sëpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö. ³⁴ Pit Aköpë omnantre yangerakë omnant pouteparëen kön yawiaurö. Ën öng tekre ulwasörö pit pitëm koröpre lup pöt kölam sëpënëak kön wieë Aköpë yaataan kön yawiaurö. Ën öng ompringörö pitëm ompöröak itaangkën ompyaö sëpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö. ³⁵ Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariak neniaan, kaamök elniipënëak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëen yak weë ngentiak pim yaat mëmpunëak kent yaë.

³⁶ Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipënëak kön wiin pangk naën eën pöt lup kaip tiak omp mampënëak kön wiin pangk eën omp mës mampna pöt utpet nasëpan. ³⁷ Ën omën namp pim könöök koontup tek öpënëak kön kosang wiak pöt pangk pël eëpnaat. ³⁸ Nem yeniak pipta songönte epët. Omën namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö eëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkën eën tek öpna pöt ompyaö pan eëpnaat.

³⁹ Öng namp pim ompöp öp wëen sêp wesak muntap koirêpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirêpnaat. Pöt kôntak won, Aköpön kön wieë pël ëêpnaat. ⁴⁰ Pël ëêpnaatak nemtê kônöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkên yeniak.

Animaut omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte

8 Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, "Ten kön wiin omnantê songönötön tiar pourö ewat wë," pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantê songönötön ewat wë pël apena pöt tiarimtên wak isak apenaat. Pël apenaatak tiar neneren lup sant elmëëpena pöt lup kosang sêpena. ² Omën namp kön wiin pi omnantê songönte ewat wë pim ewatten wak isak yaan pöt pi këékê ewat nasën wë pël apenaat. ³ Ën namp pi Anutuun lup sant elmëëpna pöt Anutuuk omën pöpön ewat sak pimëen wasêpnaat.

⁴ Ar animaö omp ak kaaröröaan kiri ar äaut yok pangk nêmpen ma won pöten pëël yenëak. Arim, "Omp ak kaar omnaröak ket ëa pörö kë wonörö," pël yak pöt yaap yak. Ën, "Anutu kopëtap këep, muntarö won," pël yak pöteta yaap yak. ⁵ Kutömweriire yangerak omën kaarö kësang omën naröak pitên, "Anutu" pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönên wonöröak ngëengk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap. ⁶ Pël ëaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëep. Puuk omën ël epot pout ket elniin pim inëen elmëëpenëak wë. Ën Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën ël epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkên wë.

⁷ Ar pourö, "Omp akörö kaarörö," pöt këékê ewat nasën wë naröak ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaö pöten kön wiak kaömp yenem kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri äaut pël kön wieë yen. Pël ëak arök, "Yok pangk nên ma won?" pël ëak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas. ⁸ Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutuu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nanën ëëpena pöt Anutuuk tiarên itenak utpetarö pël newaspan. Ën kaömp pöt nêmpena pöteta puuk itenak ompyaürö pël newaspan.

⁹ Om këékê ngarangk ëëë. Arök, "Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nëna pöt yok pangk," pël yewas. Pël yeëetak omën kaömp pöten, "Yok pangk nên ma won?" pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëen itenak tapël ëen pötak pitêm lupöt utpet mowaspanëen ngarangk ëëë. ¹⁰ Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri äautön, "Num ma won?" pël kön selap yaë pöpök itaangkên ar, "Omp akörö kaarörö," pël yewas pörö nampë ngönên tupta kakaati sê yenên pi tol ëëpên? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nêmpnaat wesak arim ënëm ëak kaömp pöt nëen pötak pim lupmer utpet wasêpnaat. ¹¹ Arim, "Omp akörö kaarörö," pël yewas pötaan omën pöten këékê wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sêpnaat. Ngönên kat wia arim kar

pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia. ¹² Ar ngönên kat wia arim karuröen utpet pipël elmëak pitêm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë. ¹³ Pötaanök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasën pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sêpanëen.

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan ërêp-sawi ëa

9 Anutuu yaat nem mëmpëak kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaö omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë. ² Omën naröak neen, "Pi Aköpë ngön yaaö omën wonöp," pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, "Pi ngön yaaö omnamp," pöt ewat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaö omnamp pöt pet yaë.

³ Omën nemëen kaaö ngön ya pöröen kangiiir epël yemak. ⁴ Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaö pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma? ⁵ Aköpë nangaröere Pitaare ngön yaaö muntarö pit pitêm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk pël ëëmaap. ⁶ Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën ngönên ök yeniem kaömpre omnantê waurat pangk ëen ma? Tenpimtok pël ëëna pöt pangk naëpan. ⁷ Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtê monatök naöpan. Ëmre ya yaaurö pitta këët oröön yok pangk nêmpnaat. Pol purmakaö ngarangk yaaurö pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nêmpnaat.

⁸ Ngön pipët omnaröa kön pëenëëtök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia. ⁹ Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ëa. "Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nêmpënëak yaëen këmët il mowariingan." Anutu Mosesën ngön mëëa pipët pol purmakaöröaan pëen nemaan ëa. ¹⁰ Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ëa. Omën ya yamëngkaupre këët oröön yewaup piarip köp sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk. ¹¹ Tenök arim lupöt kosang sënëak ngönên ök niain wë. Pötaanök arök kangiiir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma? ¹² Ya omën muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet rëak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëët pangk önaat.

Pël ëënaatak Kristo pim ngön ompyaut il wariinganëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk. ¹³ Ngönên omën Anutu pim tup kaöetak waur yaaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeö ar pöten ewat wë. Ën kiri ar yaauröeta animaö kiri yemangk pötëaan yeö. ¹⁴ Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaaurö ar kat yawiauröak koröpöökë kaamököt ningkên öneak kosang wesak ök niiaut.

¹⁵ Ne pöt, arök koröpöökë omnant nampunëak neniiaan äaut. Peeneeta pël ëënëak retëng naën. Won, ne

omnantëen kimang neniangan. Kaömpötëen këen ëak wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëen neniangan. Ne arim naëaan omnant naön yaaö pötaan ërëpsawi yeë. Ën nem kentöök ar nenangkën yaëen pötaan ërëpsawi eim öma pöten kent yaë. ¹⁶ Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël ëëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sêp wesak pötaan ya këlangön kaö ëëm. ¹⁷ Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël ëëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël ëëmëak nangkën sum naön. ¹⁸ Pël ëa pötaanök ne kangiir oröpöt yeö? Nem kangiir yeö pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiir sumere omnant naön yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omën pouröa inëen sa

¹⁹ Ne omën pouröa inëen wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omën kësang pan Kristoë naë rë olanëak ar pouröa inëen saut. ²⁰ Ne Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëmtë yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omën pöta öngpök wëauröen ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm yaaup yeem pim ngön kosangtë ngaarëk yewaup. ²¹ Tapël omën munt Moses pim ngön kosangta ënëm naën yaauröa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë rë olanëak neenta Mosesë ngön kosangta ënëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ënëm naënöpök Anutuun ngön kosangtë wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarëk yewaup. ²² Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap, omnant ëëpënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm ök yesën omnaröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omën pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë rë olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut. ²³ Nem pël yeë pipët ngön ompyaut kaö sëen nemëntta këët ömëak yeë.

Anutuu omën këët öpenaataan weë ngentiipa

²⁴ Ar omën epëten ëwat wë. Ngasam yaarek omën pourö nener il wasëpënëak pöömpö sëpnaat. Pël ëëpnaatak wet rëak së yaö ëaurek orööpna pöpök këët öpnaat. Pötaanök Anutuu omën këët önëetaan weë ngentieë. ²⁵ Omën ngasam ëak nener il wasëpenëak yaë piporö weë ngentiak koröpöökë këlangön yaaö pöten kön nawiin yaë. Pit omën lëngë sëpna pötëenta pël yaë. Ën tiar pöt Anutuu naëaan omën weë panë om wiakaim wiapnaataan tapël ëëpa. ²⁶ Nemëntta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng ëëmëak yaö ëaurekën it kökö ngënal yesaup. Ne omën mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këëkë itneë yamöaup. ²⁷ Omën namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet ëëngönëak nem koröpöökë ken-

tre kaur pöt ngep yaalmëaup. Nemtok ngönën ök ni-aim olëak kö sungönëak pël yaaup.

Moröktak wiap sënganëen ngarangk këëkë ëëpa

10 Karurö, ne ar tiarim ëarö, Mosesring wakaimaurö, pitëm imautön ëngk ma e wasnganëen ök niamaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanö pet elmëen pit seim i kaö Köp Möau olëak sa. ² I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëen i kaö ilën irë olëak së Moses pim omën sa. ³ Pël ëën Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö në sa. ⁴ Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën në sa. I pitëm në sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöökë yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön nëen kaamök elmëeima pöl Kristook pit kan yesën pitring wë kaamök elmëeima. ⁵ Pël ëautak pitëm tekraakan pouröak utpetat ëeima. Pötaan Anutuuk këëpöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

⁶ Pitëm naë omnant oröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitëm ëa pöl tiar omnantön warre kaur ëënganëak pël yaalni. ⁷ Pitëm tekraakan narö pitëm ëa pöl Anutuu urtak omp ak kaaröraan ngëëngk wesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omnarö wel aisëëë iire kaömp nak wal ëak tan urööre ngasam paspas ë pël eima." ⁸ Pit naröa ëa pöl tiar öngre omp nga ëënganok. Pit pël yaëen Anutuuk pitëmëen ya sangën elmëen omën kësang pan 23,000 ëak kët kopëtetak wel wia. ⁹ Pit naröa ëa pöl tiar Aköpön morök elmëëngan. Pit pël yaëen kamal ngaaröak mëngkën wel wia. ¹⁰ Pit naröa ëa pöl tiar Anutuun kaaö ngön angan. Pit pël yaan Anutuuk pim ensel ngaap wes mëen mëngkën wel wia.

¹¹ Omën muntaröak Anutu kasëng mempanëak pepanöm elmëëpënëak omën pipot pitëm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëen wë eporö tiarta kön tektek sëpenëak ngönëntak retëng ëa. ¹² Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim ëarö il wesak wë pël yewas porö ar wiap sak utpet ëënganëen ngarangk këëkë ëëë. ¹³ Morök ke nentere nent ar utpet ëëneak arim naë oröa pöt arimënt pëen won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëen pi kaamök elniin weë sak tauaanëët.

Anutuu ënëm yeem urmeraröa ënëm naëngan

¹⁴ Pötaanök, nem kar panëerö, ar omp ak kaaröraan ngëëngk wesak yaya yamëëaut kasëng meneë. ¹⁵ Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet ëëë. ¹⁶ Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuun yowe yamëëa pöta songönte tiar ëwat wë. I pipët Kristo pim i tiarimëen lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wë. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë. ¹⁷ Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap poröak erën ëak

möönre koröp kopëtaö pël sak wë. ¹⁸ Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animaö Anutuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaautak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë. ¹⁹ Nem yeniak pipta songönte pöt tolëël? Ne, "Omp ak kaaröro pit kaöarö," ma "Omnaröak pitëmëen kiri yemangk pöt kaöat," pël yeniak ma? ²⁰ Won, ne epël yeniak. Omën ngönën wonörö pitëm kiri yemangk pöt Anutuun won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëen ar pitëmëen kiri mampöore pitring kaömp ngawi në pël ëënëëten ne kaaö yaë. ²¹ Aköpë i kelöntak yenauröak urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan. ²² Ar utpet pipot ëënë pöt Aköp ya sangën mongawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mongawisngan.

Anutuun ping wesak maim öpa

²³ Arök, "Tiar omën pout yok pangk ëëpenaat," pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, "Tiar omën pout yok pangk ëëpenaat," pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan. ²⁴ Ar arim omnant ëënëëten kön wiinganok, arim karurö kaamök elmëënëëten kön wieë. ²⁵ Animaut uröm kaatakaan önë pipotön, "Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?" pël ëak kön selap ëënganëp neë. ²⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëët." Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpenaat. ²⁷ Omën ngönën wonöröak ar pitring kaömp ngawi nënëak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, "Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?" pël ëak kön selap ëënganëp kontak neë. ²⁸ Pël ëënëëtak omën namp nim naë öpnaapök animaö pötön, "Epot omp ak kaaröröaan kiri ëaut," pël ök niaan pöt pi utpet mowasën pim lupmer utpet ëëpanëen nënganok. ²⁹ Pipot nëen arim lupöt utpet sepanëen won, arim karipë lupmer utpet ëëpanëak yeniak. Ar nampök epël an koröp. "Ne tol ëen omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanën ëëm? ³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenën omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan."

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëëre omën nant ë pël ëënëak pöt Anutuun ping wesak aöök ëen. ³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sëpanok pël elmëëngan. ³³ Nem yeë pöl ëëë. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmëëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëen naën, omën pourö kaamök elmëëen ompyaö sëen Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11 Ne Kristoë kanöök ing mësëak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël ëëë.

Ngönënë wa toptak ompyaö ëëpenaata ngönte

² Ar omnant nem niiaul yeem ngön ök niiaut taë wak wëen ne arën kön wiin ompyaö yaë. ³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëntenta ëwat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ëa. Kristook ompörö ngarangk ëa.

Ën Anutuuk Kristo ngarangk ëa. ⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëen pöt omnaröak itenak, "Pi omën munt nampë ikanöök wë," pël ya. Pël yaatak omp namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël ëëpna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör koëëpna pöt utpet ëak pim Kaöap Kristo ëö mongawisëpnaat. ⁵ Ën öng namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëen wëen pöt omnaröak piin, "Ompöpë ikanöök naön wëa," pël aan pim ompöpë ëö mongawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepön ëpöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëen wëa pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat. ⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëen ëëpënëak pöt pim kepön ëpöt kat ë olap. Pël ëëpnaatak öng namp pim kepön ëpöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, "Pi öng kan pas yaaö namp," pël wasën pi ëö kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël ëak ëö sëpanëen pitëm kepönöt kör koëëp. ⁷ Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre ë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuu ök kaö sak wë pöt pet ëëpnaataan pim kepönö kör nokoëëpan. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet ëëpnaataan pim kepönö pangk kör koëëpnaat. ⁸ Pöta songönte epët. Anutuuk ompöp ket ëëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëër ompöpökaan kaut wak ket ëa. ⁹ Tapël ompöp pi öngöpëen yak ket naën. Öngöpökëër ompöpëen yak ket ëaup. ¹⁰ Pël ëa pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet ëëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël ëen pöt enselöröak pöten itaangkën ompyaö ëëpnaat. ¹¹ Pël ëëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök ëak wë. ¹² Nem yeniak pipta songönte epët. Anutuuk öng wetëëp ompöpökaan ket ëen kangiir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngöröak ompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan oröak wia.

¹³ Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoën wë omnaröa tekarak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan. ¹⁴ Tiarim wëauten ar ëwat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön ëpöt wali sëpna pötak omnaröak ëöak mapnaat. ¹⁵ Ën öngörö pit ngan ëp waliit pitëm kepönöt kör koëëpënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön ëpöt wali sëpna pöt ompyaö. ¹⁶ Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuu ingre mor sa pourö epël pëen yaaurö.

Korin omnaröak Aköpë këere iit utpet wesa

¹⁷ Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won. ¹⁸ Ne wet rëak epël niamaan. Ar ngönënëen wa rongan yaëen arim tekarak komre kap jaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp jaarö. ¹⁹ Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak jaarö.

²⁰ Arim ngönënëen wa top yeëan pötë Aköpë keët nënëak yeem irikor yeëan. ²¹ Ar epël yeëan. Kaömp nënëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neenemot yenan. Pël ëak narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëen narö këen wë. ²² Elei, ar pipël ëënëak pöt arim kaatë nënëetep won ma? Ma ar kön wiin Anutuu ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaaurö ëö yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naengan.

Aköp Yesu pim ruurö këerë i elmëa

²³ Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niiaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia rök pötak kaömp nent wak ²⁴ Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëëa. "Epët nem mësëpët. Arimëen yak pëel elniak wel wiimaat. Neim önëel nem elniauten kön wieë neim önëët." ²⁵ Pël mëak kaömp pöt nëen wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëëa. "Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim önëel nem elniauten kön wieë neim önëët." ²⁶ Pël ëaan ar këere i nënëel Aköpë wel wiauta songönte tekeri weseim wëen kaalak waisëpnaat.

Namp pi Aköpë këere iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷ Pël wia pötaanök omën namp Aköpë iire keët pas köntak nempna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring ëëpnaat. ²⁸ Pötaanök ar këere i nënëak pöt wet rëak arim lupöt wa kom ëäkök nën. ²⁹ Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë këere iit köntak nempna pöt pim saunaring nempna pötaan Anutuuk këlangön mampnaat. ³⁰ Ar pël yeëan pötaanök arim naëaan narö kësang weëre kosang won, yauman yaëen narö wel yawi. ³¹ Ën tiarimtok tiarimtë lupöt wotpil wesak wa kom yeëan talte Aköpök wa kom elniire këlangön nimpö pël naën ëëpën. ³² Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö senganëak këlangön yaningk.

³³ Pötaanök, karurö, ar Aköpë këere iit ngawi nënëak wa top yeem pöt neneren kor ëen pourö wais pet irenak ngës rë pël ëen. ³⁴ Ar këen panë ëen pöt arimtë kaatë nën, wa toptak utpet ëen kangut orö nirëëpanëen.

Ngön muntat nemtok naë waisak ök niak ngan rë nimpaat.

Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk

12 Tiar ngönën yaat mëmpenëak Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songönten këëkë ewat sënëak kent yaë. ² Ar ewat wë. Ngaan ngönën köpël wëen yang omp ak wëwëat wonöröak wer niön pitëm ënëm seimauro. ³ Ne epël niamaan kat wieë. Omën namp Anutuu

Pulöök kaamök elmëen pöt, "Yesu sasa kö sëpën," pël nemaan ëëpnaat. Ën namp Ngëengk Pulöök kaamök naalmëen ëen pöt, "Yesu pi Aköp," pël nemaan ëëpnaat.

⁴ Pulöök Aköpë ngönën ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk, Pul pö kopëtaök. ⁵ Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamëngk, Aköp pöp kopëtap. ⁶ Aköpë ngönën yaat mëmpena kan ke naöre naö wia. Anutu pöp kopëtapök tiar omën pourö neenem weëre kosangöt ninak ya pipot mëmpenëak kaamök yaalni. ⁷ Pulö pi ngönëntak ompyaö wesak öpenëak neenem weëre kosangöt kom ëak yaningk. ⁸ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ngönën ewat kaö panë apnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën ngönën öngpököt wa kotiak apnaat. ⁹ Namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën Anutuu yaat kosang mëmpnaataan kön wi kosang yewe-sautaring öpnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën yaumanörö ompyaö mowasëpnaat. ¹⁰ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ya it ngolöpöt mëmpnaat. Namp weëre kosang mangkën wetete ngön apënëak kön tektek mowasëpnaat. Namp weëre kosang mangkën Pulööre urmerarö pitëm yaautë songönte kom ëëpnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök apnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipnaat. ¹¹ Ya pipot pout mëmpenëak Pul kopëtapöök tekeri wes yaningk. Pël elniak pimtë könök omën pourö neenem weëre kosangöt kom ë yaningk.

Tiarim koröpö kopëtaö, kaut selap

¹² Omnarö tiar tiarim koröpö kopëtaö. Ën koröpöökë kaut selap. Pël ëen pipot erën ëen koröp kopëtaö pël yaë. Pöta ök omën selap eporö Kristooring erën ëen kopëtap pël yaë. ¹³ Tiar narö Yuta omnarö, narö omën muntarö, narö inëen yaaurö, narö inëen naënörö. Pël ëaap tiar Anutuu Pulöök wa niulëen möönre koröp kopëtaö yeö. Anutuuk pim Pulö ningkën tiar pourö pim Pul kopëtaö wak wëen tiarim lupötë wë.

¹⁴ Tiar ewat wë. Koröpöökë kaut kopët nent won, selap. ¹⁵ Pötaanök ingesök tol ëak epël apën? "Ne mores won pötaan koröpöökë kaut won." Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan. ¹⁶ Ën katëepökta tol ëak epël apën? "Ne itö won pötaan koröpöökë kaut won." Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan. ¹⁷ Koröp pouuk itöt pëen wëanëen tol ëak ngön kat wiipën? Ën koröp pouuk katöt pëen wëanëen tol ëak wot mööpën? Pël naëpan. ¹⁸ Anutu pi ewat wë. Pim könök koröpöökë kaut neenem öpnaarek moulmëa. ¹⁹ Koröpöökë kaö epot ke kopëtet pëen ëanëen koröp ëlö yok pangk wi naön ëan tapön. ²⁰ Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën ëen kopëtaö pël yaë.

²¹ Itöök moresën epël nemapan. "Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap." Ën kepönökta ingesën epël nemapan. "Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap." ²² Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin kaöat won pël

yewas pipot won eëpena pöt ompyaö naön eëpenaat. ²³ Ën tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk eëpenaat. Ën eëaatta ompyaö panë wesak kör koëëpenaat. ²⁴ Pël eëpnaatak koröpöökë kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör nokoëën eëpenaat. Anutu pimtok tiarim möönre koröpöt ket elniak kaö nantön utpetat pël yewas pipot puuk kön wiin ompyaö eën kör koëëpenaat. ²⁵ Pël eëpena pötaanök tiarim möönre koröpöök komre kap pöt naën eëpenaat. Kaö pout nener kaamök eëpënëak äaut. ²⁶ Koröpöökë kaö kopët nent këlangön kat yawiin pöt pout këlangön kat wiipnaat. Ën kaö nent ompyaö wëën pöt pout ompyaö öpnaat.

²⁷ Ar pöt erën eën Kristo pim möönre koröpö pël yeë. Ën neenem wëwëetak pöt pim koröpöökë kaut pël yeë. ²⁸ Pël yaëën Anutuuk pim ingre mor saurö tiarim naë ya omnarö epël ulmëa. Wet rëak ngön yaaö omnarö ulmëa. Pöröaarek tektek ngön yaurö, pöröaarek rë yemoulaurö, pöröaarek ya it ngolöpöt yamëngkaurö, pöröaarek yauman ompyaö yewesauröere omnarö kaamök yaalmëauröere ngarangk yaalmëauröere këm ngön ngolöpöök yaurö pël ulmëa. ²⁹ Anutuuk pourö ngön yaaö omnarö pël naulmëën äa. Pourö tektek ngön apënëak naulmëën, pourö omnarö rë moulöpënëak naulmëën, pourö ya it ngolöpöt mëmpënëak naulmëën, ³⁰ pourö yauman ompyaö wasëpënëak naulmëën, pourö këm ngön ngolöpöök apënëak naulmëën, pourö këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipënëak naulmëën. ³¹ Anutuuk ar ngönënë yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna pöt taltak kaöet pöt wël äak önëën kosang eëë.

Pël yaëën nook kan ompyaö panë epö pet elniimaan.

Lup sant yaauta ngönte

13 Ne ka nantëëröa ngön köngkömötëere en-selöröa ngön köngkömötë omnarö pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëën nem ngön yaaut kuupre intö ngönötë yaan omnaröa ngön këët kat nawiin yaë pöl köntak yeëan tapön. ² Ën ne tektek omnaröa ök wë ngönën tekeri wasööre ngön öng-pökötë ewat poutë songönöt ewat weëre tomönötön mop wiipënëak kön wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëën omën pasuröa ök wëan tapön. ³ Ma nem omnant kom äak omën ngöntök yaurö mampööre Kristo pim ngöntaan yak maan naröak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naön eëm.

⁴ Omën lup santring wëa pörö ya wiaptaring wë sant yemowesaurö. Pit omën muntaröa omnantëën kön utpet mowiire pitëmtën kön wiin isën kölokkölok ë pël naën yaurö. ⁵ Pit omnant omnaröak kön wiin omën muntaröen naalmëëpanëët eën pöt pël naën yaurö, keimön naën yaurö. Pit ya sangën naën yaurö, utpet yaalmëën kangiir naalmëën yaurö. ⁶ Pit utpetatëën ërëpërëp naën, ompyautëën ërëpërëp yaurö. ⁷ Omën lup santring wëa pörö omnaröak utpet yaalmëën kosang sak wë elmëëpnaatön ompyaö eëpnaat pël

weseë Anutuun kön kosang wiak pim ompyaö eëpna pöten korkor eim wë këlangön kat yawiem kosang sak wëaurö.

⁸ Lup sant yaaö pöt kö nasën eëpnaat. Ën tektek omnaröa ök Anutuu ngönte tekeri yewesa pöt kö sëpnaat. Këm ngön ngolöpötë yaaö pöteta, kö sëpnaat. Ën ewat ke nentere nent pötta kö sëpnaat. ⁹ Pöt epël. Tiar ewatöt kaut pëën ewat wë. Ën Anutuu ngönteta kaut pëën tekeri wesak yaurö. ¹⁰ Ënëmak Anutuu wais omën poutë songönte tekeri wes nimpnaatak kaö kot pipot kö sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturöa ök wë pitëm ngön ya pöl aimaut. Pël äak koturöa kat yawi pöl kat wieimeë pitëm könötë wia pöl wiakaimaut. Pël äautak omp kaö sak koturöa yaaö pöt ent ë olëaut. ¹² Tiar könitweri këëre wot kante itenak këëkë itnaangkën yeë pöl peene Anutuu songönte itenak om kotte pëën ewat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak ëö ningkën piin këëkë itampenaat. Peene pöt tiar Anutuu songönte kaut pëën ewat wë. Akun pötak Anutuu tiarën ewat panë wë pöl pim songön pout ewat sa pet irëpenaat.

¹³ Pël eën kosang wiaapna pöt epot. Anutuun kön wi kosang yewesautere piin kön kosang wiak pim ompyaö eëpnaaten kor wëautere lup sant yaaut, omën nentepar nent pipot kosang wiaapnaat. Lup sant yaautakëër kaöet.

Pulöök weëre kosang yaningk pöta ngönte

14 Ar lup sant yaaut kaö wesak kosang ngentiak arim karurö sant elmëëë. Pël äak pöt ngönënë weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëën ök eëë. Pipot Anutuu ngönte tekeri wasënëak weëre kosang yaningk pipot önëën wet rëak ök eëë. ² Pöta songönte epël. Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop omnaröen nemaan, Anutuun yema. Pi Pulöök elmëën ngön ëlëëpöt ök yaan omnarö kat nawiin, Anutuukëër kat yawi. ³ Pël yaëetak omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omnarö kaamök elmëak pitëm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema. ⁴ Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë. ⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpötë anëak kent yaë. Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omën këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampök kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt omën këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk. ⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalniipan. Pël eëmaatëp arim naë wais Anutuu ngön ök neea pöt niam ma ewat nent nimp ma pim këm ngönte tekeri wesak niam ma ngönënë rë nilöm pël eëma pötaar kaamök elniipnaat.

Anutuu ngönte apenëak këm ngön ngolöpötë pangk naengan

⁷ Ar omën pasut nger pëep köntak mëmpööre wëlemp köntak tang mö pël yaëen ngön këet pangk kat wiin ma? Kat nawiingan. ⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat wiak ngaëen ya pël wesak ko ëëpën? Pangk pël naëpan. ⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnaröa pangk kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën? Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat. ¹⁰ Yang epot poutë omnaröak këm ngön ke nentere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën ompyaö wesak yaan kat yawi. ¹¹ Ën omën nampök ngön ök neaan kat nawiin ëëma pöt puuk neen, "Maimap," pël yenewasën nookta piin, "Maimap," pël mowasumaat. ¹² Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëak kent yeë. Pötaanök weë ngentiin Ngëëngk Pulöök ulöl wes ningkën weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëepna pöt önëet.

¹³ Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan Anutuun weëre kosang kimang map. ¹⁴ Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak Anutuun kimang mema pöt nem këmetere lupmerök yaan könöök naën pas öpnaat. ¹⁵ Pötaanök ne tol ëëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. Ën Anutuun tan memaanta tapël memaap. ¹⁶ Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin ëëpna pipop tol ëak kat wiak kaamök ëak, "Yaap," apën? Pël naëpan. ¹⁷ Ni yaap Anutuun yowe mamëetak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

¹⁸ Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak. ¹⁹ Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin ëëpna pöt amaaten kaaö.

²⁰ Karurö, ngönöt kat wiak wël yaautaan rungaaröa ök ëengan. Utpet yaaö pötönökëer öngaaröa ök köpël ëëë. Pël ëak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak ëëë. ²¹ Ngönën ngön nent epël wia.

"Ne omën eporöen omën naröa ngön maimatëere omën maimaröa këm ngönötë ök maan pit nem ngönte kat nawiin ëëpnaat, Aköpök pël ya."

²² Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpötë ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangöön pet elmëen itaampënëak kön wia. Ën kangiiir Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won kat wiauröaan Anutuu songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia. ²³ Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top ëak këm ngön ngolöpötë ngön aim wëen ngolöp ngönën kat yawiauröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat. ²⁴ Ën ar ingre mor saö pourö Anutuu ngönte tekeri wesak ök aim

wëen ngönën köpëlöp ma ngolöp kat yawiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunatön kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom ëën ²⁵ pim lupmeri omnant wieëa pöt tekeri sëen itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. "Yaap Anutu arim tekarak wë," pël niapnaat.

Ngönënëen wa top yaautë ompyaö wesak ëëpa

²⁶ Karurö, ne tol niam? Arim Anutuun yaya manëak wa top ëënëetë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuu ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëen ingre mor saurö kaamök elmëep. ²⁷ Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap. ²⁸ Ën omën kaip tiipnaap won ëën pöt këm ngön ngolöpötë anë pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëentak Anutuun map. ²⁹ Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak pöt omën naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom ëëë. ³⁰ Namp pi wel aisëaan Anutuuk ngön nent apënëak kön weswes elmëen wal ë apënëak yaëen pöt wet reak tauëë ngön yaaup leng ëëp. ³¹ Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anëet. Pël yeem pöppöp aan kat wiak nener lup kosang wasënëet. ³² Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitëm ngön apna pötön ngarang ëëë ök apën ma won pöt kön wiip. ³³ Pöt Anutu pi tiar omnant irikor ëëpenaaten kaaö, mayaap öpenaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantë Anutuu omnaröa wa topötë yaaul ³⁴ ar ngönënëen wa top yeem öngöröak ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanöök öpën pël wia. ³⁵ Öngörö, arök wa topötë ngön anë pöt ëöaringët. Pötaanök ar ngön nantë songönöt ëwat sënëak pöt arim kaatë ompöröen pëel maan ök niap. ³⁶ Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokëer omën muntarö il wesak Anutuu ngönte ëwat panë wë. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet reak arim naë oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokëer kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷ Arim naëaan namp pi pimtën kön wiin, "Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup," ma "Ne ngönënë weëre kosang nant Pulöökë naëaan waup," pël ëëpna pipop pi nem ngön retëng yeë epëten Aköpë ngön kosangët pël wasëp. ³⁸ Namp ngön epët kat wiak yaap newasën ëëpna pipopön, "Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup," pël nemangan. ³⁹ Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anëëtaan weë ngentieë. Pël ëak këm ngön ngolöpötë yaaut kan wariingan. ⁴⁰ Ar ngönënëen wa top yaautë omnant irikor ëënganëp ompyaö wesak ëëë.

Kristo wel wiak wal ëa

15 Karurö, nem Kristoë ngön ompyaut ök niaan ar kat wiak wak wë pipët kaalak ngolöp wes nim-

paan. ² Ngön ompyaö pipët ök niaan wak pötakël weën pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön wi kosang wesang talte pël naalniin eëpën.

³ Omën kaöet Anutuuk neen neaan kat wiak nook arën ngës reak ök niaut. Pöt epët. Ngönëntak Kristo pi tiarim saunatéen wel wiipënëak ëa pöl ëaup. ⁴ Pël ëak ngönëntak eëpënëak ëa pöl yang kel weerën kët nentepar nent won sëen kaalak wal ëaup. ⁵ Pël ëak wet reak Pitaan ëö pet elmëak ënëmak pim ru 12 pöröen ëö pet elmëa. ⁶ Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top ëak weën ëö pet elmëa. Omën pörö narö wel wiin kësang om öp wë. ⁷ Pörekaan Sems ëö pet elmëak ngön yaaö omën pouröen ëö pet elmëa. ⁸ Pël ëaupök ënëmak ne runga kar yawil pöpë ök utpet yaaupön ëö pet elnëaut. ⁹ Ne ngön yaaö omën nem karuröa ök won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mënak utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenëanganë salëp. ¹⁰ Anutuuk komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën wes neulëen wë. Pim komre kolap pöt nem naë mos naën ëaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mëneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnëa pötak mëneimaut. ¹¹ Nook ma pitök ngönën ök niaan pöt kotte. Kaöet pöt ngönën kopëtet ten pouröak ök niaan kat wiak kosang wesang.

Wel wiaurö weletakaan wal eëpenaat

¹² Tenök, "Kristo weletakaan wal ëaup," ngönëntak pël ök niaan tol eënak arim naëaan naröak, "Wel wiaurö weletakaan wal naëpan," pël aim? ¹³ "Wel wiaurö weletakaan wal naëpan," arim ngön pöt yaap pöt, "Kristo weletakaan wal naën ëa," pël apa. ¹⁴ Kristo weletakaan wal naën ëanëen tenim ngönën ök yeni-iautre arim piin kön wi kosang yewesaut kë naën ëan tapön. ¹⁵ Pël ëak pöt pëen won. Ten Anutuun epël niaut. "Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëaup," pël niaut. Wel wiaurö wal yaaut wi naön ëanëen Anutuuk tol ëak Kristo wal ë ulmëan tapön. Pël eën tenim ngön yeniak epotön kön wiin, "Pit Anutuu ngësël wesak kaar yaaurö," pël ëan tapön. ¹⁶ Tiar, "Wel wiaurö weletakaan wal naëpan," ngön pël yeëan talte Kristoonta, "Weletakaan wal naënëp," pël apen. ¹⁷ Kristo wal naën ëanëen arim kön wi kosang yewesaut mos sëen utpetatë öngpök wëan tapön. ¹⁸ Pël eën omën Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön. ¹⁹ Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wëen yangerakë wëwë eptakökëer kaamök elnianëen omën muntaröak tiarën, "Kaökaurö," pël wesak yangerakë yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

²⁰ Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal ëaup. Pi wet reak wal eën pim pël ëauten tiar kön wiin omën wel yawia eporö Anutuuk tapël weletakaan wal ë niulëëpnaat. ²¹ Pöt epël. Omën kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rë nina. Tapël omën kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rë nina. ²² Pöt epël. Tiar Atamë earö pötaanök pim ëaul pourö wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal ë niulëëpën sa. ²³ Tiar yaap wal

eëpenëak ëa pöl eëpenaat. Kristo pi wet reak wal ëa. Pël eën ënëm pim orööpnaatak pimëen sa pöröeta wal eëpenaat. ²⁴ Pël eën omën pout won sëpnaat. Akun pötak pi yangerakë ngarangkre omën kaö yapin-ringörö kö mowesak Setenë weëre kosangringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat. ²⁵ Peene pöt kaö sak wë pim yaat mëneim wë ënëmak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu mampnaat. ²⁶ Kristo pi utpetat il wesak ënëm wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat. ²⁷ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Anutuuk moulmëen Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë," pël wia. "Omnant pout" ngön pöten tiar kön wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën ëa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpënëak moulmëa pötaanök. ²⁸ Pep pi omënerë omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pim kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëen Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

²⁹ Omën wel wiaurö kaamök elmëëpënëak i yamë pörö pitën tolël kön wiipen? Omën wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte oröpmorëen omën narö pit kaamök elmëëpnaan i mëëpën? ³⁰ Ën omnarö kët ël epotë utpet elniak këemre këlangönë rangk yanuulë pöten tolël kön wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte ten wal eëpenaata ngönte ök yaan omën naröak pël naalniin eëpën. ³¹ Kët poutë ne, "Omnaröak nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?" pël kön yawi. Ngön pipët ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya ërëpërëp yaë pötaan pil yeniak. ³² Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal eëpenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnëauta kangut naön eëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte omnaröa ya pöl eëpen. Pit epël ya. "Ëlpamök wel wiipenaatak peenëer këere imën nëmpan."

³³ Nant kaar niapanok. Ar utpet yauröaring önë pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat. ³⁴ Kön irikor pipot sëp wesak könöt wotpil wesak weë. Utpetat eëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan narö Anutuun köpël wë ënëm naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak ëö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal eëpenaat

³⁵ Naröak epël an koröp. "Wel wiaurö tol ëak weletakaan wal eëpën? Pit möönre koröp ke tolëelöt wak wal eëpën?" ³⁶ Ar pël aan pöt epël niaamat. Ngön pipët ngönën köpëlöröa ngönte. Ar omnant ngëntën mout söp ë yesën rëngapöt jaarö. ³⁷ Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ëp ënëm orööpna pöt nangëntën, lëlëpöt pëen yangënt, korupaëere omën muntat. ³⁸ Anutu pim könöök lëlëp ke nentere nent pötë elmëen neenem möönre koröpöt jaarö. ³⁹ Wëwëetar- ing wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënöröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë. ⁴⁰ Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë.

Kutömweri wëauröa ë rangiat nant, ën yangerak wëauröaat nant. ⁴¹ Këtëpë ëwaat maim, ngoonöpëëta maim, ariatë ëwaatta maim. Ën ari pöt kom ëak neenem ëwa ke nentere nent wia.

⁴² Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal ëëpna pö maimaö, utpet naëpanëö.

⁴³ Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëen yang kel yewer. Ën weletakaan wal ëëpna pö ompyau, weëre kosangring wal ëëpnaö.

⁴⁴ Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal ëëpna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröpö wia pöl kutömweriööta wia. ⁴⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Atam, wet rëak oröaup, pi yangerakë wëwëetaringëp." Ën Atam muntap ënëm oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wëwëeta pep sak wë. ⁴⁶ Pël ëaap Pulöökë wëwëet wet rëak naaröön. Yang eprekë wëwëetakëer wet rëak oröön Pulöökë wëwëet ënëm yarë. ⁴⁷ Atam wet rëak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket ëaup. Ën Atam ënëm oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp. ⁴⁸ Yangerakë omën pourö Atam Anutuuk yangetak ket ëaupë ökörö. Ën omën kutömweri wëwëet öpenaarö kutömweriaanëp Kristo pim ök öpenaarö. ⁴⁹ Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket ëaup pimöökë ök wë tapël ënëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanëp pimöökë ök öpenaarö.

⁵⁰ Karurö, ngön epët niamaan kat wieë. Tiarim yang koröp epöök Anutuu kak nasëngan. Ma söpre tetring epöök kosang wieëaut pep nasëngan. ⁵¹ Kat wieë. Ne ngön ëlëep epët tekeri wesak niamaan. Tiar omën pourö wel nawiingan. Narö öp wëen Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat. ⁵² Ënëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkën it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö öpenaat. Kuup yamëngkën omën wel wiaurö weletakaan söp won wal yaëen öp wëaurö tiar möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat. ⁵³ Tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëpnaat. Ma weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët öpnaat. ⁵⁴ Yaap, tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëre weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët epël wia pöt kë rapnaat. "Anutuuk wel pöt ngep ëen won sa."

⁵⁵ "Wel pöta weëre kosangët tarëk?

Wel pöta ngaat tarëk? Won."

⁵⁶ Ngön kosangöt wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pël ëak pötak nga elniin wel yokoir. ⁵⁷ Anutu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

⁵⁸ Pötaanök, nem kar panëerö, ar taintaë wesak tauëë. Ar Aköp Yesu pimëen yak ya yamëngk epot mos naëpanëët pël weseë kët ël epotë kosang wesak pim yaat mëneim ön.

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top ëëpënëak mëä

16 Ar Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yangerak omën ingre mor sauröen ök mëëan pöl ëëë. ² Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom ëak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëëtaan ya kaö mëngkanëen. ³ Pël ëen ne wais oröön omën arim monat wak sëpënëak ulmëenë pörö Yerusalem ngönënë kaaröaan wetete pepat menak wes mëen monatring wak sëpnaat. ⁴ Ën monat kaö ëen pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sëpënëak mëä

⁵ Ne Masetonia yangerakël sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat. ⁶ Pël ëak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëen kopi akunet pet irëpën koröp. Pël ëen arök kaamök elnëak kan naö koir nangkën pöt nal sumaat. ⁷ Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali aring ömëak kent kön yawi. ⁸ Peene pöt ne Epesas kak om wëen Pentikos akunet won sëen sumaat. ⁹ Pöt omnarö selap ngönënëen kööre tok yaalnëëtak ya kaö mëngkën këët orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkën wë pötaanök.

¹⁰ Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kë sëpnaan sant elmëen. ¹¹ Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wë. Pötaanök ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkën waisëp.

¹² Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkën nasën yaë. Peene won, ënëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëët

¹³ Ar arimtën ngarangk këëkë ëëimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pël ëëë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë. ¹⁴ Pël ëëë arim omnant pout ëënëen lup santetaring ëëë.

¹⁵ Ar ëwat wë. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet rëak Kristoon kön wi kosang wesak weë ngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wë. ¹⁶ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën ke pilöröere munt narö kaamök elniak ya mëneim wë piporöen itaangkën arim wotöökörö pël ëëp. ¹⁷ Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëen Stepanasre Potunetasre Akaikasringörö pitök arim kangiir waisën ya ërëpërep yeë. ¹⁸ Pit ne ya kë newasën wë. Pötaanök arta kat wiak ya kë sënëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sëp.

¹⁹ Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Ën Akuilaare öngöp Prisilaare ingre mor saö piarpim kaatak wa top yaaurö pitta Aköpëen yak yowe

pan yenia. ²⁰ Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

²¹ Epët Pool nemtok nem yowe yeniak epët nemtë moresök retëng yeë.

²² Namp Aköpön lup sant naalmëen ëëpna pöp pi kö sêpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

²³ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

²⁴ Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.

[Yok pi tapët.
Ne Pool.]

2 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 26 pöta ök won sèèn Poolök pep epwer Korin kakë ingre morörö retëng ë mena. Pi wet rëak Masetonia yangerakaan pep newer Korin omnaröaan retëng ëak wes mëèn oröön Taitas Korin kakaan pim naë së koirak pitëm naëaan narö lup kaip tiak wëèn naröak piin, “Ngön yaaö omèn yaapöp won,” pël ëa pot ök maan Poolök kat wiak epët retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut

r 1:1-11

r*

Poolre Korin ingre moröröa ngönte

r 1:12-7:16

r*

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëëpna ngönte

r 8:1-9:15

r*

Poolök pim ya mënauta ngönte ök ëa

r 10:1-13:10

r*

Ngön mëët

r 13:11-13

r*

1 O Anutuu ingre mor saö Korin kak wëauröere Krik yangerak wëaurö, ne Pool Anutu pimtë këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omnamp ne tiarim karip Timoti piiring wë pep epwer retëng ë yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëëa

³ Tiar Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya mepa. Tiar kön wiin pi sant yaauta pepap, tiarim Anutu wiap yaalniaup pël yaë. ⁴ Pël yeë këemre këlangön nentere nent tiarim naë yaaröön wiap yanuwesau. Pël ëèn Anutuu wiap yanuwes pöl omèn narö këemre këlangön nentere nent yeön pöt tiarök pim wiap yanuwes pötaring pangk kaamök elmëëpnaat. ⁵ Yaap, Kristoë këemre këlangön kat wieima pöl tiarta këemre këlangön kësang kat yawi. Pöta ök tiar Kristook yal menak wëèn pi wiap kësang nuweseim wë. Pötaanök Anutuun yaya mepa. ⁶ Tenim këemre këlangön kat yawi pöt, ar wiap nuwasën Anutuuk utpetetakaan kama niöpëneak pël yeë. Ën Anutuuk ten wiap yanuwes pöt, ar wiap nuwasënëak pël yaalni. Ar ya wiaptaring tenim këemre këlangön kat yawi tapët kat yawiin Anutuuk wiap nuwasën önëët. ⁷ Tenim ar ompyaö ëënëak kön kosang wian pöt këlok nasën. Pöt ten kön wiin tenim këlangön kat yawi pöl arta kat yawi pël yaë pötaanök. Tapël Anutuuk ten wiap yanuwes pöl arta wiap nuwasëpnaat.

⁸ Karurö, ne tenim këlangön kat wia pöta ngönte ök niamaan kat wieë. Ne ar tenim Esia yangerak këlangön kat wia pöten ewat sënëak kent ëèn ök yeniak. Ten pörek së wëèn këemre këlangön kësang tenim naë oröak ngep elnia. Pël ëèn ten kön wiin ompyaö sëna kanö won ëèn, “Wel wiinaat,” pël ya ngës kön wiaut. ⁹ Yaap, pan ten wel wiinëak yeë pël wesaut. Pël ëautak këemre këlangön pöt om pas orö naniirëèn. Tenimtë weëre kosangötön kön wiin iraan Anutu wel wiaurö wal ë yaulmëaup piin kön wi kosang wasënëak omèn pöt tenim naë orö nirëaut. ¹⁰ Omèn utpet panë nant tenim naë oröön wel wiinëak ëaö pötëaan Anutuuk kama ent ë niulëa. Wë ënëmak kaalak utpetetakaan ent ë niuleim öpnaap. Ten piin kön kosang elaan pi kaalak ent ë niulëëpnaap. ¹¹ Pötaanök ar ten kaamök ëak Anutuun kimang maë. Pël ëèn Anutu pi omèn selap arim kimang pöt kat wiak kangut ninak ten ompyaö elniipnaan. Pël yaëèn ar pim ten kaamök yaalni pöten Anutuun yoöre ërëp manëët.

Pool pi Korin omnaröen kaar nemaan

¹² Ten tenimtëèn kön ompyaö yawi pöt eptaanök. Omèn ngönën kat nawiinöröa naë tenim elmëeima pöt, tenim lupöt wiap nasën kölam wëèn Anutuuk kaamök elniin wotpil wesak elmëeima. Ën arim naë elnieima pöt pitëm naë elmëeima il wesak elnieima. Tenim ar pouröa naë elnieima pöt yangerakë ewatötrng won, Anutuuk komre kolap elniin pël

elnieimaut. ¹³ Ten ngön öngpököt retëng ë naningken. Arim sangk kelak ewat sënëet pëen retëng ë yaningk. Peene pöt, ar pöten om kot nent ewat sak wë. Nem könöök këekë ewat sënëak kent yaë. Ar pël ëënë pöt Aköp Yesu pim akun kaöaöök ten arim ewat önëëtaan kön ompyaö yawiin ar kangiir tenim kaamök yaalni pötaan kön ompyaö wiinëet.

¹⁵ Yaap, ne arën kön wiin tenimëen kön ompyaö yawi pël yaë. Pötaanök akun nentepar arim naë waisën pouteparëen ar ya kë sënëak ëaut. Pël ëëma pöt, nem könöök Masetonia yangerakë waisumaatak arim naë wais wë olëak Masetonia eprek waisumëak kön wiaut. Pël ëak eprek wë olëak kaalak arim naë wais wëen ar kaamök elnëak wes nemëen Yutia yangerakë sumëak kön wiaut. ¹⁷ Pël kön wiautak arim naë newaisën ëaut. Pël ëaö pötaanök ar neen kön wiin, "Kön selap yaaup," pël yaë ma? Ma kön wiin ne omnant ëëmëak kopëta wesak yang omnaröa ë yeë pöl, "Pël naëngan," weseë "Yok, pël ëëmaap," kaar ya pël yaë ma? Won pël naën yaaup. ¹⁸ Anutu pi yaap yaaup pöt kön wiinëet. Tapël ne arën niamëak kön selap akun tapëtakëer mak ma won poutepar neniaan ëaut. ¹⁹ Pöta songönte epël. Anutuu Ruup, Yesu Kristo pim ngönte ten Sailasre Timoti epaarök ök niaut. Yesu Kristoë ngön nent ëak kaip tiak nent naën ëaut. Won, tenök Anutuu omnant ëëpënëak ya pöt Kristook yaë, pël ök niaut. Pël niaan kë yaarö. Yesu Kristo pim pël yaaö pötaan tiarök piin, "Pim ngön kosang niwesa pöt yaap," pël weseë Anutuun yaya maim wë. ²¹ Anutu pimtök ten arring Kristoë naë kosang wes niulëak pim yaat mëmpunëak yenia. ²² Pimënt tapöpök tiar pimtëen yaö nuwesak, "Anutuu Pulö tiar nina pöl pim ompyaö niwas pet irëpënëak kup niwia pöt kë orööpnaat," pël wasëpenëak Ngëengk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

Pool pi Korin kakë teënt nasën ëauta songönte ök mëëa

²³ Nem arim naë waisumëak ök niia pöt ne kaar neniaan ëaut. Anutu pi nem nian pipët yaap pöt ewat wë. Pi nem arim naë newaisën ëa pöta songönte ewat wë. Ne Korin kakë waisanëen arën nga niaan ya këlangön ëan tapön. Pël ëënganëak newaisën ëaut. ²⁴ Nem pël yeniaak pöt, arim kön wi kosang wasënë kanö nem nga niama pö pël kön wiinëeten kaaö. Yaap, ten kön wiin ar kosang wë Anutuun kön wi kosang yewas. Pël ëaap om ar ya kë sënëek yak kaamök elniak ya yamëngk.

2 Ne kaalak wais ya këlangön koir naningkan pël kön kosang wiaut. ² Nook ya këlangön koir nimpaatep talöröak ya kë newasëpen? Won. Nook ya këlangön koir nimpa pötaan tol ëak ar ya këlangön-ring wë ne ya kë newasën? Pangk pël naëngan. ³ Pël ëënë pötaanök ne arim naë waisën ya kë newasënë salöröak ya këlangön koir nangkanëak pepewer retëng ë ninaut. Pöt ne tiarimtën epël kön kosang wiaut pötaanök. Nem ya kë suma pötak arta ya kë sënëet. ⁴ Pël ëënëetak nem pep retëng ë ninautak ne arimëen ya këlangön ëen ing aimeëak ar ya këlangön

niwasumëak naën, nem arimëen lup sant kaö pan yaalni pöt ewat sënëak retëng ë ninaut.

Omën utpet ëaupë saunet won wasëpënëak mëëa

⁵ Omën pim utpet ëautaan ya këlangön kön wian pöp nemënt won, arta ya këlangön koir ninaup. Ne pimëen nga panë naalmëëngön. Pi ar pourö won, naröakëer ya këlangön koir ninaup. ⁶ Pim utpet ëaö pöt, ne kat wiin omën selap arök kangit pet iran. Pël ëen ne kön wiin pet yair. Pötaanök kangit kaalak mangkanok ⁷ yakömring wë sasa utpet ëëpanëen pim saunet won mowesak wa wiap moweseë. ⁸ Pël elmëak arim piin lup sant yaalmë pöt sëp newasën om wia pöt pet elmëen pi pöten ewat sëpënëak ke urak yeniaak. ⁹ Nem ngönte retëng ë ninaö pöta songönte eptaanök. Nem ngönöt pout ngaarëk yeö ma won pöta songönte war wasumëak morök elniaut. ¹⁰ Ar omën namp utpet ëen pim saunet won yemowasën pöt neenta tapël ëëmaap. Ën omën namp utpet ëen nook saunet won yemowas pöt arta ompyaö önëet Kristoë ëöetak pël yaë. ¹¹ Pötaanök Setenök tiar utpet elniipënëak kön wieim wë pöten tiar ëngk ma e newasën wë. Pötaanök pi tiar ököök elniak il niwaspanëen, "Omën pöpë saunet won mowasëpa," ne kaalak ök yeniaak.

Pool pi Taitasëen ya ngës kaö ëa

¹² Ne kaalak nem Masetonia yangerakë waisumëak ëa ngön ngës rëa pöta kaut yal menak ök niamaan kat wieë. Nem Kristoë ngön ompyaut ök amëak Troas kak së oröan akun pötak ne itaangken Aköpök pël ëëmëak kanö tekeri wes yenangken omën kësang kat wia. ¹³ Pël ëautak ne itaangken nem karip Taitas arim naëaan newaisën ëen ya ngës kaö ëen pi koirumëak pit sëp wesak Masetonia yangerakë waisaut.

Kristook pim weëre kosangët tekeri yewas

¹⁴ Wais wë Taitas koirak puuk arim ompyaö yaauta ngönte ök yenëa. Pötaanök ërëpërëp ëak Anutuun yoöre ërëp yemak. Ten Kristook yal menak wëen omën pim il niwasën inëen yaalmëaurö tenim naë Anutuuk pim weëre kosangët tekeri yewas. Pël yaëen ten wes nimëen pim ngönte ulöl wasën omnarö ewat yesën pöten kön wiin misëng kamp ompyauta ök yaë. ¹⁵ Yaap, tenim ngönën ya yamëngk pöt Anutuuk itenak tenën kön wiin misëng kamp ompyauta ök ëen tenim Kristoëen yak ya yamëngk pöten kön wiin ompyaö yaë. Tenök Kristoë ngönte ök maan wak wëen Anutuuk utpetetakaan kama yeö pöröere kat wiak kasëng menak kö sëpna pöröa naë ngönën ya yamëngk pöten Anutuuk kön wiin ompyaö yaë. ¹⁶ Kö yesauta kanöököl wëaö pörö pit tenim Kristoë ngönte ök yak pöten kön wiin wel yawiauta kampöökë ök ëen kasëng menak kö sëpnaarö. Ën wëwëeta kanöököl wëaö pörö pit pöten kön wiin misëng kamp ompyautë ök ëen wak wëwëetak öpnaarö. Talëpök ya epët pangk ëëpën? Omën namp pimtök mëngken pangk naëpan. ¹⁷ Ya epët omën narö mon öpënëak köntak Kristoë ngönte ök ya.

Ten pöröa ök won. Anutuuk pim yaatak niulëen wotpil wesak pim ëöetak Kristoë naë rë olëak wë pim ngönte ök yaaurö.

Sulöp ngolöpta ya omnarö

3 Nem Anutuuk ten pim yaatak niulëen pim ëöetak wotpil wesak pim ngönte ök yaaurö pël yeniak pöten ar kön wiin tenimtok tenimtën ping wesak yak pël yewas ma? Ten pöt won. Omën kaar arim naë wë piporö ar pitëm yaat ompyaut pël wasënëak pepat omën muntaröa naëaan wak yewais. Pitëm sêpnaatak arta pep ke tapöt pit omën muntarö mangkën pitta tapël pitën kön wiin ompyaö sêpënëak pitëmëen retëng ëënëak pit kent yaaurö. Ten pël naëngan. ² Ar tapöröak tenim lupötë wë tenim wetete pep retëng ëauweri ökörö. Omnarö arim wëwë ompyaut itaangkën pötak tenim ya arim naë yamëngk pöta songönte tekeri wasën ompyaö pël wasëpnaat.

³ Tenök arim naë ya yamëngkën Kristoë pepewer pël saurö pöta songönte yoolök wia. Pöt i retëng yaë pötaring naën, Anutu wëwëetaringëp pim Pulöök retëng äaut. Pöt kël welingweri won, omën lupmeri.

⁴ Kristook kaamök elniin ten arimëen Anutuun kön kosang yawi pötaan pil yeniak. ⁵ Ya epët mëmpunëak tenim weëre kosangtak naën. Tenimtok yok pangk ëënaat pël newasngan. Won, Anutuuk weëre kosang ningkën yeë. ⁶ Anutu pimënt tapöpök ten pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak weëre kosang ninaut. Sulöp ngolöp pöt omnaröak retëng äaut won, Anutuu Pulöök ök yenia pipët. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötak elniin kö sêpenëak ëauröak Pulöök wëwë ngolöpët koir yaningk.

⁷ Anutuuk ngön kosangöt kël wësapöök retëng il Moses mena. Pël ëa akun pötak Anutu pim ëwaö omnantëëre Moses pim këëre wot kantak elmëa. Pël ëën ënëmak ëwa pö wiap yesën Israel omnarö Mosesë këëre wot kanten itaangkën it sosor elmëa. Ngön kosang kö yesautaring pöt Anutu pim ëwaööring oröa. ⁸ Ën ëwa peene Pulöök omnarö ompyaö yaalni eptak yaarö epö kaö panëö. ⁹ Mosesë ngön kosang omnarö kö sêpenëak ëa pöt ëwaööring oröa. Ën Anutuuk omnarö wotpil niwasën wëwëetaring öpenëak ya pöt ëwa kaö panëööring yaarö. ¹⁰ Yaap, Moses pim ngön kosang pöt tiar ngaan kön wiin ëwaat pël ëa pöten peene kön wiin ëwa wonte pël yaë. Pöt epël. Pulöök tiar ompyaö yaalni epö ëwa kaö panëö ngön kosangta ëwaö il yewas. ¹¹ Moses pim ngön kosang kö sa pöt ëwaööring oröa. Pötaanök omën ompyaö kosang wiaapnaat Pulöök yaalni epta ëwaö kaö panëö.

¹² Ten omën ompyaö pipot kosang wiaapnaat pël kön kosang wieë Anutu pim ëwa tekeri wasëpna pöön kor wë. Pötaanök weë ngentiak pim ngönte tekeri yewas. ¹³ Pël yeem ten Mosesë ök naën yaaurö. Pi Israel omnarö ëwa pim këëre wot kantak wieëa pö kö yesën itaampanëak poë koröpöök kör koëaup. ¹⁴ Ten tekeri wesak yaketak pitëm lupöt kosang sak wëen yak kön nawiin yaaurö. Pöt epël. Ngaanaan wais peene wë eptak pit Mosesë ngön kosangöt sangk yekelem pitëm

lupöt kör koëak wë pötaan kön nawiin yaaurö. Omën namp Kristook yal ëëpna pötaar Anutuuk kör pöt wilën ëwat sêpnaat. ¹⁵ Yaap, peeneeta pit akun poutë Mosesë ngön kosangöt sangk kelën kat yawia pötë pitëm könre lupöt kör koëen kön nawiin yaaurö. ¹⁶ Pël yaaurö pitëkaan namp lup kaip tiak Aköpë naë rë olaan pöt puuk kör pöt wilën kön tektek sêpnaat. ¹⁷ Pöt tol ëënak? Aköp pi Anutuu Pulö. Aköpë Pul pö omën nampë lupmeri wëen pöt pi ngön kosangre omën muntatë iri naöpan. Pulöök kaamök elmëen ompyaö öpnaat. ¹⁸ Ën tiar pöt, omën nentak tiarim könre lupöt kör nokoëen wëen Aköpë ëwaö tiarëk elniin pim ëwa pö tiarim naë tekeri yes. Aköp pi Pul tapö. Pötaanök ëwa pim naëaan yewais pöök tiar ngolöp yanuwasën pim ök seim öpenaat.

Ngön yaaö omnarö pitëmtëen kön wiin yang kaputë ök ëa

4 Anutu pi ya ngës ëën pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak niulëen yak ten lup wiap naën, weë ngentiak ya yamëngk. ² Pël yeem utpetat yaëen omnaröak itaangkën ëö koirnganëak ëlëëp yaaö pöt kasëng menaut. Pël ëak Anutuu ngönte ngön kaarötring irikor ëak morök yaaö pöteta naën yaaurö. Won, ten Anutuu ëöetak pim ngön këët yaan omën pourö pit neenem lupötë kom ëak pöt ompyaö pël yewas. ³ Pël yaëetak ngön ompyaö tenim ök ë yeë epot omën naröaan ëlëëp wia. Kö yesauta kanöököl yesa pöröaan ëlëëp wiaan kön nawiin ë yaë. ⁴ Ngön ompyaut kat wiak kosang newasën yaë piporö yang omp aköp Setenök pit ëwaat itaampanëak pitëm könre lupöt il mowaria. Ëwa pöt Kristo Anutuu ök panëëp pim ngön ompyautakaan yewais. Ngön pötak Kristoë ëwaöön ök ya. ⁵ Ten ngön ompyaut ök yeem tenim ngön nant ök neniaan. Yesu Kristo puukëër Aköp, ën ten pöt om pimëen yak arim inëen yaaurö pël ök ni yeë. ⁶ Anutu pi ngaanëër songöntak koö olëak wiaan ëwa tëëpënëak maan pël ëaup. Pi tapöpök ten pim ëwaata songönte ëwat sënëak niaan pim ëwaat tenim lupötë oröa. Pim ëwaöökë songönte epël. Ten Yesu Kristoon ityaangkem Anutuu ëwaöön ëwat yes. Pötaanök ten arim inëen sak wë.

⁷ Anutuu ëwa ompyaö tenim lupötë wia pö weëre kosangring wiaatak ten pöt, weëre kosangring won, yang kaputë ökörö. Pötaanök Anutuuk weëre kosang tenim naë won, pimtë naë wia pöt tekeri wasëpënëak pim ëwa ompyaö pö wiapre kor wëaurö tenim lupötë niwia. ⁸ Utpet ke nentere nent yaalniitak pötök panë utpet naniwasën yaë. Ten omnantëen kön selap yeëtak pötëen panë wesak naën yaaurö. ⁹ Kööre tok yaalniitak Anutu pi ten sêp naniwasën yaë. Yanimëngktak wel nawiin yaaurö. ¹⁰ Yesu pim këlangön kat wiak wel wia pöl ten akun ël epotë omnaröak elniin tenim koröpötë këlangön kat wiak wel wi ap yaaurö. Pöt këlangön pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröpötë wë pöt tekeri sëen omnarö ityaangk. ¹¹ Pöt epël. Omnarö pit ten Yesuu omnarö pël niak mën wel niwiipënëak yaë. Pöt könöm pipot tenim naë yaaröön

Yesu tenim koröp kö sèpna epotè wè pöt tekeri yes.
 12 Pöta songönte epèl. Ten wel yawiautakèl wè pötak ar wèwèetak wè.

13 Ngönèntak ngön nent epèl wia. "Ne Aköpön kön wi kosang wesaup yak pim ngönte ök äaut." Pötakèl tenta piin kön wi kosang yewesaurö yak pim ngönte ök yak. 14 Ten kön epèl wesal yaaurö. Anutu Aköp Yesu weletakaan wal è ulmèaup puuk tenta Yesuuk yal menak wèen wal è niulèak arring pim naè niulèèn öpenaarö. Pèl yewas pötaanök ten kas köpèl pim ngönte ök yak. 15 Yaap, tenim këlangön kat yawi pöt arimèèn yakök yeè. Pèl èèn omèn kèsang pan Anutuun kön wi kosang wasèn pi ulöl wesak ompyaö elniin piin yaya maim wèen pim yapinte kaö panè sèpnaat.

16 Yesuuk yal menak wèen Anutuuk wal è niulèèn öpenaat pèl kön wieè wiap naèn Anutuu yaat weè ngentiak yamèngk. Tenim koröpöt kö sèpènèak yaèetak lupöt Anutuuk kèt èl epotè ngölöp niwasèn ompyaö yes. 17 Yaap, tenim peene yangerak këlangön kat yawi epèt kotte, pet irèpnaat. Pötak kaamök elniin wèwè ompyaö kosang wiaapnaat Anutuu naèaan önaat. Wèwè ompyaö pöt puuk ulöl wes ningkèn këlangön kat yawi kot epèt il yewas. 18 Ten tol èènak pèl yeniak? Omèn yoolök ityaangk epot kö sèpnaat yak pötèèl kön kosang nawiin. Omèn èlèèp wia pöt kosang wiaapnaat yak pötèèl kön kosang yawi.

Ngön yaaö omnarö pit lup kosang sak wakaima

5 Tenim wiap naèn Anutuu yaat weè ngentiak yamèngk pöta songön nent epèl. Yang koröp ka yaamta ök epöök yaam wèen sak ilèn Anutuuk koröp ngölöp omèn moresring ket naènö ka ket èak kutömweri ningkèn pöök wèen kosang wiaapnaat. 2 Ten yang koröp epööring wè koröp ngölöpö ningkèn kutömweri önaataan ing aim wè. 3 Pèl èèn tenim koröp epö sèp wesak koröp ngölöpö wak öna pötak tenim lupre könöt yool naöpan. 4 Peene pöt, ten yang koröp yaam epööring wè könömöt yeweem ing aim wè. Wel wiak koröp epö ent è moolanaaten kön nawiin. Won, Anutuuk koröp ngölöpö ningkèn wak ompyaö önaaten kön wia. Anutuuk pèl elniak tenim koröp kö sèpna pöökè kangiiir ngölöpö ningkèn wak piiring önaat. 5 Anutu pimènt kopètapökèèr omèn ompyaö pöt tenimèèn orö nirèèn önèak tenim lupre könöt ko è wia. Pèl èak, "Anutu pim Pulö tiar nina pöl koröp ngölöp pim kup niwia pö yaap nimpnaat," pèl wasèpenèak Ngèèngk Pulö wes mèèn tiarim lupötè ilèak wè.

6 Pötaanök ten lup kosang sak wè. Peene pöt, ten kön wiin yang koröp epööring wè Anutuu wèaurek piiring naön. 7 Won, peene omèn ompyaö Anutuuk nimpna pöt ten itnaangkèn wieè omèn pipot önaat kön wi kosang wesak wè. 8 Pèl èèè lup kosang sak wè tenim kentöök koröp epö ent è olèak Aköpè wèaurek piiring önèak kent kön wia. Ten kön wiin pèl èèna pöt ompyaö pèl yewas. 9 Pèl èaap yang koröp epööring önaat ma piiring öna pöt kaöet won, kotte. Kaöet pöt ten weè yengentiin Aköpök itaangkèn pangk èèpnaat.

10 Nem yeniak pöta songönte epèl. Wè ènèmak omèn pourö Kristoè ngön è pet yairaurek oröön yang koröpööring wè omnant eimaut, utpetere ompyaö pötè kangut neenemot nimpnaat.

Anuturing lup kopètemer sak öpenaata ngönte

11 Kristook tenim omèn eimaut, utpetere ompyaö pötè kangut neenemot nimpna pöten kön wieè Aköpön kasinkasin yeè. Pötaanök ten omnaröen maan pit, "Anutuu ngön pitèm ök yenia pöt yaap," pèl wasèpènèak weè ngentieim wè. Pèl yaèèn Anutu tenim wotpil wesak kön wiire omnant è pèl yaaö pöt èwat wè. Èn tenim wotpil wesak wè pöt nem kentöök arta arim könötè èwat sènèak kön yawi. 12 Tenim pèl yeniak pöt, tenimtok tenimtèn wak isak yaan ar tenèn kön wiin ompyaö sèpènèak neniaan. Won, arök tenimèèn kön wiin isèn wak isak anèak pèl yeè. Pèl èèn omèn narö lupmeri omnantön kön nawiin koröpöökè omnant wak yawis piporöak tenèn utpet wesak yaan arök kangiiir maan pit ngön won èèpnaat. 13 Pit tenèn, "Kön irikor yaaurö," pèl ya. Pitèm ngön pöt, tenèn, "Köntak Anutuu yaat pèèn kaö yamèngk," pèl wesak, "Kön irikor yaaurö," pèl ya. Èn ar pöt, tenèn, "Kön ompyautaring wè," pèl kön yawi wes. Yaap, ar kön tektek nimpunèak kön ompyautaring wè. 14 Kristo pim tenimèèn lup sant yaalni pötak elniin Anuturè arimèèn yak ya ompyaö pöt yamèngk. Pöt epèl. Ten kön kosang wiin Kristo kopètapök tiar pouröa kangiiir wel wia pötak tiar pourö wel wiaut. 15 Pim wel wia pöt, omèn wèwèetaring wè eporö tiar yal menak tiarimtèn kön wiipenèak won, omèn tiarimèèn yak wel wiak wal èaup piin kön wiipenèak pèl èa.

16 Pötaanök peene pöt, yang omnaröak muntaröa koröpöt itenak kom yaalmè pöl tenimtok kaalak pèl naalmèèngan. Yaap, ngaanèèr ten pitèm kom yaalmè pöl Kristoon elmèak piin kön wiin omèn pasip pèl weseimaut. Èn peene pöt, pèl naalmèèn tenim Aköp pèl yewas. 17 Yaap, Kristook kaamök elniin ten itaangkèn pi omèn wonöpök tenim Aköp pèl yewas. Pötaanök omèn namp Kristook yal menak wèen pöt Anutuuk ngölöp panè yemowas. Pèl èèn omèn utpetat ngaan pim naè wiakaima pöt won yesèn ngölöpöt yaarö. 18 Omèn pipot, Anutu pimtok yaalni. Puuk Kristo pim tiarimèèn këra yetaprak wel wia pötaan pim kööre tok tiarèn elnieima pöt won nuwasèn piiring lup kopètemer saut. Pèl èèn Anutu pi ten omèn muntaröenta pim kööre tok pitèn yaalmè pöt won mowasèpna kanöön ök manèak niulèaut. 19 Pipèt Anutuuk Kristoè këra yetaprak wel wia pötak tiar omnaröa pimèèn kööre tok elmèeima pöt won nuwasèn piiring lup kopètemer sak wè. Anutu pi tiarim utpetatè kangut nimpnaaten kön nawiin tiarim kööre tok elmèeima pöt won nuwasèn piiring lup kopètemer sèpena ngön pöt anèak niulèaut. 20 Pim pèl elniautaan ten Kristoè ngönte yaauröak niim pötak Anutuukta yenia. Ten Kristoè urtak wè Anutuu naè rè olaan arim piin kööre tok yaalmè pöt won nuwasèn piiring lup kopètemer sak önèak ke urak yeniak. 21 Kristo omèn utpetat naèn

pöp Anutuuk tiarim utpetat pim rangk mowiin wel wia pöt tiar piik yal menak wëen Anutuuk tiarën, "Omën wotpilörö," pël niapënëak ëa.

Ngön yaaö omnarö pit këemre këlangönring wakaima

6 Ten Timoti Anuturing ya ngawi yaauwaarök kosang wesak epël yeniak. Anutuu komre kolap ningkën wa pöt mos ëëpan. ² Pöt Anutuuk epël ëa pötaanök.

"Akun nem ar kaamök elniimëak äautak ar neen ki-mang neaan kat wiaut.

Pël ëak ar utpetetakaan niömëak yaö ëa pöt kaamök elniaut." Kat wieë. Peene eptak Anutu ar kaamök elniipënëak yaë. Peene taptak utpetetakaan niöpënëak yaë.

³ Omnaröak tenim ya yamëngkauten utpet wesak apanëak pitëm ya utpet ëëpnaat naalmëen yeë. ⁴ Won, ten Anutuu ya omnarö pöt tenim omnant yaautök tek-eri yewas. Ten epël yeë. Këlangönë öngpök wëere këere ngaë rangk wë, utpet elniire tang nimö, wii kaatak niulëere wa top ëak nga elni, ya kaö mëmpöore ka naökön ëere kaömp won wë pipot pout yeem kosang wë. ⁶ Ten ket won, ewatring wë, omnaröak utpet yaalniin kangiiir naalmëen, sant mowesak Ngëëngk Pulööring wë, lup sant yaaurö. ⁷ Ngönën këët ök yeem Anutuu wëere kosang yeö. Puuk elniin wotpil wëen pötak ngaë omnant ingëpre tangre ngilö yeö pöl Seten-ring nga elöore pim nga yaalni pöt il wari pël yaaurö. ⁸ Omën naröak tenën wak isak yaan naröak wak irëak ya. Naröak tenën utpet wesak yaan naröak ompyaö wesak ya. Naröak tenën, "Kaar yaaurö," pël yeniaan ten kaar naën yaaurö. ⁹ Pitök irmanörö pël yeniaan yapinring wëaurö. Tenën, "Wel wiipënëak yaë," pël yeniaan yal menak öp wëaurö. Utpet yaniwasën kö nasën yaaurö. ¹⁰ Ya ngës kaö yaalniin pas ya ompyaöring wëaurö. Omnant wonöröak ompyaö yaalmëaurö. Omnantön ëël yaauröak omnant pout wieëaurö. Tenim pël yaaö pötak ten Anutuu ya omën këerö pöt tekeri yewas.

¹¹ O Korin omnarö, ten omnant ngep naalniin pout war wesak ök yeniak. Ten arën lup sant kaö panë yaalni. ¹² Ten arën lup sant kot naalniin. Arökëer tenën lup sant kot yaalni. ¹³ Pepapë ruuröen ngön ök yema pöl ne epël niamaan kat wieë. Tenim lup sant kaö panë yaalni pöl arta kangiiir tenën elnieë.

Tiar Anutuu ngëëngk tupöt

¹⁴ Ar ngönën kat wiaurö ngönën kat nawiinöröen arim keerö pël wesak pitring yal ëak lup kopëtemer sak öngan. Omën wotpil yaaurö pit tol ëak utpet yaauröaring lup kopëtemer sak öpën? Ma ëwaatak wëaurö tol ëak koutak wëauröaring lup kopëtemer sak öpën? Pangk pël naëpan. ¹⁵ Kristoore Seten piarip tol ëak nampnampön ngöntre kar ëëpën? Won. Ën ngönën kat wiauröere kat nawiinörö pitta tol ëak kopëtal sëpën? Pangk pël naëpan. ¹⁶ Ma Anutuu ngëëngk tupëtere polarö tol ëak erën ëëpën? Pangk pël naë-

pan. Kat wieë. Anutu wëwëapë tup pöt tiar. Pöta ngönte Anutuuk epël ëa.

"Ne pitring yal ëak pitëm tekarak ömaat.

Ne pitëm Anutu pël sak wëen pit nem omnarö pël sak öpnaat."

¹⁷ Pötaanök Aköpök epël ya.

"Ar utpet yaauröa yaë pipot ëëngan.

Pëlëer weë.

Kewil yaaut kasëng meneë.

Pël ëen nemtok ar niömaan.

¹⁸ Pël ëak pep elniak wëen

nem koröngre ru sak önëët.

Aköp wëere kosang pout pangk ëaupök pël ya."

Anutuu pël ya pötaanök ngönën kat nawiinöröaring yal menak öngan.

7 Kar panëerö, Anutu pi ngön ompyaö pipotön kup niwia. Pötaanök omën utpet yaaut tiarim koröpre lup utpet yewesa pöt wa moolaan kölam tëep. Pël ëen Anutuun kasinkasin yeem kölam pëen öpa.

Korin omnarö lup kaip tiin Pool ërëpërëp ëa

² Arim lupöt ten keimön elniingan. Tenök arim naëaan namp korar naalniin äaut, ma utpet nani-wasën äaut, ma nampön morök elniak pim omën nent naön äaut. ³ Ne ngön pipët ar utpet yeë pöt war wasumëak neniaan. Nem ngaan niak pöl tenim lupöt arimëen kosang wia. Wel wiipenaat ma öp öpena pout aring pël ëëpenëak kent yaë. ⁴ Ne arën kön kosang panë wiin nem ngönte ngaarëk önëët pël wesak arën kön wiak wa ping yewas. Ten këlangön nentere nent kat yawiem arën kön wiak lup kosang sak wë ërëpërëp kaö panë yeë.

⁵ Ten Masetonia yang eprek wais oröak kë nasën këlangön nentere nent kat wiaut. Pöt ngönën kat nawiinöröak nga yaalniin kat wiaurö utpet sëpanëak kas kön wiaut. ⁶ Pël yaëen Anutu pi omnarö këlangön-ring wëen wiap yewesaupök ten wiap niwasëpënëak Taitas wes mëen kaalak waisa. ⁷ Pim waisa pötaan pëen won, arim pim wiap mowesan pöta ngönte tenën ök niaan kat wiak wiap saut. Pël ëak arim nem këlangön kat yawiautaan yaköm ëen neen itaampunëak kent ëen nemëen yak arim yaat ke urak yamëngkan pöt ök niaan ya kë kaö parë saut.

⁸ Nem pep ngaan retëng ë ninan pöwerök arim lupöt utpet niwesaut. Pöten ne kön wiin utpet naën yaë. Pep pöwer retëng ë ningkën arim lupöt utpet san akun pötak yaap lup utpetaring äaut. Peene kön wiin ya këlangön kön wian pöt akun mëntte pötaan ne kön wiin ya utpet naën yaë. ⁹ Won, peene pöt ne kön ompyaö yawi. Pöt ar ya këlangön kön wian pötaan won, ya këlangön pötak lup kaip yatiaut yokoir pötaan ya kë yes. Anutu pimtë könöökë wiaul ya këlangön kön wieimauröak tenim ngönötök ar utpet naniwasën ëaö pötaan ya kë yes. ¹⁰ Pöt epël. Anutu pimtë könöökë wiaul tiarim ya këlangön kön yawia pötak elniin lup kaip yatiaut koirën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Ya këlangön kön yawia ke pil pöten tiarök kön wiin ompyaö yaë. Ën yang omnaröa yaaul yaëen ya

kélangön kön yawiem lup kaip natiin äautak ya sangën eim öpnaat. Tiar yang omnaröa yaaul yaëen pöt pitëm ya kélangön kön yawia ke piptak kö sépena kanöököl niulëen öpenaat. ¹¹ Pël ëëpenaatak arim ya kélangön kön wiaö pöt, yang omnaröa ya kélangön kön wiautak lup kaip natiin yaaö pöl ar pël naën äaut. Won, Anutuu kent kön yawiaul ar ya kélangön kön wiin pöta këet arim naë oröak wia. Pöta këet epël. Nem ngaan utpet arim tekarak wia pötaan pep retëng äautak ar teëntom wak weë ngentiak utpet yaaö pipët wotpil wesaut. Ar kaalak neering lup kopëtemer sépenëak kent kön wiin kosang wesak omën utpet pipët äaö pöp kangut elmëaut. Ar omën pipot pël yaëen pötök utpet pöta songönte arim tekarak won wia pöt tekeri wesaut. ¹² Pötaanök nem pepewer ngaan retëng ë ninaö pöt omën utpet äa pöpëen won, ma pim utpet elmëa pöpëen won, pep pöwer Anutuu ëöetak arim lupöt nemëen kosang wia pöten ar këëkë kön wiinëak retëng ë nin-aut. ¹³ Arim lup kaip tian pötak tenim lupöt wiap niwesaut.

Tenim lupöt wiap niwesasan pöt pëen won, Taitas pim lupmer wiap mowasën ërëpsawi äautaan ten kön wiin ompyaö äaut. ¹⁴ Ne ngaan Taitas arim naë newaisën wëen arën ping wesak maan pi arim naë wais ityaangkën ne ëö nasën äaut. Tenim arën ök niiaut pout yaapöt tapël arën ping wesak mëean pötenta pi arën itenak yaap wesa. ¹⁵ Taitas arim naë waisën ar ngëengki elmëak sant mowesak pim ngönte ngaarëk wan pöten kön wieë arimëen lup sant elnieim wë. ¹⁶ Ne arën kön kosang wiin nem ngönte ngaarëk önëet pël weseë ërëpërëp yeë.

Masetonia ingre mor sauröak Yutia omnaröaan kësangën elmëa

8 Karurö, Masetonia yang eprek ingre mor sauröa naë Anutu pim komre kolap elmëen omën nant öröa pöten ten ar ewat sënëak kön yawi. ² Pit këere ngaë rangk wë ngöntök wakaimauröak pas ërëpsawi kësang ëak Yutia yangerak ingre mor saurö kaamök elmëak monere omnant mampënëak wa rongan äa. ³ Yaap, ne pitëm äauten itenak war wesak ök yeniak. Pitëm mampënëak äa pöt menak kaalak pitëm könöök muntat mena. ⁴ Pit ke urak ten kuure mak maan pit kaamök ëak Anutuu omën Yutia yangerak wëaurö mampënëak kosang wesak niia. ⁵ Pitëm pël äa pöt tenim monat pëen mampënëak kön wian pöt naën. Pit Anutuu kön wiaul wet rëak Aköpön pëel elmëak tenënta tapël elnia. Pël ëak monat menaut. ⁶ Pit pël äa pötaanök ne Taitas wet rëak monat mampena ya pöt arim naë ngës rëa pöp piin ya ompyaö yewesa ya pöt yal menak pet irëpënëak kosang wesak yemak. ⁷ Arim omnant yaaö pout ompyaö pan yeë. Kristoon kön wi kosang yewesaöre ngönën ök yaaöre ngönënta songönte ewat wëaöre ngönën yaat kaö yamëngkaöre lup sant yaalniaö pipot pout ompyaö pan yeë. Pötaanök tapël mon mampunë ya ompyaö pipteta kengkën sak mëneë.

⁸ Ne mon mampunë ngön pipët kosang wesak neni-aan. Ar Masetonia omën ingre mor sauröa äauta ök arim lup sant yaap yaap pöt tekeri sëpnaan kosang wesak kaamök ëëpënëak äauten ök yeniak. ⁹ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap elnia pöten kön wia. Pi omnant poutë pepapök pöt kasëng menak arimëen omën ngöntök yaauröa ök sak wakaima. Pöt ar Anutuu naëaan omën ompyautë pep sënëak Kristook kësangën elnia. Pötaanök arta monat kësangën tapël ëëë.

¹⁰ Arim mon mampunë pöt nem könöök epël nia-maan kat wieë. Ne kön wiin arim krismaki iriitak ngës rëak mon wa rongan äaö pöt pet irënë pöt ompyaö ëënëët. Pöt ar wet rëak mampunëak kön wieë ngës rëaurö. ¹¹ Pötaanök peene mon pöt men pet ireë. Arim wet rëak mampunëak kön wiak kosang wesasan pöl neenem wieëaul men pet ireë. ¹² Pöt epël. Arim kentök kësangën ëak monat mampunë pöt Anutuuk arim naë won pöten kön nawiin, wia pötenökëer kön wiin pangk ëëpnaat.

¹³ Ne ar pit kaamök elmëak mon kaö mangkën ompyaö sak wëen ar ngöntök panë önëeten neni-aan, pourö kopëtal önëak yeniak. ¹⁴ Akun eptak arim naë omnant ulöl wia pötaan omën ngöntök wëaurö kaamök ëen pangk ëëpnaat. Ënëmak ar ngöntök wëen ulöl wieëauröak kangiir kaamök elniipnaat. Pël yeem ompyaö önëët. ¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën kaömp kësang waurö pit nak won wesa. Ën kotkot waurö pit nak këen naën äa." Pötaanök nem könöök ar pourö kopëtal önëen monat pit mampunëak kön yawi.

Taitasre karaar Korin kakë sëpënëak mëea

¹⁶ Anutu pi Taitasën elmëen nem yeë pöl ar kaamök elniipënëak kent kaö pan yaë pötaan Anutuun yoöre ërëp yemak. ¹⁷ Pi tenim kimang mëëaut kat wia pötaan pëen won. Pimtë kentök kaamök elniipënëak kent kaö pan ëen arim naë kaalak waisëpnaan yaë. ¹⁸ Akun pötak tenim kar nampta wes mëen Taitasring waisëpnaat. Omën pöp ingre mor sauröak pim ngön ompyaut ök yaauten kön wiin ompyaö yaë. ¹⁹ Pöt pëen won, epteta. Ingre moröröak ten kësangën monat yewaö ya ompyaö pöt kaamök elniipnaaten pi il ul-mëa. Aköpë yapinte ngaarëk isën omnaröak tenën itenak, "Pit tiar kaamök elniipënëak kent yaë," pël apënëak ten ya pöt yamëngk. ²⁰ Pël yaëen omnaröak tenën, "Poolre piiring wëaurö monat ngarangk naën äa," pël apanëak kësangën mon yewa pöt ten ngarangk ëëë wa top yeë. ²¹ Tenim omnant yeë ept Aköpök pëen itaangkën ompyaö ëëpënëak won. Omnaröakta itaangkën ompyaö sëpënëak kön yawi.

²² Tenim kar munt nampta piaripring wes mëen yewais. Omën pipop akun nantë ök elmëak itaangkën pi kosang ngentiak ya yamëngkaup. Peene pöt pi arim ompyaö yaauten kat wiak ya mëmpënëak kent kaö pan ëak yewais. ²³ Taitas pipop nem kariip neering arim naë ya yamëngkaup. Ën omën munt piiring yewais pi-paar, ingre moröröak wes mëen yewais. Piarip ingre

mor sauröa öngpök ya yamëngkem Kristoë yapinte wak isak yaauwaar. ²⁴ Pötaanök pit arim naë waisën pöt lup sant elmëëë. Pël ëën ingre mor saurö pöten kat wiak tenim arën ping wesak yak pöten yaap wasëpnaan.

Kësangën monat kopëta wesauta ngönte

9 Yaap, arim Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan kaamök ëäk monat mampunë pöt yok kopëta wes pet iran ne pël yewas. Pötaanök ne pöta ngönte wali wesak retëng ë naningkan. ² Arim mon mampunëäk ngës rëan pöt ne ëwat wë Masetonia yangerak wëauröen arën ping wesak epël ök mëëaut. "Tiarim kar Korin kak Krik yangerak wëaurö krismaki iriitak mon wa rongan ëëpënëäk kopëta wesaut." Pël maan arim mon mampunëäk kosang wesan pöten kat wiak pitëm naëaan narö tapël ëëpënëäk weë ngentiak wia. Pötaanök ar monat mampunëëtaan wali wesak retëng ë naningkan. ³ Peene pöt, tenim arim mon yawi pötaan ping wesak mëëaut mos ëëpanëäk kar wes mëëmëäk ök yeniak eporö wes mëën monat men pet irënëen kaamök elniipnaat. Nem könöök arën ping wesak mëëa pöl pitring kopëta wasënëët. ⁴ Pël naën ëën Masetonia omën narö neering wais itaangkën ar kopëta newasën ëën pöt tenim arën kön kosang wia pötaan ëö yesën arta ëö sënëët. ⁵ Pël ëënganëäk kar eporö wet rëak wes mëën arim naë wais kësangën monat wa top ëënëäk neak pöt arring kopëta wasëpnaan kék mamëäk kön wiaut. Pël ëën ten ënëm wais itenak tenim kékre töötak won, arim kentöök kësangën monat wa top ëan pël wasënaat.

⁶ Epël kön wieë. Omën namp öpöt kopët nent ngëntëpna pöp këëtta tapël kopët nent oröön wa nëmpnaap. Ën namp öpöt selap ngëntëpna pöp këëtta selap tapël oröön wa nëmpnaap. Pöta ök omën kësangën ëäk omnant kësang yemangk pöröakëer tapël omnant kësang öpnaarö. ⁷ Arim kësangën monat wa yemangk pöt arimtok neenem kent kön wiaul meneë. Omnaröa kék yaautaan kön selapring mangkanok. Pöt Anutu pi omën lup kengkënring yemangk pöp lup sant yaalmë. ⁸ Anutu weëre kosangringëpök moup wes nimpnaat. Arim wëwëeta kaamököt ningkën pangk ëën kaalak muntat rangk nimpnaat. Pël ëën kët ël epotë ar ulöpre moupring wë omën muntarö kaamök kësang elmëënëët. ⁹ Kaamök ëëpenaata ngönte ngönëntak epël wia.

"Omën kësangën yaap ngöntök yaaurö omnant kësang yemangk.

Pël ëën pim ompyaö yaauten omnarö kön nganngan ëeim öpnaat." Pël wia pötaanök arta ök tapël ëëë. ¹⁰ Anutuuk öpöt omën yangëntaup mangkën pi ngëntën Anutu tapöpök ulöl wes mangkën wa yen. Pöta ök puuk arim wëwëeta kaamököt ningkën öpöt yangënt pöl omën muntarö yemangkën ulöl wasën këët oröak kaö yes pöl arim ompyaö yaaut kaö sëpnaat. ¹¹ Anutuuk ar kësangën ëënëäk omën ompyaö ke nentere nent ningkën ulöpre moupring önëët. Pël ëën ten arim

kësangën monat wak së mangkën pit pötaan Anutuun yoöre ërëp mapnaat. ¹² Pöt Anutuu omnarö kaamök elmëäk omnant mampunëët koröpöökë kaamököt pëen naalmëëngan. Pötak elmëen ërëpre sawi ëäk Anutuun yaya mapnaat. ¹³ Ar Kristoë ngön ompyaut ök yaauröak pim ngön pöt ngaarëk wak kësangën ëäk Yutia omnaröere omën muntarö omnant mampunë pöt arim kësangën monat mampunë pötak tekeri wasën omën selap itenak Anutuun yaya mapnaat. ¹⁴ Pël ëäk Anutu pi komre kolap kësang pan elniin arim naë wia pötaan pitëm könöt arim ngësël wes mëäk Anutuun kimang mapnaat. ¹⁵ Anutu pi kësangën kaö pan elniak Kristo tiarim naë wes mëën irëa pöten pangk tekeri wesak naëngan. Pötaanök om yaan sak piin yoöre ërëp mepa.

Poolök omnaröa ngön yaaö omnaröen utpet wesak ëauta kangiiir mëëa

10 Pool ne Kristoë pimtën wak irëak wiap elmëa pöl ke urak niamaan. Ar korar wesak neen epël yak. "Pool pi tiarim naë wë wiap ngön ya. Ën kamaarek wë pöt kosang ngön yaap," pël yak. Pël yaketak ne tapöpök ke urak epël niamaan kat wieë. ² Yaap, omën tenën, "Pit yang omnaröa yaë pöl yaaurö," pël yenia piporöen pangk ngön kosang menaat. Pötaanök nem arim naë waisumaatak tapël ngön kosang niamaat elnëëngan. ³ Ten yang omnaröa yaë pöl naën yaaurö. Won, ten yangerak wëauröak omën Anutuun kööre tok yaalmëauröen nga elmëënëäk yang omnaröa nga yaë pöl naën yaaurö. ⁴ Ngaë omnant wak wë epot yangaakaan wonöt. Anutuu weëre kosangringöt pangk Setenë ngaë ëmö tööl moolëak utpet yemowesaurö. ⁵ Pël yeem ten omnaröa ngönëntaan kaar yaaö pöta songönte tekeri wesak utpet wes yemoolak. Pël ëäk pitëm ëwatöt wak yawisa pötak Anutuun ëwat sëpenaata kanö il yemowaria pöta songönte tekeri wesak wa yemoolëaurö. Pël ëäk omnaröa kön yawi pöt pout Kristoë ngönte ënëm ëëpënëäk kan pet yaalmë. ⁶ Ar Kristoë ngönte ngaarëk wak kengkën sa pet irënë pötak arim tekarak narö wa yoolaan pöt këlängön mampunaat.

⁷ Ar omnant yoolök wia pöten këëkë iteneë. Omën namp pimtën kön kosang wiin, "Ne Kristo pimop," pël wasëpna pöp pi Kristo pimop tapël tenta Kristoëerö pël wasëp. ⁸ Aköpök ten weëre kosang ninak ya mëmpunëäk niulëa. Pöt ar utpet niwasënëäk won, lup kosang niwasënëäk pël ëa. Nemtok tenim ya yamëngk epëten ping wesak yaketak nem yak epëten pangk ëö naëngan. ⁹ Ar nem pep epotön, "Ten kas niwesak ököök yaë," pël wasënëëten kaaö. ¹⁰ Pöt ar naröak neen epël yak. "Pool pi pepatë pöt weëre kosangring kas ngönöt yaëëtak tiarim naë wais pöt ngön pasut reireë ngönring ya." ¹¹ Omën ngön pöt ya piporö epël kön wiip. Ten kamaarek wë pepatë retëng ë yaningk pipot arim naë wais këët mëmpunaat.

¹² Arim naëaan narö pitëmtën wak isak aim wë piporöa ök ten pël naëngan. Omën piporö naröen kön wiin iraan pitëmtën wak isak aimeë ngön köntaköt

sangk keleimeë ewat won wëaurö. ¹³Ten pöt, Anutuuk ya naningkënten ping wesak naëngan. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöten pëen ping wesak anaat. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöl mëmpö wais arim naë yaarö. ¹⁴Tenim arim naë wais ya yamëngk pöt Anutuu sowi wia pöt ilap nariin yeë. Won, Anutuuk yaö niaan ten wet rëak arim naë wais Kristoë ngön ompyaut ök niia pötaan tenën ping wesak yak. ¹⁵Ten omën naröa ya yamëngkaurek së wë ngön mööngk rëak yeem tenimtën ping wesak naën yaaurö. Won, kön wi kosang yewesaut arim naë oröak ulöl sëen Anutuu yaö niia pöl tenim yaat arim naë wia pöteta kaö sëpënëak kön kosang wiak wë. ¹⁶Pël ëen arim naë tenim ya mënaut ulöl yesën ten ar il niwesak yang munt omën naröa ngönën yaat namëngkënkrek së ya yamëngkem omën muntaröa yamëngkaurek pitëm ya mëna pöten ieping ngön naën ëënaat. ¹⁷Pël ëak ngönëntak ngön epël wia pöt ëënaat. "Namp ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpë elmëa pöt ap." ¹⁸Pöt epël. Omën pimtën wak isak ya pöp won, omën Aköpök piin wak isak yema pöpönökëer tiar kön wiin ompyaup pël ëëpnaat. Pötaanök ten ngön yaaö omnarö tenimtën köntak wak isak naëngan. Won pan.

Poolök ngön yaaö omën kaaröröa songönte war wesak mëëa

11 Ne ngak köpël ngön niaan kat wiinëëten kent yaë. Pötaanök niamaan pas kat wieë. ²Arim nem ngönte kat wiinë pöta songönte epël. Anutuu arimëen kön kësang wieë pimëen niwasëpënëak yaë pöl neenta arimëen tapël yaë. Pepapök pim koont ulwas ompyaup omp nampön yaö yaalmë pöl nook ar Kristoën yaö wes niulëaut. ³Pël ëautak Setenë kamalöpë lupmeri ilëak tiarim ëap Ewa morök elmëa pöl ngönën omën kaaröröak arim könöt utpet niwasën ar wotpil wesak Kristoë ënëm nasën ëënganëak ya ngës yaë. ⁴Nem ya ngës kön yawi pöt epël. Omën naröak arim naë wais tenim Yesuu ngönte ök niia pöl neniaan, pim ngönte wak irikor ëak ök niaan ar kat wiin ompyaö ëa. Ar Anutuu Pulö wauröak peene pitök niaan ar ngönën maimet wak pöta iri wë. Ar ngön ompyaut kat wiauröak peene pitök maimet ök niaan kat wiin ompyaö yaë. ⁵Omën pörö arim naë wais, "Ten Anutuu ngön yaaö omën kaö panëërö," pël yenia. Pël ëak neen wak irëak yaatak nook pit il yemowas. ⁶Yaap, ne pitëm ök ompyaö wesak ngön naën yaaup. Pël yaaupök ne ngönënta songönte këëkë panë ewat wë. Ne arring wë pöta songön nentere nent ök yeniem nem ewat pöt tekeri yewasën ar iteneimaurö. ⁷Nem arën Anutuu ngön ompyaut ök niiautak ne ar kaö sënëëk yak nemtën wak irëak wë ya mënaut. Pël ëëë ar kaamök elnëak omnant nampunëak kimang neniaan. Nem omnantön kimang neniaan ëan pöten ar neen kön wiin omën pasipök utpet niwesa pël yewas koröp. Won. ⁸Ne arim naë ngönën ya yamëngkën ingre mor sa ka nantëëröak kaamök elnëa. Ne pitëm naë ya namëngkën wëen pas monere omnant nenaut. ⁹Ne arim naë wë ngöntök ëen kaamök elnëenëak ki-

mang neniaan ëaut. Won, kar narö Masetonia yangerakaan waisa pöröak kaamök elnëen pangk ëaut. Ne ngaan ar könöm ningkönëak arën kaamök elnëenëak kimang neniaanëp peeneeta tapël ëëmaap. ¹⁰Kristo pim ngön këet nem lupmeri wia pötaan ne yaap panë yenia. Nem arën omnant nampunëak kimang neniaan yeë pöten ping wesak yaan Krik yangerakaan omën nampök il newariin ëëpnaat. ¹¹Ne tol ëen pël yenia? Arën lup sant naalniin yeemak yenia ma? Won, Anutu ewat wëen ne arën lup sant yaalni.

¹²Ën omën pitëmtën, "Ten Anutuu ngön yaaö omnarö," pël kaar yenia piporö pitëmtën ping wesak, "Pool pim Anutuu ngön yaauröa yaat yamëngk tapël tenta yeë," pël yenia. Pël yeniaatak nem arim naë ya mënan pötak arim naëaan monere omnant naön ëautak pit pël yeem naëaan kangut yeö. Pötaanök pit kaalak pitëmtën ping wesak, "Poolë Anutuu ngön yaauröa ya yamëngk tapët tenta yeë," pël apanëak ne arim naë ya yamëngken arim naëaan monere omnant naön ëan pöl ëëmaap. ¹³Omën pörö pit Anutuu ngön yaaö omën kaarörö. Pit kaar aö morök yaëen omnarö pitën kön wiin Kristoë ngön yaaö omnarö pël yewastak pit wonörö. ¹⁴Pitëm morök yaalni pöten yaan sak ëëngan. Seten pi ensel ëwaringöröa ök sak morök yaaup. ¹⁵Pötaanök pim inëen yaauröeta Anutuu inëen wotpilöröa ök sak yaëen yaan sëngan. Pit ënëmak pitëm utpet yaauta kangut öpnaarö.

Pool pi ngön yaaö omnaröa yaat yamëngkem këlangön ke nentere nent kat wieima

¹⁶Wet rëak niak pöt kaalak amaak. Ne ngak köpël ngön yeniaan ar neen kön wiin, "Köpëlëp," pël wasngan. Pël ëënëëtak, "Köpëlëp," pël newasënë pöt yok pangk pël wasënëët. Pël yeem omën kaar piporö pitëmtën ping wesak yaan arim kat yawi pöl neenta nem yaaten kot nent ping wesak amaan kat wieë. ¹⁷Nem niama epët Aköpë këm ngöntak won. Ne köpël ngön niak nem ya yamëngkauten ngak ping wesak niamaan. ¹⁸Omën narö selap pitëm yangerak omnant yaautön kön wieë pitëmtën wak isak yaaurö. Pötaanök ne tapël amaan. ¹⁹Elei, arën kön wiin ewatörö pël yewesautak omën pörö arim naë wais köpël ngönöt ök niaan kat yawi. ²⁰Pitëm inëen niwasöore morök elniak arim omnant wa ëp ëëre pitëmtën wak isëpënëak arën wak irëak niiaöre ë kosaök nimö pël yaëen ar kön wiin ompyaö yaë. ²¹Ar tenën korar wesak, "Poolre piiring wëaurö weëre kosang wonörö yak omën munt eporöa weëre kosangring ya yamëngk epël naën ëaut," pël wesak yak. Ngön pipët yaap yak. Pitëm weëre kosangring ngönën ya utpet yamëngk pöl ten naën ëaut. Pël ëautak ar korar wesak tenën kön wiin, "Weëre kosangring wonörö," pël wesak yaan ne ëö yaë.

Pël yeëetak omën namp kosang wesak pimtën wak isak yaan pöt neenta tapël amaap. Nem yenia pipët köpëlöröa ngön ya pöl yenia. ²²Ngön yaaö omën kaar pöröak pitëmtën, "Ten Yuta omnarö," pël ya. Pël yaatak neenta tapöp. Pit Israel omnarö pël ya. Neenta tapöp. Pit Apramë ëarö pël ya. Neenta tapöp. ²³Pit

Kristoë ya omnarö pël ya. Neenta tapöp, nook pit il yemowas. Elei, ne peene kaalak köpëlöröa ngön ya pöl ngön köntak yeniak. Ne pit il mowesak ya kaö panë yamëngkaup. Nook pit il yemowasën akun selap wii kaatak neulëimaut. Pit il yemowasën akun selap tang nemöeimaut. Ne Pit il yemowasën akun selap wel wi ap ëeimaut. ²⁴ Akun mornas pötë Yuta omën kaöaröak maan wii uamngesring nemöeimën 39 äaut. ²⁵ Akun nentepar nent ëäk Rom ngarangköröak maan kourmentring nemöaut. Nentak Yuta omën naröak kël nemöaut. Akun nentepar nent ëäk i kaö wangaöök wëen wangaö utpet ëäk kaöök ilaan ne i kaöök ilëaut. Akun pötë nentak i kaöök warial seim wëen röök nent kët nent ëäk won saut. ²⁶ Ne ngönën ya mëmpö kaare yang nantë yesaup. Pël yaëen i nga yaurem newak saap äaut. Nantë yesën nemot kain ëëpënëak äaut. Yuta omën nem karuröere omën muntaröak nempënëak äaut. Ka kaöatëere yang omën wonötë utpet ëëmëak äaut. I kaöök kö saap äaut. Ngönën omën kaaröröak nempënëak äaut. ²⁷ Ne këlangön ya ke nentere nent yamëngkaup. Akun nantë rö kan ka naököm yaaup. Ire kaömp won ëen këen wëaup. Weë ngentiak ya mëmpëak kaömp ngës olëak wëaup. Ep yeweem ulpëen won ëen ap yewesau. ²⁸ Pöt pëen won. Kët ël epotë ne ka poutë ingre mor sauröaan ya ngës kön wieim wëaup pötakta ngön yaaö omën kaarörö il yemowas. ²⁹ Ingre mor sa namp lup wiap yaëen pöt ne ya këlangön kön yawi. Ën nampök nampön këk maan saun yokoirën pöt ya utpet kön yawi.

³⁰ Ne nemtën wak isak amëak pöt omën wiapre kor nem pet yaalni pöten wak isak amaap. ³¹ Anutu, Aköp Yesu pim Pepap, tiarim akun poutë yaya maim öpe-naap, pi ëwat wëen ne kaar naën, yaap yeniak.

³² Omën nem naë öröa eptak nem wiapre kor yaaut pet yaalni. Pötaanök ök niamaan kat wieë. Ne Tamaskas kak wëen yang omp ak Aretas pim yang ngarangkep ne wali neöpënëak kaöökë ëm kanötë nga wieima. ³³ Pël ëen nem karuröak ne kolöm ëp kërëepök waulak wii tëak ëm kan kotuuk wilëngkëel wes nemëen yangerak ngentiak öröak kas saut. Omën nem wiapre kor yaaut pet yaalni ke piptenökëer wak isak yeniak.

Aköpök Poolön wangeretak omnant pet elmëa

12 Nemtën ping wesak aan pangk naën yaëetak köntak ping wesak niamaan. Ne wangeretak Aköpök omnant pet elnëen ityaangkën ngön ëlëepët ök neeauta ngönte ök niamaan. ² Ne Kristoë omën nampön ëwat wë. Omën pöp pi ngaan Anutuuk koirak së kutömweri omnant pet elmëen itenak wëen krisma-ki 14 ëäk won yes. Pi yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ëwat wë. ³ Anutuuk omën pöp koirak kutömweri sa pöt pëen ne ëwat wë. Yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ëwat wë. ⁴ Pi pörek wë ngön ke nentere nent yang omnaröa pangk naënganëet kat wia. Ngön pöt ök apanëak Anutuuk nga mëëa. ⁵ Omën pöpönökëer ping wesak amaap, nemtën

won. Nemtën ping wesak amëak pöt nem wiapre kor yeë pötenökëer amaap. ⁶ Ne nemtën ping wesak amëak pöt omën köpëlöröa ngön ya pöl naëngan, yaap amaap. Yok pangk amaatak omnaröak neen kön wiin ispanëen pël naëngan. Omën nem ya mëmpööre ngön aö pël yaëen ityaangk pipot pëen wiaap.

Këmampön öngöökë yewal pöl Pool pim koröpöök këlangön nent wiakaima

⁷ Nem omën kutömweri sa pël yeniak pöp nemënt tapöp. Pörek sëen Anutuuk omën nentere nent pet elnëen itaampööre kat wi ëan pötön wak isak kaö panë wesak anganëak Anutuuk kön wiin këlangön nent nem naë öröak wia. Pöt këmampön öngöökë yewal pöl Setenök wap elnëen këlangön kat wiak nemtën wak isak naën yaaup. ⁸ Pël ëen sëp newasëpënëak akun nentepar nent Aköpön kimang mëëaut. ⁹ Pël maan pi kangiir epël yenëa. "Won, ne ni komre kolap elniin pangk yaë. Ni wiapre kor yaëen pöt nem weëre kosangöt ningkën nim naë yoolök yesën omnaröak këëkë itaampnaat." Pël neaan pötaanök Kristoë weëre kosangöt nem naë öröpënëak nem wiapre kor yaautön ërëpsawiarung kaö wesak amaap. ¹⁰ Pötaanök wiapre kor wëen naröak utpet wesak yenëa. Pël yaëen ne ngaë rangk wëen pit utpet newasën këlangön kësang kat yawi. Omën pipot pout ne Kristoë yaat yamëngk pötaan nem naë yaaröön pötëen ya kë yes. Öröptaan ya kë yes? Ne wiapre kor wëen Kristook weëre kosangöt yenangk.

Pool pi Korin omnaröaan ya ngës ëa

¹¹ Nem yeniak pipët, köpëlöröa ngön ya pöl nemtën ping wesak nian. Ne pël amaaten kaaö yaëetak arimtok neen ping wesak naën yeë. Pël yak pötak elnëen pil nian. Ne omën pasipök omën arim naë wais, "Ten ngön yaaö omën kaö panëerö," pël niaan kat wiin ompyaö yaë pöröak ne il nenewasën yaë. ¹² Ne aring wë lup wiapring retëng it ngölöp weëre kosangringöt, omnaröak pangk naënganëet, ngön yaaö omën yaapöröa mëmpna salöt mëneimaut. Pötak ne ngön yaaö omnamp pöt pet elnia. ¹³ Nem ka nantë ingre mor saurö kaamök elmëan pöl ar naalniin ëan ma? Won, ne tapël kaamök elniaut, kopët nentaar naën. Pöt ne ar könöm ningkanëak arën kaamök elnëak koröpöökë omnant nampunëak kimang neniaan äaut. Nem arën monere omnant kimang neniaan ëaö ompyaö pöten utpet ëan pël yewas ma? Elei, utpet pipotön nemëen kön utpet wiingan.

¹⁴ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisumëak ko yeë. Pël ëäk wais arën omnantön kimang neniangan. Ne arim monat ömëak won, Kristo pim omën panë niwasumëak waisumaap. Tiar omnarö rungaaröak ëlre peparö kaamök naalmëen, ëlre peparöakëer rungaarö kaamök elmë yeë. Tapël nook arim pep sak wë pötaan arim naëaan omnant naëngan. ¹⁵ Nook pöt, arim lupre könöt ompyaö sëpënëak nem omnant pout këëpöt wesak nem wëwëeteta pëel

elniima pöten ya kë yes. Ne arën lup sant kaö yaalniin ar kangiir kot elnëen ma?

¹⁶ Ar naröak neen epël yak. “Yaap, Pool pi ëöetak tiarën omnantön kimang yeniem könöm nangingkën äaut. Pël äautak pi morök yaaupök ëlëep pël elniak wiap sësë niaan pim iri iläaut.” Pël aö ar neen kön wiin, “Pi omnarö tiar morök elniin pim iri ilapenëak wes nimëa,” pël yewas. ¹⁷ Arim pël yewas piptaan pëel nia-maan. Nook omnarö wes mëen waisa pötak morök elniin nem iri ilëaurö ma? Won. ¹⁸ Ne Taitasën arim naë waisëpënëak këk mëak tenim kar nampring wes mëen waisaut. Akun pötak Taitasök morök elniak arimot ëlëep wa ma? Won, tenip pouwaar kön kopëtal wiak kopëtal yaauwaar.

¹⁹ Nem kar panëerö, arök tenën, “Wotpil yaaurö,” pël wasënëak retëng ë yaningk pöt kön wieim wë ma? Won, ngön epot pout, ten Kristook yal ëak wë Anutuu ëöetak ar kosang sënëak ök yeniak. ²⁰ Ne arim naë wais itaangkën nem kent kön yawi pöl won wëen itaangkönëak ya ngës yaë. Tapël arim kent kön wiaul naalniin nga elniingönëak ya ngës yaë. Arim naë wais itaangkën utpet ke epëlöt arim naë wiaapanëak ya ngës yaë. Ngön nga yaalaöre war yaaö, ya sangën yaaöre keimön yaaö, ökre was yaaöre ngönöt kain wak yaaö, wak isak yaaöre komkap yaaö utpet pipot arim naë wiaapan. ²¹ Arim naëaan narö öngre omp nga eimeë lup kewilring wë koröpökë kentötë ënëm eimaut lup kaip tiak wa nemoolaan wëen nem kaalak waisumaatak itenak Anutu nemopök elnëen ëö sak arim ëöetak ing aan kön wiin irapanëak ya ngës yaë.

Poolök Korin omnaröen pitëm kön wi kosang yewesaut këkë ngarangk ëëpënëak mëea

13 Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisën nentepar nent ëëpnaan yaë. Nem wais elniima pöt ngönëntak ngön nent epël wia pöta ök ëëpenaat. “Omën namp utpet ëen ngön ë pet irënëak pöt omën naar ma naar namp itena pöröak ök aan yok pangk pet irëpnaat.” ² Ne ngaan arim naë waisën akun nentepar ëa pötak omën saunar-ingöröere ar muntarö pouröen pepanöm niak pöl peene kamaarek wë tapël yeniak. Nem waisumaatak mait naalniin ëëmaat. ³ Ar, “Kristook kaamök elniaan pim ngönte ök yaan,” pöta këët itaampunëak kent yeëerek nem waisumaatak mait naalniin nga yeniaan itaampunëët. Kristook omën nent elniipënëak pöt wiap naalniipan, weëre kosangring elniipnaat. ⁴ Yaap, ngaan wiap yaëen këra yetaprak möaup. Peene pöt Anutuu weëre kosangöoring wal ëak wë. Tapël ten ngön yaaö omnarö Kristook yal ëëë weëre kosang won

yeë. Ën arën elniina pöt piiring wë Anutuu weëre kosangtaring wë pöta songönte tekeri wasënaat.

⁵ Ar kön wi kosang yewesautaring wë ma won pöten itaampunëen arim lupöt morök elmëak songönte tekeri wasën. Yaap, arim lupötön ök elmë pat ëen. Ne kön wiin Yesu Kristo arim lupötë wë pël yewas. Pël yewesaut arim lupöt ök ëënë akun pötak ar ök ëen kön wi kosang yewesaut won wiaan pöt pi arim lupötë won pël ëëpnaat. ⁶ Pël ëëpnaatak nem kön kosangtak arimtok tenim lupöt morök elniak Yesu Kristo wë pöten ëwat sënëët. ⁷ Ten ar utpet ëënganëak Anutuun kimang maim wë. Pöt omnarö ten ar kaamök elniin ompyaö yeë pöt itenak tenën, “Poolre piiring wëaurö ngönën ya këët yamëngk,” pël apënëak won, ar ompyaö ëënë pötenökëer kimang maim wë. Ar ompyaö yaëen pöt tolëel wotpil niwasën? Pël naëngan. Pël ëëna kanö won ëen ngön yaaö omnaröa weëre kosangöt tenim naë wia pöt tekeri nasën ëëpna pötaan omën narö tenën, “Poolre piiring wëaurö pit ngönën ya këët namëngkën yaë,” pël apnaat. Pël apnaatak ne omnaröak tenën ping wesak apënëak kent kön nawiin. Om ar ompyaö ëënë pötenökëer kent yaë. ⁸ Pöt tolëel? Tenim ök epëlöröak ngön këët il nemowariingan, om kaö sëpnaan kaamök ëënaat. Pötaanök ar ngön këët ngaarëk wak wotpil wëen tenök pangk wotpil naniwasngan. ⁹ Tenim arim naë waisënaatak ten itaangkën ar ngön këët ngaarëk wak wë weëre kosangring önëetak ten weëre kosangring wotpil naniwasën omnarö korar wesak tenën, “Poolre piiring wëaurö wiapre kor yaaurö,” pël wasën pöt ten ya kë sak önaat. Pötaanök ar Anutuu ngön këët ngaarëk wak arim wëwëat wotpil wasënëëtaan piin kimang maim wë. ¹⁰ Aköpë weëre kosang nena pöt pim omnarö utpet wasumëak won, taë wasumëak nenaut. Pötaanök ne arim naë wais itaangkën ar saunaring wëen këlangön kat wiinëen niangönëak kamaarek wë pep epwer wa korkor ngön retëng ë yaningk.

Ngön mëët

¹¹ Ngön kaut epël niak pet irum. Karurö yaköm. Arim wëwëat wotpil wesak ön. Pël ëak wa korkor ngön epot kat wiak lup kopëtemer sak mayaap ön. Pël ëen Anutu lup santre mayaap pepap arring öpnaat.

¹² Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Anutuu omën eprek wëauröak arën yowe yenia.

¹³ Aköp Yesu Kristoë komre kolap, Anutuu lup sant, Ngëëngk Pulöökë wiapre kor pöt arim naë wiakaim öp.

[Yok pi tapët,
Ne Pool.]

Kalesia

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 17 pöta ök won sèen Poolök pep epwer Aköpë ingre mor Kalesia yangerak wëaurö retëng ë mena. Pool pi wet reäk Kalesia yangerak Antiokre Aikoniam, Listraare Tepi ka pötë sè ngönën kopëlöröen ngönën ök maan kat wiak Yesuu ingre mor sa (Ngön Yaaö Ommarö 13, 14). Wë akun nentak Yuta omën Poolë ngönten kaaö ëa narö pitëm naë sè Anutuuk pit wotpil wasëpnaan Mosesë ngönte ngaarëk opënëak maan pitëm ngön kaar pötë ënëm ëa. Pël ëen Poolök kat wiak omën Yesuun kön wi kosang wasëpnaaröakëer Anutuuk wotpil wasëpnaarö pël retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-10

r*

Poolök pim ya mënauta ngönte ök ëa

r 1:11-2:21

r*

Anutuu komre kolap ngön ompyaut

r 3:1-4:31

r*

Kristoë wëwë pöt wii kaatak wë pötak ök won

r 5:1-6:10

r*

Ngön mëët

r 6:11-18

r*

1 O Anutuu ingre mor sa Kalesia yangerak wëaurö, ne Pool Yesuu ngön yaaö omnamp kar naröaring wë pep epwer retëng ë yaningk. Ommaröak ne ya epët mëmpëak yaö nenëaan ma wes nenemëen ëaut. Won, Yesu Kristoore tiarim Pepap Anutu, Yesu weletakaan wal ë moulmëa pöp, piaripök ya epët mëmpëak yaö neeaut.

³ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo pi- aripök komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap. ⁴ Kristo pi tiarim Pepap Anutu pim këm ngönte ngaarëk wak tiarim utpetatëen pim wëwëet këepöt wasën mëngkën wel wia. Pöt tiar yangerak utpet eim wë epotëëlaan ent ë nuulëëpënëak pël ëa. ⁵ Pötaanök tiar kët ël epotë Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

Yesu pim ngön ompyaö pöt kë kopëtet

⁶ Elei, ar Yesu Kristo pim komre kolap elnieimeë Anu- tu puuk yas niaan wëen kaar omën naröak pitëm könötëaanöt ngönëntak yal menak ök yeniaan kat wiak wali nasën wiaan kaalak pi sëp yemowasën ne yaan yes. ⁷ Pël ëaap ngönën kë kopët tapët wia. Ën omën munt naröak lup wa irikor elniak Kristo pim ngönënte utpet wasëpna pöröaar wë. ⁸ Pötaanök ten- im naëaan nampök ma kutömweriaan ensel nampök tenim wet reäk ngönën ök niaan pöt wa irikor ëak ök nian talte es parëaöökë kanöökë yaö sën. ⁹ Tenim

ngaan ök niaan pöt kaalak epël ök niamaan. Omën ngönën ök niaan wa pöt wa irikor ëak maimat ök niaan piporö es parëaöökë kanöökë yaö sëp.

¹⁰ Ne ngön pöt ommaröak kat wiak nemëen ya kë sëpënëak ëan ma? Won pan. Ne Anutuuk nemëen ya kë sëpënëak kent yaë. Ma ommaröak nemëen kön wiin isëpënëak kent yeë ma? Pël ëan talte Kristo pim inëen omnamp pël nasën ëëm.

Pool pim Yesuu ngön yaaö ommaröa yaat ngës räauta ngönte

¹¹ Karurö, ne ök niamaan kat wieë. Nem ngönën ök niaan kat wieim wë pipot ommaröa könöokaan wonöt.

¹² Ne omën nampök ök neeaöre rë neulö pël naën. Yesu Kristo pimtök tekeri wes nenaut. Pötaanök nem ngönën ök yeniak epot këët.

¹³ Nem Yuta ommaröaring wë ngönënta ënëm eima pöta ngönte ar yok kat yawiaurö. Ne Yuta omën tenim kaöaröere ëere körööröa ngönötë ënëm ëëmëak weë ngentieimeë nem kar narö il mowesak kaö saup. Pël ëëimeë ingre mor saurö pitëm Anutuun kön wi kosang yewesa pöt sëp wasëpënëak utpet panë mowe- seimaup.

¹⁵ Pël ëautak ne nem ëlëpë yaataakaan naaröön wiaan Anutuuk komre kolap elnieimeë yaö newesak pim yaat mëmpëak yas neea. ¹⁶ Pël ëak pi pim Ruupë ngönte

köpël omnaröen ök memëak kön wiak ënëmak pim Ruupön pet elnä. Pël ëen akun pötak ne omnaröen pim songöntaan pëel nemaan äaut. ¹⁷ Pël äak ne Yerusalem kakël Yesuu ngön yaaö wet rëak wakaima pöröa naë nasën, Arepia yang ngönën ngarangk won pörökël saut. Pörök sê rëak Tamaskas kakël saut.

¹⁸ Anutuuk pim Ruupön pet elnëen wë krismaki nentepar nent won sëen Pitaan ngönngön memëak Yerusalem kakël saut. Pörök sê piiring wëen sant nentepar sa. ¹⁹ Pörök sê wë Yesuu ngön yaaö munt naröen itnaangkën, Aköpë nangap Sems pöpönökëer itenaut. Pötaanök ar Yesu Kristo pimtök pim ngönte tekeri wes nena pöten ewat wë. ²⁰ Ngön e retëng yeë epot kaar won, Anutuu ëöetak yaap panëet.

²¹ Ne Pitaare Sems piarpim naë sê wë Siriaare Silisia yang pöteparëel sê wakaimaut. ²² Pël äaan akun pötak Yutia omën Kristoë ingre mor sak wëa pörö pit neen itenak ewat nasën äa. ²³ Pit om omnaröak ngön pëente epël aan kat wia. "Tiar ingre mor saurö mö waö elnieimaupök peene ngön tapët ök ya." ²⁴ Pël äak pit nem naë oröa pöten Anutuun yaya maima.

Pool pi Yerusalem kak sê Yesuu ngön yaaö narö koirak

2 Ne Yerusalem kakë nasën wëen krismaki 14 äak won sëen kaalak sumëak Panapas koirak Taitasring ten pourö saut. Taitas pi Yuta omën wonöp yak tenim yaaul koröp kaut nailënëp. ² Ne köntak nasën, Anutuuk ök neaan saut. Pël äak köpël omnaröen ngönën ök yamëea pöten ngönënë wotöökörö pëen wesak nem ya yamëngkaö pötaan ëngk ma e wesak kan newariipanëak ök mëëaut. Pit nga neaan nem ya mëmpö imautre ënëm mëmpö suma pöt mos sêpanëak ök mëëaut. ³ Pël ëen pit Taitas neering wëaupön Krik omnamp wesa. Pël äautak nem ngönte kat wiak Yuta omnaröa yaaul koröp kaut ilëpënëak nemaan äa. ⁴ Pël äaap ngönën omën kaarkaar narö pit Yesu Kristo puuk tiar wil niulëen wëaö pöten itaampënëak ingre mor saurö tenim tekarak ëlëep ilëa. Omën pörö pit tiar Moses pim ngön kosangta öngpök niulëen Kristo sêp wesak wii omnaröa ök sak öpenëak yaaurö. ⁵ Pël yaauröak arim naë ngön ompyaut wa irikor ëëpanëak ten pitëm Taitas pim koröp kaut ilëpna ngön pöt kot nent kat nemowiin äaut.

⁶ Ën omën omnaröak ngönënë wotöök yewas pörö pit tol äa? Ne omnaröak pitën kön wiin irapna ma isëpna pöten kön selap naën. Pöt Anutuuk itaangkën komkap äak wi naön. Ngönënë wotöök pörö pit ngön ngolöp nent ök nenëaan. ⁷ Won pit nem ya yamëngka pöten itenak epël kön wia. Anutuuk Pita pi Yuta omnaröa naë Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat mëmpënëak weëre kosang menak kaamök elmëaupök tapël ne köpël omnarö arim naë Yesuu ngön yaaö yaat mëmpëak kaamök elnäaut. Pötaanök pit epël kön wia. Anutuuk Pita Yuta omnaröen ngön ompyaut ök maim öpënëak yaö mëëaup. Ök tapël kaalak köpël omnarö arën ök niaim ömëak neen yaö neea. ⁹ Pël ëen Semsre Pitaare Son omnaröak ngönënë wotöök mowesa pörö pit Anutuuk ne komre kolap newesak ya epët nena

pöten kön wiak ten Panapas ngöntre kar elniak mor yaningk. Pöt pit kön wiin tenip köpël omnarö arim naë ya yamëngkën pit Yuta omnarö pitëm naë ya mëmpnaat pël wesa pötaanök pël elniaut. ¹⁰ Pël äak ngön kopët nentakëer epël niiaut. "Ngöntök yaaö tenim naë wëaurö ompyaö elmëen." Pël niaan neenta tapël kön wiak kent ëen kosang wesak mëneimaut.

Poolök Pitaë saunet war wesak nga mëëa

¹¹ Ënëmak Pita Antiok kak wais utpet nent ëen nook omnaröa ëöetak nga mëëaut. ¹² Pita pi utpet epël äa. Wet rëak pi köpël omnaröa naëaan ingre mor sauröaring kaömp ngawi neim wëen Sems puuk omën narö Yerusalem kakaan wes mëen waisa. Pël ëen Pita pi omën Anutuuk ompyaö elmëepënëak koröp kaut ilëpënëak kék yamëea pöröen ök maan kaaö mepanëak kas ëen akun pötak ngës rëak omën wet rëak piiring kaömp ngawi neima pöröaring kaalak pël naën äa. ¹³ Pël yaëen Yuta omën pim karuröeta tapël korar yaëen Panapas piita pitëk yal mena. ¹⁴ Pël ëen ne itaangkën pit wotpil wesak ngön ompyauta kan wotpilöök nasën yaëen omnaröa ëöetak Pitaan nga mëak epël mëëaut. "Ni Yuta omnampök köpël omnaröaring kaömp ngawi neimeë Yuta omnaröa yaaut sêp yewasën. Pël yeemak tol ëen köpël omnaröen Yuta omnaröa yaaul ëëpënëak kosang wesak aimën?"

Namp pi Yesuun kön wi kosang wesak pöt wotpil öpnaat

¹⁵ Yaap, ten köpël omën Moses pim ngön kosangta ënëm naënöröa wëwëetakël naaröönörö, Yuta omnaröa wëwëetakël oröaurö. ¹⁶ Pël äaap ten ewat wë. Anutu pi omën Moses pim ngön kosangta ënëm pëen ëëpënëak yaaö pöpön, "Omën wotpilëp," pël nemaan. Won. Omën Yesu Kristoon kön wi kosang wasëpna pöpönök, "Omën wotpilëp," pël mapnaat. Pötaanök Yuta omnarö Anutuuk tenim Mosesë ngön kosangta ënëm yeë pötaan won, Kristoon kön wi kosang yewas pötaan, "Wotpilörö," pël niapënëak Yesu Kristoon kön wi kosang wesaut. Pöta songönte epët. Omën namp Moses pim ngön kosang pëenta ënëm ëëpënëak yaëen Anutuuk piin, "Omën wotpilëp," pël nemapan. ¹⁷ Pël ëen ten Yuta omnarö Kristoë naë sê rë olëak önëak ääkök saun omnaröa ök yeem pöt tol an? Kristo pi utpetatëen këkre tö yaaup pël an ma? Won ë won pan. ¹⁸ Ne Moses pim ngön kosangöt moolëaupök kaalak sê olëaurekaan öma pötak omnaröak neen, "Saun omnamp," pël neapnaat. ¹⁹ Ngön kosangtak mö wel newiin peene pöta iri ilëak naön. Pël elnä pöt Anutuu naë rë olëak ömëak elnä. ²⁰ Ne Kristooring këra yetaprak nemöön wel wiaup. Pötaanök nem peene wë epët nemtok won, Kristo pimtök nem lupmeri wë. Pël ëen Anutu pim Ruup kön wi kosang yewas pötaan peene wëwëetaring wë. Pi nemëen yak pim wëwëet këëpöt wasën möön wel wia. ²¹ Ne Anutu pim komre kolap pöten utpet wesak naën. Ngön

kosangtak saunat won yewesaut wieëanëen Kristo këpök wel wian tapön.

Ngön kosangta ënëm yaaöre kön wi kosang yewesaö pöta songönte

3 Kalesia omën kaökaurö aë. Ne Yesu Kristo pim koröpö këra yetaprak möa pöten këëkë ök niaan ewat sauröak tol ëen omën naröak kön irikor elniin Moses pim ngön kosangötë iri ilanëak yeë? ² Ne omën nenten pëlpël niamaan ök neaë. Ngëëngk Pulö wan pöt tol ëak waurö? Ngön kosangöt ngaarëk wakök waurö ma ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan waurö? ³ Ar tol ëen kaökaö yeë? Ngëëngk Pulöök kaamök elniin wëwë ngolöpët ngës rëauröak Ngëëngk Pulö sëp wesak arimtok arimtë koröpöök kaamök elniin wëwë ngolöp tapët önëak kön wia ma? ⁴ Omën kësangöt arim wan pöt pas waurö ma? Ne kön wiin pas naön ëan pël yaë. ⁵ Nem wet rëak pëlpël niia pöt kaalak rangk niamaan yeë. Anutuuk Ngëëngk Pulö ninak arim tekrak retëng nant yaalni pipot ngön kosangöt ngaarëk wakök yewaurö ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan yewaurö ma? Ar pipot ewat wëak sëp wesak kaökaö yeë.

⁶ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. "Apram pi Anutuun kön wi kosang mowasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesautaan piin, 'Ni omën wotpilëp,' pël mëëa." ⁷ Pötaanök ar epël kön wiin. Omën Apramë ëaul ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewas piporö yaap Apram pim ruure ëarö. ⁸ Anutuuk köpël omnarö pit piin kön wi kosang mowasën pitën, "Ar omën wotpilörö," pël mapnaat pël kön wieë Apramön ngön ompyaut epël mëëaut ngönën pepeweri wia. "Yangerakë omën pourö nim neen kön wi kosang yenewasën pipël yaalnëen pöt ompyaö elmëëmaat." ⁹ Apram Anutuun kön wi kosang wasën ompyaö elmëa. Pöta ök omën piin kön wi kosang yewas piporö tapël yaalni-aup.

¹⁰ Omën ngön kosangöt ngaarëk yeön Anutuuk pitën, "Ar omën wotpilörö," mapnaat pël wasëpna piporö Anutuuk pit kasëng mampnaat. Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. "Omën namp akun poutë ngön kosangötë ngön wia pipotë ënëm naën yaaö pipop Anutuuk kasëng mampnaap." ¹¹ Ën ngönëntak nent epël wia. "Omën namp Anutuun kön wi kosang wasën piin, 'Omën wotpilëp,' pël mapna pipop wëwë ompyautak öpnaap." Pötaanök tiar epël këëkë kön wia. "Omën ngön kosangötë ënëm ëëpna pipopönök, 'Ni omën wotpilëp,' pël neniapan." ¹² Ngön kosangta ënëm yaaö pöt Anutuun kön wi kosang yewesautaat won. Pöt maimet. Pöt ngönën pepeweri epël wia. "Omën namp ngön kosang poutë ënëm ëëpna pöpök wëwë ompyaut öpnaap." Pöt tiar yang omnaröak yok pangk naëngan pötaanök Anutu puuk kasëng yanimangk.

¹³ Ngönën pepeweri Anutuuk kasëng yemangk pöta ngön nent epël wia. "Omën këraatë mö yaut pörö Anutuuk kasëng yemangk." Pötaanök Kristo pi tiarim kangiir këraarak möön utaan Anutuuk kasëng mena.

Pël ëen puuk tiar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk naön yaëen kasëng nimena pötakaan wa ent ë nuulëa. ¹⁴ Anutuuk Apram welaköt mampënëak yaö mëëa pöt ar köpël omnaröeta ningkën tiar pourö Anutuun kön wi kosang wasën pim Ngëëngk Pul nimpënëak yaö niia pö öpenëak Kristo kasëng mena.

Ngön kosangtak Anutu pim kup mowia pöt wa noolaan

¹⁵ Karurö, tiarim yaautak ök wiak niamaan. Omën naar piarip omën nentaan kuure mak ëak taë wasën munt nampök won wasöore yal mampö pöt naëpan. ¹⁶ Ën Anutuuk Apramre pim ëap piaripön omën ompyaut pël kup mowia pöt pim ruure ë pouröaanök nemaan, kopëtap Kristoon kön wieëak mëëa. ¹⁷ Nem ngön niak pöta songönte epël. Wet rëak Anutuuk Apramön ngön taë wes mena pöta këët orööpënëak mëëa. Pël ëen wakaim krismaki 430 ëak won sëen omën munt nent Moses pim ngön kosang pöt oröa. Pël ëaap ngön kosang Anutuuk omën munt namp Mosesën ök mëëa pötak pim wet rëak Apramön kup mowia taë wes mena pöt yok pangk wa nemoollapan. ¹⁸ Pöt tiar ngön kosangta ënëm ëen Anutu pim yaö niia pöt nimpën talte pim ngön taë wes nina pötaan naön ëëpen. Pël ëaap Anutu pim Apramön ngön taë wes mena pötaan këët mena.

¹⁹ Elei, ngön kosang pöt oröp ëënak ëa? Pipët Anutuuk tiar omën pourö utpet yaaurö pöt ewat sëpenëak ënëm kaalak ëaut. Pël ëaap ngön kosang pöt wieë Apramë ëap Anutuu kup mowia pöp oröön won sëpenëak ëaut. Pipët enselöröak tiarim omën tekrakëp Moses piin maan retëng ë ninaut. ²⁰ Ën Anutu pim Apramön kup mowia pöt omën tekrak nampön maan ök nemaan. Won, Anutu pimtok ök mëëa.

Moses pim ngön kosang pöt tiarim pep kë yaningkaupë ököt

²¹ Pötaanök ngön kosang pötak Anutuu Apramön ngön taë wes mena pöten kööre tok yaalmë ma? Won pan. Omnarö ngön kosang nenta ënëm ëak wëwë kosangët koirëpna pöt wiaapën talte ngön kosangta ënëm ëen Anutuuk tiarën, "Ar omën wotpilörö," pël niapën. ²² Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. "Omën pourö utpetatök wii nitëen pöta öngpök wakaiman." Tiar omnarö Yesu Kristoon kön wi kosang wesak Anutuu omnant Apramön ngön taë wes mena pöt kön wi kosang yewesa kan pöököl öpen pël wia.

²³ Kön wi kosang yewesa pöt won wiaan Moses pim ngön kosang pötak ten Yuta omnarö wii nitëen wakaiman. Pël ëak wëen ënëmak kön wi kosang yewesa pöt orö tekeri sak wil niulëa. ²⁴ Pötaanök ten ngön ompyaut kat wiak kosang wasën Anutuuk tenën, "Omën wotpilörö," pël niapënëak Moses pim ngön kosang epot pep kë yaningkaupë ököt yak kaamök elniak kan Kristoë naë sëna pöök niulëen wëen Kristo oröa. ²⁵ Peene pöt kön wi kosang yewesauta kanö oröön ten ngön kosangta iri naön.

Kön wi kosang yewesautak Anutuu ru yaniwas

²⁶ Ar Yesu Kristoon kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuu ru sak wë. ²⁷ Pöta songönte epët. Kristook yal menak i yamë piporö ar pim ë pël yeë. ²⁸ Pötaanök Yuta omënerë Krik omën, isaare irëa, öngre omp komkap wëaut pet irën ar pourö Yesu Kristo piiring wëwë kopëtal sak wë. ²⁹ Yaap, ar Kristoë omnarö. Pötaanök Apram pim èere körö panë sak wë Anutuu omën piin yaö mëa pöt önëerö.

Tiar omën mosutëen inëen yaauröak Anutuu ru panë san

4 Yaö niia pötaan watepang ngön nent yal menak niamaan kat wieë. Yokot namp pim pep wel wiaupë omnant pout öpnaatak kotup pötaan yok pang ngarangk naëpan. Pël yeem akun pötak pimtök pep nasëpan, inëen ru koröp oröak öpnaat. ² Pep ngarangk yaauröa iri wë ënëmak pim pepapë akun mowia pöt temanöm sëen öpnaat. ³ Tiarim songönte pöta ök pan. Tiar ngaan rungaaröa ök wë tiarim èere peparöa omën mosutë iri wakaimaut. ⁴ Pël èen ënëmak akun wia pöt temanöm sëen Anutuuk pim Ruup wes mëen öngöpë naëaan oröak Moses pim ngön kosangötë ënëem ëa. ⁵ Pöt tiar ngön kosangötë öngpökaan ent ë niulëen Anutuu ru panë sëpenëak pël elnia.

⁶ Yaap ar pim koröngre ru sak wëen yak Anutuuk maan pim Ruupök Ngëengk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë kaamök elniaan Anutuun, "O Pep, ni tenim Pep ompyaup," pël maim wë. ⁷ Ar pim inëen ru won, Anutuuk niön ru panë sak wë. Pötaanök ru namp pim pepapë mor kolut yeö pöl ar Anutuu yaö niia pöt önëet.

Pool pi Kalesia omnaröaan kön selap ëa

⁸ Yaap, ar ngaan Anutuun köpël wë omp ak kaarkaaröa iri wii kaatak wë pöl wakaimaurö. ⁹ Pël eimauröak Anutuun ewat yes. Pötaanök ne peene epël yeniak. Anutu pi arën ewat wë. Pël ëaap ar tol ëënak kaalak kaip tiak yangerakë omën mosutë öngpök së yeilak? Ar pipotök kaalak wii nitëëpanok pipël ëëngan. ¹⁰ Pël eimeë Anutuuk arën, "Wotpilörö," pël niapënëak akun poutë këere imën në, wa top nentere nent eimeë, këtre ngoonre krismaki nantön akun kaöat pël maim wëaurö. ¹¹ Pötaanök nem arim naë ya yamëngk epët ngentiipanëak ya ngës kaö yeë.

¹² Nem karurö, ne ke urak niamaan. Moses pim ngön kosangötök wii netëen wëen Anutuuk wil neulëen arim ök sak wë. Pötaanök arta nem Kristo pimtën peën kön wi kosang wesak wë pöl èën. Ne arim naë wëen ar utpet nent naalnëen äaut. ¹³ Ar ewat wë. Ne ngaan yaumanring wë nem koröpö weë nasën wëautaan ngön ompyaut ök niaimaut. ¹⁴ Yaap, nem koröpö weëre kosang won ëa pötaan ar ne sant elnëenëak poprak elnäaut. Pël äautak ar neen këëpöt ëak kasëng nenangkën. Won, ar Anutuu ensel nampë elmëenë pöl

elnäaut, ma Yesu Kristo pimtën elmëenë pöl ne elnäaut. ¹⁵ Akun pötak arim nemëen ërëpsawi ëan pöt tol ëak won sa. Ne arim ompyaö eima pöten ewat weep. Akun pötak ar kaamök elnëenëak arim it ëënöt yatianëen ne ti nenan tapön. ¹⁶ Pël ëauröak ne ngön këët ök niamëak pepanöm niaan ar ne kööre tok yaalni pël yewas.

¹⁷ Ngönën omën kaarkaar piporö pit ar pitëm ök sënëak weë yengenti. Pël yaë pöt pit utpet niwasëpënëak yaë. Pit ar pitën kön wiin isëpnaataan nem naëaan kom elniipënëak kent yaë. ¹⁸ Omën narö omën ompyautaan ar pitëm ök sënëak kent yaalniipna pöt ompyaö. Pöt akun arim naë öma pötëer won, akun poutë. ¹⁹ Nem koontre yokot panëerö, ne omën nentak ök wiak niamaan. Ne arimëen yak öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl peene këlangön kat yawi. Nem këlangön kat yawi epët ar Kristo pim ë pël ëënëëtaan yeë. ²⁰ Peene akun eptak ne ar tolëel wë pöten kön selap yeë. Pötaanök nem retëng ë yaningk pöt sëp wesak arim naë wais wë këmtak këëkë wesak ök niamëak kent yaë.

Öng Ekaare Sera piarpim ngönte

²¹ Moses pim ngön kosangötë iri önëak yaaurö, ne arën peël niamaan ök neaë. Ar ngön pöt sangk kelak kat yawiaurö ma won? ²² Ngönëntak epël wia. Apram pim yokot naar wakaima. Nampë yapinte Ismael inëen koontup Eka puuk wilaup, ën nampë yapinte Aisak pöp öng yaapöp Sera puuk wilaup. ²³ Inëen koontupë pöp omnaröa ru yawil pöl yaap wila. Ën öng panëëpë pöp Anutuu kosang wes mena kan pötakël wila.

²⁴ Ngön pipta këët epël wia. Öng pöaar ngön taë wes mena nentepar wia pöteparë ök ëa. Nent Sinai rosiraöök Mosesën ngön ök mëa pöt wii yatë pöta ökönt inëen koont Eka wii ket ëak motëen wakaima pöpë ök yaë. Omën ngön taë wes mena pötë iri wë pörö pit Eka pim ëaröa ëaö pöl wii ket ëak motëen wë inëen peënë yaaurö. ²⁵ Eka pöp Arepia yangerak Sinai rosiraöök wii ket ëak motëen wëen pim ruure ëaröeta oröak piiring wakaima Yerusalem kakre Sinai rosir pötepar keerël wia. Eka pim ruure ëarö Sinai rosiraöök oröa pörö wii ket ëak motëen wakaima pöl Yuta omën Yerusalem kak oröa pörö Moses pim ngön kosangötök wii motëen wakaim wë. ²⁶ Ën Yerusalem o ngaarëk kutömweri wia pö Sera pim ökö. Sera pi inëen ru wonöp pötaan ök tapël Yerusalem ngaarëk wia pöök wëaurö Moses pim ngön kosangta inëen naën yaaurö. Pötaanök Yerusalem ngaarëk wia pö tiarim ëlëp. ²⁷ Ngönëntak Sera ru köpël wakaimaupre inëen koont Eka akun kot nent Apramring wakaimaup piarpim ngönte epël wia.

"Öng epop, ni nim yaat kol waup ru nawilënëp, ni ërëpëpëp ë.

Öng epop, ni ru wilumëak lel yailën këlangön kat nawiin yaaup, ni ya kë yesem ngön a.

Pöt öng ru köpël wëen wes mëaup pim ruure ëarö selap pan

kot nent ompring wakaimaupë ruure ëarö il wasëp-naat."

²⁸ Karurö, ar Seraë ruup Aisak pim ökörö. Anutuu Apramön ru mampënëak kup mowiin Aisak oröa pöl kup taptakaan ulöl sak arta Anutuu ru sak wë. ²⁹ Pël ëen ngaan yokot omnaröa yawilaul wila pöpök Pulöök Sera mangkën wila pöpön kööre tok elmëa. Pël ëa pöt peeneeta omën ngön kosangta ënëm yaaö pöröak tiarën tapël yaalni. ³⁰ Pël ëaap ngönën pepeweri yokot pöaarëen ngön tolëel wia? Pi epël ya. "Inëen koon-tupre pim ruup piarip waö elmëen sëp. Pöt inëen koontupë ruupök öng yaapöpë ruupring pepapë pimëen yaö mëea pötë pep sëpan pötaanök."

³¹ Karurö, tiar inëen koontupë ruure ëarö won, öng panëpë ruure ëarö, Anutuu omnarö.

Tiar sulöptakaan wil nuulëaurö, pötaanök ompyaö öpa

5 Kristook tiar ompyaö sak öpenëak sulöptakaan wil nuulëa. Pötaanök weë sak tauëë omën muntaröak kaalak sulöptak niulëëpanëen inëen yani-wasën pöt ke mourpa.

² Ne Pool, nook niamaan kat wieë. Naröak Anutuuk arën, "Omën wotpilörö," pël niapnaan, "Arim koröp kaut ileë," pël niaan kat mowiinganok. Pël ëënë pöt Kristook ar yok pangk kaamök naalniipan. ³ Kaalak këekë wesak niamaan. Namp pi pim koröp kaut ilak pöt pi Moses pim ngön kosang poutë ënëm ëëp. ⁴ Ën ngön kosangötë ënëm yeem pöten, "Anutuuk, 'Omën wotpilörö,' pël niapnaat" yewas piporö Kristo kasëng mangkën Anutuu komre kolap pöt arim naë wi naöpan. ⁵ Pöt epël. Tiar Ngëëngk Pulöökë kaamöktak kön wi kosang yewesautaring sak wëen Anutu tiarën, "Ar omën wotpilörö," pël niapënëak koreim wë. ⁶ Pöta songönte epët. Tiar Yesu Kristook yal menak wë pöt koröp kaut yaila pötëre pël naën yaaö pöteparën mos wasëpenaat. Ën Anutuun kön wi kosang weseë neneren lup sant yaalmëa pötenökëer këet pël wasëpenaat.

⁷ O Kalesia omnarö, ar ngaan ngönën kanöök ompyaö yesauröak peene talëpök ngön kaarötök niak ar ngön këeta ënëm ëënganëak il niwaria. ⁸ Anutu arën yas yeniaup pi ar pil ëënëak këkre tö neniaan. ⁹ Ne omën nentak ök ëak niamaan. Pol pëwëö repak kot nent oröak yaaptak sëen pout utpet yaë pöl omën narö ngön kaaröt ök yeniaan ar utpet sa pet yair. ¹⁰ Nem kön kosangtak arimëen kön epël yawi. Tiar Aköpring yal menak wë ar kaar omnaröa könöt sëp wesak nem könöökë ënëm ëënëët. Pël yaëen kot ma kaö namp arim könöt wa irikor yaalni pipop pi pim wa irikor yaaö pöta kangut öpnaat.

¹¹ Karurö, ne koröp kaut ilënëak niaim wëanëen kaar omën pörö pit kööre tok naalnëen ëan tapön. Pël niaim wëanëen Kristo tiarim kangiiir këra yetaprak wel wia pöta ngöntaan pitëm nemëen kön utpet wia pöta won ëan tapön. ¹² Nem kentöök omën arim koröp kaut ilënëak kön wa irikor yaalni piporö pitëmtë koröp kaut pout ilak won wasëp.

¹³ Karurö, ar pöt Anutuuk ar Moses pim ngön kosangötök wii nitëëpanëak yas niiaurö. Pël elnia pöt ar ngön kosang pöt won wë pötaanök koröpöökë ngönöt ngaarëk önëak anganok lup santaring neneraan inëen ëeim ön. ¹⁴ Pitaanök Moses pim ngön kosangötë kepön erën ëak epël äaut. "Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëen elmëem." ¹⁵ Pël ëaap arimënt sërere ngön aöre neneraan nga elmë pël eim önë pötak pourö utpet sënëët. Pötaanök arimtok arimtën ngarangk ëeim önëëk yak ök yeniai.

Pulöökë wëwëetere wëwë ngaanta ngönte

¹⁶ Ne ngön pipot epël wesak niamaan. Ar Ngëëngk Pulöökë ënëm ëën. Pël ëënë pötak koröpöökë kentre kaur pipotön kat nemowiingan. ¹⁷ Tiarim koröpöökë kentre kaur yaautök Ngëëngk Pulöön kööre tok yaalmë. Ën kangiiir Pulöökë kentre kaur pötök lup ngaanötön kööre tok yaalmë. Pël yaëen poutepar nentak nenten nga yaalmë. Pötaanök ar omnant ëënëak kengkën sak naëngan. ¹⁸ Ën Pulöökë ënëm ëënë pöt Anutuuk arën, "Omën wotpilörö," pël niapnaan Moses pim ngön kosangötë iri naön ëënëët. ¹⁹ Koröpöökë yaaut epot. Öngre omp nga ëëre wa ngangaringöt ëëre utpetat ëak ya ngës naën ë, ²⁰ Anutuu urtak omp ak kaaröro ngëëngk mowasöore kempre këarre pölangre pöt ë, kööre tok ëëre ngön nga elö, kentre kaur ë, kölop ëëre keimön ë, welung werak wëaare komkap ë, ²¹ war ë, i ngaat nak kön irikor ëëre i ngaat nak kaökaö ëak tanre ngön aö pël yaaö pipotre omën utpet munt ke tapëlöt wia. Nem ngaan ök niak pöt kaalak yeniai. Omën namp utpet pipotring öpna pöp pi yok pangk Anutuuk wa ngaöök nemomëëpan.

²² Pulöök omën utpet ke pilöt ëëpenëak naalniin. Won, pöök elniin kë ke epot tiarim wëwëatë yaarö. Lup sant, ya ërëp, mayaap, omën nampök utpet elniin kangiiir ya wiap elmë, kësangën, ompyaö ë, ngönt kosang wesak wëwë, ²³ wiap së së, koröpöökë kentöön ngarangk ë, pipot Pulöökë këët. Ngön kosangötökta omën ompyaö pipot ëëpenëak ök yenia. ²⁴ Yesu Kristoën yaö sak wëaurö pit pitëm lup ngaan pötë kentre kaur utpetatring pöt këra yetaprak möön won sa. ²⁵ Pulöök tiar pim kanöök niulëa. Pötaanök pim kanöökël sëpa. ²⁶ Tiar tiarimtä yapinöt köntak wak isak aöre tiarim karurö ya sangën mongawisak pitëm omnantëen itenak kentre kaur ë pël ëëngan.

Tiar kar narö könömötring wëen kaamök elmëëpa

6 Karurö, omën namp saun nent koirën pöt ar Pulööringöröak ya wiaptak ompyaö mowasën. Pël yeem pöt arimëntta Setenök morök elniipanëen ngarangk ëën. ² Arim naë könöm nant wiaan pöt nener kaamök ëak won weseë. Pël yeem pöt Kristo pim ngön kosangöt pout ngaarëk onëët. ³ Omën namp pi yapin won wëak pimtën kön wiin isëpna pipop pi pimtë lupmer morök yaalmë. ⁴ Ar pourö neenem wëwëatön këekë itenak ompyaö ma utpet pötön ëwat seë. Pël ëak ompyaö wiaan pöt omën muntaröaan

won, arimtëen ërëpsawi ëënëet. ⁵ Pöt omën pourö neenem könömöt wak önëet.

⁶ Ar omën ngön rê yanuulëm omnant won wë piporö omnant ompyaö wesak kaamök elmëeë.

⁷ Ne ar pouröen ök niamaan kat wieë. Arimtok arimtën morök ëënganok. Ar yok pangk Anutuun morök naalmëëngan. Omën namp pi ya mëmpna pöp ënëmak pöta këet öpnaap. ⁸ Omën namp koröpöökë yaat mëneim öpna pöp pöta kë utpetat koirak kö sëpnaap. Ën namp Pulöökë yaat mëmpna pöp pi ënëmak Pulöökë këet, wëwë kosang pöt koirëpnaap. ⁹ Pötaanök tiar omën ompyaut ëëpenaataan kaaö ëëngan. Tiarimtok wauretaan kos wiap naën ëëpena pötak këet tiipena akunetak kë ompyaö kaöat öpenaat. ¹⁰ Pötaanök tiar omën pourö kaamök elmëëpena kanö oröön pöt ompyaö elmëëpa. Pël yeem wet rëak tiarim kar Anutuun kön wi kosang yewas eporöen kön wieë ompyaö elmëëpa.

Wa korkorre welaköt ngönte

¹¹ Retëng kaöat pi wia pipot nemtë moresök arimëen yeëerek iteneë. ¹² Omën narö pit omën muntaröak pitën ping wesak apënëak arim koröp kaut ilënëëtaan

wëe yaë. Pit Kristo këra yetaparak möa pöten aim wë wesak utpet mowaspanëak pël yaë. ¹³ Omën Mosesë ngön kosangöt ngaarëk yeö pël weseë koröp kaut ila pörö pit Moses pim ngön kosang pout ngaarëk naönörö. Pël yaauröak arim koröp kaut ilën pitëmtën ping wesak apënëak pël ya. ¹⁴ Ne pöt, omën munt nantön won. Aköp Yesu Kristo pim këra yetaparak wel wia pötaan piin yaya yaaup. Kristo pim këra yetaparak wel wia pötak yangerakë omën utpetat nem naë wieëa pötta kö saut. Ën neenta tapël pötak wel wi olëaut. ¹⁵ Koröp kaut ilööre nailën yaaö pötak këet won. Anutuun kön ngolöpöt ningkën ngolöp sak wë eptaar këet. ¹⁶ Omën kön epö wak wë ënëm yaë piporö pourö, Anutuun omën këerö, Anutuu mayaapre ya ngës pöt arim naë wiaap.

¹⁷ Ne omën nampök könöm muntat nampnaaten kaaö. Omën naröak Yesu pimëen nemöa mörmöröt nem koröpöök wia pötaanök.

¹⁸ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Epesas

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 32 pöta ök won sèen Pool pi Rom kak wii kaatak wë pep epwer retëng ëak Tikikas mangkën wak së Epesas kakë ingre mor saurö mena. Pël èen pit sangk kelak ka naë wieëa pötë wes mëa.

Pep epweri Poolök Aköpë ingre moröröaan retëng ëa. Tiar pim möönre koröpö, pi tiarim kepönö. Tiar pim kaat, pi möör wapët. Tiar pim öng koröp oröön pi tiarim omp koröp oröa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Kristoore pim ingre morörö

r 1:3-3:21

r*

Kristook yal menak wëauta ngönte

r 4:1-6:20

r*

Ngön mëët

r 6:21-24

r*

1 O Epesas ingre mor saurö, kosang wesak Yesu Kristoë kentöökë ënëm ëeim wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristo pim ngön yaaö omën nam-pök pep epwer retëng ë yaningk. ² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tiar Kristook yal menak wëen Anutu welaköt elnieim wë

³ Tiar Kristook yal menak wëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutu puuk kutömweriaan ngönënë welaköt ke nentere nent nineim wë. Pötaanök ping wesak mepa. ⁴ Anutuuk ngaan panëër yanger won wiaan pim ëöetak ketre saun won öpenaataan Kristook yal mempenëak kom ë niulëa. ⁵ Pi ngaanëër kön pil wiin wiakaima. Pötaanök pi lup sant elniin tiar Yesu Kristook yal yemangkën pim ru niwasëpënëak kent kön wiak kön pipël kosang wes niwia. ⁶ Pi tiar pim ru paupaö panëëpök yal menak wëen komre kolap ompyaut kësangën elniin wë. Pötaanök yaya mepa.

⁷ Pi wel wiin pim iitak tiar utpetetakaan sum ëak ent ë niulëak saunat kërë niulëa. Elei, Kristo pim komre kolap pöt peö ëak wia. ⁸ Yaap, pi pöt kësangën elniak könre lup ngölöp pöt lë nimëa. ⁹ Pël ëak pimtë ngaanëër kön wiin ompyaö èen Yesuuk ya mëmpënaat pël kön wiin wiakaima pötak ënëmak pim kön ëlëöp wia pöt tekeri wes nina. ¹⁰ Anutu pi epël kön wia. "Ne wotpil weseim wëen akun kön wian pöt temanöm sèen kutömweriaan yangerakë omën epot pout erën wasën Kristook pep sak öpnaat."

¹¹ Anutu pi omën nant ëëpënëak kön wiak pöt yok pangk yaaupök ngaanëer tiar Kristook yal mangkën pimorö pël sak öpenëak kön wia. ¹² Tiar wet réak Kristook kaamök elniipënëak kor wakaim wë eporö Anutuun kët ël epotë kön wieimeë pim komre kolap kësangën elnia pötaan yaya maim öpenëak pël kön wia. ¹³ Arta ngön këët, Anutuu ar utpetetakaan niöpna ngön ompyaö pöt kat wiak Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëëngk Pul wet réak yaö niia pö ar pimorö pöt pet elniipënëak ninaurö. ¹⁴ Ngëëngk Pulö tiarring wë pötaanök Anutuu omën ompyaö yaö elnia pöt öpenaat pöt ëwat yes. Pël ëak wakaim wë tiar pim komre kolap kësangën yaalnia pötaan yaya mepenëak Anutuuk sasa niön piiring wakaim öpenaat.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëëa

¹⁵ Ne ar tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omën tiarim karurö lup sant yaalmë pöta ngönte kat wiaut. ¹⁶ Pötaanök kët ël epotë arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maimeë nem kimang ngöntak arimëen ök maim wë. ¹⁷ Ne kimang ngöntak tiarim Aköp Yesu Kristoë Anutu, kutöm ë rangi Pepap, piin këëkë ëwat sënëëtaan kön ompyaut nimpöore pim songönte tekeri wes nimpö pël ëëpënëak ök maim wë. ¹⁸ Ën nem kimang ngön eptakta ar yas niaan wëen kutömweriaan omën ompyaut önëak kor wë pöt ëwat sëëre tiar pim ru niwesaurö omën nimpnaat kësang panëët pöt ëwat sëëre weëre kosang kaö pan tiar piin kön wi kosang weseim wëaurö ningkën wia pöt ëwat së pël ëënëëtaan arim lupötë ëwa elniipënëak ök

maim wë. Pim weëre kosang tiarëk wia pötak ²⁰ ngaan Kristo weletakaan wal ë moulmëak o kutömweri pim yaapkëetakël moulmëen wë. ²¹ Pël ëen Kristo pi omën kaö kutömweriaan yangerakë wëaurö pourö il mowesak kaö panë isak öpënëak moulmëa. Pöt peene eptakëer pëen won, ënëm akunaöökta wakaim om öpnaap. ²² Pël ëak Anutuuk omnant pout wa top ëak pim ingrak rongan ë moulmëen omën pötë kaö sak wë pim ingre mor saurö tiarimëen kepön erën ëak niulëa. ²³ Möönre koröpöt kepönöök yal mangkën pangk ëëpna pöl tiar ingre mor saurö möönre koröp ket ëak wë Kristook yal mangkën pangk ëëpnaat. Ën ingre mor saurö Kristook yal mangkën pangk yaë pöpök omën poutë peö ëak pangk yaalni.

Anutuuk tiar pourö Yesuring weletakaan wal ë niulëa

2 Ngaanëer ar utpet ke nentere nent ëeimeë pötök arim lupöt mën wel niwieima. ² Akun pötak kan utpetaöökël wë urmeraröa kaöpök elniin pim naë së rë olëak wakaiman. Pi peeneeta ngön wa olë yaaurö pitëm lupötë wëen Anutuu ngönte wa olaim wë. ³ Tiar pourö ngaan pitëm ök koröpöökë kentötë ënëm eimaut. Pël ëeimeë tiarim koröpöökë könötë ënëm eimeë naröa ök Anutuu kölöpta iri wakaimaut. ⁴ Pël ëautak Anutu pi ya ngës kësang ëak lup sant kaö pan elnia. ⁵ Pël elniak tiarim wa olë yaautaan lupöt wel wiauröak Kristooring wal ë niulëa. Yaap, Anutu pi komre kolap elniak utpetetakaan niwa. ⁶ Pi tiar Yesu Kristook yal yemangkën piiring wal ë niulëak kutöm wëwëet ninak weëre kosangring öpenëak niulëa. ⁷ Pi Yesu Kristoën pim lup sant elniaö pötak omën munt ënëm orööpna pörö pim komre kolap kësang pan kësangën elnia pöt itaampënëak pël elnia. ⁸ Pöt pi komre kolap yaalniem arim Kristoon kön wi kosang yewesautaan utpetetakaan niwa. Pöt arimtok yok pangk naën ëan tapön. Anutuuk yaap elnia. ⁹ Ar Anutuuk pël elniipënëak ya ompyaö nent namëngkën ëaurö. Pötaanök arimtën ing ti wak angan. ¹⁰ Anutu pimtok wëwë ngolöp epët nina. Tiar Yesu Kristook yal meneë Anutuu kan ompyaö kopëtaö wes nina pöök ing mësaim öpenëak pël elnia.

Kristook Yuta omnaröere köpël omnarö erën ë niulëa

¹¹ Ar ngaan köpël wakaimaurö pöten kön wieë. Akun pötak koröp kaut nailën wëen Yuta omën koröp kaut ila pöröak arën koröp kaut nailënörö pël niaimaut. ¹² Pël ëen ar ngaan Kristo won wë ten Yuta omën Anutuun yaö sauröaring naön, pëlëer wakaimaurö. Ar pörök wëen omën ompyaö nent ënëm arimëen orööpnaataan kor naön. Ën Anutuunta köpël wakaimaurö. ¹³ Ngaan maimerek wakaimauröak peene Kristo pim iit arimëen il olëa pötak wa niulëen Yesu Kristook yal ëak Anutuu naë wë. ¹⁴ Pöt Kristo pimtok tiar mayaap yangingk. Ngaan Yuta omnaröere köpël omnarö tiarim naë kööre tok wiaan sowi kësangpel tekarak wiakaimaut. Pël ëautak Kristook pim möönre koröpö këëpöt wesa pötak sowi pö të olëak köpëlre Yuta omën pourö ron-

gan kopëtet ë niulëaut. ¹⁵ Moses pim ngön kosangötre Yuta omnaröa yaaut won wasëpënëak pimtë koröpö këëpöt wesa. Omën rongan nentepar pöteparë urtak rongan ngolöp kopëtet ë niulëen tiar piik yal ëak mayaaptaring öpenëak pël elnia. ¹⁶ Pim këra yetaparak wel wia pötak Yuta omënere köpël omën pourö wa erën elniin këra yetap pörak Anutuu naë niulëak komre kap tiarim tekarak wieëa pöt won wesaut. ¹⁷ Pël ëen pi ten Yuta omën Anutuu naë wakaimauröere ar köpël omën maimerek waikaimaurö tiarën mayaaptaring öpena ngön ompyaö pöt ök niapënëak waisa. ¹⁸ Pöt Kristo tiarimëen wel wia pötaanök Yuta omënere köpël omën tiar Ngëengk Pul kopëtaöoring wë kan kopëtaö wes nina pöök së Pepa naë orööpnaat.

Ingre mor saurö tiar Anutu pim tup ngëëngkët

¹⁹ Pötaanök akun eptak ar suurö won. Ar ngönën omnaröaring erën ëak Anutuu ru sak wë. ²⁰ Tiar pöt Anutu kaat. Ar ngëlangre pasöt Yesuu ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaö omnarö ten wapöt. Ën Yesu Kristo pimënt pöt möör wapët. ²¹ Pël ëen tiar omnarö piik yal mampö seim wëen taë niwasën Aköpë tup ngëëngkët pël orööpnaat. ²² Arta ten ingre mor sauröaring Kristook yal mangkën Ngëengk Pulöök elniin Anutu pim tupët pël sak wëen pi öngpök wë.

Anutuuk Pool köpël omnaröen ngön ompyaut ök mapënëak ya pöt mena

3 Pool ne Yesu Kristo pim ngönte ar köpël omnaröen ök yeniak e taptaan wii kaatak neulëaut. ² Yaap, ar neen kat wian. Anutuuk komre kolap elnëak arim naë ya mëmpëak ök neeaut. ³ Pël neak pim ngön ëlëëpöt war wes nenaut. Pöta ngön mëntte wet réak pep epweri retëng ëaut. ⁴ Ar ngön pipët sangk kelak pöt nem könöök Anutu pim ngön ëlëëpöt Kristoëen ëaut ëwat panë san pöten ëwat sënëët. ⁵ Ngön ëlëëp epët ngaan omën wë aprö ima pöröa naë Anutuuk tekeri wes nemangkën ëautak peene eptakök Ngëengk Pulöök ten ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaurö tekeri wes yangingk. ⁶ Ngön ëlëëp pöt epët. Köpël omnarö ar ngön ompyaut wak wë ten Yuta omnaröaring rongan kopëtet ëak Anutuu omën ompyaut tenring pep sak wë. Pël ëeë Yesu Kristook yal ëak Anutuu ten Yuta omnaröen kup niwia pöt pep sak wë.

⁷ Ne pim ngön ompyaut ök niamëak Anutu pim weëre kosangöök komre kolap kësang elnëak pim ya omën wes neulëa. ⁸ Ne ngönën omnaröa iri wëaupök Anutu pimtok ar köpël omnaröen ngön ompyaut ök niamëak komre kolap kaö elnëak ya epëtak neulëaut. Kristo pim ulöpre moup ngön epët kaö panëët omnaröa yok pangk pout ëwat nasënganëët. ⁹ Anutu ngaanëer omën ël epot ket ëaup pim kön epët ëlëëp wiak wakaima. Pël ëautak peenök kön ëlëëp pöt omën pourö war wes nimpëak neea. ¹⁰ Anutuu ingre mor sauröa naë pim ëwat ke nentere nent epot akun eptakök wëlël ë wiin enselöröere kutömweri weëre

kosangringörö pitta itenak ewat sēpenēak ēlēp wia.
¹¹ Anutu pi ngan akun wontak pim könöök ngön kosang wesa pōta kēēt tiarim Aköp Yesu Kristo wes yamēem tekeri wesa. ¹² Pēl ēēn tiar piik yal ēēē kön wi kosang wesak kasinkasin won Anutu naē yes. ¹³ Pō-taanök epēl niamaan kat wieē. Ne arimēēn yak kēēm-re kēlangōnē rangk wē eptaan arim lupōt irepan. Ar pōten ping weseē.

Pool pi Epesas omnarōaan Anutuun kimang mēēa

¹⁴ Ne Pepen rar rē mowesirak arimēēn kimang yemak. ¹⁵ Pōt pi kutōmweriaan yangerakē omēn pourō tiarim pep sak wēēn pim naēaan orōan. ¹⁶ Anutu pi ē rangi pout pangk ēēēaupōk Ngēēngk Pulō elmēēn weēre kosang koir ningkēn arim lupōt kaō sak kosang sēnēak kimang yemak. ¹⁷ Pēl ēāk ar Kristoon kön wi kosang wasēn pi arim lupōtē ōpēnēak kimang yemak. Pēl ēāk ar pim lup sant pōtak misēn il tēak kosang sak tauēē ¹⁸ ngōnēn omēn muntarō pitring ar pourō lup sant pōta songōnre lōōre kalap naōōkaan naōōk pout kengkēn ewat sēnēak kimang yemak. ¹⁹ Pēl ēāk Kristoē lup sant omnarōa ewatōt il yewesa pipēta ōngpōk ōnēak kimang yemak. Pēl ēaan Anutuu naē lup moup peō ēāk wia pippel ar peō elniipnaan.

²⁰ Anutu pim weēre kosangōōk tiarim lupōtē ya yamēngk pōpōk omēn kaō panēēt yaalniem tiarim kimang yamēēaare elniipēnēak kön yawia pōt il yewas. ²¹ Ingre mor saurōa naēre Yesu Kristoē naē pimēēn yaya yal menmen aim om wiakaim wiaap. Yaap.

Ingre mor saurō tiar Kristoē mōōnre korōp sak wē

4 Ne tiarim Aköp Yesu pim ngōnēntaan wii kaatak neulēaup nook kosang wesak niamaan kat wieē. Anutuuk omēn kaō panēētaan yas niaurō. Pōtaanök wēwē ompyaō ōnēak niulēa pōl weē. ² Pēl ēēē arimtēn kön wiin iraan ya wiap pōtaring wē kar narōa könōm elniipna pipōt lup santak wetak weē. ³ Pēl ēēē Pulō pim mayaapta wiirupōk wa erēn elnia pipēt ilpan. Pō-taan ngarangk ēeim weē. ⁴ Anutuuk pim omēn ompyaō kopētetaan kor ōpēnēak yas niaan tiarta rongan kopētēt ēāk Ngēēngk Pul kopētaōōring wē. ⁵ Tiarim Aköp kopētap kön wi kosang yewesaut kopētēt, ēn i yamēaut kopētēt. ⁶ Pēl ēaan Anutu pi tiarim Pep ngawī kopētap. Puuk pout kepōn erēn elnia. Pēl ēāk tiar weēre kosang kaamōk elniin pim yaat yamēngkēn tiarim lupōtē wēaup.

⁷ Yaap, tiar rongan kopētēt ēāk wēēn Kristook neenem yaatē weēre kosangōt nina. ⁸ Kristo pim tiarimēēn elnia pōta ngōnte ngōnēn pepeweri epēl wia.

“Pi kutōmweri isēpēnēak omēn kēsang pan il mowesak wii tēak mēsak ngaarēk isa.

Pēl ēāk pi omnarō kēsangēn elmēa.”

⁹ “Ngaarēk isa” ngōn pōt orōptaanōk ēa? Songōnte epēt. Pi wet rēak maim o ngaarēkaanōk yangerak irēa.

¹⁰ Pi irēaupōk kutōmre yang poutē pangk ēāk ōpēnēak kaalak kutōmweri is pōrek wēaurōaan kaō sak wē.

¹¹ Pēl ēēē pi tapōpōk kēsangēn elniak omnarō weēre

kosang kaamōk elnieē narō pim ngōn yaaō omēn niwesa, narō tektek ngōn yaaō niwesa, narō ngōnēn ōk yaō niwesa, narō ingre mor saurōa ngarangk niwesa, narō rē yanuulaō niwesa. ¹² Pipēt ngōnēn omnarō tiar pim ya ompyaut mēmpenaataan kopēta niwasēn pim mōōnre korōp pōt tiarim naē kaō sak kosang sēpenēak omēn piporō niulēa. ¹³ Pipēl pipēl ya mēmpeimeē tiar kön wi kosang yewesaōre Anutuu Ruupē songōnten ewat poutepar mēngkre mēngk sēēn lup koptemer sak ōpenaat. Pēl ēēē kaō sak Kristo pim wēwē ompyaō panēētakēl sē ōpenaat. ¹⁴ Pēl ēāk tiar rungaarōa ōk nasēnganēp kosang sak ōpenaat. Pōt kent yamōōn kēra ēpotē ētēp yaalmē pōl rungaarōa ōk ēngk ma e yewas pōrōak kaar omnarōa ngōnōtōn kat wiak kön irikor ēāk kēlok sēpnaat. ¹⁵ Pēl ēēpnaatak tiar lup santaring wē ngōn kēēt pēēn aimeē kaō sak Kristo tiarim kepōnōōkōp pim ōk sēpa. ¹⁶ Pi tiarim kepōnōōk elniin ingre morre pōt nener yal menak omēn sēēn ompyaō yaē. Tiar kaō ke nentere nent neenem ēēpenēak kopēta wes nina pōta ēnēm yeem lup santaring neenemēēn kaamōk ēēē kaō sak kosang sēpnaat.

Ingre mor saurō wēwē ngolōptak ōpa

¹⁷ Ne Akōpē urtak sak kosang panē wesak niamaan. Ar kōpēl omnarōa yaē pōl arim könōt omēn pasutēēl wiak ōnganok. ¹⁸ Pitēm lupōt koō olēaan yak ewat nasēn wē lup kosang ēāk Anutuu wēwēet kasēng menak tomōkēl wē. ¹⁹ Pēl ēēē ēō kōpēl pitēm könōt utpetatēēl kosang wiak wē utpet ke nentere nent eimeē kewilring wē.

²⁰ Ar pōt, wēwē pipēt ōnēak Kristoē songōnte rē naniulōn ēaut. ²¹ Ar yaap Kristoē ngōnte kat wiaurō. Ngōn pipēt Yesu pim ngōn kēēt epēl rē nuulōn kat wiaut. ²² Ar lup nganōtring wēēn arim kentre kauratōk morōk elniin utpet wakaiman. Pōtaanök lup ngan pipōt ent ē olaē. ²³ Pēl ēāk Pulōōk lupre kön ngolōp niwasēpnaan kuure mak mēak ²⁴ lup ngolōp pipōt wa mēēē. Pipōt Anutuuk pim ōk mēngk wesak ket ēaut, wotpilre ngēēngk panēēt.

²⁵ Pōtaanök ar kaar yaaut moolēak ngōn yaapōt pēēn neneren ōk maē. Pōt tiar Kristoē ingre mor sak nener yal yeē. Neneren kaar apena pōt tiarim yal ēa pōt ilpenaat. ²⁶ Ar kōlōptak utpet nent ēēngan. Setenēēn kan motēēnganēēn kōlōp ēeim wēēn kētēp ilepan. ²⁸ Kēkain yaaurōak pōt sēp wesak omnant koirēnēēn kosang ngentiak ya mēnak nant ngōntōk yaaurō meneē. ²⁹ Arim kēmōtēēn ngōn utpetat anganok ompyaut pēēn omēn kat wiipnaarō kaamōk elmēēpnaan aim weē. ³⁰ Ar Anutuu Ngēēngk Pulōōn ya utpet ēēpnaat elmēēngan. Pi tapōōk niōpna akunetak ar Anutu pimorō pōt pet elniipēnēak yaō niwesaut pōtaanōk. ³¹ Ar omēn ya utpetaring yaaō, ngaare ya sangēn, ngōn kosang, ōkre was, utpet pipōt pout moolaē. ³² Ar ngōntre karurō kaamōk elmēak arim lupōt meneē. Pēl ēāk pitēm saunat won moweseē, Anutuu Kristoē kanggiir arim saunat won niwesa pōl.

Tiar ewaöök öpa

5 Anutuuk lup sant elniin pim ru sak wë. Pötaanök pim ë pël ëëë. ² Kristo pi tiarimeën yaköm ëën lup sant elniak pim wëwëet tiarimeën yak keëpöt wesak pim möönre koröpö omën köp nga kamp misëngringöt ar yaaö pöl Anutuun kiri ëën kë sa. Tapël ar yakömre lup sant kantakël weë.

³ Ar Anutuu omnarö. Pötaanök öngre omp nga yaaö, utpet wa ngangaaring omnantön kentre kaur ngön pipot kot nent arim tekarak örööpan. ⁴ Ngön ëoaat, köntak yaaö puot, ngön utpetat, pangk naënganë pipot anganëp Anutuun yoöre ërëp aim weë. ⁵ Ar epël kön wieë. Öngre omp nga yaaöre utpet wa ngangaaringöt yaaöre omnantön kentre kaur yaaö Anutuu urtak yangerkë omnantön omp ak yewesaö piporö Anutuuk wa ngaöök mëak wëwë kosangta yaö nemowaspan. ⁶ Ar morök omnaröa utpet ke pilöt ëëneäk ngön kaar yenia pipot kat wiingan. Anutu omën pim ngön wa olëak utpet ke pil yaë piporö kangiiir nga yaalmëaup. ⁷ Pötaanök ar omën piporöaring wa meilak ëëngan. ⁸ Ar ngaan koutak wakaimauröak peene pöt Aköpök wa niulëën pim naë rë olëak ewaatak wë. Pötaanök ewaatak wëauröa wë pöl weë. ⁹ Ewaatak wëa pöta keët epot. Lup ompyaö, wotpil, ngön yaapöt yaaö pipot. ¹⁰ Pël ëak ar omën nant ëëneäk pöt Anutuuk kent ëëpën ma won pöt ewat sakök ëëë. ¹¹ Kar naröak kouta omën mosut yaëën kaamök ëënganok omën pouröen wëwë pipotön utpetat pël ök maë. ¹² Ne omën ëlëëp yaaö pipotön naëngan, amaaten ëö yaë. ¹³ Pël ëaap tiar omën ke pilöt tekeri wasën ewaatak elmëën pipotë songönte yoolök sak wiaapnaat. Pöt omën tekeri yewas pöt ewaäöök wesira. ¹⁴ Pöta ngönte epël wia.

“Ka ureëaup, ni wal ë.

Lup wel wiaup, öp së.

Pël ëën Kristook ëwa elniipnaan.”

¹⁵ Pötaanök arimtë wëwëatön ngarangk këëkë ëëë. Kön wonöröa wëwëat önganëp könringöröa wëwëat weë. ¹⁶ Peene akun eptak tiarim naë utpetat kësang pan wia. Pötaanök akun nant il mëënganëp akun poutë omnarö kaamök elmëak kosang ngentiak ya mëmpa. ¹⁷ Pötaanök ar köpël ëënganëp Aköpë ya ngön ya pipöt kön wieë.

¹⁸ I ngaat nak kön irikor ëëngan. Piptak utpet yaniwas. Pötaanök pël ëënganëën Anutuu Pulöök arim lupötë peö ëak wiaapna pötaar elniip. ¹⁹ Pël ëëë karuröaring arim këmötök ngönën tanre tan Pulöök yaningk pipot Aköpön lupre könötökta tan aim weë. ²⁰ Pël eimeë akun poutë omën ël epot poutëën tiarim Aköp Yesu Kristo pim yapintak tiarim Pepap Anutuun yowe maim weë.

Öngre ompöröa ngönte

²¹ Ar Kristoon yaya yaaurö. Pötaan neneraan inëën ëëë.

²² Öngörö, Aköpön inëën yaalmë pöl arim ompöröa ikanöök weë. ²³ Kristo tiar pim ingre mor saurö utpetetakaan niwa pöp tiarim kepön erën ëak ngarangk elnieim wë pöl ompöpök pim öngöp ngarangk yaalmë. ²⁴ Pötaanök ingre mor sauröa Kristoon inëën yaalmë pöl öngörö ar arim ompöröaan inëën elmëëë.

²⁵ Ompörö ar, Kristo pim ingre mor saurö tiarimeën yak pim wëwëet keëpöt wesa pöl arim öngöröaan lup sant elmëëë. ²⁶ Kristo pim ngön ompyautak tiarim utpetat i niirak kölam niwesak tiar pim ingre mor saurö Anutuun yaö niwasëpënëak wel wia. ²⁷ Pël ëak tiar, pim ingre mor saurö, ketre saunere utpet ke nentere nent won kölam pëën ngëëngk niwesak pimtëën niöpënëak wel wia. ²⁸ Ompörö ar arimtë koröpö sant yewas pöl arim öngörö sant moweseë. Pöt öngre omp pouwaar yal ëak koröp kopëtaö sak wë pötaanök. Omp namp pi pim öngöp sant yemowas pipop pimtë koröpööta sant yewas. ²⁹ Tiarim naëaan omën namp pimtë koröpö keëpöt newasën. Won. Pimtok pimtë koröpö kaömp menak ompyaö wesak ngarangk yaë. Pöta ök Kristook ingre mor saurö ngarangk elnieim wë. ³⁰ Pöt tiar pim möönre koröp pöökë kaut pötaanök. ³¹ Pöta ngön nent ngönëntak epël wia. “Omp namp pim ëlre pebaar sëp wesak öngöpök yal mangkën pöt piarip lupre koröp pöt kopëtap pël sak öpnaat.” ³² Ngön ëlëëp epta songönte öngpök wiaan nook kön wiin pöt Kristoonre pim ingre mor sauröaan yaë. ³³ Pël ëaap arimtëenta yaë. Ompörö ar arim koröpöön sant yaalmë pöl arim öngörö lup sant elmëëë. Pël ëën öngörö arta arim ompöröa inëën elmëëë.

Ëlre pep, koontre yokot pitëm ngönte

6 Rungaarö ar, Aköpëën yak ëlre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël ëënë pöt ompyaö. ² Ngönëntak epël wia. “Ni nim ëlre pebaarë ngön ngaarëk wë.” Ngön kosang piptakëër Anutuuk yal menak kup mowia. ³ Pöt epët. “Pël ëëmë pötak yangerkak akun wali ömëët.”

⁴ Ën ëlre peparö, ar arim koontre yokoturö ya sangën mongawisngan. Ar ngönën rë moulak pepanöm mëak ngarangk elmëëë. Pël ëën pit kaö sak ngönënta ënëm ëëpnaan.

Inëën yaaöre ngarangk pitëm ngönte

⁵ Inëënörö ar, arim ngarangköröa ngön ngaarëk weimeë Kristoën inëën yaalmë pöl pitën kasinkasin ëak pitëmtëën pëën inëën elmëëneäk weë ngentieë. ⁶ Pöt arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëën won. Ar pël yeem Kristoë inëënörö pël weseë Anutuu kan yanulë pöök kön kengkëring seë. ⁷ Pipët omnaröen kön wieë won, Aköpön kön wieë ya kë sak arim yaat mëneë. ⁸ Ar epël kön wieë. Namp pi inëën wë ma won wë ya ompyaö mëmpna pöt Aköpök kangut ompyaö koir mampnaap.

⁹ Ngarangkörö arta tapël arim inëënöröen ompyaö yaalmëem pitëm kas ëëpnaat elmëëngan. Aköp ar

pouröa ngarangk ngawiap kutömweri wë pöp omnarö pim ëöetak isak irëak won, mëngkre mëngk wia.

Tiar nga omnaröa ök sak öpa

¹⁰ Ne ngön kaut epël niamaan. Aköpök yal menak pim naëaan weëre kosangöt wak pötring weë. ¹¹ Ar Setenök morök elniipënëak yaëen weëre kosangring tauak pi ke ur momëënëen Anutuu ngaë omnant yanging pöt wak weë. ¹² Tiar omën möönre koröpring eporöaring nga naalëen. Won. Ensel utpetaröere Setenë inëen yaauröere yang ngarangk utpet koutak wëauröere urmer ke nampre namp mopöök wëaurö pitring nga yaal. ¹³ Pötaanök ar Anutuuk ngaë omnant yanging pipot wak weë. Pël ëen nga jaaröön pöt kangiiir elmëen kas sëen weëre kosangring tauanëët. ¹⁴ Ar epël ëak tauëë. Ngön këetak yepat ket ëak ureë. Ën wotpil wëwë pötak ulpëen kosangëp ket ëa pötë ök koröp oröön riipetakël mëak weë. ¹⁵ Anutuu mayaap yanging pöta ngön ompyaut omnaröen ök manëët kopëta wesak ing kör ket ëak mëëë. ¹⁶ Pël ëak arim kön wi kosang yewesautakta ngilöatë ök wesak weë. Pël ëen pötök utpetatë pepap Setenë es wisangöt pörang urak sëpnaat. ¹⁷ Anutuu utpetetakaan yaniö kön pötak ul kosangta ök waëëë. Pël ëak Anutuu ngöntak Ngëengk Pulöökë öpwer pël sëen wak weë.

¹⁸ Ar kët ël epotë Ngëengk Pulöökë weëre kosangtak kimang maë. Anutuun kimang ke nentere nent maimeë kaaö köpël Anutuu omnaröaan kimang maë.

¹⁹ Pël yeem ne ngönën ök memëak yaëen Anutu kaamök elnëak nem mema pöt këmtak newiin kas köpël ngön ompyaö ëlëep wia pöta songönte tekeri wasumaan nemëenta kaamök elnëak kimang maë. ²⁰ Ne ngön ompyaut ök amëak Anutuuk neulëaupök nem pël yaataan wii kaatak neulëaup. Pël ëen ar Anutuuk ne ngön ompyaut tekeri wasum pël neeaö pöl kas köpël mëmpaan Anutuun kimang maë.

Ngön mëët

²¹ Tikikas puuk pep epwer wak wais ninak nem yaauta ngönöt pout ök niapnaat. Tikikas pöp tiarim kar panëëp Aköpë këm ngön ngaarëk wak inëen yaaup. ²² Pi nook arën tenim songönte ök niaan kat wiak ya kë sënëëk yak wes mëen yewais.

²³ Anutu Pepere Aköp Yesu Kristo piaripök ar nem karurö mayaap tekeri wes ninak arim kön wi kosang yewesaut taë niwasën lup santaring weë. ²⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristoë naë rë olëak wë lup sant yaalmëaurö arim naë Anutuu komre kolap pöt wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Pilipai

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 32 pöta ök won sèen Pool pi wii kaatak wë pep epwer retëng ëak Epaprotaitas mangkën wak së Pilipai kakë ingre mor saurö mena. Pool pi wet rëak Pilipai kak së ngönën ök maan narö Yesuun kön wi kosang wesa (Ngön Yaaö Omnarö 16:11-40). Pël èen ënëmak Pool pi wii kaatak wëen ingre moröröak mon nant wa rongan ëak Epaprotaitas mangkën wak së Pool mena. Pël èen Pool yowe mëak pep epwer mena. Pi wii kaatak wë ërëpërëp yeem pitta Kristooring wë pötaan ërëpërëp ëepënëak kent kön wiak retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut

r 1:1-11

r*

Poolë ngönte

r 1:12-26

r*

Kristook yal menak wëauta ngönte

r 1:27-2:18

r*

Timotiire Epaprotaitas piarpim ëëpnaat

r 2:19-30

r*

Pepanöm ngönte

r 3:1-4:9

r*

Kaamök elmëautaan yoöre ërëp ngönte

r 4:10-20

r*

Ngön mëët

r 4:21-23

r*

1 O Pilipai kak Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröere ngönënë wotöököröere ngönënë ya kaamök yaaurö, Poolre Timoti Yesu Kristo pim inëen yaauwaar tenip wë nook pep epwer retëng ë yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolap mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ërëp mëëa

³ Ne arimëen yak akun ëlötë kön weswes eimeë Anutu nemopön yoöre ërëp maim wë. ⁴ Ar wet rëak ngön ompyaut kat wia pötak ngës rëak neering top ëak aö aö imeë peene pël yeë pöten kön wieë nem Anutuun ök yamëëa pötë ërëpsawiarung wë ar kaamök elniipnaataan ök yamëëaup. ⁶ Pël ëak ne epël kön yawi. Anutu ngës rëak arim lupötë ompyaö yaalni pöpök ompyaö elnii seimeë Yesu Kristo pim waisëpna akun kaöaöök pet irëpnaap. ⁷ Ar nem ru ulöpöökörö. Pötaanök Anutuuk ompyaö elnieim öpnaat nem kön yawi pöt yok pangk. Pöt nem wii kaatak wëaöre Kristoë

ngön ompyauta songönte tekeri wasën omnarö ngön pöt taë wesak öpënëak ngön yaatak neulëen wëaö pöteparë ar neering lup kopëtemer sak wëen Anutuuk komre kolap elniak kaamök yaalni. ⁸ Yaap, Anutu ëwat wëen ne yaap pan ök yeniak. Yesu Kristoë tiarën ya ngës kësang yaalni pöl ne arën yaalni. ⁹ Pël ëëë ne arim lup sant yewesaö pöt kaö sèen Anutuu omnant këëkë ëwat sak ompyaöre utpet pötepar kom ëënëëtaan Anutuun kimang yamëëaup. ¹⁰ Pël ëak ar omnant këët kom ëak Kristo pim waisëpna akun kaöaöök saun won, wotpil önëëtaan pël yaaup. ¹¹ Ar pël eim wëen Yesu Kristook kaamök elniin wotpil wëauta këët arim naë oröak kaö sëpnaat. Pël èen omnarö pöten itenak Anutuun yaya mëak pim yapinte ping wesak aim öpnaat.

Pit Pool wii kaatak moulmëak ngön ompyaut il newarin èen ulöl sa

¹² Karurö, ar ëngk ma e wasnganëen ök niamaan kat wieë. Pit nem wii kaatak neulëautak ngön ompyaut il

nemowariin eën ulöl yes. ¹³ Pötaanök nga omën pourö Rom omën omp ak Sisa pim kaatak ngai yaaö pöröere omën munt kak eprek wëauröeta pit neen ewat wë, nem Yesu Kristoë ngön ök yaataan wii ka eptak neulëa pöten. ¹⁴ Pël eën ingre mor sa nem kar narö kësang nem Kristo pimëen yak wii kaatak neulëa pöten kön wieë Aköpön kön kosang wiak kas köpël Anutuu ngönte ök aim wë.

¹⁵ Yaap, omën narö ne utpet wesak wak neirapënëak Kristo pim ngönte ök aim wë. Ën narö neen ompyaö elnëëpënëak pim ngönte ök aim wë. ¹⁶ Omën nem ompyaö elnëëpënëak Kristoë ngönte ök aim wëa pörö pit omën naröak ne ngön ompyauta songönte amëak wii kaatak neulëa pöten kön wiak lup sant elnëëpënëak Kristoë ngönte ök aim wë. ¹⁷ Ën omën ne wak neirapënëak Kristoë ngönte ök aim wëa pörö pitëmtëen wak isak apënëak pim ngönte ök aim wë. Pit korar yeem ne wii kaatak wëen pitëm ngön ompyaut ök yaaö pötaan wii kaata ngarangköröak könöm munt nant nem rangk newiak yal mampënëak yaë. ¹⁸ Pipët ompyaö. Pöt omën narö korar yeem Kristoë ngönte ök aim wë, Ën narö wotpil yeem pël eim wë pouteparëen ne ërëpsawi yeë. Nemëen pitëm Kristoë ngönte ök ya pipët kaöet. Pötaanök ërëpërëp yeë.

¹⁹ Yaap, ne ërëpsawi eim ömaap. Pöt ne epël kön yawi pötaanök. Ar nemëen Anutuun kimang yemaan Ngëengk Pul Yesu Kristoë wes mëen waisa pöök kaamök elnëen ne wii kaatakaan ent ë neulëëpnaat. ²⁰ Ne omën nant yeem ëöere kaskas naën ëëmëak kent kaö pan. Ne akun ëlötë Kristoë ngönte ök ëak pim yapinte wak isak yaaupök peeneeta öp wëere wel wi pël ëëma pötak kas köpël tapël pim yapinte wak isak amaap. ²¹ Nemtë könöök epël yawi. Ne yangerak öma pöt Kristoë songönte war wesak amaap. Pöt ompyaö. Ën wel wiima pöt pim naë sumaap. Pöt ompyaö pan. ²² Ne yangerak yal menak öma pöt nem Kristo pimëen yak ya mëmpa pötak kë orööpnaat. Pötaanök nem ëëmaaten kön selap yaë. Pöt nem wel wiimaat ompyaut ma öp ömaat ompyaut ne pöten kön nawiin. ²³ Yaap, ne engk ma e yewas. Nemtë kentöök wëwë epët sëp wesak së Kristo piiring öma pöt nemëen ompyaö pan. ²⁴ Pël ëëmaatak ne yang eprek yal menak öma pöt ar kaamök elnieim ömaat. Pöt arimëen ompyaö pan ëëpnaat. ²⁵ Ne pipten kön kosang yawi. Pötaanök ne ewat sak wel nawiin öp wë arim kön wi kosang yewesaut kosang sëere pötaring ërëpsawi ë pël ëënëëtaan arim naë wë kaamök elnieim ömaap. ²⁶ Pötaanök nem arim naë kaalak waisumaatak ar nemëen ërëpsawi ëak yok pangk Yesu Kristoon yaya manëët.

Pilipai omnarö pit Poolring këlangön kat wia

²⁷ Ar kopët eptenökëer kosang wesak weë. Kristoë ngön ompyauta wia pöl wotpil wesak weë. Pël ëaan ne arim naë wais itaampöore kamaarek wëen pöt omnaröak arën, "Pit lup kopëtemer sak wë kosang sak tauë nener yal menak weë ngentiak ngön ompyaut ök ya," pël aan kat wiimaat. ²⁸ Pël yaëen ar kas naën

yaëen itenak pit kö sëen ar muumök önëët pöt kön wiipnaan. ²⁹ Anutuuk arim naë orööpënëak ëa pöt Kristoon kön wi kosang wasënë pötaan pëen won, pim ënëm yeem këlangön kat wiinë pötaanta elnia. ³⁰ Ngaan ar itenaan ne Kristoë yaat yamëngkën omnaröak këlangön kat newiak utpet neweseimaut. Pee-neeta ar kat yawiin tapël yaalnë. Pël yeem arta tapël yaalni.

2 Ar Kristook yal menak kosang sak wë ma? Pi ar lup sant yaalniin ya kë yesem wë ma? Ar ngëengk Pulööring lup kopëtemer sak wë ma? Neneren lup sant elmëak yaköm elmë yeë ma? ² Ne kön wiin ar yok pël yaaurö pötaanök ërëpsawi yeë. Pötaanök ne ërëpsawi kaö pan ëëmaan epël ëëë. Ar kön kopëtal wieë neneren lup sant elmëëë. ³ Arimtën kön wiin isëpënëak omnant ëënganok arimtën wak irëak omën muntaröen kön wiinakëer isëp. ⁴ Arimtëen pëen kön wiak kaamök ëënganëp karuröaanta pël ëëë. ⁵ Yesu Kristoë pimtën kön wia pöl arimtën kön wieë. Pi epël kön wia.

⁶ Pi Anutuu wëwëere weëre kosangring wëaupök weë ngentiak Anutuu ök öpënëak naën.

⁷ Pël ëaap pi pipot sëp wesak inëen yauröa ök sak wakaima.

Pël yeem yang koröp wak omnaröa ök sa.

⁸ Pi omën mönre koröp wak wë pimtën wak irëak Anutuu ngön ngaarëk wak wel wia.

Omnaröak piin utpetap wesak këra yetaparak möön wel wia.

⁹ Pötaanök Anutuuk pi ngaarëk pan wak isak yapin nent mëëa.

Pötak yapin pout wa ngep ëak wë.

¹⁰ Anutuuk omën pourö, kutömwëriaan yangerakë, öpre wel pourö, rar rë wesirak Yesuun yaya mëak

¹¹ Anutu Pepapön ping wesak maimeë, "Yesu Kristo pi Aköp," pöt tekeri wesak apenëak pël ëa.

Tiar ariatë koutak ëwa yaë pöl omnaröa tekarak ëëpa

¹² Nem kar panëëro, Kristo Anutuu ngönte ngaarëk wa pötaan nem arring wakaimautak akun ëlötë nem ngön ngaarëk weim pöl peeneeta kamaarek wë eptak il wesak pël ëëë. Anutuu pimëen kama niwa pöta këët orööpnaan kasinkasin yeem ompyaö wesak ya mëneë. ¹³ Pöt Anutu pimtök ar pim kent kön yawiaut kent ëak ënëm ëënëëtaan kaamök elniak arim lupötë ya mëneim wë pötaanök.

¹⁴ Ar omnant pout ya yamëngkem kaaöre këëpötre ya sangën ngön anganok. ¹⁵ Pël ëënëë pöt saun won wëen naröak arën, "Pit utpet yaë," pël neniapan. Pël ëën ar korar yaaöre utpet yaaö pöröa tekarak wotpil eim önëët. Pël yeem pöt ariatë koutak ëwa yaë pöl ëënëëët. ¹⁶ Pël ëëë pöt pit kout sëp wasëpnaan wëwë kosangta ngönte ök maim ön. Pël ëënëë pöt Kristo pim waisëpna akun kaöaöök ne pas kontak ya namëngkën ëaut pël wesak arimtëen ërëpsawi ëëmaat. ¹⁷ Arim kön wi kosang yewesaut Anutuun kiri yaalmë pöta ök yaëen ne arim kön wi kosang yewesaut taë wasumëak

wel wiima pöt, nem iit wain iita Anutuun kiri yaë pöl il olaan arim kiri yaautak yal mangkën Anutuuk itaangkën ompyaö yaëen arring ërëpsawi ëëmaap. ¹⁸ Ën Anutuuk neaan wel wiin pöt arta tapël pötaan neering ërëpsawi ëën.

Timoti pim ngönte

¹⁹ Aköp Yesu Kristo pi kön wiin pangk ëën pöt ne arim ngönte kat wiak ya kë sumaan akun kot nent Timoti arim naë wes mëen wais rëak kaalak waisëpnaat. ²⁰ Nem naë omën munt namp won, Timoti pimënt nem arimëen yaalni pöl yeem arimëen kön ngangan yaaup. ²¹ Omën muntarö pit Yesu Kristoë yaataan kön nawiin pitëmtë omnantëen pëen kön yawi. ²² Ar Timoti pim ompyaö yaë pöten ëwat wë. Ompre ruaarë ya yamëngk pöl pi neering ngön ompyauta yaat yamëngkaup. ²³ Pötaanök nem kentöök wii ka ep-tak nem ëëma nent kat wiak pöt tapëtakëer pi arim naë wes mëëmaat. ²⁴ Nem kön kosangtak epël yawi. Aköp pi kat wiin pangk ëën pöt akun wali nasën wiaan nemëntta arim naë waisumaap.

Eaprotaitas pim ngönte

²⁵ Ne tiarim karip Eaprotaitas arim ngësë wes mëen waisëpënëak kön yawi. Pi neering Kristoë yaat ngawi mëmpö nga omnaröa yaë pöl weë yengentiaup. Ne omnantëen ngöntök wëen pi wes mëen wais kaamök yaalnëaup. ²⁶ Pi yauman yaëen ar kat wiak pimëen kön selap ëautaan ya këlangön kön wiak arim naë waisëpënëak yaarek wes mëen waisëpnaat. ²⁷ Yaap, pi yauman eim wel wiipënëak ëa. Pël ëaap Anutuuk piin yaköm elmëak ompyaö mowesa. Pimtën pëen won, nemëenta yaköm elnëa. Pöt ne ya këlangönring wëen pi këlangön munt pim wel wiipna pöt rangk naalnëen ëa. ²⁸ Pötaanök nem kentöök ar piin itenak ya kë sëen nem naë arimëen könöm wia pöt kengkën sëpënëak pi arim naë teëntom wes mëen waisëpnaat. ²⁹ Pötaanök pi waisën pöt Aköpön yoöre ërëp mëak piin sant elmëëë. Omën pim ök ke pilörö kaöarö pël weseë. ³⁰ Pöt arim urötak ne kaamök elnëepënëak pim wëwëet keimön naën, Kristo pim yaat yamëngkem wel wiipënëak ëaup pötaanök.

Omën Kristoon kön wi kosang yewas pöp Anutuuk piin, "Wotpilëp," pël yema

3 Karurö, ne ngön nent ök niamaan kat wieë. Ar Aköpëerö pötaanök piin yoöre ërëp maë. Nem ngaan retëng ë niaan tapët kaalak rangk yeë. Pötak kaamök yaalni pötaan pël ëëmaaten kaaö naën. ² Omën utpet kent toköröa ököröaan ngarangk këëkë ëëë. Pit arim koröp kaut ilak Moses pim ngön kosangta öngpök wa niulëëpanëen ngarangk ëëë. ³ Pit Anutuun yaö sëpënëak koröp kaut yailtak pël naën yaë. Pël yaëëtak tiarimtok Anutuun yaö sëpenëak omën utpetat tiarim lupötë wia pöt wa moolaan Anutuuk tiarën kön wiin pim omnarö pël yes. Pël ëën Ngëëngk Pulöök tiar kaamök elniin Anutuun yaya maimeë Yesu

Kristoëerö pötaan piin yoöre ërëp yamëem tiarim wëwë ngaanten kön kosang nawiin ngolöptakël wë. ⁴ Ne nem wëwë ngaanten kön kosang wiimëak kent yeë talte yok pangk ëëm. Ën omën namp pi pimtën kön wiin pim wëwë ngaante ompyaö ëën pötak pi yok pangk kaamök elmëëpnaat pël yaëen pöt nemtak pimët il mowasëpnaat. ⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Ne newilën wieë kët mor nas nasiaan nentepar won sëen nent pötak ten Yuta omnaröa yaaul koröp kaut neila. Pël ëën ne Israel omën Pensamin pim kurmentëkaanëp. Nem ëlre pepaar Yuta omnaar, ne Yuta panëëp. Ne Parisi ngönën omnampök tenim yaaul Moses pim ngön kosangöt ngaarëk wak weë ngentiëmaup. ⁶ Pël ëaupök ne kön wiin, "Nook Yesu pim ingre mor saurö utpet yemowasën Anutuuk neen kön wiin ompyaö sëpnaat," pël weseë eimaup. Pël yeem Moses pim ngön kosang pout ngaarëk wak weë yengentiin nem karuröak neen kön wiin pangk ëa. ⁷ Pël ëaupök ngaan omën këët wesak wak wakaima pötön peene Kristook rë olëak wë kön wiin mosut pël yaë. ⁸ Yaap, omën pipot pëen won, nem Aköp Yesu Kristoon kön wiimëak omën muntatön kön wiin omën omöt yaë. Ën piin kön wiima pötak omën pout il yewas. Ne Kristo ömëak pim naë rë olëak omën nem ngaan kön wiin kaöat pël sa pöt kasëng menak pötön ulölöt pël yewas. ⁹ Pël ëak Kristook yal men pet irumëak kent yaë. Pël ëak peene Anutuuk neen, "Wotpilëp," neapënëak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk naön. Puuk nem Kristoon kön wi kosang wesautaan neen, "Wotpilëp," pël yenëa. ¹⁰ Ne omën kaö kopët nentakëer ëwat sumëak kent yaë, pöt Kristoon ëwat sa pet irumaan. Ne Kristo weletakaan wal ëaup pi weëre kosang kaöet pim naë wia pöt nampënëak kent yaë. Kristo pi ngön ompyaut ök yaan naröak piin utpet wesak këlangön mena pöl elnëen pim ök ëëmëak kent yaë. Kristo pi pim wëwëet keimön naën tiarimëen wel wia pöl neenta nem wëwëet keimön naën pim ök ëëmëak kent yaë. ¹¹ Pël ëëma pöt Anutuuk weletakaan wal ë neulëëpnaat.

Pool Anutuu yaö mëëa pöta këët öpënëak ke urak pöömpö sa

¹² Pël ëëpnaatak ne Kristoon ëwat sa pet irak wotpil panë wë pël newasën. Pël ëaap omën ompyaut Kristook nampënëak newa pöt ömëak weë ngentiëim wë. ¹³ Karurö, yaap, ne omën ompyaö pöt wa pet iran pël newasën yeëetak omën kopët eptakëer yeë. Nem wet rëak eima pöt kasëng menak omën ompyaö pöt ömëak weë yengenti. ¹⁴ Anutuuk Yesu Kristoë tiarimëen elnia pötaan wotpil wë kutömweri sëpenëak yaö niia. Pötaanök ne yaö niia pöta këët ömëak weë ngentiak pöömpö yes. ¹⁵ Ar narö lup kësang sauröak nem yeniak pipël kön wiak ënëm ëëë. Ën narö kön maimal yawi pörö Anutu pimtok arim kön yawi pöta songönte tekeri wes nimpnaat. ¹⁶ Pël ëëpnaatak omën kaöet epët. Anutuu kan pet elnia pöök yal menak sëpa.

¹⁷ Karurö, ar pourö nem yeë epël eëë. Pël äak omën munt tenim ënëm yaë pöröenta këëkë itenak pitëm yaë pöl ök eëë. ¹⁸ Omën narö pit Kristoëëro pël aöök pim këra yetaprak möauta ngönten kaaö äak maimal wë pötak pim ngönten kööre tok yaalmë. Ne ngaan pitëmëën ök niiautak peene kaalak ya utpetaring wë ök yeniak. ¹⁹ Pit pitëm yenaudre koröpöökë omnantön kaö wesak kentre kaur yaaurö. Pël äak omën utpet tiarim kön wiin eö eëpena pötön pit pitëmtën ping wesak yaaurö. Pël äak yangerakë omnantëën kentre kaur eim wë. Pötaanök Anutuuk pit es parëaöökë kanöök moulmëën kö sëpnaat. ²⁰ Tiar pöt, kutömweri yaaurö. Pötaanök kor wëën Aköp Yesu Kristo wais nikoirën Anutuu naë së öpenaat. ²¹ Pël eën pi wais tiarim möönre koröp pasut lëngë sëpna pöt ngolöp wasën pim möönre koröp ompyau lëngë nasën eëpna pöökë ök sëpnaat. Pi omnant pout pim weëre kosangtak il wesaup pim weëre kosang pötak pël eëpnaat.

Pool puuk lup kopëtemer sak weëre ërëpërep eëre omën ompyautëën kön wii pël eëpënëak mëëa

4 Pötaanök karurö, ne ar lup sant elnieimeë arën itaampëak kent yaë. Ne Kristoë yaat yamëngkën ar pimorö pël sak wëën arimëën ërëpsawi yeë. Nemorö, nem yeniak pipël Aköpök yal menak taë wesak tauëë.

² Öng Youtiaare Sintiki, ne aripön epël niamaan kat wieë. Ne arip Aköpök yal menak wëäö pöarök lup kopëtemer sak önëak kosang wesak yeniak. ³ Ën neering ya ngawi yaaö kë panëëp, niinta öng pöaar kaamök elmëëmëak ök yeniak. Pöt piaripre Klemenre omën Anutuuk wëwë kosangët mampënëak pitëm yapinöt pepeweri retëng ëa muntarö pit neering top äak ngön ompyaut anëak ya kaö mëneiman pötaanök.

⁴ Ar Aköpök yal menak wë ërëpërep eëë. Ne kaalak epël yeniak. Ërëpërep eëë. ⁵ Aköpë kaalak waisëpna akunet temanöm yes. Pötaanök omën pouröen ya wiap elmëëë. ⁶ Ar omën nantre nantëën kön selap eënganëp kët ël epotë Anutuun ök yamëëautak piin yoöre ërëp maimeë pötëën kimang maim weë. ⁷ Pël eën Anutuuk pim mayaap omnarö tiarim ewat sa pet nairnganë pö nimpnaat. Ar Yesu Kristook yal menak wëën mayaap pö arim könre lupötë pangk äak wiaapnaat.

⁸ Ne ngön më epët ök niamaan kat wieë. Ar omën epotön kön wieim weë. Ngön yaap yaaut, ompyao yaaut, wotpil yaaut, kölam yaaut, omën omnaröak kön wiak ya kë sëpnaat yaaut, omën omnaröak kön wiin ompyao yaaut. Pipot ompyaut, wak yawisaut pötön kön wieim weë. ⁹ Nem omnant rë nuulak pet elnian pötön ar ewat wë. Pipot pëën ëeim ön. Pël eën Anutu mayaap pepapök arim naë öpnaat.

Pool pi Pilipai omnaröa piin kësangën elmëa pötën ërëpërep ëa

¹⁰ Ne Aköpök yal menak arök akun wali won sëën kaamök elnëënëak kön yawi pötaan ërëpsawi kësang pan yeë. Yaap, ar ngaan kaamök elnëënëak kent kön wieimautak pël eënë kanö won eën naën äaut. Pël äautak peene kanö oröön kaamök yaalnë. ¹¹ Ne omën nenten ngöntök ääö pötaan kimang neniaan yeë. Won. Ne epël kön wiak wë. Omën ke nentere nent nem naë yaaröön pöt ya kë sumaap. ¹² Nem ngöntök wëaare omnantring wëa pouteparën kön wiin pangk yaë. Ne kep äak wëaare këën wëa pöteparënta ya kë yesaup. Ën omnant selap wieëaare won pötenta tapël yaaup. Anutuuk nem yaaö pötën ya kë suma pöt pet elnëën pël kön yawiaup. ¹³ Yaap, Kristo pi weëre kosang nangkën omën pout yok pangk yaaup.

¹⁴ Pël yaaupök könöm nent koirak wëën ar kaamök elnëan pöt ompyao elnëan. ¹⁵ Pilipai omnarö, ar ewat wë. Nem ngës rëak ngön ompyaut ök äautak ne Masetonia yanger sëp wasën ingre mor sa ka muntatëëro kaamök elnëak mon nenangkën äaurö, arökëer ne-aurö. ¹⁶ Ne Tesalonaika kak wëën akun nentepar kaamök elnëak sum nant wes nemëan. ¹⁷ Ne arim nenan pötën kimang neniaan äaut. Pël äautak Anutuuk arim nenan pöta kangiir omën ompyaut nimpënëak kent kön yawi. ¹⁸ Ne arim naëaan omnant kësang waut. Ar omnant kësang pan nangkën pangk yaë. Arim omën ompyaut Epaprotaitas menan pöt wak wais nangkën peö yaë. Kësangën pipot omën köp kamp Anutuun kiri yemera pötë ököt. Pi pötön itenak ompyaut pël kön wiak ya kë sa. ¹⁹ Anutu nemop pi omnant ompyao kësang pan Yesu Kristo pim naë mowiin wia. Pötaanök ar Yesu Kristook yal menak wëën Anutuuk arim omën ngöntök yeë pöt pout nimpnaat. ²⁰ Anutu, tiarim Pepap, pim yapinte ngaapëël wak isak maim öpa. Yaap.

Ngön kaö mëët

²¹ Ne Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröen yoöre ërëp yemak pël ök maë. Ën kar nem naë wë eporöeta arën yoöre ërëp yenia. ²² Anutuu omën eporö pourö arën yoöre ërëp yenia. Pël yaëën pitëm naëaan omën omp ak Sisa pim ka eptak wë inëën yaalmëa naröeta yoöre ërëp niapënëak kent pan yaë.

²³ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupötë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Kolosi

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 32 pöta ök won sèen Pool pi Rom kak wii kaatak wë pep epwer retëng äak Tikikasre Onisimas piarip mangkën wak së Kolosi kakë ingre mor saurö mena. Pim retëng äauta songönte epël. Pool pi ngönën ya yamëngkautaan wii kaatak moulmëen wëen Epapras pim naë së omën naröak Kolosi ingre moröröen ngönën kaaröt mëea pöt ök mëea. Pitëm ngönën kaar pöt epël. Anutüre omnaröa tekarak tiarim yaya mapenaarö wë. Nent, Yesu pi Anutuu ök won, enselöröa ököp. Ën nent pöt, kaömpnant ngës olëak wëaare koröp kaut yailaut ngön pöt ök maan kat wiak Poolök ngön kaar pöt tekeri wasëpënëak retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-8

r*

Kristoë wëwëetere ya yamëngkaut

r 1:9-2:19

r*

Kristook yal menak wëauta ngönte

r 2:20-4:6

r*

Ngön mëët

r 4:7-18

r*

1 O Anutuu omnarö, Kristo pim kentöökë ënëm ëeim Kolosi kak wëaurö ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omën nampök Timoti tiarim karip piiring wë pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu tiarim Pepap pim komre kolap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun yoöre ërëp mëea

³Tenpim akun ël epotë Anutuun arimëen kimang yamëëautë Anutu, tiarim Aköp Yesu Kristoë Pepapön, yoöre ërëp maim wë. ⁴Pöt Epapras puuk ar Kristook yal äak wë kön wi kosang mowasööre Anutuu omën pourö lup sant elmë pël yaauta ngönte ök niaan kat yawi pötaanök. ⁵Ngön yaapët, ngön ompyaö pöt, wet rëak arim naë yaaröön ar omën ompyaut kutömweri arimëen yaö ëa pöta ngönte kat wiaurö. Pötaanök ar kön kosang wiak omën ompyaö arimëen kutömweri yaö ëa pötön kor wë pötaan kön wi kosang wasööre lup sant elmë pël yaaurö. ⁶Anutuu ngön ompyaö pöt wet rëak arim naë oröön kat wiak pim komre kolap pöta songönte këëkë ewat san akun pötak ngës rëak ngaarëk wëen arim naë ulöl sa. Pël yaëen yang muntatëeröa naëëta tapël ngaarëk yeön ulöl së yes. ⁷Ngön ompyaö pöt, Epapras, tenpim kar panëep, neering Kristoë inëen yaalmë pöpök rë nuulön kat wian. Puuk nem urtak Kristo pim yaat këëkë wesak yamëngk. ⁸Pi tapöpök Ngëëngk Pulöök arim naë lup sant yaaut tekeri wes nina pöten tenipön ök yenia.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun kimang mëea

⁹Pël yenia pötaanök tenip ngön pöt kat wia akun pötak ngës rëak Ngëëngk Pulöök arim lupre könöt kaö nuwasën Anutuu arim ëënëak kön yawi pöten ewat panë sënëëtaan kimang maim wë. ¹⁰Pël ëen ar Aköpë kan pet yaalni pöök yok pangk yesën pi itenak ërëp-sawi ëëpnaat. Pël yaëen arim naë këet oröön omën ompyaö ke nentere nent yeem Anutuu yaauten këëkë ewat sèen ewat pöt kaö sëpnaat. ¹¹Tenip ar ërëpsawiarung ya wiap wëere lup kosang wë pël ëënëak Anutuuk pim wëere kosang kaö panëëtak wëere kosang nimpnaataan kimang maim wë. ¹²Pël maimeë Pep ar kaamök elniin pim omnaröaan yaö niwesaut, ewaatak wia pöt, tenring öpenaataan yoöre ërëp maim wë. ¹³Anutu pi tiar kouta öngpökaan nuwak pim Ru panëëpë wa ngaöök yanimë pöta öngpök niulëen wë. ¹⁴Pim Ru pöpök utpetetakaan ent ë niulëak tiarim utpetat won wes nuulëa.

Kristo pim wëwëetere ya yamëngkaut

¹⁵Kristo pi Anutu itnaangkanëpë ököp. Pi ngaanëer omnant won wiaan wakaimaupök peene pötë kaö sak wë. ¹⁶Anutuu Ruup pi kutömweriaan yangerakë omën ël epot pout ket ë pet iraup. Omën tiarim ityaangkautre itnaangkënöt, wëere kosangring kutömweriire mopöök wëaurö, isaare irëa pourö ket ëa. Anutuuk moulmëen Kristo pi omën ël epot poutë

pep sak öpënëak ket ëa. ¹⁷ Pi omën pout won wiaan wakaimaup. Pim weëre kosangöök elmëaan omnant pout neenem urötë wë. ¹⁸ Pi ingre mor saurö tiarim kepön sak wë. Pël ëën ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö pël yaë. Pimënt tapöpök ingre mor saurö tiarim songönte. Puuk omën poutë kepön erën elniak öpënëak weletakaan ngës reäk wal ëa. ¹⁹ Pöt Anutu pim kentöök pimtë wëwëere weëre kosang pout yang elmëen wak wë. ²⁰ Pël yaëen Anutu pi pim Ruupön maan omën ël epot pout kutömweriaan yangerakë, piiring lup kopëtemer sak öpënëak kön wia. Pël ëëpënëak pim Ruup këra yetaprak möön iit il ngentiin pötak mayaap pöt tekeri wes nina.

²¹ Ar pöt, ngaanëer Anutu nerek wëen ar nerek wë omën utpetat ëimeë piin kööre tok elmëeimauro. ²² Pël ëauröak Kristo pim koröpre mësëpring oröak wel wia pötak ar wiap nuwasën peene Anutu piiring wë. Puuk arim ketre saunat won nuwasën lup kölam wëen Anutu ëöetak niulëepënëak pël ëa. ²³ Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak weë panë sak tauaan omën nantök wer nuön kön wi kosang yewesaut këlok sëpanëen ngönën rë nuula pöt taë wes wak ön. Pool ne ngön ompyaö piptaan ya omën saup. Ngön ompyaö pöt tenök ar yang ël epotëeröen ök niaim.

Pool pi Kolosi omën ingre mor saurö kaamök elmëa

²⁴ Nem arimëen këlangön kat yawi eptaan ya kë yes. Kristo pim ingre mor saurö, tiar pim möönre koröp wak wë pöröaan këlangön kat wia. Pöta ök neenta arimëen këlangön kat wiima nant om wia. Pötaanök ar ingre mor saurö kaamök elniak këlangön om wia pöt kat wi pet irumaaten kent yaë. ²⁵ Anutu pim ngönte tekeri panë wesak ök niamëak ingre mor saurö ya omën neulëaup. ²⁶ Pim ngön epët, ngaanëer ëlëëp wiaan tiarim ëere köröörö kat nawiin wë aprö imautak peeneek pim omnarö tiar tekeri wes yaningk. ²⁷ Anutuuk pim omnarö tiarën ngön ëlëëp ompyaö panëët, omën ngönën kopëlörö arim naë wia pöt, tekeri wes nimpënëak kent yaë. Pöt epët. Kristo pi arring wë. Pötaanök ar piin kor wëen puuk nukoirak kutömweri së piiring önëët. ²⁸ Pötaanök tenök Kristo pim songönte omën pouröen tekeri wesak niaim. Pël eimeë utpet yaaut kasëng mampunëak pepanöm niaöre ëwatriing wë rë nuulëeim. Ar Kristoë ök sak önëëk yakök yaalni. ²⁹ Ne ar pël ëënëak pim weëre kosang kaöat yenangk pötring weë yengenti.

Kön wi kosang wesak wë ngön kaaröt ke ur olapa

2 Ne ar omën epotön ewat sënëak kent kön yawierek kat wieë. Arre ingre mor sa Leotisia kak wëauröere omën ingre mor sa munt neen itnaangkën naröaanta weë ngentiak ya kaö yamëngk. ² Ne ar lup kopëtemer sak neneren lup sant elmëeë lup kosang sëere kön këëkë wieë kön wi kosang wasö pël ëënëak weë yengenti. Ar pël ëënëë pötak Anutu pim ngön ëlëëp wiakaima pöta songönten ewat sënëët. Pöta songönte Kristo. ³ Pi kön tektekre ewat pepap yak

omën poutë songönöt ewat wë. ⁴ Nem pël yeniak pöt, omën naröak ngön kaar niak wiap nuwaspanëak ngön pipët ök yeniak. ⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Nem koröpöök maimerek wë, ën lupmer pöt arring wë. Pël ëëë arën itaangkën arim lup kopëtemer sak wë wotpil yaautre Kristoon kön wi kosang yewesaut taë wia pöten ërëpsawi yeë.

Kristook yal ëak wëwë kosangët öpa

⁶ Ar Aköp Yesu Kristo wan pöl piik yal menak weë. ⁷ Pël ëak piik misën il tëak pim weëre kosangöök kosang sak wë kön wi kosang yewesauta kan ök niak rë nuula pöök pëen wë kaö wesak yaya maim weë.

⁸ Omën naröak ngön kaar mos kë wonöt ök niaan kat wiin pötök wii nitëëpanëen këëkë ngarangk ëak weë. Pöt Kristo pim naëaan wonöt, ëaröa ngön pas yangerakë pëenöt. ⁹ Ar ewat wë. Anutuu wëwëere weëre kosang pout Kristoë koröpöök pangk ëak wakaima. ¹⁰ Pël ëaap piik yal ëak wë pim wëwëet wak omën nenten ap newasngan. Pi isaup, omën isauröa kepönöököp. ¹¹ Ar pöt, Yuta omnaröa yaaul Anutuun yaö ëënëak koröp kaut nailën ëauröak wëwë utpetat kasëng menak Kristoë naë rë olëak piik yal menak wëen puuk koröp kaut yail pöl elniak Anutuun yaö niwasën wë. ¹² Arim i yanimë piptak Kristook yal ëak wel wiin piiring yang kel niweera. Ën i yanimë taptak Anutu pim weëre kosangöök Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök ar pim weëre kosangöön kön wi kosang yewasën Kristooring wal ë nuulëa. ¹³ Ngönën köpël wakaimaurö, ar ngaanëer arim lupötë Anutuun yaö naën wëwë ngaantakël wë utpetat eimauro. Pël ëën pötök lupöt mën wel niwia. Pël ëautak peene pöt, Anutuuk elniin Kristooring wëwëetak wë. Pël yaëen pi tiarim utpetat ent ë yanuula. ¹⁴ Tiar Moses pim ngön kosangötë ngön wia pöt ngaarëk naön wëen pötök utpet kangut tiarim naë orööpnaat, pël ëa. Pël ëautak Anutuuk utpet kang pöt këre olëa. Kristo pim këra yetaprak möön wel wia pötak Anutuuk kang pöt won wesa. ¹⁵ Kristoë këra yetaprak isa pötak Anutuuk kutömweriaan mopöök omën utpet isaare weëre kosangringörö il mowesak pitëm weëre kosangöt ent ë moolëak omnaröa ëöetak pitëm songönöt tekeri wesa.

Tiar Kristooring wel wiaurö

¹⁶ Tiar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön. Pötaanök omën nampök arim iire kaömp yena pötaanre krismaki ma ngoon ma sant pötë öngpök akun nent ngëëngk newasën yeë pötaan utpet wesak niaan pöt kat mowiinganok. ¹⁷ Omën pipotön ököököt pël apenaat. Këët orööpënëak yaëen wet reäk oröaut. Peene kë panë pöp, Kristo, pimënt oröak wë. ¹⁸ Omën naröak arimtën wak irëak enselöröen yaya manëak kaar yenia pipot kat mowiingan. Pit omën pipotön wangarötë itena pël niak köntak ieping eimeë yangerakë kentöökë ënëm yaë. ¹⁹ Omën ke pilörö Kristook yal naën wë. Pi tiarim kepönö, ën ingre mor saurö tiar pim möönre

koröpö. Kepönöök möönre koröpö kaamök elniin urötre kosatring yal eën pangk yaë. Pël äaan Anutuuk weëre kosangöt yangingkën kaö yes.

²⁰ Ar Kristooring wel wiin yangerakë omnantë öng-pökaan ent ë nuulëauröak tol eën yang omnaröa yaaul yeë? Tol eën ngön kosang ke epot ngaarëk yeö?

²¹ "Epot mor öngan." "Epot nëngan." "Epot mësël eëngan." ²² Ngön kosang pipotök tiarim yangerakë omnant wak wëen lëngë yes pötön ya. Ngön kosang pipot omnaröa könöökänöt Mosesë ngön kosangötë yal yemangk, Anutuu naëaan wonöt. ²³ Ngön kosang pipotök enselöröen yaya maimeë arimtën wak irëak arim möönre koröpötön nga elmëenëak yenia. Pël yaalni pipotön omën naröak kön wiin ompyaö yaë pël yewas. Pël yaëetak pötök koröpöökë kentre kaur pöt pangk kan newariipan.

Anutuuk tiar Kristooring weletakaan wal ë nuulëaurö

3 Ar Kristoë wal äautak yal äak piiring wë. Pö-taanök omën keët o kutömweri Anutuu yaapkeë-takël, Kristoë kaö sak wë pörek wia pötön war kön wieë. ² Ar yangerakë omnantön kön wiinganok, kutömweri wia pötön kön wieim ön. ³ Pöt Kristoë wel wiautak ar yal äak wel wiin arim wëwëat Kristooring Anutuu naë ëlëöp wiin wia pötaanök. ⁴ Ænemak Kristo wëwë pepap pim orö tekeri sëpna akunetak arta piiring Anutuu ëwaatak orö rëenëët.

Lup ngaanöt sëp wesak lup ngolöpöt öpa

⁵ Pötaanök koröpöökë kent arim yeë pipot sasa kasëng meneë. Pöt epot. Öngre omp nga yaaö, lup kewilring yaaö, öngre omp neneraan kentre kaur yaaö, omën muntaröa omnantön war yaaut. Omën muntaröa omnantëen war yaaö pötak Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewas. ⁶ Omën Anutuu ngön wa olëak utpet pipot yaaö piporö puuk kangut mampnaat. ⁷ Arta ngaanëer omën ke pilöröaring wë pitëm yaaul eim wakaimaurö. ⁸ Pël äauröak peene pöt, ngaare ya sangën, kön utpet mowiire ökre wasre koö ngön, utpet pipot sëp weseë. ⁹ Ar neneren kaar mangan. Lup ngaanötë utpet yaaut ent ë olëak ¹⁰ lup ngolöpöt wak wë pötaanök. Anutuuk lup ngolöp pöt ket äak nina. Pël äak ket elniaupök kët ël epotë könöt ngolöp nuwasën könring sak pimtë ök seim wë. ¹¹ Wëwë ngolöp eptak tiarim kom äak wakaima pöt won yes. Yuta omnaröere muntarö, koröp kaut yailauröere nailën yaaurö, ewatöröere köpëlörö, inëen yaauröere inëen naënörö, pöt pout mosöt pël yaë. Æn Kristo tiar pouröa kaö sak tiarim lupötë wë pötakëer keët pël yaë.

Neneraan lup sant elmëëpa

¹² Anutuuk ar pimëen yaö nuwasën pim omën sak wëen lup sant yaalni. Pötaanök omnaröen yaköm kön wieë kaamök ëëre sant elmë, arimtën kön wiin wak iraöre ya wiap ë, omnaröak utpet yaalniin kangiiir nga naalmëen ë pël ëë. ¹³ Naröak könöm nant elniin pöt

wak weë. Æn arim tekrakaan nampök utpet elniin pimëen ngön wieë pöt kangiiir elmëenganëp om pim utpet pöt won wes moolaë. Kristook arim utpetat won wes nuulëa pöl arta ëë. ¹⁴ Lup sant yaaö pötak omën ompyaö muntat il yewas. Pël äak pötak ulöp urak eën pangk yaë. Pötaanök omën ompyaö pipot yeem lup sant pötaring weë. ¹⁵ Pël eën Kristook mayaap yanging. Pötak arim lupöt wotpil wesak ompyaö yeë ma won pöt pet elniip. Anutuuk ar möönre koröp kopëtaö wak lup kopëtemer sak mayaaptaring önëak yas niia. Pötaanök kët ël epotë piin yoöre ërëp maim weë. ¹⁶ Kristo pim ngönte arim lupötë ilëak kaö sëp. Ar ewat wë. Neneren rë moulöore utpet yaaut kasëng mampënaan pepanöm maö pël ëë. Arim lupötök Anutuun yoöre ërëp elmëak ngönën tanre Pulöök elniin Anutuan yaya tan aö pël ëë. ¹⁷ Anutu Pepen Aköp Yesu tiarimëen elnia pötaan yoöre ërëp maimeë omën këmtak aöre moresök ya mëmpö pël yeë pipot Yesuun wesak ëë.

Ëltre pepere rungaaröa ngönte

¹⁸ Öngörö, arim ompöröaan inëen elmëë. Aköpëen yaö saurö, ar pël eën ompyaö ëëpnaat. ¹⁹ Ömpörö arta, arim öngöröen nga elmëengan, lup sant elmëë. ²⁰ Rungarö ar, arim ëltre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël yaëen Anutuuk itaangkën pangk ëëpnaat. ²¹ Æn peparö arta, arim rungarö ya utpet ëëpanëen ya sangën mongawisngan.

Inëen yaaöre ngarangköröa ngönte

²² Inëenörö ar, kët ël epotë arim ngarangköröa ngön ngaarëk weë. Arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëen won, Aköpön kasinkasin yeem weë ngentiak pitëm ngön ngaarëk weë. ²³ Arim ya yamëngk pipot pout omnaröaan won, Anutuun yeë. Pötaanök weë panë ngentiak mëneë. ²⁴ Ar ewat wë. Aköpök kangut nimpnaat. Puuk ar pim omnaröaan yaö äa pöt ningkën önëët. Pöt ar Aköp Kristo pim inëen yaalmë pötaanök. ²⁵ Æn omën utpet yaë pipop Anutuuk pim utpet yaë pöta kangut mampnaap. Anutu pim ngön yaatak omën yapinringre yapin won pourö mööngkraar kangk naalniipan

4 Ngarangkörö ar, wotpil wesak arim inëenörö mëngkre mëngk ngarangk elmëë. Pöt arta arim wotöököp kutömweri wë arën itena pël weseë.

Kimang yamëëautere ompyaö wëauta ngönte

² Ar pourö kosang wesak Anutuun ök maim ön. Pël imeë ök yamëëautak Anutuun këkë kön wiak yoöre ërëp maim ön. ³ Pël äak arim ök yamëëautak tenimëenta Anutuun kimang maim ön. Pi kan nent koir ningkën pim ngönte ök mëak Kristoë ngön ngaan ëlëöp wiakaima pöt ök menaan kimang maim ön. Ne ngön pöt ök yamëëautaan wii kaatak wë. ⁴ Kimang maim önë pötak kaamök elnäan nem ëëmëak neea pöl ngön ëlëöp wiakaimauta songönte wa kotiak ök memaat.

⁵ Ngönën kat nawiin wilëngkëel wëaurö pitring wë akun il wasnganëen omnant këékë kön wieëak ëën.
⁶ Arim ngönöt ompyaö pan misëngring tomunatë ök ëëp. Pël wë omnaröen ngön kaip ti mampunëëtaan poprak naën ëënëët.

Poolök Tikikasre Onisimas wes mëa

⁷ Nem wë pöta ngönte Tikikas puuk waisak ök niap-naat. Pi nem kar panëëpök Aköpë ya omën ompyaup, neering ya ngawi yamëngkaup. ⁸ Ten tolëël wë pöta ngönte ök niaan kat wiak lup kosang sënëak nook wes mëën yewais. ⁹ Pël ëak Onisimas, tiarim kar panëëp, piiring wes mëën yewais. Pi arim kakaanëp ya sëp newasën om wëaup. Piaripök eprekë yaaut ök niap-naat.

Pool pi Kolosi omnaröen yoöre ërëp mëëa

¹⁰ Aristakas neering wii kaatak wëaupök arën yoöre ërëp yenia. Ën Maak, Panapas pim nang karip, puukta tapël yenia. Pi arim naë waisën pöt nem niak pöl sant mowasën. ¹¹ Ën Yesu, yapin nent Sastas, piita arën yoöre ërëp yenia. Yuta omën nem karuröa naëaan pitökëer ketumön newesak omnarö Anutuuk wa

ngaöök mëëpënëak neering ya yamëngk. ¹² Pël ëak arim kakaanëp, Epapras, Yesu Kristoë ya omnamp, puukta yoöre ërëp yenia. Ar kosang sak Anutuu arim ëënëak yaalni pöt kön wi sokolön yak kët ël epotë kosang wesak kimang maim wë. ¹³ Pim songönten nem ëwat wë yeniak epop. Pi arimëenre Leotisiaare Irapolis ka pöteparë omnaröaan kaamök elniipënëak ya kaö yamëngkaup. ¹⁴ Luk root ompyaupre Timas pi-aripta yoöre ërëp yenia. ¹⁵ Ne tiarim kar Leotisia kak wëauröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Pël ëak öng Nimpaare pim kaatak ngönënëën wa top yaauröenta tapël man. ¹⁶ Pep epwer ar sangk kelak pöt wes mëën Leotisia ingre mor saurö pitta sangk kelëp. Ën kangjiir Leotisia omnarö menan pöwer pit sangk kelak ningkën arta sangk kelën. ¹⁷ Pël ëak Akipas pipopön, “Aköpë ya nina pipët këékë wesak mën,” pël man.

¹⁸ Pep epwer omën nampön maan retëng ëa. Ën kaö epët pöt nemtok retëng yeë. Nemtok arimëen yoöre ërëp ngön retëng yeë. Ar ne wii kaatak wë pöt kön wieë nemëen Anutuun kimang maë.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

1 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 20 pöta ök won sèen Pool pi Korin kak wë pep epwer Tesalonaika kakë ingre mor sauröaan retëng ëa. Pi wet reak Tesalonaika kak sè ngönën ök maan narö Yesuun kön wi kosang wesa (Ngön Yaaö Omnarö 17:1-9). Pitëm pël ëa pötaan Yuta omën naröak nga yaalmëen ingre moröröak Pool wes mëen sa. Pël ëak ya mëmpö sè Korin kak oröak wëen Timoti pim naë sè oröak pitëm ngönte ök mëea.

Yuta omën naröak ingre moröröaan nga elmëak utpet mowesa. Pël maan kat wiak Poolök pit kosang sak öpënëak mëea. Pël ëak Yesuu kaalak waisëpnaata ngönte retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1

r*

Anutuu yoöre ërëp ngönte

r 1:2-3:13

r*

Kristoë kentöökë ënëm ëëpenaat

r 4:1-12

r*

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte

r 4:13-5:11

r*

Wa korkor ngönte

r 5:12-22

r*

Ngön mëet

r 5:23-28

r*

1 O Tesalonaika kakë ingre mor saö Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristooring yal menak wëaurö ne Pool Sailasre Timoti piaripring wë pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu pim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tesalonaika omnarö kön wi kosang weseimeë wotpil wakaima

² Akun poutë ten arën kön wieë Anutuun yoöre ërëp mëak arimëen kimang maim wë. ³ Pöt ten arim Kristoon kön wi kosang wasën këet yaaröön ompyaö yaaöre lup sant yeem ya kaö yamëngkaöre tiarim Aköp Yesu Kristoon kön kosang wiak piin kor yeem lup kosang sak wëa pötön kön wieë Anutuun pël maim wë. ⁴ Karurö, Anutu ar lup sant yaalniaupök pimëen yaö elnia pöten ten ewat wë. ⁵ Ngön ompyaö tenim arën ök niama pöt ngön pëen won, Ngëengk Pulöökë weëre kosangöök ök yeniaan Pul pöök tenim lupötë ngön pöt yaapöt pet elnia. Pël ëen ten kaamök elniak arim naë ya yamëngkën tenën itenak omën ke tolëälörö pöten ewat saurö. ⁶ Pël ëak Anutuu ngön

ompyaut wak wëan pötaan könömöt arim rangk yawisën Ngëengk Pulöök kaamök elniin ërëpërëp ëak ten Aköpë wëwëeta ënëm saurö. ⁷ Ar pël ëan pötaanök omën Masetoniaare Krik yangerarë ngönën wak wëaurö arim wëwë ompyauta ngönte itenak ënëm ëa. ⁸ Pöt eptaanök. Aköp pim arim naë ya yamëngkauta ngönte aö yesem Masetoniaare Krik yangerarë wëaurö kat yawiin arim Anutuun kön wi kosang weseim wë pöta ngönte ulöl sak yang munt nantëeta yes. Omën pourö pöten kat wia pötaan tenök ök mena pöt pangk naën. ⁹ Omën pörö pitëmtok ten arim naë wais wëen omën arim naë oröa pöta ngönten ök yenia. Pitök omën kön ökre wasut arim wet reak ngëengk weseiman pöt sëp wesak Anutu wëwëetaringëp pim naë rë olëak pim inëen sak wë pöta ngönte ök ya. ¹⁰ Pël ëak pitök arën, “Anutuu Ruup kutömweriaan wes mëen kaalak waisëpnaap piin kor eim wë,” pël ya. Pim Ruup Yesu pöp ngaanëer wel wiin kaalak wal ë moulmëaup ënëmak Anutu pim ya sangën elniipna pötakaan kama yaniö.

Poolë Tesalonaika kak ya mënauta ngönte

2 Karurö, ar ewat wë. Ngaan ten arim naë wais ngönën ök niia pöt mos nasën. Won. ² Ten arim naë naaröön wë wet réak Pilipai kak om wëen naröak utpet niwasën këlangön kat wia pöt ar ewat wë. Pël äaatak ten Anuturing wëen kaamök elniin lupöt kosang sak wëen naröak kööre tok kaö yaalniin Anutuu ngön ompyaut ök niiaut. ³ Tenim ngönën ök yeniak epët ngön korar nentak ök neniaan. Ten wëwë kewilring wëa pötak morök elniinëak naën. ⁴ Anutuuk tenën ökre was elniak itaangkën yok pangk ëënak pim ngön ompyaut ök nianëak niaan yewais. Ommaröak tenim yaaten itenak kent ëëpnaataan won, Anutu lupöt ityaangkaupök itenak kent ëëpënëak ök yeniak. ⁵ Ar ewat wë. Ten ngön pöt arök tenën kön wiin ompyaö ëëpënëak ököök neniaan äaut. Won pan. Pël yeem tenim ngön niia pötakta tenim omnantön kentre kaur yaaö pöt wa ëlëëp newasën äaut. Pöt Anutu piita ewat wë. ⁶ Ten Kristoë ngön yaaö ommaröak ar tenim yapinte wak isak anëak ngön kosang wesak niana pöt yok pangk ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ar ma omën muntaröak pël ëëneëak neniaan äaut. ⁷ Ten ngaan arring wakaima pötak ël nampë pim runga koturöen wiap yaalmë pöl elniëimaut. ⁸ Ten arën lup sant yaalni pötaan Anutuu ngön ompyaut ök nianëak kent kön wiiaut. Pöt pëen won. Tenim wëwëet ar kaamök elniipnaan pëel elniinëak kön wiiaut. Pöt arën lup sant kaö panë yaalniiaut. ⁹ Karurö, ar tenim ya kosang mëneimautön ewat wë. Pöt ten Anutuu ngön ompyaut ök niiautak këere kaömpöt arim naëaan önganëak tenimtok këtre rö kan poutë ya mëneimaut. ¹⁰ Anutüre ar pourö tenën ewat wë. Ten ar Anutuun kön wi kosang yewesauröa naë ya yamëngkem utpet nent naën, wotpil wakaimaut. ¹¹ Ar ewat wë. Omp nampë pim rungaarö ngarangk yaalmë pöl ten arimëen elniaut. ¹² Ten arim könre lupöt kosang nuwasën wëen Anutu pim naë sëen wa ngaöök nimëen pim ëwaatak önëak yas yenia pöpök arën itenak ya kë sëpënëak kosang wesak niiaut.

Tesalonaika ommarö kön wi kosang panë wesak lupöt kosang sak këlangön kat wia

¹³ Omën epëtenta ten Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan arim naë wais Anutuu ngönte ök niaan kat wian pötak ar ommaröa ngön pasit pël newasën Anutuu ngönte pël wesak waurö. Yaap, ngön pöt Anutu pimtok ar piin kön wi kosang yewesauröa könre lupötë ya yamëngk. ¹⁴ Karurö, omën nant Anutuu ingre mor saurö, Yutia yangerak Yesu Kristoë ënem yaauröa naë oröa pöt arim naëta oröa. Pöt arim yangerakë omën karuröak elniin këlangön kat wia pöl pitta Yuta omën pitëm karuröak wet réak elmëen kat wiiaurö. ¹⁵ Yuta omën porö tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutuu tektek ngön yaaö ommarö mën wel wiak ten waö ë nimëaut. Pël äak Anutuu omën ompyaö kent yeëa pöt wa yoolëemak omën pouröaan kööre tok yaaurö. ¹⁶ Pitök

ten Anutuu utpetetakaan kama niöpna ngön pöt ar omën muntaröen ök nianganëak il niwariipënëak pël äaut. Pël yaëen pitëm saunat kaö panë saut. Pël äaatak Anutuu ya sangën pömpel peene pitëm naë yaarö.

Pool kaalak Tesalonaika ommaröa naë së itaampënëak kent kön wia

¹⁷ Karurö, ten akun kot eptak ar sëp niwesak wë arën itaampunaataan yaköm kön wiiaut. Yaap, ten arën itnaangkën wë arimëen kön wieim wëaurö. Pël yeem kaalak wais it ningampunëak wë panë ngentiaut. ¹⁸ Ten arim naë waisënëak kent kön wiiaut. Ne Pool nook akun selap waisumëak ökre was ëen Setenök tenim kanö il niwariak wë. ¹⁹ Ënemak tiarim Aköp Yesu kaalak waisën tiar pourö pim itöök taupenaat. Ten arën itaampunëak kor wë akun pötak Aköpë ëöetak arën itenak tenim arim naë ya mëneimauta këet pël wesak ya kë sënaat. ²⁰ Yaap, ten arim naë ya yamëngkën ar Anutuun kön wi kosang wesan pötaan ya kë sënaat.

Poolök Timoti Tesalonaika ommarö weëre kosang mampënëak wes mëen sa

3 Ten arën itnaangkën wë ya këlangön kön wiinganëak tenipökëer Atens kak om ön pël wesak ² tiarim karip Timoti tenipring Anutuu yaat yamëngkem Kristoë ngön ompyaut ök yaaup arim naë wes mëaut. Ten pi arim lupöt kosang nuwesak arim kön wi kosang yewesaut taë nuwasëpënëak wes mëaut. ³ Ar narö munt naröak utpet yanuwäsën pötak arim kön wi kosang yewesaut irikor elniipanëak äaut. Arimtokëer ewat wë. Anutuuk tiar ommaröak utpet elniipënëak yaö niia. ⁴ Pöt yaap ngaantak tenim arring wakaima pötak, "Ënemak omën naröak tiar utpet nuwasëpnaat," pël ök niiaut. Pël niaan tenim ök niia pöl yaaröön ityaangk epët ar yok ewat wë. ⁵ Omën naröak utpet nuwasëpënëak äa pötaanök nem arën itnaangkën wë këlangön kat wian pöl kaalak kat wiinganëak akun pötak arim kön wi kosang yewesauta songönten ewat sumëak Timoti wes mëen waisa. Pöt Setenök arën ököök niaan tenim arim naë ya mëneimaut pöt mos ëëpanëak kön selap äaut.

Timoti pim ngön ompyaut wak sëen Pool pi ërëpërëp äa

⁶ Peene pöt, Timoti arim naëaan wais e oröak wë arim kön wi kosang yewesaöre lup sant yaaö ngön ompyaö pöt tenipön ök yenia. Pël niak arök tenimëen yak ya ërëpërëp kön wieim wëan pötere tenim arën itaampunëak kent kön yawia pöl arta tenimëen yeëan pötenta ök yenia. ⁷ Karurö, arim wëwëeten kat wia pötaanök ommaröak ten utpet yanuwäsën këlangön kat yawiem arim kön wi kosang yewesauten kön yawiin pötak tenim lupöt kosang yewas. ⁸ Pöt epët. Ar Aköpring lup yal äak kosang sak wë pötaan ten peene lup kengkën sak önaat. ⁹ Arim yeëan pötaan ten Anu-

tuun yoöre ërëp yemak. Pöt arën kön wieë Anutu tiarimopön ök yamëem arimëen ërëpërëp kaö yeë. ¹⁰ Këtre röökö poutë ten arim naë wais itenak ngönën lup irikor yeë pöt wotpil wes nimpunaataan kosang wesak kimang maim wë.

Pool pi Tesalonaika omnaröa naë sëpënëak Anutuun kimang mëëa

¹¹ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu piarpimtok kanö të niwiin arim naë waisënaat. ¹² Aköpök kaamök elniin arimëntre omën naröen lup sant yaalmëan pöt kaö sëen tenim arën lup sant yaalni pöl elmëeim ön. ¹³ Pël ëen arim lupöt kosang niwasën tiarim Aköp Yesu pim omnaröaring waisëpna pötak ar Anutuu tiarim Pepapë ëöetak utpet nent won, kölam pëen önëët.

Wëwë wotpilten Anutu kent yaë

4 Karurö, ne ngön munt nent niamaan kat wieë. Ngaan arim wëwë ompyaut wëen Anutuuk itenak kent ëëpnaata songönten ök niaan kat wiak ënëm eimaurö. Peene pöt, ne Aköp Yesu pim yapintak ngön nent kosang wesak epël niamaan kat wieë. Arim wëwë ompyaö pöt kaö wesak eim ön. ² Ar ngön pout Aköp Yesu pim yapintakël tenim ök niia pötön ewat wë. ³ Anutuu kent yaaö pöt epët. Öngre omp nga yaaö pout kasëng menak lup kölam panë önëak kent yaë. ⁴ Ën ompörö ar öng koirënëak pöt lup kopët nemer wë wotpil wesak koirëë. ⁵ Omën ngönën won, Anutuun köpël wë pöröa öngöröaan kentre kaur ëak yokoir pöl ëengan. ⁶ Arim karurö utpet elmëak pitëm öngörö këkain elmëenganok. Pöt tenim ngaan ök niia pöl Aköpök omën utpet ke pil yaurö kangut mampnaat. ⁷ Anutuuk tiarën yas yenia pöt öng nga ëëpenaataan won, lup kölam öpenëak yenia. ⁸ Pötaanök omën ngön epët kasëng yemangk pöp omën muntapön won, Anutu Ngëëngk Pulö ar yaningk pöpön kasëng yemangk. ⁹ Ne arim karuröen lup sant elmëënë pöta ngönte pangk retëng ëak ök neniangan won. Pöt Anutuuk arën neneraan lup sant elmëënëak yok ök niia. ¹⁰ Pël niaan ar yaap arim kar Masetonia yang poutë wëauröen lup sant yaalmë. Pël yaëenak karurö tenök, "Pötakëër kaö wesak eim ön," kosang wesak pël yeniak. ¹¹ Tenim ngaan kosang wesak ök niia pöl wiap sak wëere omnant ngarangk ë, omnant önëen arimtë moresök pëen ë pël ëënëen kosang wesak eim ön. ¹² Pël yeem kaömpre omnantëen kimang nemaan yaëen ngönën köpëlöröak itaangkën ompyaö ëëpnaat.

Aköp pi kaalak wais tiar wal ë nuulëëpnaap

¹³ Karurö, ar wel wiauröen ëngk ma e weseë ngönën köpëlöröa kaalak wal ëëpnaat köpël wë ingre yailak ya pöl anganëen ök niamaan kat wieë. ¹⁴ Tiar Yesu pim wel wiak kaalak wal ëa pöten kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuuk Yesu pim kaalak waisëpnaatak omën piin kön wi kosang wesak wel wiauröeta wal ë moulmëen piiring waisëpnaat pël kön wieë. ¹⁵ Pöta ngönte Aköpë këm ngönte epël niaanaan kat wieë. Ënë-

mak Aköpë kaalak waisëpna akunetak öp öpenaarö wel wiauröa wotöök rëak kutömweri nasëngan. ¹⁶ Anutuuk ngön kosang wesak aan ensel wotöököpök ngön ëak yeniaan kutömweriaan kuup yamëngkën Aköp pimtok yangerak irapnaat. Pël yaëen omën Kristoon kön wi kosang weseimeë wel wia pörö wet rëak wal ëëpnaat. ¹⁷ Pël ëen Anutuuk mësak yawisën akun pötak öp öpenaarö kutöm kepilrak koirak Aköpön mopöök itaampenaat. Pël ëak piiring kët ëlötë wakaim öpenaat. ¹⁸ Pötaanök arim karuröen ök mëak lup kosang moweseë.

Tiar Aköpë waisëpnaaten kangk eim öpa

5 Karurö, "Akun tol ëak sëenak omën pöt orööpën?" ma "Omën oröp nentak ëen orööpën?" ngön pöta songönten ar ewat wë. Pötaan ök neniangan. ² Aköpë waisëpna akunetak ëëpnaaten arimënt ewat wë. Omën këkainëpë rö kan jaarö pöl teënt orööpnaap. ³ Omën Yesuu ngönte ngaarëk naönöröak, "Akun eptak mayaap wë ompyaö öpenaat," pël aim wëen Aköpë akunet oröön kö sëpnaarö. Öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl pit këlangön kat yawiin mait naalmëëpan. ⁴ Karurö, ar koutak naön Aköpë akuneten ewat wë. Pötaanök omën këkain nampë ëlëëp waisën yaan yes pöl Aköpë akunet jaaröön pël naëngan. ⁵ Ar këtre ëwaata yaö saurö. Tiar koutere rö kanë yaö wonörö. ⁶ Pötaanök omën ka kun yesauröa omnantön itnaangkën wë pöl ëënganëen kön wotpil wesak wë ngarangk këkë ëëpa. ⁷ Rö kanötë omnarö ka nga yeem itnaangkën yaaurö. Ën rö kan tapötë i ngaat nak kön irikor yaaurö. ⁸ Pël yaauröak tiar Anutuu ëwaatak wëaurö. Pötaanök irikor ëënganëp kön ompyaö wetete öpa. Tiar Anutuun kön wi kosang wasööre lup sant ë pël ëak pötak ulpëen kosangëp ket ëak wak öpa. Pël ëak Anutuuk tiar utpetetakaan kama niöpna pötaan kön kosang wiak kor wë pötak ul kosangët ket ëak waëak öpa. ⁹ Pöt eptaanök. Anutu pi tiarimëen ya sangën elniipënëak neniiaan. Won, pi tiarim Aköp Yesu Kristook utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. ¹⁰ Yesu pim tiarimëen yak ngaanëër wel wia pöt tiar narö wel wiire om öp wë pël ëaapena pörö piiring sasa wakaim om öpenëak ëa. ¹¹ Pötaanök peene yeëan pöl arim karurö kosang mowesak nener kaamök elmëeim ön.

Ngön mëët

¹² Karurö, ten kosang wesak epël niaanaan kat wieë. Ar omnarö arim naë ngönënë ya yamëngk piporöa ikaanöök ön. Pit Aköpök arim kaö wes moulmëenak könre wetete ninak wotpil yanuwat. ¹³ Pitëm arim naë ya yamëngk pötaan kön wiin isën lup sant elmëen. Pël yeem ar ingre mor saurö mayaaptaring ön. ¹⁴ Karurö, ten ngön kosang epël ök niaanaan. Ar omën wisën yaauröen pepanöm man. Pël ëak kas yaë piporöa lupöt taë mowesak wiapre kor yaaö puorö kaamök elmëen. Pël yeem omën pouröaan ëpre wiap elmëen. ¹⁵ Omën nampök utpet yaalniin kangiir elmëenganëen

ngarangk eën. Akun poutë kosang ngentiak arim karuröere omën pouröaanta wëwë ompyaut wël ëak elmëen. ¹⁶ Kët ëlötë ërëpërëp eim ön. ¹⁷ Akun poutë Anutuun ngön ök maim ön. ¹⁸ Omnant pout arim naë yaaröön pöt Anutuun yoöre ërëp maim ön. Anutuuk ar Yesu Kristooring yal menak wë pipot pout eim önëak kent yaë.

¹⁹ Ngëengk Pulöökë ngönte apënëak yaëen wa olëak mëak kan mowariinganok. ²⁰ Anutuu ngönte omnaröa tektek yenia pöt kaaöre këöpöt ëak kasëng mangkanok. ²¹ Ngön pout ökre was ëak ompyaut wël ë moröak wë ²² utpetat mop mowiin.

²³ Anutu, mayaap pepap, pimtök arim lupöt kölam niwasën pangk ëëp. Pi ngarangk elniin tiarim Aköp Yesu pim kaalak waisëpnaatak arim könre lupre koröpötë

utpetere korar nent wi naöpan. ²⁴ Anutu yas yeni-iaupök pim ngönte akun poutë aan kat wiin kë yaaröaupök ngön ök yenia epët yaap mën pet irëpnaap.

²⁵ Karurö, ar Anutuuk ten kaamök elniipnaan kimang man.

²⁶ Karuröen lup santak yowe mëak mor meneë.

²⁷ Ne Aköpë yapintakël kosang wesak epël yeniak. Ingre mor sa kar pouröen pep epwer sangk kelak ök man.

²⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

2 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 20 pöta ök won sèèn Poolök Korin kak wë pep epwer Tesalonaika ingre moröröaan kaalak retëng ë mena. Pi kat wiin pit kön irikor äak Kristoë kaalak waisëpna pöt yok oröa pël wesa pöt kat wiak wotpil wasëpënëak pim waisëpnaata ngönte kaalak retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Yoöre ërëp ngönte

r 1:3-12

r*

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte

r 2:1-17

r*

Kristoë kentöökë ënëm ëëpenaat

r 3:1-15

r*

Ngön mëët

r 3:16-18

r*

1 O Tesalonaika kak ingre mor saurö, ne Pool Sailasre Timotiiring wë pep epwer retëng ë yangk. Pöt Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo wë pötaanök.

² Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo pi- arpm komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ërëp mëëa

³ Karurö, akun poutë ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wëen pangk yaë. Arim kön wi kosang yewesaut kosang panë yesën neneraan lup sant yaalmëan pöt kaö yes pötaanök. ⁴ Pël yeë pötaan ten arim yapinte wak isak Anutuu ingre mor saö ka nantë wëauröen ök yemak. Arim kööre toköröak utpet yaal- niin këlangön kat yawiem lup kosang sak wë kön wi kosang yewesaut taë wes wak wë.

Anutuuk tiar wotpil wesak wël äak ya yanimëngk

⁵ Arim wëwë pitak Anutuuk wël äak ya yamëngkaut wotpilte pöt pet yaalni. Ar wëwë ompyaö pipët wak wëen arën kön wiak wa ngaöök nimëëpnaataan këlangön kat wiinëak niia. ⁶ Anutu pimtok wotpil we- sak ya mënak omën këlangön kat yaniwi pörö kangjiir këlangön kat mowiipnaat. ⁷ Pël äak ar këlangön kat yawi pörö puot kerë niolaan tenring ompyaö eim öpe- naat. Pim pël ëëpna pöt tiarim Aköp Yesu Kristo kutömwer sëp wesak es kësang newesring tekeri jaaröön pim ensel weëre kosang pöröa piiring waisëp-

naatak pël ëëpnaat. ⁸ Pël äak omën Anutuun köpël wë tiarim Aköp Yesu pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaë pörö puuk kangut mampnaarö. ⁹ Omën pörö pit Anutuuk kangut menak waö ë momëen Aköpë ëöetak wëaut sëp wesak pim weëre kosangöökë ëwaaten it- naangkën sasa kö sëpnaarö. ¹⁰ Pim waisëpna akun pö- tak omën pim yapinte wak isak aimeë kön wi kosang wesak wëa pörö piin yaya mapnaat. Ën arta tenim ngönën ök niiaut kön wi kosang wesang pötaanök pitëm tekrak önëët.

Pool puuk Tesalonaika omnarö Anutuuk weëre kosang mampënëak kimang mëëa

¹¹ Ar pël ëënë pötaanök ten akun poutë Anutuuk kaamök elniipënëak kimang yamëëaurö. Wëwë önëak yas niia pöt pi arën kön wiin ompyaö wëen pangk ëëpënëak kimang yamëëan. Pël yeem pi weëre kosang ningkën arim kentöök omën ompyaut pout ëënëak kön yawi pöt ëëre arim ya Kristoon kön wi kosang we- seë yamëngk pötta pet irö pël ëënëak kimang yamëëan. ¹² Pël yeem ar tiarim Aköp Yesu Kristoë yap- inte wak isak aim wëen puukta arën tapël wak isak apënëak kimang yamëëan. Tiarim Anutüre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolap elniin pël ëënëët.

Omën ngön wa yoolëaupë ngönte

2 Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo kaalak waisën pi- iring wa top ëëpena ngönte kosang wesak epël nianaan kat wieë. ² Omën naröak Aköp kaalak waisa

ngön pöt yaan kat wiak kön irikor äak ya ngës äënganok. Ngön kaar pöt omën nampök tektek ngön yaauröa ök sak niia ma nampök pimtë könöokaan rëak niia ma naröak, "Pool puuk retëng äak wes momëen kat wia," pël ök niia wes. ³ Omën namp kaar ke pilöt ök yeniaan pöt kat mowiinganok. Aköpë waisëpna akunet pas naarööpan. Wet rëak omën kësang Anutuu ngönte wa olëak pi kasëng meneim wëenak omën Anutuu ngönte wa olaima pöp utpet mowesak es parëaäökë ping mowasëpnaap pi tekeri sëenak ënëmak Aköpë akunet orööpnaat. ⁴ Pi omën pouröa Aköp pël sëpënëak pitëm omnant Anutuu ök yewesaare ngëengkwesak yaya yamëëa pötön kööre tok elmëëpnaat. Pi pimtën ne Omp Aköp pël aö omnaröa yaya yamëëa pötë rangk isak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati ilëak wel aisëëe pimtën, "Ne Anutu tapöp," pël apnaat.

⁵ Ne ngaantak arring wë ngön pöt ök niaimaut. Pöt ar kat kolak wë ma? ⁶ Peene omën utpet pöp waisëpënëak yaëen omnant il wariak wë pöten ar ëwat wë. Ënëmak Anutuu pimëen akun mowia piptak tekeri orööpnaap. ⁷ Ar ëwat wë. Peene wëwë Anutuu ngön wa yoolëa pöt kot wiaan omën naröak pël yaë. Pël yaëen omën utpet pöt kot yewesa pöp om kot wesak wë ënëmak sëpnaap. ⁸ Pël ëen omën Anutuu ngönte wa olaima pöp tekeri oröön utpet pöt kaö panë sëen Aköp Yesu wais pim këm muntönöök momöön wel wiipnaap. Pim waisëpnaatak ëwa pööring oröön omën pöp kö sëpnaap. ⁹ Omën Anutuu ngönte wa olaima pöp Setenë weëre kosangöök wais morök elniipënëak ya weëre kosang ke nentere nent mënak retëng it ngölöpöt mëmpnaat. ¹⁰ Pël yeem pi Setenë weëre kosangöök omën kö sëpna porö morök elmëëpnaat. Omën porö Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak pim ngön këet öpënëak maan kaaö ëa pötaanök kö sëpnaarö. ¹¹ Pit pim ngön këeten kaaö ëa pötaanök Anutuuk omën kaar nantëen wa yaap wesak kön wi kosang wasëpna yak omën weëre kosang nent pitëm naë wes mëen oröak morök elmëëpnaat. ¹² Pötaanök omën ngön këeten kön wi kosang newasën utpetatëen kentre kaur eima porö Anutuuk kangut mampnaat.

Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö elnia

¹³ Tenim kar Aköpë lup sant yaalni porö, ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan panëër Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. Pël ëen pim Pulöök ar Anutu pimtëen omën panë sënëak niulëen ngön këeten kön wi kosang wesan pötaanök utpetetakaan kama niwa. ¹⁴ Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak ngön ompyaut tenim arën ök niia pötak yas niia. Pöt ar tiarim Aköp Yesu Kristooring ëwaatak wë pim omën ompyaut ngawi eim önëak niia. ¹⁵ Pötaanök karurö ar kosang sak tauëë Anutuu ngönënte tenim këmötök rë nuulööre pepatë ök niiaö pël elnieima pötë ënëm ëeim ön.

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutu tiarim Pepap, piaripök lup sant elnia. Pël äak komre kolap yaalniem

arim lupöt kosang nuweseim öpnaat. Pël ëen omën ompyaö piarpim nimpna pötëen kangk eim wë. ¹⁷ Piaripök arim lupre könöt kosang nuwesak omën ompyautëen aöre mëmpö pël ëenëen weëre kosang nimp.

Poolök, "Anutuun ten kaamök elniipnaan kimang maë," pël mëëa

³ Karurö, ten ngön munt nent wia. Pöt epët. Ar Anutuun ten kaamök elniin ya mëngkën Aköpë ngönte arim naë ëa pöl teëntom ulöl sëen omnarö wak ping wesak apënaan kimang man. ² Omën selapan Kristoon kön wi kosang newasën wë. Pötaanök Anutuuk ten utpetaröa moresiaan kama nuupnaan kaalak kimang man. ³ Pit piin kön wi kosang newasën yaëetak Aköp pi ya ompyaö yamëngkën tiar piin kön wi kosang wasëpena pöt pangk ëëpnaat. Pi Setenök utpet niwaspanëen weëre kosang nimpnaat. ⁴ Aköpök ten könre lupöt kosang niwasën tenök arimëen kön kosang yawi. Ten arën epël kön yawi. Tenim ngön kosang wesak ök yeniak pöt ar peeneaan ënëma poutë om eim önëet. ⁵ Aköpök arim lupötë ya yanimëngkën Anutuu arën lup sant yaalni pötëre Kristoë kosang sak tauëë könömöt wak wakaima pötenta ëwat sën.

Poolök omën pourö ya mëmpënëak mëëa

⁶ Karurö, ten tiarim Aköp Yesu Kristoë urtak wë kosang wesak epël ök yeniak. Kar narö tenim ngönën ök niia pöta ënëm naën wisën wë porö mop mowieë. ⁷ Ar ëwat wë. Tenim yaaul ök ëenëet. Ten ngaantak arring wë wisën naën eimaut. ⁸ Akun pötak ten arim moresiaan këere kaömpöt pas naön eimaut. Arim naëaan pas önganëak sum pëenë äak önëak këtëkre rö kan poutë ya kosang mëneimaut. ⁹ Tenim arim naë ya mëneimaö pötak ar këere kaömp nimpunëak kimang niianëen pangk ëan tapön. Pël ëaatak ten pël naën ar tenim ënëm ëenëek yak tenimtok këere kaömp öna yaat mëneimaut. ¹⁰ Ngaant tenim arring wakaima pöten ar ëwat wë. Pötak nga ngön nent epël ök niiaut. Omën namp ya namëngkën ëëpna pöp kaömp mangkan.

¹¹ Pöt oröptaanök ngön pöt niian wasngan. Ten kat wiin epël aim. Omën arim teköokaan narö ya namëngkën wisën wë kar naröa omnantëen ngön pas köntak yamëëan pël ya. ¹² Ten Aköp Yesu Kristoë urtak omën piporöen ngön kosang wesak epël yeniak. Ar ëlëep wal ë rëak wë arimtëen ompyaö wesak ya yamëngkem këere kaömp wak neim weë.

¹³ Pël wia pötaan, karurö ar ompyaö yaautaan kaaöre këëpöt ëënganok. ¹⁴ Omën namp tenim ngön pep epweri retëng ë yanking epot ngaarëk naön yaëen pöt ëö sëpnaan war wes mëak kërë momëen. ¹⁵ Pël yeem piin kön wiak arim kööre toköp pël wasnganok, won. Arök piin kön wiin arim kar namp pël sëen pepanöm man.

Ngön meët

¹⁶ Aköp, mayaap pepap, pimtök omën ke nentere nent yaaröön mayaap nineim öp. Pi tapöpök ar pouröa naë öp.

¹⁷ Ne Pool tapöpök arën yoöre ërëp epët nemtë moresök retëng yeë. Mor retëng epët nemtëët. Nem pep poutë yaaulök arimëenta yeë.

¹⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristoë komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Timoti

Yesu pi wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 35 pöta ök won sèèn Poolök pep epwer Timoti pimèèn retèng äa. Timoti pöp, pim ëlëp Yuta öngöp, ën pepap Krik ompöp. Pi Epesas kak ingre mor saurö ngarangk äak wëèn Poolök epwer retèng ë mena. Ngön irikor nant pitëm naë yaaröön Poolök Timotiin tolëel ngarangk ëëpën pöta ngönöt äak mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Ngönëñëën wa top yaauta ngönte

r 1:3–3:16

r*

Timoti pim ya mëmpna ngönte

r 4:1–6:21

r*

1 O Timoti ngönën ök niaan kön wi kosang wesak nem ru panë saup, ne Pool Anutu tiar utpetetakaan niöpnaapre Yesu Kristo tiarim kor wëaup piaripök neaan Yesu Kristoë ngön yaaö omën saupök pep epwer retèng ë yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt ningkën nim naë wiaap.

Ngönën kaarötön pepanöm mëëa

³ Ngaan ne Masetonia yangerakël sumëak yeem ni Epesas kak om wëèn ke urak niian pöl yal menak ömëak rangk yeniak. Ni omën ngönën kaaröt ök yema pörö omën muntaröen kaalak mepanëën nga yamëem pirek om wë. ⁴ Pit omnaröen pitëm ëere körööröa ngön kaaröt ök yema. Pël äak pötëën neneraan nga eimeë wëwë ompyaut öpna pötaan kaamök naën yaë. Pötaanök pit ngön ke pilöt kaalak apanëën nga mam. ⁵ Nem niin pitën nga mamëak yeniak pöta songönte epët. Pit kat wiipna pöt pitëm lupöt kewil won wiaan kengkën wë Anutuun kön wi kosang panë wesak wëèn pötök lup sant yewesaut pitëm lupötë orööpnaat. ⁶ Omën kaar yaaö pörö pit ngönën kan pö sëp wesak kasëng menak ngön kë won mosut nga ilak aim wë. ⁷ Pit Mosesë ngön kosangöt rë moulöpënëak yaëetak pöta songöntere pitëm rë moulöpna songönteta köpël wëak yaaurö.

⁸ Tiar ngön kosang pöta songönte ewat wë. Pötaanök ngön kosangta kan pet yaalni pöökë ënëm ëëpena pöt yok pangk. ⁹ Tiar ewat wë. Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan retèng äa pöt omën wotpilöröaan won. Pi om ke epëlöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak äa. Ngön kosangöt ilap yariauröere ngön kosangöt wa yoolëaurö, Anutu kasëng yemengkauröere utpet yaaurö, Anutuun yaya

nemaan yaauröere piin wapwap yemëëaurö, pitëmtë ëlre peparö yamëngkauröere muntarö yamëngkaurö, ¹⁰ öngre omp nga yaauröere ompörö pitëmtok pitëmënt neneraan kaip tiak yaaurö, öngre omp narö mon wëere inëen elmë pël ëëpënëak omnarö kain yewauröere kaar omnarö, Aköpë yapintak kaar äak kosang yewesauröere omën këëtaan kööre tok yaalmëaurö. Omën ke pilöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak ngön kosang epot äaut. ¹¹ Ngön yaap ngön ompyautak wia pipët Anutu ërëp-sawiarang wëauta pepap puuk arën war wesak ök ni-amëak neeaut.

Pool pi Anutuuk piin yaköm elmëa pöten yoöre ërëp mëëa

¹² Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wëere kosang nenak ya epët mëmpaat pël kön wiin pangk ëën nenaut. Pötaanök ne piin yoöre ërëp yamëëaup. ¹³ Ne ngaan pim yapinte ngep elmëak pim ingre mor saurö utpet wesak piin ökre was maimaut. Ne köpël wë piin kön wi kosang nemowasën. Pötaanök yaköm elnëak mait elnëaut. ¹⁴ Tiarim Aköpök komre kolap kësang pan elnëaut. Pël ëën ne Yesu Kristooring yal menak wë piin kön wi kosang mowesak lup santaring wë. ¹⁵ Yesu Kristo pi utpet yaaurö tiar utpetetakaan niöpënëak yangerak irëa ngön pöt yaap pan. Pötaanök kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. Ne epop utpet yaauröa wotöököp. ¹⁶ Pël äautak Yesu Kristo pi mait elnëak pim yaköm pöt kësang wia pöta songönte nem naë tekeri wesa pipët om pas won. Omën ënëmak piin kön wi kosang wesak wëwë kosangta yaö sëpnaarö pit Yesu Kristook utpet yaauröa wotöököp neen yaköm kësang elnëa pöten itenak pit tapël elmëëpna pöten kön wiipënëak pël elnëa. ¹⁷ Wëwë kosangta Omp Aköp, pi wel

yawiaut wonöp, itnaangkênëp. Pi kopëtapökëer Anutu Këep, piin ping wesak yaya aim öpa. Yaap.

Poolök Timotiin ompyaö wesak ngönën ya mëneim öpënëak këk mëëa

¹⁸ Timoti nem ruup, omën naröak ngaanëer ngön tekeri wes nina pöten kön wieë ya ngön epët yeniak. Pötaanök ni tektek ngön pöt taintaë wak wë Aköpëen kööre tok yauröa öngpök ompyaö wesak ngönën ya mëneim öm. ¹⁹ Nim kön wi kosang yewesaut taintaë weë lupmer utpetat won wiaan kengkën wë ngönën yaat mëneim öm. Omën narö kön ompyaut pitëm lupötë wieë kan ompyau pet yaalnëa pöt kasëng mangkën kön wi kosang yewesaut këlok sëen wa irikor ëeim wë. ²⁰ Omën pöröa naëaan Aimeniasre Alesanta pöaar nook Anutuun ökre was yamëëaut sëp wasëpënëak Setenë moresi moulmëaut.

Kimang yaauta ngönte

2 Ne wet réak epël kosang wesak niamaan kat wi. Anutuun omën pourö kaamök elmëepnaan ök maimeë kimang ngöntak yoöre ërëp man. ² Tiar mayaaptaring ompyaö wë Anutuu kanöököl wotpil öpenaataan omën omp aköröere ngarangk pouröaan kimang man. ³ Kimang pël maim önë pötak tiar utpetetakaan niwaup Anutu pi itaangkën ompyaö ëëpnaat. ⁴ Pi omën pourö utpetetakaan niön ngön këëta songönten ëwat sëpenaaten kent yaë. Pötaanök omën pouröaan kimang man. ⁵ Tiarim utpetetakaan niöpna munt namp won, Anutu kopëtap wë. Pël ëen omnaröere Anutuu tekarak omën kopëtap Yesu Kristo Anuturing yal nimampënëak wë. ⁶ Pi tapöpök Anutuu akun mowia pötak tiar omnarö utpetetakaan sum ëak wil nuulëpënëak pim wëwëet këëpöt wesak wel wia. Pim pël elnia pötak Anutuu tiar utpetetakaan kama niöpënëak kent kön yawi pöt pet yaalni. ⁷ Pötaanök Anutuuk pim ngön yaaö omën sak ngönën kë pöt ök niamëak neulëaup. Pël ëak ar köpël omnarö kön wi kosang yewesauta ngönën këët rë niulömëak neulëaup. Ngön epët kaar won, yaap yeniak.

⁸ Nem kentöök ka poutë omnarö pit ngaare ngön nganga pöt sëp wesak pitëm lupöt këlam wë Anutuun kimang maim öpënëak kent yaë.

Öngöröa ngönte

⁹ Nem kentöök öngöröeta ëöaat naën ulpëen mëak köröpö këëké ngëp ëak öpna pöt yok pangk. Ën pit ieping ëak kepön ëpötë ë rangiak polre kal ëak ulpëen ompyaö panë retëngretëng sum kësangringörö mëak öpan. ¹⁰ Öngörö pit "Anutuu ënëm yaurö" pël wesëe pöt pël yauröa yaaul omën ompyaut pëen ëëp.

¹¹ Öngörö pitëmënt wak irëak këm ur wariak wë kat yawia yaat pëen mëmp. ¹² Ne öngöröak rë yemoula yaat mëmpöore ompörö il mowasö pël ëëpanëak yeniak. Pit om irëak wë ngön kat wiwi pëen ëeim öp. ¹³ Pöta songöntë epët. Anutuuk wet réak Atam ket ëa. Pël ëak ënëm Ewa. ¹⁴ Pël ëakta Atamök Setenë morököt

kat wiak wiap nasën ëa. Öngöpökëer morök ngönte kat wiak saun koirä. ¹⁵ Pël ëautak öngörö pit ëöaat naën lup santaring wë Anutuun kön wi kosang wasöore lup këlam wë pël ëeim öpna pötak ru wilak ngarangk yaëen Anutuuk utpetetakaan moöpnaat.

Ngönënë wotöök wëauta ngönte

3 Namp pi ngönënë wotöök öpënëak yaan pöt, "Ya ompyauten ya," pël apenaat. Ngön pipët yaap. ² Ar omën ke epëlëp ngönënë wotöök moulmëen. Ngönënë wotöököp pi wotpil wëen omnarö pim utpet nent nokoirën yaaup, öng kopëtapring wëaup, pim kentöt sëp wesak pimtën ngarangk ëak ompyaö wesak wëaup, omën kamaatëaanörö ngöntre kar yaalmëaup, omnarö ompyaö panë rë yemoulaup, ³ i ngaat nak kön irikor naën yaaup, ya sangën teënt ëak ngön kosang naën yaaup, omnaröaan wiapre kor yaalmëaup, monatëen kent naën yaaup. ⁴ Pi pim öngre ruurö ngarangk ompyaö yaalmëaup. Pël ëen pim ruurö pimtë këm ngönte ngaarëk yewaurö. ⁵ Ngön pipotë këët epët. Omën pim öngre ruurö ngarangk ompyaö naën yaaö ke pilëpök yok pangk Anutuu ingre morörö ngarangk naëpan. ⁶ Omën ngolöp ngönën kat yawia nampök ngönënë wotöök yok pangk naön ëëpnaat, këlok këlok yaëen Anutuuk Setenë elmëa pöl waö ë mëen këlangön kat wiipanëen. ⁷ Omën namp omën ingre mor nasënöröakta itaangkën ompyaö yaaö pipöpökëer yok pangk wotöök öpnaap. Pöta songönte epët. Pit itaangkën pangk naën ëen pöt ökre was maan Setenök lup irikor elmëen pim kalaapök öpnaat.

Ngönën ya kaamök yauröa ngönte

⁸ Ar omën ke epëlörö ngönën ya kaamök moulmëen. Ngönën ya kaamök yaurö pitta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö yaurö. Pit yangap yar naën yaurö, i ngaat kësang nak omnaröa omnantëen kentre kaur naën yaurö. ⁹ Pit ngönën kë ngaanëer ëlëëp wiakaimaut peene tekeri wesa pöt taintaë weë pötaan lup könöm naën yaurö. ¹⁰ Wet réak ök elmëak itaampun. Pël ëen pit yok pangk ëak ngönën ya kaamök ëëpnaan. ¹¹ Pitëm öngöröeta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö ëëp. Pit ëlëëptak omnaröen ökre was apanëp pitëm kentöt sëp wesak omën ompyaut pëen ëeim öp. ¹² Ngönën ya kaamök yaaup pi öng kopëtapring wë pimtë öngre ruure omën pim kaatakörö këëké ngarangk yaaup. ¹³ Ën ngönën ya kaamök yaaö namp ya ompyaö mëmpna pöp pi yapiring öpnaap. Pël ëëë kosang wesak pimtë Yesu Kristoon kön wi kosang wesa ngön ompyaö pöt ök maim öpnaap.

Aköpë elnieim wë pöta songönte

¹⁴ Ne teënt nim naë wais itaampëak kent yaëënak pep epwer retëng ë yaningk. ¹⁵ Pël yeëetak omën nentak kan newariin wë akun il yewasën pöt ni Anutuu ru saurö tiarim ompyaö öpenaata songönten ëwat

sumëak pep epwer retëng ë yaningk. Ka nenta möörö ngentiipanëen wap kotre kaöat taë wesak wesiraapna pöta ök tiar Anutuu ruurö Anutu wëwëetaringëp pim ingre moröröak wap kotre kaö sak wë ngön këet ngen-tiipanëak waalak wë. ¹⁶Yaap pan, Anutuu ngönën ngaanëer ëlëep wiakaimaut peene tekeri wesa pöta songönte kësang panëët. Songön pöt Yesuun epël ya. "Pi omën sak tiarim naë tekeri saup. Pi wotpilëp pöt Ngëengk Pulöök tekeri wesaup. Enselöröak piin itenaup. Pim ngönte yang kaö poutë pangk ëaup. Yangerakë omnaröak kön wi kosang mowesaup. Anutuuk koirak kutömweri isaup."

Ngön kaar yaauröa ngönte

⁴ Ngëengk Pulöök këekë wesak ngön epël ök ya. Omën narö ënëmak ngönën sëp wesak pul kaarötre urmeraröa ngönötë rë olapnaat. ²Omën kaarörö ngön kaar pöt yema pöröak utpet pitëm naë wia pötök pitëm lupöt wa irikor elmëen omën ompyautre utpetat yok pangk kom naëpan. ³Omën ke pilörö pitök öng tekre omp tek wë kaömp nant ngës olëak öpna pötakël morök elmëëpënëak rë yemoul. Pël ëaap kaömp epot Anutuuk tiar omën Kristoon kön wi kosang wesak ngön këet ëwatörö yoöre ërëp mëak nëmpenëak ket ëaut. ⁴Anutuu omnant ket ëa epot pout ompyaö pëenöt. Pötaanök Anutuun yoöre ërëp maimëe nant yenem nantön kaaö naëngan. ⁵Pöt Anutuuk tiarim kaömp pangkpangk nëmpenëak ngön ëa pöten kön wieë yoöre ërëp yemak pötak kaömp pöt welaköt ëen nëmpenëak yok pangk yeë.

Timoti pi Kristoë ya omën ompyaup

⁶Ni ngönënte kön wi kosang weseë ngön këeta ënëm ëak weëre kosang wak omën muntaröen nem ngön pipot pout ök mamë pöt Yesu Kristoë ya omën ompyaup pël sumëët. ⁷Pël yeem öng ulöpöröa ëlar ngön mos pipot kasëng man. Ni Aköpë kanök seim ömë pötaan lupmerök kengkën sumë yaat mën. ⁸Ni ëwat wëen. Koröpöök kengkën sumëak ya yamëngkën pöta këet ompyaut. Ën lupmerök kengkën sak Aköpön kön wi sokolumë pöt kë ompyaö panëët. Pötök yangerakë wëwëetere kutömweri wëwëet poutepar kaamök elniipnaat. ⁹Ngön epët yaap panëët, kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. ¹⁰Anutu wëwëetaringëpök kë ompyaö panëët nimpna pötaan piin kor wë weë ngentiak ya kësang yamëngk. Anutu pöp pi omën pourö utpetetakaan niöpënëak kent yaaupök tiar piin kön wi kosang yewas pörö yaap utpetetakaan niöp-naap.

¹¹Ni ngön pipot pout omnaröen ök mëak rë moulön ënëm ëëp. ¹²Ni yokot ulwas wëen. Pötaanök omnaröak niin kön wiin irepan. Ni lup santre kön wi kosang yewesautaring lup kölam wëen nim ngönën yaautre wëwëet tekeri sëen omnarö itenak ënëm ëëp. ¹³Neen kor wë ngönën sangk kel mampööre rë moulö pël ëeim öm. ¹⁴Akun ngönën ngarangköröa moröt

kepönöök yaniwiin tektek ngön yaauröak ngön war wes nina pötak Ngëengk Pulöök ya mëmpëak weëre kosang kësangën elnia pöta këet mos sëpanëen ngarangk ëëm. ¹⁵Ni omnarö itaangkën nim yaat ompyaö sëpnaataan akun poutë kosang ngentiak mëneim wëen këet orööp. ¹⁶Nimtë koröpöökë wëwëetere ngönën ök yamëëauten ngarangk ëëm. Ni akun poutë ya kosang pël mëmpë pötak omën nim ngön kat yawiauröere nimëntre ar pourö wëwë ompyautak önëët.

Ingre morörö ompyaö elmëëpenaata ngönte

⁵ Omp ulöp nampön ngön mamëak pöt ser erak ngön manganëp nimtë pepapön yemaan pöl wiap ngön mam. Omp ulwasöröen mamëenta nimtë nanëpön yemaan pöl mam. ²Ën öng ulöpöröen ngön mamëenta nimtë ëlëpön yemaan pöl mam. Öng ulwasöröen ngön mamëenta kön ompyautaring nimtë sasëpön yemaan pöl mam.

Öng kapiröröa ngönte

³Öng namp pim ompöp wel wiin pimënt wëen pöt ompyaö elmëëm. ⁴Ën öng kapir namp pim ruure ëaröaring wëen pöt pit epël kön wiip. "Tiarim ya kaöet pi ngarangk elmëëpenaat," pël weseë wet rëak pim pitëmëen elmëeima pöta kangiiir elmëëp. Pël ëëpna pöt Anutuuk itaangkën ompyaö ëëpnaat. ⁵Öng kapir namp pim kaamök elmëëpnaap won ëen pimënt wë pöt Anutuun kön wi kosang wesak kët kanaan rö kanë Anutuuk pi kaamök elmëëpënëak kimang maim wë. ⁶Ën kapir namp koröpöökë kentötë ënëm eim wë pipop pim lupmer wel wia. ⁷Ni öng kapirörö ngön pip-ta ënëm eimeë saun won öpnaan këekë wesak ök mam. Pël ëen omnarö itenak kön wiin ompyaö ëëp-naan. ⁸Namp pim karurö kaamök elmëëre pimtë kaatakörö wet rëak kön wiak kaamök elmë pël naën yaë pipop pim kön wi kosang yewesaut kasëng menak köpëlöröa ök sak wë pitëm utpet yaaö pöt il yemowas.

⁹Öng kapir namp pim krismakiat 60 ëak won saup pim omp kopëtapring wakaimaup ke pilöpökëer kaamök elmëëpnaan pim yapinte öng kapiröröa pepeweri wiaapnaat. ¹⁰Pi sant yeëa ma won pöta songönte tekeri wasëpnaan pëël mam. Ru wilak omnant menak ngarangk yeëa ma won? Omën ngolöpörö pim naë waisën ompyaö yaalmëa ma won? Ngönën omnarö sant yaalmëa ma won? Omën këlangön kat yawiaurö kaamök yaalmëa ma won? Lup sant ke nentere nent yeëa ma won? Songönöt kat wiak pi omën ompyaö pipot eima pël kön wiakök pepeweri wiim.

¹¹Öng ulwasöröak pitëm ompörö wel wia pipöröa yapinöt pepeweri wiinganok. Ke pilörö kentre kaur ë yesem Kristo kasëng menak omp koir yaë. ¹²Pël ëak öng tek wë Kristoë inëen ëëpënëak wet rëak pim Kristo pimënting öpënëak ngön kosang wesa pöt yailën saunaring yaë. ¹³Pël ëakta nent epël yaë. Pit ka poutë ilëak orö yesem wisën eim wë. Pël yeem omën muntaröa omnantön kön wieë pitëm ngönöt kain wak

kaõ wesak yeem ngõn utpet ke nentere nent naëpaneët aim wë. ¹⁴ Pötaanök pit utpet ke pipot ëëpaneën nem kentöök öng ulwasörö pit kaalak omp wak ru wilak pitëm kaat ngarangk ëëp. Pël ëëpna pötak tiarim kööre toköröak ngõn utpetat tiarën niapënëak pitëm utpetatön ngaöl ëak sëp wasëpnaat. ¹⁵ Nem ngõn yeniak pipta songönte epët. Öng kapir narö Aköpë kamtaö ilap riak Setenë ënëm yes. ¹⁶ Ngõnën öng namp pim kurtak öng kapir narö wëen pöt ngarangk elmëëp. Pël ëëpna pötak öng kapir pörö pit ingre moröröa naëaan omnant naön wëen ingre mor pöröak öng kapir muntarö omën kaamök elmëëpnaat won pörö yok pangk kaamök elmëëpnaat.

Ngönënë ngarangköröa ngönte

¹⁷ Ar ngönënë ngarangk ya ompyaö yamëngkauröa sumat isak mampun. Pël ëënëak pöt pitëm naëaan ngönën ompyaö ök aöre rë niulö pël yaaö piporö wet rëak pël elmëën. ¹⁸ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. "Purmakaöp ya kaamök yaalniem koinöt nëm-pënëak yaëen këmët il mowariingan." Tapël nenteta epël wia. "Ya omnamp pim ya yamëngkauta kangut yok pangk öpnaap." ¹⁹ Omën kopëtapök ngönënë ngarangk namp utpet yaë wesak arim ëöetak ngõn yaatak moulëëpënëak yaan pöt kat mowiingan. Ën omën naar ma naar namp pöröak niaan pötaar kat mowiim. ²⁰ Ën ngarangk namp saun nent koirën pöt omën pouröa ëöetak moulmëak wotpil mowasum. Pël ëën pim karurö itenak kas ëëpnaan.

²¹ Ne Anuture Yesu Kristoore ensel Anutuu yaö elmëaurö pitëm ëöetak kosang wesak epël yeniak. Ni ya pipët këëkë wesak ngarangk ëëm. Pël ëak ni ngõn nenta songönte nokoirën wë teënt nimtë könöök ök mangan. Pël ëak omnarö omnant mööngkraar kangk elmëëngan. ²² Ni omnarö ngönën yaatak moulmëëmëak teëntom mores kepönöök wiak welaköt elmëëngan. Pöta songönte epët. Omën narö pitëm saunat yoolök wiaan pöta kangut naaröön yaëen ityaangk. Ën naröaat ëlëëp wia. Ënëmak oröön itaampenaat. Pöta ök omnaröa ompyaö yaaut yoolök wia. Peene yoolök wi naön yaë epot yok pangk akun wali ëlëëp wi naöpan. Ni teëntom köntak omnarö ngönën yaatak moulmëëm pöt omën pöröa saunatë kangut nim rangk isëpnaat. Pötaanök nimtë wëwëet ngarangk ëën lupmer kölam wiaap.

Ni yaumanre ya këlangön yaën. Pötaanök won sëpnaan i yaapöt pëen nënganëp wain i kot nentaring na pël ëëm.

Inëënöröa ngönte

6 Inëën yaaö ngönënring pöröak pitëm ngarangköröen, "Kaöarö" pël weseë ping wesak ap. Pit pël naën ëëpna pöt omën narö pöten itenak Anutuu yapintere ngönënte wak irëak aöre utpet wesak aö pël ëëpnaat. ² Inëën yaaurö pit pitëm ngarangk Kristoon kön wi kosang wesak wë pörö pitën, "Pi nem karip," pël wesak wak irepan. Pit pitëm ngarangköröen

epël kön wiip. "Pi Kristoon kön wi kosang yemowasën lup sant yaalmë. Pël ëën ne ya yamëngkën pöta këët öpnaat." Pël kön wieë pit weë ngentiak inëën panë elmëëp.

Omën këëtre mosutë ngönte

Ni omnarö ya pöt mëmpnaan kosang wesak rë moulöm. ³ Omën namp tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngõn këëtere Anutuu ënëm yaauta ngönte sëp wesak maimet aim wë pipop ⁴ pi pimtën kön wiin isën kön won pan wë. Pël ëak pi irikor ëak wë omën mosutön ngõn kosang wesak aimeë ngõn lup nantë songönötëen ngõn nga elëpënëak kent yaë. Pël yaë pötök omën epot jaarö. War, komkap, ökre was, omnampön köpël wë pas köntak, "Pi utpet yaaup," pël wasö pël yaaö pöt jaarö. ⁵ Pël ëak kët ël epotë ngõn ke urak aim wë, omën ke pil yaë piporö pitëm könöt ëngk ma e wia. Pël yeë ngönën këët këëkë wak naön yaë. Pël yeem pit epël yewas. "Aköpë ngönëntakël wëäö pöt monere urömaring wëaut," pël yewas.

⁶ Yaap, omën namp pi pimtë omnantön, "Ne yok pangk ëa," pël weseë Aköpë ngönënta ënëm ëëpna pöt yok pangk omën ompyaut kësang orö morëëpnaat. ⁷ Tiar tiarimtë songönte ewat wë. Ëlöröak elek niwilaurö. Wë ënëmak wel wiak elek tapël sëpenaarö. ⁸ Pötaanök kaömpre poë koröpre pöt wak wë pöt, "Yok pangk ëa," pël wesak öpenaat. ⁹ Ën omën narö monere uröm kësang pan koirëpënëak kent yaë pipörö pit Setenök morök elmëën pim kalaapöök öpnaat. Pël ëak omën pasutön kent yaaö pötak wer moön kö sëpnaarö. ¹⁰ Monere urömatön kent yaaö pötak utpet ke nentere nent pötë songönte pël yaë. Omën narö monere urömatön kent yaëen pötök wer moön ngönën sëp wesak këlangön kaö kat wieim wë.

Pool pi Timoti ompyaö öpënëak mëäa

¹¹ Anutuu omnamp ni, omën ke pilöt kasëng mamp. Pël ëak wotpil wëäö, ngönënring wëäö, kön wi kosang yewesautaring wëäö, lup sant yaautaring wëäö, weë ngentiak ulöp ngarngar yaautaring wëäö, wiap së së yaautaring wëäö, omën pipotring ömëëtaan weë panë ngentiim. ¹² Ni Kristoon kön wi kosang yewesautaring ömëëtaan weë ngentiim. Pël ëak wëwë kosangët wak öm. Ni omnaröa ëöetak Anutuun kön wi kosang wesang pöt mëëan pötak pi wëwë kosang pötak ömëak yaö niwesa. ¹³ Anutu omën pout wëwë yaningkaupre Yesu Kristo Rom yang ngarangk Pontias Pailatën ngõn yaapët kosang wesak mëëaup piarpim ëöetak kosang wesak epël yeniak. ¹⁴ Aköpë ngõn kosang wes yaningk pipot irikor ëëre omnaröak utpet wesak aö pël ëëpaneën ngarangk këëkë eim wëënak tiarim Aköp Yesu Kristo orööpnaat. ¹⁵ Anutuuk akun wiaut wia pötak pimtök Kristo tekeri wes ulmëëpnaat. Pimënt kopëtapökëër ërëpsawiarung wëwëere weëre kosang pötë pepap pi omën omp aköröa Omp Aköp, pimënt tapöpökëër kaöaröa Kaöap. ¹⁶ Pi kopëtap wel yawiaut wonöp, ëwa panë omnaröa nasënganëëta öngpök

wëaup. Omën nampök piin itnaangkën äaup, peeneeta nampök itnaangkanëëp. Weëre kosangre yaya yamëëa pöt pim naë wieëaut om wiakaim wiaap, kosang pan. Yaap.

Omën omnant selap wieëauröa ngönte

¹⁷ Ni omën omnant selap wieëauröen ök mam. Pël ëën koröp ngaarëk wak omën lëngë sëpna pipotön kön wiin pitëm kaamököt pël ëën kosang wesak öpan. Anutu pi moup pepap puuk omnant ulöl wes ningkën wak ërëpsawiarëng öpenaap piin kosang wesak öp.

¹⁸ Ni ök mam. Pël ëën omën omnant selap wieëaurö ya ompyaut selap mënak perper ëak pitëm omnant kom

ëak omën muntarö mamp. ¹⁹ Pël ëëpna pötak pitëm ënëm kaamök elmëëpna omën weëre kosangringöt koirak wëwë kosang këët öpnaat.

Wa korkor ngönte

²⁰ Timoti, ni Anutuu ngön nina pipët këëkë wesak ngarangk ëëm. Pël ëak ngön pas kë won pipot kasëng mamp. Omën narö tiarim ngönëntaan kööre tok yaalni piporö pitëm ngön pipten, "Ëwat kësangöt yewaut," pël kaar ya. ²¹ Pit, "Ten ëwaringörö," pël aim olëak irikor ëak ngönën kasëng menaut pötaanök.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap. [Yok pi tapët. Ne nim pepap, Pool.]

2 Timoti

Yesu wel wiak kutömweri sêen wë krismaki 36 pöta ök won sêen Pool kaalak wii kaatak wë Timotiin epwer retëng ë mena. Pool pi pimtë wel wiipna akunet temanöm yesën kön weswes ëëë Timoti pim Epesas kak ingre mor saurö ngarangk ëëpnaal ngan rë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Yoöre ërëpre wa korkor ngönöt

r 1:3-2:13

r*

Weteteere pepanöm ngönöt

r 2:14-4:5

r*

Pool pimtë ngönte

r 4:6-18

r*

Ngön mëët

r 4:19-22

r*

1 O Timoti nem ru ulöpöököp ne Pool Anutuuk Yesu Kristoë ngön yaaö omën sumëak neulëak tiarim wëwëet Yesu Kristooring yal mangkën nimpnaat kosang wesak niia pöten ök niamëak wes nemëaupök pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt ningkën nim naë wiaap.

Tiar ngönëntaan ëö ëëngan

3 Nem ëere peparöa eima pöl neenta lupmer utpetat won wiaan kengkëring wë Anutuun inëen elmëeim wë. Pël ëëë nimëen yak kët ël epotë Anutuun kimang maimeë yoöre ërëp maim wë. **4** Ne sëp yaniwasën nim neen yaköm ëen ing ëan pöten kön wieë ërëpërëp kësang pan ëëmaak yak niin itaampaaten kent yaë.

5 Ne nim kön wi kosang pan weseim wëen pipten kön wia. Kön wi kosang ke pil pipët nim öng ëap Loisre ëlëp Yunis piarpim eimautak niinta tapël yaën pël kön yaniwi. **6** Pötaanök nim könö it nganga niwesak epël niamaan. Ngaan nem moresiar nim kepönök yaniwi-in Anutuuk welaköt elniin ngönën ya mëmpëak weëre kosang waup. Pötaanök weëre kosang pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum. **7** Nim elnia pöten kön wieë epël kön wiim. Anutu pim Pul tiar yaningk pöök kas ëëpenëak naalniin weëre kosang ëere lup sant ëere tiarimtok tiarimtën ngarangk ë pël ëëpenëak yaalni. Pötaanök weëre kosang waö pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum.

8 Ni tiarim Aköpë ngönënte ök amëëtaan ëö ëëngan. Pël ëak ne pim yaat yamëngkën wii kaatak neulëaup neenta ëö ëëngan. Ni Anutuu naëaan weëre kosang wak nem yaaul ngönëntaan këlangön kat yawiem kön wiin pangk ëëp. **9** Anutu pim tiar utpetetakaan niwak wotpil öpenëak yaö niia pöt tiarim ompyaö nentaan won. Ngaanëer pan Anutu pi yang epër won wiaan Yesu Kristook tiar ompyaö niwasëpnaat pël kön wia pötak komre kolap elnia. **10** Pim komre kolap elnia pötak peene tiarim utpetetakaan niwaup, Yesu Kristo, yaaröön tekeri yes. Kristo pi weleta weëre kosangöt wa olëak pim ngön ompyautak wëwë kosang wiakaim wiaapna pöt war wes yaningk. **11** Pël ëën Anutuuk ne pim ngön yaaö omën sak ngön ompyaö pöt aöre rë moulö pël ëëmëak neulëaup. **12** Pël ëaut pötaanök ne këemre këlangönring wëaup. Pël ëëë pöten ëö naën nem kön wi kosang yewesau Anutu pöpön kön selap naën yaup pi weëre kosangringëpök nem ya yamëngkautre wëwëet ngarangk elnëëpënëak yemangk pöt pout ngarangk ëak wëen akun kaöaö temanöm sëpnaat. **13** Ngön yaap nem këmtakaan ök yeniak pipta ököök ëëm. Ni Yesu Kristooring yal menak wë ngön pipët piin kön wi kosang wasöore lupmerök sant mowasö pël ëëmëen yeniak pipël ëëm. **14** Ni Anutuuk omën ompyaö ngarangk ëëmëak nina pipët ompyaö wesak ngarangk ëëm. Ngëëngk Pul tiarim lupmeri wia pöök kaamök elniaan ya pipët mëmp.

15 Ni ëwat wëen. Esia yangerak ngönën omën pourö ne sëp newesaut. Pitëm naëaan Piselasre Emosenis pi-

aripta. ¹⁶ Aköp pi Onesiporas pim öngre ruuröen yaköm elmëep. Pitëm pepapök ne wii kaatak wëen kaaö naalnëen akun kësang nem naë wais ya kë newe-seimaup. ¹⁷ Pi Rom kak wais neen ap weseim wiak nokoiraup. ¹⁸ Aköpök kön wiin pangk ëen akun kaöaöök yaköm elmëep. Pi Epesas kak nemëen inëen ya kësang mëneimaut. Pöten iteneimaup niinta ewat wëen.

Poolök Timotiin Yesu Kristoë nga omën sëpënëak mëëa

2 Nem ruup ni, tiar Yesu Kristooring yal menak wëen komre kolap yaningk pötak weëre kosang sak öm. ² Pël ëak omnaröa itöök nem ngönën ök niaan kat wia pipot nuukta tapël omën naröen kön wiin ya ompyaö mëmpnaarö pël ëen pöt pitën maan omën muntaröen ök map.

³ Ni Yesu Kristo pim nga omën ompyaö namp pël sak tenring këemre këlangönë rangk öm. ⁴ Ne nim ömëel pöten kön wiimëek yak ngön nokoliit ök niamaan kat wi. Omën namp kööre tokörö il wasëpënëak nga yaatak wë pi ya muntat namëngkën yaaup. Ngaaröa kaöapök pim yaaten itenak kent ëëpënëak nga ya kopëtet ompyaö wesak mëmpnaat. ⁵ Ën namp pi omën muntarö il mowasëpënëak ngaal witwit yeem ngasam pöta ngön kosangta ënem naën ëëpna pöp këet naön ëëpnaap. ⁶ Ën namp pi ya lupöök akun poutë ya kaö mëneim öpna pöp puuk wet reäk ya lupöökaan kaömp këet öpnaap. ⁷ Ngön pipot ingre mor saurö tiarim wëwëeten ya. Aköpök kön koir ningkën nem ngön ök yeniak pipotë këëtön ewat sumëet. Pötaanök kön wiaam.

⁸ Ni Yesu Kristoon kön wiaam. Pi omën omp ak Tewit pim ëapök weletakaan wal ëaup ngön pöt ngönëntak ök ni yeë pöt. ⁹ Ne ngön ompyaö pipot ök yaan omnaröak nem ngönten kaaö ëen utpet yaauröen yaalmë pöl këemre këlangön ke nentere nent kat yenewi. Pit wii yenetë. Pël ëautak Anutu pim ngönte wii natëen yaë. ¹⁰ Pötaanök ne Anutuu yaö wesaurö pitëmëen këemre këlangön epot kat yawi. Pit Yesu Kristook utpetetakaan moön Anutuu ëwaatak wakaim öpënëak këlangön kat yawi. ¹¹ Ngön epël wia epët yaap.

“Tiar pim weletak yal menan pöt wëwëetakta yal mempenaat.

¹² Tiar këlangön kat yawiem weë ngentiipena pöt piiring ngarangk sëpenaat.

Tiar pi yak mowasëpena pöt puukta tiar yak niwasëpenaat.

¹³ Tiarim ngön kosangët wiap sëpna pöt pim ngön kosangët kosang sak wiaapnaat.

Pi nalre nal naën yaaup.”

Ya omën namp Anutuuk itaangkën ompyaö yaë pöta ngönte

¹⁴ Ni ngön epët ngolöp wesak Anutuu ëöetak omnaröen mëak pit ngön utpetatëen nga elepan pël mam. Pël yaë piptak kaamök naalmëen ngön utpet

pötök pöt kat yawiaurö utpet yemowas. ¹⁵ Anutuuk niin kön wiin kë sëpnaataan weë ngentiak yaat mëmp. Pël yeem ngön këet wotpil tekeri wesak maim wëen omën ëöaat nim rangk nawisën ëëpnaat. ¹⁶ Ngön pas kë won Anutuu kent naën pipot apan. Pipotök utpetatë kanöök wes mëen Anutuun kasëng mempanëen. ¹⁷ Kaar pipot ëmpöl kaöatë yaë pöl ulöl sak utpet yewas. Omën ke pil yaauröakaan naar Aimeniasre Pailitas. ¹⁸ Piarip irikor ëak ngön këet kasëng menak ënemak weletakaan wal ëëpenaat ya pöt yok oröa pël kaar aimeë omën muntaröa kön wi kosang yewasaut utpet weseim wë. ¹⁹ Pël yaatak Anutuuk pim ingre morörö tiar ka wap ket ëak wesirën taintaë taua. Wap pöta möönöök ngön epël wia. “Aköp pi pim omnaröen ewat wë.” Pël ëak munt nent epël wia. “Omën Aköpön, ‘Yaap pi tiarim Aköp,’ pël maimeë pim yapinte wak yaaurö pit utpetat kasëng mamp.”

²⁰ Omën omnant kësang wieëaupë ka kaöetak kelön nant omën sum kësangët koolre siluwa pötök ket ëere këraare yangatök ket ë pël ëaut wia. Nant ya kaöatë yaut, nant pasutë yaut pël ëak wia. ²¹ Namp pi omën pas pöt kasëng menak pim lupmer kölam wasën pöt pi kelön ya kaöatë pötë ök sëpnaat. Pël ëen Ka Pepapök piin kön wiin ompyaö ëen peram mowasën pi yaap Ka Pepapëen ya ompyaö ke nentere nent mëmpnaat.

²² Timoti ni omp ulwasöröa kentre kaur yaaut sëp mowesak öm. Pël ëak omën lup kölamring wë Anutuuun kaamök elmëëpënëak maim wëauröaring wotpil weëre kön wi kosang mowasö, lup sant elmëere mayaaptaring wë pël ëëmëen weë ngentiim. ²³ Ni köpël ngön utpet pipot kasëng mamp. Pipotök nga koir yaë pöten ewat wëen. ²⁴ Aköpë inëen yaaö nampök ngaal witwit ngön epan. Pi omën pourö ngöntre kar elmëeimeë ompyaö wesak ngönën ök maim öp. Pël yaëen nampök piin utpet yaalmëen pöt ya sangën elmëëpan. ²⁵ Pël ëak omën pim ngön wa olë yaaurö pitën wiapre kor elmëak pitëm könöt wotpil mowasëp. Pël ëen pit Anutuuk kaamök elmëen lup kaip tiak ngön këet ewat sëpën sa. ²⁶ Pël ëak pitëm lupöt kan tëen ngaanëer Setenök pim ngön ngaarëk öpënëak kalaapö mowiin wak wakaima pörekaan ent ë olëak ompyaö sëpnaat.

Akun kaöaö temanöm yesën wa irikor kësang orööpnaat

3 Ni epël kön wiaam. Akun kaöaö temanöm yesën könöm ke nentere nent orööpnaat. Pöt epot. ² Omnarö pitëmtën kent ëen keimön ëëpnaat, monatön kentre kaur ëëpnaat, pitëmtën wak isak apnaat, ieping ëëpnaat, Anutuun ökre was apnaat, pitëm ëlre peparöa ngönöt wa olapnaat, omnant mangkën yoöre ërëp nemaan ëëpnaat, Anutuun ngëengk nemowasën ëëpnaat, ³ omën pitring irëauröenta ngöntre kar naën ëëpnaat, omnaröak mayaap elmëëpënëak yaëen kangir nga elmëëpnaat, omnaröen ökre was apnaat, pitëmtök pitëmtë koröpötön ngarangk naën ëëpnaat, kentre imënoröa yaë pöl ëëp-

naat, omën ompyaö yaautön kööre tok eëpnaat, ⁴ pitëm karuröen morök elmëak kööre toköröa moresi moulmëepnaat, teënt pan köntak pitëm kön ëngk ma e pötë ënëm eëpnaat, pitëmtok omën kaöarö pël kaar apnaat, koröpöökë omnantön kent yeem Anutuun kent naën eëpnaat. ⁵ Pël yeem pit koröpöök Anutuu ënëm yaaö kaarkaar sak wë Anutu kasëng menak öpnaat. Ni omën ke pilörö kasëng mamp. ⁶ Pitëm naëaan narö ëlëep ka nantë së ilëak öng kön wonöröen ngön kaar ke nentere nent mëak pitëm ngönën kaar pötë ënëm eëpënëak morök yaalmë. Öng pörö pitëm saunatë könömöt wetak wë kön selap wëaurö kentre kaur ke nentere nent pötök wer moön ënëm yaaurö. ⁷ Pit kët ël epotë ngön kat wiak kön ya mënemeë ngön këeta songönte ewat nasën yaaurö. ⁸ Omën öngörö morök yaalmëa pörö ngaan Sanisre Sampris piarpim Moses pim ngönten kööre tok elmëa pöta ök ngön këetaan kööre tok yaaurö. Pitëm könöt utpet yaaurö yak kön wi kosang yewesaut kaëngk yaaurö. ⁹ Pitëm omnant yaautë këet kaö naarööpan. Sanisre Sampris piarpim ëa pöl köpël yaauta këet tekeri sëen omën pourö itaampnaat.

Weëre kosang taueë Anutuu ngönta ënëm yaauta ngönte

¹⁰ Ni neering yesaup nem ngönën ök yamëëaöre kan yaaö, omnant yaaö poutë songöntere Anutuun kön wi kosang yewesaöre ya wiap yaaö, lup sant yaaöre këere ngaatë rangk wë, ¹¹ omnaröak utpetat kësang yaal-neaöre këlangön kat yawiaö pötön ewat wëen Antiokre Aikoniamre Listra ka pötë së wë këlangön kaö kat wieim wëen Aköpök utpet pötë öngpökaan ent ë neulëaut pöten ewat wëen. ¹² Omën narö Yesu Kristook yal menak Anutuu ngöntak öpna piporo kööre toköröak utpet mowasëpnaat. ¹³ Ën omën utpet kaar yaauröak omnaröen morök yemaan Setenökta pitën morök tapël maan utpet panë sëpnaat.

¹⁴ Ni pöt, ngön kë kat wiak kön wi kosang wesan pipot taintaë wak öm. Ni ten ngön pipot rë niulauröen ewat wëen. ¹⁵ Nimtënta ewat wëen. Nim kotuukaan ngëengk ngönën pepewer sangk kelak kat wieimaup yak pötak kön ompyaut ningkën Yesu Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk utpetetakaan niöpnaap. ¹⁶ Ngönën pep pipot pout Anutu pimtë Pulöökë kaamöktak öröaut. Pötaanök ngön pipotök ewat ninak tiarimtë utpetatön pet yaalni. Pël ëak tiarim wëwëat ompyaö niwesak wotpil öpena pöt rë yanuul. ¹⁷ Kopëta niwasën Anutuu omën kë panë sak ya ompyaö ke nentere nent mëmpenëak ngönën pep pöt öröa.

Poolök Timotiin Anutuu ngön këet kosang wesak ök mapënëak mëëa

4 Ne Anutuu eöetakre Yesu Kristo omën wel wiaare öp wëaurö tiarim ngönte ë pet irëpnaapë eöetak pim akun kaöaöök wais wa ngaöök nimëëpna pötaan kosang wesak epël niamaan kat wiim. ² Anutuu ngönte ök mëak omën pötaan kent yaauröere kaaö yaaö

pouröen wiap elmëak kosang wesak ök mam. Pël eën ngön pötak elmëen pitëm lupöt it nganga sëp. Pitëm utpetatön nga maan lup kaip tiip. Konöt kosang mowasën Anutuu kanöök sëp. Pël yaëen kët ël epotë wiap elmëak këëkë wesak rë mouleim öm. ³ Ënëmak akun nent temanöm sëen omnarö wotpil ngönten kaaö ëak pitëmtë kentötë ënëm eimeë ngönën kaaröt kat wiipënëak yeem pëel maan rë yemoula ke nampre nampörö wais rë mouleim öpnaat. ⁴ Pël eën pit ngön këet kasëng menak ëlar ngön pöt kat wieim öpnaat. ⁵ Ni pöt, kët ël epotë kön tektektaring wë këëmre këlangönë rangk öm. Pël eëë omnaröen ngönën ök maim öm. Nim omnarö kaamök ëak ngönën ök yemaan ya pöt panë wesak mëmpem öm.

Pool pi ya pet irëpënëak mëëa

⁶ Wain iit Anutuun kiri yaalmë pöl nem iit lë olemëak yeë. Nem wëwë epët sëp wasuma akunet temanöm yes. ⁷ Ne nem yaat weë ngentiak mëneimaut. Nem yaat mëmpö wais pet ir yoolak. Kan yaö neea pöök mësaö wais yaö neeaurek yaarö. Nem kön wi kosang yewesaut wil këlok naën. ⁸ Pël eën peene pöt kutömw-eri ul ë rangiaut, sum kësangring omën wotpilöröaan yaö ëa pöt nemëen äaut akun kaöaöök Omp Aköp, ngön ë pet yairaö wotpilëp puuk nampnaat. Pöt nemënt pëen won, pim örööpna akuneten kent ëak kor wakaimaurö pitta mampnaat.

Ngön mëët

⁹ Peene teëntom nem naë waisum. ¹⁰ Timas pi yangerakë omnantön kentre kaur ëak ne sëp newesak Tesalonaika kakë sa. Pël eën Kresen piita Kalesia yangerakë yesën Taitasta Talmesia yangerakë sa. ¹¹ Pël eën Luk pimënt tenip wë. Pötaanök ni Maak koirak arip waisëë. Pi yok pangk ya kaamök elnëëpnaap. ¹² Tikikas pöpökëer nook wes mëen Epesas kakël sa. ¹³ Nim waisumë pötak nem ulpëen waliip Troas kak Kapas pim kaatak wiaan pöp wak waisum. Pël ëak pep pepatring ket äautre imën koröpöök ket ëaö pipotta wak waisum. Ne pep imën koröpöök ket ëaö pipotön kent pan yaë.

¹⁴ Ainötök omnant ket yaaup Alesanta pi utpet kaö elnëaut. Pötaanök Aköpök kangut mampnaat. ¹⁵ Niinta omën pöpön ngarangk këëkë eëm. Pi kosang ëak tenim ngönöt wa olëaup.

¹⁶ Wet rëak nem ngön yaatak neulëa pötak omën namp ne kaamök naalnëen, won pan. Omën pourö ne sëp newesa. Aköpök pitëm korar elnëa pöta kangut won wes moolap. ¹⁷ Aköp neering wë ngönën ulöl wasën köpël omnaröeta kat wi pet irëpënëak kaamök elnëak weëre kosang nenak utpet kaöatë naëaan ent ë neulëaut. ¹⁸ Aköp pi utpet ke nentere nenta öngpökaan newak ompyaö wesak kutömw-eri wa ngaöök nemëëpnaap. Tiar akun poutë pim yapinte ngaarëk wak aim öpa. Yaap.

¹⁹ Ne Akuilaare pim öngöp Prisilaare Onesiporasë öngre ruurö pit pouröaan yowe yemak pël ök mam.

²⁰ Erastas pi Korin kak wakaimaup. Tropimas yauman
ëen Mailitas kak ent ë moulmëaut. ²¹ Kentre wap
akunet temanöm sépanëen teënt waisum.
Yupulasre Putenre Lainasre Klotiaare ingre mor
eprek wëaö pourö pitta yowe yenia.

²² Aköp nim könöpring öp. Pim komre kolap pöt arim
naë wiaap.
[Yok pi tapët.
Ne nim pepap, Pool.]

Taitas

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 35 pöta Òk won sèen Poolök pep epwer Taitas pimèen retëng ëa. Taitas Krik omën Poolring wakaimaupök Krit kustak ingre mor saurö ngarangk ëak wëen Poolök epwer retëng ë mena. Pim pep epwer pöt, Taitasën tolëel ngarangk ëëpën pöta ngönöt mena. Ngön epët 1 Timoti pöweri wia pötë ök.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-4

r*

Ngönënë ngarangköröa ngönte

r 1:5-16

r*

Omën pouröa ngönte

r 2:1-15

r*

Wa korkorre pepanöm ngönöt

r 3:1-11

r*

Ngön mëët

r 3:12-15

r*

1 O Taitas, ne Pool Anutuu inëen yaaupök pep epwer retëng ë yaningk. Puuk Yesu Kristoë ngön yaaö omën neulëak pimèen yaö elniaurö arim kön wi kosang yewesaut taë wasën pim wëwëetak wë pöta këët këëkë ewat sënëak neulëaut. ² Ne ar ya kë sak wëwë kosangët önëëtaan kor önëak arim kön wi kosang yewesaut taë yanuwat. Anutu pi kaar naënëpök yangerak omnant naaröön wiaan pötaan kup nuwia. ³ Pël ëak puuk ënëmak pim akun wia pötak wëwë kosangta songönte pim ngöntak tekeri wes nina. Anutu kama yanuwa pöpök ngön epët nenak ök amëak neaan pël yeë.

⁴ Taitas niin ngönën ök niaan nem yeë pöl kön wi kosang wesak nem ru panë saup, niin yööre ërëp yeniak.

Anutu Pepere tiarim kama yanuwaup, Yesu Kristo, pi-arpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Ngönënë wotöököröa ngönte

⁵ Ni ingre mor sauröa naë omën nant korar wia pöt wotpil wesak ka poutë ngönënë wotöökörö moulmëemëak nem ök niia pöl Krit kustak niulëen wëaup. ⁶ Ne epël ök niiaut. Omën namp pi omnaröa itöök ketre saun won panëëpök öng kopët nampringëp, pim ruuröeta Kristoon kön wi kosang yewesauröak pitëm kentöökë ënëm ëak utpet naën yaaöre pitëm ëlre peparöa ngön wa nemoolaan yaaö omën ke pilëpök

ingre moröröa kepönöök moulmëen öp. ⁷ Ngönënë wotöököp pi Anutu pim yaat ngarangk yaaupök omnaröa itöök ketre saun won, wotpil öp. Pi pimtën ping wesak ëak ya sangën teënt ëëpan. I ngaat nak kön irikor ëak omnarö köntak mööpan. Monere urömatëen war ëëpan. ⁸ Omën kamaatëaanörö ngöntre kar elmëëp. Kön ompyautaring wë wotpil ompyaö öp. Pimtë wëwëet ngarangk ëëp. ⁹ Pi tenim ngönën kë rë yanuul pöt taë wes wak öp. Pël ëëë ngönën kë pöt rë moulööre omën ngön pöt wa yoolëauröa kaaröt tekeri wasö pël ëëp.

Krit kustak kaar omnarö selap wakaima

¹⁰ Omën selap ngön wa yoolëaurö wë. Pit ngön mosut ëak morök yaalni ke pilörö selap Yuta omën, "Ar Anutuu ngönta ënëm panë ëënëen arim koröp kaut ileë," kaar pël yaaö pöröa naëaanörö. ¹¹ Pit monere urömat öpënëak ngönën naëpanëët aö ompöröere pitëm öngre ruurö utpet yemowesaurö. Pötaanök ngönënë wotöökörö ar pit il mowarieë. ¹² Pitëmtë Krit kustakaan ewat omën nampök epël ök ëa. "Krit omnarö ten kaar yaaurö. Ten animauröa ök kë köntak yeem wisën yaaurö." ¹³ Krit ewat omën pöpë ök ëa pöt yaapët. Pötaanök pitëm kön wi kosang yewesaut taë wesak öpnaan kosang wesak ök maë. ¹⁴ Pël ëak pit Yuta omnaröa ëaröa ngön pasutre omën ngön këët wa yoolëauröa ngön kosang wesak ya pipotön kat wiipan pël maë. ¹⁵ Omën pitëm lupötë kölam wë pörö pit

omèn poutön kön wiin kölam wia pël yaaurö. Ën utpetatök pitëm lupötë utpet wasën Kristoon kön wi kosang newasën yaaö pörö pit omèn poutön kön wiin kölam won pël yewas. Pöt pitëm könre lupöt pu wariin ompyaöre utpet pöt kom naën yaaurö pötaanök. ¹⁶ Pël yaëetak Anutuun ewat wë pël yaauröak pitëm yaautök pi kasëng yemangk pöt pet yaalni. Anutuuk pitën itaangkën utpet pan ëen pit pim ngönte wa olëak omèn ompyaut ëëpënëak ëen pangk naën yaaurö.

Öngre omp ulöpöröa ngönte

2 Pit utpet ke pipot yaauröak ni pöt ngönën këet pëen rë mou. ² Omp ulöpöröen i ngaat nak kön irikor ëëpan pël ma. Pit omèn ompyaut yaëen omnaröak pitën ping wesak ap. Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëëp. Pël yeem këëkë wesak kön wi kosang wasöore neneren lup sant elmë pël ëëp. Pël yaëen omnaröak pitëmëen utpet yaalmëen pöt kosang sak öp. ³ Tapël öng ulöpöröenta öngöröa Anutuu ngön ngaarëk yewa pöl ëëpnaan ök ma. Pit omnaröen utpet wesak mepan. Pël ëak i ngaat keimön nëmpan. Pël yeem öng ulwas ompringöröen ompyaö yaaö pöt rë moulak pet elmëëp. ⁴ Pël ëak öng ulwas pöröen pet elmëen pitëm ompre ruuröen lup sant elmëëpnaan. ⁵ Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëak lup kölam öpnaan. Pël yeem pitëmtë kaatë omnant këëkë wesak ngarangk ëak omnaröaan ompyaö elmëak ompöröa ngönöt ngaarëk öpnaan. Pit pël yaëen pöt omnaröak pitëm yaautön itenak Anutuu ngönten utpet wesak naëpan.

Omp ulwasöröa ngönte

⁶ Öngre omp ulöpöröen mëea tapël omp ulwasöröenta ök ma. Pitëmtë wëwëat ngarangk ëëpnaan kosang wesak ök ma. ⁷ Ni ompyaö yaaö pötaan wotöök réak wëen omnarö nim yaaö pöten itenak ök ëëp. Ni rë moulömëen, wotpil wë këëkë wesak rë mou. ⁸ Ngön kë omnaröak wa utpet wesak naën ëëpna pöt pëen ök ma. Pël ëen nim kööre tokörö pit tiarën utpet wesak niapënëak ök ëen pangk naën ëen ö sëpnaan.

Inëen ruuröa ngönte

⁹ Inëen ruuröen pitëm kaöaröa ngönöt ngaarëk wak ompyaö wesak ya mëngkën pit itenak ya ërëpëpëp ëëpnaan ök ma. Pitëm kaöaröen ngön utpetat kangiiir mepan. ¹⁰ Pit pitëm kaöaröa omnant këkain ëëpanëp ompyaö wesak pitëm ngönöt ngaarëk öp. Pël ëen pit itenak, "Yok pangk yaë," pël wasëpnaan. Inëen ruurö pit ya ompyaö ke pil yamëngkën Anutu tiarim kama yanuwaup pim ngönönte ngaarëk sëen omnaröak itenak kön wiin, "Ngön pöt ompyaut," pël wasëpnaat.

Tiar lup kölam wë Kristo pim akun kaöaöön kor öpa

¹¹ Anutu pi yang ël epotë omèn pourö kama niöpënëak pim komre kolap pöt tekeri wes nina. ¹² Komre kolap pötak Anutu kasëng menak wëaö

pötere yangerakë kentre kaur pöt sëp wesak e yangerak wë eptakëer tiarim wëwëat ngarangk ëak wotpil wë omèn Anutuu ënëm yaauröa wëaul öpenëak rë yanuul. ¹³ Pël ëen tiar wëwë pötakël wë kön kosang wiak kë ompyaö oröön ërëpsawi ëëpena pöten kor eim wë. Yaap, tiar kor eim wëen Yesu Kristo yaaröön pim ëwaat tekeri sëen itaampenaat. Pi tiarim Anutu, ompyaö yanuwas pöp, ¹⁴ tiar utpetatë öngpökaan kama niwak kölam niwasën pim omnarö pël sak wë kosang wesak ompyaö yaaö pöt ëëpenëak pim wëwëet tiarimëen keimön naën kësangën elniak wel wia.

¹⁵ Ngön pipot pout ök ma. Weëre kosang nina pöt pout wak wë ngön pipot öpnaan ke urak mëak wa olapanëen kosang wesak ma. Pit niin kön wiin iraan nim ngönte wa olapan.

Tiar wëwë ompyautak kosang sak öpa

3 Nim ingre mor sauröen yang ngarangköröere kaöaröa iri öpnaan ngolöp wesak ök ma. Pit ngönöt ngaarëk wak wëen ya ompyaö nant mangkën pöt mëmp. ² Pit omnaröen utpet wesak mëak ngön kosang mepanëp ompyaö elmëak ëpre wiap elmëëp. ³ Tiar ngaan Setenök morök elniin ngön këëta kanö irikor ëak köpël wë ngön wa olaimaurö. Pël ëak tiarim wëwëat ngarangk naën kentre kauratë ënëm pëen eimaurö. Kët ël epotë tiar utpet yaëen omnarö tiarën kaaö yaalniin tiarimëntta neneraan kaaö eimaurö. ⁴ Pël ëauröak Anutu tiar kama yanuwaup pim ompyaö elniire lup sant elni pël yaaö pöt tekeri wes ninak ⁵ kama niwaurö. Pi tiarim wotpil yaautaan won, pimtë yakömtak pël elniaurö. Pi tiarën yaköm elnieë tiarim lupöt iirak pim ru niwasën Ngëëngk Pulöök tiarim lupöt ngolöp niwesa. ⁶ Anutuuk Yesu Kristo tiar kama yanuwaupë tiarimëen elnia pötaan Ngëëngk Pul pö tiarim naë wes mëen wais kaamök kësang elnia. ⁷ Anutuuk komre kolap elniak, "Wotpilörö," pël niak yaö niwasën kön kosang wiak kor wë wëwë kosangët öpenëak pël elnia. ⁸ Ngön pipot yaapöt.

Taitas, nem kentöök ni omèn Anutuun kön wi kosang wesaurö omèn ompyaut eim öpnaan kosang wesak omèn yaap pipot ëëpnaan ök ma. Pipot ompyaut, omnarö kaamök yaalni. ⁹ Ngön utpet ke epëlöt kasëng man. Ngön mosutëen nga elngan. Èere körööröa songönöt kaö wesak angan. Moses pim ngön kosangtak wia pötön nga angan. Omèn pipot pout mosut, kaamök naalniipanëet, pötaan kasëng man. ¹⁰ Ën omèn namp ngön kaar ëak ingre morörö kom yaalmëen pöt akun nent ma nentepar wotpil mowas. Pël ëen pi kat nawiin yaëen pöt kasëng moman. ¹¹ Ni ewat wëen. Omèn ke pilëp korar wë utpet yaaup. Pimtë yaaut tiarën pet yaalni.

Ngön mëet

¹² Ne Atemas ma Tikikas namp nim naë wes mëen wais orööpna pötak teentom nem naë Nikopolis kakë wais. Ne kopi akunaöök pörek ömëak kön yawi pötaanök. ¹³ Ni Sinas, Rom ngön kosangöt ewatëpre Apo-

los piarip kaamök ompyaö elmëak kamtaöökë omnant menak wes mëen sëp. Piarip omnantön ngöntök ëëpanëen kaamök elmë. ¹⁴Tiarim ingre mor saurö pitta ompyaö yaauta yaat këëkë wesak mënak kosang sëp. Pël yaëen narö koröpöökë omnant ëël yaëen pöt kaamök elmëen pitëm ngönëntak wëaut kë ëëpnaat.

¹⁵Omën neering wëaurö pit pourö niin yoöre ërëp yenia. Ngönëntak lup sant yaalni pöröenta tapël yaalmë pël ök ma.
Anutu pim komre kolap pöt ar pouröa näë wiaap.
[Yok pi tapët.
Ne nim pepap, Pool.]

Pailimon

Yesu wel wiak kutömweri sêen wë krismaki 32 pöta ök won sêen Pool Rom kak wii kaatak wë pep epwer Pailimon pimëen retëng ëa. Pailimon pöp omnant kësang wieëaupök Kolosi kak wëen ingre mor saurö pim kaatak wa top ëeima. Poolë epwer retëng ëaö pöta songönte epël. Pailimonë inëen ru namp, Onisimas, pim omëen nent këkain ëak kas Rom kakë sa. Pël ëak Pool koirak lup kaip tiak Kristoon kön wi kosang wesa. Pël ëen Poolök Onisimas kaalak Pailimonë naë wes yamëem Pailimonök pim saunet won mowasëpënëak pep epweri ök mëak mangkën wak sa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1-3

r*

Pailimon pimtëen yaya ngönte

r 4-7

r*

Onisimas pimëen kimang mëëaut

r 8-22

r*

Ngön mëët

r 23-25

r*

1 O Pailimon, ne Pool Yesu Kristoë ngönte yaautaan wii kaatak neulëaupök Timoti tepërim ngöntöp piiring wë tenpim ya ngawiap nimëen pep epwer retëng ë yaningk. ² Öng Apia tenpim karipre Akipas tenpim yeë pöl Anutuu yaat kosang ngentiak yamëngk pöpre ingre mor saö nim kaatak ngönëneën wa top ë yaë pöröaanta yoöre ërëp yak.

³ Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Pailimonëen Anutuun kimang ngöntak yoöre ërëp mëëa

⁴ Pailimon, ni Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omnaröen lup sant yaalmëan pöt narök aan kat wiaut. Pötaanök ne kët ël epotë nimëen Anutuun kimang ngöntak yoöre ërëp maim wë. ⁶ Ni omnaröen nim Kristoon kön wi kosang yewesa pöten ök maan tiar Kristook yal ëak wëen Anutuu tiarëen ompyaö yaalni pöten ëwat sëpënëak kimang yemak. ⁷ Ngöntop, ni Anutuu omnaröen lup sant elmëen pit ya kë sa. Pël ëen ne pöt kat wiak ya kë sak ërëpërëp yeë.

Pool pi Pailimonön Onisimas sant mowasëpënëak mëëa

⁸ Ni lup sant yaalmëan pötaan epël niamaan kat wi. Kristook pim yaatak neulëen wë. Pötaanök nook omnant ëëmëen këk niamëak pöt pangk niamaat. ⁹ Pël ëëmaatak tepër nampnampëen yak lup sant yeë pötaan wiap wesak niamaan. Ne Pool omp ulöpöp Yesu

Kristo pimëen yak wii kaatak neulëen wëaupök ¹⁰ Onisimas, nem ruup, pimëen kosang wesak kimang yeniak. Nem wii ka eptak wëautak piin Kristoë songönte ök maan kön wi kosang wesak nem ru sak wë. ¹¹ Pi ngaan nim inëen yaaupök pim akunet pet nairën wiaan nim sëp wesautak ompyaö wesak kaamök naalniin ëaup, peene tepër pouwaar yok pangk kaamök elniipnaap. ¹² Pötaanök nook pi nim naë wes mëen yewais. Pi nem ru ulöpöököp yak ne sëp newesak nim naë yewaisën ya këlangön yaë. ¹³ Ne Kristoë ngön ompyaut ök yaautaan wii kaatak neulëen wëaupök pi nim urötak kaamök elnëëpënëak kent yaë. ¹⁴ Pël yaëëtak ni pötaan kuure mak nenëaan wiaan piin maan nem naë öpënëak kön nawiin ëaut. Pöt ni ompyaö elnëak piin maan öpnaan ke urak niamaaten kaaö yaë. Könöök pël elnëëmëëten kent yaë.

¹⁵ Ne kön wiin Onisimas pi kaalak wais niiring sasa öpnaataan Anutuuk maan akun kot nent sëp niwesa. ¹⁶ Ngaan pi nim inëen ru wakaimaup. Peene pöt, pöt pëen won. Pi nim ëan pöl Kristook yal meneë yak inëen pëen won, nim kar panë sak wë. Ne piin lup sant yaalmë. Ën ni ne il newesak nim inëen ruupök nim ëa pöl Aköpön kön wi kosang wesak wëen lup sant kësang pan elmëeim ömëëp. ¹⁷ Ni kön wiin tepër Kristoë yaat yamëngkauwaar pël wesak pöt nim neen sant yaalnëen pöl piinta elmë. ¹⁸ Pi utpet nent elnia ma omëen nent nim naëaan këkain ëa pöt ök neaan kangjiir nimpaat. ¹⁹ Ne Pool nemtë moresök epël retëng yeë. Onisimas pim omëen nim naëaan wa pötë kangjiir nimpaan. Ni ëwat wëen pötaan ngolöp nuwesak epël neni-

angan. Ne kaamök elniin Kristoë omën sak wëen pö-taan nim naë kangiiir nampë kësang nent wia. ²⁰ Pö-taanök Aköpëen yak ne ompyaö elnëak Onisimas sant mowas. Tepër Kristook yal menak wëerek pël elnëen ya kë sumaan.

²¹ Ni nem këm ngönte ngaarëk ömëet pël kön wieë pep epwer retëng ë yaningk. Yaap, ne kön wiin ni il we-sak munt nantta ëëmëep. ²² Ne kön wiin Anutuuk nim kimang yamëëaut kat wiak wil neulëen nim naë waisumaap. Pötaanök Onisimas pim nim naë waisëp-naatak ne nim naë wais ömaan ur nent kopëta was.

Yoöre ërëp ngönte

²³ Epapras, Yesu Kristoë ngönte ök yaautaan wii kaatak moulmëen neering wë pöp pi yoöre ërëp yenia.

²⁴ Ën Maakre Aristakasre Timasre Luk neering ya yamëngka pörö pitökta tapël yenia.

²⁵ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lup-meri wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim karip, Pool.]

Ipru

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 37 pöta ök won sèèn omèn nampök pep epwer Ipru omèn ingre mor saö naröaan retëng ëa. Omèn retëng ëa pöp, tiar köpël. Pi ingre morörö kööre toköröak pitëm kön wi kosang yewesaut irikor yaalmëen kasëng mampënëak yaëen epwer retëng ë mena. Pi Kristoë yaatere yapintak Mosesëet il yewas pöt pet elmëa.

Pöt epël wia.

Kristook Anutuu songönte tekeri wes pet ira

r 1:1-3

r*

Kristook enselörö il yewas

r 1:4-2:18

r*

Kristook Mosesre Yosua il yewas

r 3:1-4:13

r*

Kristoë kiri yaaö yaatak Mosesëet il yewas

r 4:14-7:28

r*

Kristoë sulöp ngolöptak Mosesëet il yewas

r 8:1-9:28

r*

Kristoë kiri ëautak Mosesëet il yewas

r 10:1-39

r*

Kön wi kosang yewesauta ngönte

r 11:1-12:29

r*

Wa korkor ngön mëet

r 13:1-25

r*

Anutuuk pim Ruupön maan pim ngönte ök niia

1 Ngaanëer Anutu pi tektek ngön yaauröen ök maan tiarim ëaröen ngön ke nentere nent, kan ke naöre naö ök maö ima. ² Pël ëautak peene yangerakë omnant won wasëpna akunet temanöm yesën akun eptak pim Ruupön maan pim ngönte ök niia. Ruup Pepapök maan omnant pout ket ëaup omnantë pep sëpënëak mëea. ³ Anutuu ë rangiere ëwaat pim naë wiaan tekeri yewas. Pi Anutuu ök panëep pim weëre kosang ngöntak omnant pout kaamök elniaan taë sak wia. Puuk wel wiak tiar kölam niwasëpënëak tiarim saunat won wes olëak, kaalak kutömweri wal ëak së Anutuu yaapköel wel aisëak weëre kosangring wë.

Anutuu Ruupök enselörö il yemowas

⁴ Pi Anutuuk yapin kaöet mangkën enselöröaat il yewas. Tapël pi kutömweri isak Anutuu yaapköel wë weëre kosang wak enselörö ngep elmëak wë. ⁵ Ne tol

ëen pël yeniak? Ngaan Anutuuk ngönëntak epël mëea pöt enselöröen ök nemaan ëa.

“Ni nem Ruup.

Peene ne wil nuulëak nim Pep sak wë.”

Ën epteta enselöröen nemaan ëa.

“Ne pim Pep sak wëen pi nem Ru sak öpnaat.”

⁶ Nent pöt, Anutuuk pim Ru wetëep yangerak wes mëen waisëpënëak ëa pötak epël ök mëea.

“Ne Anutu nem ensel pourö piin yaya map.”

⁷ Nent pöt, pim enselöröen, “Pit Ruupë iri wë,” weseë pitëmëen epël ëa.

“Ne Anutu nem enselöröen maan kentöökë ök yesaurö.

Ën nem inëenöröen maan es wilëngöökë ök yesaurö.”

⁸ Ën nent pöt, Ruupëen Anutuuk epël ök mëea.

“O Anutu, ni omp aköp akun wali om ngarangk eim ömëep.

Nim omèn wa ngaöök yamëen porö wotpil wesak ngarangk yaaup.

⁹ Ni wotpil yaautön kent yaaup, utpet yaautön kaaö yaaup.

Pötaanök Anutu ne, nim Anutuuk ni ërëpsawi ëëmëak yaö niaan ërëpsawi kaö yaëen nimotök karuröaat il yewas."

¹⁰ Nent epël mëëa.

"Aköp ni omnant won wiaan yangger ket ëan. Nim moresring kutömwer ket ëan.

¹¹ Kutömre yang pipot kö yesën ni pöt wakaim om omëëp.

Poë koröpö sëpar yes pöl pipot ëëpnaat.

¹² Nuuk pit poë koröpö rang rê yawi pöl ëëmëët.

Pël ëak ulpëenëp përeak ngakëp yamë pöl elmëëmëët.

Ën ni pöp om wakaim omëëp.

Ni ulöp sak wiap nasëngan."

¹³ Nent epël wia pöt, Anutuuk pim enselöröen ne-maan, Ruupön mëëa.

"Ni wais nem yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wëen

omën nimëen kööre tok yaaurö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat."

¹⁴ Ën enselöröen tolël mëëa? Pit omën könöröa ök ëen Anutuuk pim inëen ya mëmpënëak wes yamëaurö. Pël ëen wais omën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaarö kaamök yaalni.

Anutuu utpetetakaan yaniwa pöt kësangët

2 Yaap, Anutuu Ruupök enselörö il yewas. Pötaanök tiar pim ngönte ök niaan kat yawi epët kat kolak sëp wasnganëën taë wes wak öpa. ² Anutuu ngön kosangöt enselöröen maan ök mëëa pöt yaap panëët. Omnarö ngön pöt ngaarëk naön wa yoolaan kangiiir Anutuuk utpet mowasö ima. ³ Pötaanök tiar Anutuu ngönte, Ruupë ök ëa pöt, wa olëak Anutu tiar utpetetakaan kama niöpna kaö pöt kasëng mangkën tol ëak kangut won ëëpën? Orööpnaat. Pim tiar utpetetakaan kama niöpna ngön pöt, Aköp Yesuuk wet rëak ök aan omën kat wiauröak ngön pöt yaap pël aan kat yawi. ⁴ Pit pël yaëen Anutu pimtökta Aköp Yesuu ngönte yaap pöt tekeri wasëpënëak retëng weëre kosangring it ngolöp ke nentere nent mëneima. Pël yeem pim könöök elmëen Ngëëngk Pulöök ngön pöt kaamök ëak ngönën ya mëmpënëak weëre kosang ke nentere nent omnarö nina.

Yesu pi tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep saup

⁵ Yang ënëm orööpënëak Anutuuk mëëaur nem yeni-ak epër, Anutuuk enselörö ngarangk ëëpënëak ne-maan ëa. ⁶ Won. Pöta ngönte ngönëntak ngön nent epël wia.

"Anutu, ten omën pasuröaan ni oröptaan kön yaniwi-in?

Ten omën pëenöröaan ni oröptaan ompyaö yaalniin?

⁷ Ni ten akun kot nent enselöröa iri önëak niulëen pitök il niwesa.

Pël ëen kaalak ënëmak ni ten wak ngaarëk isak ëwaat ë nirangian.

⁸ Pël ëak ni ten omnant pout ngarangk ëënëak tenim iri niulëan."

Yaap, Anutu pi tiar omnant pout ngarangk ëëpenëak niulëa ngönën piptak pël ëa. Pötaanök kopët nent tiar ngarangk naëngan won, pout ngarangk ëëpenaat. Pël ëëpenaatak peene itaangkën tiar omnant pout ngarangk naën yeë. ⁹ Peene pöt, tiar itaangkën ngön pipët Yesuun ëa. Anutuuk pi akun kot nent enselöröa iri öpënëak moulmëen pitök il mowesa. Pël ëen pi këlängön kat wiak wel wiin pim pël ëa pötaan Anutuuk pi wak ngaarëk isak ëwaö ë morangia. Pim këlängön kat wiin ë morangia pöt, Anutuuk tiar omën pourö komre kolap elniak tiar kaamök elniipnaan wel wiipënëak maan pël ëa.

¹⁰ Anutu pi omnant pout ket ëak pötë pep sak wë. Pi omën kësang pan pim ru sak kutömweri së ëwaatak öpenëak kent kön wia. Pël ëak Yesu tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep panë sëpënëak yaö maan këlängön kat wia. Anutu pi pël ëen kë sa. ¹¹ Yesu tiarim kölam yaniwesaupre kölam niwesauro, tiarim Pepap kopëtap. Pötaanök pi tiarën, "Nem nangarö," pël niapënëak öö naëpan. ¹² Pi tiarën öö naën Anutuun epël mëëa.

"Nem nangaröen nim ngönte ök memaat.

Ne ingre moröröa tekarak wë niin yaya niamaat."

¹³ Ën nent epël.

"Ne pitring piin kön kosang wiimaat."

Kaalak nent epël.

"Anutuu runga nena pöröaring wë."

Yesu pi tiar kaamök elniipënëak yang koröpö wa

¹⁴ Anutuu ruurö tiar yang koröpöoring wë. Pötaanök piita tapël ëa. Pöt pimtë weletak weleta pepap Seten won mowasëpënëak yang koröpö wa. ¹⁵ Pël ëakta omën weletaan kas yaautak wii ket ëak nitëen wakaimaurö wil niulëepënëak pël ëa. ¹⁶ Pim yang koröpö wa pöt, enselörö kaamök elmëëpënëak naën, tiar Apramë ëarö kaamök elniipënëak pël ëa. ¹⁷ Tiar pim nangarö kaamök elniipna kan muntat won. Pötaanök tiarim ök panë sa. Pël ëak Anutuun kiri yaauta wotöök sak ya ngës ëen wotpil nuwasëpënëak Anutuu ëöetak ya kaö mëna. Pöt tiarim utpetat iir niolapënëak pël ëa. ¹⁸ Setenök piin morök yaalmëen këlängön kat wiaup yak omnaröa naë morök orö yanirëen yok pangk kaamök elniipnaap.

Yesuuk Moses il yewas

3 Yesuuk kölam niwesa nem karurö, Anutu kutömweri wëaupök ar piiring önëak yas niiaurö. Ar Yesuun këëkë kön wieë. Pi Anutuuk wes mëen pim ngönte ök ëak kiri yaauta wotöök saupë ngönte tiarök ök yaaurö. ² Anutuuk pim omnaröa naë Mosesën ya ngön maan ya panë wesak mëna pöl Yesuukta tapël ëa. ³ Kaat ök rëaupë yapintak kaata yapinte il yewas pöl Yesu Anutuu kaata pepapök Moses pim kaatak

wëaup il mowesën omnaröak pim yapinte wak isak ya.
⁴ Ka epot pout ök réaup wë. Omnant poutë pepap Anutu.
⁵ Moses pi Anutuuk ya ngön maan pim omnaröa naë inëen ya yamëngkem Anutu pim ënëmak apna pöta ngönte ök maima.
⁶ Kristo Anutuu Ruup pi Anutuuk ya ngön maan ya panë wesak yamëngkem Anutuu omnarö ngarang elnieim wë. Anutuu omën pörö tiar tapörö. Pöt pas won. Tiar kön kosang wieë pim yaö niia pötön kor öpena pöt pim omnarö pël apenaat.

Israel omnarö lup kosang ëak Anutuu ngönte wa olëa

⁷ Pötaanök Ngëëngk Pulöök ngön epël ëa pöt tiarimëen yes.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak

⁸ Israel omnaröa Anutu kasëng menak lup kosang ëa pöl ëëngan.

Pit yang mopöök ima akun pötak pim ngönte wa olëak ökre was elmëeima.

⁹ Arim ëarö pörek krismaki 40 pötë öngpök nem ya kosang mëneima pötön iteneëak köntak utpet elnë ökre was elnëeima.

¹⁰ Pël ëën ne omën pöröen ya sangën ëën epël äaut. “Pitëm könöt nem pet yaalmëa pöl nawiin sa réak yesaurö.

Pit nem yaautön ewat sëpnaaten kaaö yaaurö.”

¹¹ Pöten kölop elmëak ngön kosang wesak epël äaut. “Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.”

Israel omnaröa Anutuu ngönte wa olëa pöl ëëngan

¹² Karurö, arim naëaan namp lupmeri kön utpetat wieë kön wi kosang newasën ëak Anutu wëwëap kasëng mengkanëen ngarang këëkë ëeim ön.
¹³ Pël ëak arim naëaan namp utpetatë moröktak elniin lup pu wariinganëen kët ël epotë neneren wa korkor ngön maim ön. Pël ëak ar neneren ngön ëak kat yawiem pöt, “Ngönëntak, ‘Peene,’ pël ëa pöl peene taptakëer ngön ngaarëk ömaat,” pël kön wieë ngaarëk weim ön.
¹⁴ Tiarim wet réak Kristoon kön wi kosang wesang pöl taë wes wak yesem weletak oröopena pötaan Kristoor-ing lup kopëtemer sak wë.
¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël ëa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat wiak pöt

Israel omnaröa pi kasëng mena pöl lup kosang ëëngan.”

¹⁶ Pöt talöröak Anutuu ngönte kat wiak kasëng mena? Pöt maim naröak naën, Israel omën Mosesök Isëp yangerakaan mësak waisa tapöröak äaut.
¹⁷ Ma talöröaan Anutuuk krismaki 40 pötë öngpök ya sangën elmë ima? Pörö utpetat ë yesem yang mopöök wel wi won sa.
¹⁸ Ma talöröaan pi kölop elmëak ngön kosang wesak, “Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan,” pël ëa? Pöt pim ngönte wa olëa pöröaan ëa.
¹⁹ Tiar pöten ityaangk. Pit Anutuun kön wi kosang newasën äautaan pim kaare yang kë yesaurek neilaan ëa.

Kë yesa kaare yangerak oröopenëak niiaut

⁴ Anutuuk pim kë yesa kaare yangerak së öpenëak kup niwia. Pötaanök arim naëaan namp utpet ëak neilaan ëënganëen ya ngës kön wiipa.
² Pitëm ngaan ngön ompyaut kat wia pöl tiarta äaut. Pit ngön pöt kat pëen wiak taë wa naön ëa pötaan pötak kaamök naalmëen ëa.
³ Ën tiar ngön pöt taë wak wë epörö kë yesa kaare yangerak së öpenaarö. Anutu pi kaare yang pören epël mëëa.

“Ne kölop elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

“Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.”

Yaap, pim yanger ket ëa pötak kë yesa kaare yang pöröta kopëta wesaupök kölop ngön pöt mëëa.
⁴ Anutuu omnant ket ëa pötak ngönëntak kët 7 pöta ngönte epël ëa.

“Anutu pi kët 6 pötë ya mëneim pet irak 7 pötak kë sa.”

⁵ Pöta ngön nent kaalak epël ëa.

“Pit nem kë yesa kaare yangerak newaispan pan.”

⁶ Omën ngaan ngön ompyaut kat wia pörö ngön pöt wa olëa pötaan Anutuu kë yesa kaare yangerak neilaan ëa. Peene pöt, narö kat wiak taë wasëpna pöt pörek ilapnaat.
⁷ Omën ngaan wakaima pörö neilaan äautak Anutuuk tiar pim kë yesa kaare yangerak ilapenëak kaalak akun munt nent niwia. Akun pöt peene. Pël ëën akun wali won sëen ënëmak ngön nem kön ngölöp wes ninan pöt Anutuuk maan Tewitök epël retëng ëa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak lup kosang ëëngan.”

⁸ Yosuaak Israel omnarö mësak Anutuu kë yesa kaare yangerak së oröanëen ënëmak Anutuuk akun munt nentakëen naën ëan tapön.
⁹ Pötaanök tiar ewat wë. Kë yesa kaare yang Anutuuk kup niwia pör om wia. Pim kët 7 pötak kë sa pöl pim omnarö tiar pim naë së kë sëpenaat.
¹⁰ Omën pim kë yesa kaare yangerak së oröopena pörö Anutu pim ya mën pet irak kë sa pöl ëëpenaarö.
¹¹ Pötaanök tiar kë yesa kaare yang pörek së öpenaan weë ngentiipa. Omën ngaanöröa ëa pöl Anutuu ngön wa olëak kan kourak së kö sënganëen.

¹² Anutuu ngönte wëwëetaringët, omnaröa naë weëre kosang yaaut. Pöt öp nga panëeweri ök, öp newer nalaan nal poutë ngaö wë pöwerta il wesak nga panëewer. Pöwerök omnaröa kos yasinre ilëenötta yail pöl omnaröa könöpre lupmer kom yaë. Pël yeem omnaröa kön yawiaare kent yaaö pötë songönöt war yewas.
¹³ Anutuu ëöetak omën nent ëlëep wi naön. Omën ket ëa pout pi tekeri wasën pim ëöetak yoolök wiaan itena. Omnant pout itenak ewat wëaup pi tiarim yaaut kom ëak kangut nimpnaap.

Yesu pi tiarim kiri yaauta wotöököp

¹⁴ Yesu, Anutuu Ruup, kiri yaauta wotöököp, pi kaö panë sak kutömweri së tiarimëen Anutuun kimang maim wë. Pötaanök kön wi kosang yewesaut, tiarim pël yak pöt, taë wak öpa.
¹⁵ Kiri yaauta wotöököp Anu-

tuu naë tiarimëen kiri ëeim wëaup, pi tiar wiapre kor yaëen ya ngës yaalniaup. Morök ke nentere nent tiarim naë yaarö pöt pim naëëta oröaap wiap sak utpet naën ëa. Pël ëa pötaanök pangk kaamök yaalniaup. ¹⁶ Pël yaalni pötaanök tiar kas köpël Anutu komre kolap yaalniaup pim naë oröeim öpa. Pël ëen könöm nentere nent orö yanirëen puuk ya ngës elniak pim komre kolaptak kaamök elniipnaat.

Kiri yaauta wotöököp Yesu pi utpetetakaan pangk kama niöpnäap

⁵ Yuta omnaröa kiri yaauta wotöököp moulmëepënëak yaaö pöt pi omnaröaan Anutuu inëen elmëepënëak omnaröa naëaan ilak yemoulmë. Pël ëen Anutuuk omnaröa utpetat won wes moolapënëak omnant menak animaurö kiri ar ë yemangk. ² Kiri yaauta wotöököp pi yang omnamp, wiapöp. Pötaanök Anutuu yaautön köpël ëere kanöön irikor ë pël yaauröen wiap yaalmëaup. ³ Pim wiap yaautaan Anutuuk pi omnaröa utpetatëen kiri ar yeem pimtëenta tapël ëëpënëak mëëa. ⁴ Kiri yaauta wotöököpë ya pöt kaöet. Pötaanök omën namp pimtë könöök ya pöt nampan. Won, Anutuu Eronë elmëa pöl ya pöt mangkën yamëngk.

⁵ Kristo piita tapël pimtën wak isak, "Ne kiri yaauta wotöököpë yaat yok pangk mëmpaat," pël weseë namëngkën ëa. Anutuuk ya pöt menak epël ök mëëa. "Ni nem Ruup.

Peene nook wil nuulëak nim Pep sak wë."

⁶ Ën ngönëntak nent epël ëa.

"Ngaan Melkisetëë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep."

⁷ Ngaan Yesuu yangerak wakaima pötak pi ingre ya ilak aimeë kimang ngöntak Anutuun ök maima. Pi Anutuuk yok pangk weletakaan kama öpënëak kön wiin Anutuuk pim ikanöök wë pim ngönte ngaarëk wa pötaan kat wiak kaamök elmëeima. ⁸ Yaap, pi Anutuu ru panëepök pas këlangön ya mënak pim ngönte ngaarëk yeweem ngön ngaarëk yewauta songönte ëwat panë sa. ⁹ Pël ëen pim Pepapë ngönte ngaarëk yewa pöt kaö sak kosang sëen pi omën pim ngönte ngaarëk yeö pörö utpetetakaan kama wëen wëwë kosangtak öpna pöta pep sa. ¹⁰ Pël ëen Anutuuk Yesu pi tapöpök Melkisetë pim kiri eima pöl pim urtak wë kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa.

Öngaaröa ök ëëngan

¹¹ Melkisetë pim ngön pöt, selap wiaap ök niamaatep ar kat wiak kön tektek nasëngan. Pötaanök war wesak niamaatak tenim naë ya kaö wia. ¹² Ar akun wali ngönën kat wi waisauröak muntarö rë moulön pangk ëëpnaatep om köpël wëen naröak rë nuulöpna pöta ök yeë. Pël ëen ke pilörö ar ngönën wet rëak kat wiaut kaalak ök niama yangap yeë. Ar kë kosang yenauroa ök won, kapa pëen yenauroa ök wë. Pötaan ngönën öngpököt pangk kat nawiingan, yoolököt pëen kat wiinëët. ¹³ Kapa yena pöröen öngaarö pël mepenaat. Pö-

ta ök omën pörö pit öngaaröa ök könöt weë nasënörö. Pötaanök wotpil yaauta ngönte kat wi naskolpan. ¹⁴ Ën kë kosang yena pöröen kaöarö pël mepenaat. Pöta ök omën könöt weë saurö pitëm könöök omnant kom yaauröak omën ompyaöre utpetat pangk kom ëëpnaat.

Kön wi kosang yewesaut taë wak öpa

⁶ Nem pël niak pötaan Kristoë ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak yal menak ngönënëen kaö sak öpa. Tiarim ka möör wapët wesirën taë ëaan kaalak tiak rangk newesirën ë yeë pöl omnant kë wonöt kasëng menak Anutuun kön wi kosang yewesa wet rëak kat yawi pöt rangk naën ëëpenaat. ² Pöt epot. Ngönën i mëere Ngëëngk Pulö öpenëak mores kepönöök yawia, weletakaan wal ëëpenaare Anutuuk akun kaöaöök kom ëak ngön ë pet irëpna ngön wet rëak kat yawi pöt kaalak kat nawiingan. ³ Anutu kat wiin pangk ëëpën pöt ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak ngönënëen kaö sak öpa.

⁴ Omën Anutu kasëng mena pörö kaalak lup kaip tiak pim naë rë noolapan. Pit ngönëntak pitëm lupöt ëwa elmëen kutömweriaan Anutuuk omën ompyaut wes mëen wak Ngëëngk Pulööring wakaima. ⁵ Pit Anutuu ngönte ök ëen ompyaö ëen omën weëre kosang akun kaöaöök mëmpnaata lup nant itena. ⁶ Omën ke pilörö pit Anutu sasa kasëng mena. Pël ëa pötak pitëm könötök Anutuu Ruup kaalak këra yetaprak möa. Pël yaëen omnarö itenak piin ökre was mëëa. Pël ëa pötaanök omnaröak maan pit kaalak lup kaip tiak Anutuu naë rë noolapan.

⁷ Omën ke pilöröaan ngön nokoliit niamaan. Yang nerak kopi rangkrangk peleim wëen yangera öngpök sëen omnant oröak kaö sëen këët oröön omën ya yangëntaurö yeö. Pipët, Anutuuk yanger welaköt elmëen këët yaarö. ⁸ Ën nön pëen orööpna pöt kë won ëen yanger utpet pël yewas. Yang utpet pör Anutuuk kaaö elmëen ënëmak es kotak won sëpnaar. Omën utpet yaaö ke pilörö Anutuuk tapël elmëëpnaat.

⁹ Nem kar panëerö, yaap, ten ngön könömöt niaut yak arën kön kosang wiin yok pangk Anutu kasëng nemangkan pël yaë. Ten arën kön kosang wiin ar ompyaö yaëen Anutuuk utpetetakaan kama niöpnäap pël yaë. ¹⁰ Anutu pi korar naën yaaup. Ar pimëen yak pim omnarö itenak kaamök elmëak lup sant elmëeimauroak om ëeim wë pöten tol ëak kat nikolöpën? Pël naëpan. ¹¹ Tenim kentöök arim neenemëen weë yengenti pöl om ëeim wëen akun pet irëpënëak kön yawi. Pël ëen arimëen kutömweriaan mor kol kosangöt wiak kor wë pöt önëët. ¹² Ten ar wisën ëënëëten kaaö. Tenim kentöök ar omën Anutuu kön wi kosang wesak weëre kosangring wë pim kup mowia pötë pep sa pöröa ök ëënëak kön yawi.

Anutu pim kup niwia pöt këët

¹³ Apram ke pilëpön Anutuuk ngön kup mowiak omën kaö talëpë yapintak kosang wasëpënëak ap

wasën pim ököp won èen pimtë yapintak kosang wesa. ¹⁴ Pël ëak piin epël ök mëëa. "Yaap pan, ne welaköt kësang pan elniin nim ruure ëarö selap pan oröak ulöl sêpnaat." ¹⁵ Pël maan Apram pi yaap wesak kaaö köpël kor wakaimëe Anutuu kup mowia pöta këët wa. ¹⁶ Tiar omnaröa ngön ë kosang yewesaut epël wia. Omën namp pim ngönte kosang wasëpënëak kaö nampë yapintak kosang wasëpnaat. Pël èen omnarö pim ngönte wa ngep elmëëpënëak kön wiin kaöapë yapintakël kosang wesa pöten kat wiak yaap wesak sêp wasëpnaat. ¹⁷ Anutu pi kup niwia pöt sêp wesak maimet naëpan këët öpenaarö tiar war wes ningkën ewat sêpenëak kent kön wia. Pötaanök pim kup niwia pöt pimtë yapintakël kosang wesa. ¹⁸ Anutuu kup niwia pim yapintakël ngön ë kosang wesa pöt pangk kö sëen kaar naëpan. Pël wia pötaanök, tiar pim kol uröök ilëak wëen ngarangk elniin pim kup niwia pöta këët öpenëak taë wak kor eim wë. ¹⁹ Anutuu kup niwia pöta kë tiarim öpenëak kön kosang wiak kor wë pötak tiarim wëwëat taë yanuwes. Pöt wiapre kor wonte, ngëengk tupta poë koröp ngeröök utaukë kasngaëël, Anutuu naë, wia. Pötaanök taë yanuwes. ²⁰ Ngeröök pö tiarim wotöököp, Yesu, puuk tiar kaamök elniipënëak wotöök réak keli olëak ilëa. Pi Melkisetë pim ök kiri yaauta wotöök sak pël ëeim kosang öpnaapök pël ëa.

Melkisetëë songönte

7 Melkisetë pöp, pi Salem kakë omp aköp, Anutu kaö panëëp pimëen kiri ëeimaup. Pi tapöpök Apram nga sê yang omp ak naröere pitëm omnarö mënak yewaisën kamtaöök koirak welaköt elmëaup. ² Pël èen Apramök pim omnant wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi menaup. Pim yapin Melkisetë pöt, tiarim ngöntak wotpil yaaö omp aköp pël apenaat. Èn Salem omp aköp pöteta, mayaap omp aköp pël apenaat. ³ Melkisetë pim ëlre pepere ëaröa songönte ngönëntak war wesak naën ëa. Èn pim wilaare wel wiauteta naën. Pël ëaap tiarök piin Anutuu Ruupë ök kiri yaatak wakaim öpnaap pël wasëpenaat. ⁴ Ar Melkisetë pi kaö panëëp pöt kön wieë. Pöt tiarim ë kaöap Apram pi nga sê yang omp akörö mënak uröm wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi mena. Pötaan pi kaö panë sak Apram il yewas pël kön wieë. ⁵ Èn Liwai pim ruure ë kiri yaat yamëngk pörö Yuta omën pitëm karuröak omnant pout kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mampënëak Mosesë ngön kosangtak ök ya. Liwai omën pöröa karurö pitta Apramë ruure ëarö. Pël yaëetak kiri yaauröak pitëm karuröa naëaan omnant öpënëak Mosesök ëa. ⁶ Pël ëaap Melkisetë pöp Liwai pim kurmentëkaanëp won, maimap, Apram pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mangkën welaköt elmëa. Apram Anutuu wet réak kup mowia pöp Melkisetëek welaköt elmëa. ⁷ Yaap, tiar ewat panë wë. Tiar omnarö welaköt yaalni pöpökëër kaöap. Èn yeö pöp kotup. Pötaanök Melkisetë welaköt elmëa pöp kaöap, èn Apram wa pöp kotup. ⁸ Liwai pim kurtakaan kiri yaaö lup 10 pötëaan

kopët nent yewauröak kö seimaurö. Èn Melkisetë lup 10 pötëaan kopët nent wa pöp wëwëetaringëp ngönëntak pël ya. ⁹ Liwai pöpön tiar yok epël apenaat. "Apramë lup 10 pötëaan kopët nent wak Melkisetë mena pötak Liwai pöpta piarip pouwaar ëa," pël apenaat. ¹⁰ Pöt Liwai naaröön wiaan pim ë pepap Apram Melkisetëek kamtaöök koirak welaköt elmëa pötak Apramök pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mena. Pötaanök Liwai piita pim ë pepap Apramring pël ëa. Pël ëa pötak Apramre Liwaire pim kurtakaanörö Melkisetëek il yewas pöt pet yaë.

Kiri yaaö ngaanöröa urtak ngolöpöp oröa

¹¹ Ngaan Liwai pim kurtakaanöröak ngës réak kiri yaat mëna pötak Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan Yuta omnarö nina. Liwai pim kurtakaanöröak omnarö pangk wotpil yewesanëen kiri yaaö muntap naaröön ëan tapön. Pit wotpil newasën ëa. Pötaanök kiri yaaö ngolöp oröa pöp, Liwai pim kurtakaanëp Eron pim ök won, Melkisetëë ököp. ¹² Anutuuk kur nementëkaan kiri yaaö ngaanörö wa moolëak kur mumentëkaan omën ngolöpöp moulmëëpënëak pöt pitëm ngön kosang ngaanötta wa moolëak ngön kosang ngolöpöt wiipna pöt pangk ëëpnaat. ¹³ Omën orööpënëak Anutuuk ök yenia Yesu pöp Liwai pim kurmentëkaan won. Yesu pim kurmentëkaanörö kiri naën yaaurö. ¹⁴ Tiar ewat wë. Tiarim Aköp pi Yutaë kurtakaan oröaup. Omën kur pötakaanöröak kiri yaaö ya pöt mëmpënëak Moses pi nemaan ëa.

Yesu pi Melkisetëë ök kiri yaaup

¹⁵ Kiri yaaö ngolöpöp Yesu, Melkisetëë ököp, pim oröa pötak ngön kosang ngolöpötta oröa pöt tekeri yewas. ¹⁶ Yesu pi kiri yaauröa kurmentëkaan ngön kosangtak ëa pöl won. Kan maimetakël kiri yaaö saup. Pi wëwë kosangtaring wë pöta weëre kosangöökël kiri yaaö sak wëaup wë. ¹⁷ Piin Anutuuk ngönëntak war wesak epël ëaup.

"Ngaan Melkisetëë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëëp."

¹⁸ Ngön kosang ngaan kiri yaaurö Liwai pim kurmentëkaan orööpënëak ëa pöt weëre kosang kaamök naalniin ëa. Pötaanök Anutuuk kama wa moolëa.

¹⁹ Mosesë ngön kosangtak omnant ompyaö wes pet nairën ëa. Peene pöt, Anutuuk kan ngolöp ompyaö naö ngës yaniwi. Pö ompyaö panëö ngön kosang ngaanöt il yewas. Kan ngolöp pöök pangk Anutuu naë sepenaat.

²⁰ Anutu pi om pas Yesuun kiri ëëpënëak yaö nemaan. Pimëen wesak ngön ë kosang wesa pötaanök mëëa. Omnaröa ngaan omën narö kiri ya mëmpënëak moulmëeima akun pötë ngön ë kosang yewesa pöt won, köntak moulmëeima. ²¹ Yesuun pöt, Anutuuk ngön epël ë kosang wesa.

"Aköp pi ngön ë kosang wesak epël niak kaalak muntet naëpan.

'Nuuk kiri eim kosang ömëëp.'"

²² Anutu pi kiri yaaö ngaanöröaan ngön ë kosang newasën äautak Yesuun pël äautaan sulöp ngolöp Yesuuk yanitë epët ompyaö panëët ngaanöt il yewas pöt kön wiaapenaat.

²³ Kiri yaaö ngaan pörö wel wiin pöp urtak pël ë waiseima pötaanök selap. ²⁴ Yesu pöp wewë kosangtarang wë. Pötaanök pim kiri yaaö ya pöt om kosang wiaapnaat. ²⁵ Pi wewë kosang wëaupök omën piin kön wi kosang wesak Anutu temanöm yewas pörö kaamök elmëepënëak Anutuun kimang maim wë. Pötaanök pi omën pörö akun poutë utpetetakaan kama weim öpnaap.

Yesu tiarim kiri yaauta wotöököpök pangk kaamök elniipnaap

²⁶ Kiri yaauta wotöök ke pipël pipop tiar pangk kaamök elniipnaap. Pi wotpilëp, utpetere saun nent wi naönöp, kölam pëenëp, Anutuuk saun omnaröa naëaan wak kutömweri kaö wes ulmëaup. ²⁷ Yuta omën kiri yaauta wotöök pörö kët ël epotë wet reäk pitëmtë saunatëen kiri ar ëäkök omnaröaan ënem yaaurö. Ën Yesu pöt, pitëm yaaö pöl naën. Akun kopëtet pimtë wewëet Anutuun pëel elmëak tiarimëen kiri ëen pet ira. ²⁸ Yaap, Mosesë ngön kosang wet reäk oröa pötak omën weëre kosang wonöröak kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa. Pël äautak Anutuu ngön ë kosang wesa ënem oröa eptak pim Ruupëen yaö yaë. Pël ëen Ru pöp Anutuuk omnant pout pangk elmëak moulmëen kosang wë.

Yesu pi kutömweri ngönën tup këetak kiri eim wë

8 Ngön pipotë kepönte epël. Tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöp pi o kutömweri së kaö sak Anutuu yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wë. ² Pi kutömweri së kiri yaaö wotöök yaat Anutuu tupta kakaati ngëengk panëetak mëneim wë. Tup pöt, ngönën tup këet omnaröak ök neraan, Aköp pimtök ök reaut.

³ Yang omën kiri yaauta wotöökörö Anutuun kiri wi-ire ar ë pël ëëpënëak moulmëen wë. Pötaanök tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöpta tapël kiri ëëpna pöt pangk ëëpnaat. ⁴ Yang eprek Yuta omnaröa ngön kosangötë wia pöl Anutuun kiri ar yaaöre omën ke nentere nent yawiaurö wë. Pötaanök pi yangerak om wë talte kiri yaaö yaat namëngkën ëëpën. ⁵ Yuta omnaröa kiri yaaurö pit ngönën tup ökre wastak yaë. Kë pöt kutömweri wia. Yangerak omnaröa yaë pöt Moses pim ëa pöl ökre was yaë. Kë pöt kutömweri wia. Pi poë koröpötök ngönën tupët ök rapënëak yaëen Anutuuk epël mëëa. "Kat wi. Rosiraöök könte pet elnian pöl omnant pout ëëm." ⁶ Peene pöt, sulöp ngolöp Yesuu tiarimëen nitëa pötak ngaante il yewas. Tapël Yesuu tiar kaamök elniipna ya pötak Liwai omën kiri yaauröa yaat il yewas. Sulöp ngolöptak ngaante il yewas pöta songönte epël. Anutuu peene kup niwia pötak ngaan Mosesën kup mowia pöt il yewas. Pö-

taanök sulöp ngolöp kup niwia pöta taë yewas pötak ngaante il yewas.

Sulöp ngolöptak ngaante il yewas

⁷ Sulöp ngaante mos naën ëanëen Anutu pi ngolöpët orööpënëak naën ëan tapön. ⁸ Anutu pi pim omnaröen kön wiin pangk naën ëen epël mëëa.

"Wë akun nentak Israel omnaröere Yuta omnaröaan sulöp ngolöp nent war wasumaat, Aköpök pël ya.

⁹ Ngaan pitëm ëarö Isëp yangerakaan mësak yewaisem pitring sulöp tëaut pöta ök won.

Pit pöta öngpök wë ënem naën yaëen ne kasëng menaut,

Aköpök pël ya.

¹⁰ Ën ënemak Israel omnaröaring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm könötë mowiak lupötë retëng ëen wiaapnaat.

Pël elmëak ne pitëm Anutu pël sak wëen pit nem omën sak öpnaat.

¹¹ Akun pötak omën isaare irëa pourö neen ëwat sa pet irëpnaat.

Pötaanök omën pourö nener rë moulööre nampök karipön, 'Aë, ni Aköpë songönte ëwat së,' pël nema-pan.

¹² Pitëm nem ngön wa olëa pöt ent ë olamaap.

Pël ëak pitëm utpetatön kön wi naön ëëmaap.

Aköpök pël ya."

¹³ Anutu pim sulöp Yesuring oröa pöten, "Ngolöpët," pël ya pötak ngaante sëpar sa pöt pet yaë. Pël naën ëanëen ngolöpët war newasën ëan tapön. Sulöp ngaan pöt omën nantë wak wëen sëpar yes pöl ëak won sa.

Kiri yaaö wotöök ngaanörö animauröa iitak kiri ëeima

9 Sulöp ngaantak Anutuun yaya mapna wetete ngönre yangerakë ngönën tupët wiakaima.

² Ngönën tup pöt poë koröpötök epël wesak ök rëa. Ka pöt, ngeröök wiak nentepar wesak tomökëeta yapinte ngëengk kaat pël yema. Pötak ur ket äautak es rampewesring kaömp peret Anutuun yaö äaut yawia. ³ Pël ëak poë koröpöök ngeröök utak kakaati panëeta yapinte ngëengk panë kaat pël yema. ⁴ Pötak kiri yaaö ur koolötök ompyaö panë wesak ket ëa pöt wieëa. Kiri yaaö ur pötak Anutuun es koolöp wes mëepënëak köp nga kampöt kiri ar ëeima. Pël ëak ka pötak Mosesë ngön kosangta umkek kool wa mëa pöteta wieëa. Umkek pöta öngpök kap koolötring ket ëa nent wiaan pötak kaömp mana pöt wesireëa. Pël ëen umkek tapta öngpök Eronë sungkör amail ëa pööring kël welung ngön kosangöt retëng ilaut wieëa. ⁵ Umkek pöta rangk pöt, ensel Anutuu ëwaööring naarë könaar ket ëen pöaarë wereweriarök umkek pöta ur Anutuu omnaröa saunat won yewesa pöt akaak ë ulmëëëa. Pötë ngön pöt, tol ëak pout ök aan pangk ëëpën?

⁶ Pit pël ë ulmëak wë kët ël epotë kiri yaauro pit ngönën tup poë koröpötök ök rëa pöta ka tomökëetak pitëm yaat mëmpö ilëak oröeim wakaim yeëa. ⁷ Ën ka pöta kakaati panëetak pöt, kiri yaaö wotöököp pimtokëer krismaki nenta öngpök akun kopët nent sa yeëa. Pöt pas nasën, animaö iit Anutuun kiri ëëpënëak wak yesa. Pël ëak sê wet rëak pimtë utpetatëen kiri ëäkök omën pouröa kön nawiin wë utpet yaautëen kiri ë yeëa. ⁸ Omën pöta songönte Ngëengk Pulöök epël pet yaalni. Kaata ka tomökë pöt, poë koröpö utaan ngëengk panë tuptak ilapena kanö naaröön yaë. ⁹ Poë koröp ka pöt, peene yangerak wë epta ökö. Pötak, omnant Anutuun kiri wiire ar ë pël yaaö pötak omën Anutuun yaya yamëëauröa lupöt wotpil nemowaspan. ¹⁰ Pipët, iire kaömpre ngönënenëen koröp iirö pël yaaut. Koröpöökë yaaö pipot, Anutuuk omnant pout ngolöp wasën këet naaröön wiaan wiakaima.

Kristoë iitak kiri ëa

¹¹ Kristo pi omën këet oröak wia pöta kiri yaaö wotöök sak wë. Pël ëak poë koröp ka yangerak wia pötak won, kë panë omnaröak ök neraante kutömweri wia pötak ilëak ya yamëngk. ¹² Pim ngëengk panë ka pötak ilëa pötak memeere purmakaö iitaring won, akun kopët nentak pimtë iitaring ilaan pet ira. Pël ëak Anutuun kiri yeem tiar utpetetakaan ent ë niulëa. Pöt kosang wiaapnaat. ¹³ Memeere purmakaö i pötire purmakaö ruupë es kosöt omën utpet ëak ngönënenëen pangk naën yaauroa rangk lë mëak Mosesë ngön kosangtak kaalak ngönënenëen ëëpënëak kölam moweseima. ¹⁴ Pël ëeimauroak Kristoë i weë panëetak pötë yaaut il yewas. Anutuu Pul kosang wakaim öpna pöök Kristo kaamök elmëen saun won wë pim iitere koröpö Anutu kiri mena. Pël ëa pötaanök Anutu wëwëapë inëen ëëpenaan pim iitak yok pangk tiarim lupöt iirak kölam niwesak mos yaaut wa moolapnaat.

Kristoë iitak sulöp ngolöpët taë wesa

¹⁵ Taptaanök Kristo pi wel wiin pötak tiar sulöp ngaantakël wë saun ëeiman pötakaan ent ë yanuulë. Pël yaë pötaanök Anutuuk pimëen yaö saurö pim wëwë kosangta mor kol kup niwia pöt öpenëak Kristo sulöp ngolöpta songön sak wë. ¹⁶ Mor kolut yewauta songönte epël wia. Pepap wel wiinak pangk ruup röak ëëpenaat. ¹⁷ Öp wëen mor koltaan ngön ëa pöt kosang nasëpan. Wel wiipna pötakëer ngön pöt kosang sëen këet orööpnaat. ¹⁸ Sulöp ngaan pöt tapël wia. Animaup öp wëanëen ngönöt kosang nasën ëan tapön. Möön wel wiak iit lë olëa pötakëer ngönöt kosang seima. ¹⁹ Moses pi ngön kosang pout omnaröen ök më pet irak memeere purmakaö ruurö möak iit wak i yaaptaring irikor ëa. Pël ëak këra isop mormorök pol sëpsëp ëp köp möaut wa tëak i pötë wariak ngön kosangötë pepatëere omën pouröa rangk ke möeima. ²⁰ Pël yeem epël ök mëëa. "I eptak sulöp Anutuuk ar ngar önëak ngön ë kosang wes nina pöt taë yewas." ²¹ Pël ëak poë koröp ngönën tupëtëre kiri yawia kelönre omnant

poutë i pöt ke möeima. ²² Yaap, ngön kosangötë ëa pöl omnant pout animaö iitak ke möön kölam sëpnaat. Ën animaö iit lë noolaan ëëpna pöt Anutuuk pangk utpetat ent ë nanuulaan ëëpnaat.

Kristoök tiarimëen kiri ëa

²³ Kutömweri omën këet wia pöta ökre wasut i pasutök iirak kölam wasëpënëak Mosesën mëëa. Ën këet kutömweri wia pötëen Kristo pimtök kiri ëa. Pim kiri ëa pöt kaö panëet yangerakëet il yewas. ²⁴ Pöt epël. Kristo pi ngönën tup omën moresök ök rëa këeta ökre was pötak neilaan ëa. Pi kutömweri öngpök ilëa. Pël ëak pörek Anutuu ëöetak wë tiarimëen kimang maim wë. ²⁵ Kiri yaaö wotöök ngaanörö pit yaap krismaki poutë ngëengk panë kaatak yeila. Pöt, pitëmtë iitaring won, i pasut wak kakaati sa yaë. Ën Kristo pi pim iitere koröpö rangkrangk kiri eim öpenëak neilaan. ²⁶ Kristo pi pöröa ök talte yangera oröaurek ngentiak akun selap wel wi waisëpën. Pi pël naën om wë akun pet irëpnaat temanöm yesën tiarimëen pimënt kara ëen utpetat ent ëëpënëak akun kopëtet tekeri oröa. ²⁷ Anutuuk omën pourö akun kopëtet wel wiipenëak niiauro. Pël ëak pöta rangk pim naë ngön yaatak oröopenëak niia. ²⁸ Tapël Kristo piita akun kopëtet omën selap tiarim saunat pim rangk isën pimënt kiri ëak wel wia. Pël ëaupök omën piin kor eim wë pörö tiarim utpetat kaalak ent ëëpënëak won, pimëen kama niöpënëak akun nentepar pöt orööpnaap.

Mosesë ngön kosangtak kiri ëeima pötök saunat won newasën ëa

10 Mosesë ngön kosangtak omnant ëëpënëak ëa pipot om omën këet Anutu pim Kristoë oröautak ngës rëak oröopenëak kön wiauta kön pëenöt yaarö, kë panëet won. Pötaanök kiri yaaö wotöökörö pit ngön kosangöt ngaarëk wak krismaki poutë kiri rangkrangk yaëen omën pörek Anutuu naë yesauröa lupöt wotpil nemowasën yaë. ² Pël ëanëen kiri yaaut won san tapön. Pörek Anutuun yaya yamëëaurö saun won wasën lup kölam sa talte pitëm utpetatön kön selap naën ëëpën. ³ Pël ëaap kiri yaaö pöt krismaki poutë yaaröön pitëm saunatön kön yawi. ⁴ Pöt epël. Purmakaöre memeerö möak iit il yoola pötak pangk utpetat won nasëpan.

⁵ Pötaanök Kristo pi yangerak oröopenëak yeem Anutuun epël mëëa.

"Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup.

Pël yaaupök nim ngönte ngaarëk ömëak möönre koröpö war wes yenangkën.

⁶ Animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup.

⁷ Pël mëak ne kaalak epël mëëaut.

'Anutu, ngönëntak nemëen ngön ëa pöl, nim ngönte ngaarek ömëak yaarö."

⁸ Pi wet rëak epël mëëa. "Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup, ma animaö ulpëen

kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup," pël mëä. Omnaröa kiri wiire ar ë pël yaaö pöt ngön kosangta wieëaul yaautak pi pël ök mëä. ⁹ Pël ëäk yal menak nent epël mëä. "Ne nim ngönte ngaarëk ömëäk yaarö." Pi pël mëëë kiri yaaö ngaanöt won wes yemoolëem Anutuu ngönte ngaarëk öpena ngolöp pöt ulmëä. ¹⁰ Pötaanök Yesu Kristo pim Anutuu ngönte ngaarëk wak akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri ëautaan Anutuuk kölam niwasën wë. Pötak kosang wiaapnaat.

Kristo kiri elniin pangk yaë

¹¹ Kiri yaaö ngaanörö kët ël epotë kiri ar ëeim wëëp pötak ketre saunat yok pangk won newaspan. ¹² Kristo pi pöt, akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri kosang wiaapnaat ëä. Pël ëäk kutömweri së Anutuu yaapkëël wel aisëäk wë. ¹³ Pël ëëë Anutuuk omën pimëen kööre tok yaaurö wa pim iri moulmëëpnaaten kor wë. ¹⁴ Pi akun kopëtet pim iitere koröpö kiri ëën pötak omën utpetat won wesak kölam wesa pörö wotpil niwesa. Pöt kosang wiaapnaat.

¹⁵ Ngön pöt yaap wasëpenëäk Ngëëngk Pulöökta ngönëntak epël ök yenia.

¹⁶ "Aköpök epël ya.

Akun ënëm orööpna pötak pitring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm lupötë mowiak könötë retëng ëën wiaapnaat."

¹⁷ Kaalak yal menak epël ya.

"Ne pitëm saunatre utpetatön kön wi naön ëëmaap."

¹⁸ Anutuuk tiarim utpetat won wes pet ira pötaan kiri yaauröak kaalak kiri ëëpna pöt pangk naëpan.

Kön wi kosang panë wesak Anutuu naë sëpa

¹⁹ Karurö, Yesu pim tiarimëen wel wia pötak kan të niwiin kas köpël ngëëngk panë kaatak Anutuu ëöetak yok pangk ilapenaat. ²⁰ Pöta kan ngolöp pöt pimtok kopëta wes nina. Pël yeem pim wel wia pötak Anuturu omnaröa tekarak ngeröök wieëa pö ent ë olaan wëwë kanöök ilapenaat. ²¹ Pël ëën tiarimëen kiri ëä kaöp puuk Anutuu omnarö tiarim kaö sak wë. ²² Pötaanök Anutuu naë sëpa. Kristo pim iitak tiarim lupöt kölam wasën utpetatë könömöt tiarim naë won wiaan koröpöt i yaap ruru wontaring iirën lup ompyaö wë kön wi kosang panë wesak pim naë sëpa. ²³ Anutu, omnant kup niwia pöp, yaap pöta këtë nimpnaap. Pötaanök lup selap naëngan tiarim kup niwiin kön kosang wiak ök yak pöt taë wak öpa. ²⁴ Pël ëäk tiar tol ëäk nener kaamök ëäk lup sant elmëëre ompyaö ë pöt ëëpen pël kön wiipa. ²⁵ Pël ëëë omën naröa yaë pöl ngönënë wa topötön kaaö ëënganëp nenera lupöt kosang wasëpa. Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm yes pël kön wieë wëë panë ngentiak nenera lupöt kosang wasëpa.

Anutuu Ruup kasëng mangkan

²⁶ Tiar Kristoë ngön këtë tekeri niwasën wak wë ëwaring kaalak utpetat ëëpena pöt pötëen kiri naëpan.

²⁷ Omën Anutuun kööre tok elmëëpna pörö pitëm utpetat om wiaan pit pölöpring pitëm ngön ë pet irëpnaataan kor wëen es nga panëëwesök kotak won mowasëpnaat. ²⁸ Omën namp Mosesë ngön kosangöt ilap yariin omën naar ma naar nampök itenak tekeri wesak pöt wiap naalmëen möön wel wieima. ²⁹ Ën ar omën Anutuu Ruup kasëng yemangk pöpön kön wiin tol yaë? Pi utpet kaö panë yaë pötaanök kangut yok pangk öpnaat. Kristoë iit Anuturing yal ëëpenëäk il olëa pötak pim utpetat iirak kölam mowesa pöten pasit wesak Pul komre kolap yaningkaun ökre was yema. Pötaanök kangut öpnaat. ³⁰ Tiar ngön epël mëä pöpë songönten ëwat wë. "Saunatë kangut yaaö pöt nem yaat. Kangut nook ëëmaat." Pël ëäk nent epël wia. "Aköp pi pim omnaröa ngön ë pet irëpnaap." ³¹ Anutu wëwë pepapök pël ëä pötaanök tiar pi kasëng menak wë pöt ngön ë pet irëpna pöten kas kaö panë ëëpena.

Kön wi kosang yewesautak kosang sak öpa

³² Ngaan arim kön wi kosang wesan pöten kön wieë. Akun pötak Anutuu ngönte wak wëen pötak arim lupöt ëwa elniin ngönënëen këlangön kat yawiem wiap nasën wëë ngentiak ya mëneimaurö. ³³ Akun nantë omnaröa ëöetak tau niulëäk ökre was niak këlangön kat niwieimaurö. Akun nantë arim kar këlangön kat yawiauröaring wa meilak yeem këlangön kat wieimaurö. ³⁴ Arim karurö wii kaatak wëen yaköm ëëimaurö. Ën arim kööre toköröak monere urömät kain yeön uröm kë kosangöt wia pël weseë ya kë seimaurö. ³⁵ Pötaanök arim kön wi kosang yewesaut wiap wasnganëp taintaë wak wëë. Pël ëënë pöt kë kësangët koirënëët. ³⁶ Ar Anutuu ngöntakël wë omnant yaö niia pöta këtë önëen kosang sak wëë. ³⁷ Nem yenia pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Akun kot pan nent wia pöt pet irën waisëpënëäk yaë pöp teënt waisëpnaap, kor naöpan.

³⁸ Nem omën wotpilörö kön wi kosang yewesautaan wëwë kosangët öpnaat.

Ën narö kas ëäk ne sëp newasën pöt kön wiin ompyaö nasën ëëpnaat."

³⁹ Tiar pöt, kas ëäk Anutu sëp wesak kö nasënganëërö. Kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenaarö.

Kön wi kosang yewesauta ngönte

11 Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Omnant yaö niiaut öpenaaten kön kosang wiire omën itnaangkënötön yaap wasö pël yaaö pöteparök erën ëën kön wi kosang yewesaut pël yaë. ² Ngönën omën ngaan wakaimaurö pitëm kön wi kosang yewesautaan Anutuuk pitën kön wiin ompyaö ëä. ³ Tiar kön wi kosang yewesautaring Anutuuk këmtak aan kutömre yang pout oröa pöt kön yawi. Omën ityaangk epot itnaangkënrekaan ket ëä.

Apelre Inokre Noa pitëm ngönte

⁴ Apelre nanëp Keen piarip pouwaar Anutuun kiri yeem Apel puukëer kön wi kosang yewesautaring pël ëa. Pötaanök Anutuuk Apelëeten kön wiin ompyaö ëen Keenëet il wesa. Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak kiri ëauten kön wiin ompyaö ëen, "Omën wotpilëp," pël mëëa. Apel pi kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pötaanök wel wiaupë ngönte kat wieim wë.

⁵ Inok tapël kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pël ëa pötaanök pi wel nawiin öp wëen Anutuuk koirak kutömweri wak isa. Anutuuk pi wak isën omnarö ap wasën pitëm naë won ëa. Pim nawisën wëa pöten, ngönëntak, "Anutuuk piin kön wiin ompyaö ëa," pël wia. ⁶ Omën namp Anutuun kön wi kosang newasën ëen pöt Anutuuk yok pangk piin kön wiin ompyaö naëpan. Pöt epël. Omën Anutuu naë sëpna pöp pi Anutu yaap wë omën piin ap wasö naë yesaurö kangut yemengkaup pöt kön wi kosang wesak sëpnaat.

⁷ Noa piita tapël kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk omën ënëm orööpnaaten wetete maan kat wia. Pël ëak Anutuu ngönte ngaarëk wak piire pim öngre ruurö öp sëpënëak wangaö ket ëa. Pim kön wi kosang yewesautak omën muntaröa kön wi kosang newasën yaaut war wasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak, "Omën wotpilëp," pël mëëa.

Apramë ngönte

⁸ Apram piita kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu ëëpënëak mëëa pöt ngaarëk wa. Anutuuk, "Yang nem nimpa pörekë së," pël maan pim sëpna pören köpëlëpök ngönte ngaarëk wak köntak sa. ⁹ Omën suröa yang maimerek wë pöl pi kön kosangtaring wë yang kup mowia pörek wakaima. Ënëmak pim ruure ëaar Aisakre Yakop piaripönta yang pör öpënëak kup mowiautak piarip poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima. Piaripim ëa pöl Apram piita pël ëeima. ¹⁰ Apram pi kutömweri ka kosang Anutuuk ök rëa pöök öpënëak kön kosang wieë poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima.

¹¹ Sera piita kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pi ulöp sak ru akunet pet iraupök Anutuu ngön kup mowia pöt yaap wesak këet mampënëak kön wi kosang wasën kaamök elmëen kepring sak wila. ¹² Pël ëa pötaanök omën kopëtap Apram ulöp sak ru akunet pet iraupökaan ruure ë oröak ulöl sauröak kutömweri ariere i pisötë ök selap sak wë.

¹³ Omën piporö kön wi kosang yewesautaring wakaim wel wia. Omën Anutuuk kup mowia pöt pit naön maimerek wë könötök kön wi kosang wesak ërëpsawi ëak pitëmtën kön wiak epël ëa. "Tiar yang eprek omën maimapë yangerak yaam wë kak panë sëpenaat," pël ëa. ¹⁴ Tiar ëwat wë. Omën ke pil ëa piporö pitëm ëa pötak yang pitëmtë panë nentakël sëpënëak ëa pöt pet yaë. ¹⁵ Pël ëaap pit pitëm yang sëp wesak sa pören kön wieëanëen kaalak sëpënëak

kengkën kön wiak san tapön. ¹⁶ Pit yang pörek sëpënëak kön nawiin kutöm kaare yang ompyaurekël sëpënëak kent kön wieima. Pël ëa pötaanök Anutuuk pitëmëen ka kaö ompyaö naö ket ë menak pitëm piin, "Tenim Anutu," pël mapnaaten ëö naën ëa.

¹⁷ Anutuu Apramön morök elmëa pötak pi Anutuun kön wi kosang weseë pim ruup Aisak kiri ar ëëpënëak kopëta wesa. Anutuuk wet rëak, "Nim ruure ëarö Aisak pim naëaan orööpnaat," pël kup mowia. Pël ëautak Apram piin kön wi kosang weseë pim ru kopët tapöp kiri ar ëëpënëak ëa. ¹⁹ Pi, "Ne Aisak kiri ar ëën pöt Anutu wal ë ulmëëpna weit wia," pël wesaup yak ruup mënak kiri ar ëëpënëak yaëen Anutuuk nga maan sëp wesa pöt, ruup weletakaan wal ëëpna pöta ök ëa.

Aisakre Yakopre Yosep pöröa ngönte

²⁰ Aisak piita Anutuun kön wi kosang wesak wëaup yak pim ruaar Yakopre Isoon welaköt elmëak omnant ënëm piarpim naë orööpnaatön wetete ök mëëa.

²¹ Yakop piita kön wi kosang yewesautaring wë wel wiipënëak yeem pim ru ë Yosepë ruaarön welaköt elmëak pim sungköraö ë mök ëëë tok oriak Anutuun yaya mëëa. ²² Yosep piita kön wi kosang yewesautaring wë pim wel wiipna akunet temanöm yesën Israel omnarö pit ënëmak Isëp yanger sëp wesak kaalak pitëmtë yangerak sëpënëak mëak pim kosat wak së weerëpnaata ngönte ngan rë mena.

Mosesë ngönte

²³ Moses oröön pim ëlre pepaar piaripta Anutuun kön wi kosang wesak wë yak yokotupön itaangkën ompyaö ëen omën omp aköpë ngönten kas naën ëlëëp wiak wëen ngoon naar namp ëak won sa.

²⁴ Moses piita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë kaö sak wëen omnaröak piin, "Peroë koontupë ruup," pël yemaan yapin kaöet öpanëak kaaö ëa. ²⁵ Pi utpetat ëak akun kotte ërëpsawiarung öpnaaten kaaö ëen pim kar Anutuu omnaröak yal ëak pitring këlangön kat wiipënëak kön wia. ²⁶ Pël yeem pim Kristo Anutu yaö mëëaupëen yak, "Nem utpeta sak ëëma pötak monere uröm Isëp yangerak wia pöt il yewas," pël kön wia. Pöt pi ënëmak Anutuuk kang ompyaut mampnaaten kön wieë pël ëa. ²⁷ Moses pi kön wi kosang yewesautaring wë Anutu omnaröa itnaangkënëpön könök itenak taë wesak yang omp aköpë nga elmëëpnaaten kas naën Isëp yanger sëp wesak sa. ²⁸ Pi Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omnaröen ensel yokot wetëerö mëmpna pöp pitëm naë newaisën mait elmëëpënëak maan mait sëpsëpörö möak iit ka kanötë ke möa.

Omën munt naröa kön wi kosang wesauta ngönte

²⁹ Israel omnarö pitta kön wi kosang wesak wë yak Isëp yanger sëp wesak i kaö Köp Möauuk oröön kaö ilën yang yaaprak ëngk komuntakël sa. Pël ëen Isëp nga omën pitëm ënëm saurö tapël ëëpënëak yaëen iimpel kaalak wais ngep ëak wa mëa. ³⁰ Ënëmak Israel

omnarö pit tapël kön wi kosang wesak wë kët 7 pötë öngpök Yeriko kaöökë ëmööök wirö taap ëäk seimën kël ëmö tööla. ³¹ Öng omp nga yaaup Reap piita Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omën naar ëlëöp Yeriko kakën ewat sëpënëak ityaangkën ngöntre kar elmëak kaamök elmëa. Pël ëen Israel omnaröak omën Anutuun kön wi kosang newasën ëaurö yamëngkem pi namëngkën ëa.

³² Ne wali wesak niam ma? Pangk pël naëngan. Kitionre Parakre Samsonre Septaare Tewitre Samuelre tektek ngön yaaö omën pörö pitëm ngönöt niamaatep akun won. ³³ Om kot epët pëen niamaan kat wieë. Pita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë yang kaö nantë omnaröen nga elmëak il wesak wotpil yewesa yaat panë wesak mënak Anutuu kup mowia pöta këët wa. Pit kent nga lainonöröa këmöt il yemowariaurö, ³⁴ es wëlëng kësangöt ngaap yewesaurö, ngaë öngpök yesem wel nawiin yaaurö, wiap wëauröak weëre kosang yesaurö, nga yaalem weë panë ëäk yang kaö nantëërö waö ë yamëaurö. ³⁵ Öng narö pitta Anutuun kön wi kosang wesak wëen pitëm ru wel wiaurö wal ëen koira. Ën omën narö wii kaatak ulmëak pitëm kööre toköröak koröpöt utpet mowesak, "Anutu kasëng mampunë pötak wil niulëënaat," pël maan pit weletakaan wal ëäk wëwë ompyaut öpnaataan kat nemowiin ëa. ³⁶ Narö pöt, kööre toköröak ökre was mëak tang momöak seenötring tëak wii kaatak moulmëa. ³⁷ Narö pöt, kël momöön wel wia, narö öp sootring luptak ila, narö ngernger ila. Narö poë koröpre ulpëen won pol sëpsëpre meme koröpöt wetak këen yaköm ë sak wëen utpet yemowasën këlängönë rangk wakaima. ³⁸ Pël yaalmëen omën pörö ompyaö panëëröak yang omnarö utpet panë wë yak kaaö ëen waö ë momëen repak yang omën wonötëere rosiratë kontak pentak ë yesem kël öngöpre yang öngöpötë wakaima.

³⁹ Omën pörö kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk itaangkën ompyaö ëa. Pël ëaap yangerak wëa pötak pim kup mowia pöta këët nokoirën ëa. ⁴⁰ Anutu pim ompyaö niwasëpna pöt pitëmënt pëen won, tiar pourö elniipënëak kön wia. Pötaanök wet rëak ompyaö nemowasën ëa.

Yesuun itenak kön wi kosang wasëpa

12 Tiar pöt, omën ngaan kön wi kosang yewesautaring wakaima pöröa ngönöt kat yawi. Pötaanök pitëm ënëm ëëpenaan könömötre utpetatök wii ket ëäk nitëak wë epot ent ë olëak weë ngentiak kan Anutuuk sëpenëak yenia pöök sëpa. ² Pël yeem Yesuun iteneim öpa. Puuk tiarim kön wi kosang yewesaut ngës rë yaningk. Pël ëäk kön wi kosang weseim öpenaat kaamök yaalni. Pi tapöpök këlängön kat wi pet irak ya kë sak ërëpre sawi ëëpnaaten kön wieë kosang sak këra yetaprak këlängön kat wiak ëö mon-gawisa pöten kön wiin pasit pël ëa. Pël ëaup peene pöt, kaö sak Anutuu mor yaapkëësiil wë.

Anutuuk wotpil yaniwas pöta ngönte

³ Saun omnaröak Yesuun kööre tok yaalmëen weë sak wakaima pöten kön wieë arim lupöt wiapre kor ëëngan. ⁴ Ar utpetat ëënganëak weë ngentieim wë. Pël yaëen omnaröak këlängön kat niwiin wel nawiin ëaurö. ⁵ Anutu pi ar pim ruurö pël weseë ngönëntak arim lupöt kosang niwasëpënëak epël yenia pöten kön wieë.

"Nem ruup, Aköpök wotpil niwasën kön wiin irepan. Këlängön kat niwiin nim lupmer wiap sëpan.

⁶ Pöt epël. Aköp pi omën pim lup sant yaalmëaurö wotpil yemowas.

Pël ëäk ru yemowesaurö wotpil sëpënëak yamöaup."

⁷ Anutuuk ar wotpil sënëak yanimöön wiap sënganok. Pöt pi ar pim ruurö pël weseë pil yaalni. Ma ru talëp pepapök pës nemomöön yeëa? ⁸ Won, preparö pitëm ruurö pës möak wotpil mowas yaë. Anutuuk ar pël naalniin yeëa talte pim ru panëërö won, kain ruurö pël apen. ⁹ Ar kön wieë. Tiarim pep yangeraköröak möak wotpil yaniwasën pitëm ngön ngaarëk wa yeë. Pöl Anutu tiarim könöröa pepapë ngönte ngaarëk panë öpena pöt pangk ëëpnaat. Pël yeem ompyaö öpenaat. ¹⁰ Pit akun kot nent pitëm könöök möak wotpil niweseimaut. Ën puuk tiar ompyaö wë pim ök kölam sëpenëak pil yaalni. ¹¹ Wotpil yaniwasën ya kë nasën ya këlängön kön wi yeë. Ënëmak wotpil niwasën wëen kosang sauröa naë këët oröön mayaap wë ketre saun won wotpil sak öpenaat.

Kosang sak Anutuu kentöökë ënëm ëëpa

¹² Ar pöt, Anutuu ënëm ëëre yaat mëmpö pël ëënëë-taan ingre mor kël wauröa ök weëre kosang won yaaurö. Pötaanök kosang sak weë ngentieë. ¹³ Omën ing kël wauröa ök yaaurö arim ënëm yeem wiap sak utpet ëëpanëen ompyaö sëpnaan wotpil wesak weë.

¹⁴ Kosang sak omën pouröaring mayaap wë lup kölam wesak weë. Lup kewilring öpena pöt Aköpön itnaangkan. ¹⁵ Arim naëaan namp Anutu kasëng menak pim komre kolap elmëëpnaat naön ëëpanëen ngarangk ëëë. Pël ëäk arim tekraakaan namp kar kangmentë ök sak wë amail ëäk nikoën utpet sënganëen ngarangk këëkë ëäk weë. ¹⁶ Pël ëäk arëkaan namp Iso pim ök öng nga yeem ngönën sëp waspanëen ngarangk ëëë. Iso pi ngaan pim nangapön epël mëëa. "Ni akun kopët eptak kaömp ar ë nampë pöt nook pepa mor kol ru wetëëpë yewaut wa nimpapat," pël mëëa. ¹⁷ Ar pim ngönte ewatörö. Ënëmak pim pepap wel wiipënëak yaëen welaköt elmëak mor kolut mampënëak maan pepap kat nemowiin ëa. Pi pepapök welaköt elmëëpënëak ing ëaap ngaan utpet ëaut wa moolapna kante won ëen pomp ëa.

Tiar Saion rosir ompyauk Anutuu kak yaarö

¹⁸ Ar peene pöt, arim ëaröa ëa pöl Sinai rosir pangk mor wëëre mësel ë pël ëënë pöök së naaröön. Ngaan pit Sinai rosiraöökë iri wëen es wëlëng kaö yokotön

uröam wariak koö olëak wieë kent kaö yamöön ¹⁹ kuup ngön yaan Anutuu ngönte kat wia. Pël ëak pit kas ëen Mosesën kaalak muntat apanëak Anutuun ök mapënëak mëëa. ²⁰ "Omën pëen won, animaö nampta rosiraöök ing mësaan pöt kël möön wel wiip," Anutuu ngön pël mëëa pöt kaalak kat wiipanëak kas ëen mëëa. ²¹ Omën pöt oröeim wëen Mosesta kas ëak epël mëëa. "Ne kas kaö ëen reireë yaur."

²² Ar rosir ke pëlöök oröak omën pölöpringöt it-naangkën ëaurö. Saion rosir, Anutu wëwëap, pim ka kaöaö Yerusalem kutömweri wia pöök oröak omën ompyaö panëët itenaurö. Pël yeem ensel ërëpsawi yaauröa wa top kësangöökre ²³ omën Anutuuk wet rëak ru wesak yapiñöt kutömweri retëng ëa pöröa wa topöökta oröaurö. Pël ëak Anutu omën pouröa ngön ë pet irëpnaapre omën piin kön wi kosang wasën wotpil wes pet irauröa könöröa temanön saurö. ²⁴ Pël ëak Yesu, sulöp ngolöpët Anuture omnaröa tektrak tëa pöpë naë saurö. Apel mëngkën wel wiautak pim iit il ngentiin Anutuuk itenak kangit mena. Pël ëautak Yesu wel wiautak pim iit il yengentiin Anutuuk itenak kaamök elnia. Pötaanök Yesu pim iitak Apelëët il yemowas.

Anutu pi kutömre yang pout ëtëp elmëëpnen ëa

²⁵ Ar Anutu ngön ök ni yaë pöp kasëng mengkanëen ngarangk ëeim ön. Ngaan Mosesë yangerak wë ngön ök mëëa pöt wa olaan kangut orö morëaup. Peene pöt, kutömweri wë ngön ök niaim wëen pi kasëng menak tol ëak kangut nokoirën ëëpen? ²⁶ Ngaanëer pi ngön yemaan yanger ëtëp ëaup. Peene pöt, pi kup ni-wiak epël yenia. "Ne wë ënëmak kaalak yanger pëen won, kutömre yang pout akun kopët nent ëtëp elmëëmaap." ²⁷ "Kaalak akun kopët nent ëtëp elmëëmaap," pël ëa pöt ëtëp elmëen omnant pim ket ëaut pout kö sëpënëak kön wiak ëa. Kö sëen pangk ëtëp naëpanëët oröak kosang wiaapnen ëa.

²⁸ Anutuuk wa ngaöök nimëen pim omën ompyaö nimpna pötë pep sak öpena pöt ëtëp naëpanëët kosang wiaapnaat pötëen piin yoöre ërëp maim öpa. Pël ëeimeë kasinkasin ëak karangkin elmëak pim kön wiin ompyaö yaaö pöl yaya maim öpa. ²⁹ Pöt tol ëen? Anutu tiarimop pi esuwesi ök omnant pim kön wiin pangk naën ëëpnaat kö wasëpnaap.

Anutuuk kön wiin ompyaö yaauta ngönte

13 Ar Kristoë omnarö pötaan neneren lup sant elmëeim ön. ² Omnarö maimerekaan yewaisën sant elmëenëëten kat kolngan. Ngaan omën narö pël yeem enselöröen köpël wë omën yaapörö wesak sant elmëa. ³ Arim kar wii kaatak moulmëa pöröen kön wiin ar pourö niulëa pël weseë sant elmëen. Pël ëak arim karurö këlangön kat yawi pöten kön wiin ar pourö këlangön kat yawi pël weseë sant elmëen.

⁴ Öngre omp wëwëeten kön wiin ompyaö ëëp utpet wasngan. Omën öngre omp nga ëëre öngre omp

wëwëet utpet wasö pël yaë pörö Anutuuk kangut mampnaarö.

⁵ Arim lupöt monere urömatëen kentre kaur ëëpan. Omnant arim wia pötön kön wiin pangk ëëp. Pöta ngönte Anutu pi ngaanëer epël ëa.

"Ne ar sëp naniwasngan.

Kasëng nanimangkan."

⁶ Pël ëa pötaanök tiar kön kosang wieë epël apenaat.

"Aköp pi kaamök yaalnëaup yak

ne kas naën ëëmaap.

Omën nampök pangk utpet naalnëëpan."

Ngönën ök niiaut wak wë Yesuu ënëm ëëpa

⁷ Arim wotöök rëak Anutuu ngönte ök niak rë ni-uleimauröen kön wieim ön. Pël ëak wëwë taltak wë wel wia pöten kön wieë Yesuun kön wi kosang we-seima pöl ëeim ön. ⁸ Yesu Kristo pi ngaan wakaimaupök wë wakaim öpnaap. Pim wëwëet ke kopëtalte. ⁹ Pël ëa pötaanök ngönën maim ke nentere nent kat wiin pötök wer niön Anutuu kanö sëp wesak maimaöök sëngan. Pim komre kolap yaalni pötak tiarim könöt kosang wasën öpena pöt Anutu itaangkën pangk ëëpnaat. Omnant yenautë ngön pasutök pangk taë naniwaspan. Pötök omën pël yaaurö kaamök naalmëen ëa. Pötaanök ngönën maim ke pipot kat wiingan.

¹⁰ Kristo tiarimëen kiri ëa pöp kaamök elniipënëak tiarim naë wë. Pël ëaap Yuta omën yangerakë ngönën tuptak animaurö kiri ar yaaö pörö yok pangk pim naë sëen kaamök naalmëëpan. ¹¹ Kiri yaaö wotöökörö pit animaurö möak iit pëen omnaröa utpetatë saunatëen kiri ëëpënëak ngëëngk panë tupta kakaatiitakël wak yesën këerö kaöökë wilëngkëël esuwesi mereim wë. ¹² Pël yaëen Yesu piita tapël pim iitak tiar omnaröa lupöt kölam niwasëpënëak kaöökë wilëngkëël möön wel wia. ¹³ Pël ëa pötaanök tiarta kaöökë wilëngkëël yes pöl Yuta omnaröa kiri yaaut sëp wesak piiring wë pim ëö sa pöl ëëpa. ¹⁴ Pöt yang eprak ka kosang naö won. Pötaanök ënëm ka kosang tekeri wasëpnaöön kön nganngan ëeim wë. ¹⁵ Pötaanök Yesu tiarimëen kiri ëa pötaan tiarök kangiiir tiarim yaya yamëëautak Anutuun kiri elmëeim öpa. Yaap, tiarim këmötök pim songönte tekeri wasëpa. ¹⁶ Neneren sant wesak kaamök yaaut kat kolngan. Pöt Anutuuk itaangkën kiri yaauta ök ompyaö ëëpnaat.

¹⁷ Arim wotöököröa ngön ngaarëk yeweem pitëm ikanöök ön. Ënëmak pitëm ya yamëngkauta këët Anutuun ök mapnaarö. Pötaanök pit arim könre lupöt kosang sënëak ngarangk elnieim wë. Pël ëen ar pitëm ngön ngaarëk yeön pöt pit ya ompyaöring ya mëneim öpnaat. Pël naën yaëen pöt ya utpetaring ya yamëngkën pötak tolëël kaamök elniipën? Won.

¹⁸ Ar tenimëen Anutuun kimang maim ön. Ten tenim lupötön kat men ëen Anutuu ëöetak wotpil wë kët ël epotë pim yaat wotpil wesak mëmpunëak kent yaë.

¹⁹ Pötaanök ar Anutuun kimang ngöntak ök maan kaalak wes nemëen arim naë teëntom waisumëak kosang panë wesak ök yeniak.

Kimang ngönte

²⁰ Anutu mayaapta pepap puuk tiarim Aköp Yesu, sêpsêp ngarangk kaõap, pim iitak sulöp ngolöp wiakaim kosang wiaapna pöt taë wesa pötaan weletakaan wal ë moulmëa. ²¹ Pi tapöpök pim kentöökë ënëm ënëën omnant ompyaö ke nentere nent nimp. Pël ëak pim kön wiin ompyaö yaaut Yesu Kristoë weëre kosangöök arim lupötë war wasêp. Pim naë yayaatakaan yayaatak om aim kosang wiaap. Yaap.

Ngön mëët

²² Karurö, ne kosang wesak epël yeniak. Pep retëng ë yaningk epët kotte. Pötaanök pepanöm ngön epët këëkë wesak kat wieë. ²³ Ar kat wieë. Tiarim karip, Timoti, pi wii kaatakaan wil moulmëa. Pötaanök pi teënt waisën pöt koirak tenip pouwaar wais arën itaampunaat.

²⁴ Arim ngönënë wotöököröere Anutuu omën pouröen yoöre ërêp yemak pël ök man. Kar Itali yangerakaan wais wë eporöakta arën yoöre ërêp yenia. ²⁵ Anutuu komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

Sems

Yesu wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 20 ma 30 pël won sëen Sems, Yesuu nangapök, pep epwer retëng äa. Sems pöp, pi Yerusalem kakë ingre morörö ngarangk äak wëa. Pim epwer pöt, ingre mor yang kaö nantë repak sa pöröaan wëwë ompyauta ngönte äak mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1

r*

Kön wi kosang yewesautere ewat ngönte

r 1:2-8

r*

Monere urömaring wëaare won wëauta ngönte

r 1:9-11

r*

Morök yaauta ngönte

r 1:12-18

r*

Anutuu ngönte kat wiak ënëm ëëpenaat

r 1:19-27

r*

Mööngkraar kangk ëëngan pöta pepanöm ngönte

r 2:1-13

r*

Kön wi kosang yewesautere pöta këet

r 2:14-26

r*

Yangapöökë ngönte

r 3:1-18

r*

Yangerakë omnantëen kent yaauta ngönte

r 4:1-5:6

r*

Ngön mëet

r 5:7-20

r*

1 O Anutuu omën repak saurö, ne Sems Anuturre tiarim Aköp Yesu Kristoë inëen ru saupök pep epwer retëng ë ninak yoöre ërëp yeniak.

Tiar moröktak kosang yanuwass

²Nem karurö, morök ke nentere nent arim naë yaaröön pöt, "Ompyaö yaë," pël wesak ërëpsawi ëen.

³Ar ewat wë. Morök ke pilöt yaaröön arim Anutuun kön wi kosang yewesa pöt taë sëen arim lupöt yok pangk kosang sak morökötë önëet. ⁴Pël ëen arim naë kosang sak wëauta këet këëkë orööp. Pël ëen ngönënë omën nenten ap newasngan, ketre saun won ompyaö önëet.

Kön won ëen pöt Anutuun kimang mapa

⁵Arëkaan omën namp kön won ëen pöt Anutuun kimang map. Pël ëen pi omën pouröaan nga naën kësangën yaaupök kön koir mampnaat. ⁶Pël ëëpnaatak pi kön selap naënëpök Anutuun kön wi kosang yewesautaring kimang map. Omën namp kön selap yaaupök kimang mapna pöt këraamenti kent möak wak nalaan nal yaë pöta ök ëëpnaat. ⁷Omën ke pilëp kön naöraring wë pim omnant yaautön ëngk ma e yewesaup. Pël yeem puuk Aköpön kimang maan mampnaaten kön nawiipan.

Omën mon wonöröere mon wieëauröa ngönte

⁹ Tiarim kar ngönën kat wia namp omnant wonöpök Anutu pim ngönëntak wak isak yaauten kön wieë ärëpsawi eim öp. ¹⁰ Ën tiarim kar namp monere uröm kësang wieëaupök pöt Anutuuk piin wak irëak mapnaaten kön wieë ärëpsawi eim öp. Këra puutë lëngë yes pil won sëpnaat pötaanök. ¹¹ Këra puut weerak wëen këtëp aprak nga panë maan koö möak ngentiak pitëm köp möëëa pöt ngaap sëpnaat. Pipta ök panë omën omnant kësang wieëaupta muntat öpënëak ya yamëngkem kö sëpnaat.

Morök yaalniauta ngönte

¹² Omën morököt pim naë yaaröön wiap nasën ëëpna na pöp ärëpsawi ëëpnaap. Morököt pim naë yaaröön ke ur moolaimëë lup kosang sak öpna pöp Anutuuk wëwë kosang omën piin lup sant yaalmëaurö mam-pënëak kup wia pöt kangiiir mampnaap.

¹³ Omën namp morököt pim naë yaaröön pöt, "Anutuuk morök epël yaalni," pël naën ëëpnaat. Anutu pi utpet ëëpënëak morök yaalmëa pöt wonöp. Pi omnarö utpet ëëpënëak morök naalmëen yaaup. ¹⁴ Pël yaaupök omën namp pimtë koröpöökë kentre kauratök wer moön wii ket ëak motëak pötök morök yaalmë. ¹⁵ Pël ëen koröpöökë kentre kauratë këtë utpetat. Utpet pöt kaö sëen pötë këtë wel yawiaut.

¹⁶ Nem kar panëerö arök, "Anutuuk tiar utpet ëëpenëak morök yaalni," pël wesak ëngk ma e wasnganok. Pi pël naën yaaup. ¹⁷ Omën ompyaöre wotpil pout Pep kutömweri wëaup pim naëaan yewais. Pi ëwa mopöök wia pötë pepapök wes mëen iraan yeö. Pipot kaip tiktikre kaka yaautök pi irikor naën, ompyaut pëen yaalniaup. ¹⁸ Anutu pimtë könöök pim ngön këtë tiar ninak pim ru nuwesa. Pim omën ket elnia pourö pël elniipënëak kön wiak tiar wet rëak elnia.

Tiar Anutuu ngön kat wiak ënëm ëëpa

¹⁹ Nem kar panëerö, ar omën epëten ëwat seë. Ar pourö ngön ök yeniaan këëkë kat wiin. Pël ëak ngön kangut teënt manganok wet rëak kön wiakök man. Pël ëak nga teënt elmëenganok. ²⁰ Tiar ngaare ser yaalmëem omnarö kaamök elmëen wëwë wotpil naön yaëen Anutuuk kön wiin ompyaö naëpan. ²¹ Pötaanök utpet yaaut arim lupötë kaö sak wëwëat kewil yengawis pöt kërë moolaë. Pël ëak arimënt wak irëak wë ngön Anutuuk arim lupötë nuwia pöt ngaarëk weim weë. Ngön pöt ngaarëk yeön Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat.

²² Ën arimtë lupöt morök elmëak Anutuu ngönte kat pëen mowiinganok kat wiak ënëm ëën. ²³ Omën namp pi Anutuu ngönta ënëm naën kat pëen mowiipna pöp pi könitweri këere wot kan ityaangk pöta ök ëëpnaap. ²⁴ Pi pim këere wot kanten könitweri itenaupök së tapëtakëer kat kolöpnaap. Pöta ök omën Anutuu ngönte kat pëen mowiipna pöp ngön pöt teëntom kat kolak pim utpet yaaut sëp newaspan. ²⁵ Ën omën Anu-

tuu ngön kosang ompyaut utpetetakaan ent ë yanuulë pötë pëen itenak kat nokolön këëkë itenak itneim wë pim ityaangkaö pötë ënëm eim öpna pöp pi wëwëetak wëen Anutuuk ompyaö elmëen ärëpsawi ëëpnaap.

²⁶ Omën namp pimtën ngönëntak wëaup pël weseë pim këmët ngarangk naën wë pöt pimtë lupmer morök elmëen pim ngönën yaaö pöt mos ëëpnaat.

²⁷ Tiarim ngönën yaauta këtë Anutuuk kön wiin ompyaö sëpna pöt epët. Ru wamërre öng kapiörö kaamök elmëëpenaaterë yangerakë omnaröa utpet yaautök utpet niwaspanëen ngai ëëpenaat pöten pi kön wiin ompyaö sëpnaat.

Tiar omnarö neneraan sant yeem narö kasëng mangkan

2 Nem karurö, ar tiarim Aköp Yesu Kristo, ëwa pepapön, kön wi kosang yewesauröak omën isaare irëaurö mööngkraar kangk elmëenganok. ² Ar ngönën tuptak wa top ëak wëen omën naar, namp ë rangi ompyaut ëak ulpëen ompyaö retëngretëngëp mëaup, namp omnant won ulpëen sëparëp mëaup, pi arip wais yeilaan ³ ar omën ompyautringëp piin sant mowesak, "Kaöap, ur ompyaö eptak wais wel aisa," pël mëak omën omnant wonöp piin sant nemowasën, "Nimëen urte wonok pirek taua," ma "Nimëen urte wonok nem ikanöök e yangerak eprek wel aisa," ⁴ pël manë pöt ar kön wiin ompyaö ëëpën ma? Won, utpet ëënëët. Ar omnarö kön utpetatring kom elmëen Anutuuk kön wiin pangk naën ëëpnaat.

⁵ Nem kar panëerö, kat wieë. Omën yangerakë omnaröak kön wiin pasurö pël yaë pörö Anutuuk piin kön wi kosang wesak pim wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaö mëëa. Pim wa ngaöök yamëaö pöt omën piin lup sant yaalmëauröen kup mowia. ⁶ Ën ar pöt, omën omnant wonörö ëö yemengkaurö. Ar kön wiin talöröak utpet yanuwat? Ma talöröak ngön yaatak yanuulë? Omën omnant wonöröak pël naalniin kësang wieëauröak yaalni. ⁷ Pël yeem Kristoë yapin ompyaö arim rangk wia pöten utpet wesak ya. Pötaanök ar tol ëën pitën wak isak yemak?

⁸ Aköpök ngönën pepeweri ngön kosang nent epël ëa pöt kön wieë. "Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëenta elmë." Ar ngön kaö epët ngaarëk önë pöt ompyaö ëëpnaat. ⁹ Ën ar omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk elmëenë pöt utpet ëën ngön kosang pötak ar ngön wa yoolëaurö pöt pet elniipnaat. ¹⁰ Omën namp ngön kosangöt ngaarëk yeweem lup kopët nent ap öpna pöt Anutuuk piin kön wiin omën pout wa yoolëauröa ök sëen kangut mampnaat. ¹¹ Pöt epët. "Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok," pël ëa tapöpök, "Ni omën mëngkanok," pötëta ëaup. Pötaanök ar öngre omp wëwëet kom naën wë omën namp mëmpunë pöt Anutuu ngön kosangöt wa olanëët. ¹² Pël ëën Anutuuk akun kaöaöök ngön kosang ngolöptak kom elniipnaat. Ngön kosang ngolöp pötak utpetetakaan ent ë nuulëa. Pötaanök ngön kosang pöten kön wieë ompyaö wesak ngön aöre wëwë wë pël ëëë. ¹³ Omën namp muntaröaan

yaköm naalmëen yaaö pöp Anutuuk tiar kom elniipna pötak yaköm naalmëen ëëpnaap. Ën namp muntaröaan yaköm yaalmëa pöp Anutuuk kom elniipnaatak yaköm yaalmëen kas köpël tauaapnaap.

Tiar omën ompyaut naën, kön wi kosang pëen wasëpena pöt mos ëëpnaat

¹⁴ Nem karurö, omën namp këmtak, “Ne Kristoon kön wi kosang yewesauap,” pël yeem muntarö kaamök elmëere ompyaö elmë pël naën ëëpna pöp, pötak kaamök elmëëpën ma won? Pangk naëpan. Kön wi kosang yewesa ke piptaan Anutuuk utpetetakaan kama nemoöpan. ¹⁵ Kar namp ulpëenre kaömpötëen ap yewasën pöt ¹⁶ arëkaan nampök, “Ompyaö öm. Ëp önganëen ulpëenëp mëak kaömp nak kep ëëm,” pël yamëem koröpöök kaamök naalmëen ëën pangk ëëpën ma won? Pangk naëpan. ¹⁷ Tiarim kön wi kosang yewesa pöt pi tapël yaaut. Tiarim pël yaaö pötakëer wiaan pöt këet oröön ompyaö naalmëen ëëpena pöt kön wi kosang yewesaut mos ëëpnaat.

¹⁸ Pël ëëpnaatak arim naëaan nampök epël apën koröp. “Omën namp kön wi kosang yewesautaring wëen namp omën ompyaut yaaup.” Pël apnaatak ne piin kangiiir epël memaap. Ni omën ompyaut naën ëëmë pöt tol ëak Kristoon kön wi kosang yewesautaring wëen pöt pet ëëm? Pël naëngan. Pël ëëmëetak nem ompyaö yaaö pötak ne Kristoon kön wi kosang yewesautaring wë pöt pet elniipnaat. ¹⁹ Ni Anutuun kön wiin kopëtap wë pël yewasën. Pöt ompyaö. Pël yaëetak pöt pëen pangk naëpan. Pöt urmeraröeta tapël Anutuun kön wi kosang wesak wë piin kas ëak reireë yaur. ²⁰ Ni ëwatët wonöp. Ni kön wi kosang yewesautaring wëen pöta këet omën ompyaut naën yaaup. Pötaanök nim kön wi kosang yewesa pipot mos sëpnaan pet elniimaap.

²¹ Kat wieë. Tiarim ëap Apram pi tol yaëënak Anutuuk piin, “Omën wotpilëp,” pël mëëa? Pöt epët. Pi ngaan Anutuun ngönte ngaarëk wak pim ruup Aisak kiri elmëëpënëak ëa. Pim omnant yaaö pötaan Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa. ²² Ar kön nawiin ma? Apram pi kön wi kosang wesak wë omën ompyaut ëa. Pi kön wi kosang yewesautaring wëen këet oröön omën ompyaut ëa pötaan pim kön wi kosang yewesa pöt kë ëa. ²³ Pël ëën, “Apram Anutuun kön wi kosang wasën pim pël ëa pötaan Anutuuk kön wiin wotpilëp pël sa,” ngönëntak ngön wia pipët kë oröa. Yaap, Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëak piin ngönt kip mëëa. ²⁴ Pötaanök ar pourö kat wieë. Anutuuk omën namp pim kön wi kosang yewesautaan pëen won, omën ompyaut yaautaanta, “Wotpilëp,” pël mapnaat.

²⁵ Apramë ëa pöl öng omp nga yaaö namp Reap piita tapël omën ompyaut yaëen Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa. Pöt pi Israel omën ngaan Yosuaak yang ngaakëren ëlëëp itenak waisëpënëak wes mëen sa pöaar sant mowesak kaamök elmëak wes mëen kan muntaöökël sa. Pël ëën pim ompyaö ëa pötaan Anutuuk pël mëëa. ²⁶ Epëten kön wieë. Tiarim koröpöök könöp won ëanëen wel wian tapön. Tapta ök tiar kön

wi kosang yewesautaring pëen wë omën ompyaut naën ëëpena pöt tiarim kön wi kosang yewesa pöt sokutë ök ëëpnaat.

Tiarim yangapöt ngarangk ëëpa

3 Nem karurö, arëkaan selap rë yaula ya omën sënganok. Kat wieë. Anutuuk ënëmak ingre moröröaan sapsap wël yeem rë yaula ya omnarö tenimëen kaö wesak wël elniipnaat. ² Tiar pourö omnant ëëpenëak utpet ke nentere nent yaurö. Omnarö tiarim këmötök utpet nent naën yeëan talte omën ompyaö panëeröak tiarim koröpöt ngarangk ëëpen. ³ Pol osopë kan yesaut ngarangk yeë pöt tiarim kentöökë ënëem ëëpënëak wii kotu pim këmtak kapul yemoulmë. Pël ëak wii pö wer yeön osöp pim kepönö pokol ëak omnampë sëpënëak kön wia pöök yesaup. ⁴ I kaö wangaöönta kön wieë. Wangaööta kësang panëëmpel. Pël ëaatak kent weëre kosangöök möak mök ëën i kaöök yesau. Ën wangaöök moröak së pëlpël yaaö pöt kot panëet. Ngarangkëpök pötak moröak lup nentakël ko wiak sëpënëak kön wiipna pöt yok tap pantak së moulmëëpnaat. ⁵ Tiar omnaröa yangapöökta tapël yaë. Yangap pö kotuuk aan omën kësangöt orööpnaat.

Ën epëten kön wieë. Omën namp es ngëpöpët il olaan pöt kaö panë sak kosangre koinöt kot won sa yaë. ⁶ Pël wiaatak tiarim yangapö esuwesi ök. Pipöök tiarim koröpöök wë kaip tiktik ëak ngön utpet ke nentere nent yeem koröp pou utpet wes yaë. Yangapöök ngön utpetat yeem es ket ëak kotak omnaröa wëwëat utpet yewas. Utpet yewas pöta weëre kosang pöt Setenök yaningk. ⁷ Tiar animaö reraö ke nampre namp kosangöökkaanre i kaöökkaan, imënre intre kamal pörö wak wiap wasëpenëak pöt pangk pël ëëpenaatak. ⁸ Pël ëëpenaatak talëpök yangapö wiap wasën ngön ompyaut apën? Pangk pël naëngan. Kamalöp pim këmtak welakre kakamöt wiaan kant nimëngkën wel yawi pöta ök tiarim yangapöök ngön utpetat yeem omnarö utpet yewas. ⁹ Yangap Aköp tiarim Pepapön yaya aim wë tapöök kaalak omën Anutuuk pimtë ök panë wesak ket ëauröen utpet wesak yaurö. ¹⁰ Anutuun yaya ngön yamëëautere utpet wesak yaaut yangap kopët tapöökkaan yaarö. Pötaanök nem karurö, wëwë korar pipël wëen pangk naëpan. ¹¹ Epël kön wieë. I kölok kopët nentakaan i yaapmerre kakam yaaumer yaaröa ma? Won. ¹² Karurö, ar kön wieë. Yok pangk këra kemmentök muri ulöp utöpën ma? Ma wii neweëëk yok pangk kem ulöp utöpën ma? Pöta ök panë i yaapmerre kakam yaaumeriaan naarööpan. Pël wiaap ar tol ëën yangap kopët tapöökkaan ngön utpetere ompyaö pout aim. Pöt pangk naëngan.

Ëwat ompyaut Anutuuk yaningk

¹³ Arim naë omën narö könre wetete ompyaut wieë omën ompyaöre utpetat kom yaëen pöt pitëm wëwë ompyautök pit kön ompyaöring wë pitëmënt wak irëak omnarö wiap yemowesa pöt tekeri wasëp. ¹⁴ Ar om-

nantëen war yeem omnaröaan lup utpetaring wë arimtën wak isak, "Ten kön ompyautaring wë," pël angan. Pël anë pöt kaar anëët. ¹⁵ Pitëm kön ke pöt Anutuu naëaan won, yang omnaröa naëaan waut. Pitëmtë könöökë ënëm yeem Setenë kön yawia pöl yaaurö. ¹⁶ Omnantëen war yeem omnaröaan lup utpetaring önë pöt nga yaalem utpet ke nentere nent eim önëët. ¹⁷ Yangerakë könöt ke pil yaë. Pël yaëetak könre wetete ompyaut Anutuu naëaan yaaröön arim wak wë pöt lup kölam önëët. Pël yeem omnaröaring lup yal ëak wë pit wiap mowesak pitëm ngönöt kat wiinëët. Pël ëak ya ngës elmëak omën ompyaut pëen elmëënëët. Pötaan kön selap naën wotpil wesak önëët. ¹⁸ Pël yeem ar omnaröaring lup kopëtemer sak wë wiap mowasën këët oröön wotpil wëaö pöt ulöl sëpnaat.

Tiar yangerakë omnantëen kent yeem pöt Anutuun kööre tok elmëëpenaat

4 Arim neneraan kööre tok yeem nga yaal pöta songönte tol ëënak yeë? Ar pourö koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem kööre tok ëak nga yaalaurö. ² Ar omnant önëak kent yeem naön yaauröak omnarö mëmpunëeten kent yeë. Ar omnantëen war yeem pangk naöngan. Pötaanök neneraan kööre tok yeem nga yaalaurö. Ën omnantëen kentre kaur yeem Anutuun kimang nemaan yeëan. Pötaanök nangingkën yaë. ³ Ar Anutuun omnantëen kimang yamëem pöteta naön yaaurö. Pöt tol ëën? Ar kön wotpil won, korar wiak wë omnant wak arim koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënëak kimang yamëëan. Pötaanök nangingkën yaë. ⁴ Utpetarö aë, ar öng nampë ompöp sëp wesak muntapë naë së wë pöta ök Anutu kasëng menaurö. Omën namp yangerakë omnantëen kentre kaur yeem pöt Anutuun kööre tok yaalmëaup. Ar pöten kön nawiin ma? Pötaanök yangerakë omnantëen kentre kaur ëënë pöt Anutuun kööre tok elmëënëët. ⁵ Ngön Anutuuk ngönëntak epël ëa pöt pas naën. "Anutu tiarim lupötë kön nuulëa pöröen pi kentre kaur kësang yaë." ⁶ Pël ëak rangk komre kolap yaalni. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Anutuuk omën pitëmtën wak isak yaaurö kasëng yemangkem pitëmtën wak irëak yaauröaan komre kolap yaalmëaup." ⁷ Pötaanök ar arimënt wak irëak Anutuu ikanöök weë. Pël ëak Seten waö ëën sëp niwesak kas sëp. ⁸ Anutuu naë rë olaë. Pël ëën pi arim naë panë wais ngarangk elniipnaan. Utpetarö, arim utpet yaaut sëp weseë. Kön selap yaaurö, arim könöt kopëtal wieë. ⁹ Arim utpet yaautön kön wieë yaköm ëak ingre ya ilak aim weë. Omën utpetatëen söm yaaut sëp wesak elere war eim weë. Pötëen ërëpërëp yaaut sëp wesak ya ngësring weë. ¹⁰ Pël ëëë Aköpë ëöetak arimtën wak irëak aim ön. Pël ëën puuk kaalak wak isak niapnaan.

Karurö kom elmëëngan

¹¹ Karurö, ar neneren utpet wesak manganok. Ar arim karuröen utpet wesak mëak kom ëak, "Pit utpet

yaaurö," pël yamëem pöt, Anutu pim neneren lup sant ëëpenëak ngön kosang wesak niia pöten utpet wesak ëak, "Korar yaë," pël manëët. Ën ar Anutuu ngön kosang pöten, "Korar," pël manë pöt, ngön pöt ngaarëk naön arimtën kön wiin isën ngön ë pet yairauröa ök sënëët. ¹² Anutu kopëtapökëer ngön kosang wesak niiaupök kom elniipnaan. Pimtok mait elniipën ma nimpën. Ar pim ök talte arim karurö kom elmëen. Pangk pël naëngan.

Tiarimtën wak isak anganok

¹³ Elei, ar narö epël yaaurö. "Peene ma ëlpamök ka kësang naöök së wë krismaki nenta öngpök ya yamëngkem mon kaö panë öpenaat." Pël yak pöröen epël niamaan kat wieë. ¹⁴ Ëlpamök arim naë orööpnaaten köpël wë. Arim wëwëat muntönöökë ök. Muntön naöökë akun kot nent oröak is lööla ëak won yes pöl ar akun kot nent wë wel wiinëët. ¹⁵ Pötaanök, "Tiar ya epot mëmpenaat," pël anganok ngön ke epël an. "Aköpë kentöök niaan pöt wëwëetak om wë ya epot mëneim öpenaat," pël an. ¹⁶ Ar ngön pël naënöröak arim omnant ëënë pötön kön yawiem arimtën wak isak yaaurö. Arimtën wak isak yaaö pöt ompyaö naën yaaut. ¹⁷ Pötaanök omën namp ompyaö yaauta songönten ewat wëak pël naën ëëpna pöt utpet ëëpnaat.

Omën monere uröm kësang wieëauröa ngönte

5 Omën urömere kaar es kësang wieëaurö, ar këëkë kat wieë. Arim këlangön kat wiinë pöten kön wiak ya ngës ëën. ² Arim urömere kaar es kësang pöt köt sëen poë koröpötta iwalöröak na pet irëpnaat. ³ Ën monatta polirang ëak kö sëpnaat. Pël ëëpna pöt arim mon pötön keimön ëak omnarö kaamök elmëak nemangkën yaaut tekeri wasëpnaat. Pël ëak esuwesi koröpöt es kotak utpet yewas pöl arim monatön keimön yaaö pipotta arim lupöt utpet wasëpnaat. Pöt peene yanger pet irëpnaat temanöm yesën ar monere urömatön keimön ëak kësang wa rongan ëak wë pötaanök. ⁴ Këëkë kat wieë. Inëen ruurö pit arim yaak kaamök elnia. Pël ëauta sumat nemangkën, om ngön kaar maim wë. Pël ëën ar keimön elmëen inëen ru pöröak mona naön ëak kaaö ngön aan Aköp kutömwëri wëaup kat wia. ⁵ Ar e yangerak wë kaömp kësang neimeë arim kentötë ënëm yaaurö. Pël yeem kaömp kësang nak polöröa ök kewis wiak wëen arim mën wel niwiipna akunet temanöm yes. ⁶ Ar omën wotpil yaaurö ngön yaatak moulmëak mënan. Pël ëën pit kangiir naalniin ëa.

Tiar këlangön kat yawiem ya wiapring Aköpë waisëpnaaten kor öpa

⁷ Karurö, pit pël ëauröak lupöt kosang sak këlangön kat wieimeë ya wiapring Aköpë kaalak waisëpnaataan kor ön. Ar ya neweri pepapë yaë pöten kön wieë. Pi omnant ngëntak këët orööpnaataan kor eim wë. Pël yeem lup kosang sak wë këtre kopi ëën orööpnaataan

kor wëaup. ⁸ Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm panë sa. Pötaanök yaaweri pepapë yaë pöl ya wiapring weë.

⁹ Karurö, neneren kaaö ngön manganok. Anutu, ngön ë pet yairaup, waisëpënëak yaëen pël anë pöt ngön ë pet irak kangut nimpnaat. ¹⁰ Karurö, tektek ngön yaaö omën ngaan Aköpë yapintak pimtë ngönte aima pöröen kön wieë. Pitëm kööre toköröak utpet yaalmëen këlangön kat wieimeë ya wiapring ya mëneima. Pötaanök pitën kön wieë pitëm ëa pöl mëneë. ¹¹ Tiar omën këlangön kat yawiem lupöt kosang sak wakaima pöröen kön wiin ërëpsawi yaë. Ën Yoop pim ngönteta kat yawiaurö. Pi këlangön kësangöt kat yawiem lupre kön kosang sak wëen ënëmak Aköpök ompyaö elmëa pöten kat wiaut. Yaap, Aköp pi ya ngës kaö elniak sant panë yaniwas.

Ngön ë kosang yewesauta ngönte

¹² Nem karurö, ngön niama epëten kaöet pël weseë ngaarëk ön. Arim ngönöt kosang wasënëak Anutuu yapintakël utak, "Anutuu ëöetak yaap yeniak," pël aöre omën nantë yapinötëël utak aö pël ëënganok. Won, ar omën nent ëënëak pöt om, "Mak, ne pël ëëmaap," pöt pëen an. Ën naën ëënëak pöt om, "Won, pël naëngan," pöt pëen an. Pël anë pöt Anutuuk kangiir nga naalniin ëëpnaat.

Omën wotpilëpök Anutuun kimang mapna pöt kaamök kësang elmëëpnaat

¹³ Arëkaan namp këlangön kat yawiem pöt Anutuun kimang map. Ën namp ërëpsawiarung wë pöt Anutuun

yaya tan ap. ¹⁴ Ën namp yauman wak wë pöt ngönënë kaöaröen yas map. Pël ëën pit wais Aköp Yesu pim yapintakël i kolapët wa yemomëem Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang mapnaat. ¹⁵ Pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowasëpënëak kön wi kosang wesak pi-in kimang mapna pöt kaalak wal ë moulmëen ompyaö sëpnaat. Ën saunat wiaaneta ent ë moolapnaat. ¹⁶ Pötaanök ar ompyaö sënëen arim utpet äaut neneren tekeri wesak mëak arimëntëen Anutuun kimang maë. Yaap, omën wotpil wëaupök kimang mapna pöt Anutuuk kaamök kësang elmëëpnaat. ¹⁷ Elia pi omën tiarim ök tapëlëpök Anutuun kopi nepelën ëëpënëak kosang wesak kimang mëëa. Pël ëën kopi nepelën wieë krismaki nentepar nent ngoon mor nas nasiaan namp pël sa. ¹⁸ Pël ëën pi kaalak kimang maan Anutuuk kat mowiin kopi kësang pan pelën këere kaömp oröa.

Omën ngön këët sëp wesaurö kaalak mësak waisëpa

¹⁹ Nem karurö, arëkaan namp Anutuu ngön këët sëp wasën kaalak nampök lup kaip motiin ngön këët ngaarëk öpna pöten kön epël wieë. ²⁰ Omën pim karip utpet yaauta kanöökaan lup kaip motiipna pöp pi kaamök elmëen Anutuuk saun omën pöp pim utpet pout won mowasën könöp wel nawiin öpnaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Sems.]

1 Pita

Yesu wel wiak kutömweri sêen wë krismaki 34 pöta ök won sêen Pitaak ingre mor saö naröaan pep epwer retëng ëa. Pita pöp Yesuu ru 12 pöröakaan namp. Omën pörö omën naröak utpet mowesak pitën, "Utpet yaaurö," pël mëea. Pël ëënak Pitaak pit kön wi kosangtak taë sak öpënëak Yesu Kristoë ngön ompyaut ngolöp wes mena. Pitaak pitëm Yesuu wel wiak wal ëautere kaalak waisëpnaaten kön kosang wia pötaan këlangön kat yawiem kön wi kosang yewesaut këlok nasën ëëpnaat pël weseë retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Anutuuk utpetetakaan kama niwaut

r 1:3-12

r*

Wëwë kölam öpenaata ngönte

r 1:13-2:10

r*

Këlangön akunetak ingre mor sauröa ëëpnaat

r 2:11-4:19

r*

Ingre mor sauröa irëak inëen ëëpnaat

r 5:1-11

r*

Ngön mëët

r 5:12-14

r*

1 O Anutuu omën arim ka songönöt sëp wesak kas së Pontasre Kalesiaare Kapatosisaare Esiaare Pitinia yang pötëël repak wëaurö, ne Pita, Yesu Kristo pim ngön yaaö omën saupök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. ² Ngaan Anutu Pep pim könöök pimëen kom ë nuulëen Ngëëngk Pulöök ngëëngk wes nuulëa. Pöt Yesu Kristoë ngönte ngaarëk wak wëen pim iitak i niirak kölam niwasëpënëak pël ëa.

Anutuu komre kolapre mayaap pöt arim naë ulöl sak wiaap.

Tiar wëwë ompyaö kutömweri wia pöten kor eim wë

³ Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya maim öpa. Pim tiarimëen ya ngës kaö yaaö pötak Yesu Kristo weletakaan wal ë ulmëak wëwë ngolöpët nina. Pël ëën wëwë ngolöp pöt tiarim naë wia pötaan Anutuu kup niwia pöta këët öpenëak kön kosang wia. ⁴ Pël yeë pötaan tiar Anutuu mor kol yaö niia pöt öpenëak kor eim wë. Pöt kumkum ëëre köt së pël naënöt kosang wiaapnaat arimëen kutömweri wia. ⁵ Ar Kristoon kön wi kosang wesak wë pötaan Anutu pim weëre kosangöök ngarangk elnieim wë. Pël ëën akun kaöaö temanöm yesën pim utpetetakaan kama niwak

ompyaö elniipna pöt tekeri wesak pël elniipnaat. Pël ëëpna pöt kopëta wes pet ira.

⁶ Pötaan ërëpërëp yaaurö. Pël yaëen Anutuuk morök nant elniipënëak kön wiin pangk ëën pöt akun kot nent arim naë këlangön nant orööpnaat. Pël yaëen ërëpërëp ëën. ⁷ Morök pötök arim piin kön wi kosang yewesaut yaapët pöt tekeri wasëpnaat. Kool pöt wiaapët esuwesök pim songönte war yewas. Ën arim kön wi kosang yewesaö koolöt il yewas pöt morök elniin kosang wia pöt tekeri wasën Yesu Kristoë orööpnaatak Anutuuk ya kë sak yaya yeniem ë nirangiak ping wesak niapnaat. ⁸ Yesu Kristo arim itnaangkën ëaupön lup sant yaalmë. Peeneeta itnaangkën tapöpön kön wi kosang wesak ërëpërëp kaö yeë. Arim ërëpërëp pötak yangeraköt il yewasën pöten këmötök war wesak naëngan. ⁹ Arim ërëpërëp yaauta songönte epël. Piin kön wi kosang yewesautaring wë pötaan Anutuuk ar utpetetakaan kama yanu.

¹⁰ Anutuu ar utpetetakaan kama yanu pipët, pim tek tek ngön yaaö omarö pöta songönte koirëpënëak ap weseima. Pël ëak Anutuu komre kolap nimpënëak ëa pöt war wesak pöta songönten këëkë kön nawiin ëa.

¹¹ Kristo pim Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wë Kristo këlangön kat wiak kutömweri isak ëwaatak öpënëak mëea. Pël maan pit, "Akun taltak ma ke tolëël yaëen

Kristo pi pël ëëpën?" pël maimeë kangkkangk ëeim wakaima. ¹² Anutuuk pitën, "Arim ya yamëngk epot kaamök naalniipan, omën ënëmak orööpnaarö kaamök elmëëpnaat," pël mëëa pöta këët arim naë yaarö. Pitëm ya yamëngkem ngön war wesa pöt, Ngëëngk Pul kutömweriaan wes mëën irëa pöök omën narö kaamök elmëën ngön ompyaut ök niaan kat wiaurö. Ngön ompyaö pöta songönte enselöröakta ëwat sëpënëak kent kön yawiitak pangk pël naën yaë.

Anutuuk ngëëngk öpenëak yenia

¹³ Pötaanök könöt wotpil wesak këëkë ngarangk ëeim ön. Pël ëak Yesu Kristoë tekeri sëpnaatak komre kolap war was nimpnaaten kön kosang wieim ön. ¹⁴ Ar Anutuu ruuröak pim ngönte ngaarëk weë. Ngaan ngönën köpël wë kentre kauratë ënëm ëeiman pöta ök ëënganok. ¹⁵ Anutu, ar pim ru sënëak yas niaup, pim ngëëngk wë pël arta ngëëngk sak wë omnant ëën. ¹⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Ne ngëëngk wë. Pötaanök arta ngëëngk ön."

Yesuu iitak utpetetakaan ent ë nuulëa

¹⁷ Anutu, arim Pep pël mëak yaya yemak pöp, pi omën isaare irëaurö, mööngkraar kangk naalmëën yaaup. Pi tiar neenem omnant yaautë ökök ngön ë pet irëpnaap. Pötaanök yangerak önëël piin kasinkasin elmëeimeë ompyaö ëeim ön. ¹⁸ Ar ëwat wë. Arim ëere peparöa kanöököl wëwë utpet wakaimauröak Anutuuk pötëaan ent ë nuulëëpënëak sum elnia. Pöt koolre siluwa lëngë yesa pötök won, ¹⁹ Kristoë i sum kësangringtong sum ëak ent ë nuulëaurö. Pi sëpsëp möön söëere kewil wonöpë ök wakaima. ²⁰ Pi ngaanëer yanger won wiaan pël ëëpënëak yaö mëëaupök peene akun pet irëpënëak yaëën arimëën tekeri orö rëaup. ²¹ Kristo pim pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang weseim wë. Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëak ë morangia. Pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang wesak pim niöpnaataan ërëpsawiarang kor eim wë.

Anutuu ngöntak ngolöp wes yanuulë

²² Ar ngön këët ök niaan kat wiak ngaarëk yeö pël yaëën pötak arim lupre könöt kölam yanuwat. Pipët arim karuröen këëkë lup sant elmëëneak oröa. Pötaanök kosang wesak neneren lup sant ëeim ön. ²³ Ar ngolöp wesak wil niulëën wë pipët, kö yesauröa naëaan won, kö nasën yaaö Anutuu ngön wëwëetar-ing kosang wiaapna pötakëlaan oröaurö. ²⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Omnarö pit nönre koinötë ökörö.
Pitëm ë yerangi pöt puutë ökök.
Nönöt umön yarëaut, puut teënt këre yesaut.
²⁵ Ën Anutuu ngön pöt kosang wiaapnaat."
Anutuu ngön pöt ngön ompyaö pitëm ök niia pipët.

Kristo pi tiarim möör wap kosangët

2 Ar ngolöp wes niulëaurö pötaanök utpet ke nentere nent moolaë. Kaar aöre morök ë, war ëere

omnaröen utpet wesak aö pël yaaut sëp weseë. ² Önga ngolöp wilauröa ëlöröa kapaatön kent yaë pël arta ngönënë kapaaten kent panë ëën. Pël ëënë pöt kosang sak wëën Anutuu utpetetakaan kama yanu pötak kaö sak ompyaö önëët. ³ Ar yaap Aköpë sant yaalni pöten kat men yeë pötaan pël ëëë.

⁴ Aköp Yesu, wëwëeta pepap, piik yal ëëë. Pi omën kaök yarëauröa wap ompyaut öpënëak utpetat wël ë yemoola pël omnaröak piin kaaö elmëën Anutuuk kön wiin isën möör wap wesir ulmëaup. ⁵ Ar Anutuuk wëwëet nina pörö piik yal ëak wap pöta ök sak Ngëëngk Pulöökë tup sën. Pël ëak kiri yauröa ök sak arim lupre könöt Anutuun kiri yaalmëën Yesu Kristoë ëautaan arën kön wiin ompyaö ëëpnaat. ⁶ Nem yeniak pöta songönte ngönën pepeweri epël wia.

"Kat wi.

Ne Saion rosiraöök wap nent yewesir.

Wap pöt möör wap sum kaö panëët.

Omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan."

⁷ Ar piin kön wi kosang weseim wë pörö kön wiin ompyaö panë yaë. Ën omën kön wi kosang newasën pöröaan ngönëntak epël ëa.

"Wap omën kaök yarëauröa wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir."

⁸ Ën nenteta pitëmëën epël ëa.

"Pi kël kotuukë ök sak wëën narö ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Ën kël kësangöökë ök sak wëën pötal urak kawi ngen-tiipnaat."

Omën pörö Anutuu ngönte wa yoola pötaan pim ëëpënëak mëëa pël ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Tiar Anutuu omën saut

⁹ Ar pöt pitëm ökörö won. Anutuuk pimëën nuwasën pim omën sak kutöm Aköpëën kiri yaurö. Ar pim omën wotpilörö. Koutak wëën puuk yas niaan pim ëwa ompyautak ilëak wë. Pim ompyaö yaauta ngönte aim önëak yas niia. ¹⁰ Ar ngaan omën pas wakaimauröak peeneek Anutuu omën sak wë. Ar ngaan Anutuu ya ngëstak naön ëauröak peeneek pim ya ngëstak wë.

Tiar Anutuu inëën ëëpenaat

¹¹ Nemorö, ne kosang wesak niamaan kat wieë. Ar yangerak yaamre su kak wë pötaan koröpöökë kentre kaur arim lupre könötëën kööre tok yaaö pipot sëp weseë. ¹² Pël ëak ngönën köpëlöröa tekarak wotpil ön. Pël ëën pit arim songönten itenak, "Utpet yaaurö," pël yenia pöt sëp wesak Anutuu waisëpnaatak arim ompyaö yaautaan piin yaya mapnaat.

¹³ Ar Aköpön kön wieë omnaröa ngön kosangöt ngaarëk ön. Yang omp ak wotöök wëaupre ¹⁴ pim yang ngarangk utpet yaauröen nga maöre ompyaö yaauröen ping wesak maö pël ëëpënëak wes yamëa pöröa ngön ngaarëk ön. ¹⁵ Anutuu kentöök arim ompyaö yaautak omën köpël wë ngön kaar ya piporöa këmöt ur mowariipnaaten kent yaë. ¹⁶ Ar utpetetakaan wil nu-

ulëen ompyaö wë. Pël ëë omnaröen, "Utpetetakaan wil nuulëen wë," pël morök meäk ëlëëp utpetat ëënganok, Anutuu inëen sak wë ompyaö ëeim ön. ¹⁷ Ar omën pouröen ping wesak an. Ngönën omën arim karuröen lup sant elmëen. Anutuun kasinkasin elmëen. Yang omp aköpön ping wesak an.

Kristo tiarimëen këlangön kat wiak pim ingtak sëpenëak kanö pet elnia

¹⁸ Inëenörö ar, arim kaöaröen kasinkasin elmëak pitëm ngön ngaarëk ön. Pöt omën ëpre wiap yaalniuaröaan pëen won, jaar ser yaauröaanta tapël elmëen. ¹⁹ Pöt eptaanök. Pit ar saun wonrek këpök këlangön kat yaniwiin Anutuun kön wieë ya sangën naën wëen pi arën kön wiin ompyaö ëëpnaat. ²⁰ Ën ar utpet nent ëen kaöaröak pës yanimöön ya sangën naën ëënë pöt Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpën ma? Pël naëpan. Wotpil wëen këlangön kat yaniwiin ya sangën naën ëënë pötakëer Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpnaat. ²¹ Anutuuk ar Kristoë ëaul wotpil wë këlangön kat wiinëak niulëa. Pi arimëen këlangön kat wiak pim ingtak sëneäk kanö pet elnia. ²² Pi utpet nent naënëp, pim këmtakaan kaarre morök nent naaröönöp. ²³ Omnaröak utpet wesak yemaan kangiiir nemaan ëa. Këlangön kat yemowiin kangut mampëneäk nemaan, Anutu wotpil wesak ngön ë pet yairaup pimëen yaö mowesa. ²⁴ Tiarim utpetatök pim rangk isën këra yetaprak möön wel wia. Pöt tiar utpetat sëp wesak wotpil öpenëak pël ëa. Pim koröpö utpet wesa pötaan tiar ompyaö san. ²⁵ Ar ngaanëer pol sëpsëpöröa yaë pöl kanö wiaan irikor ëeimauro. Peene pöt, arim ngarangkep Kristo, lupre könötë pepapök, yas niaan pim naë oröak wë.

Öngre ompöröa ngönte

3 Öngörö ar, inëenöröa yaë pöl arim ompöröa ikanöök wë pitëm ngön ngaarëk ön. Pël ëen omp narö Anutuu ngön ngaarëk naön ëëpna pörö arën itaangkën ngön nemaan yaëen arim ompyaö yaauten itenak pim naë rë olapnaat. ² Yaap, arim ompörö ar Anutuun kasinkasin yaalmëem kölam wë pöten itenak pim naë rë olapnaat. ³ Ar koröpöt pëen ompyaö sëpnaan kepön ëpötë ë morangiire polere kal ëëre ulpëen ompyaö retëngöt më pël ëëngan. ⁴ Om ëpre wiap arim lupötë ëlëëp wia pötök arim lupre könöt ë morangiin. Pël ëënë pöt sëpar nasën kosang wiaan Anutuuk itaangkën isëpnaat. ⁵ Öng ngaan Anutuun yaö sak wakaima pörö pit tapël Anutuun kön kosang wieë pitëm ompöröa ikanöök wë ngön ngaarëk weim wakaima. ⁶ Sera pi tapël ëak pim ompöp Apramë ngön ngaarëk weimeë piin, "Kaöap," pël maima. Pötaanök ar pim ëa pöl ompyaö yeem arim ompöröa ëëpna nenten kas naën ëënë pöt pim ök önëët.

⁷ Ompörö, arënta tapël niamaan. Ar öngöröaring wë arim Anutuun kimang ngön ök manëët il wariipanëen pit weëre kosang wonörö pël weseë ompyaö elmëen. Pitta wëwë kosangtaan yaö mëëaurö pötaanök.

Lup kopëtemer sak öpa

⁸ Epët ar pouröaan niamaan. Ar lup kopëtemer sak omnaröen yaköm ëen. Arim karuröen Anutuu omnarö pël weseë lup sant elmëak komre kolap elmëeimeë arim lupöt wak irëak ön. ⁹ Omnaröak utpet yaalniin kangiiir elmëënganok. Utpet wesak yeniaan kangiiir manganok. Won, Anutuuk welaköt elniipëneäk yas niiaurö. Pötaanök pël yaëen pöt Anutuun pitta welaköt elmëëpnaan kimang man. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Omën ërëpsawiarang ompyaö öpënëak kent yaë pöp pim këmtakaan ngön utpetere kaaröt orööpan.

¹¹ Utpetat kasëng menak omën ompyaut ëëp.

Pël ëak mayaaptak öpnaan ke urak pöta yaat mëmp.

¹² Aköp pi omën wotpil yaauröen itenak pitëm kimang yamëëaut kat yemowiaup, utpet yaaurö kasëng yemengkaup."

Ompyaö yaautaan këlangön kat wiipenaat

¹³ Karurö, ar ompyaö sëneëtaan kosang yengentiin talëpök utpet niwasëpën? ¹⁴ Ar wotpil wëen këlangön kat yaniwiin pöt ërëpsawi ëënëët. Ar pitën ya ngës kön wiak kas ëëngan. ¹⁵ Arim könre lupöt Kristoon kasinkasin ëak kaö mowasën. Pël ëen omnaröak arim omën ompyaut önëak kor yeë pöta songönten pëel yeniaan pöt ompyaö wesak ya wiaptaring ök manëël kopëta wesak ön. ¹⁶ Pël ëak arim könöt kengkën ëënëen wotpil ön. Pël ëënë pöt omnaröak arim Kristook yal ëak ompyaö yaautakël utak utpet wesak yeniem pitëm kaar yaauta songönte tekeri sëen ëö sëpnaat. ¹⁷ Anutuuk kön wiin wotpil yaautaan këlangön kat wiipena pöt ompyaö ëëpnaat. Ën utpet yaautaan pël ëëpena pötaar pangk naën ëëpnaat.

Kristo pi tiarim saunatëen wel wia

¹⁸ Kristo pi wotpilëpök tiarimëen wel wia. Pi wotpilëpök utpetarö tiar Anutuu naë wa nuulëëpënëak akun kopët nent pël ëa. Koröpö wel yawiin könöp wel nawiin ëa. ¹⁹ Pël ëak pim könöp omën ngaan wel wiauröa kön wii kaatak wëauröa naë së ngönën ök mëëa. ²⁰ Kön pörö omën ngaan Noa pim akunetak Anutuu ngön wa olaimauröa könörö. Noa pi wangaö ket ëeim wëen Anutu pit pim ngön ngaarëk öpënëak pimtë ya wiap yaautak om korkor elmëeima. Pël ëautak omën kopët 8 pöaar pëen pim ngönte ngaarëk wak wangaöök ilaan i ngep naën ëa. ²¹ I pipët ngönën i yanimë pöta ökre waste. Pöt epël yaë. I yanimë pöt koröpöökë kewilötëen naën, Anutuun kimang yemaan utpetat won yanuwat. I yanimëen Anutuuk Yesu Kristoë weletakaan wal ëa pötaan ompyaö yanuwat. ²² Pi weletakaan wal ëak kutömweri së Anutuu yaapkeël wëen enselöröere kutömweri yapinringre weëre kosangringörö pim iri wë.

Kristoë këlangön kat wia pöl yeem utpetat kasëng mempa

4 Kristo pi yangerak këlangön kat wia. Pötaanök pim ëa pöten kön wieë kosang sën. Namp koröpöök këlangön kat wiipnaapök utpet yaaut sëp wasëpnaat. ² Pötaanök peene ngës reak koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënganëp Anutuu këm ngönte pëen ngaarëk weim ön. ³ Ar ngaan ngönën köpël wë köpëlöröa kentöökë yaaut epël eimaurö. Öngre omp nga ëere omën utpetatön kentre kaur ë, i ngaat nak kön irikor ëere këere imën keimön nëere i ngaat keimön nak utpet ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëengki mowasö, pël yaaö pöt ë waiseimeë pöt kaö wesak wakaimaurö. ⁴ Peene pöt, utpet ke pilöt pitring naën yeë pötaan yaan sak utpet wesak yenia. ⁵ Pël yeniaatak wë ënëmak Anutu omën welere öpöröa ngön ë pet irëpnaap pim naë së tauak pitëm eimautë songönöt ök maan kangut mampnaat. ⁶ Pël ëëpnaat pötaanök Kristo pi omën ngaan wel wiauröa naë së ngön ompyaut ök mëëa. Pit koröpööring wel wiauröak Anutuu öp wë pöl könöpring öpna kanö pitëmëen örööpënëak pël ëa.

Weëre kosang Anutuu yaningk pötring ya mëmpa

⁷ Karurö, omën ël epot poutë won sëpna akunettemanöm yes. Pötaanök ompyaö wesak Anutuun ök manëëtaan arim könre lupöt pëen weseë. ⁸ Pël ëak lup sant yaauten kön wiin kaö sëen kosang wesak lup sant ëeim ön. Pël yeem neneraan utpet yaaut ngep ëënëët. ⁹ Ar karurö arim naë yewaisën omnant keimön elmëënganëp kaaö köpël sant mowasën. ¹⁰ Ar pourö Anutuuk ngönën ya mëmpunëak neenem weëre kosang ke nentere nent nina. Pötaanök arim karurö kaamök elmëënenëak ompyaö wesak weëre kosang pötring epël mëmpun. ¹¹ Namp ngönën apënëak pöt Anutuu ngön pëënöt ap. Namp narö kaamök elmëëpënëak pöt weëre kosang Anutuuk yamangk pööring pël ëëp. Pit pël yaëen omnaröak Yesu Kristoë weëre kosangöök yaë pöten itenak Anutuun yaya mapnaan pël ëëp. Ë rangiere weëre kosang pöt pim naë wieëautök wiakaim wiaap. Yaap.

Kristoë këlangön kat wia pöl ëëpenaat

¹² Kar panëërorö, morök kësang nent arim naë örööpnaan yaë. Pöten itenak omën ngolöpët pël wesak yaan sëngan. ¹³ Morök pöt yaaröön Kristoë këlangön kat wia pöl, "Tenta yeë," pël kön wiak ërëpsawi ëën. Wë ënëmak Kristoë ë rangiet tekeri örö yarëen ërëpsawi kaö ëënëët. ¹⁴ Omnaröak arën Kristoë omnarö pël weseë utpet wesak yeniaan pöt ërëpsawi ëënëët. Pitëm pël elniipna pötak Anutuu Pul ëwaaring pö arring wë pöt pet elniipnaat. ¹⁵ Arim naëaan namp mënautaan ma kain ëautaan ma utpet ëautaan ma omën muntaröa yaat wa ëp ëautaan kangut elmëen këlangön kat wiipna. ¹⁶ Ën omën namp pi Kristoë omnamp pötaan

këlangön kat yawiem pöten ëö sëpanëp Kristo pimop pötaan Anutuun yoöre ërëp map.

¹⁷ Anutu pim omnaröa songönte tekeri wasëpna yaat mëmpna akunet öröak wia. Pötaanök pim omnarö tiarim naë ngës reak ngön ya nimëmpna pötak omën pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaurö tol elmëëpën? Elei, pit këlangön kaö kat mowiipnaat.

¹⁸ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Anutuuk omën wotpilëp utpetetakaan kama wak ompyaö wasëpënëak ya kaö mënak ompyaö yewasën pöt,

omën pi kasëng menak utpet yaaup tol ëëpën?"

¹⁹ Pël wia pötaanök omën Anutuu kön wiaul këlangön kat wia pörö wotpil wë pitëm wëwëet Anutu pim moresi ulmëëp. Pi ket elniaupök pimtë ök yenia pöl ompyaö wesak kaamök yaalniaup.

Wotöököröa ngönte

5 Ngönënë wotöökörö, neenta wotöök arim karipök, kosang wesak niamaan. Nem itöök Kristo këlangön kat wiak wel yawiin itenaupök wë ënëmak pim ë rangiet tekeri sëen piiring pöta pep sumaaup. Pötaanök niamaan kat wieë. ² Anutuu sëpsëpörö ngarangk ëënëak niaurö këkre töötak won, ya ngëstak itenak ngarangk elmëen. Pël yeem monere uröm won, ya mëmpunëëtaan ulöp es ngaaring mëmpun. ³ Pël ëak omën omp ak sak arim ngarangk elmëënenëak niulëa pörö il mowasnganëp arim ënëm ëëpnaan ngönënë kanöök wot ran. ⁴ Pël ëën Kristo, sëpsëp ngarangk kaöap, pim tekeri sëpnaatak omën ompyaö weit kangiir ningkën önëët.

Tiarimtën wak irëak ngarangk këëkë ëëpa

⁵ Ulwasörö, arënta tapël niamaan kat wieë. Ar arim kaöaröa iri ön. Pöt ngönëntak epël wia. "Anutu pi omën pitëmtën wak isak yaurö wak yeirëaup. Ën pitëmtën wak irëak wëaurö ompyaö yaalmëaup." Ngönëntak pël wia pötaanök ar kotre kaö pourö arimtën wak irëak neneraan inëen ëeim ön. ⁶ Tok oriak Anutu weëre kosangringëp pim iri ön. Pël ëën pimtë akun wia pötak ar wak isëpnaat. ⁷ Puuk ngarangk elnieim wë. Pötaanök arim naë könömöt öröön pöt pim moresi mowiin.

⁸ Ar könöt wotpil wesak arimtën ngarangk ëeim ön. Kent toköröa imën mëmpënëak këm nga ëak sak waiseim wë pöl arimëen nga yaaup, Seten, pi arim tektrak wë talëp mëmp ma talëp mëmp wesal yaë. ⁹ "Ingre mor sa tenim kar yang ëlötë wëaurö morök ke tapël elmëeim wë," pël weseë kön wi kosang yewesautak kosang sak wë pi ke ur momëen. ¹⁰ Pël ëak akun kot nent këlangön kat yawiin Anutu, komre kolap yaaup, Kristook yal menak piiring ë rangi kosang kö nasëpanëëtë pep sënëak yas niaaup, puuk ompyaö nuwesak tau nuulëak weëre kosang nimpnaat. ¹¹ Weëre kosang pöt pim naë wiakaim wiaap. Yaap.

Ngön meët

¹² Ne ngön kot epët Sailasën maan retëng yaë. Pi nem ngönt këëp. Ne arim lupöt kosang niwesak komre kolap arim wak wë pöt Anutuu komre kolap këët pöt ök niamëak yeë. Piptak taë sak ön.

¹³ Papon kakaan ingre mor sa Anutuu arring yaö wesaurö yoöre ërëp yenia. Ën Maak nem ru sak wëaup puukta tapël yenia. ¹⁴ Neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

Kristook yal menak wëaurö arim naë mayaap wiaap. [Yok pi tapët.

Ne arim kariip, Pita.]

2 PITA

Pitaak pep epwer ingre mor saö naröaan retëng ëa. Omën naröak ngönën kaaröt ök maim wëen Pitaak wotpil wasëpënëak kent kön wiakök omën Yesuun itaampööre kat wia pöröa pitëm ngönën ök mëëaut kön ngolöp wes mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1:1-2

r*

Anutuu yaö niwesauta ngönte

r 1:3-21

r*

Ngönën kaar yaauroa ngönte

r 2:1-22

r*

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte

r 3:1-18

r*

1 O Yesu Kristoon kön wi kosang wesak tenim ök sak wëaurö, Saimon Pita ne ya omën pim ngönte yaaupök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Tiarim Anutu, Yesu Kristo, utpetetakaan kama yanu pöp, pim wotpil yaaupök kaamök elniin kön wi kosang wesaurö.

² Ar Anutüre tiarim Aköp Yesuun kön kosang wiak wëen piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë kaö sak wiaap.

Anutuuk tiar pimtëen yaö niwesaurö

³ Anutu pim ëwa ompyaö yaaupök yas niaup tiar piin ëwat wëen omnant pout koröpöökëere lupmeri wëwëeta kaamököt pim weëre kosang kësangöök war wes ninaut. ⁴ Pël ëak pim ëwa ompyaö tapöök omën kaö ompyaö kup niwiauta këet nina. Pim kup niwia pötaan koröpöökë kentre kauratëen kö yesaö epët kasëng menak Anutuu wë pöl öpenaat.

⁵ Pël ëëpenaak pötaanök ke urak arim kön wi kosang yewesautak wotpil wëaut yal mampun. Wotpil wëautak ngönënë songön ke nentere nent kön tektek yesaut yal mampun. ⁶ Kön tektek yesautak koröpöökë ngarangk yaaupök yal mangkën koröpöökë ngarangk yaaö pötak weëre kosang wëaut yal mampun. Weëre kosang pötak Anutuu wëaul önëet yal mampun. ⁷ Anutuu wëaul önëetak ngöntre kar yaaupök yal mangkën ngöntre kar yaaö pötak lup sant yaaupök yal mampun.

⁸ Omën pipot arim naë ulöl sak wiaapna pöt tiarim Aköp Yesu Kristoon ëwat yesaut mos naëpan. ⁹ Ën namp pi omën pöt won wëen pöt piin epël apenaat. "Pi it il tëauröa ök sak kön ëngk ma e wesak wë utpetat iir moolëa pöten kat kola," pël apenaat.

¹⁰ Karurö ar, Anutuuk yas niak pimëen yaö wes nulëaurö. Pötaanök kosang sak yas niia pöt kë ëëpnaataan weë panë ngentiin. Pël ëënë pötak utpet nasëngan ompyaö önëet. ¹¹ Pël ëaan tiarim Aköp, utpetetakaan kama yanuwaup, Yesu Kristook sant niwesak kan tã niwiin poprak naëngan pim wa ngaöök yanimë pötak ilëak wakaim önëet.

¹² Yaap, ar omën pipot rë nuulön ëwat wëen ngön kë arim wa pötak kosang niwasën wë. Pöt ne ëwat wëak om ngolöp wes nineim ömaap. ¹³ Ne kön wiin öp wë pël eim öma pöt pangk ëëpnaat. ¹⁴ Pöt epël. Ne kön wiin tiarim Aköp Yesu Kristoë neea pöl akun kot nent wë wel wiimaap. ¹⁵ Pötaanök ne wel wiin omën pipotön kön wiaanëek yak ngolöp wesak kosang wes yaningk.

Pita pi Kristoë naë wë pim ëwaöön itena

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoë weëre kosangring kaalak waisëpnaata ngönte tenim ök niiaö pipët ëlar ngönaak omën könöökë rëak neniaan. Ten piiring wë Aköpë ëwaöön itenaut yak ök niiaut. ¹⁷ Ten piiring rosir ngëëngköök wëen Anutu Pepapök piin ping wesak mëak ëwaö yemangkën ten kat wiaan Anutuuk kutöm ëwaöökëan epël ya. "Epop nem ru ulöpöököp. Ne pimëen ya kë panë yes."

¹⁹ Pël yaan ten kat wiak tektek ngön yaaö omnaröa ngön ëa pötön kön wiin yaap pan ëaut. Pötaanök ar pitëm ngön pötön këekë kön wiaan. Pipotök koutak esuwesi ëwa yaë pöl elniaan Kristo waisëpnaat. Pim waisëpna akunet temanöm yesën pi tangewesi yaarö pöl oröak arim könre lupötë ëwa elniipnaat. ²⁰ Omën kaö epëten wet rëak kön wieë. Tektek ngön ngönën

pepeweri wia pipotë songön pipot omnaröa könötëaan pangk naëpanëët. ²¹ Tektek ngön pipot omnaröa könötëaan kön wiak naënöt. Anutuu ngönöt Ngëengk Pulöök tekeri wes mangkën aima.

Ngönën kaar yaauröa ngönte

2 Ngaan Israel omnaröa naë tektek ngön yaaurö weën kaar yaauröeta wakaima pöl kaar yaaö narö arim naë orööpnaat. Pit arim naë ëlëëp wë ngönën kaar arim kön wi kosang yewesaut utpet wasëpnaat niak Kristo pitëm kaöap këlangön kat wiak pimëen mowa pöpönta pi kaöap pöt ngep ëak wonwon apnaat. Pël yaëen Anutuuk kangut teënt mampnaat. ² Pël ëen ngönën omën selap pitëm yaaul öngre omp nga ëëpnaat. Pël yaëen omën muntarö pitën itenak ngönënë kanöön utpet wesak apnaat. ³ Kaar omën pörö pit monere urömatön war ëen arim naëaan öpënëak morök elniak ngön kaaröt niapnaat. Omën ke pëlöröaan Anutuuk ngaanëer ngön kosang wiaut wiap nasën kosang wiakaimaut peene pet irën kö sëpënëak yaë.

⁴ Ensel narö nganëer utpet yaëen Anutuuk mait naalmëen wii tëak es parëaöök moolëa. Pël ëen koutak së ngan i akuneten kor eim wë. ⁵ Omën ngaan pan wakaimauröeta pi mait naalmëen i ngep ëëpënëak maan Anutuu ngön wa olëaurö pourö kö sa. Pël ëen Noa wotpil wëauta ngönte yaaupring omën kopët 7 ëak öp sa. ⁶ Kaalak Sotomre Komora ka pöörarta tapël kö sëpënëak maan es kot won sa. Pël ëa pötak omën ënëm utpet ëëpnaaröaan pepanöm ëa. ⁷ Lot pi wotpil wë omën utpetaröa öngre omp nga yaautëen ya utpetaring weën Anutuuk mait elmëak kama wa. ⁸ Omën wotpil pöp pitëm tekarak wë kët ël epotë pitëm utpet yaautön itaampööre kat wi pël eimeë kön utpetaring wakaima. Pötaanök kö nasën ëa. ⁹ Aköp pi ompyaö ëaurö mait elmëa pötaan pim ngön kat yawiaurö morökötëaan pangk kama öpnaap. Ën utpet yaaurö ngan i akunetak këlangön kat mowii-pnaap. ¹⁰ Omën narö pitëm koröpöökë kentre kaur utpetatë ënëm yeem Aköp ngep yaalmë pörö këlangön kaö kat mowii-pnaap.

Ngönën omën kaar pörö pitëmtën wak isak aimeë pitëmtë könöök omnant yeem kutömweri ëwaatak wëauröen kas naën utpet wesak yamëëaurö. ¹¹ Pël yaauröak ensel kaö weëre kosangring pit il yemowas pöröak Aköpë ëöetak kangiir utpet wesak nemaan yaaurö. ¹² Omën piporö kön won, animaö omnant köntak yaë pöröa ökörö. Animaö pörö omnaröak mööpenëak pitëm ëlöröak yawilaurö. Pit omnantë songönötön kön nawiin utpet wesak aimeë animauröa yaë pöl kö sëpnaarö. ¹³ Pël ëak pitëm utpet yaautë kangiir këlangön kat wiipnaarö. Pit këtëkötë ëö köpël koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem utpet ke nentere nent yaautön kön wiin ompyaö ëëpnaat. Pit ëöa pipot yaauröak arim kaatë wais kaömp ngawi yenem utpet niwesak pitëm pël yaaö pötaan ërëpsawi yaaurö. ¹⁴ Pitëm itöt öngöröen kentre kauraring iteneimeë utpetat kep köpël yaaurö. Pël ëak omën lup wiap yaau-

röen wiap sësë mëak utpet yemowesaurö. Pit monere urömat keimön panë yaaurö. Elei, omën ke pilörö pit es parëaöök së kö sëpnaarö. ¹⁵ Pit wotpil wëauta kanö kasëng menak irikor yeem tektek ngön yaaö omën kaar Pelam, Pioë ruupë kanöök yesaurö. Pi utpetatëen sumat öpënëak kent yaëen ¹⁶ pimtë pol tongki ngön wonöpök omën ngönring irikor yeem utpet ëëpanëak kan mowaria.

¹⁷ Kaar omën piporö i leep yarëautë ökörö. Kepilöt kentöök wak së waisö yaëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Omën ke pilörö Anutuuk kö panëetak öpënëak yaö mëëa. ¹⁸ Pit pitëmtën ping wesak ëak ngön mosut yamëem köpël omnaröen koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem öngre omp nga ëëpënëak wiap sësë yamëëaurö. Köpël omën pörö utpetat sëp wesak kan ngölöpöök sëpënëak yaëen pël yaalmëaurö. ¹⁹ Pël yeem epël yema. "Omën eptak wii ket ëak nanitëen ëëpnaat," pël yemaatak pitëmtë omnant yaautök utpet mowesak wii motëen wëaurö. Omën nent tiarök kaö wesak inëen elmëëpena pöt pötak wii ket ëak nitëëpnaat. ²⁰ Omën namp pi tiarim Aköp Yesu Kristo, utpetetakaan kama yaniwaup, piin kön wi kosang wesa pötak yangerakë utpet yaaut sëp wesak wë ënëmak kaalak pötë së rë olaan wii motëëpna pöt ngaan utpet wakaima pöt kotte, ënëm pöt kaö panë sëpnaat. ²¹ Omën ke pilëp pi wotpil wëauta kanöök nasënëpök yaë talte pangk ëëpën. Anutuu ngön kosang ngëengköt rë moulaupök kan pö kasëng yemangkën pangk naën pan yaë. ²² Omën pël yaë pöp piik ngön nokoliil epël ëa pöt kosang yes. "Kentëp pi köl ngës olëak kaalak yen." Ën nent. "Polöp pi iir moulmëen kaalak kepi yeila."

Aköpë waisëpnaata ngönte

3 Nem kar panëerö, ne ngaan pep newer retëng ë ninaut. Peene epwer kaalak ningkën neweriar yes. Pouweriarë wotpil wesak kön wiinëëtaan ngön epët ngölöp wes nimpëak retëng yeë. ² Tektek ngön yaaö omën ngëengköröa ngaanëer ngön ëa pötre tiarim Aköp utpetetakaan kama yaniwaupë ngön kosang ngön yaaö omnarö tenim arën ök niia pötönta kön wiinëak ëaut. ³ Ar wet rëak epël kön kosang wiin. Yangera pet irëpna akunet temanöm yesën omën pitëmtë koröpöökë kentre kauratë ënëm yaaurö oröak ökre was ngön epël niapnaat. ⁴ "Yesu kaalak waisëpënëak ëa pöt yaap ma? Pi tarëk wë? Tiarim ëarö wel wieimaurö. Ën omën epot pout yanger yaaröön oröautta tapël om wiaap." ⁵ Pël yeem Anutuu ngaanëer ëa pöten kön wiipnaaten kaaö yaaurö. Ngaanëer Anutuuk maan kutömre yang oröa. Yanger i kaöökkan oröak i kaö tapöökë rangk wiakaima. ⁶ Pël ëen ënëmak Anutuuk maan i kaöök yang ngaan wiakaimaur ngep ëak utpet wesa. ⁷ Ën kutömre yang peene e wia epot Anutuuk tapël maan es kot won sëpënëak yaö ëa. Epot om wiaan ënëmak Anutuu ngönën wonöröaan ngön ë pet irëpnaatak pitring kö sëpnaat.

⁸ Kar panëerö, ar omën epëten ëngk ma e wasngan. Aköp pi tiar omnaröa kön yawi pöl naën. Pi kët kopëtennten kön wiin krismaki 1000 pöta ök yaaup. Ën krismaki 1000 pöten kön wiin kët kopëtet pël yaaup.

⁹ Aköp pi pim ngön ëa pöta këet tekeri wasëpnaaten ëngk ma e ëak akun wali naön. Omën naröak kön wiin pël koröp yaë. Won, pi omnarö kö sënganëak arimëenök kor wë. Pi omën pourö lup kaip tiinëak koror yaë.

Kutömre yang epot won sëpnaat

¹⁰ Aköp pi korkor yaëetak pim akun kaöet këkain yaauröa yaë pöl ëlëep tapët pöt orööpnaat. Pël yaëen kutömwer rirre por kësang ëak won yesën omën pörek wieëa pöt pout es kotak won sëpnaat. Pël ëen yangere yangera rangk omën epot pout es kot won sëpnaat. ¹¹ Pël ëëpnaat pötaanök ar wotpil wë Anutuu ngönte taintaë wak ön. ¹² Pël yeem Anutuu kaalak waisëpna akuneten kor wë akun pöt teënt orööpnaan kosang wesak ya ompyaö mëmpun. Akun pötak kutömwer es kotak kö yesën omën pörek wieëa pöt pout tapël es kot won sëpnaat. ¹³ Tiar pöt, kutömre yang ngolöpötön Anutuuk kup niwiin kor wë. Pörek wotpil open sa.

Aköpön kor wë ngarangk këëkë ëëpa

¹⁴ Nem kar panëerö, ar omën pötëen kor wë pötaan arim lupötë kölam pëen utpetat won wiaan Anuturing lup kopëtemer sak önëen kosang sak ön. Pël ëen pi arën itaangkën pangk ëëpnaat. ¹⁵ Aköpök pim akunet wali yewas pöten kön wiin tiar pourö utpetetakaan kama niöpënëak yaë pël wasën. Ngön pöt tiarim kar panëëp Pool Anutuuk könö kaö wes mangkën puuk nant retëng ë ninaut. ¹⁶ Yaap, omën pipotön pim pep poutë tapël retëng ëa. Ngön pim pepatë wia pöt, nant könömöt, pötë songönöt koirëpenaataan ya kaö mën yeë. Ngön pöt omën kön wonre lup wiapre kor yaaö narö pitök ngönën pep muntatë yaë pöl wa irikor ëak ë yaë. Pël yeem kö sëpënëak yaë.

¹⁷ Nem kar panëerö, ar ngaan wa korkor ngön pöt ök niaan kat wiaurö. Pötaanök omën ngön wa yoola pi-poröa utpet yaautök wer niön arim lupöt këlok sak wiap sëpanëen ngarangk këëkë ëën. ¹⁸ Pël ëak tiarim Aköp Yesu Kristo utpetetakaan kama yaniwaup pim komre kolapta songönte ëwat sak kosang sën. Tiarim piin ping wesak yaaut kosang wiakaim wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pita.]

1 Son

Yesu wel wiin wë krismaki 60 pöta ök won sëen Sonök pep epwer ingre mor saö naröaan retëng ëa. Son pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi omnarö Anutuun lup sant yaalmëem karuröenta elmëepënëak mëea. Pël mëak omën naröak, "Yang omnarö utpetarö. Pötaan Yesu yang koröpööring newaisën ëa," pël ya pörö kaar ya pöt retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut

r 1:1-4

r*

Ëwaare kaö pöteparë ngönte

r 1:5-2:29

r*

Anutuu ruuröere Setenë ruurö

r 3:1-24

r*

Ngön yaapötre kaaröt

r 4:1-6

r*

Lup sant yaauta ngönte

r 4:7-21

r*

Kön wi kosang yewesauta ngönte

r 5:1-21

r*

Wëwëeta ngönte

1 Ne omën kaö nenten kön tektek niamaan. Omën kaö pöt wëwëeta ngön këeta pep pöp ngaanëer kutömre yang won wiaan wakaimaup. Ten piin kat wiak tenim itöök itenak moresring moröak pël äaut yak tekeri wesak arën ök niaim. ² Wëwë këeta pepap tekeri orö rëen itenaut. Yakök wëwë kosangta pepapön war wesak ök niaim. Wëwë kosangta pep pöp Pepapring wakaimaupök tenim näe tekeri oröön itenaut. ³ Ten itenak kat wiak pël ääkök arënta ök yeniak. Ar kat wiin tiar lup kopëtemer sak Pepere pim Ruup Yesu Kristooring lup kopëtemer sak öpenëak ök yeniak. ⁴ Pël ëen tiarim näe ërëpre sawi kësang pan oröak wiaapna yak ngön epët retëng ë yaningk.

Tiar ëwaatak öpa

⁵ Yesuu naëaan ten epël kat wiak ök yeniak. Anutu pi ëwa pepap yak pim näe ëwa pëenë wia. Koö nent pim näe wi naön. Won pan. ⁶ Tiar koutak wë Anuturing lup yal menak wë pël apena pöt kaar apenaat. Pël äak ngön këeteta yok pangk wak naön ëëpenaat. ⁷ Anutu pi ëwaatak wë. Pötaanök tiarta ëwaatak wë pöt lup kopëtemer sak wëen pim Ruup, Yesu Kristo, pim iitak tiarim utpetat kërë nuulaan kölam tëak wë. ⁸ Tiar

tiarimtën saun wonörö pël yak pöt tiarimtë lupöt morök yaalmë. Pël ëen ngön këet tiarim lupötë wi naön yaë. ⁹ Anutu pim ngön ëa pöt kë rëak wotpil yani-wesau. Pötaanök tiar tiarim saunat war wesak yemoolak pötak pimtok tiarim utpetatë songönte ent ë nuulëak kölam yaniwas. ¹⁰ Tiar tiarimtën utpet nent naën yaaurö pël yamëem pöt Anutuu ngön niia pöt wa kaar weseim wë piin kaar yaaup pël yemak. Pël ëen pim ngönte tiarim lupötë wi naön yaë.

Anutuu ngönte ngaarëk yeweem pim näe öpa

2 O nem ruurö, ar saunaring önganëak ngön epët retëng ë yaningk. Ën arim näe namp utpetat yaë pöp tiarim kaamököp, Yesu Kristo, wotpilëp, Pepapë näe tiarimëen ke urak kimang më yaë pöp wë. ² Anutuuk tiarim saunat ent elniipna yak puuk tiarim kanggiir wel wiaup. Pöt tiarimënt won, yangerakë omën pourö tiarim saunat waup. ³ Tiar Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötak piin ëwat wë pël kön këekë wiaapenaat. ⁴ Ën omën namp pi, "Ne Anutuu ëwatëp," pël aimeë pim ngönte ngaar naön öpena pöpön, "Pi kaar omnamp, ngön këet pim lupmeri wonöp," pël apenaat. ⁵ Namp pi Anutuu ngönta ënëm ëëpna pöp pi Anutuun lup sant kë elmëepnaap. Tiar Anutuu näe rë olëak wë pël kön këekë wiipena pöt

epël ëëpenaat. ⁶ Namp pi, "Ne Anutuu naë rë olëak wë," pël apna pöp pi Yesuu wëaul wëen pangk ëëp-naap.

Ngöntre kar rëak ëwaatak öpa

⁷ Nemorö, nem ngön retëng ë yaningk epët ngolöpët won, arim ngönën ngës rëak kat wiaurek rë nuulaut. Ngön ngaan kat wieima tapët kaalak ök yeniak. ⁸ Pël ëak retëng yeë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë. Ngön kosang ngaan wia pipët peene Yesuu naëre arim naë poutepar kë yaëen ityaangk. Pël yaëen kout won yesën ëwa këët oröak wia. Pötaanök songön pouteparëenök ngön kosang ngaan wiaut peene retëng yeë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë.

⁹ Omën namp pi pimtën, "Ne ëwaatak wë," pël aimeë pim karipön kööre tok yaalmë pipop pi om koutak wë.

¹⁰ Ën namp pim karip lup sant yaalmë pipop pi ëwaatak wë. Pötaanök omën nentak elmëen nengenti-ipan. ¹¹ Pël ëaap omën pim karipön kön utpet yemowi pipop pi koutak wë. Pötaanök koö pötak pim itöörar ngep elmëen pim sëpnaalën itnaangkën yaë.

¹² Nem ruurö, Kristoën yak Anutuuk arim saunat ent ë nuulëaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yaningk.

¹³ Peparö, ar Omën ngaan kutömre yang won wiaan wakaima pöp, Anutuu Ruup piin ëwat wë. Pötaanök ne ngön epët retëng ë yaningk. Ën ulwasörö, ar Seten il mowesaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yaningk.

¹⁴ Ruurö, ar Pepen ëwat wë. Pötaanök ne pep epwer retëng ë yaningk. Peparö, ar Omën ngaan wakaima pöpön ëwat wë. Pötaanök epwer retëng ë yaningk. Ën ulwasörö, ar Anutuu ngönte arim lupötë wiaan weëre kosang ëak Seten il wesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk.

Tiar yangaakë omnantëël lupre könöt wiak öngan

¹⁵ Ar yangaakë omnantëël arim lupre könöt wiak önganok. Namp pi pim lupmer yangaakë omnantëël rë olëak wë pipop pi tiarim Pepapön lup sant naalmëen yaë. ¹⁶ Yang omnaröa yaautön tiar ëwat wë. Yangaakëlaan omnant koröpöökë kentre kaur yaautre itöök itenak kent yaautre pitëm omnant wieëautëen wak isak yaaö pipot Anutuu naëaan wonöt. Pipot yangaakëlaanöt. ¹⁷ Yang epërere omnaröa omën kentre kaur yaaö pöt seim së won sëpnaat. Ën Anutuu ngönte kat wiak ngaarëk öpna pöp pi om wakaim öpnaap.

Kristoën kööre tokörö oröak wë

¹⁸ Nem ruurö, akun kaöet temanöm yes. Ar ngaan Kristoën Ngaap orööpnaat pël aan kat wiaurö. Peene pim ngarö selap oröak wë. Pötaanök tiar, "Akun kaöet temanöm yes," pël yewas. ¹⁹ Nga pörö tiar sëp niwesaut. Pël ëaap pit pörö tiarimörö won. Tiarimöröak ëanëen tiarring wëan tapön. Pit tiar sëp niwesa. Pötaanök, "Pit maimarö yak tiar sëp niwesaut," pël yewas. ²⁰ Ar pöt Ngëengk Pulö waurö. Pötaanök ëwat-taring wëaurö. ²¹ Ar ngön këët köpël wë pël weseë ne pep epwer retëng ë naningken. Won. Ar ngön këët kat

wiak kaar epot ngön këëta naëaan wonöt pël yewesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk. ²² Talëp kaar om-namp? Omën namp pi Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup won pël yema pöp pi kaar omnamp. Omën pöp pi Pepapre Ruup kasëng menak Kristoon kööre tok yaalmë pöp Kristoën Ngaap. ²³ Omën namp pi Yesu kasëng yemangk pöp Anututa kasëng yemangk. Ën namp Ruupön ping wesak yema pipop Pepapta yeö. ²⁴ Ngaanëer ngönën ngön ök niaim pöt olanganok. Wak ön. Pël ëënë pötak Pepapre Ruup ar-ring wëen önëët. ²⁵ Pël ëen Kristoë wëwë kosang tiar nimpënëak niia pötak önëët.

Ngëengk Pulöök ngön këëten ök niaim wë

²⁶ Lup wa irikor elniipënëak yaë pöröaan kasiinök ngön epët retëng ë yaningk. ²⁷ Ar pöt, Kristoë naëaan Ngëengk Pulö waurö. Pël ëen pi arring wëen ar omën nampök omnant pet elniipënëak nemaan yaaurö. Pulöök omën pout pet yaalni. Pipot kaar won, yaapöt. Pötaanök pulöökë ök yenia pipël Yesu taintaë wak ön.

²⁸ Nem ruurö, ar Kristooring ön. Pël ëen ënëmak pim tekeri sa rëëpna akun pötak tiar ëö nasëngan. Pim ëöetak kosang sak tauaapenaat. ²⁹ Ar piin wotpil wë pël weseë itaangkën omën namp wotpil tapël wëen pöt Anutuu ruup pël wasën.

Tiar Anutuu ru sak wë

3 Kat wieë. Pep pi lup sant maim nal elniak pim ru niwesa. Yaap, tiar Anutuu ruurö. Omën ngönën wonörö pit Anutuun köpël wë yak tiarënta köpël yaë. ² O nem ngöntörö, tiar yaap peene Anutuu ru sak wë eporö. Tiarim ënëm öpena pöten köpël, om epël kön yawi. Wë ënëmak Kristo orö rëëpna pötakök piin itenak pim ök sëpenaat. ³ Pötaanök omën piin kor wëaurö tiar Kristoë kölam wë pöl lup koore katëp ëak kölam wakaim öpenaat.

⁴ Namp pi utpetat yaë pipop Anutuu ngön kosangët wa yoola. Ngön wa yoolëa pötak saun këët. ⁵ Ar ëwat wë. Kristo pöp saun wonöpök tiarim saunat won nuwasëpënëak oröaup. ⁶ Omën Kristooring wë pöp utpetat naën yaë pipop. Ën utpetat yaaö pipop pi Yesuun itenak ëwat nasën wë.

⁷ O nem ruurö, omën naröak lup irikor elniipënëak yaan kat mowiinganok. Omën wotpil yaaup pi Yesuu wëaul wotpil wëaup. ⁸ Ngaanëer Setenök utpetat ngës rëa. Pël ëaupök utpetat ë om seim wë. Pötaanök omën namp utpetat yaë pipop Setenë omnamp. Anutuu Ruup pi pöt, Setenë utpetat yaë pöt wa moolapënëak oröaup. ⁹ Pötaanök namp pi Anutuu ru sak wë pöp pi utpetat naën yaaup. Pöt pi Anutuu naëaan wëwëeta weëre kosang wak wë pötaanök. Pi Anutuu ru sak wë yak utpetat naën yaë. ¹⁰ Anutuu ru sak wëautere Setenë ru sak wëauta këët epël tekeri sëen itaampe-naat. Omën wotpil naön yaë pöp pi Anutuu ruup won. Ën namp pim karurö sant nemowasën yaë pöpta Anutuu ruup won.

Tiar neneraan lup sant ëëpa

¹¹ Ar ngaanëer neneraan lup sant elmëëpena ngön epët kat wieimaurö. ¹² Tiar Keen pim kanöök sëngan. Pi Setenë ru sak pim nangap mënaup. Pöt tol ëënak wasnganok. Pim yaaut utpet, ën nangapë yaaut wotpil ëa. Pötaanök mëna. ¹³ Karurö, ar ngönën wonörök kööre tok yaalniin yaan sënganok. ¹⁴ Tiar tiarim karurö lup sant yaalmë pötak weleta kanö kasëng menak wëwë kosangtakël el menan pöt ewat wë. Ën omën namp pi pim karipön lup sant naalmëen yaë pipop weleta kanöökël om wë. ¹⁵ Namp pi pim karip këöpöt mowasën pöt omën yamëngkaupë ököp. Omën ke pilëpë naë wëwë kosangët wi naönöp pël yewas. ¹⁶ Tiar lup sant pöta këët epël tekeri wasën ewat saut. Kristo pi pim wëwëet këöpöt wesak tiarimëen wel wia. Pötaanök tiarta tapël tiarim karuröaan wëwëat këöpöt wasëpa. ¹⁷ Omën namp pim urömat selap wiaanak kom ëak pim kar ngöntök yaaup nemangkën yaë pipop pi Anutuun lup sant naalmëen yaë. ¹⁸ O nem ruurö, tiar lup sant yaaö pöt këm pëentak anganëp, lup sant elmëëpenëak pöt könöökre moresiarökta mëmpa.

Tiar Anutuu ëöetak kosang tauaapenaat

¹⁹ Pël yeemak ngön këëta ënëm yeë pël wasëpenaat. Ën tiarim lupötök tiarimtën utpet yeë pël wasën pöt Anutuuk elniin pim ëöetak mayaap öpenaan. Pöt Anutu pi tiarim ök won. Pi tiarim könre lupötë kön yawia pöt il niwesaup yak omnant poutön ewat wë. ²¹ O ngöntörö, tiarim lupötök tiarimtën utpet naënëp pël wesak pöt Anutuu ëöetak kosang taupenaat. ²² Pël ëak omën ke nentere nentaan Anutuun kimang maan nimpnaat. Pöt pim ngön kosangët ngaarëk wak pim kentöökë ënëm yeëan. Pötaanök pël elniipnaat. ²³ Pim ngön kosangët epël wia. Tiar pim Ruup Yesu Kristoon kön wi kosang weseimeë pim ök niaa pöl tiarim lupötök neneraan lup sant elmëëpa. ²⁴ Omën namp Anutuu ngön kosangta ënëm yaë pöp pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. Anutuuk Pulö ningkën wë. Pël ëen Pul pöök Anutu tiarring wë pöt pet elniin ewat yes.

Ngëengk Pulööre pul kaarö

4 Nemorö, omën selap, "Ne Anutu ngön yaaö omnamp," pël kaar yaaurö yang poutë wë. Pötaanök, "Anutuu, Pulö neering wë," pël yaauröa ngönöt wa yaap wasnganok. Pit pul pitëm lupötë wë pö ökre was ëak Anutuu naëaanörö ma won pöten itaampun. ² Ar Anutuu Pulö epël tekeri wasën ewat sënëet. Omën namp pi, "Yesu Kristo pi omën sak yangerak oröaup," pël aan pöt ar piin, "Pulö Anutuu naëaan waup," pël wasënëet. ³ Ën namp, "Yesu omën sak yangerak oröaup," pël naën ëen pöt piin, "Pulö Anutuu naëaan naönöp," pël wasënëet. Pipop Kristoën Ngaapë pul wa tapö waup. Ngaan, "Kristoën Ngaap orööpnaat," pël niak pöpök oröak wë.

⁴ O nem ruurö, ar Anutuu ru sak wë. Pötaanök pim Pul arring wë epöök Seten omën ngönën wonöröaring wë pipop il yemowasën yak arökta kaar omnarö il yemowas. ⁵ Kaar omnarö pit yangerakaanörö. Pötaanök yangerakë omnantëel ya. Pël ëen yangerakaan omën ngönën wonörö pit kat yawi. ⁶ Tiar pöt, Anutu ruu sak wë. Omën Anutuun ewat wë pöp tiarim ngönöt kat yawi. Ën Anutuu ru sak naön yaaö pöp pi tiarim ngönöt wa yoola pipop. Ke pil piptak Pul ngön këët tekeri yewesa pööre pul kaarkaaro piarpim këët tekeri yesën ityaangk.

Anutu pi lup sant yaauta pepap

⁷ Nemorö, tiar neneraan lup sant ëeim öpa. Lup sant yaaö pöt Anutuu naëaante. Pötaanök omën namp lup sant yaautaring wë pöp pi Anutuu ru sak piin ewat wë. ⁸ Anutu pi lup sant pepap. Pötaanök omën namp pim karuröen lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutuun köpël wë. ⁹ Anutu pim Ru kopëtapök tiar wëwë koir nimpënëak wes mëen yangaak oröa. Pötak pim lup sant elnieim wë pöt pet yaalni. ¹⁰ Anutu pim tiarën lup sant elnieim wë pöt epël pet yaalni. Tiar Anutuun lup sant naalmëen ëaut. Puukëer tiarën lup sant elniak pim Ruup wes mëen yangerak oröak tiarim saunat ent elniipënëak wel wia.

¹¹ O nem ngöntörö, Anutuuk tiarën lup sant kësang ke pipël yaalni. Pötaanök tiarta neneraan lup sant tapël ëëpa. ¹² Omën nampök Anutuun itnaangkën ëaut. Tiar neneraan lup sant yaalmë pötak Anutu pi tiarring wë. Pël ëen tiarim Anutuun lup sant yaalmë pöt kaö sëpnaat.

¹³ Pi pimtë Pulö tiar ninaup. Pötaanök, "Tiar piiring wëen pi tiarring wë," pël këëkë kön yawi. ¹⁴ Pep pi pim Ruup tiar yangerakë omën pourö utpetetakaan kama niöpënëak wes mëa. Pël ëaup ya pöt yamëngkën ten itenaut yakök war wasak ök yeniak. ¹⁵ Pötaanök omën namp Yesuun, "Pi Anutuu Ruup," pël ya pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. ¹⁶ Anutu pim lup sant kësangët tiarimëen elnia pöten kön wiak kön wi kosang yewas.

Anutu pi lup sant yaauta pepap. Pötaanök omën namp lup santtaring wë pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. ¹⁷ Tiarim Anutuun lup sant yaalmëaut epël ëëpenëak kaö yes. Pi tiar omën pourö akun kaöaöök ngön yaatak niulëen kas naën ëëpenëak kent yaë. Tiar Kristo pim wë pöl yangaak eprek wë. Pötaanök Anutuu ëöetak kosang sak taupenaat. ¹⁸ Tiar nampön lup sant yaalmëem pöt piin kas naalmëen yeë. Pötaanök lup sant yaaö pöt kaö sak kas yaaut rokot ë yoola. Kas yaaö pöta songönte epët. Omën namp pi utpetatë kangut öpënëak ewat wë pöl kas yaaup. Pötaanök omën pim utpetatë kangutön kas yaaö pipop pim Anutuun lup sant yaaut oröak kaö nasën wieëa pël apenaat.

¹⁹ Anutuuk wet réak tiar lup sant elnieëa. Pötaanök tiar lup sant pötaring wë. ²⁰ Ën omën namp pi, "Ne Anutuun lup sant yaalmëaup," pël yeemak pim karipön kaaö yaalmë pipop kaar omnamp. Pim

karipön itneëak lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutu elëëpöpön lup sant naalmëen yaë. ²¹ Yesu pim ngön kosangët epël wia. Omën Anutuun lup sant yaalmëa pöp pim karipönta lup sant elmëep.

Yangerakë omnant il yemowas pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët

5 Omën Yesuun pi Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pöt yaap wesak wë piporö pit Anutuu ru sak wë. Pël ëak pit Pëpapön lup sant yaalmëem pim ruuröenta yaalmë. ² Tiar Anutuun lup sant elmëak pim ngön kosangta ënëm yeemakëër Anutuu ruuröen lup sant yaalmë pël kön wiipenaat. ³ Pöt tiar Anutuu ngön kosangta ënëm yaalmë pöt piin lup sant yaalmë. Pim ngön kosangta ënëm yaaö pöt könöm wonte. ⁴ Anutuu ru sak wëaurö pit kosang sak yangerakë omnant ent ë yemoola. Tiarim pël yeë pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët. ⁵ Talëpök yangerakë omnant ent ë moolapën? Omën namp Yesuun Anutuu Ruup pël kön wi kosang yewas pipopök ent ë yemoola.

Anutuuk Yesuu ngönte war wesak niiaut

⁶ Yesu Kristo pi omën nampök i yaaptaring momëen këra yetaprak pim omën iit il olapënëak oröa. I yaaptaring pëen momëëpënëak won, omën iiteta il olapënëak oröa. Pulö pi ngön këeta pepap. Pötaanök pi Yesu Kristoë ngönte war wesak ök niaim wë. ⁷ Omën nentepar nent epteparök Yesuu ngönte war wesak ya. ⁸ Pulööre i yaapëtere omën iitere pël ëak pit omën nentepar nent pipotök pitëm ngönte kopëtet. ⁹ Tiar omnaröak ngön ök aan kat wi yeëep. Anutu pim ngön ya epotök omnaröaat il yemowas. Anutuu ngön pötök pim Ruupön ök niaim wë. ¹⁰ Namp Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pipop Anutuuk pim lupmerën ök yema pötenta kat wiak kosang yewas. Ën namp Anutuun kön wi kosang newasën yaë pipop pi Anutu pim Ruupëen ngön këët ök niia pötenta kön wi kosang newasën yaë. Omën namp ke pipëlöpök Anutuun kaar

omnamp pël ya. ¹¹ Wëwë kosangta ngön këët Anutu pim ök yenia epët. Pi wëwë kosangët ninaut. Ën wëwë kosangta pep pöp pim Ruup. ¹² Omën Ruupë naë rë olëak wë pipop pi wëwëetak wë. Ën namp Anutuu Ruupë naë rë olëak naön yaë pipop pi wëwëetak naön yaë.

Tiar wëwë kosangtak wë pöten kön wiipa

¹³ Ar Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pöröak wëwë kosangtak wë pöten ewat sënëak ngön epët retëng ë yaningk. ¹⁴ Tiar epët ewat wë pötaan Anutuu ëöetak kas naëngan. Tiar pim kentöökë ënëm yeemak omën nentaan kimang mepena pöt pi tiarim kimangöt kat wiipnaat. ¹⁵ Pi tiarim kimangöt kat yawiaup pöt ewat wë. Pötaanök omën nentaan kimang mëëaut yaningk pötenta ewat wë. ¹⁶ Omën namp pi itaangkën pim karip utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë sal nent yaëen pöt pi Anutuun pim karipëen kimang maan wëwë kosangta kanöök wa moulmëëpnaat. Omën utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë salte yaë pipopön yenia. Utpet ke nentere nent omnarö es parëaöökël wes yamëaut wia pötëel kimang manëak neniaan. ¹⁷ Omnant utpet yeë epot saunaring pëenëët. Pël ëaap saun nant es parëaöökël nasënganëët.

¹⁸ Tiar epël ewat wë. Anutuu ru sak wëaup pi utpetat naën yaaup. Anutuu Ruupök ngarangk yaalmëen Setenök pi namööpan.

¹⁹ Tiar epël ewat wë. Tiar Anutuu ru sak wëen ngönën wonörö pit Setenë iri wë.

²⁰ Tiar epël ewat wë. Anutuu Ruup puuk irëak tiar Anutu këëpön ewat sëpenëak kön nina. Pël ëen tiar Anutu këëpre Ruup Yesu Kristo piaripring wë. Pi Anutu këëp, wëwë kosangta pepap. ²¹ O nem ruurö, ar ompak kaarkarörö kasëng meneë.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

2 Son

Yesu wel wiak kutömweri sêen wë krismaki 60 pöta ök won sêen Sonök pep epwer kak nerek ingre mor sauröaan retëng ëa. Narök kön wiin pi öng nampëen retëng ëa. Ën narö selap kön wiin ingre mor sauröaan pël ëa. Sonök pit neneren lup sant elmëere kaar omnaröa ngönötëen ngarangk ë pël ëëpënëak mëea.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1-3

r*

Lup sant yaauta ngönte

r 4-6

r*

Ngönën kaarötëen pepanöm ngönte

r 7-11

r*

Ngön mëët

r 12-13

r*

1 O ingre mor sa, Anutu pimtëen wesaurö, ne ngönënë wotöök nampök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Ne yaap pan arën lup sant yaalni. Pöt nemënt won. Ngön këët kat yawiaurö pitta ten pourö lup sant yaalni. ²Ngön kë tiarim naë wia epët om wiakaim wiaapnaat. Pötaanök arën lup sant yaalni. ³Tiar ngön këetere lup santtaring wëen Anutu Pepere Ruup, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre yakömre mayaap pöt tiarim naë wiaap.

Tiar lup sant yaautaring öpa

⁴Arim naëaan narö Pepa ngön këët tiarën ök niaaö pöt kat wiak ënëm yaë pël aan kat wiak ya kë saut. ⁵Ingre mor saurö, kaalak ök yeniak. Tiar neneraan lup sant ëëpa. Ngön kosang epët ngolöpët won, ngaanëër kat wieimaut. ⁶Lup sant yeë pötak Anutuu ngön kosangta ënëm yeë. Tiar ngaanëër ngön kosangtak lup sant ëëpena epët kat wiaut. ⁷Kaar omnarö selap pan orök yang poutë wë. Pit Yesu Kristoon, "Pi omën sak naaröönöp," pël yaaurö. Pötaanök nampök ngön ke pëlte yaan pöt pi kaar omnamp, Kristoën Ngaap,

pël wasëpenaat. ⁸Ngarangk këëkë ëën. Pël yaëen arim ya yamëngk pöta këët, nent kö nasëpan, pout önëët. ⁹Omën namp pi Kristoë ngönte taintaë wak naön ilap riak ngön maimetaring irikor yaë pipop Anutu piiring naön yaë. Ën namp Kristoë ngönte taintaë wak wë pipop Pepapre Ruup pouwaar piiring wë. ¹⁰Pötaanök namp pi arim naë wais orök Yesuu ngönte won, maim nent ök yeniaan pöt omën pöp koirak arim kaatë së ulmëak yoöre ërëp manganok. ¹¹Omën namp kaar omën pöpön yoöre ërëp mëak ompyaö yaalmë pipop pi omën pöpë ya utpet pöt kaamök yaaup.

Ngön mëët

¹²Ne arën ngön kësang ök nimaatak pepatë retëng ëëmaaten kaaö. Nem kentöök naë wais arring ngönngön ëak ërëpsawi kaö ëëpenaaten kent yaë.

¹³Ingre mor sak nem naë wëen Anutuuk pimëen yaö wesaö eporö, pit niin yowe yenia.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

3 Son

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 60 pöta ök won sèèn Sonök pep kot epwer omën namp yapinte Kaias pimëen retëng ë mena. Pep epwer pöt Kaiasën yaya mëak Taiotrepisë utpet äautaan pepanöm mëëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1-4

r*

Kaiasë ngönte

r 5-8

r*

Taiotrepisre Temitrias pöaarë ngönte

r 9-12

r*

Ngön mëët

r 13-15

r*

1 O Kaias nemop, ne ngönënë wotöök nampök pep epwer nimëen retëng ë yaningk. Ne niin lup sant yaalni.

² Nemop, ne nimëen Anutuun kimang yemak. Ni könre lup ompyaö wëen pi tapël omnant nim yaën pipot ompyaö sëere nimëntta këlangönre yauman won ömëeten kent yaalnë. ³ Kar naröak nim naëaan wais ni ngön këeta ënëm yaën pël neeaut. Pël ëen ne kat wiak ërëpërëp kësang äaut. Yaap, nim ngön këeta ënëm yaën pöten ne ewat wë. ⁴ Nem ruurö pit ngön këeta ënëm yaëen pöt ne ya kë yes. Omën muntatëen ya kë yesa pötak il newaspan.

Kaias pi ya ompyaö mëneima

⁵ Nemop, ni ingre mor saurö ompyaö yaalmëan pöt, nimtë naëaanörö pëen won, kamaatëaanöröeta yaalmëan pöt ompyaö. ⁶ Omën pöröak nim pitëmëen lup sant elmäuten ten ingre moröröen ök niaan kat wiaut. Pötaanök ni Anutuun kön wieë karurö kan kourakëen kaamök elmëak wes mëëmë pöt ompyaö. ⁷ Pit Yesu pim yaat mëmpö yesem ngönën köpëlöröa naëaan sum naön yaurö. ⁸ Omën ke pilörö pitring top äak ya mëmpnaan kaamök elmëëpa. Pël ëen ngön këët ulöl sëpnaan.

Taiotrepis pi utpet yaaup ën Temitrias pi ompyaö yaaup

⁹ Ne ar ingre moröröaan ngön nent retëng äaut. Pël äautak Taiotrepis pi arim wotöök öpënëak yaaupök

nem ngönte kat nawiin yaë. ¹⁰ Pötaanök ne arim naë wais oröak pim wëwëeta ngönte amaat. Pi nemëen ngön ke nampöt paspas yaaup. Pël äak pöt pëen won. Pimëntta ingre mor sa narö ka nantëaan waisën pim kaatak wa naulmëen yaaup. Pël ëen omnaröak pitëm kaatë wa ulmëen pöt nga mëak omën pël ëa pörö ingre moröröa naëaan waö ë yamëaup.

¹¹ O nemop, ni omnarö utpetat yaëen ënëm elmëengan. Ni omën ompyaut wël äak ëëm. Omën ompyaö yaë pipop Anutuu omnamp. Utpetat yaë pipop Anutuun kön nawiin yaë. ¹² Omnaröak Temitrias piin ping wesak ya. Pi ngön këeta ënëm yaëen wëwë ompyaö pöt tekeri yes. Pël ëen nookta piin ping wesak yak. Ar neen ewat wë. Nem ngön epët yaaupët.

Ngön mëët

¹³ Ne niin ngön kësang ök niamaatak pepatë retëng ëëmaaten kaaö. ¹⁴ Nem kentöök teëntom pan naë wais niiring ngönngön apëaaten kent yaë.

¹⁵ Ni mayaaptaring öm. Omën ngöntre kar eporöak yowe yenia. Ën nuuk nem yoöre ërëp epët ngöntre karuröen mam.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Son.]

Yut

Yesu wel wiak kutömweri sèèn wë krismaki 50 pöta ök won sèèn Yut, Yesure Sems piarpim nangapök ingre mor saurö kosang sak ngönèn omèn kaaröra ngönötèèn ngarangk èëpënëak pep epwer retèng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut

r 1-2

r*

Ngönèn kaar yaauröa ngönte

r 3-16

r*

Kön wi kosang yewesauta ngönte

r 17-23

r*

Yaya mepena ngönte

r 24-25

r*

1 O Anutuu ru sënëak yaö niiaurö, ne Yut, Yesu Kristoë inëen ruup, Sems pim nangap, nook pep epwer retèng ë yaningk. Tiarim Pepap Anutuuk lup sant elnieim wëen Yesu Kristook ngarangk yaalniin ompyaö wë.

² Anutu pim ya ngësre mayaapre lup sant pöt ningkèn arim naë ulöl sak wiaap.

Omèn ngönënëen kööre tok yaauröa ngönte

³ Kar panëerö, Anutuuk tiar utpetetakaan kama nuweim öpna pöta ngönte wet rëak arimëen retèng èëmëak kön wiaut. Pël ëaupök peene pöt ar kosang wesak ngönèn arim wak wë pöt ngarangk ëak omèn ngön pöt kööre tok yaalmëauröa ngön kaaröt ke ur olanë yak retèng èëmëak kön yawi. Ngönèn pöt Anutuuk ngaan pim omnarö mangkèn arim naë oröön wak wë pipët. ⁴ Nem peene ngön epët retèng yeë pöta songönte epël. Omèn Anutuu ngön wa yoolëa pörö pitëm utpet yaaut ëlëep wiak ingre morörö arim öngpök ilëak arim könöt irikor elnieim wë. Anutuuk tiar komre kolap elniak utpetat kërë yoola ngön yaap pöt irikor ëak epël yeniaurö. "Anutuu pël yaalniäö pötaan ar yok pangk öngre omp nga èënëët. Pël yaëen kaalak ompyaö niwasëpnaat," pël yenia. Pit ngön kaar pöt yeniem Aköp Yesu Kristo tiarim Kaöap kasëng yemengkaurö. Omèn pörö Anutuuk ngaanëer utpetatë kangut kësang pan mampënëak mëä.

⁵ Nem peene niama epët ar ewat sak kat wi pet irauröen kaalak ngolöp wes niamaan yeë. Ngaanëer Israel omnarö Isëp yangerak këlängön kat wieim wëen Anutuuk ent ë moulmëak yang munterekë mësak sa. Pël èen ènëmak narö piin kön wi kosang newasën yaëen pörö mën wel mowia. ⁶ Èn enselöröenta kön wieë. Pit

narö Anutu pim ya mëmpënëak yaö elmëa pöt mëneim naön pitëm wëaurek sëp wesaurö. Pël èen Anutuuk pit sasa wii par ëak koutak moulmëen akun kaöaöök ngön yaatak moulmëak kangut mampnaataan kor wë. ⁷ Sotomre Komora ka kepön kësang pöörarre munt kot naë wieëa pötë ëa pötenta kön wieë. Omèn pörek wëaö pöröeta enselöröa utpet ëa pöl eima. Pörö pit öngre omp nga yeem ompöröak omp karuröaring utpet ke tapöpöt ëeima. Pël èenak Anutuuk es kosangwesi wes mëen sasa kotak won sa. Pöten tiar itenak, "Utpet èëpena pöt, Anutuuk kangiiir tapël elniipnaat," pël wasëët.

⁸ Pël èëpenaatak omèn arim naë ëlëep ilëak wë pipörö utpet ke tapël yaaurö. Pitëm wangar nentere nent mena pötëel utak mëak omnaröaring utpet yeem pitëmtë wëwëat utpet wesak omèn wa ngangaëët yaaurö. Pël yeem Aköp ngep elmëak kutömweri ëwaatak wëauröen utpet wesak yamëëaurö. ⁹ Enselöröa wotöököp, Maikel, ngaan Setenring Mosesë sokuraan nampnampön ngön kosang yamëem Setenën utpet wesak nemaan om epël mëä. "Aköpök kangiiir nga niapnaat," pël mëä. ¹⁰ Pël ëautak omèn arim öngpök ilëak wë pipörö omnantë songönöt köpël wëak köntak utpet wesak yamëëaurö. Pël yeem pitëm omnant yaaut pol rerauröa köntak yaë pöl yaëen pitëmtë yaautök utpet yemowas. ¹¹ Yakömpe. Pit tol èëpën? Pit omèn ngaan wakaima eporöa ökörö. Keen pim utpet ëa kan tapöök yes. Pelam pi monat öpënëak omnaröen utpetat èëpënëak mëä pöl yaë. Èn Kora pimtën wak isak ëak Mosesë ngönte wa olaan Anutuuk mën wel wia pöl elmëëpnaarö.

¹² Omèn pipörö wais oröak kaömpre animautön kent èen ëö köpël arim lup kopëtemer sënëak wa rongan yaaut utpet yewesaurö. Pitëm omnant yaaut mos ëak

omnarö kaamök naalmëen yaë. Pötaanök kepilöt kentöök ilak yamëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Ën nent, këra nant ulöp akunatë nautön yaëen omnaröak songönöt kama ti olaan umön rê yes pötë ökörö. ¹³ I maatë möön këkoot yaarö pöl pit utpet yaëen pitëkaan ëö yaaut yaaröön ityaangk. Ën nent, pit ari nantë mop teköök wa wasëpënëak moulmëautök uröt sëp wesak köntak unak wireim wë pötë ökörö. Ke pil yaarö Anutuuk kaare yang koö utpet panë olëauren yaö elmëen pörek wakaim öpnaarö.

Utpet yaaurö kangut öpnaat

¹⁴ Omën utpet ke pëlörö Atam pim kurmentëkaan orö yewaisem wais Inok pi 7 pöpök tektek ngönöt pitëmëen epël ëa. "Kat wieë. Aköpring pim ensel ngëengkörö kësang pan waisëpnaan yaë. ¹⁵ Pël ëak omën pourö ngön yaatak niulëak kom elniak omën pi kasëng menaurö pitëm ya utpet mëneimautre piin utpet wesak maimautaan kangut mampnaat." ¹⁶ Omën arring irikor ëak wë puorö pit kaaö ngön aöre omën nant pitëm naë yaaröön lup mëmpö pël yeem pitëmtë kentre kauratë ënëm yaaöre pitëmtën wak isak ëak omën karuröa omnant öpnaataan wiap sësë mëak wa ëpre wer yaaurö.

Wa korkor ngönte

¹⁷ Nem kar panëerö, ar tiarim Aköp Yesu Kristoë ngön yaaö omnaröa omnant orööpnaatë ngön ök ni-aima pötön kön wieim ön. ¹⁸ Pöt pit epël ök niaimaut. "Ënëmak, akun kaöaö temanöm yesën omën narö oröak Anutuu ngönten ökre was ëak piin kön nawiin

pitëmtë kentre kauratë ënëm ëëpnaat." ¹⁹ Omën ke pilörö pitök ingre morörö ar komkap yaalni. Pit yangerakë omnantëen kön wieimeë Anutuu Pulö naön, won wë.

²⁰ Nemorö, ar pöt epël ëen. Anutuu ngön arim kön wi kosang yewesa pöt kön wieë arim lupöt kosang wesak Ngëengk Pulöökë weëre kosangtak piin ök maim ön.

²¹ Anutuuk ar lup sant yaalni pötaan lup sant pöt önëë-taan pim naë ön. Pël ëëë tiarim Aköp Yesu Kristoë yaköm elniak wëwë kosangët nimpna pöten kor eim ön. ²² Omën Kristoë ngönta songönten ëngk ma e yewesauröen yaköm elmëen. ²³ Ën omën narö es parëaöökë kanöök yesën pöt es kotpanëen kaamök elmëak kama möön. Ën narö pitëm koröpöökë kentre kauratë ënëm ëak utpet yaëen yaköm elmëak tapël kaamök elmëen. Pël yeem pitëm utpet yaautök utpet niwasën arta tapël ëënganëen ngarangk ëak utpet pötön kas ëen.

Anutuun yaya mepenaata ngönte

²⁴ Anutu pi weëre kosangringëpök ngarangk elniaan wiap sak utpet naëngan. Ëwa pepap pimtok kaamök elniaan pim ëöetak saun won, ërëpsawiarang önëët.

²⁵ Anutu pöp pimënt wëaö tapöpök tiarim Aköp Yesu Kristoë ompyautaan utpetetakaan kama yanuwaup. Pötaanök pim yapinte wak isak mepa. Pimtokëër tiarim kësang mowasën wotöök sak wë, pim weëre kosangö om wiaap. Pimënt tapöpök ngaanëër wakaimaupök, peene wë, om wakaim öpnaap. Yaap. [Yok pi tapët.

Ne arim karip, Yut.]

Ēnema Ngönte

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 60 ma 65 pōta ök won sēen Sonök ingre mor saurōaan retēng ēa. Ingre mor saō porōa Yesu Kristo pi Aköp pēl wesa pōtaan kēlangōn kat yawiem Sonök kosang sak öpēnēak kent ēa. Son pi kus nent yapinte Patmos pōtak wii kaatak wēen Anutuuk wangarōtē yemangk pōl elmēak omēn ēnēm orōöpnaatōn pet elmēa. Wangar pōtē kēlangōn kēsang jaarōon Yesuuk Setenre kööre tok muntarō il mowesak piin kon wi kosang yewesaurō kutōmre yang ngolöpōtē öpenēak pet elmēen ök niia.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut

r 1:1-20

r*

Ingre mor saō ka 7 pōtēerōaan retēng ēa

r 2:1-3:22

r*

Pepewer pesōm ēak wii 7 tēauta ngönte

r 4:1-8:1

r*

Kuup 7 pōtē ngönte

r 8:2-11:19

r*

Kamal kēsangēpre animaō nga ngaawaarē ngönte

r 12:1-13:18

r*

Wangar ke nentere nent mena

r 14:1-15:8

r*

Anutuu omnarōaan ya sangēn 7 pōtōn itena

r 16:1-21

r*

Papilon kaō utpet wasēn Seten kēlangōn kat wia

r 17:1-20:10

r*

Ngön ya kēsangēt orōöpnaat

r 20:11-15

r*

Kutōmre yang ngolöpōtre Yerusalem ngolöpō

r 21:1-22:5

r*

Ngön mēēt

r 22:6-21

r*

1 Ngön epēt ngaanēer elēep wiakaimautak Yesu Kristook tekeri wes wia. Ngön epēt Anutuuk Yesu-un pim inēen ruurōen omnant akun wali nasēn wiaan orōöpna pōtōn tekeri wasēpēnēak pet elmēa. Pēl ēen pim ensel namp wes mēen ne Son pim inēen ruupōn ök neeaut. ² Ne Sonök omēn pōtōn itenak Anutuu ngön ök neeaōre Yesu Kristoē omnant tekeri wes ne-naō pōtenta poutōn ök yeniak.

³ Omēn namp ngön kē orōöpna epēt ngönēnē wa toptak sangk kelēpna pōp ērēpērēp ēēpnaap. Ēn

namp ngön pep epweri retēng yeē epēt sangk yekelēn kat wiak ngaarēk öpna pōpta ērēpērēp ēēpnaap. Ngön pōta kēēt orōöpna akunet temanōm yes pōtaanök.

Sonök ingre mor saō ka 7 pōtē wēaurōaan pep retēng ēa

⁴ Ne Son nook ngön epēt ingre mor saō Esia yangerak ka 7 pōtē wēaurō arimēen retēng ē yaningk. Anutu ngaan panēer wakaimaup peeneeta wē wakaim öp-

naap piire Ngëengk Pul Anutuu itöök ur pim wel aisëak ngarangk yaalni pöta naë wëäö pöök komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap. ⁵ Ēn Yesu Kristo puukta komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap. Pi wotpil wesak Anutuu ngönte tekeri wes yaningkaupök wet rëak weletakaan wal ëak yang omp aköröa kaö sak wë.

Pi tapöpök tiarimëen lup sant elniak tiarim kangiiir wel wia pötak utpetatë öngpökaan ent ë nuulëa. ⁶ Pël ëak puuk niaan piiring kaö sak ngarangk eim kiri ar yaauröa ök Anutu pim Pepapë inëen sak omnaröaan kimang yamëëaurö. Tiar pourö Yesu Kristo pim yapinte wak ngaarëk isak yemaan ngarangk elnieim öp. Yaap.

⁷ Kat wieë. Yesu pi kutöm kepilötring wais oröön omën pourö itaampenaat, omën pim wel wiipënëak elmëa pöröaring. Pël ëak yangerakë omën pourö piin itenak pitëm utpet elmëautaan kangut mampnaaten ya ngës ëen ing kaö apnaat. Yaap pan.

⁸ Aköp Anutu weëre kosang pepap, ngaan wakaimaup peeneeta wë wakaim öpnaap, pi epël ya. "Ne tapöp wot rëaupök kaalak ënëm remaap."

Son pi Kristoon itena

⁹ Ne Son, arim karip, tiar Yesuring yal menak wëen Anutuuk wa ngaöök nimëen këlangön kat wieimeë kosang sak wë. Nem Anutuu ngönte ök neeaöre Yesu Kristoë omnant tekeri wes nenautön ök yaautaan kööre toköröak Patmos kustak neulëaut. ¹⁰ Pël ëen Sante, Aköpë akun pötak Anutuu Ngëengk Pulö pim weëre kosangöök nem naë oröön ne kat wiin nem kasngaëlaan kuup nga ngön naöökë ya pöl ngön ëak ¹¹ epël ya. "Omnant nim itaampë epot pout pepeweri retëng ëak ka 7, Epesasre Simenaare Pekamamre Tiatiraare Satisre Pilatepiaare ën Leotisia ka potë ingre mor sauröaan wes momëem."

¹² Pël yaan ne talëpök nem kasngaëlaan ngönaak yenëa pöten itaampa yak kaip ti itaangkën es rampe koolötök ket ëa 7 ëak wieëa. ¹³ Pël ëen ne itaangkën namp es rampe pötë tekrak wëa. Pöp omnampë ök sak ulpëen wali el wesak së ingesiarë il menaö namp mëak yepat koolötök ket ëa naö pim riperek rëewarök ëak wëa. ¹⁴ Pim kepön epöt kölam panëëp, int awang ëpre uröam lup kölamötë ök. Ēn itöörar pöt es wëlëngöökë ök panëöörar, omnant omnaröa lupötë wieëautön ityaangkaup. ¹⁵ Ēn pim ing pöwesiarta aini ke nal nent yapinte paras pël yema pöt es kësangwesi ar ëak ompyaö wasën simpelang yera pöta ök yeëa. Ēn pim këm ngön pömpel iitë nga yaurem kuk ya pöl yeëa. ¹⁶ Pim mor yaapkëewesi ari 7 ëak wali weëa. Öp newerta nalaan nal nga panëëwer pim këmtakaan oröak irëëëa. Ēn pim këere wot kante këtëpë nga panë yema pöl ëëëa.

¹⁷ Ne piin itenak yaan sak imën kön sak kawi ngentiak së pim ingesiarë naë ilëaut. Pël ëënak pim mor yaapkëewes nem rangk nowiak epël yenëa. "Ni kas ëengan. Ne wot rëaupök kaalak ënëm remaap. ¹⁸ Kat wi. Ne wëwë pepapök wel wiak wal ëaup, peene om öp

wë wakaim ömaap. Pël ëëë welere wel kakë kaö sak wë. Pötaanök nook kan pöwer tëak omnarö wal ë moulmëëmëak pöt pangk pël ëëmaap. ¹⁹ Pötaanök nim omën ityaangkën epot retëng ëëm. Omnant peene epotre ënëmak orööpna pout pël ëëm. ²⁰ Nim itaangkën ari 7 ëak nem mor yaapkëewesi wak wëan pötë ën es rampe 7 ëak wieëa pöt ngön kepön nent. Pöta songönte epët. Ari 7 pipot ingre mor saö ka 7 pötë wë pöröa ngarangköröen ya. Ēn es rampe koolötök ket ëa 7 pöt ingre mor saö ka 7 pötë wëauröen ya."

Epesas kakë ingre mor sauröa ngönte

2 Aköp es rampeetë tekrak wëäö pöpök epël yenëa. "Ni Epesas kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Ngön epët omën mor yaapkëewesi ari 7 ëak wali wak es rampe koolötök ket ëa 7 pötë tekrak kan ing yaaup nem ngönte. ² Ne arim omnant yaautön ëwat wë. Ar ya kosang mëmpööre këlangön kat yawiem kosang sak wë pël yaaö pöten ëwat wë. Ēn pël yeem ar utpet omnaröa yaautön kaaö ëën omën pitëmtën, 'Ten Kristoë ngön yaaö omnarö,' pël kaar yaauröen wël ëak itenak pit kaar yaaurö pël kön wian pötenta ëwat wë. ³ Ēn omën narö pit itaangkën ar nemorö pël sëen utpet yaniwasënak kaaö ëën sëp nenewasën këlangön kat yawiem kosang sak wëäö pötenta ne ëwat wë. ⁴ Pël yaautak omën eptaan arën kön wiin pangk naën yaë. Ngaantak ngës rëak kön wi kosang wesan pötak arim lup sant ëan pöt won së yes. ⁵ Ngaan ar wëwë ompyaut wakaimauröak wiap sak sëp wesan. Pötaanök arim wëwë ngaan pöten kaalak kön wiak ön. Pël ëak lup kaip tiak wëwë wet rëak wakaiman pöl ön. Ēn lup kaip natiin ëënë pöt ne arim naë oröak arim es rampewes kama wëen ingre mor saurö won sënëet. ⁶ Arim wëwë ompyaut wakaiman pöt sëp wesautak omën eptaan kön wiin ompyaö yaë. Nem Nikolasre pim ingre moröröa wëwë utpetatëen kaaö yaalmë pöl arta yaalmë.

⁷ "Katringsöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, 'Ni wëwë kosangta këraamentëkaan ulöpörö neim ömëëp,' pël ök memaap. Këra pöment Anutuu ya lupöök wë."

Simena kakë ingre mor sauröa ngönte

⁸ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Simena kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Ngön epët omën wot rëaupök ënëm remaap, wel wiak kaalak wal ëak öp wëaup nem ngönte. ⁹ Arim këlangön kat yawi pöten ne ëwat wë. Ēn omnantëen elek panë yeë pötenta. Pël yeëetak kutömweri arimëen omnant kësang wia. Ēn omën narö pitëmtën, 'Ten Yuta omnarö,' pël ya pöröak utpet wesak yenia pötenta ne ëwat wë. Pit, 'Ten Yuta omnarö,' pël yaatak Yuta omën yaapörö won, Setenë ingre mor panë

saurö. ¹⁰ Arim omën këlangön kat wiinëak yeë epten kas eënganok kat wieë. Seten pi ar narö morök elni- ipënëak omën naröen maan wii kaatak nuulëepnaat. Pipët ar këlangön wak imeë kët moresiar pël sënëët. Pël eëñëetak Anutuun kön wi kosang weseim wë wel wiinë pöt nook wëwë kosangët ningkën neering wakaim öpenaat.

¹¹ "Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp es parëaöök së këlangön kat nawiipan."

Pekamam kakë ingre mor sauröa ngönte

¹² Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Pekamam kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Ngön epët omën öp nalaan nal nga panëëwer weëaup nem ngönte. ¹³ Ne arim kakën ewat wë. Seten pi ka pipöökë kaö sak wëen omnarö utpet kaö panë yaaurö. Pël yaauröak kön wi kosang yewesaut taë wak wë. Ēn ngaan arim karip Antipas wotpil wesak nem ngönte omnaröen ök maö ima pöp omën utpet naröak arim kak Setenë ngarangk yaalmëa pörek pi mën wel wia akun pötak kasëng nenemangkën kön wi kosang neweseimaurö. ¹⁴ Pël ëauröak arim wëwë utpet epël yeë epötön ne kön wiin pangk naën yaë. Ar Pekamam kakaan ingre mor sauröa naëaan narö Pelam pim ngön kaarta ënëm yaaurö. Pelam pöp ngaan Pelakën wetete ök maan puuk Israel omnaröen morök maan animaö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar ëaut yenem öngre omp nga ëaurö. ¹⁵ Ēn arim naëaan naröeta tapël Nikolasre pim ingre moröröa ngön utpetatë ënëm yaaurö. ¹⁶ Pötaanök ar lup kaip tiin. Ēn won eëñë pöt akun kot panë nentak arim naë wais oröomaat. Pël ëak öp nga nem këmtak wia epwerring omën piporöaring nimëmpaat.

¹⁷ "Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp kutömweri kaömp yapin mana pël ya pöt nem naë ëlëëp wia epot mempaat. Pël ëak kël kölam naööta mempaat. Kël pöök yapin ngolöp nent retëng ëulmëëmaat. Yapin pöt omën muntarö köpël wëen omën kël pö waapna pöpökëer ewat öpnaat."

Tiatira kakë ingre mor sauröa ngönte

¹⁸ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Tiatira kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Anutuu Ruup pim itöörar es wëlëngöökë ök panëöörar, omnant omnaröa lupötë wieëa pötön ityaangkaup. Ēn pim ing pöwesiar aini ke nal nent yapinte paras pël yema pöta simpelang yera pöl yeëa. Ngön epët Anutuu Ru ulöpöököp nem ngönte. ¹⁹ Ne arim omnant yaautön ewat wë. Arim lup sant yaaöre kön wi kosang wesak ya wotpil mëmpö, nemëen yak ya ompyö mëmpööre këlangön kat yawiem kosang sak wë pël yaaö pötön ne ewat wë. Arim wet rëak omnant eiman pöt peene il wesak ompyö panë yaaurö.

²⁰ Pël yaauröak arim utpet epël yeë pöten ne kön wiin pangk naën yaë. Öng utpet yaaö namp ngaan wakaima yapinte Sesepele pöpë ök yaë pöpönta arring öpënëak mëëaurö. Öng pöpök pimtën, 'Ne Anutuu tektek ngön yaaö omën namp,' pël kaar mëak ngönën kaaröt nem ënëm yaalnëauröen öngre omp nga eëre animaö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar yaaö pöt në pël eëpënëak morök yaalmëaup. ²¹ Nook pim omp nga yaaö pöt sëp wasëpënëak akun mangkën pi lup kaip natiin kaaö ëaup. ²² Kat wi. Ne öng pöpön maan yauman eëpnaat. Ēn omp öng pöpring utpet yaaö pöröeta lup kaip natiin yaëen pöt nook maan këlangön munt nant pitëm naë orö morëepnaat. ²³ Pël ëak öng pöpë wëwëeta ënëm yaaurö mën wel mowi- imaat. Pël eën ka nantë ingre mor saurö pöten itenak ne omën pouröa könre lup wël yaaup pöten ewat sëpnaat. Ne tapöpök ar omnarö neenem omnant yaautë kangut nimpaap. ²⁴ Omën munt Tiatira kak wëaurö ar ngön utpet pöta ënëm naën yaaurö. Pël yeem ngön utpet pöten omën naröak, 'Setenë ngön öngpököt,' pël ya pöt ar ewat nasën yaaurö. Pël yaaö pöröen epël ök yeniak. Ne këlangön munt nant naningkan, om epët pëen nimpaan. ²⁵ Arim wëwë ompyö yaaö pöt kosang panë wesak ön. Pël eën nemënt kaalak akun nentak wais oröomaap. ²⁶ Namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak wë nem ngönte ngaarëk weimeë wel wiipna pöp nook weëre kosang menak köpël omnaröa kaö wes moulmëëmaap. ²⁷ Pël eën pi ngarangk eëë aini sungkör naö wak wë omnarö yang kaput mööna kelak unön yaë pöl köpël omën pörö elmëëpnaap. Weëre kosang nem mampa pöt nem Pepapök nenaut. ²⁸ Ne omën pöt menak tangewesta mempaat.

²⁹ "Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin."

Satis kakë ingre mor sauröa ngönte

3 Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Satis kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Ngön epët omën Anutuu Ngëengk Pulö wak ari 7 ëak wali wak wëaup nem ngönte. Ne arim omnant yaautön ewat wë. Omnant yaaö pöt omnaröak arimëen, 'Pit wëwëetaring wëak yaë,' pël yenia. Ēn nook arim lupötön itaangkën wel wiauröa ök wë. ² Pötaanök wal ëak it nganga seë. Arim kön wi kosang yewesaö kot wieëaut sasa won sëpanok taë weseë. Arim omnant yaautön itaangkën Anutuu eöetak wotpil naënörö. ³ Pötaanök ngön rë nuulön kat wiak wan pöten kön wiin. Pël ëak ngön pöt ngaarëk wak lup kaip tiin. Ar wal ëak it nganga nasën eëñë pöt nga omën nampë yaë pöl nem akuneten köpël wëen tapët pöt oröak kangut nimpaat. ⁴ Pël eëmaatak ar Satis kakaan omën narö utpetat naën yaaurö. Omën naröa ulpëen kölamöt pëen ë yerangia pöl ar wëwë kölam wë. Ne arën kön wiin wotpilörö. Pötaanök arim ulpëen kölamöt ë yerangian pöl wëwë kölamtaring neering wakaim önëët. ⁵ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpökëer ulpëen

kōlamöp më moulmēēmaap. Pël ëak pim yapinte wëwë kosangta pepeweriaan kërë nemoolanganëëp. Anutu nem Pepapre pim enselöröa ëöetak pi nemop pöt tekeri wesak amaas.

⁶“Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Pilatepia kakë ingre mor sauröa ngönte

⁷ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pilatepia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp ne omën ngëëngkëp. Ne tapöp omën kë panëëp. Ngaanëër Tewit pim yang omp ak sak weëre kosangring omnarö ngarangk elmëeima pöl nook kutömweri omp ak sak weëre kosangring ngarangk ëëë kanwer të wiin omën nampök newariipan. Ēn kanwer wariin nampök pangk natëëpan, won pan. Ngön epët ne tapöpë ngönte. ⁸ Ne arim omnant yaautön ëwat wë. Ar weëre kosang kësang won wë nem ngönte ngaarëk weiman. Pël yeem nem yapinte ëlëëp nenowasën tekeri wesak aiman pöten ne ëwat wë. Pötaanök nook kanwer të nuwiin wiaan omën nampök yok pangk newariipan. ⁹ Kat wieë. Setenë ingre mor arim naë wëaurö pit pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël kaar yenilaurö. Pit Setenë utpetatë ënëm yaaurö, Yuta omën yaapörö won. Omën pöröen nook maan arim ikanöök rar rë nuwesirak nemtok arimëën lup sant yaalnian pöten ëwat sëpnaarö. ¹⁰ Ar këlangön kat yawiem kosang sak önëak nem arën ök yenia pöt ngaarëk weiman. Pötaanök omën utpet nant yangerak wëauröaan morök elmëëmëak yangerakë wes mëëma pöt nook ar ngarangk yaalniin arim naë naarööpan. ¹¹ Ne akun kot nent won sëen arim ngësë waisumaap. Pötaanök omën nampök irikor elniin arim ompyaö yaauta kangut naön ëënganëën ompyaut arim naë wia pöt kosang wes wak ön. ¹² Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp nook Anutuu ngönën tupta möör wapta ök wesak wesir moulmëëmaap. Pël ëën pi Anutuu naë kosang sak öpnaap. Pël ëën nem yapin ngolöpëtere Anutuu yapintere pim ka kaöaöökëët piik retëng ë ulmëëmaap. Ka pöökë yapinte Yerusalem ngolöpö, kutömweri nem Pepapë naëaan irapnaö.

¹³“Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Leotisia kakë ingre mor sauröa ngönte

¹⁴ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Leotisia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp nemënt ngön yaapta pepapök wotpil wesak Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup. Ne Anutuu omnant pout ket ëa pötë pepap. Ngön epët Aköp nemtë ngönte. ¹⁵ Ne arim yaauta songönte ëwat wë. Ar nemëën kaaö panë elnëëre lup sant panë elnë pël naën yaaurö. Poutepar arim naë irikor ëak wia. Pötaanök arimtok kaaö panë elnëëneëk kön wiak pöt pël elnëëneët. Ēn lup sant panë elnëëneëk kön wiak pöt pël elnëëneët. Pël ëëneëtak poutepar irikor ëak wi

naöpan. ¹⁶ Ar pöt nemëën kaaö panë elnëëre lup sant panë elnë pël naën yaaö poutepar irikor ëak yeëan. Pötaanök ne arimëën kaaö elniak wa niolamaat. ¹⁷ Ar arimtën epël yaaurö. ‘Ten monere uröm omën nant kësang wieëaurö. Omën kësang panë pöt tenimtokëër wak ompyaö wë omën nentaan ngöntök naën yaauröpëp,’ pël yak. Pël yaketak arim lupre könöt utpetatring wëen omnaröak yaköm elniipna salöröak yak. Arim lupötë omën nantëen ngöntök yeem it il tëak yool wë pöten arimënt itnaangkën wëan. ¹⁸ Pötaanök ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem naëaan songre sar ngolöp weë panëët wak ön. Pël ëak arim koröp yool wë pipot ngep ëëneën ulpëen kōlam ompyautta nem naëaan ön. Pöt arim koröp yool wë pipot omnaröak it ningankën ëö sënganëën. Pël ëak i kolap nenteta arim itötë wa mëen omën nantön itaampunëen nem naëaan ön. ¹⁹ Ne omën nem lup sant yaalmëa pörö pit utpet yaëën pöt ngön kosang mëak wotpil yemowesauap. Pötaanök ar kosang ngentiak lup kaip tiin. ²⁰ Kat wieë. Ne ka kanrak tauëë kontkont yaaup. Omën namp ne kontkont yemaan kat wiak kan të newiin pöt kakaati së piiring kaömp ngawi nak tenip önaat. ²¹ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, ‘Ni nem naë wais nem omp ak urtak wel aisëak neering omnarö ngarangk ëëpa,’ pël ök memaap. Pöt ne utpetat kasëng menak nem Pepapë naë pim omp ak urtak wel aisëak omnarö ngarangk eim wë pöl arta ëëneët.

²²“Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Kutömweri omnarö Anutuun yaya maim wë

⁴ Aköp ngön ök neë pet irën ne wangar yemangk wesak itaangkën kutömweri kan newer të wieëa. Pël ëën omën këm ngön naö yaan kat wiin nem wet rëak kuup ngönöökë ök ngönaak neea tapöpök kaalak epël yenëa. “Ni eprek apër. Pël ëën omën ënëm orööpnaatön pet elniimaan,” pël yenëa. ² Pël yenëaan tapetakëër Anutuu Ngëengk Pulö pim weëre kosangöök nem naë oröön itaangkën kutömweri Aköpë ur nent wiaan Anutu pötak wel aisëëa. ³ Pim këëre wot kante kël köp möaö naöörarën yapintepar saspaare konilian pël yema pöörarë ök pengpeng yeëa. Pël ëën iere kasir naö pim urtak wirö kaörok elmëëëa. Iere kasir pö kël këra ëp koröp oröa naöön yapin emeral pël yema pöökë ök yeëa. ⁴ Pël ëaan ur nant 24 ëak omp ak urtak wa taap elmëak wieëa. Pël ëaan ngarangk naröeta 24 tapël ëak ur pötë wel aisëëëa. Pit ulpëen wali kōlamörö mëak ul koolötök ket ëaut omp aköröa yewaëa pötë ököt pitëm kepönötë waëak wëa. ⁵ Pël ëën Anutu pim ur wel aisëëëa pötakaan kent tangar mënak tangre kaö kësang yera. Pël yaëën pim urta itëkëël es wëlëng 7 ëak yokota. Es wëlëng pöt Anutuu Ngëengk Pulö. ⁶ Ēn ur pöta itëkëël omën nent i kaöre könitötë ök pan nent wieëa.

Pël ëaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring narö tekrak wëa. Pörö omp ak urtak wirö kaörok ëak tauëëa. Pitëm it ulöpöt kësang pan, koëlaan kasngaël

pangk äak oröeëa. ⁷ Kutöm omën wëwëetaring pörö, namp kent nga laionöröa ököp, namp pol purmakaö ompöröa ököp, namp pi it omën këere wot kan waup, en namp int tuparöa ököp. ⁸ Kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit wer 6 äak uteëa. Ēn pitëm it ulöpöt késang panë oröeëa. Pöt weratë tomökölaan ikanöököl poutë pangk eeëa. Pit pël äak wë Anutuun yaya yaaut leng naën, röökre kët poutë epël maim wë. “Aköp Anutu ni weëre kosang pout weëaup.

Ni wakaimaupök wëen om wakaim ömëëp. Ni ngëengkëp, ni ngëengkëp, ngëengk panëëp.”

⁹ Kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisëëaup wë wakaim om öp-naap piin yaya maimeë ping wesak mëak yöre ërëp maim wëaurö. Pit pël yaëen ¹⁰ ngarangk 24 pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisëëa pöpë naë rar rë mowesirak yangerakël tok oriak wë omën wakaim öp-na pöpön, “Puukëer weëre kosang pepap,” pël weseë pitëm omp ak ul koolötök ket ëa pöt perak urta ikanöök wiak yaya ngön epël maim wëauro.

¹¹ “O Aköp, ni tenim Anutu.

Nuukëer kaö panëëp.

Ten pourö yaya niaimeë ping wesak niak nimtë naë weëre kosang wia pël yeniaan kë yes.

Nimtok omnant ël epot pout ket ëaup.

Nuuk wiaapënëak kön wiak ket ëen om wia.

Pötaanök yaya yeniaan kë yes.”

Sonök pep newer pesöm äak wii tëak wiaan itena

5 Ne kaalak itaangkën Anutu pi omp ak urtak wel aisëëe pim mor yaapkëewesi pep newer weëa. Pep pöweri retëng nant koëlaan kasngaël eeë. Pël äaan omnaröak wilak sangk kelpanëak pep pöwer tep möak wii 7 äak të ulmëëa. ² Pël äaan ne itaangkën ensel weëre kosangring nemorök ngön ë olëak epël ya. “Omën wotpil talëpök pep epweri wii 7 äak tëa epot pangk ilak pepewer wilëpën?” ³ Pël yaan omën nampök o kutömweriaan ma e yangerakaan ma yang epra ikanöökëlaan wotpil nampök pep pöwer wilak itaampnaataan kengkën nasën äaut. ⁴ Pël ëen ne itaangkën wotpil nampök pep pöwer wilak itnaangkën ëen ing késang panë äaut. ⁵ Pël ëen omën ngarangk nampök epël yenëa. “Ni ing anganëp kat wi. Yutaë kurmentëkaan kent laionöpë ök weëre kosang panë namp oröak wë, Tewitë ru ëap. Pim wëwë ompyautak utpetat il wesaupök yok pangk wii 7 pöt pout ilak pep pöwer wilëpnaap.”

Son pi Sëpsëp Ruupön itena

⁶ Pël neaan ne itaangkën Sëpsëp Ru namp taueëa. Pöp omën mënauröa ök pim koröpök ëmpöl eeëa. Pi Anutuu omp ak urötere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangköröa tekarak taueëa. Pim kepönöök watöt 7 äak oröeëa. Ēn itötta 7 tapël äak wëa. It 7 pöt Anutu pim Ngëengk Pulö, kaare yang poutë wes mëen pangk äak wë pö. ⁷ Pël ëen ne itaangkën Sëpsëp Ru pöpök së Anutu pi pim omp ak

urtak wel aisëak wë pep pöwer pim mor yaapkëewesiil wali wak wëen kama yeön itenaut. ⁸ Pël yaëen kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangk 24 pörö Sëpsëp Ru pöpë naë së rar rë mowesirak yangerakël tok oria. Pit omën intöatë ök nant neen-emot wak, en söwar koolötök ket ëa nantta neenemot wak wëa. Söwar pötë öngpök omën nant Anutuun kiri ar ëen es koulöp köp nga kampöt ngaarëk yawisa pöt wieëa. Ēs koulöp kamp ompyaö omnaröa Anutuun yayaare kimang yamëëaut. ⁹ Pit pël äak tan ngolöp nent epël yema.

“Ni omën wotpil kaö panëëp, pepeweri wii tëa pöt yok pangk wa ilumëëp.

Omën naröak ni nimëngkën wel wian.

Pël ëen wel wian pötak omnarö kaalak Anutu pimëen kama waup.

Yaap, ni omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëërö waup.

¹⁰ Nuuk maan pit niiring kaö sak wë kiri ar yaauröa ök sak tenim Anutu pim inëen sak omnaröaan kimang yamëem wëaurö.

Pël äak pit yangerakë omnaröaan ngarangk elmëëp-naarö.”

Omën pourö Sëpsëp Ruupön yaya maim öpenaat

¹¹ Pël yemaan ne kaalak itaangkën ensel selap pan këm top äak yaan kat wiaut. Ensel pöröen sangk kelën pöt selap pan tausenre milion pöta ök yes. Pit omp ak urötere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangkörö wa taap äak taueë ¹² ngön äak epël ya.

“Sëpsëp Ru omnaröa mën wel wia pöp pi omnant poutë kaö saup,

poutë pepap, ëwaare weëre kosangre ewat wieëaup pël yamëem

yaya maimeë ping wesak yemaan kë yes.”

¹³ Pël yaan ne kat wiin omnant pout Anutu pim mor ket ëa, kutömweriaan yangerakë, i kaöökaan yangra ikanöökë, pötök ngönaak aö yesën ne kat wiin epël ya.

“Anutu pim omp ak urtak wel aisëëaupre Sëpsëp Ru-up piaripön

yöre ërëpre yaya maimeë ping wesak mëak weëre kosangöt piarpim naë wia

kët ëlötë pël maim öpa.”

¹⁴ Pël yaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröak, “Yaap,” pël yemaan omën ngarangk pörek wëa pörö piarpim ikanöök rar rë mowesirak yangerakël tok oriak yaya yema.

Sëpsëp Ruupök wii 6 äak tëa pöt pepeweriaan il olëa

6 Ne kaalak itaangkën Sëpsëp Ru pöpök pepeweri wii 7 äak tëëa pötëaan wan pö il yoola. Pël ëen ne kat wiin kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröakaan nampök ngön äak yaan kat wiin pim këm ngön pömpel tangre kaö ket äak yarëem epël yema. “Ni wais.” ² Pël yemaan ne kaalak itaangkën pol os kölam namp wëa. Pöpë rangk omën namp raëëp wak

wel aisëak wëa. Pël èen omën pörek wëauröak pi ul nent waë yemoulmë. Pöt omën nga wotöök yesauröa ulötë ökök. Pël èen pi omën nga ëak il yewesauröa ök nga ëak il mowasëpënëak sa.

³ Sëpsëp Ru pöpök kaalak pepeweri wii téeëa munt 2 pö il yoolaan ne kat wiin kutöm omën wëwëetaring pöröakaan munt nampök, “Ni wais,” pël yema. ⁴ Pël yemaan pol os munt köp möaö namp yaarö. Pöpë rangk omën namp wel aisëëëa pöp pitök weëre kosang yemangk. Pöt puuk maan yangerak mayaap won sëën omnarö nener mëmpënëak weëre kosang yemangk. Pötaanök omën pöp pi ya pöt mëmpëna yak öp nga panë newer yemangk.

⁵ Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 3 pö il yoolaan ne kat wiaan kutöm omën wëwëetaring pöröakaan munt nampök, “Ni wais,” pël yema. Pël yemaan ne itaangkën pol os koö namp wëa. Pöpë rangk omën namp wel aisëëëa pöp pi omën könömöt wël yaaö nent sikel pël yema pöt wali wak wëa. ⁶ Pël èen ne kat wiin kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröa tekrakaan nampök epël yema. “Omnaröa ya lupötë kaömp nant utpet mowasën umön rë sëën ngöntök ëëp. Pël yeem kaömp öpënëak yaëen kaömp ompyaut kap kot nentak wesirak mon kësang 3 kina pöta ngönt wesak mangkën sum ëëpnaat. Èn tapël kaömp utpetat kap kot nentepar nent pötë wesirën mon 3 kina tapël sum ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ni kaömp utpet yewasën pit olip kolapring nant ar ëëre wain i në pël ëëpnaat ngöntök ëëpanëen olipre wain yaat utpet mowasngan.”

⁷ Pol Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 4 pö il yoolaan ne kat wiaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröakaan munt ënëm nampök, “Ni wais,” pël yema. ⁸ Pël èen ne itaangkën pol os koröpök kaplak ilëa namp wëa. Pöpë rangk omën namp wel aisëëëa pöp pim yapinte Wel pël yema pöp wëa. Pël èen omën pim ënëm waisa namp pim yapinte Wel Kak pël yema pöpta oröak wëa. Pël èen omën kutömweri wëa pöröak yanger kom ëak lup 4 wesak piarip yang lup ner menak omën yang pörek wëaurö mën wel wiipënëak weëre kosang yemangk. Pit epël ëëpnaarö. Pitëmënt nener mën wel wiire ën narö këenëen ya sak ilak wel wi, narö yauman ke nentere nent wak wel wiire narö animaö ngaaröak mën wel wi pël ëëpnaarö.

⁹ Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 5 pö il yoolaan ne itaangkën omën wel wia naröa könörö Anutuun kiri ar yaaurekë ikanöök wëa. Pörö pit ngaantak Anutuu ngönte taë wes wak wë tekeri weseima pötaanök kööre toköröak mëngkën pitëm könörö Anutuu naë wëa. ¹⁰ Omën kön pöröak ngön ë olëak maap epël yema. “O Aköp weëre kosang pepap, ni këëkë wesak wotpil yewesau. Ni akun taltak yangerakë omnaröaan ngön ya mënak pitëm ten nimëna pöta kangut mamp?” ¹¹ Pël yemaan Aköpök omën kön pörö ulpëen kölam waliit neenemot menak epël ök yema. “Ar kaalak akun kot nent kë seim wëen arim kar arring ya ngawi yamëngka narö mën wel wi-

ipënëak yaö mëëa pörö pitta mën wel wiinak ne kangut arim kööre tokörö mempaat.”

¹² Pël yemaan ne itaangkën Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii téeëa munt 6 pö il yoolaan moup kësang panë nempel yamö. Pël èen këtëp kaip tiak maan ne itaangkën poë koröp kouukë ök sak koö olaan ngoonöpta tapël kaip tiak maan omën iitë ök köp möak wëa. ¹³ Èn ariatta kutömweriaan ti yangerak ngentiin itaangkën këra nantë ulöpörö köp namöön wiaan kent möak tö olaan wia pötë ök yaë. ¹⁴ Èn kutömwerta këra ëpötë pesöm mö yawi pöl èen won yesën kaö kusre rosiratta tiak nerekaan nerekë yaë. ¹⁵ Pël yaëen yang omp aköröere ngarangkörö, nga omnaröa wotöököröere monere uröm omnarö, omën weëre kosangringöröere omën pourö, inëen yang yamëngk pöröere omën yaap wëa pörö pit pourö yang öngöpre rosiratë kël öngöp kësangötë ëlëëp ilëak wëa. ¹⁶ Pël ëak pit ngön ë olëak epël ya. “Këlre rosirat pelak ngep elniip, Anutu pim omp ak urtak wel aisëëë it-ningampanëen ëlëëp ilepënaan, Sëpsëp Ruupökta ya sangën elniipanëen. ¹⁷ Akun kaöaö yaaröön kangut nimpa pöt peene yok oröak wia. Pël èen Anutüre Sëpsëp Ruup piarip ya sangën elniipnaan yaë. Pötaanök omën talëpökëer nga pöt il wasëpën?”

Israel omën 144,000 pörö Anutuun yaö elmëa

7 Ngön pöt pet irën ne itaangkën ensel 4 ëak yang kaö 4 pötë taueëa. Yang kaö 4 pötëaan kent 4 tapël ëak wais i kaöre yang, wiire këra pöt möak utpet waspanëak ensel pöröak il warieëa. ² Pël èen ne itaangkën ensel munt namp këtëpë yengampiaulaan oröak yawisën itenaut. Pi Anutu, wëwë pepapë, omën nent omnarö pimëen yaö wesak yapin mowiiipna pöt wali wak is ensel 4 ëak Anutuuk yangerere i kaö utpet wasëpënëak weëre kosang mena pöröen ngön ë olëak ngön kosang yamëem ³ epël yema. “Ar peenëer teëntom i kaöre yang, wiire këra pöt utpet wasnganok. Kot nent kor wëen wet rëak omën tiarim Anutu pim inëen yaurö pimëen yaö wesak yapinte pitëm ë kosatë mowiinak ënëmak yok pangk utpet wasënëët.” ⁴ Pël yemaan ne kat wiin öngre omp Anutuuk pimëen wesak yapin mowia pörö sangk kelën 144,000 pipël Israel omnaröa kurötë saulaan yaarö. ⁵ Pit epël ëa.

Yuta pim kurmentëkaan 12,000,
 Rupen pim kurmentëkaan 12,000,
 Kat pim kurmentëkaan 12,000,
⁶ Asa pim kurmentëkaan 12,000,
 Naptalai pim kurmentëkaan 12,000,
 Manasa pim kurmentëkaan 12,000,
⁷ Simion pim kurmentëkaan 12,000,
 Liwai pim kurmentëkaan 12,000,
 Isaka pim kurmentëkaan 12,000,
⁸ Sepulan pim kurmentëkaan 12,000,
 Yosep pim kurmentëkaan 12,000,
 ën Pensamin pim kurmentëkaan 12,000.
 Omën piporö Anutuuk pimëen wesak pitëm ë kosatë yapin mowia.

Omën kësang panë Anutuun yaya mēä

⁹ Ne omën pöt itenak kaalak itaangkën omën kësang panë wa top äak wëa. Pöröen omën nampök yok pangk sangk naalpan. Omën pörö möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëerö wais erën äa. Pit Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëäupre Sëpsëp Ruup piarpim itëkëäl taueëa. Pitëm wëwë ompyautak utpetat il wesautaan ulpëen kölam waliirö mäak kewis komöt wali wak wëa. ¹⁰ Pël ëë ngön äak epël ya. "Tiarim Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëäupre Sëpsëp Ruup piaripök tiar utpetetakaan kama nuun ompyaö wë." ¹¹ Pël yaan ensel pouröak Anutu, pim omp ak urtak wel aisëëäupre ngarangk 24 pöröere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö wirö wa taap elmëak taueëa. Pël äak pit omp ak urta itëkëäl rar rë wesirak tok oriak Anutuun yaya mäak ¹² epël yema.

"Yaap, tenim Anutu, ten nimëen ërëpërëp äak ping wesak yeniak. Ēwat pout nimtë naë wiaan yayaare yoöre ërëp yeniak.

Nuukëer weëre kosangring wëaupök omnant pout pangk ngarangk yeëaup. Omën pipot pout nim naë wiakaim wiaapnaat. Yaap."

Omën eporöa këlangön kat yawia pöt pet ira

¹³ Pël yemaan ngarangk 24 pöröa naëaan nampök neen epël pëäl yenëa. "Omën ulpëen kölam waliit mäa eporö talörö? Tarëkaan waisa?" ¹⁴ Pël neaan ngön kangit epël yemak. "O kaöap, ne köpël. Nimtokëer ewat wëen." Pël maan puuk epël ök yenëa. "Omën eporö pitëm kööre toköröa këlangönë öngpökaan waurö. Pitëm ulpëenöt Sëpsëp Ruupë iitak iirak kölam wesaurö. ¹⁵ Pötaanök pit Anutu pim omp ak urta itëkëäl taueë këtire rök poutë pim ngëengk tuptak pimëen inëen yaalmëem yaya maim wëaurö. Pël ëen Anutu pimënt pim omp ak urtak wel aisëëë ngarangk yaalmëaup. ¹⁶ Pit kaalak këenëen ëere iiten ë pël naëpan. Ēn këtëpökta nga elmëere omën nantë es nga naöök pitëk isö pël naëpan. ¹⁷ Sëpsëp Ruup omp ak urta luptak wëa pöpök pit ngarangk elmëak mës wak së i kölokta yoolëaurek së wëwë kosangta iit kol mangkën nempnaat. Pël ëen Anutuuk pitëm ing telapöt tum mokorak won mowasëpnaat."

Sëpsëp Ruupök pepeweri wii tēëä 7 pö il oläa

8 Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii tēëä munt 7 pö il yoola. Pël ëen kutömweriaan ngön nent naën wieë akun kot nent ap aöa pöta ök won yes. ² Pël ëen ne itaangkën ensel 7 äak Anutuu ëöetak taueë kuup 7 tapël äak yeön itenaut. ³ Pël ëen ensel munt namp wais Anutuun ur kiri yaalmëauta naë taö yeö. Pöp pi söwar koolötök ket äa neweri omën nant köp nga kamp ompyaut wiipënëak wak wais taö yeö. Pël ëen pi omën es koulöp köp nga kamp ëëpna pöt

kësang panë mangkën yeö. Omën köp nga kamp pöt Anutuun kiri yaalmëaurek ur koolötök ket äa pötak kiri ar ëen es koulöp köp nga kamp ompyaut ngaarëk yawisem Anutuu omnaröa pimëen yayaare kimang yamëäa pötring erën ëëpënëak mangkën yeö. ⁴ Pël ëen ensel Anutuu ëöetak taueëa pöp pi omën köp nga kamp pöt moresi wak wë ar ëen es koulöpö ngaarëk yawisem Anutuu omnaröa pimëen yayaare kimang yamëäa pötring erën äak yawis. ⁵ Pël yaëen enselëp pi söwar pöwer omën köp nga kampöt wiaan wak Anutuun ur kiri yaalmëautakaan es newes korak söwarweri wiak yangerak yoola. Pël ëen kent tangar mënak tangre kaö kësang yeraan moup yamö.

Ensel 4 äak kuup mëna

⁶ Ne pöt itenak kaalak itaangkën ensel 7 pörö pitëm kuup 7 äak wak wëa pöt mëmpënëak yaë.

⁷ Ensel wet kaal rëa nampök pim kuupö wet rëak mëngkën kopi kësangpel ëp ulöpötring yepelën esre omën iitring ngentiak yang lup ner pour es kot won yes. Ēn yang lup neraar om wia. Lup es kota pörek omnant wieëa pöt wiire këraare nön pout es kot won panë yes.

⁸ Ēn ensel 2 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël ëen tomönötë ök nempel es yokotön olaan i kaöök yengenti. Pël ëen i kaö ë naö kaip tiin omën i sëen naöörar om wieëa. ⁹ I kaö ë omën i sa pöök animaö wëa pörö pourö wel wiin wangat pout utpet yaë.

¹⁰ Ēn ensel 3 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël ëen ari naö es kalaö newesi yokot pipël pan kotak kutömweriaan ti yangerak yengenti. Pël yaëen iitre i rëëpöt pout kom äak 3 yes. Pël ëen ari pöök ngentiak yang nera iit ngep ëen munterarëët om wieëa. ¹¹ Ari ti ngentia pöökë yapinte welakre kakam pël ya. Pötaanök i we naöökël wieëa pöt welakre kakam sëen we naöörarë wieëaut om ompyaö wieëa. Pël ëen omën narö kësang i welak yaaö pöt nak wel yawi.

¹² Pël yaëen ensel 4 pöpök pim kuupö yamëngkën këtëp kom äak rongan 3 yesën ngoonöpre ariatta tapël yaë. Pël ëen këtire ngoonre ari rongan 3 pötëaan nent mëngkën lup nent ëwa naën nenteparökëer ëwa yaë. Pël ëen këtëkre rö kanötë lup nentak ëwa naën wiaan lup nenteparökëer ëwa yaë.

¹³ Pël ëen ne itaangkën int tup kësang panë nemor wal äak mopöök yesën kat wiaan int pöpök ngön äak epël ya. "O yaköm, yaköm, yaköm pan. Ensel munt 3 pöröak pitëm kuupöt mëmpna pötak yangerakë omnaröa naë utpet kësang panë nempelëar nempel äak orööpnaan yaë. Yang omnarö tol ëëpën?"

Ensel 5 pöpök kuup mëna

9 Ensel 5 pöpök kuup mëngkën ne itaangkën ari naö kutömweriaan tiak wais yangerak ngentiak wieëa. Ari pö ensel nampönök ya. Ēn ne itaangkën yang öngöp wali panë naö wieëa. Pöökë leng äa pörekën ne köpël. Yang öngöp pöökë kiet ensel pöp mangkën yeö. ² Pël äak puuk öngöp pöökë kanwer tē

wiin es koulöp naö öngöpöokaan oröak yawis. Es koulöp pö es kësangöte koulöpöökë ökö. Pël èen es koulöp pöök këtèpre mop epö ka wariin koö yoola. ³ Pël èen es koulöpöokaan mop narö oröak yangerak yeira. Pöröa kant yamëngka nga pöt körngapöröa yaë pöl yaaurö. ⁴ Pël èen kutömweri wëauröak pitën epël ök yema. "Ar nönre këra, wiire omnant ke nampre nampöt e yangerak oröak wë epot pout utpet wasnganok om mait elmëen. Ēn omën Anutuun yaö äak pitëm ë kosatë pim yapinte nawiin piporöakëer utpet mowasën. ⁵ Ar ngoon 5 pöröa öngpök omën piporö utpet moweseim ön. Pël èenëetak mën wel mowiinganok." Pël yemaan mop pörö omën narö kant mënak këlangön yemongawis. Pöt körngap nampë omën namp kant momkëna këem kat yawi pita ök yeëa. ⁶ Ne omën pipot poutön itenaup. Pipot ngoon 5 pöröa öngpök orööpna pötak wel wiipna kanten ap kësang panë wasëpnaatak pangk kangk nokoiran. Pit wel wiipën kön wiak pël èëpnaatak pangk pël naëpan.

⁷ Ne itaangkën mop pörö pol osöröa ngaöök sëpënëak kopëta wes ulmëen wë pöl äak wë. Mop pöröa kepönötë omp ak ul koolötök ket äautë ökök waëak wëa. Këere wot kan pöt omnaröa ökörö. ⁸ Ēn pitëm kepön ëpöt, öngöröaatë ök wali panëet oröeëa. Kë pöt kent nga laionöröaatë ök panëet oröak wëa. ⁹ Pitëm ripatë aini ngilöatë ökök ngep ëëëa. Ēn wer pöt pol osöröa teënt ngaöök sëpënëak kaaratë nga ë raare wisangöt wa wiin wak weruak yesën u kësang ya pöl ya. ¹⁰ Pitëm suut körngap pöröaatë ökök. Wap nantta omnarö wesirën këem kat wiipnaat suutë oröeëa. Pitëm nga èëpna pöt suutë wëa pötök omnarö ngoon 5 pöröa öngpök utpet yemowas. ¹¹ Pit pouröa kepönöök omën omp ak namp wëa. Omp ak pöp ensel yang öngöp wali panëöökë ngarangk wëa pöp. Pim yapinte Yuta ngöntak Apaton, Krik ngöntak Apolion, ën tiarim ngöntak, "Omën omnant pout utpet yewe-saup," pël apenaap.

¹² Këlangön kësang wet kaalte, kuup 5 pöökë mëngkën oröa pöt peene pet yair. Këlangön munt nentepar om wia, ënëmak orööpnaatepar.

Ensel 6 pöpök kuup mëna

¹³ Ensel 6 pöpök kuup mëngkën ne kat wiin ngön nent yeem ya. Ngön pöt ur Anutuun kiri yaalmëaö koolötök ket ëa pim itëkëël wieëa pöta tepön 4 pötëëlaan oröak ¹⁴ ensel 6 kuupö wak wëa pöpön epël ök yema. "Ensel utpet 4 äak i kësang Yupretis pël yema pömeri pouuk wii kaatak wë piporö kan wes mëen sëp," pël yema. ¹⁵ Pël yemaan ensel 4 pörö kama wël ë yemoulmë. Ensel utpet pörö, yangerakë omën pourö kom äak rongan 3 wesak nentakörö mën wel mowiin nenteparëerö om öpnaat pël maan pitök ya pöt mëmpënëak kor wakaima. Pitëm pël èëpna pöt ngaantakëer krismakiire ngoon, këtre aöa akun pöt mowia. ¹⁶ Pit pël èëpënëak kan yesën pitëm nga omën pol osöröa rangk wel aisëak wëa pörö pitring yes. Pitëm sareet pöt kësang pan, 200 milion pël aan kat yawi. ¹⁷ Ēn pol osöröere pitëm rangk omën wëa pöröen wangar-

tak epël itenaut. Omnaröa ripatë aini ngilöat ngep ëëëa. Ēn pötë retëngretëng ëëëëa pöt epot. Köp möaare kunöm ka uraare kop retëng ka ura pöt pitëk pangk ëëëa. Pol osöröa kepönöt kent laionöröa kepönötë ök seëa. Pël èen pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota nantring koulöpre wëlëngöt yaaröa. ¹⁸ Pël èen pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota pötring koulöpre wëlëngöt yaaröa 3 pötök yang omnaröa naëaan rongan nentak wëa pörö pourö mën wel yawiin nenteparë wëaurö om wë. ¹⁹ Pol os pöröa weëre kosang pöt këm kanre suutë wieëa. Pitëm suut pöt kamalöröa ökök, kepönötta wëa. Su pötökta omnarö möak utpet wasëpnaat.

²⁰ Pol osöröa këmötëaan omën utpet 3 äak oröa pötök yangerak omën rongan nentak wëa pörö mën wel wiipënëak nentepar pël naalmëen yaë. Pël yaëen omën wel nawiin pörö lup kaip tiak utpet yaaut sëp newasën yaë. Pël äak pitëm omp ak kaar aini koolre siluwaare parasötök ket ëere këraare këlötök omën kön ket äaut sëp newasën yaë. Omën kön pöt itaampöore kat wiire kan ing ë pël naën yaëetak pötëen yaya yamëëa pöt sëp newasën yaë. ²¹ Pël yeem nga ëere kemp ë, wëwë utpet öngre omp nga ëere omën köntak këkain ë pël yaaö pötta sëp newasën yaë.

Enselöpök Son pep newer mangkën na

10 Ne omën pöt yaaröön itenak kaalak itaangkën kutömweriaan ensel weëre kosangring munt namp yeira. Pöp pim koröpöök kepilöt pe èen kepönöök iere kasirö wesirak wëa. Këere wot kante pöt kët ket äak mëak ëwa ëëëa. Ēn ingesiar pöt es wëlëngöökë ököp. ² Pi pep kot newer wilak wali weëa. Pim ing yaapkëëwes i kaöökë rangk mësäak katnëëwes yangerak mësäak wëa. ³ Pël ëëëaupök kent laionöpë ya pöl maap ngön ë olëak aan tangre kaö akun 7 äak yera. ⁴ Pël yaëen ne ngön pöt retëng ëëmëak yeem kat wiin kutömweriaan ngön nent epël yenëa. "Tangre kaö akun 7 äak yeraan ngön aan kat wian pöt ni retëng ëënganëp könöök wa wi," pël yenëa.

⁵ Pël yeneaan ensel nem wet rëak itaangkën pim ingesiar nas i kaöökre nas yangerak pël äak wëen nem itena pöpök kaalak o kutömweriil pim mor yaapkëëwes ngaarëk wesak wë ⁶ Anutu wakaim öpnaapök, kutömre yang, i kaöre omnant pötë wieëa pöt pout ket ëa pöpë yapintak ngön kosang wesak epël ya. "Anutu pi omnaröaan kor wakaimaup, kaalak naöpanëep. ⁷ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën Anutuu ngön ëlëep ngaanëer pim inëen ru tektek ngön yaauröen ök mëëa pöt kë orööpnaat."

⁸ Pël yaan ngön nem wet rëak kutömweriaan ök neaan kat wian taptak kaalak epël yenëa. "Ni së ensel i kaöökre yangera rangk tauëëa pöpë pep wilak wali wak öpna pöwer kama öm." ⁹ Pël neaan ne enselöpë naë së pep kot pöwer nampënëak maan pi epël yenëa. "Ni pöt num. Nim këmtak kapulak kant mënak numë pöt ngëntötë ök misëng pan èëpnaat. Pël èëpnaatak yaatak së wieë welakre kakam äak nga èëpnaat." ¹⁰ Pël

neaan ne pep kot pöwer pim moresiaan wak naut. Pël èen nem këmtak kapulak nëen ngëntötë yaë pöl mis-
ëng pan äaut. Ēn yaatak së wieëak kaalak welakre
kakam äak nga äaut. ¹¹ Pël èen ne epël kat yawi. “Ni
kaalak omën yang kaö nantë neenem ngönöt yaaöre
pitëm omën omp aköröa naë orööpna pöt tekeri we-
sak maim öm.”

Omën naarök Anutuu ngönte ök apnaat

11 Ne ngön pöt kat wiaan nampök sungkör ök naö
nenak epël ök yenëa. “Ni wal äak ök epö wak së
Anutuu ngönën tup kaöetere ur pimëen kiri yaalmëau-
tak epööring ök wiak omën pörek piin yaya yamëëa
pöröen sangk kelum. ² Pël èëmëetak tup ka ngëengka
ëm pipö ök wiinganëp, mosëp. Pipöökë öngpök Anu-
tuuk omën ngönën köpëlöröaan yaö maan pit
Yerusalem ka ngëengk pipö krismaki nentepar nent
ngoon 6 pöröa öngpök ka pö utpet wasëpnaat. Pö-
taanök ök wiingan. ³ Pël èen omën naar nem songönte
tekeri wasëpnaan wes mëëmaat. Ne piarip wes mëen
nem ngönte tekeri wesak apnaataan kaplak ilaim
wëen krismaki nentepar nent ngoon 6 pörö pet irëp-
naat.”

⁴ Omën pöaar këra olip rikötire rampeetë rangina yaë
pöl yangera pepap, Aköp, pim èöetak ëwa yaaüwaar.
⁵ Omën namp piarip utpet mowasëpën wesak elmëëp-
na pöt es wëlëngöörar piarpim këmteparëaan oröak
mokotöpnaat. Yaap, omën piarip utpet mowasëpna
pörö akun tapëtakëër wel wiipnaarö. ⁶ Piarip kutömw-
eriaan weëre kosang wak akun piarpim Anutuu
ngönte aö sëpna pötë piaripök kopi nepelën èëpënëak
maan nepelën èëpnaat. Weëre kosang tapööring i
epot pout kaip tiak omën i sëëre yangerak omnant
këëre ngaat orö pël èëpënëak maan pël èëpnaat. Pi-
aripök ya pöt mëmpënëak kön wiipna pöt pangk èëp-
naat.

⁷ Piarpim Anutuu ngönte ök aö seimeë së pet irëpna
pötak animaö utpet nga namp yang öngöp wali panë
pöökään oröak piaripring nga elak puuk piarip mën
wel mowiiipnaawaar. ⁸ Pël èen omën pöaarë sokuraar
ka kësang piarpim Aköp këra yetaprak möön wel wia
pöökë kamtaöök mowiin wiaapnaat. Ngön nokoliitak
ka pöön Sotomre Isëp pël ya. ⁹ Pël èen omën möönre
koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëaan
narö wais erën äak piarpim sokuraarön iteneimeë së
kët 3re èn kët kaö nent pël sëpnaat. Pël èëpnaatak
omën nampökta itenak wak së welaaröa yangaöök
moweerëpnaaten kuure mak nemaan èëpnaat. ¹⁰ Pël
äak yangerakë omën pourö piarpim wel wia pötaan
yak èrëpërëp äak këëre kaömp ngawi nak nener om-
nant yowe mampnaat. Pöt yangerakë omën pörö ut-
pet yaëen Anutuu tektek ngön yaaö omën pöaarök pit
këëmre këlangön menak utpet moweseima pötaanök.

¹¹ Ēn kët 3re kaö nent won sëen Anutuuk pim omën
wel wia pöaar wëwëeta ëmö mangkën kaalak öp sak
tauaan omën pourö piaripön itenak kas kësang pan
yaë. ¹² Pël èen piarip kat wiaan kutömweriaan ngön
naö ngön äak epël yema. “Arip e ngaarëkël apreë.” Pël

maan piarip kan aprö is kutöm kepilötë öngpök ilëak
yesën kööre tokörö itenaut. ¹³ Pël èen akun tapëtakëër
moup nempel möak ka kaöaöökë lup ner utpet wes
yoolaan lup 9 äak om wia. Moup yamöön omën 7,000
ka kaöaöökë lup nerak wëaurö wel wiin, lup 9 pötë
wëaurö om wë omën pörek oröa pöten itenak kas
kësang panë yeem Anutu kutöm pepapë yapinte wak
isak yema.

¹⁴ Këlangön kësang 2 kuup 6 pöökë mëngkën oröa
pöt peene pet yair. Këlangön 3 ènëm panë pöt, peene
tapët orööpnaan yaë.

Ensel 7 pöpök pim kuupö mëna

¹⁵ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën kutömweriaan
omën naröak ngön ë olëak epël ya. “Tiarim Aköp Anu-
tu pi Kristo pim Yaö Mëëaupring omnaröa kaö sak wë
om wakaim öpnaap.” ¹⁶ Pël yaan ngarangk 24 Anutuu
èöetak pitëm omp ak urötë wel aisëëëa pörö pit rar rë
mowesirak tok oriak Anutuun yaya yamëem ¹⁷ epël
yema.

“O Aköp Anutu, weëre kosang pout wieëaup,
ni ngaanëër wakaimaupök peeneeta wëen.

Ni nimtë weëre kosang kësangö wak omp ak sak
ngarangk yaalniin.

Pötaanök ten niin yoöre èrëp yeniak.

¹⁸ Yangerakë omën niin köpëlörö ya sangën elnieim
wë,

ën nim pitëmëen ya sangën elmëëmë pöt yok peene
yaarö.

Nim omën wel wiauröa wël äak kangut mampë pöte-
ta yok yaarö.

Peene nim inëen ru tektek ngön yaaö omën pöröere
ën nim omën pourö, kotre kaö,

niin kasinkasin yaalnia pörö pit ompyaö kangut mam-
pëëp.

Pël äak omën yang omnarö utpet yewesauröeta ut-
pet mowasumëëp.”

¹⁹ Pit ngön pöt ök më pet yairën Anutuu tup ngëengk
kaöet kutömweri wia pöt kan tëen ne itaangkën Anutu
pim umkek Mosesë ngön kosangöt wieëa pöt tup pöta
kakaati wia. Pël èen ne itenaan kent tangar mënak
tangre kaö réak moup möak kopi kësangpel ëp
ulöpötring yepel.

Öng nampre kamal kësangëpë ngönte

12 Ne itaangkën kutömweri retëng kësang nent
yaarö. Pöt öng nampök pim koröpök këtëpök
ulpëen ket äak mëak wëa. Ngoonöp pöt pim ingesiarë
iri wëa. Ēn kepönök pöt ari 12 pötök ul ket äak waëak
wëa. ² Pöp ru yak wë wilëpënëak lel yailën këlangön
kësang kat yawiem merek ya. ³ Ēn omën munt nantta
kutömweri taprek yaarö. Omën pöt kamal kësang
panë nemorë ök sak wëa. Pömor köp möaumorök pim
kepönöt 7 äak wëen watöt 10 äak pötëaan oröëëa. Ēn
omën omp aköpë ulöt 7 äak pim kepön 7 pötë
waëëëa. ⁴ Pim su pömentök kutömweri möak ari tit
nent ti olaan tit nentepar pëen om wë. Pël ëaan kamal

pöp öng ru wilëpënëak yaaö pöpë itëkéël sē nga kor taö yeö. Öng pöp rungaap wilën pi wa nempënëak pël yaë. ⁵ Pël èen öng pöpë yokot ènëmak yangerakë omèn pourö weëre kosangring ngarangk elmëepna pöp yawil. Pël èen akun tapëtakëër pit rungaap teëntom panë wak yes, Anutu pim omp ak urtak wel aisëëëa pöpë ngësë. ⁶ Pël èen öng pöp kan kas sē yang lup omèn won ner, Anutuuk mangkën krismaki nentepar nent ngoon 6 èak wëen ngarangk èak kaömpre omnant mampënëak yema.

⁷ Ne kaalak itaangkën kutömweri nga kësang panë nempel yaarö. Nga pöt Maikelre pim enselöröak kamal kësang pömorre enselöröaan nga yaalmë. Pël yaëen pit kangiir yaalmë. ⁸ Pël yaëen Maikelre pim enselöröak pit il mowesak, "Ar e kutömweri yok pangk naöngan," pël yema. ⁹ Pël mëak kamal pömor wa yangerak yemoola. Pöp kamal wet ngaanëër pan wakaimaupök yangerakë omèn pourö morök yaalmëaup, Seten pöp. Piire pim enselörö wa yemoola.

¹⁰ Èn ne kat wiin kutömweriaan ngön naö ngön è olëak epël ya.

"Peene Anutuuk tiar utpetetakaan kama yanu.

Peene pim weëre kosangöök omnant pout il mowesak pi Aköp pël sak wë pöt pet yaalni.

Èn pim Ruup Kristo puukta pi kaö sak wë pöt pet yaalni. Pöta songönte epët.

Seten pi tiarim Anutu pim èöetak tiarim karuröaan rökre kët poutë ngön utpet wesak yamëëa pöp piaripök kutömweriaan wa yemoola.

¹¹ Tiarim karurö Yesu Kristo, Sëpsëp Ruupë i il olëa pötak weëre kosang wak pim ngönte ök aimeë Seten il mowesa.

Pit pitëm wëwëat keimön naën Anutuu ngönte taë wes wak wëen pitëm kööre toköröak mënaurö.

¹² Pötaanök kutömweri wëaurö ar èrëpërëp èëë.

Èn yangerakre i kaöök wëauröaan yaköm pan.

Seten pi pim akunet èwat wë yak ya sangën èen arim naë oröak nga kaö elniipnaan yaë."

¹³ Kamal kësang pöp pi yangerak wa moolëa pöten kön wieë öng yokotup wila pöp utpet mowasëpënëak nga yes. ¹⁴ Pël yaëen Anutuuk öng pöp int tup wereweriarë ök neweriar yemangk. Pöt pi kamalöpë naëaan kas wal èak yang lup omèn won panë nerek sē wëen Anutu ngarangk elmëak këere kaömp meneim wëen krismaki 3 èn ngoon 6 pël sëpënëak yemangk. ¹⁵ Pël èen kamal pöpök öng pöp i wak sëpën pël kön wiak köm ngës olaan i kësang nemer nga urak ènëm yes.

¹⁶ Pël èen yangerak öng pöp kaamök elmëak këm nga èen i kamalöpë köm ngës olëa pömer ngemë ilëak won yes. ¹⁷ Pël èen kamal kësangëp pi öngöpön ya sangën èen pim ru wet rëak wilaö muntarö Anutuu ngön kosangöt ngaarëk wëere Yesu pim omnant tek-eri wes mena pöt taë wes wak wëaurö nga elmëepënëak yes. ¹⁸ Pël èak kamal kësang pöp i kaöökë pisöök tauak kor wë.

Animaö nga naar oröa

13 Ne omèn pötön itenaan animaö nga namp i kaöokaan yaarö. Pöp pim kepönöt 7 èak wëen watöt 10 èak pötëaan orëëëa. Omèn omp ak ulöt 10 tapël èak wat 10 pötë waëak wëa. Pim kepönötë yapin Anutuun utpet wesak yaaö nant wieëa. ² Animaö nga nem itena pöp pi pusi kësang nga namp lepat pël ya pöpë ököp. Ingesiar pöt imèn nga namp pea pël ya pöpë ök. Èn këm pöt kent nga laionöpë ök. Animaö nga pöp kamal kësangëpök pim weëre kosangö menak pim omp ak urtak wel aisëëë yangerakë omnarö ngarangk èëpënëak yema. ³ Pël yaëen ne itaangkën animaö nga pöpë kepön naö omnaröak wisang èak mënaupë kepönöökë ök seëa. Pël èautak èmpölö yok pu wariin yaap sak wëen omèn pourö pöten itenak yaan sak èak pim ènëm yes. ⁴ Pël èak omnarö kamal kësang pöpök pim weëre kosangö animaö ngaap mena pötaan kamalöpön yaya mëak animaö ngaapönta yaya mëak epël ya. "Talëp animaö ngaapë ök weëre kosangring wë? Ma talëpök pi il mowasëpën? Won pan."

⁵ Kamal kësangëpök animaö nga pöpön, "Ni Anutuu yapinte wa ngep elmëak utpet wesak mam," pël ök maan Anutu kuure mak yema. Pël èak pi krismaki 3 èn ngoon 6 pöröa öngpök yang omnarö ngarangk elmëepënëak animaö ngaapön tapël yema. ⁶ Pël maan pi Anutuun utpet wesak mëak yapinte wa ngep elmëak pim wëautere kutömweri wëauröenta utpet wesak yema. ⁷ Pël èak animaö nga pöpön Anutuuk pim omnaröen kööre tok elmëak puuk il mowesak omèn möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëërö ngarangk elmëepënëak kuure mak yema. ⁸ Pël maan yangerakë omèn pitëm yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng naën èa pöröak animaö nga pöpön yaya yema. Pep pöwer yang epër naaröön wiaan Sëpsëp Ru ènëmak mën wel wia pöpök omèn wëwë kosangtak öpnaaröa yapinöt retëng èauwer.

⁹ Katringöröak ngön epët këëkë kat wiin. ¹⁰ Anutuuk omèn namp wii kaatakën yaö èëpna pöp yok sëpnaap. Èn nampön kööre toköröak mëmpënëak yaö èëpna pöp mëmpnaap. Ngön pöt ngönëntak wia. Pötaanök omèn ke pilöt Anutuu omnaröa naë yaaröön pöt kosang sak wë piin kön wi kosang yewesaut taë wes wak öp.

¹¹ Ne kaalak itaangkën animaö nga munt namp yangera öngpökaan yaarö. Pöp wat naöörar wëa pöörar sëpsëp ruuröaatë ök. Èn pim ngönaak yaaö pöt kamal kësangöröa ngönötë ök kaö yaaup. ¹² Animaö nga 2 pöpök munt wet kaal pöpë weëre kosang pout wak wëa. Pël èak pi wet kaal pöp kaamök èak yangerakë omèn pourö animaö wet kaal pim kepön naö mëngkën wel wiin èmpölö pu wariaö pöpön yaya mapënëak yamëëaup. ¹³ Animaö nga 2 pöpök ya it ngölöp ke nentere nent mëneim wë. Pël yeem kutömweriaan esuwes wes mëen yangerakël yeiraan omnarö iteneim wë. ¹⁴ Pël èen Anutuu kuure mak

mëëaul animaö nga wet kaalëpë itöök ya it ngolöpöt yamëngka pötök yang omnaröen morök epël maim wë. "Ar animaö nga ngaantak öp wesirën wel wiak kaalak öp wëaupë könöp ket ëak kön pöpön yaya maim ön." ¹⁵ Pël yaëen Anutuuk kat mowiin puuk animaö kön ket ëa pöp wak këm muntön momöön ngönaak yaan omën animaö kön pöpön yaya nemaan yaë pörö mëneim wë. ¹⁶ Pël ëak animaö nga 2 pöpök omën pourö kotre kaö, monere urömaringre il ngentingenti yaaö, omën yaap wëaöre ën inëen yaaö pouröen maan animaö wet kaalëpë yapinte pitëm mor yaap-këëtëere ë kosatë wi pet yair. ¹⁷ Namp animaö pöpë yapintere saareet piik nawiin ëen pöt animaö pöpök omën pöp omnant sum ëere omnaröakta pim naëaan sum ë pël naëpan pël yema.

¹⁸ Animaö nga pöpë yapinta songön pöt epël këëkë kön wiipa. Yapin pöt saareet 666 pël wia. Pötaanök omën namp kön wetete wë pöt saare epët sangk kelak pöta songönte ëwat sëp.

Omën 144,000 pörö tan ngolöp nent ëa

14 Ne kaalak itaangkën Sëpsëp Ruup Yerusalem kak Saion rosiraöök taueëa. Pël ëen omën 144,000 Sëpsëp Ruupre Pepap Anutu piarpim yapintepar pitëm ë kosatë wieëa pöröeta piiring wëa. ² Pël ëen ne kat wiin këm ngön nempel i kësang nant nga yaurem kuk aöre tangre kaö kësang rë pël yaë pöta ök kutömweriaan yaarö. Ngön nem kat wian pöt omën selap intö tang yamööna ya pöl ëaut. ³ Omën 144,000 pörö Anutu pim omp ak urtak wel aiseëa pöpre kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangk 24 pöröa ëöetak taueë tan ngolöp nent aim wë. Tan ngolöp pöt omën muntaröak ëwat nasëpan. Omën 144,000 Anutuuk yang omnaröa naëaan pimëen kama wa pöröakëer pangk ëwat sëpnaat. ⁴ Omën pörö pit öngörö mësël naën wonörö. Pit yaap wëwë wotpil wakaima. Pël ëëë Sëpsëp Ruupë ngönte ngaarëk wak kaatë ya mëmpö seima. Omën pörö Anutuuk pöta kangiir pit yang omnaröa teköökaan kama waurö. Pël ëen Anuture Sëpsëp Ruupë ingre moröröa wotöökörö pël sak wëa. ⁵ Pit ngön kaar aöre utpet nent ë pël naën, won.

Ensel 3 pöröak ngön nant ök mëa

⁶ Ne kaalak itaangkën ensel munt namp mopöök wal ëak yesën itenaut. Pöp möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëeröen Anutuu ngön ompyaö wiakaim wiaapna pöt ök mapënëak yes. ⁷ Pël ëak pi ngön ë olëak epël ya. "Anutu pim omën pourö kom ëak ngön yaatak niulëëpna akunet yok yaarö. Pötaanök piin kas yeem ping wesak maë. Pi kutömre yangre i kaöre kölok pout ket ëa pöpön yaya maë."

⁸ Pël aö yesën ensel munt namp pim ënëm yesem epël ya. "Kat wieë. Papiilon ka kaöaö omën naröak yok utpet yewas. Yaap, pit utpet panë wesak tööl yoola. Omën ka pöök wëa pörö öng omp nga yaaö nampë wain iit omnarö mangkën nak piiring utpet yaë pol

pitëm utpet yaaö pöt yang omën pouröen rë moulön ulöl sa. Pötaanök pitëm ka kaöaö töölön pitta kö yes."

⁹ Pël aö yesën ensel munt 3 pöp wet kaal pöaarë ënëm yesem ngön ëak epël ya. "Omën narö animaö nga pöpre pim omën kön ket ëaupön yaya mëak pim yapinte pitëm moresiire ë kosaöök wiaapëna pörö ¹⁰ omën nampë wain iit mangkën nak kön irikor yaë pöl Anutuuk pitën ya sangën elmëen këlangön kat wiipnaarö. Kot nent wiap naalmëëpan, ya sangën kaö elmëak kël kop retëng ka urauuk es yokota pörek wes mëen ensel ngëëngköröere Sëpsëp Ruupë ëöetak këlangön kaö pan kat wiipnaarö. ¹¹ Es pitëm këlangön kat mowiipna pöwes nariin om yokotön koulöpö ket ëlötë o ngaarëk aprö seim öpnaat. Omën animaö ngaapre pim omën kön ket ëaupönta yaya yamëem pim yapinte pitëk wiaapna pörö rökre ket poutë këlangön kat wieim öpnaarö."

¹² Pël ëëpnaat pötaanök utpet ke nentere nent Anutuu omën pim ngön kosangöt ngaarëk wëere Yesuun kön wi kosang wasö pël eim wëaurö arim naë yaaröön pöt kosang sak ön.

¹³ Ne kaalak kat wiin ngön nent kutömweriaan epël yenëa. "Ni ngön epël retëng ë. Omën Aköpë naë rë olëak wë akun eptak ngës rëak wel wiipna pörö ërëpërëp ëëpnaarö." Pël yaan Ngëëngk Pulöök epël yenëa. "Yaap pan. Pit wel wiin pitëm ya mëmpnaatë kangut Anutuuk mampnaarö. Pötaanök yok pangk pitëm ya kaö mëmpna pöt pet irak kë yesem ërëpërëp eim öpnaarö."

Enselöröa omnarö koirëpnaata ngönte

¹⁴ Ne ngön pöt kat wiak kutömweriil itaangkën kutöm kepil kölam kësang ner wiaan itenaut. Pël ëen kepil pöra rangk namp wel aiseëëa. Pöp omnaröa ököp, pim kepönöök omp ak ul koolötök ket ëa nent waëak moresi öp nga panë newer wak wëa. ¹⁵ Pël ëen ensel munt nampök Anutuu ngëëngk tup kaöeta kakaatiaan oröak ensel kutöm kepilta rangk wel aiseëëa pöpön maap ngön ëak epël yema. "Yangerakë kaömpöt köp sëen tiak kama ömë akunet yok yaarö. Pötaanök ni së öpwerring ti." ¹⁶ Pël maan ensel kutöm kepilta rangk wel aiseëëa pöp së pim öpwer yangerak wesirak kaömp köp saut yati.

¹⁷ Pël yaëen ne itaangkën ensel munt namp kutömweri ngëëngk tup kaöeta kakaatiaan öp nga panë newer wali wak yaarö. ¹⁸ Pël ëen ensel munt Anutuun kiri ar yaaö urtak esuwesi ngarangk yaapök pötakaan oröak ensel öp nga panëëwer wali wak wëa pöpön maap ngön ë olëak epël yema. "Yangerak wii wain ulöpörö köp sak wë. Pötaanök së öpwerring tö." ¹⁹ Pël maan ensel pöp së pim öpwerring yangerakaan wain ulöprö töak rongan yaë. Pël ëak wain ulöp pörö ing mësaan iit oröak sëpënëak wa kap kësang këlötök ket ëa nenta öngpök yewesir. Wain ulöpöröa ing mësaan iit oröak sëpna pöt Anutu pim omnaröen ya sangën elmëëpnaata ök ëëpnaat. ²⁰ Pit Yerusalem kaöökë ka tomök wii wain ulöp pörö kap kësang pötak wesirak ing mësaan pötakaan omën iit oröak i yaapötë ök yaë. I

pöt oröak kaö wetak omnaröa kepönöt il yewas. Rëep-takaan opetakë waliit 300 kilomita pöta ök.

Ensel 7 pöröak omën utpet panë nant 7 tapël äak wali wak wëa

15 Ne itaangkën kutömweri retëng kësang munt nent oröak wëen itenak yaan saut. Ne itaangkën ensel 7 pörö omën utpet panë nant 7 tapël äak omnarö utpet mowasëpnaat wak wëa. Omën utpet pöt oröön ënëmak kaalak munt nant naaröön ëëpnaat. Anutu pim ya sangënte pörökök pet panë irëpnaat.

² Pël ëën ne omën kësang i kaöökë ök nenten itenaut. Omën pöt könitweri öktak esuwesi köp möak wë pöl ëëëa. Ēn omën animaö nga pöpring nga elak piire pim omën kön ket äaupre pim yapinta saareet il wesa pörö Anutuuk pim intöat mangkën wali wak i kaö könitweri ök pöökë ëöök taueëa. ³ Pël ëëë Sëpsëp Ruupëen tan nent Moses Anutuu inëen ruupë tan pöta ök epël aim wë.

“O Aköp Anutu, ni weëre kosang pout wieëaup. Nim ya pout kosang kaö panëët, pölöpringöt.

O omën pouröa Omp Aköp, nim wëwë pötakëer wotpil ompyaö panëët.

⁴ Aköp, nimënt tapöpökëer ngëengk panëëp.

Pötaanök ten omën pourö niin kasinkasin elniak nim yapinte wak isak nianaat.

Nim wotpil yewesa yaat tekeri panë oröak wia.

Pötaanök yang kaö poutëaan narö nim naë wais yaya niapnaat.”

⁵ Tan pöt pet irën ne kaalak itaangkën kutömweri ngëengk tup kaöet poë koröpötök ök rëa pöta kakaati ngëengk tup panë pöt kan të wieëa. ⁶ Pël ëën ensel 7 pörö omën nant omnarö utpet mowasëpnaat 7 tapël äak wak tup ngëengk panë pöta kakaatiaan yaarö. Pit ulpëen wali ompyaö kewil won, ëwaëwa yaaö nant mëak wëa. Pël äak yepat koolötök ket ëa nant pitëm riripatë wirö rëwarök rëak wëa. ⁷ Pël ëën kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröak söwar koolötök ket ëa 7 äak ensel 7 pörö yemangk. Söwar pötë Anutu wëwë kosangtaringëp pim ya sangënöt peö ëëëa. ⁸ Ēn Anutuu ëwaare weëre kosang pö es koulöpöökë ök sak tup ngëengk panëëtak wiaan es koulöp pö kakaati peö ëaan omnarö pörök ilapnaat pangk naën. Ēnëmak utpet 7 enselöröak wak yewais pöt pet irëpna pötakëer ilapnaat.

Anutu pim omnaröaan ya sangënöt söwar 7 pötë wieëa

16 Ne kat wiaan tup ngëengk panëëta kakaatiaan ngön nent ensel 7 poröen epël ök yamëem ya. “Ar söwar 7 pötë öngpök Anutuu ya sangënöt wia pipot kömen yangerak olaë,” pël yema.

² Pël maan ensel kopët pöpök pim söwarweri wieëaut wak së kömen yangerak yoola. Pël ëën omën animaö ngaapë yapinte pitëk wiak pim omën kön ket äaupön yaya maima pöröa naë ëmpöl utpet kësang panë nant orö morëen këlangön kaö kat yawi.

³ Ēn ensel 2 pöpök pim söwarweri wieëaut i kaöök kömen yoola. Pël ëën i kaö pö kaip tiin omën wel wiauröa iitë ök koröp oröön omën i kaöök wëa pörö wel wi won yes.

⁴ Pël yaëën ensel 3 pöpök pim söwarweri wieëaut i kësangötëere kölokötë kömen yoola. Pël ëën pötta kaip tiin omën i koröp yaarö. ⁵ Pël ëën ne kat wiaan ensel i pout ngarangk yaaö pöpök Anutuun epël yema.

“O Ngëëngkëp, ni wakaimaupök wëen.

Nim kangut yemengka yaat wotpil yamëngkaup.

⁶ Omnaröak tektek ngön yaaö omënerë nim omën muntarö mën wel wiin pitëm iit oröak ngentieimaut.

Pötaanök omën utpet pöt eima pörö nuuk omën i epot mangkën yen.

Nim wotpil yewesa yaat yamëngkën pitëm utpetatë kangut yeö.”

⁷ Pël yemaan ne kat wiaan kaalak ur Anutuun kiri yaalmëautakaan ngön nent ngön äak epël ya.

“Yaap, Aköp Anutu weëre kosang pepap,

nim ya yamëngkaut wotpilre ompyaö yamëngkaup.”

⁸ Ēn ensel 4 pöpök pim söwarweri wieëaut këtëpë rangk kömen yoola. Pël ëën Anutuuk këtëp nga panë wesak maan omnarö es kotöpënëak yema. ⁹ Pël ëën këtëp nga panë wesak maan omnaröa koröpötë es mokotön Anutu utpet pöten maan pit utpet

mowasëpënëak oröa pöpön utpet wesak yema. Pit lup kaip tiak piin ping wesak nemaan yaë.

¹⁰ Ēn ensel 5 pöpök pim söwarweri wieëaut animaö ngaapë omp ak urtak kömen yoola. Pël ëën animaö pöpë ikanöök omën wëen ngarangk elmëeima pöröa naë koö yoola. Pël ëën omën pörö këëmre këlangön kat yawiem kë kant mënak wë. ¹¹ Pël äak pitëm ëmpölre këëmre këlangön yaaö pötëen Anutu kutömweri wëaupön utpet wesak yema. Pitëm utpet yaaut kasëng menak lup kaip natiin yaë.

¹² Ēn ensel 6 pöpök pim söwarweri wieëaut i kësang nemerën Yupretis pël yema pömeri kömen yoola. Pël ëën i pömer leep raan omën omp ak këtëpë yengampialu wëauröa wais nga elëpna kanö yaarö.

¹³ Pël yaëën itenaan urmer ömöröa ök narö 3 äak yaarö. Namp kamal kësangëpë këmtakaan, namp animaö ngaapë këmtakaan, namp animaö nga munt 2 pöpön tektek ngön yaaö kaar omnamp pël yema pöpë këmtakaan pël äak yaarö. ¹⁴ Urmer pörö Setenëeröak omën it ngölöp ke nentere nent yaaurö. Pit yang ël epotë omp aköröa ngësë yes. Pitök omën omp ak pörö Anutu weëre kosang pepapë akun kaöaöök nga elëpnaan wa rongan elmëëpënëak yes. ¹⁵ Pël äak së koirak yang lup nentak wa rongan yaalmë. Yang lup pöta yapinte Yuta ngöntak Amaketon pël ya.

Pël yaëëtak Kristook epël ya. “Kat wieë. Ne këkain omnaröa yaë pöl ëlëëp waisumaap. Pötaanök namp pi ka uraan këkainëpök wais pim poë koröpö wilak sëen yool wë omnaröa ëöetak ëö ëëpanëen itit ngarangk ëëpna pöp ërëpërëp ëëpnaap.”

¹⁷ Ēn ensel 7 pöpök pim söwarweri wieëaut mopöök kömen yoola. Pël yaëën tup ngëengk panëëtak omp ak urtakaan ngön kosang nent epël ya. “Nem omën ut-

pet pipotring omnarō yamēngk pōt peene pet yair."

¹⁸ Pēl yaan kent tangar mēnak tangre kaō yeraan moup yamō. Moup pōmpel kēsang panēēmpel ngaan ke pēl nent mōōn itnaangkēn ēautak peenōk yamō. ¹⁹ Pēl ēēn Papilon ka kēsang pō luptak weerak 3 wasēn omnarōa kaat tōōl ngentiak utpet yes. Pōt Anutuuk Papilon omnarōa utpet yaautōn kōn wiak omēn nampē muntap wain i ngaat mangkēn nak kēlangōn kat yawi pōl pitēn ya sangēn kaō elmēēn utpet yes. ²⁰ Yanger moup kēsang yamōōn i kaō kusōt mop wiak sēēn rosiratta won yes. ²¹ Pēl ēēn kutōmwēriaan kopi kēsang yepelēn ēp ulōp kēsangōt omnarōa rangk ngentiin kēlangōn kaō kat yawi. Ēp ulōp kopēt nemesi kōnōmēt omnarōa kōnōmta ōk. Pēl ēēn pōtōk utpet panē mowesa pōtaanōk omnarōak Anutuun utpet wesak yema.

Ōng omp nga yaaup pi sum utpet wa

17 Ne omēn pōten itenaan ensel 7 ēak sōwar nant 7 tapēl ēak wali wak wēa pōrōakaan nampōk wais neen epēl ōk yenēa. "Ni wais. Pēl ēēn ōng omp nga ē yaē pōp pim utpetatē kangut Anutuuk mangkēn ōpnaatōn pet elniimaan. Ōng pōp pi ka kaō i kēsangōtē ēōōk wieēa pō. ² Yang omp akōrō pit ōng pōpring utpet yaurō. Ēn omēn yaapōrōeta sēēn ōng pōpōk wain iit mangkēn nak kōn irikor ēak piiring utpet tapēl yaurō. Pōtaanōk Anutuuk utpet kangut mampnaat."

³ Pēl neaan Ngēēngk Pulō pim weēre kosangōoring nem naē orōōn ensel pōpōk ne mēsak sē yang lup omēn won nentak yeneulē. Pēl ēēn ne pōrek wē itaangkēn ōng namp animaō nga kōp mōaō nampē rangk wel aisēēa. Animaō pōpē korōpōōk yapin Anutuun utpet wesak yaaō nant kēsang retēng ēēēa. Ēn pim kepōnōt 7 ēak wēēn pōtē watōt 10 ēak orōrēa. ⁴ Ōng pōp ulpēēn kōp nentepar mōa namp mēak polre kal ēak ē rangi ompyaut pim korōpōōk pangk ēak wēa. Pēl ēak kelōn koolōtōk ket ēa nent wali weēa. Pōta ōngpōk pimtē omp nga yaauta utpet kamp yaaō kōmkēēringōt peō ēēēa. ⁵ Pēl ēak pim yapin ēlēēpēt ē kosaōōk retēng ēēēa. Pōt epēt. "Papilon ka kaōaō, ōngre omp nga yaaōre utpet kōmkēēringōt yaaō pōtē ēl panēēp." ⁶ Ne itaangkēn ōng pōpōk Anutuun omnarō mēnak pitēm iit nak kōn irikor ēak wē. Omēn pōrō Yesuu yapinte wak kaō wesak aima. Pōtaanōk pit mēnak pitēm iit nak wē.

Ne ōng pōpōn itenak yaan panē saut. ⁷ Pēl yaēēn enselēpōk epēl yenēa. "Ni orōpmorēēn yaan panē yesēn? Nook niin ōng pipopre animaō kepōnōt 7 ēak wēēn pōtē watōt 10 ēak orōaupōk ōngōp kōka ēak wēa pōp piarpim songōntepar ōk niamaan kat wi. ⁸ Animaō nim itenaō pōp ngaantak wēaupōk peene won wia epop ēnēmak kaalak yang ōngōp wali panē pōōkaan orōak apēr sasa kō sēpnaap. Pēl ēēn omēn yangerak ōpna pōrōa yapinōt wēwē kosangta pepeweri yang epēr naarōōn wiaan retēng naēn ēa pōrōak animaō pōpōn itenak yaan sēpnaat. Animaō pōp ngaantak wakaimaupōk peene won wia ēnēmak orōōpnaap.

⁹ "Pōta songōnte kēēkē ēwat sēpa. Pōt epēt. Kepōn 7 ēak wēa pēl ya pipot rosir 7 pōtōnōk ya. Ōng pōp rosir 7 pōtē rangk wel aisēēaup. ¹⁰ Ēn kepōn 7 ēak wēa pēl ya tapōtōk omēn omp ak 7 pōrō pēl ya. Pitēm naēaan 5 pōrō wel wiin kopēt nampōkēēr peene yangerakē omp ak sak om wē. Ēn munt namp pi omp ak nasēn won wē. Ēnēmak pōp orōak akun kot panē nent ōpnaap. ¹¹ Animaō nga pōp ngaanēēr wakaimaupōk peene won wia, pōp piita omp ak namp munt 7 pōrōak erēn ēēn 8 ēak wē kō sēpnaap.

¹² "Ēn watōt 10 ēak nim itenaō pōt omēn omp ak 10 pōrōenōk ya. Pōrō pit peene omp ak nasēn wē. Akun kot panē 1 aōa ke pil pōtak weēre kosang wak animaō nga pōpring omēn omp sak ōpēnaarō. ¹³ Pēl ēak omēn omp ak 10 pōrō pit kōn kopēt nent wieē pitēm weēre kosangre omnarōen ngarangk elmēēpna pōt animaō nga pōp kōn wes mampnaat. ¹⁴ Pēl ēak pit Sēpsēp Ruupring nga elak pōpōk pit il mowasēpnaarō. Pi omēn isaō pourōa Kaōap, omēn omp ak pourōa Omp Akōp. Pōtaanōk omēn piiring ōpna pōrō, pim yas mēak pimtēēn yaō ēēn pim ngōnte kēēkē wesak ōpna pōrō pourō, piiring erēn ēak yang omp ak pōrōaring nga elak il mowasēpnaarō."

¹⁵ Pēl neak kaalak epēl ōk yenēa. "I kēsangōt ōng omp nga yaaupē ēōōk wel aisēēa pōt omēn mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērōenōk ya. ¹⁶ Ēn watōt 10 ēak orōaan nim itenan pipot yang omp ak 10 ēak nem ōk niiaō pōrōere animaō nga pōpre ēak pitōk ōng omp nga yaaō pōpēēn kōōre tok elmēēpnaarō. Pēl ēak pitōk pi utpet mowesak ulpēēnre poē korōp pim ē rangiēa pōt wa ilak keli moolēak yool moulmēēpnaat. Pēl ēak pim korōpre mēsēp kaō nant nak nant es momarēpnaat. ¹⁷ Yaap, Anutuuk pimtē ngaantakēēr kōn wia pōl pitēm lupōtē kōn pout mangkēn pit ya pōt mēmpnaat. Ya pōt pit kōn kopēt naō wieē omēn omp ak sak ōpēna weēre kosang pitēm pōt animaō pōp mampnaat. Pēl ē seim Anutuun akun menautak pet irēpnaat. ¹⁸ Ēn ōng nim itenan pipop ka kēsang yang omp akōrō ngarangk elmēēpna pō."

Papilon ka kēsang pō utpet ēa

18 Omēn pōt pet irēn ne kaalak itaangkēn ensel munt namp kutōmwēriaan yangerakēl yeiraan itenaut. Pōp Anutuuk weēre kosang kēsang mangkēn pim ēwaōōk yangerak ēwa ē pet yair. ² Pēl ēēn pi ngōn ē olēak epēl ya.

"Papilon yok utpet yaē.

Papilon ka kēsangō utpet ēak kō yes.

Pēl ēēn peene urmer ke nampre nampre int utpetarō pitēmēt pēēn wē.

³ Ka kēsang pō utpet yes pōta songōnte epēl.

Ōng pōpōk omēn nampē muntap wain iit mangkēn nak kōn irikor yaē pōta ōk

omp nga ēēre utpetat kēsang ē pēl yaaō pōt pet elmēēn yang omēn pourō tapēl ēeim wēaurō.

Pēl ēak yang omp akōrō pit ōng pōpring utpetat ēēimaurō.

Pël yaëen öng pöpë omën nant kësang öpnaataan kentre kaur yaaö pötaan yangerakë omën monere urömatëen ya yamëngkauröak omnant menak pim naëaan sum kësang weima. Pötaanök kö yes."

⁴ Pël yaan ne kat wiaan ngön munt nent kutömweriaan epël ya.

"Nem omnarö, ar öng utpet pipop sëp wesak kas seë, öng pipopring wë saun koirak pötë kangut önganëen.

⁵ Öng pöpë utpet yaaö pöt kësang panë sëen Anutu kutömweri wë pöp itenak utpet kangut mam-pënëak kön wieim wë

⁶ Ar omën utpet kangut pi mampunë pörö pim këlängön omën muntarö yemengka pötön kön wiak kangut mampun.

Ar pël eëneäk pöt pi omnarö utpet mena eën pöt kangiir il wesak mampun.

Omën nampë muntap i ngaat mangkën nak utpet yes pöl öng pöpök omnarö utpet wesak këlängön kat mowieima.

Pötaanök i nga kosang panëet yemangk pöl il wesak këlängön kësang kat mowiin.

⁷ Pi pimtën wak isak yeem pim utpet yaautëen ërëp-sawi eima pöta ök

arök kangiir këlängön kat mowiin ing ap.

Pim lupmeri kön korar epël wieëaup.

'Ne öng ak kësangëp yak omp ak urtak wel aisëeë omnarö ngarangk yaalmëaup.

Ne öng kapiroä ök omnantëen il ngentingenti naënëp.

Könöm nant nem naë oröön ingre ya ilak naënganëep.'

⁸ Pimtok kön korar pöt wieëa pötaanök kët kopët nentak utpet epot pim naë orööpnaat.

Anutuuk maan yaumanre ngöntök yaaöre ën ingre ya ilak yaaö pöt orööpnaat.

Aköp Anutu utpet kangut yemengka pöp weëre kosang kësang yaaup yak

puuk maan es kotöpnaat."

Pël yaan kat wiaut.

⁹ Yangerakë omp ak piiring ya utpet yamëngkem pötëen ërëpsawi eimaurö öng pöp, ka kaö pö, es yokotön koulöpö ngaarëk yawisën itenak pimëen ingre ya ilak apnaarö. ¹⁰ Pit Pabilon ka kaö pöökë omnaröa këlängön kat yawia pöten itenak pitta tapël eëpanëak kas eën om kamaarek tauëë epël apnaat.

"O yakom, ka kaöaöön yaköm pan.

Pabilon ka kaöaö, 1 aöa akun kot pita öngpök nim saunatë kangiir utpet yaën."

Pël yaan kat wiaut.

¹¹ Ën yangerakë omën monere urömatëen ya yamëngkauröeta omnaröak pitëm naëaan urömat kaalak sum naëpan pël wesak pimëen ingre ya ilak apnaarö. ¹² Pitëm uröm pöt epot. Koolre siluwa, kël ompyaut, polere kal, songre sar, poë koröp ke naöre naö ompyaö retëngretëng äaut, këra köp nga kamp ke nampre namp yaautre omën nant këra sum

kësangötök ket äaut, aini parasre yaap, kël retëngretëng äautök ket äaut, ¹³ omën kamp ompyaö këra koröp neweriaan yewaut yapinte sinamon pël yema pötë ewamöt, këra ëpre kömau nga kamp ompyaut, wainre i kolap kaömp ar eëpnaat, korupaë lölöpöt, pol purmakaöre sëpsëpörö, pol osöröere ën kaar pitëm wii ngan äak wak weruak yaautre, ën omën inëen yaauröere, pitëm sum yaaö pöt pipot.

¹⁴ Omën monere urömatëen ya yamëngkauröak öng pöpön epël ya.

"Omën nant nim ömëak kent kön yawian pöt sasa won yes.

Monere këere kaömpre omën ompyaö ë rangi pötta won yes.

Pötaan omën pipot pout kaalak naöngan, won pan."

¹⁵ Pël äak omën monere urömatëen ya yamëngka pörö omën ke pilöt pim naë sum yeëa pörö Pabilon ka kaö pöökë omnaröa këlängön kat yawia pöten itenak pitta tapël eëpanëak kas eën om kamaarek tauëë ingre ya ilak äak epël apnaat.

¹⁶ "O yaköm, ka kësangöön yaköm pan.

Ka kësang epö öng nampë ök.

Pi ulpëen ompyaö retëngretëng köp nentepar möa namp mëak

pim koröpöök koolre songre sar ë rangiak wëaup.

¹⁷ Akun kot 1 aöa pöta öngpök pim monere uröm pout kö yes."

Ën i kaö wangatë ngarangk pöröere omën narö wangat wak ka muntatë yes piporö, wangatë inëen yaauröere omën i kaö pöök mon ya yamëngka pörö pourö

pit Pabilon kak pëlëer wiaan kamaarek tauëë

¹⁸ itaangkën ka pö es yokotem koulöpöt oröak yesën itenak ngön äak epël yema. "Elei, ka kësang epöökë ök naö e nerek wi naön, won pan." ¹⁹ Pit pël mëak kaplak ilaimeë ingre ya ilak äak epël aim wë.

"O yaköm, ka kësang epöön yaköm pan.

Wangatë ngarangk yaaurö tiar ka kësang epöökë urömat wak yesem monere uröm kësang weimaurö.

Akun kot 1 aöa pöta öngpök ka epö kö yes.

²⁰ Kutömweri ngëëngköröere Anutuu ngön yaaöre tektek ngön yaaö omënere pim omën muntarö ar ka pö won yes pötaan ërëpërep ëen.

Ka pöök utpet elnieima pötaan Anutuuk kangut yamangk."

Pël yaan kat wiaut.

²¹ Ën ne kaalak itenaan ensel weëre kosangring nampök kël kësang panë naö wak wal äak i kaöök yoolëem epël ya.

"Nem këlö i kaöök yoolak epël

Anutuuk ka kësang Pabilon pö utpet wasën sasa kö sëen kaalak itnaangkan.

²² Pël eën intöere iraö ngön aöre pëep mëmpö, polere kuup ngön aö pöt ka pöökaan kaalak yaan kat nawiingan.

Ën omnaröakta ka pöök ya ke nentere nent yamëngkën itnaangkan.

Korupaëta kas yamöem yaan kat nawiingan.

²³ Ka pöökaan es rampe newes kaalak ëwa naën ëëp-naat.

Öngre omp yaëen ipre kër yemangka pötenta it-naangkan.

Ngaantak ka pööké omèn monere urömatëen ya yamëngkaurö yangerakë kaö sak wakaimaurö.

Ën ka pöökaan naröak kempre tëptëp wak yeem omèn muntaröen morök elmëeimauro.

²⁴ Pabilon ka kësang pööké omnaröak Anutuu tektek ngön yaaö omènere pim omèn muntarö mèneima.

Ën yang omèn naröeta kööre toköröak mèneima pël äautë saunat Pabilon ka kësang tapöök wieëa.

Pötaanök Anutuuk kangut yaalmë."

Omnarö Pabilon kaö utpet yesën ërëpërëp ëa

19 Ne omèn pötön itenak kat wiaan kutömweriaan omèn kësang pan ngön ë olëak epël ya.

"Tiar Anutuun yaya mepa.

Tiarim Anutu tapöpök tiar utpetetakaan kama nuwa.

Ë rangiere weëre kosang pipot pim naë wia.

² Pi tapöpök pim ngön yaatak omnaröa wëwëat wot-pil wesak wël yaaup.

Öng omp nga yaaö pöpë utpet pömpelök yangerakë omnarö utpet moweseima.

Pël ëën Anutuuk pi utpet kangut mena.

Öng pöpök Anutuu inëen ru narö mèneimaup. Pö-taanök kangiir elmëa."

³ Pël äak pit kaalak ngön ë olëak epël ya.

"Anutuun yaya mepa.

Ka kësang pö es yokotem koulöpö kët ël epotë aprö seim wë."

⁴ Pël yaan ngarangk 24 pöröere kutöm omèn mor kong nent wëwëetaring pörö pit rar rë mowesirak tok oriak Anutu pim omp ak urtak wel aisëëa pöpön yaya mëak epël ya.

"Yaap, Anutuun yaya mepa."

⁵ Pël yaan kat wiaan Anutuu omp ak urta naëaan ngön äak epël yeem ya.

"Anutuu inëen ruurö, ar pourö tiarim Anutuun yaya maë.

Piin kasinkasin yaaö kotre kaö pourö pël ëë."

Sëpsëp Ruup öng koirën pim ipre kër mampna akun kësangët oröa

⁶ Ngön pöt ë pet yairën ne kaalak kat wiaan ngön munt nempelök omèn kësang pan rongan äak wë ngön kaëp aöre i kësang nant nga yaurem kuk aö, tan-gre kaö kësang yeraan nga ngön aö pël yaë pöl ngön ë olëak epël yeem ya.

"Anutu tiarim Aköp weëre kosang pout wieëaupök peene kësang panë sak wë omnant pout ngarangk yaalni.

Pötaanök piin yaya mepa.

⁷ Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunet yok yaaröön öngöp piin korkor yaë.

Pötaanök tiar kön ompyaö wieë ërëpërëp kësang panë yeem,

pim yapin pingetakëer wak isak aim öpa.

⁸ Anutuuk öng pöp ulpëen ompyaö ëwaëwa yaaö kewil won panë namp mëëpënëak mena."

Ulpëen ompyaö pöp Anutuu omnaröa wëwë ompyaö wotpilten ya.

⁹ Enselëpök neen epël ök yenëa. "Ni ngön epël retëng ë. Omèn Anutuuk Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunetak kaömp ngawi nempënëak yas mëëaö pörö ërëpërëp ëëpnaarö." Pël neak kaalak epël yenëa.

"Ngön epët Anutuu ngön kë panëët," pël neeaut. ¹⁰ Pël neaan ne piin yaya mamëak pim ingesiarë ikanöök rar rë mowesirak tok yariin epël yenëa. "Neen pil elnëen-gan. Anutu pimtënkëer yaya mam. Niire nim kar Yesuu ngönte ök yak pörö tiar ya kopët nent ngawi yamëngkaurö." Yesuu ngönte ten kaamök elmëen tek-tek ngöntak aöre songönte tekeri wesak aö pël yeë pöt Pulöökë yaat.

Omèn pol os kölamöpë rangk wel aisëëa pöpë ngönte

¹¹ Ngön pöt ök neë pet irën ne itenaan kutömwer kan tëen pol os kölam namp wëen itenaut. Omèn namp pöpë rangk wel aisëëa pöpë yapintepar nent, "Yaap wotpil yamëngkaup," ën nent "Ngön yaap yaaup," pël ya. Omèn pöp pi omnarö ngön yaatak ul-mëak kangut mampöore nga elö pël yeem wotpil yaaup. ¹² Pöpë itöörar pöt, es wëlëngöökë ököörar. Ën kepönöök pöt, omp ak ul nant selap waëëëa. Pim koröpöök pimtë yapinte wieëa. Pöt pimtökëer ëwat, omèn muntarö köpël wë. ¹³ Pim ulpëenëpök omèn iitök petak urak wëa. Ën pim yapinte pöt, omnaröak pi-in, "Anutuu ngönte," pël yamëëaup. ¹⁴ Pël ëën kutömw-eri nga omnarö ulpëen ompyaö kölam panë kewil won narö mëak pol os kölam naröa rangk wel aisëak omèn pöpë ënëm yes. ¹⁵ Omèn pöpë këmtakaan öp nga panë newer oröak irëëëa. Öp pöwerring yang omèn pim kööre tokörö mënak weëre kosangring ngarangk elmëëpnaap. Puuk wii wain ulöpörö kël kap kësang nentakaan ing mësaan iit yaarö pöl omnaröen Anu-tuuk ya sangën elmëak mëngkën pitëm iit orööpnaat. ¹⁶ Pöpë ulpëenëpökre kopirak pim yapinte epël retëng ëëëa. "Omèn omp aköröa Omp Aköp, isauröa Kaöap."

¹⁷ Ne kaalak itaangkën ensel namp këtëpök tauëëa. Pël ëëë ngön ë olëak int ngaarëk wal äak yaauröen epël yema. "Ar pourö Anutuu këere imën nënëen wais rongan ëëë. ¹⁸ Ar omèn omp aköröere nga omnaröere pitëm wotöököröere pol osöröere pitëm rangk wel aisëak wë pörö pourö, inëen yaauröere yaap wëaurö, kotre kaö, pit pouröa mësepöt nënëen wais rongan ëëë."

¹⁹ Pël yemaan ne itaangkën animaö nga pöpë ën yangerakë omp aköröere pitëm nga omnarö pit Yesu pol osöpë rangk wel aisëëëaupre pim nga omnaröar-ing nga elëpënëak rongan äak wëa. ²⁰ Pël ëën puuk animaö pöpë ën tektek ngön yaaö kaar omèn pöp wali yeö. Tektek ngön yaaö omèn pöp pi wet rëak ya it ngolöpöt animaö pöpë ëöetak mëneimautak omèn animaö pöpë yapinte pitëk mowiak animaö kön pimtë

ket ëa pöpönta yaya maima pörö morök elmëeima. Pël ëen omën utpet pöaar wak öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi yemoola. ²¹ Pël ëak omën pol osöpë rangk wel aisëëea pöpök nga omën utpet pöaarë naë wëaö pörö pim öp nga panë këmtakaan oröëea pöwerring mën wel yemowi. Pël ëen intöröak wais omën mëna pöröa mësëpöt wa neim olëak kep panë yaë.

Seten pi wii kaatak moulmëepnaap

20 Ne kaalak itaangkën ensel namp yang ongöp waliöökë kietaring wii seen naö wali wak kutömweriaan yeirëa. ² Pël ëak ensel pöpök kamal kësang ngaan panëer wë Anutuu ëöetak omnaröaan utpet wesak aim wëaup, Seten, pöp enselëpök wak krismaki 1000 pötë öngpök öpënëak wii seen pööring të yemowi. ³ Pël ëak enselëpök wa yang öngöp wali pöökë öngpök moolëak kaalak kan wariak taë panë wes yemoulmë. Krismaki 1000 pöt won nasën wiaan yang omnarö kaalak morök elmëëpanëak pël yaalmë. Ēnemak krismaki 1000 pël won sëënak orö moulmëen akun kot panë nent öpnaap.

⁴ Ne kaalak itaangkën omp ak ur nant wiaan pötë omën narö wel aisëëea. Anutuuk pit omën muntarö ngön yaatak moulmëak kangut mampna ya pöt mangkën wak wëa. Pël ëen ne itaangkën omën naröa könörö Yesuun kön wi kosang wesak pim yapinte tekeri wes ök aö yeem Anutuu ngönte kosang wes moröak wëa. Pitëm pël yaaö pötaan kööre toköröak ngernger il moolaan wel wia. Omën pörö animaö nga pöpre pim kön ket ëa pöpëen yaya maöre pim yapinte pitëm ë kosatëere morötë mowi pël naën ëa. Pitökëer Anutuuk weletakaan wal ë moulmëen wë Kristoorring omp ak sak ngarangk wakaimë së krismaki 1000 ke pipël won yes. ⁵ Pitëm weletakaan wal ë moulmëa pöt wet rëaut. Ēn omën munt wel wia pörö wal naën wia. Pit krismaki 1000 pöt won sëënak wal ëëpënëak kor wë. ⁶ Omën Anutuuk wet rëak weletakaan wal ë moulmëa pörö ngëengk mowasën ërëpërëp eim öpnaarö. Omën pörö kaalak wel wiak es parëaöök nasën ëëpnaarö. Pit kiri ar yaauröa ök sak Anuture Kristoon yaya yamëem Kristoorring omp ak sak ngarangk yaat mëneim wëen krismaki 1000 ke pël won sëpnaat.

Seten pim këlangön kaö panë kat wiipnaata ngönte

⁷ Krismaki 1000 pöt won sëënak Seten wii kaatakaan kan të mowiin orööpnaap. ⁸ Pël ëak yang kaö nantëaan nantë wëa pörö pouröa naë së morök elmëen rongan nentepar ëen Kokre Mekok pël sëen nga wa top ëëpnaat. Pël ëëpna pörö pangk sangk nekelngan, i pisötë ök kësang panë ëëpnaat. ⁹ Omën pörö yang kaö poutëaan wais Anutuu omnaröere Yerusalem ka kësang pim kent kön wia pö wa taap ëak mëmpënëak yaëen Anutuuk es newes kutömweriaan wes mëen irë omën pörö es kot won wasëpnaat. ¹⁰ Pël ëen Seten pit morök elmëa pöp puuk wak öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pörek ani-

maö ngaapre tektek ngön yaaö kaar omnamp wet rëak wa moolaan wëa pöwesi moolapnaat. Pël ëen pit omën naar namp pörö röökre kët poutë es yokotön këlangön kësang kat wieim öpnaarö.

Ngön ya kësang mëmpnaata ngönte

¹¹ Ne kaalak itaangkën omp ak ur kölam kësangëtere pötak wel aisëëea pöpön itenaut. Pël ëen kutömre yanger pim naë mop wiak won yes. ¹² Pël yaëen itaangkën omën wel wiaurö kotre kaö omp ak urtak wel aisëëea pöpë ëöetak taueëa. Pël ëen pep nant yawil. Pël ëak newer yawil. Pöwer wëwë kosangta pepewer. Pël ëak puuk omën wel wiaurö pitëm wëwëatë songönöt pep pötë iteneë wël yaalmë. ¹³ Pël ëëpënëak omën i kaöök wel wiaurö i kaöökaan wal yaë. Yaap, omën wel wia pourö weletakaan wal ëen neenem wëwëatë kangut yemangk. ¹⁴ Pël ëak welere wel kaö wak öngöp kësang i kaöökë ököök es yokota pöwesi moolaan kö yes. Omën pörek sëpna pörö wel 2 kosang pöt wiak sasa kö sëpnaarö. ¹⁵ Anutuuk itaangkën omën namp pim yapinte wëwë kosangta pepeweri won ëen pöt wak öngöp kësang i kaöökë ököök es yokota pöwesi yemoola.

Kutömre yang ngölöpöt jaarö

21 Ne omën pötön itenak kaalak kutöm ngölöpwerre yang ngölöpren itenaut. Kutömre yang wet rëak oröak wiakaima pöt kö sak sëen i kaööta won wieëa. ² Pël ëen ka kësang ngëengk Yerusalem ngölöpöön itenaut. Ka ngölöp pö Anutuu naë kutömw-eriaan yeiraan itenaut. Pö ë rangi ompyaö panë nant ëak wëa. Pöt öng namp pim omp yaö ëak wëaup öpënëak ë rangiak wë pöl ëak yeira. ³ Pël ëen ne kat wiaan omp ak urta naëaan ngön ëak epël ya. “Kat wieë. Anutu pi pim omnaröa tekarak wë. Pi pitring wëen pit pim omën sak öpnaarö. Ēn Anutu pimtök pitëm naë wë pitëm Aköp pël sak wakaim öpnaat. ⁴ Pël ëak puuk pitëm ing telapöt tum mokorön ërëpërëp ëëpnaat. Pöt pit kaalak wel wiire ën kön utpetaring wë, ingre ya ilak aöre këlangön kat wi pël naën ëëpnaat. Omnant ngaan wiakaima pöt pout won sa pötaanök.”

⁵ Pël yaan omën omp ak urtak wel aisëëea pöpök epël ya. “Kat wieë. Ne peene omnant pout ngölöp we-sak orö yaulmë.” Pël ök ëak neen epël yenëa. “Ngön epot yaap panëët, omnaröa kön wi kosang wasëpnaat. Pötaanök retëng ë.” ⁶ Pël neak kaalak epël ök yenëa. “Omën epot pout yok oröak wë. Ne tapöp wot rëaupök kaalak ënëm remaap. Omnant ngës ré ulmëaupök kaalak pet irumaap. Omën namp iiten yaëen pöt nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpnaat sum won mangkën nëmpnaap. ⁷ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wasëpna pöp omnant ompyaö epot poutë pep sëpnaap. Pël ëen ne pim Anutu pël sak wëen pi kangiir nem ruup pël sak öpnaap. ⁸ Pël ëëpnaatak omën toköröen kas ëak neen kasëng nampööre kön wi kosang nenewasën ë, ya utpet ke nentere nent mëmpööre omën muntarö mën wel wi,

öngre omp nga èere kipre kêar nga ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ëauröaan ngëengk wesak yaya aöre ngön kaar aö, omën ke pil yaaö piporö pourö öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi sê es koteim öpnaarö. Pël yeem wel akun 2 kosang pöt wiak sasa kö sêpnaarö.”

Yerusalem ka ngolöpö

⁹ Pël neaan ensel 7 pöröakaan namp nem ngësë waisa. Ensel 7 pörö pit söwar 7 ëak omën utpetatta 7 tapël ëak wiak wak wëa. Pöt ënëmak akun pet irëpënëak yaëen omnarö utpet mowasëpnaat. Pöröakaan namp nem naë wais epël yenëa. “Ni wais. Pël ëen Sëpsëp Ruupë öng koirëpnaapön pet elni-imaan,” pël yenëa. ¹⁰ Pël neaan Pulöökë weëre kosangö nem naë oröön ensel pöpök ne wa newak sê tomön wali panë naöök neulëak Yerusalem ka ngëengkö Anutuu naë kutömweriaan yeiraan pet el-nëen itenaut. ¹¹ Ka kësang pöök Anutuu ëwaö elën ëwa ke maim nal panë tëak wieëa. Pöt yaap kël ompyaö saspaare ën könitweri yaë pöl pan ëwaëwa yeem wëa. ¹² Yerusalem ka pöök ëm kësang wali panë naö ök rëëëa. Ëm pöök kan 12 ëak rë wieëa. Pël ëen ensel narö 12 tapël ëak kan ëëtë ngarangk taueëa. Kan pötë Israel omën kur 12 piporöa yapinöt retëng ëëëa. ¹³ Ëm këtëpë yengampiaul pöök kan neraar ner ëak rë wieëa. Këtëpë yeilëaul we pöökël kan neraar ner tapël ëak rë wieëa. Ën we naöökaan naöökta om tapël ëëëa. ¹⁴ Ëm pöökë ingöök kël 12 ëak kosang wesak wieëa. Kël pötë Sëpsëp Ruupë ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt retëng ëëëa.

¹⁵ Ensel neen ngönaak neea pöp pi këkalëp ök yawia koolötök ket ëa naö wali wak wëa. Pö ka kësang pööre ëmööre ëm kanöt ök wiipnaö. ¹⁶ Ka pöökë ë mor kong nent pötë waliit ke kopëtal pan. Ën ensel pöpök ka pö pim këkalëpööring ök wiin waliire mëntere tingk pöt ke kopëtal yaë. 2400 kilomita pël yaë. ¹⁷ Pël ëen enselëpök ökööring ëmöökë tingkët ök wiin 70 mita pël yaë. ¹⁸ Ka kësang pöökë ëm pö, kël ompyaö saspa pööring ök rëëëa. Ën ka pö kool pëenëëtök ök raan könitweri ök pengpeng yeëa. ¹⁹ Ën ëm pöökë ingöök kël sum kësang yaaö ke naöre naöring ë rangi ul-mëëëa. Kël ompyaö wet kaal panë rëak wia 1 pöökë yapinte saspa, ën munt kunöm ka ura 2 pöökë yapinte sapaia, ën munt kölam 3 pöökë yapinte aket, ën munt këra ëp koröp oröa 4 pöökë yapinte emeral, ²⁰ ën munt köp möaare kölam koröp oröa 5 pöökë yapinte satonikis, ën munt köp möaö 6 pöökë yapinte konilian, ën munt kop retëng ka ura 7 pöökë yapinte krisolait, ën munt këra ëp koröp oröomaap kangk ëa 8 pöökë yapinte peril, ën munt kop retëng ka uröomaap kangk ëa 9 pöökë yapinte topas, ën munt kop retëngre këra ëp koröp ka uröomaap kangk ëa 10 pöökë yapinte krisopres, ën munt kunöm ka uröomaap kangk ëa 11 pöökë yapinte aiasin, ën munt köp karkar möa panë 12 pöökë yapinte ametis. Kël ompyaö 12 epotring ëm ingöök wiak ë rangi ulmëëëa. ²¹ Ën ka kan 12 pöt kal kölam sum kësangring nant 12 pötiring ket ëëëa. Kal

naöök kan newer naöök newer pël ëëëa. Ka kësangöökë kamënt pötta koolötök lë mëen könitweri ök pengpeng yeëa.

²² Ne ka kësang pöök ngëengk tup nent ök rëan it-naangkën, won. Aköp Anutu weëre kosang pout wieëaupre Sëpsëp Ruup piarpimtok ngëengk tup ket ëak wëa. ²³ Ka pöök këtre ngoon ëwa naö naëpan, won. Anutuu ëwaöök sê elën Sëpsëp Ruup es ram-pewesi ök ket ëak ëwa ëën ka pöök ëwa tëak wia. ²⁴ Yangerakë omën pourö ka pöökë ëwaöök kan ing yaurö. Ën yangerakë omp akörö pitëm ë rangiat ka pöökë wak sêpnaarö. ²⁵ Ka pöök köö noolapan. Pö-taanök kët poutë ka pöökë ëm kanöt tē wiakaim öp-naat. ²⁶ Pël ëen omën pourö pitëm monere urömere ë rangiat pout ka pöökël wak sêpnaat. ²⁷ Pël ëëpnaatak omën wëwë utpet ke nentere nent yaautre kömkëen-ringöt yaautre kaar yaaut pangk wak ka pöökë öngpök nasëpan, won. Om Sëpsëp Ruupë yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng ëa pöröakëer ka kësang pöökë öngpök sêpnaarö.

Wëwë kosangta iitere këraament

22 Ensel pöpök kaalak ka pöök i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö yesa pömerën pet elnëen itenaut. I pömer könit ket ëak ëwaëwa yaaumer Anutüre Sëpsëp Ruupë omp ak ur-takaan oröak yesaumer. ² I pömer ka pöökë kam-taöökë luptak yesaumer. Ën i pömeri poö naöökaan naöök këra nant wëwë kosangët yemengka pöt tau seëa. Pöt krismaki kopët nenta öngpök akun 12 ëak ulöpörö ngoon nampnampë öngpök utö aprö yesa. Këra pötë ëpötök omnaröa këlangönre yaumanöt ompyaö yemowesa. ³ Omnant pout Anutuuk won wiaapënëak kön wiaut ka pöök wi naöpan. Om Anu-türe Sëpsëp Ruupë omp ak uröt ka kësang pöök wiaan Anutuu inëen ruurö piin yaya maim öpnaat. ⁴ Omën pörö pim këere wot kanten itaampnaat. Pël yaëen pim yapinte pitëm ë kosatë wiaapnaat. ⁵ Ka pöök köö olaan es rampeere këtëpök ëwa naëpan, won. Aköp Anutu pimtë ëwa kësang pömpelök ëwa elmëaan pit omp ak sak akun ëlötë om omnant poutë ngarangk wakaim öpnaarö.

Yesu pi teënt kaalak waisëpnaap

⁶ Ne pötön itenaan enselëpök epël ök yenëa. “Ngön epot pout yaap panëët, omnaröa pangk kön wi kosang wasëpnaat. Aköp Anutu pim Pulö tektek ngön yaaö omnarö kaamök yaalmë pöpök pim inëen ruurö omën peene orööpnaatön ëwat sêpënëak pim ensel namp pitëm naë wes mëa.”

⁷ Pël yenëaan Yesuuk epël ök ya. “Kat wieë. Ne teën-tom waisumaap. Omën namp nem tektek ngön pep epweri wia epot ngaarëk weim öpna pöp pi ërëpërëp ëëpnaap.”

⁸ Ne Sonok ngön epot kat wiak omën epotön itenaut. Ne epotön kat wiire itaampö pël ëak ensel ök neeaöre pet elnë pël ëaö pöpë ingesiarë ikanöök rar rë mowe-

sirak tok oriak piin yaya mamēak yaēen ⁹ epēl yenēa. “Ni neen pil elnēengan. Anutu pimēntenōkēer yaya mam. Niire nim kar tektek ngōn yaaōre omēn pourō ngōn pep epweri wia pōt ngaarēk yeō pōrō tiar ya kopēt nent ngawi yamēngkaurō pōtaanōk.” ¹⁰ Pēl neak pi kaalak epēl ok yenēa. “Anutuu ngōn pep epweri wia epot ngep ēak ōnganok. Ngōn pōtē kēēt orōōpna akunet temanōm yes. ¹¹ Omēn wēwē utpet wēa pōp piita om yal menak pēl ē seim ōp. Kewilring wēa pōp piita om yal menak pēl ē seim ōp. Wotpil wēa pōp piita om yal menak pēl ē seim ōp. Ēn lup kōlam wēa pōp piita om yal menak pēl ē seim ōp.”

¹² Pēl yenēaan Yesuuk kaalak epēl ok ya. “Kat wi. Ne teēntom pan waisumaap. Ne omēn pourōa sumat wak wais pitēm omnant yaautē kangut neenemot mempaap. ¹³ Ne tapōp wot rēaupōk kaalak ēnēm remaap. Ne omnant ngēs rē ulmēaupōk kaalak pet irumaap.

¹⁴ “Omēn pitēm ulpēēnōt iirak lup kōlam wē pōrō pit ērēpērēp ēēpnaarō. Pēl ēak kēra wēwē kosangēt yemengka pōmentēkaan yok pangk ulōp tō nak ka kēsangōōkē ēm kanōt tē wiaan ōngpōk ilapnaarō.

¹⁵ Pēl ēēpnaatak omēn ke epēlōrō ka pōōkē ōngpōk neilapan, om ka tomōk ōpnaarō. Kentre pol ket ēak wēwē kewilring wēēre kipre kēar nga ē, ōngre omp nga ēēre mēn wel wi, Anutuu urtak omp ak kaarōrōere kōn ket ēaurōaan ngēēngk wesak yaya maō, ngōn

kaar aōre pōtē ēnēm ē, omēn ke pil yaaō pōrō ka tomōk ōpnaarō.

¹⁶ “Ne Yesu nook nem ensel namp wes mēen wais ar ingre mor saurōen ngōn ok niia. Ne Tewit pim kurmentēkaan orōaup. Ne tapōpōk tangewesi ok ēwaar-ingēp.”

¹⁷ Pulōore Sēpsēp Ruupē ōng yaup piaripōk, “Ni wais,” pēl ya. Pēl ēēn omēn namp ngōn pipēt kat wiak pōt puukta, “Ni wais,” pēl ap. Yaap omēn namp iiten yaēen pōt waisēp. Pi i omnarō kol mangkēn nak wēwē kosangta yaō yesa pōt nēmpēnēak kent yaēen pōt nēmp. I pōt sum won, yaap nēmpnaat.

¹⁸ Ar Anutuu tektek ngōn pep epweri wia epot sangk kelak kat wiinēērōaan pepanōm ngōn epēt ok yeniak. Omēn namp Anutuu ngōnte wak pim kōnōōkaan ngōn munt nantring yal menak irikor ēēpna pōp Anutuuk maan omēn utpet nant omnarō utpet mowasēpna pep epweri retēng ēa pōt pim naē orōōpnaat. ¹⁹ Ēn omēn nampōk pep epweriaan Anutuu ngōn nent kērē olēak irikor ēēpna pōp Anutuuk kangiiir piin epēl mapnaap. “Kēra wēwē kosangēt yemengka pōmentēkaan ulōp tō nēēre ka kēsang ngēēngk epōōk wē nem omnarōa ēēpēnēak pep epweri ngōn ēa pōl naengan.”

²⁰ Ngōn epot tekeri wesa pōpōk epēl ya. “Yaap, ne teēnt waisumaap.” Yaap. Akōp Yesu, ni wais.

²¹ Akōp Yesu pim komre kolap pōt Anutuu omnarō arim naē wiaap. Yaap.